

**THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY**

**296
G 21e**

Return this book on or before the
Latest Date stamped below. A
charge is made on all overdue
books.

University of Illinois Library

JUN 24 1948

AUG -6 1965

MAY 25 1948

JUN -6 1949

MAR -8 1965

THE ASIA PUBLISHING CO.'S ORIENTAL SERIES
EDITED BY BRUNO SCHINDLER PH. D.

SECTION III
PALESTINE
〈HEBREW〉
VOL. I

1 9 2 4

LEIPZIG — LONDON

OBTAINABLE FROM THE COMPANY'S AGENTS:

PROBSTHAIN & CO.
41 GREAT RUSSELL STREET
LONDON W. C. 1

OTTO HARRASSOWITZ
QUERSTRASSE 14
LEIPZIG

THE EXEMPLA OF THE RABBIS

BEING A COLLECTION OF EXEMPLA,

APOLOGUES AND TALES

*

THE EXEMPLA OF THE RABBIS

BEING A COLLECTION OF EXEMPLA, APOLOGUES AND TALES
CULLED FROM HEBREW MANUSCRIPTS
AND RARE HEBREW BOOKS

BY

MOSES GASTER Ph. D.

Late President Folk Lore Society of Great Britain,
late Haham of the Sephardic Communities of England,
Vice-President Royal Asiatic Society, etc.

*

L O N D O N — L E I P Z I G
T H E A S I A P U B L I S H I N G C O .

1 9 2 4

PRINTED BY C. G. RÖDER G. M. B. H.,
LEIPZIG (GERMANY)

296
G21e

TO MRS. FLORA S. D. SASSOON.

Dear Mrs. Sassoon,

It is indeed a great privilege to be counted among your friends and a still greater to obtain a glimpse of those high qualities of heart and mind with which you have been so generously endowed. Your wide sympathies, your deep understanding, your profound religious feeling and above all your scholarship and extraordinary familiarity with our literature and the poetry of our past have created for you a unique position in our midst.

I am sure that a publication like the present will appeal strongly to you. You will scan its pages and whilst rejoicing in the faith, piety and wisdom of our sages, you will gather the flowers that have grown in the enchanted garden of ancient dreams and ancient aspirations.

Will you, therefore, allow me to inscribe your name in this book as a small token of my respect and admiration?

Very sincerely yours,

M. GASTER

569633

English Q. S. Benbow, 25 Nov 2004.

P R E F A C E

The present publication contains 450 Exempla, Apologues and Tales, covering a period of about 1500 years. The material has been gathered chiefly from ancient Hebrew manuscripts and a few from very rare old prints. I venture to think that it is the largest collection of its kind which has thus far appeared, at least in English; moreover, it contains the most ancient collection in Hebrew which has hitherto been preserved.

This work is intended primarily for the use of scholars and students. It is important to the student of Hebrew legendary lore since many of these tales have retained a character far more archaic than is found in other publications hitherto known; it will also help the student of the dissemination and migration of folk tales, since many of these tales form an integral part of the literature of fiction of the Middle Ages and can thus now be traced to their more remote parallels and sources.

A remarkable feature of this collection is that it contains scarcely any of the Indian cycle, a fact of no small value in the history of popular literature. I have endeavoured to trace these

Apologues and Tales, as well as the Exempla, through the whole of the Jewish Literature both in Hebrew and in translation, from the most ancient to the most modern publications. I have endeavoured to place these references in a rough chronological order, so indispensable for these investigations, and I have also tried to give references from the general literature as fully as possible. Completeness and perfection are, of course, unattainable. Still, it is the result of five and twenty years' work in those scanty leisure hours which I was able to snatch from a laborious life, spent in trying to teach those who refused to learn and facing trials and disappointments of every kind, and made more difficult through failing sight.

In the abstracts of the Tales I have preserved all the principal motives and have given the names of the persons whenever they occurred. A full translation of many of them will appear in my forthcoming edition of the Maase Buch. Those Apologues and Tales, however, which are not found in that collection have been treated more fully. The publication of the Hebrew text of this portion must, however, be reserved for another occasion. An unusually detailed index, is intended to make this book more serviceable.

By this publication hangs a tale. A portion of the Hebrew text and a few pages of the introduction appeared as a limited private edition as far back as 1896, as a report of the

Judith Montefiore College of Ramsgate, whose principal I was. But I prefer not to dwell here on the events which followed and prevented the completion of the work at the time; the memory alone is sufficient to deepen the bitterness which has grown from year to year. Still, with the help of God, the work has been completed and I must leave it to those who are able to judge and appreciate a work of this kind, not to judge harshly but to accept what is offered in a spirit of forbearance for human weaknesses and human limitations. I have tried my best: how far I have succeeded let others decide.

With the exception of my daughter, Henriette, I have had no help and no assistance, but as far as the publication is concerned, if this book see the light of day, it is only owing to the kindness and the untiring help which I have received at the hand of my friend Dr. Bruno Schindler. But for him, this book, like so many others, would have remained in the recess in which I had placed it. To him alone all thanks are due.

M. GASTER

193, Maida Vale, London W. 9.,
15th February 1924.

TABLE OF CONTENTS

	Page		Page
I. Dedication	VII	15. Sabbath Pre-Em-	
II. Preface	IX	inence	55
III. Bibliography . .	XXV	16. God Pairs and Makes	
IV. Introduction . . .	I	Ladders	55
V. Exempla	51—184	17. Letter "Lamed"	
1. Ten Kings	51	High	56
2a and 2b. Abraham		18. Dead Rising in their	
and Nimrod	51	Garments	56
3. Adrianus Worship-		19. Evil Decrees Annul-	
ped as God	52	led and Demon Exor-	
4. King Hiram and God	52	cised	56
5. Alexander Legend .	52	20. Akiba and Parable	
5a. Alexander and the		of Fish	56
Amazons	52	21. Two Martyrs of Lud	57
6. Alexander, Ishmael-		22. Lulianus and Pap-	
ite and Jews	53	pus	57
7. God all too Power-		23. Candlesticks of the	
ful	53	Temple	57
8. Emperor Feasting		24. Martyrdom of Jose	
God	53	b. Yoezer	57
9. God a Mighty Light	54	25. Nahum ish Gimzu	
10. God the Builder .	54	and Miraculous	
11. Emperor and Reviv-		Dust	58
al of Dead	54	26. Old Man Planting	
12. God should Speak		Charub Tree	58
to His Creatures .	54	27. Punishment of Wor-	
13. God Gives Wisdom		shippers of Golden	
to the Wise	54	Calf	58
14. God's Name only		28. False Prophets in	
with Purity	55	Babylon	59

	Page		Page
29. Gentile and Jew	59	48. Sequence of Events	
30. Hillel and the Al-		in Bible.	62
phabet	59	49. Resurrection Proved	63
31. Hillel's Patience.	59	50. Min and Gaboha on	
32. Tithing by Jacob	60	Resurrection	63
33. Gentile and Red		51. Clever Jewish Slaves	63
Heifer	60	52. Geniba and Saluta-	
34. Temptation of Şa-		tion of Scholars.	64
dok.	60	53. Shela and Clever In-	
34a. Temptation of		terpretation	64
Akiba.	60	54. Sun and Moon not	
35. Nathan and the Het-		Destroyed though	
aera, Proselyte.	60	Worshipped	64
36. Eliezer and the		55. God a Thief?	65
Teaching of Jesus	61	56. Woman Cannot	
37. Merits of Charity	61	Keep a Secret.	65
38. Child and Book of		57. Miriam and her	
Genesis	61	Seven Sons Martyrs	65
39. Kamhit and her		58. R. Ishmael Ran-	
Sons High Priests	61	somed as Child	65
40. Wisdom to the		59. Death of Children	
Wise	62	of R. Ishmael	65
41. Abrahamic Covenant		60. Zophnat Sold	
in Decalogue.	62	Naked	66
42. God Revealed in		61. Bible Transliterated	66
Bush	62	62. Egyptians Claim	
43. Shining through		from Jews.	66
Cleanliness	62	63. Akiba Converts	
44. Shining through		Romans.	66
Cleanliness	62	64. Joḥanan Questions	
45. Praying before King		Akiba in Prison	66
of Kings	62	65. Questions to Dis-	
46. Beruria and Prayer		guised Students	66
against Sin	62	66. Pupils and Robbers	66
47. Beruria and Barren		67. Ḥananya b. Terad-	
Woman	62	yon's Martyrdom.	66

	Page		Page
68. Martyrdom of Juda b. Baba	67	84. Hillel and Irrelevant Questions	72
69. Siege of and Famine in Jerusalem.	67	85. Nakdimon b. Gori- an and the Rain	72
70. Kamsa and Fall of Jerusalem	67	86. Riches of Palestine	73
71. Conversion of On- kelos	69	87. Mysteries of Crea- tion Expounded	73
72. Destruction of Town through Hen and Cock	69	88. Pride of R. Shimeon b. Gamliel	73
73. Chastity and Unchastity	70	89. Weasel and Well	74
74. Accusation of Un- faithfulness Dis- proved	70	90. Value of the Law	74
75. Destruction of Bet- Tur	70	91. Judgment after Death	74
75a. Bar Coziba's Ex- ploits	70	92. Elazar b. Shimeon and Donkey Drivers	75
76. Martyrdom of Shim- eon b. Gamliel and Ishmael	71	93. Elazar b. Shimeon a Mighty Eater	75
77. Mesha Sacrifices his Son	71	94. Elazar b. Shimeon Carrying Elijah across the River	75
78. Merodakh and the Sun	71	95. Elazar b. Shimeon's Strength, Death and Miracles	76
79. Trustfulness of Lab- ourer	71	96. Sages' Piety	77
80. Trustfulness of Dis- ciples	72	97. Akiba Starts Study- ing	77
81. Trustfulness of Pupils of R. Joshua	72	98. Akiba's Decision	77
82. Death of Youth Justified	72	99. Akiba and Drowning Man	78
83. Akiba and Bastard	72	100. Charity Rewarded	78
		101. Monobaz and Treas- ures of Heaven	78
		102. Punishment for Delay in Charity	78
		103. Guests Beaten	78

	Page		Page
104. Poor through Re- duction of Tithes	78	124. Jewel in Bird's Nest	82
105. Punishment for Neglect of Tithes	78	125. Eliezer's Decisions and Supernatural Witnesses	83
106. Reward for Tith- ing	78	126. Prophecy and Death of R. Eliezer	83
107. Sheaf in Field. .	78	127. Akiba Comforts Eliezer	83
108. Money Used for Building Schools	78	128. No Mourning for Slaves	83
109. Meekness of Tar- fon	78	129. Pinehas b. Yair's Miracles	83
110. Dead Women Fore- tell Future	79	130. "Field of the Rab- bis"	83
111/112. Solomon De- tects Thief	79	131. Abu Golis's Con- version	84
113. Solomon and Two- Headed Man	79	132. R. Jose's Regrets	84
114. Solomon and Ash- medai	79	133. The Two Ways. .	84
115. Solomon's Throne	81	134. Akiba and the Dead	84
116. Calendar	81	135. Daughter of Nak- dimon b. Gorian .	84
117. Rare Tree Reward for Sabbath Ob- servance	81	136. Temptation of Ma- tia b. Heresh	84
118. Pearl in Fish Re- ward for Sabbath Observance.	81	137. Ben Sabar and the Angel of Death . .	84
119. Riches for Sabbath Observance.	82	138. Joshua b. Levi and Angel of Death . .	85
120. Blessing of Sab- bath.	82	139. Bride & Angel of Death	85
121. Money in Stick. .	82	140 (139a). Eliharaf and Angel of Death . .	85
121b. Coin in Loaf . .	82	141 (140). Two Youths and Angel of Death	85
122. Coin in Loaf. . .	82	142 (141). Elisha b. Abuya	85
123. Money and Hypo- crite	82		

	Page		Page
143 (142). Three Wicked Daughters	87	158. Washing of Hands	93
144 (143). Strange Blessing by Scholars .	87	159. Washing of Hands	93
145 (144). Allegory of Old Age	183	160. Akiba and Washing of Hands	93
146 (145). R. Meir and Presumed Sore Eye	87	161. Hanina b. Dosa Taught and Practised	93
147 (146). Dead Children and Parable of Two Jewels . . .	87	162. Hanina b. Dosa and Daughter	93
148 (147). Akiba Shepherd, Scholar through love of Wife	88	163. Hanina b. Dosa and Sabbath Meal . .	93
149 (148). Antoninus Visits R. Jehuda .	89	164. Hanina b. Dosa and Scorpion	93
150 (149). Antoninus and R. Jehuda's Advice	90	165. Hanina b. Dosa and Adder	93
151 (150). "Whatever God does is for the Best"	90	166. Hanina b. Dosa and Cure	93
152 (151). Study or Money	91	167. Hanina b. Dosa and Cure	94
153 (152). Precious Gift from Paradise . .	91	168. Attendance at School Rewarded	94
154 (153). Rivers of Balm in Paradise	91	169. R. Gamliel's Pride and Chastisement.	94
155 (154). Care in Judgment	91	170. R. Eliezer b. Hyrkanos and his Father	94
156 (155). David and Giants of Nob . .	91	171. Comfort of Elazar b. Arakh	94
157 (156 and 7). David and Stone of Foundation . . .	92	172. Astrologers' Error	94
		173. Wife Substituted .	95
		174. Girl's Fate . . .	95
		175. Man Buried Twice	95
		176. Min and Wind . .	95
		177. Wine Turned Sour	183
		178. R. Hisda's Former Wealth	95
		179. Merit of Repetition	95

— XVII —

	Page		Page
180. R. Meir and Sam-		201. Portals of Future	
aritan	96	Jerusalem	98
181. R. Meir and Wicked		202. Jewels of Future	
Innkeeper	96	Jerusalem	98
182. R. Ishmael and Sam-		203. Pearl for Gate of	
aritan	96	Jerusalem	98
183. Kindness and Char-		204. Jew and Gate of	
ity	96	Jerusalem	98
184. Moses's Grave . .	96	205. Shimeon b. Yohai	
185. Prayer Long and		and Rainbow . .	98
Short	96	206. Shimeon b. Yohai	
186. Pride Loses Know-		in Cave	99
ledge	96	207. R. Meir and Clean	
187. Respect for Mother	183	Animals	99
188. Respect for Father	96	208. Waters of Ocean	99
189. Respect for Mother	97	209. Treasure in Coals	99
190. Respect for Mother	97	210. Stones in High	
191. Respect for Mother	97	Road	99
192. Good and Bad		211. Division of Earn-	
Treatment of Par-		ings	100
ents	97	212. Bar Kappara as	
193. Good and Bad		Guest	100
Treatment of Par-		213a. Spell in Name of	
ents	97	Jesus	100
194. Blood Boiling .	97	213b. Hananya Under	
195. Companions in Par-		Spell	100
adise	97	214. Denunciation of	
196. Woman Carries		Jews Punished .	100
Off Husband . .	97	215. Bar Hadya and	
197. Akiba Visits the		Dreams	100
Sick	97	216. Ben Dama and	
198. Charity Atones .	98	Dreams	101
199. God Waits on Man	98	217. R. Ishmael and	
200. Feeding of Lab-		Dreams	101
ourers	98	218. King Sabur and	
		Dreams	101

— XVIII —

	Page		Page
219. R. Eliezer and Dream	101	239. R. Shimeon b. Ha- lafta and Children	104
220. Death of Raba b. Nahman	101	240. R. Akiba's Faith .	104
221. Women like Geese	101	241. Licentiousness Dis- couraged	104
222. Beauty of R. Jo- hanan	102	242. Birth of Moses .	105
223. Beauty of R. Jo- hanan	102	243. Moses and Aaron before Pharaoh .	105
224. R. Johanan and Resh Lakish . . .	102	244. Fox and Heart of Ass	105
225. Unfair Treatment	102	245. Akiba's Death and Burial	105
226. Unaccustomed Food	102	246. Solomon Well and Badly Treated . .	105
227. Good Food Pro- vided	102	247. Marriage of Child- ren	105
228. Mar Ukba's Secret Charity	102	248. Akiba & Young Girl	105
229. Mar Ukba's Liber- ality	103	249. Akiba and Woman with Blemish . .	105
230. Mar Ukba's Clever Answer	103	250. Herod and Mari- amne	105
231. Anatomy of Man	103	251. Judith Legend .	106
232. Death and Will of Jehuda ha-Nassi .	103	252. Menasseh's Repent- ance	106
233. Difference in Recit- ation of Prayers .	103	253. Repentance of El- azar b. Dordaya .	106
234. Hezekiah's Good Acts	103	254. No Repentance after Death . . .	106
235. Ass of Pinehas b. Yair	103	255. Shimeon b. Shetaḥ and Janai	106
236. R. Joshua Taught Manners	103	256. Astrologers Con- verted	106
237. Beruria's Rebuke	104	257. Meal Half and Well Cooked	106
238. Wedding Feast Undisturbed . . .	104	258. Akiba and Manners	106

	Page		Page
259. Hillel and Belated Meal	106	281. Wealth Spent on Study.	109
260. Hillel's Pupils . .	107	282. Ahab and Jehoran Rewarded by God	110
261. R. Joshua and Philosophers of Alexandria	107	283. Saving the Town	110
262. Akiba and Shipwreck	107	284. Conversion of Onkelos	110
263. Dangerous Discussion	107	285. Sections of Bible.	110
264. General Almsgiving	107	286. Esau First Born	110
265. Creation of World	107	287. Barrenness of Patriarchs	110
266. Starving Scholars	107	288. Martyrdom of Hananya b. Teradyon	110
267. Eyes of Leviathan	108	289. Martyrdom of Hananya b. Teradyon	111
268. City of Truth . .	108	290. Hillel Confident .	111
269. Rejoicing at Weddings	108	291. Fear	111
270. Origin of Evil . .	108	292. R. Meir and Beruria's Sister . . .	111
271. Good and Bad Wife of Ishmael	108	293. Akiba Decides the Law	111
272. Condolences . . .	108	294. Roughhandling. .	111
273. Carefulness . . .	108	295. Priest Impure . .	111
274. Learning Revived	108	296. Jews Self-Restrained . . .	111
275. Gehazi's and Jesus's Refusal to Repent	108	297. Advent of Messiah	111
276. No Respect for Rich	109		
277. Boring Ear of Slave	109	A.	
278. Severer Punishment for Thief. .	109	298. Akiba and Drowning Man	112
279. High Priest Simon and Alexander. .	109	299. Ship Saved by Charity	112
280. Solomon Praising the Dead	109	300. Bar Kappara's Charity to Shipwrecked Man . .	112

	Page		Page
B.		321. Giants and Twelve	
301. Joshua b. Levi and		Spies	117
Prophet Elijah. . .	113	322. Gluttony	117
302. Elijah's Gift to		323. Butcher Compan-	
Poor Man	113	ion in Paradise . .	117
303. Three Clever Tricks	113	324. Money Recovered	
304. Joab in Kinsari . .	113	by Trick	117
305. Drunkard in Ceme-		325. Hasty Accusation	117
tery	114	326. Reward for Single	
306. Good and Evil Eye	114	Pious Deed	117
307. Demon in Tree . .	114	327. Faithful Woman .	118
308. Man Who did not		328. Man more Faithful	
Swear.	114	then Woman . . .	118
309. Reward for Obser-		329. Solomon and	
vance of Sabbath	114	Boiled Egg	118
310. Virtuous Woman	114	330. Miraculous Herbs	119
311. Test of Rightful		331. Pinehas b. Yair's	
Son.	114	Wonderful Deeds .	119
312. Cow Observing		332. Burial of Scholar	
Sabbath.	115	and Tax Gatherer	119
313. Wicked Brother-		333. Mar Ukba and Vir-	
in-Law	115	tuous Hannah . . .	120
314. Saved from Ser-		334. Grateful Dead . .	120
pent	115	335. Wise Youth and	
315. R. Meir and Kidor	115	Ravens	121
316. Frog Princess	115 & 183	336. Solomon's Daughter	
317. Seven Good Years		Marries Bastard . .	121
When Young . . .	116	337. Wars of Jacob	
318. Akiba's Daughter		against Sichem . .	121
Saved.	116	338. Woman in Hell .	122
319. Prophet Elijah and			
Blessed Coin. . . .	116	C.	
320. Wickedness De-		339. Dead Denounces	
feated (Maimon-		Murderers	122
ides)	116	340. Moses and Jesus .	123
		341. Jewel in Bird's Nest	123

	Page		Page
342. Solomon and Boiled Egg . . .	124	362. Devoted Friend- ship	134
343. Solomon and Ant.	125	363. Apostate Con- founded	134
344. Maimonides Turns into Lion	125	364. Rabbi Discovers True Mother. . .	134
345. Maimonides and Lime Kiln. . . .	126	365. Eliezer of Worms and Maimonides .	135
346. Maimonides, Ben Ezra and Pearl. .	126	366. Reward for Filial Obedience	136
347. Ben Ezra and Cru- cified Jewish Child	127	367. Self-Control . . .	136
348. Wicked Enters Par- adise	127	368. King Cured by Poor Man's Citrons	136
349. Charmed Horse .	127	369. Contest with Wiz- ard Priest	137
350. Wicked Woman's Advice	128	370. Treasure in Coal .	137
351. Solomon and Faithless Woman.	128	371. Akiba and Pearl: Meekness of Rich Man	138
352. Youth and Lan- guage of Birds. .	129	372. "Nature"	138
353. Solomon Proves Murder	130	373. Three Brothers and Witch.	139
354. Maimonides and King's Dream . .	131		
355. Three Gifts of Elijah	131		
		E.	
		374. Miraculous Apple from Paradise . .	140
		F.	
		375. Giving of Law. .	142
		376. Demon and Jew .	142
		377. Money in Loaf. .	143
		378. Man Who Would not Swear. . . .	143
		379. Children in Well	144
		380. Joseph Mokir Shaba	144
		381. Bread upon the Water	145

D.

356. Ben Ezra and Je- huda Halevi. . .	132
357. False Blood Libel	133
358. Tree as Witness .	133
359. Jewish Wet-Nurse	133
360. Half a Friend . .	134
361. True Friendship .	134

	Page		Page
382. Two Murderers		H.	
Discovered	146	401. Faithless Woman	
383. Good and Bad		and Robber	154
Feeding	146	402. Solomon's Three	
384. R. Meir and But-		Maxims	154
cher's Wife	147	403. Gold in Jars	155
385. Two Sisters and		404. Solomon and	
Waters of Ordeal	147	Daughter of King	
386. Merchandise of		of Ammon	155
Scholar	148		
G.		I.	
387. Angel of Death and		405. Warder Worthy of	
Uncharitable Inn-		Paradise	156
keeper	148	406. Men Worthy of Par-	
388. Birth of Ben Ba-		adise	157
tira	149	407. God and the	
389. Korah's Riches and		Maimed	157
Fall	149	408. Sanctification of	
390. Bird's Three Ad-		Sabbath	157
vices	149	409. Hanina b. Dosa and	
391. Blood Test	150	Gift from Paradise	157
392. Solomon and Two-		410. Immaculate Shirt	157
Headed Man	150	411. Perverse Woman	158
393. Joshua b. Levi and		412. Witch	158
Prophet Elijah		413. Companion in Par-	
Travelling Together	151	adise	159
394. R. Meir and Snake	151	413a. Nanas the But-	
395. Demon in Tree	152	cher and Compan-	
396. Demon in Statue	152	ion in Paradise	159
397. Saved by Single		414. Hopeless and	
Gift	153	Hopeful	159
398. Ben Sabar and		415. Elijah Slave and	
Angel of Death	153	Builder	160
399. Wise Will	153	416. Friends Better than	
400. God near his His		Money	160
People	153		

	Page		Page
417. Charity Rewarded	160	441b. Man and Snake.	176
K.		442. Widow Comforted	176
418. David, Gnats, Spiders and Fools	162	443. Three Questions .	176
419. True Friends . .	162	444. Solomon and Spirit of the Wind. . .	177
420. Demon and Fire Worshippers . . .	162	445. "One Pursuing a Thousand" . . .	178
421. Hilkiah and the Rain	163	446. Three Maxims . .	179
422. Sleep for Seventy Years.	164	447. Demons Over- heard	180
423. Money in Tree. .	164	448. Fallen Star . . .	180
424. Three Chests . .	165	449. "Bread upon the Water"	180
425. Merchant and Rain	165	450. Girl with Hands Cut-Off	182
426. Solomon and Chess	166	VI. Literary Parallels.	185
427. Solomon and Good and Bad Meal. .	166	VII. Index.	222
428. King and School- master	166		
429. Judaism a Pearl	167	PART II.	
430. Bunch of Grapes	167	Hebrew Text of the	
431. Bird as Witness .	168	"Book of Exempla" 1—191	
432. God's Justice . .	168	Selections from	
433. Thief's Secret . .	169	Cod. G. 185 . . 192—208	
434. Three Questions .	169	301 = 302 English . . 193	
435. Foolish Wish . .	170	302 = 306 „ . . . 193	
436. Charity Rewarded	170	303 = 309 „ . . . 194	
437. Half the Mantle .	171	304 = 313 „ . . . 195	
438. Impossible to go against Luck . .	171	305 = 316 „ . . . 197	
439. Grateful Dead . .	172	306 = 318 „ . . . 206	
440. Grateful Dead . .	173	307 = 319 „ . . . 206	
441a. Man and Snake .	175	308 = 320 „ . . . 207	

BIBLIOGRAPHY

Only those books are included in this list to which reference has been made more than once in the literary parallels. It has been kept as far as possible within narrow limits since as it has not been my intention to copy out the work done by Liebrecht, Köhler, Oesterley and above all by Bolte and Polivka. I deemed it sufficient to refer to these works where those who wish to pursue the comparative study further will find all the material required.

As the chief object of this publication was chiefly to offer to the student as rich a material as could be gathered from the Jewish literature, an attempt was made to give as full references as I could bring together during the twentyfive years spent on the collection. It must be remembered, however, that it is not an easy task to do full justice to a literature which covers a period of close upon twenty centuries, and it is not unlikely that other references will be found in works not noticed by me. Again, if a scientific purpose were to be served, it was necessary to follow a new method. It is of the utmost importance to try and establish as far as possible the chronological sequence of the Hebrew books referred to, a task rendered extremely difficult when one considers that by far the largest portion consists of anonymous works. Opinion as to their date and antiquity differs very widely amongst scholars; it must be borne in mind, however, that the largest section consists of compilations which, passing from hand to hand, have undergone those changes which are so characteristic of popular literature. ✓

Every copyist who dealt with an anonymous writing deemed himself justified in manipulating it according to

his own free will. He subtracted or added, and if he had at his command other compilations of a similar character, he did not hesitate to take from the one and put it into the other. It is, therefore, not correct to determine the age of any such compilation by the character of the latest form which it has assumed under the hand of the copyist. Not a few of the *Exempla*, *e. g.*, contained in the present collection refer to persons and incidents of the first century B. C. E., and most of the heroes round whom legends have collected are men of the third and latest of the fourth century, excluding the Biblical characters like Abraham, Jacob, Moses, David and Solomon. In fact, some of these legends can be traced to comparatively high antiquity, as they already appear in the apocryphal and pseudopigraphic literature; the date of the text in which they occur would, therefore, be no proof of their date of origin.

Between these two extremes a *via media* had to be sought, and therefore, independent of prevailing opinion on the age of some of these compilations, I have endeavoured to fix the *tempus ad quem* to which the agadic compilations should be assigned, taking no notice of additions and accretions which may have crept in at a later period.

The Midrash Hagadol and the Yalkutim of Makhiri and Shimeoni are cases in point; the former has preserved a Tannaitic midrash of the second century although the final redaction of the midrash itself may date from the twelfth. In each Yalkut we find some of the oldest midrashim, although these "Promptuaria" themselves may date from the thirteenth or fourteenth century. One thing is certain: whatever is found in the two Talmuds, the Palestinian and the Babylonian, cannot be later than the fifth century and much that is found in the Tannaitic midrashim, such as Mekhilta, Sifra, Sifre as well as in the Pesikta &c., may belong to the first or second. The same applies to the contents of that great collection called the Midrash Rabbot. Some of its component parts like Genesis, Leviticus and Lamentations are very ancient whilst the midrash

to Deuteronomy may have been compiled at a somewhat later period, but even then from old material.

I have, therefore, ventured to indicate approximately here in Roman figures the century which I ascribe to each of these anonymous compilations. In the case where the authors are known the dates are given, whilst those of the last century are characterised by the dates of their publications.

In the Hebrew literary parallels, I have tried to follow this chronological order as far as possible, but always placing the Talmud first, and have thus endeavoured to show how a tale or exemplum has been repeated through the Ages in subsequent writings. After the Talmud follow the Midrashim and the rest of the Hebrew Literature. Precedence, however, has often been given to the Midrash Hagadol, for it contains the closest parallels to the text of the "Book of Exempla." These have been followed in their turn by references in Yiddish, Maasebuch, &c.; the general literature has been appended in alphabetical order.

I cannot claim completeness; this must be left to those who, starting with the material collected by me, will be able to add to it. Every year brings new material to light and enlarges the field of investigation. An example in point is the small booklet, the third volume of Grimms' which contained the annotations to his fairy tales, published in 1856, and the three huge volumes so far published by Bolte and Polivka.

As to the MSS., with one or two exceptions, they are all of oriental origin, mostly of the eighteenth or nineteenth century. Those marked God. G are to be found in my collection. What has been said above about anonymous compilations also holds good for the MSS.; the date of writing is not the date of origin. They are unquestionably copies of much older compilations of a similar kind.

JEWISH LITERATURE

- Aba Mari b. Makhir (XIV), *Yalkut Hamakhiri*, On Isaiah, ed. I. Spira, Berlin, 1894. — On Proverbs, ed. L. Grünhut, Jerusalem, 1902. — On Psalms, ed. Buber, Berditchef, 1900. — On Minor Prophets, ed. A. Greenup, London, 1913.
- Aba Gorion, v. Midrash.
- Aboab, Man. Ham. = Aboab, I, (XIII), *Menorat Hamaor*. ed. pr. Venice, 1544.
- Abot de Rabbi Nathan, attributed to Nathan the Babylonian. (II). ed. S. Schechter, London and Frankfurt, 1877.
- Adhan, S. (XVII), *Bineot Deshe*. ed. pr. Amsterdam, 1736.
- Aristeas, Letter of, v. Thackeray.
- Asheri, Tur., v. Jacob b. Asher.
- Ayuma Kanidgalot v. Onkeneira.
- Bacher, Aggad. = Bacher, W. *Die Agada der Tannaiten*. 2 vols. Strassburg, 1884—90.
- Bahya = Bahya b. Asher (c. 1290). *Kad Hakemah*. ed. pr. Venice, 1546.
- Bayit Hadash, v. Sirkis, Joel.
- Beer, B., *Leben Abrahams*. Leipzig, 1859.
- Ben Gorion = Ben Gorion (Berdyczewski), *Der Born Judas*. 6 vols. Leipzig, 1918f.
- Ben Habib = Ben Habib, Jacob (1492). *En Yaakob*. Salonika, 1521.
- Breithaupt, J. F., *Josippon*. Gotha, 1707.
- Carmoly, E., *Jardin Enchanté*. Brussels, 1844.
- Cassel, P., *Kaiser- und Königsthron in Geschichte, Symbol und Sage*. Berlin, 1874.
- Cassel, P., *Zweites Targum zum Buche Esther*. Leipzig und Berlin, 1885. Trans. Edinburgh, 1888.
- Chotzner, F., *Hebrew Satire*. London, 1911.

- Cohen, Meil Şedaka = Cohen, Eliah (d. 1729). Meil Şedaka. Smyrna, 1721.
- Cohen, Eliah, Shebet Musar. Constantinople, 1692.
- Cohen, Sef. Hamaasiyot = Cohen, Araki. Sefer Hamaasiyot, ed. pr. Calcutta, Bagdad, 1892.
- Coronel, Massekhet Kalla. Vienna, 1864.
- Davidsohn v. Zabara.
- Dayan, A., Holekh Tamim u Poel Şedek. Livorno, 1850.
- Delitzsch, F., Die Geschichte der Jüdischen Poesie. Leipzig, 1836.
- Deut. R. = Deuteronomy Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Derekh Ereş Rabba (III). ed. M. Goldberg. Breslau, 1888.
- Derekh Ereş Zuṭṭa (IV). ed. J. Harburger, Bayreuth, 1839.
- Dukes, L., Rabbinische Blumenlese. Leipzig, 1844.
- Gaster, An Old Hebrew Romance of Alexander, London, 1897. (JRAS. July 1897).
- Gaster, M., Chronicles of Jerahmeel. London, 1899.
- Gaster, Beiträge zur vergleichenden Sagen- und Märchenkunde, Leipzig — Bukarest, 1891.
- Gen. R. = Genesis Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Gig, A. S. (XIX), Niflaim Maasekha. Livorno, 1881.
- Grünbaum, Beiträge = Grünbaum, M. Beiträge zur vergleichenden Mythologie aus der Hagada. Leipzig, 1877.
- Grünbaum, Jüd.-Deutsch. Chrest. = Grünbaum, M., Jüdisch-Deutsche Chrestomathie, zugleich ein Beitrag zur Kunde der Hebräischen Literatur. Leipzig, 1882.
- Grünbaum, Neue Beiträge = Grünbaum. Neue Beiträge zur Semitischen Sagenkunde. Leiden, 1893.
- Grünhut, Midrash Hashkem v. Sef. Halikkutim, vol. I.
- Grünhut, Sefer Halikkutim. 6 vols. Jerusalem, 1848.
- Eccles, R. = Ecclesiastes Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Eccles, Z. = Ecclesiastes Zuṭṭa, v. Midrash Zuṭṭa.
- Eisenmenger = Eisenmenger, Entdecktes Judentum. 2 vols. Frankfurt a. O., 1700.
- Eisenstein, Oşer = Eisenstein, J. D., Oşer Hamidrashim. 2 vols. New York, 1915.

- Eliah Zutta (VIII), v. Tana deba Eliahu.
 Eliahu of Wilna, Rab Pealim. Warsaw, 1894.
 Emek Hamalekh, v. Hirz.
 Exod. R. = Exodus Rabba, v. Midrash Rabbot.
 Fabricius = Fabricius, J. A., Codex Pseudepigraphus
 Veteris Testamenti. 2 vols. Hamburg, 1719.
 Farḥi, O. P. = Farḥi (XIX), Oseh Pele. Livorno, 1870.
 Fränkel, v. also Tosafot.
 Frankl, Nes = Frankl, Nes Ḥanukah.
 Ginzburg, L., The Legends of the Jews. Philadelphia, 1909 f.
 Hadassi, Eshkol = Hadassi, J. (1148), Eshkol Hakofer.
 Eupatoria, 1836.
 Heilperin, Sed. Hadorot = Heilperin, J. (d. c. 1728). Seder
 Hadorot. 2 vols. Warsaw, 1878.
 Helvicus, Hist. = Helvicus, C., Jüdische Historien. 2 vols.
 Giessen, 1612.
 Hemdat Yamim, v. Nathan Gazzati.
 d'Herbelot = d'Herbelot, B., Orientalische Bibliothek oder
 Universalwörterbuch. Halle, 1785.
 Hirz, N. (XVI), Emek Hamelekh. Amsterdam, 1648.
 Holekh Tamim u Poel Ṣedek, v. Dayan.
 Horowitz, J., Bibliotheca Hagadica. Frankfurt, 1881.
 Hurwitz, H., Sagen der Hebräer. Leipzig, 1826.
 Husin, S., Maase Nissim. Bagdad, 1890.
 Husin, Maasim Tobim. Bagdad, 1890.
 Hyginus, T., Liber Fabularum.
 Isaac of Vienna (c. 1250), Or Zarua. Žitomir, 1862.
 Israeli, J. (XVII), Yalkut Ḥadash. ed. pr. Lublin, 1648.
 ed. Warsaw, 1879.
 J. Talmud = Jerusalemitan or Palestinian Talmud. ed. pr.
 Venice, 1523; Krotoshin, 1867. Sections given here.
 Jacob b. Asher, Arbaah Turim. ed. pr. Pieve di Sacco, 1475.
 Jerahmeel = Chronicles of Jerahmeel, v. Gaster.
 Jehudah Ḥassid, Sefer Ḥassidim. ed. pr. Bologna, 1538.
 and ed. Wistinetzki, Berlin, 1893.
 Jellinek, B. H. = Jellinek, A., Bet Hamidrash. 6 vols.
 Leipzig and Vienna, 1853—73.

- Josephus, F., Works, v. Whiston.
 Josippon, v. Breithaupt.
 Kalla = Massekhet Kalla, v. Coronel.
 Kalla R. = Kalla Rabbati, with Commentary of Nathan of Lund. ed. B. Toledano. Tiberias, 1906.
 Kalonymos, Igered = Kalonymos b. Kalonymos, Igered Baale Ḥayim (b. 1287). ed. pr. Mantua, 1558.
 Kaidenower, S. (d. 1676), Kab Hayashar. Venice, 1772.
 Kirchhan, E. H. (XVII), Simḥat Hanefesh. Amsterdam, 1723.
 Kol Bo. ed. pr. Naples, 1490.
 Kohut, al-Dhamari = Kohut, G. A., Notes on the Biblical Commentary of Ab'oo Manzu al-Dhamari. New York, 1892.
 Kohut, G. A., Semitic Studies in Memory of Rev. Dr. Alexander Kohut. Berlin, 1867.
 Lament. R. = Lamentations Rabba, v. Midrash Rabbot.
 Lamentations Rabba. ed. Buber. Wilna, 1899.
 Lament. Z. = Lamentations Zuṭṭa. v. Midrash Zuṭṭa.
 Leḳaḥ Ṭob, v. Tobia b. Eliezer.
 Levit. R. = Leviticus Rabba, v. Midrash Rabbot.
 Lonzano, M. (d. 1619) Maarikh. ed. Jellinek. Leipzig, 1853.
 Luzzatto, Kaftor = Luzzatto, Jacob b. Isaac (XVI), Kaftor Vaferah, Basel, 1581.
 Maase Buch. ed. pr. Basel, 1602, and Amsterdam, 1725.
 Maase Hanemalah. B. H. vol. V, p. 22ff. and Jerusalem, 1873.
 Maase Hasehm, v. Yuzpa.
 Maase Nissim, Arabic. Oran, 1890.
 Maḥazor Vitri, v. Simḥa of Vitri.
 Massekhet Soferim, v. Soferim.
 Megillat Esther, Yiddish. v. Grünbaum, Jüd.-Deutsche Chrestomathie.
 Mekhilta, attributed to Ishmael b. Elisha (II). ed. pr. Constantinople, 1515. ed. Friedmann, Vienna, 1870. ed. I. H. Weiss, Vienna, 1865.
 Menasseh b. Israel (XVII). Nishmat Ḥayim. Amsterdam, 1652.
 Midrash Aba Gorion. ed. Jellinek, B. H. I, p. 1f. ed. Buber, 1886.

- Midr. Abkhir = Midrash Abkhir (II) ed. Buber. Vienna, 1883.
- Midr. Decal. = Midrash Decalogue (VII). ed. pr. Venice, 1551. Verona, 1647.
- Midra Hagad. = Midrash Hagadol, v. Codices.
- Midr. Hashkem. = Midrash Hashkem, v. Grünhut.
- Midr. Prov. = Midrash Proverbs. ed. Buber. Wilna, 1893.
- Midr. Psalms = Midrash Psalms Shokher Tob, (V). ed. Buber, Wilna, 1891.
- Midrash Rabbot (II—VI, Genesis-Deuteronomy, Song, Lamentations, Ruth, Ecclesiastes, Esther). ed. pr. Constantinople, 1512; Wilna 1878.
- Midr. Sam. = Midrash Samuel (V). ed. Buber. Krakau, 1893.
- Midrash Tanḥuma. Lemberg, 1871.
- Midrash Tanḥuma. ed. Buber. Wilna, 1885.
- Midr. Vayisau = Midrash Vayisau. ed. Jellinek, B. H. III, p. 1—5.
- Midr. Vayosha = Midrash Vayosha. ed. pr. Constantinople, 1519. ed. Jellinek, B. H. I, p. 35f; ed. Jerusalem, 1873.
- Midr. Vehizhir = Midrash Vehizhir, ed Freimann. Ostrowo, 1873.
- Midrash Zutṭa (Song of Songs, Ruth, Lamentations, Ecclesiastes). ed. Buber. Berlin, 1894.
- Nathan, Arukh = Nathan b. Jehiel (d. 1106). Sefer Hearukh. ed. pr. c. 1450—1460.
- Nathan Gazzati (c. 1660), Hemdat Yamim. Constantinople, 1735.
- Nishmat Haim, v. Menasseh b. Israel.
- Nissim = Nissim of Kairuan (XI). Hibbur Yaffe or Maasiyot Mehayeshua. ed. pr. [Constantinople 1516] Ferrara (Usque) 1557; ed. Amsterdam, 1746.
- Numb. R. = Numbers Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Onkeneira, J. (XVI), Ayuma Kanidgalot. Constantinople, 1577.
- Or Zarua, v. Isaac of Vienna.

- Otiot de R. Akiba (V). Amsterdam, 1708.
- Perles, F., Sagenkunde = Perles, F., Zur Rabbinischen Sprach- und Sagenkunde. Breslau, 1873.
- Perles, Thron = Perles, F., Thron und Circus des Königs Salomo. Breslau, 1872.
- Pesikta = Pesikta de Rab Kahana (V). ed. Buber. Lyck, 1868.
- Pesikta R. = Pesikta Rabbati (VIII). ed. pr. Prag, 1656. ed. M. Friedmann. Vienna, 1880.
- Pirke de R. Elizer (IV). ed. Luria. Warsaw, 1852.
- Rab Pealim, v. Eliahu of Wilna.
- Rapaport, S. J. Löw, Erekh Millin, Prag, 1852.
- Rapaport, S. J. Löw, Toledot R. Nissim in Bikkure Haïtim. Vienna, 1831.
- Raymundus Mart. = Raymundus Martini, Pugio Fidei. Paris, 1651.
- de Rossi, A. Meor Enayim. ed. pr. Mantua, 1574.
- Ruth R. = Ruth Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Ruth Z. = Ruth Zuṭṭa, v. Midrash Zuṭṭa.
- Sef. Ḥassid. = Sefer Ḥassidim. v. Jehudah Ḥassid.
- Sef. Hayashar = Sefer Hayashar (IX). ed. pr. Venice, 1625.
- Sengelmann, H. Das Buch von den Sieben Weisen Meistern aus dem Hebräischen und Griechischen. Halle, 1842.
- Shaare Yerushalyim = Reischer, Shaare Yerushalayim. Lemberg, 1879.
- Sifra, attributed to Rab Areka (d. 243). ed. pr. Constantinople, 1515. ed. Schlossberg, 1862.
- Sifre, attributed to Rab Areka (d. 243). ed. pr. Constantinople, 1515. ed. Friedmann, Vienna, 1864.
- Sirkis, J. (d. 1640), Bayit Ḥadash. Krakau, 1636.
- Simḥa of Vitri (1100), Mahazor Vitri. ed. S. Hurwitz, Berlin, 1893.
- Simḥat Hanefesh, v. Kirchhan.
- Soferim = Massakhet Soferim (VI). ed. Müller. Leipzig, 1878.
- Song R. = Song of Songs Rabba, v. Midrash Rabbot.
- Song Rabba (VI). ed. Grünhut. Jerusalem, 1897.

- Song Z. = Song of Songs Zutta. v. Midrash Zutta.
- Steinschneider, M., Die Handschriften Verzeichnisse der königl. Bibliothek zu Berlin. vol. 2, part II. Berlin, 1897.
- Steinschneider, M., Katalog der Hebräischen HSS. in der Stadtbibliothek zu Hamburg. Hamburg, 1878.
- Steinschneider, M., Die Hebräische HSS. d. Hof- u. Staatsbibliothek in München. Munich, 1875.
- Steinschneider, H. B. = Steinschneider, Hebräische Bibliographie. Berlin, 1858 ff.
- Steinschneider, M., Manna. Berlin, 1847.
- Talmud = Babylonian Talmud. ed. pr. Venice, 1522 (folios given here). Treatises of Talmud are referred to separately, and always mentioned first.
- Tana debe Eliahu (VIII). ed. Friedmann. Vienna, 1902—04.
- Tanḥ. = Tanḥuma, v. Midrash-Tanḥuma.
- Tanḥ. B. = Tanḥuma, ed. Buber, v. Midrash Tanḥuma.
- Tendlau, Fellmeier = Tendlau, A. M. Fellmeier-Abende. Märchen und Geschichten aus grauer Vorzeit. Frankfurt a. M., 1856.
- Tendlau, Sagen = Tendlau, A. M., Das Buch der Sagen und Legenden jüdischer Vorzeit. 3rd edition, Frankfurt a. M., 1873.
- Thackeray, H. St. John, Letter of Aristeas.
- Tobia b. Eliezer (XI), Lekah Tob. ed. Buber. Wilna, 1880.
- Tosafot, ed. Fränkel. Husiatyn, 1901.
- Tosefta, attributed to R. Hiyya b. Abba (II). ed. pr. Venice, 1521—22. ed. Zuckermann. Pasewalk, 1881.
- de Vidas, E. (d. 1575), Reshit Hokhma. ed. pr. Venice, 1579. Cracow, 1593.
- Weil, Bibl. Leg. = Weil, G., Biblische Legenden der Muselmänner. Frankfurt a. M., 1845.
- Wertheimer, Leḳeṭ Midrashim. Jerusalem, 1903.
- Whiston, W., Works of Flavious Josephus. London, 1866.
- Yahya, Shalshet = Gedalyah b. Yahya (c. 1570). Shalshet Hakkabbala. Amsterdam, 1697.
- Yalk. = Yalkut Shimeoni (XIV). ed. pr. Salonika, 1521. ed. Venice, 1566.

- Yalk. Ḥadash = Yalkut Ḥadash, v. Israeli, J.
Yalk. Hamakhiri, v. Aba Mari b. Makhir.
Yalk. Makhiri, v. Aba Mari b. Makhir.
Yalk. Hamakhiri Prov. = Yalkut Hamakhiri on Proverbs,
v. Aba Mari b. Makhir.
Yalk. Sip. = Yalkut Sippurim u Midrashim. Warsaw, 1923.
Yuzpa, J. (d. 1671), Maase Hashem. Frankfurt a. O., 1796.
Yuzpa, J. (d. 1671), Sefer Hamusar. ed. pr. Frankfurt a. O.,
1662. ed. Amsterdam, 1726.
Zabara, J. Sefer Shaashuim (Book of Delights) (XII). ed.
Davidson. New York, 1914.
Zacuto, A. (c. 1430), Sefer Yuḥasin. ed. pr. Constantinople,
1566. ed. Filipowski, London-Edinburgh, 1857.
Zohar (III—VIII). Mantua, 1558.
Zohar Ḥadash. Amsterdam, 1701.
Zotenberg, Catalogues des Manuscrits Hebreux et Sama-
ritaines de la Bibliothèque Impériale. Paris 1866.
Zunz, G. V. = Zunz, Die gottesdienstlichen Vorträge der
Juden historisch entwickelt. 2nd ed. Frankfurt a. M.,
1892.
Zunz, Synag. Poesie = Zunz, Dr., Die synagogale Poesie
des Mittelalters. Berlin, 1855.
-

GENERAL LITERATURE

- Acta Apost. Apoc. = Acta Apostolorum Apocryphae. ed. Tischendorf. Leipzig, 1851.
- Amartolon, Sotirie, v. Gaster, Chrestomathie.
- Ambrosius = Ambrosius, De Virginibus. Paris, 1642.
- Anderson, Kaiser und Abt = Anderson, W., Der Schwank von Kaiser und Abt. Dorpat, 1921.
- Anuar Pentru Israelit, ed. Schwarzfeld. Bucharest, 1877 ff.
- Apollodor, Bibliotheca.
- Apollonius of Thyana. ed. Baltzer, 1883.
- Apostellegenden, v. Lipsius.
- Archiv f. Slav. Phil. = Archiv für Slavische Philologie. ed. Jagič. Berlin, 1876 ff.
- Arnason, Jan, Aefintyri, 2 vols. Leipzig, 1862. Translated Powell and Magnussen. London, 1866.
- Baader, Volkssagen aus dem Lande Baden. Karlsruhe, 1851. Neu gesammelte Sagen. Karlsruhe, 1859.
- Baital Pachísí, v. Oesterley.
- Bebel, H., Libri Facetiarum. ed. pr. Tübingen, 1506.
- Behrnauer, W. F. A., Die vierzig Veziere oder weisen Meister. Leipzig, 1851.
- Benezé, E., Wilhelm v. Orange und Robert der Teufel. Halle, 1897.
- Benfey, Th., Panchatantra. 2 vols. Leipzig, 1859.
- Bergsträsser, G., Neu-Aramäische Märchen und andere Texte aus Ma'lula. Leipzig, 1915.
- Boccaccio, G. Il Decamerone.
- Bodenstedt, Tausend und Ein Tag im Orient. Berlin, 1859.
- Bolte, J., Johannes Pauli, Schimpf und Ernst. Berlin, 1924.

- Bolte und Polivka = Bolte, J. und Polivka, G., Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. 3 vols. Leipzig, 1913—1918.
- Braunholz, Barlaam = Braunholz, Die erste nichtchristliche Parabel des Barlaam und Josaphat, ihre Herkunft und Verbreitung. Halle, 1884.
- Brockhaus, H., Somadeva. Märchensammlung aus dem Sanskrit. 2 vols. Leipzig, 1843.
- Brugge, S. and Berger, R., Ny Samling. Kristiania, 1913.
- Burton, R., Supplemental Nights.
- Burton, Sir Richard F., Supplemental Nights to the Book of the Thousand Nights and a Night. With notes. 6 vols. London 1888 ff.
- Byzantinische Zeitschrift. ed. Krumbacher. Leipzig, 1892 ff.
- Caesarius Heistabiensis, Dialogus Miracularum. ed. Strange. London, 1908.
- Cardonne = Cardonne, Mélanges de Littérature Orientale. 2 vols. Paris, 1770.
- Cassel, P., Der Grüne Papagei. Berlin, 1888.
- Chudjakow, J. A., Velikorusiskija Skazki (Großrussische Märchen). 3 vols. Moscow, 1860—1862.
- Clouston, W. A., A Group of Eastern Romances and Stories. Privately printed. 1889.
- Clouston, W. A., Popular Tales and Fictions. 2 vols. London and Edinburgh, 1887.
- Comestor, Petrus, Historia Scolastica ed. Migne. Paris 1855.
- Comparetti, D., Researches respecting the Book of Sindibad. (F. L. S.) London, 1882.
- Conde Lucanor, v. York.
- Cosquin, E., Contes populaires de Lorraine. 2 vols. Paris, 1885.
- Cosquin, E., La Légende du Page de St. Elizabeth et le Conte Indien des bon conseils. Paris, 1898.
- Cox, M. R., Cinderella (F. L. S.). London, 1893.
- Crane, T. F., The Exempla or Illustrative Stories from the Sermones Vulgares of Jacques de Vitry. (F. L. S.). London, 1890.

- Däumling, H., Studie über den Typus des Mädchens ohne Hände. Munich, 1912.
- Dsanglun, v. Schmidt.
- Dunlop, J. C., History of Prose Fiction. 2 vols. London, 1888.
- Dunlop, Geschichte der Prosadichtungen. German by F. Liebrecht. Berlin, 1851.
- Eisel, R., Sagenbuch des Voigtlandes. Gera, 1871.
- Elton, O., The First Nine Books of the Danish History of Saxo Grammaticus (F. L. S.). London, 1894.
- Etienne de Bourbon, Anecdotes historiques, Legendes et Apologues par A. Lecoy de la Marche. Paris, 1877.
- Ey, A., Harzmärchen oder Sagen und Märchen aus dem Oberharze. Stade, 1862.
- Frey, Gartengesellschaft. Strassburg, 1556. ed. Bolte, Tübingen, 1896.
- Gaal, G. von, Märchen der Magyaren. Vienna, 1822.
- Garcin de Tassy, J. H., Histoire de la Littérature Hindou et Hindoustani. Paris 1870, 1871.
- Gaster, M., Chrestomathie Roumaine. 2 vols. Leipzig-Bucarest, 1891.
- Gaster, M., Literatura Populară Română. București, 1885.
- Gayangos, P. de, Libro de los Gatos. Madrid, 1859.
- Germania, Neue Reihe, Vienna 1880.
- Gering, H., Islendzk Aeventyri (Isländische Legenden, Novellen und Märchen). 2 vols. Halle a. S., 1882.
- Gervasius von Tilbury, Otia Imperialia, v. Liebrecht.
- Gesta Romanorum, v. Oesterley.
- Gladwin, Moonshee. London, 1840.
- Gonzenbach, L., Sicilianische Märchen. 2 parts. Leipzig, 1870.
- Grässe, J. G. Th., Geschichte der Literatur. 13 vols. Dresden, 1837—1859.
- Grässe, Th., Jacob de Voragine, Legenda Aurea. Dresden und Leipzig, 1846.
- Grässe, J. G. Th., Sagen von Tannhäuser. Dresden, 1846.
- Grimm, Brüder, Deutsche Sagen. Berlin, 1865.

- Grimm, K. und H. M. = Grimm, Brüder, Kinder- und Hausmärchen. vols I—II. Leipzig, 1843. vol. III, Göttingen, 1856.
- Grimm, Jacob, Deutsche Mythologie. 3 vols. Berlin, 1875 to 1878.
- Grimm, J., Deutsche Rechtsaltertümer. Göttingen, 1828.
- Grimm, J., Reinhard Fuchs. Berlin, 1834.
- Grohmann, J. V., Sagenbuch aus Böhmen und Mähren. Prag, 1863.
- Gruntvig, S., Gamle Danske Minder i Folkemunde. Copenhagen, 1854. Leo, W. and Strodtmann, A. Dänische Volksmärchen. Leipzig, 1878—1879.
- Habicht, M. und v. d. Hagen, F. H. und Schall, K. Tausend und Eine Nacht. Breslau, 1877.
- Hagen, F. H. v. d., Gesamtabenteuer. 3 vols. Stuttgart und Tübingen, 1850.
- Hagen, F. H. v. d., Tausend und Ein Tag. 10 vols. Prenzlau, 1827—32.
- Hahn, J. G. v., Griechische und Albanesische Märchen. 2 vols. Leipzig, 1864.
- Haltrich, J., Deutsche Volksmärchen aus dem Sachsenlande in Siebenbürgen. Vienna, 1877.
- [Hammer, J. v.,] Rosenöl. 2 vols. Stuttgart und Leipzig, 1813.
- Hammer und Zingerle, Nachträge zu 1001 Nacht. Stuttgart und Tübingen, 1823.
- Haşdeu, B. P., Cuvinte din Batrăni. 2 vols. Bucureşti, 1878.
- Hilka, A. und Meyer, W., Über die neuaramäische Placidus-Wanderungsgeschichte. Göttingen, 1917.
- Ispirescu, P., Legende sau Basmele Românilor. Bucureşti, 1882.
- Ispirescu, P., Snoave sau Povesti Populare. Bucuresti, 1875.
- Jacob de Voragine, v. Grasse.
- Jacques de Vitry, v. Crane.
- Jahr. f. Rom. Lit. = Jahrbuch für Romanische und Englische Literatur. Leipzig, 1859—1871, 1874—1876.
- Jamblichus, De Vita Pythagorica. Amsterdam, 1707.

- JFLS. = Journal of the Folk Lore Society. Folk Lore. London, 1890ff.
- JRAS. = Journal of the Royal Asiatic Society. London, 1834ff.
- Julien, S., *Les Avadânas, Contes et Apologues Indiens*. Paris, 1859.
- Kalila va Dimna, v. Wolff.
- Keller, L. *Romans des Sept Sages nach der Pariser Hs.* Tübingen, 1836.
- King, C. W., *Gnostics, Their Remains, Ancient, Modern and Medieval*. London, 1887—1888.
- Kirchhof, H. W., *Wendunmuth, v. Oesterley*.
- Knös, Hist. X Vezir. *Historia Syndica Abisaber*.
- Knowles, J. H., *Tales of Kashmir*. London, 1888.
- Köhler, Kl. Sch. = Köhler, R., *Kleine Schriften zur Märchenforschung I*. Weimar, 1898.
- Koran.
- Kuhn und Schwartz = Kuhn, A. und Schwartz, W., *Norddeutsche Sagen, Märchen und Gebräuche*. Leipzig, 1848.
- Lactantius, *Divinae Institutiones*.
- Latin Stories, v. Wright.
- Lecoy de la Marche, v. Etienne de Bourbon.
- Leger, L., *Contes Populaires Slaves*. Paris, 1882.
- Legrand, E., *Collection pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique*. Paris, 1869—73.
- Legrand, E., *Recueil de Chansons Populaires Grecques*. Paris, 1874.
- Lescallier, D., *Le Trône Enchanté. Conte indien traduit du persan*, 1817.
- Lidzbarski, M., *Geschichte und Lieder aus den neuaramäischen Handschriften der kgl. Bibliothek zu Berlin*. Weimar, 1896.
- Liebrecht, v. Dunlop.
- Liebrecht, F., *Otia Imperialia des Gervasius von Tilbury*. Hannover. 1856.
- Liebrecht, F., *Zur Volkskunde, alte und neue Aufsätze*. Heilbronn, 1879.

- Lipsius, R. A., Die Apokryphen, Apostelgeschichten und Apostellegenden. Braunschweig, 1883.
- Lüdtke, Neue Texte zur Geschichte eines Wiedererkennungsmärchen und zum Texte der Placidus-Legende. Göttingen, 1917.
- Lütolf, A., Sagen, Bräuche und Legenden aus den fünf Orten. Lucerne, 1865.
- Lützenburg und Cochem, Legenden der Heiligen. Landshut, 1844.
- Luther, M., Tischreden. Leipzig, 1621.
- Luzel, F. M., Légendes Chrésiennes de la Basse-Bretagne Paris, 1881.
- Maier, J., Magnum Speculum Exemplorum. Douai, 1605.
- Massman, H. F., Der Kaiser und der Kundigebooch oder Die sogenannte Kaiserchronik. Gedicht des XII. Jahrhunderts. Quedlinburg und Leipzig, 1849—1854.
- Massmann, H. F., St. Alexius Leben. Quedlinburg und Leipzig, 1843.
- Meier, E., Deutsche Volksmärchen aus Schwaben. 9th ed. Stuttgart, 1863.
- Mélusine, Révue de mythologie, littérature populaire, traditions et usages. Paris, 1878ff.
- Méon, Nouveau Recueil de Fabliaux. 2 vols. Paris, 1823.
- Migne, Abbé Comestor, Petrus. Historia Scolastica. Paris, 1855.
- Müllenhoff, K., Sagen, Märchen und Lieder der Herzogtümer Schleswig, Holstein und Lauenburg. Kiel, 1845.
- Mussafia, A., Crescentia Sage. Vienna, 1865.
- Oesterley, H., Baital Pachísí oder die fünfundzwanzig Erzählungen einer Dame. Leipzig, 1873.
- Oesterley, H., Gesta Romanorum. Berlin, 1872.
- Oesterley, H., Kirchhof, Wendunmuth. Tübingen, 1869.
- Olsen, O. T., Norske Folkeeventyr og Sagn. Kristiania, 1912.
- Or. and Occid. = Orient and Occident. ed. Benfey, Göttingen, 1860—1866.
- Otia Imperialia, v. Liebrecht.
- Pann, A., Fabule și Istoriare. București, 1841.

- Pann, A., Povestea Vorbiei. Bucureşti, 1852.
- Paris, Gaston, L'Ange et l'Hermite. Paris, 1880.
- Paris, Gaston, La Poésie du Moyen Age, Paris, 1887.
- Pauli, J., Schimpf und Ernst. ed. Taenghaus. Leipzig, 1871.
ed. Bolte, Berlin, 1924.
- Pedersen, H., Zur Albanesischen Volkskunde. Kopenhagen, 1898.
- Petrus Alphons. Discip. = Petrus Alphonsi, Disciplina Clericalis, ed. Schmidt, Berlin 1827.
- Pröhle, H., Kinder und Volksmärchen. Leipzig, 1853.
- Ps. Callisthenes, ed. Müller, Paris, 1846.
- Pypin, Ocerk-vu-Istorii. St. Petersburg, 1858.
- Radloff, W., Sprache der türkischen Stämme Südsibiriens. St. Petersburg, 1872.
- Ralston, W. R. S., Russian Folk Tales. London, 1873.
- Ralston, Tibetan Tales, v. Schiefner.
- Rambaud, H., La Russie Epique. Paris, 1873.
- Revista pentru Istoria Arhiologie şi Filologie. ed. G. G. Tocilescu. Bucureşti, 1883—93.
- Rochholz, E. L., Deutscher Glaube und Brauch im Spiegel der heidnischen Vorzeit. 2 vols. Berlin, 1867.
- Rohde, E., Geschichte des griechischen Romans. Leipzig, 1876 und 1914.
- Rosen, G., Tuti Nameh: das Papageienbuch. Leipzig, 1858.
- Rückert, Sagen. Stuttgart, 1837.
- Saemund-Edda.
- Şainenu, L., Basmele Române. Bucureşti, 1895.
- Saxo Grammaticus, v. Elton.
- Schicke, J., Das Glückskind mit dem Todesbrief. Corpus Homileticum. Berlin, 1912.
- Schiefner, A., Tibetan Tales. Trans. Ralston. London, 1882.
- Schleicher, Litauische Märchen, Sprichworte, Rätsel und Lieder. Weimar, 1857.
- Schmidt, V., Balladen und Romanzen deutscher Dichter. Berlin, 1827.

- Schmidt, V., *Dsanglun oder Der Weise und der Thor*.
St. Petersburg, 1843.
- Schmidt, V., v. Petrus Alphonsi,
- Schott, Arthur und Albert, *Walachische Märchen*. Stutt-
gart und Tübingen, 1845.
- Seymour, St. John D., *Saint Patrick's Purgatory*, Dondalk.
- Simrock, K., *Der gute Gerhard und die dankbaren Toten*.
Bonn, 1856.
- Somadeva, v. Brockhaus.
- Specul. Exempl. = *Magnum Speculum Exemplorum*, v
Maior.
- Strange, v. Caesarius Heistabaciensis.
- Straparolo, G. F., *Le piacevoli Notti*. Venice, 1550—1553.
ed. F. W. V. Schmidt, Berlin, 1817.
- 1001 Days = *Tausend und Ein Tag*, v. d. Hagen.
- 1001 Nights = *Tausend und Eine Nacht*, v. Habicht.
- Till Eulenspiegel, ed. Murner. 1515.
- Tischendorf, v. *Acta Apost.*
- Valerius Maximus.
- Vasilieff, A., *Anecdota Graeco-Byzantina*. Part I. Palaea.
Moscow, 1893.
- Veckenstedt, E., *Wendische Sagen, Märchen und aber-
gläubische Gebräuche*. Graz, 1880.
- Veselovskij, A. N., *Razyskanija v oblasti russkago duchov-
nago sticha*. St. Petersburg, 1891ff. (XVIII—XXIV.)
- Veselovskij, *Salomon i Kitovrasu*. St. Petersburg, 1872.
- Vinc. Bellov. Spec. Hist. = *Vincentius Bellovacensis Spe-
culum Historialae*.
- Voltaire, *Zadig*. Paris,
- Waldau, A., *Böhmisches Märchenbuch*. Prag, 1860.
- Ward, *Catalogue of Romances in the Dept. of MSS. British
Museum*, 3 vols. London, 1883, 1893.
- Weber, R., *Indische Studien*. Berlin-Leipzig, 1850—98.
- Wendunmuth, v. Oesterley.
- Wickerhauser, M., *Die Papageimärchen*. Leipzig, 1858.
- Wolf, J. W., *Niederländische Sagen*. Leipzig, 1843.
- Wolf, T. W., *Deutsche Hausmärchen*. Göttingen, 1851.

Wolff P., *Kalila va Dimna* (Bidpai). 1839.

Wright, T., *A Selection of Latin Stories. from MSS of the XIIIth & XIVth centuries.* Percy Society, vol. 8. 1842.

Wuk, S. K., *Volksmärchen der Serben.* Berlin, 1854.

York, J., *Conde Lucanor or Fifty Pleasant Stories of Patronius.* Engl. translation. London, 1899.

ZDA = *Zeitschrift für Deutsches Altertum.* Leipzig, 1841 ff.

ZDMG. = *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.* Leipzig, 1847 ff.

ZVVolkskd. = *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde.* Berlin, 1891 ff.

PART I

INTRODUCTION, TRANSLATION,
LITERATURE AND INDEX

*

THE EXEMPLA OF THE RABBIS.

I.

ANCIENT COLLECTIONS OF AGADOTH.

1. The pages of the Talmud and Midrash with their fathomless depth of thoughts and ideas, are studded with golden gems of poetry, like unto the sky with its fathomless mysterious depth studded with the golden lights of the stars. Tales and legends, often of a wondrous nature, are skillfully woven into the legal disquisitions and homiletic interpretations. A discussion which may resemble the ploughing of the sand on the sea-shore is interrupted by a lively anecdote or by a pathetic tale. In some places these legendary portions cluster together, in others they are only sparsely strewn, only short references and allusions, but no Treatise of the Talmud is devoid of them, nor are they wanting in any of the ancient expositions of the Bible, known by the name of Midrash.

2. They are of a manifold character, like the flowers blooming in rich and variegated colours in the field. More than one person renowned for his piety or his valour is chosen as the central figure round which the love and admiration of a nation weaves a cycle of legends. The steadfastness and heroism of the martyr, the wisdom and keen intellect of the wise, the renunciation by the ascetic of the vanities of this world, are all subjects for the myth-creating fancy of the people. The arrogance and presumption of Roman and Eastern potentates, who assumed the position of gods, claiming worship and adoration is satirised in an allegorical manner. And so we are led through an infinite variety of subjects by those legends and tales.

3. The question may be asked, whether these tales are the spontaneous creation of the moment, and had as such found their places where we find them now, or whether there were separate collections entirely independent of Talmud and Midrash, and incorporated into the Talmud and Midrash at a later time.

4. I do not touch upon the other extremely important question as to the origin of these exempla. This must be reserved for a totally different examination where each tale would have to be dealt with by itself and would have to be studied separately. They are not all of the same age, nor are they all due to one single influence. Like gossamer in a hot-summer's day, they float in the air, and cling to the high steeples that rear their lofty spires above the surrounding buildings. Each generation has such prominent men towering above their contemporaries. The airy weavings of fancy are then carried along by the currents of the spirit, by the intercourse of nations.

5. I am concerned here more with the literary side of the problem, with the question of the Collection itself, of ingathering and disseminating, and not with the psychological problem of originating and moulding. I ask, what has been the history of these tales, which I call exempla since they are invariably connected with agadic literature? in what form have they been collected and preserved? and by what means have they come down to us? These are the questions with which I intend to deal.

✓ 6. Indications in the Talmud prove that there existed separate and independent Collections of such legends, prior to and contemporary with the authors of the Talmud. A careful examination of many passages in the text, where these legends cluster in large masses shows that they often interrupt the order of the Talmud with which they stand moreover in very loose connection. More than one sage in ancient times had the reputation of being a special authority in Agadoth *i. e.*: in *told* and afterwards recorded stories. The two words: אגדה which I connect with: נגד: "to tell", "to say" and

legend from *lego* seem to be absolutely identical, the latter being an adaptation to the history of Saints and martyrs, of the Hebrew word *Agadah* meaning the same thing. In one passage¹ we see the famous R. Aḳiba being rebuked for venturing to leave his field of halachic discussion and to trespass on that of the Agadist. These *Agadoth* by the manner in which they are quoted, prove to have been tales and recitals of events mostly of an anecdotic character. The fragments of those collections contained in the Talmud and Midrash² fully bear out this view of the ancient Agadoth.

7. If we compare the two Talmuds, that of Palestine with the other edited at a later time in Babylon, we find that they have many a story in common, but that there are notable differences in the wording, and sometimes in the minor incidents³. The sages and writers in Babylon undoubtedly did not copy these tales direct from the older Palestinian text; both must have borrowed from a third common source and at different times and under different circumstances. Both must have had access to similar Collections of legends which had undergone some changes and alterations in the course of time. Hence the difference. It is well known how this kind of anonymous literature is handled by almost every scribe and every copyist. Every one thinks himself justified to alter and to enlarge, to shorten and to amplify, according to his taste and to his skill, and we shall find that these changes did not stop but that the legends were constantly subject to such changes also later on. A similar process must have taken place as well in Talmudic times. Only thus can we explain the notable differences between the two Talmuds, which become if possible still more pronounced when we draw the various Midrashim within the circle of our comparative examination. Talmud and Midrash may, in their turn, have contributed a few items to those Collections, especially to those of a more modern origin, but they are much more indebted to them than vice-versa

¹ Tr. Hagiga 14a.

² Rapoport, Erech Millin s. v. אגדה.

³ Z. Frankel, Introductio ad Talm. Jerus. fol. 49a ff.

for they borrowed much more than they gave to the old Collections.

8. A systematic comparative examination has hitherto not even yet been attempted. There cannot be the slightest doubt that it would be fruitful in most important results for the criticism of the text of these stories and above all for their historical interpretation.

9. One result of my inquiry, which I consider of paramount importance is, that we have to look to Palestine for the original home of these stories and necessarily also of the *Collections*. Their heroes are persons who have lived almost exclusively in Palestine; the events which are related and seen in the light of poetry have taken place mostly on the soil of Palestine. Babylon with its schools and its teachers appears very rarely in these legends. Everything centres and is rooted in that national life which continued to exist in the Holy Land. The Palestinian Talmud as well as the other literary productions, the Midrashim, are of specially Palestinian origin. They teem with these legends of which they reproduce not a few in the Aramaic dialect peculiar to that country. Echa Rabbati, which is a long and sustained wail over the destruction of the Temple commences with a string of such ancient legendary lore, extolling the wit and wisdom of the former inhabitants of Jerusalem. The Targum to the Book of Esther is pieced together from legends of the glory and magnificence of Solomon, and what is more, the name of אגדה (Agada, legend, story) is of frequent occurrence only in this literature, whilst it is scarcely to be met with in the Talmud of Babylon¹.

10. The ancient pseudepigraphic writings and apocryphal books which were all composed in Palestine were as so many precursors to later compilations of a similar but less elaborate character. Portions of the former such as the history of Judith, Daniel and the Dragon, the Seven Martyrs and their mother Hannah have also been retained in that later legendary literature which in the course of events followed on.

¹ v. Levy, Talmudisches Wtb. s. v. אגדה I p. 19. v. הגדה ib. p. 449.

11. Historical causes, however, — the persecution of the Jews in Palestine under the Roman and then under the Byzantine emperors curtailed their independence and literary activity. The Jewish centre of gravity was slowly shifted to Babylon, then under the sway of the Persians, where the Jews enjoyed greater liberty and exercised a great influence. Palestine was almost forgotten. Only in quite recent times has attention again been directed to the labours of the sages and teachers of Palestine.

12. I hold that with the exception of the strictly halachic decisions everything else has come from Palestine. Jewish learning continued to flourish there but had been turned into different channels. The literary activity of the schools in Palestine was centred in the study of the text of the Bible, the establishment of the Massora and grammar, the fixing of the Calendar, the formulating of our Liturgy and the introduction of liturgical poetry. All these came from Palestine. It was the undoubted home of the regular homiletical interpretation of the Bible and of the composition of all our Midrashim. Here therefore we have to seek also the origin of those Collections of legends.

13. But as already remarked, the brilliancy of the dialectical schools in Babylon, the great political position occupied by the Prince of the Exile, a descendant of the house of David, and the authority wielded by the Geonim, the principals of the Colleges of Sura and Pumbedita, coupled with the entire freedom the Jews enjoyed, made Babylon for a long time the centre of Jewish life. It relegated to obscurity and reduced to insignificance the work done by those who lived in a weak and degraded position in Palestine. The eyes of the Jews were fixed for many a century on Babylon whence they borrowed all that which they possessed in literature and in legal decisions. Hence it came that the Talmud of Babylon enjoyed a very great reputation throughout Judaism to the detriment of the Palestinian. And the result was, that even of such a book, as the Palestinian Talmud, a whole Section, embracing many Treatises has

been irretrievably lost. At any rate for centuries not a trace of it has been found.

14. It is therefore not to be wondered at that a similar fate should have overtaken also the ancient collections of Agadic legends along with other works of a similar nature. There cannot be any doubt as to their existence in ancient times, as for centuries such Collections were mentioned. Rashi, R. Nathan, the Tossafists and other writers of a more recent date had access to them and quote from them many a story, which is not to be found in Talmud and Midrash.

15. To the people these tales and legends had become indispensable. They were reminiscences of a glorious past. In every miraculous deed, in every untoward incident, they saw the visible sign of the Divine protection, and from the Exempla of the pious and the just they drew courage and strength in their hopes and in their faith. They could not, would not miss the poetical heirloom of the past. The old Collections were therefore not allowed to disappear altogether. New Collections were made in which fragments from the old were mixed with those from Talmud and Midrash. The character of these stories becomes then somewhat altered. The tale is no more told, nor listened to for the mere pleasure of telling or listening. It is not the mere æsthetical enjoyment of the production of a lively and poetical fancy as they were when told and heard for the first time. In the new Collections they are made to serve a purpose: they are told as an "exemplum" in order to teach a lesson, to convey a "moralisatio". They serve, so to say, as a basis for sermons. They are the starting points for homiletical interpretations of the Scriptures and are not merely incidental illustrations as in ancient times.

16. At first the line is not strictly drawn. The old Collections are not yet entirely lost. New authors avail themselves of them for their own compilations, and save thus a number of legends from being utterly lost. This would have otherwise been the case as many have not been incorporated in to the text of the Talmud.

17. The old tales constitute thus the nucleus for later collections, which are in addition enriched from the storehouse of the Talmud; but all these are characterized by the change noted above, they are told for a purpose. They have a tendency. This is not merely implied, but it is expressly stated for the edification of the reader or listener. The ancient Collections known in the time of the Talmud seem thus far lost. We shall soon see, however, that this is not the case, as the text which I am publishing here is in every probability one of those very Collections. But to all practical purposes we may say that for about 1000 years they were lost. Others had since taken their place.

18. Of these I mention first the Collection which goes by the name of the "*Midrash of the Decalogue*" מדרש עשרת הדיברות. It has come down to us in two different recensions; one with more tales (30) and more appropriate to the purpose, and the other having less (only 17) and not all in their proper places. This Midrash must have been originally a homily for Shebuoth, amplified later on. To each of the Commandments a number of tales were added illustrating the truth and lasting importance of the corresponding precept. This Collection had been compiled long before the year 1000; more probably in the VII or VIIIth cent. and its sources were undoubtedly those ancient Collections. We find parallels to these tales scattered among a number of ancient Midrashic books, and it is not likely that the compiler should have selected one tale, say from the Palestinian Talmud, another from the Pesikta, a third from Eliahu Zutta and so on; he has surely taken them all from one source.

19. The first edition of version *A*, as I call the *fuller* one, unknown to Zunz, appeared (Venice 1551?) Ferrara 1554, Verona 1647; that of *B* (the shorter) appeared first in Zolkiev 1810¹. Jellinek has reprinted this text², also without being aware of the existence of text *A*. *B* has only 17 tales, whilst *A* has 30—distributed more evenly over the X Command-

¹ v. Zunz, Gott. Vort.² p. 151.
cf. p. XVIII. —

² Beth-hamidrash I p. 90—92

ments and much more appropriate in their character. In various libraries there are numerous MSS.¹ but not one of these has thus far been accurately described and it is therefore very difficult to say to which recension they belong. Some are besides incomplete, only a portion having been copied², and in the MS. Oxford, No. 1466 a number of tales are omitted as they occur again in another collection, copied in the same MS. in which there is the Midrash of X Commandments. Instead of repeating them the copyist simply refers to those written already. My MS. No. 66 contains (fol. 137ff.) a copy of the text A. which had been made in Persia in the XVIth cent. from the Ferrara edition of 1554. The MS. of the British Museum (Add. 27, 189) is a copy from the printed edition of Verona also text A, made late in the XVIII century; thus testifying to the unbroken popularity which these stories enjoyed in Asia and Europe.

20. From the Midrash Decalogue I pass to the anonymous Collection of 20 tales which appeared in Venice 1551, Ferrara 1554 (2d edition), Venice 1599—1605, Verona 1647 &c. under the title of *היבור המעשים והגדות*. They resemble the Midr. Decalogue in that they start or conclude with a moral sentence, mostly a verse from the Bible, to which these tales serve as illustrations. Thus, the first is an example of the power of almsgiving (*צדקה*) and finishes with the words: "He will fulfil the desire of them that fear him". ψ 145, 19. Another illustrates the verse in Jeremiah (9, 22) "The wise shall not be proud of his wisdom" etc. and as illustration a tale is told about the pride of Solomon, the very wise, and how he was humbled; and so on. To this work refers R. Jehiel Heilprin in his *Seder hadoroth*, which Zunz did not know³.

¹ De Rossi 473, No. 6. Vatican, 249, No. 8. ib. 107, No. 6. Oxford 160, 1. 268, 3. 1466, 12. 14. Paris 716, 4.

London No. 28, 6. (belongs partly to A).

² so MS. Beth-hamidrash,

³ Zunz GV.² p. 152 No. c. The editions of this book are all extremely rare, it is therefore not unimportant to notice that the edition which appeared in Ferrara in 1554, probably in the printing office of Usque, calls

21. The text is absolutely the same in all the editions and is always followed by the Midrash Decalogue, both forming thus a small collection of 50 tales of which a few are doublets. This proves that the two books were connected only by the copyist or by the printer and are not the work of one and the same compiler as he would not repeat the same story twice in so small a book¹.

22. We find these two collections also often together in MSS. The number of tales, however, varies. The similarity of contents caused them to be copied together. Some of the MSS. of the Midr. Decalogue mentioned above contain also these tales and stories, my MS. No. 66 being one of the number. The MS. of the Brit. Mus. contains the stories copied from ed. Verona and only the commencement of Midr. Decalogue. Not even Jellinek has seen a single one of these editions. Much of their contents has passed into other collections.

23. Another Collection which stands nearest to the two mentioned, is that of: “the Parables of king Solomon” מְשָׁלִים שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ;

itself “a new edition” (נִרְפֵּס מֵחֵדֶשׁ) (I take this from a MS. copy of this edition made in the XVIth century in Persia now my Cod. 66 f. 114b ff., reproducing also the title-page and the inscription which run round it or round the printer’s Emblem. There does not seem to exist anywhere a complete printed copy); so therefore there must have been a first edition, which may be that of Venice 1551 (v. Steinschneider Cat. Bodl. No. 3869). In 1599 appeared another in Venice (a copy of it is in the Brit. Mus.) printed by D. Zanetti for Joshua Falk (וּלֶק) son of David Del Burgo (מְבוּרְגוֹ) who corrected the edition. The Verona edition of 1647 is a perfect copy of this, following it page for page, and line for line, the only difference being, that ed. Venice is printed with square characters, and Verona with cursive or Rashitype and has a few additions at the end. In a similar cursive type, but differing in the pagination is the edition printed in Venice in 1605, which calls itself 3rd edition prepared for Samuel Ben Attar and Isaac Leon, by Nissim Shoshan in the house of Juan de Gara.

¹ No Mss. of this Collection, as far as I am aware, are in existence; only separate tales here and there. Jellinek has reprinted it, Beth-hamidrash IV, p. 145—151 and has added at the end (p. 151—152) one tale which is not found in the ed. Pr.

but of him, to prove and to illustrate the wisdom of his sayings, the keenness of intellect, shown already in his early age, by shrewd decisions. The collection which appeared for the first time in Constple. 1516, reprinted Venice 1544 and 1605 containing only 5 parables, is obviously incomplete. Many more similar tales which belong to the cycle of Solomon occur, for instance, in those two Collections mentioned above (§§ 18. 20) and others are to be found scattered over the pages of Jewish literature. But in that special Collection they have assumed the character of being told for the purpose of inculcating some moral.

24. Last not least must be mentioned in this connection the other writer, who imitated Solomon's wise ditties and saws, — Sirah, the author of Ecclesiasticus. Under his name circulated at an early age (VII—VIIIth century) a series of witty sentences, which are arranged in alphabetical order. To many of these sentences, tales were added, to illustrate and explain them. Thus for inst. "An old man in the house, a good sign for the house," or "do no good to the evil man, as no good will befall thee," or "cast thy bread upon the water" each being followed by an explanatory tale. The last is the injunction which a dying man makes to his son, who obeys his father's command and is amply rewarded for his obedience. The title of this book is: "Alphabetum Siracidicum," ¹אלפאביתא דבן סירה.

25. Many of these tales belong to the old stock of legends and stories, from which the other collectors had likewise borrowed. The lines of property or authorship have never been strictly drawn; one borrowed from the other freely, as these tales have the same point in common; they try to convey to the reader some ethical lesson, lessons of morality, of obedience, of charity and of the fear of God. But there is no connection as yet between one tale and the other.

¹ Ed. pr. Constple. 1519, Isny 1542, Venice 1544, new ed. Steinschneider, Berlin 1858. Codd. (de Rossi 1090 different). Oxford, 1267, 3: 1311, 8; 1466, 5; 1559, 2 Rome, (fragments). My MS. No. 42. Cf. Zunz, GV.² p. 111.

26. About the year 1000 or 1030 appeared what was the first attempt at weaving a number of such tales into one consecutive narrative, destined to convey one single lesson, all grouped round one leading idea. The great Talmudist and Scholar R. Nissim in Kairouan (North of Africa) composed about that time a book called: "The beautiful Composition of Salvation" *הבור יפה מהישוע*. His father-in-law, Dunash, had suffered a grievous loss and in order to comfort him, to inspire him with courage and fortitude and to reconcile him to the justice and mercy of God, he collected about sixty tales and connected them into one sustained expression of comfort and resignation. The author passes skilfully from one tale to the other, drawing the lesson from each and leading from one to the next, all telling of the wisdom of God's government, of the unfathomable goodness of God's dispensation, of the reward that follows upon all good and pious action and of the shortcomings of man who ventures upon judging God and His work with man's narrow and inadequate comprehension.

27. Many of these tales are found in our Talmud and Midrash, some, in the Collections I have already mentioned, but for some the literary source has not yet been discovered. This book enjoyed a great reputation throughout the ages and it thoroughly deserved it for the lofty tone, the noble sentiments, the profound piety and faith which breathes through its stories.

28. It appeared for the first time in Ferrara (Usque) 1557. Of this edition only two copies are known to exist, one in the British Museum, the other in the Vatican and a MS. Copy of it in my oft-quoted Codex No. 66 written in the XVIth cent. in Persia (f. 66b). It has been reprinted in Amsterdam 1746, Zolkiev 1799, Lemberg 1809 &c.¹ Doubts were expressed as to the date and name of the author, but they are not strong enough to alter the accepted opinion, which ascribes this work to the famous R. Nissim of the XIth

¹ v. Zunz, GV.² p. 139—142. v. Benjakob, Ozar hasepharim p. 165, No. 33.

century¹. The recent discovery of the Arabic text by Dr. Harkavy has set now any lingering doubt at rest².

29. The substance of this work, with the exception of the introduction and a few of the intercalated remarks, and some of the tales, appeared previously in a collection of small Midrashim and other tales, printed in Constantinople 1519 in 4° and reprinted thence in Venice 1544. In this version the title is: מדרשות ומעשיות שבהלמוד: Midrashot and tales from the Talmud. This title is inaccurate, for about one half of these tales are not to be found in the Talmud. As we shall see presently, the Talmud occupied a preeminent place in Jewish life and everything was brought more or less in connection with the Talmud as soon as there was any possible connection with it, however remote it may be. Here the connection consisted of the identity of many tales of this collection with those of the Talmud. The idea of another source outside the Talmud had vanished completely in the XVIth century when the book was printed, and therefore this title was given to the mutilated work of Nissim.

30. The editors of the Cstple. collection, Astruc de Tolon and his companions were the more justified to supply such a title as the name of the author and portions of the book which could afford them a clue were missing in the MS. from which they printed their text. Nor is this a solitary instance of such free handling of the work of R. Nissim. More than one MS. is known to exist in the public libraries of Europe which contains a portion, small or more considerable of the book, and only a close examination of those MSS. can reveal this fact. It has besides been copied together with one or two of the aforementioned collections, one influencing the other, in the same way as Midr. Decalogue (§ 18) influenced the Hibbur Hamaasiyoth (§ 20) and vice-versa. The copyist added and omitted. Of tales that occurred twice one was often left out and another substituted instead. In this man-

¹ v. M. Steinschneider, *Hebraeische Übersetzungen des Mittelalters*. Berlin 1893, § 556, p. 933.

² A. Harkavy, in: *Festschrift zum achtzigsten Geburtstage M. Steinschneider's*. Leipzig 1896, p. 9—26.

ner, we have MSS. from the XIIth century on, such as Oxford 1466, De Rossi 563, Munich 224, Paris 716, my Codd. 66 and 130; and others, the greater part of which consists of the combination of tales taken bodily from all the Collections mentioned hitherto. In one case those from Nissim's prevail, in another those of Midr. Decalogue, or of the *Hibbur Hamaasiyoth*. These Collections form henceforth the basis, of most of the later collections, which I will mention anon.

31. At this juncture another factor appears on the stage of Jewish literature viz: The preeminence given to the Talmud, and the obliteration and oblivion of Palestine and its literary life. Coupled with this was the inextinguishable yearning of the people for the poetical record of the past. Ethical principles and vague abstract personalities as those contained in the books and booklets mentioned hitherto would amuse and instruct, but historical events, persons who had lived and moulded the Jewish spirit and played an important role in its fight against Roman despotism and heathen obscurantism would warm, would inspire the reader with courage and confidence, would furnish him with examples worthy of imitation.

32. The old records of such tales were at that time apparently irretrievably lost but a goodly portion was preserved in the Talmud. What was more natural than to select the tales from the Talmud and to form a separate volume of these alone? An other selection had already been made. The halachic portions of the Talmud had been collected, sifted and fixed. I have treated elsewhere that Codification of the Law¹.

33. A similar work was then done for the Agadah in the widest sense. Just at that time this Agadah, with its metaphorical and allegorical expressions and symbols attracted a great deal of attention. It was made the object of attack and vituperation at the hand of apostates who tried to read into the beautiful poetry religious dogmatism and to twist and turn it into absurdity or blasphemy. Men like R. Jehiel

¹ Report of the Judith Lady Montefiore-College for 1892—3.

of Paris, Nahmanides, and others had to defend themselves and the Talmud publicly before kings and Popes mostly on account of these legends; and R. Salomo b. Adereth, among others wrote a commentary on those Agadoth of the Talmud.

✓ **34.** But the people took the deepest interest in these legends which now form the very basis and starting point for the Homily of the Middle-Ages, and had constituted the illustration and parable in the Homily of ancient times, represented by the various Midrashim. The exempla culled from the Talmud were moreover brought into an intimate connection with the verses of the Bible, more so than was the case in those small collections (Midr. Decalogue, Hibur Hamaasiyoth and even Nissim) and formed in time a kind of current aggadic commentary to the Bible. Wherever and whenever an allusion to the Bible was made or implied, the story was taken out of the body of the Talmud and arranged separately, either in the order in which these stories stood in the Talmud, so that all belonging to one Treatise were grouped together; or they were rearranged in the order of the verses of the Bible to which they referred or with which they were connected, irrespective of the order of the Talmudic Treatises.

35. To the former category belongs the 'En-Ya'aqob, to the latter the whole range of Yalkuṭim. These do not stand in direct connection with our subject; they include not merely tales and legends but almost everything short of Halacha, and I can pass them over here, and deal with the former alone; the more so as I intend treating them later on, especially in connection with the unique MS. of a Yalkuṭ (No. 92), in the Library of the Montefiore College.

36. In the year 1511 or 1512 appeared for the first time the Collection of Talmudic Agadot known under the name of עין יעקב. Much has hitherto been written about this compilation, and only recently have the place and date of its appearance so far been accurately ascertained¹, but the history of it has not been investigated. Yet if any one had

¹ v. Benjakob, Ozar hasefarim s. v.

read the Introduction carefully, no doubt could have existed that the book was printed in *Salonica*; and this is moreover said by the editor of the second edition (Venice 1546—7, Vol. If. 221a). This collection, commenced first by Jacob ben Ḥabib, was brought to a close by his son: Levi b. Jacob ben Ḥabib (מהרלנה) who published the second volume.

37. In point of fact, they were preceded however by anonymous author, who probably lived long before the XVIth century and whose Collection of Talmudical legends was printed in Cstple 1511 under the title of הגרות התלמוד in folio, (XII + 142). R. Joseph b. Joel Vivas wrote on the title page a rhymed epistle wherein the date and place of printing are given. This book has had the same fate as the ancient collections of Agadot, it was superseded by the later, more famous compilation and has become now so scarce that only 2 or 3 copies are known to exist. It was supplanted immediately by the superior collection of ben Ḥabib.

38. The En Yaakob has been reprinted over and over again, but has not escaped mutilation at the hand of the censor and of unthinking selfish printers. Much of the original matter added by Jacob ben Ḥabib, together with the Indices was suppressed in later editions, and Commentaries from other writers were added. Nor was it preserved in its entirety. Groups of legends were selected from the En Yaakob and published under different names. The people would never tire of listening to those ancient stories, though greatly changed; and the popularity of the Collections, great or small has been maintained to our very days¹.

39. A rich material was thus brought near to the people and it availed itself fully of the proffered repast. The process of producing new Compilations continued unchecked. New Collections were started, amalgamating the old with the more recent legends, and these went on growing and extending in many directions. The example set by ibn Ḥabib was followed by Samuel Yafe (author of the commentary: מתנות כהונה to the Rabboth), who compiled a collection of Agadoth

¹ Cf. Jellinek קונטרס המפתח Wien 1881 (36 pp.).

from the Palestinian Talmud (Venice 1590) under the title of *יפה מראה*. Jakob Sikeli (XVth cent.) had also made a similar collection of Agadoth called *תלמוד תורה*. He mentions it in his *תורת המנחה* (Cod. Or. Gaster No. 84f. 2^a) but hitherto only a fragment of that collection has turned up and is now in the Bodleian Library.

40. In the mean while new heroes had appeared in Judaism. Men great as thinkers, or venerated for their piety, had assumed in the eyes of posterity gigantic proportions. They loomed largely in the sight of their nation, which did not fail to endow them with some of the attributes of the ancient heroes of Jewish Sagas. Miracles were ascribed also to these and they, like their predecessors, were said to have often come to the rescue of their persecuted brethren, and to have helped them by their prodigious knowledge or by the display of supernatural powers. They became the centre of new legends and thus a new cycle was added to the old legendary lore, increasing the Collections with new matter. Maimonides, Rashi, ibn Ezra, Judah the Pious were some of these more modern heroes and were venerated by the people in the like manner as if they were R. Simeon b. Johai, or R. Juda Ha-Nassi, or R. Akiba. Collections of this kind are: *ס' מעשה נסים* and *ס' מעשה ה'*, which appeared however for the first time, in a Jewish-German translation.

41. Nor must I omit to mention another peculiar class of legends, which starting from imperceptible beginnings in the East (cf. the tale of R. Akiba and the dead) seems to have developed in Germany during the XII—XIVth centuries. These legends resemble completely some of the monkish legends of those very times (Caesar of Heisterbach, *Legenda aurea* &c.), emphasizing the necessity of strict observance of ceremonies and proving by means of tales and legends, of a peculiar eschatological nature, the importance of these ceremonies for future salvation and for granting freedom from punishment after death.

42. These did not spread very far, nor did they in any way rival the popularity enjoyed by those ancient tales;

but they contribute their element to the new Collections which appear henceforth. Fragments of these are to be found in the **קב הישר** of Kaidanover and in the **שבט מוסר**.

43. To this mixed character belong some of the MSS. with legendary contents, that have come down to us. They vary only in the proportion in which one or the other of those different elements predominates. Some contain mostly ancient Exempla, of Agadic origin, either taken directly from the Talmud, which happens rarely, or from those various Collections I have mentioned hitherto, which is more often the case, and have a few additions from later sources; or the bulk of their contents is taken from mediaeval sources, oral as well as literal, forming, what may be termed “popular story books”, including a few only of the more ancient tales. In other Miscellaneous Codices of a totally different character we often find a few tales inserted here and there. Complete collections are, nevertheless, as far as I have been able to ascertain, extremely scarce. They may have shared the fate of all “Chap books” having been destroyed by constant use; they were “thumbed” out of existence, or, as far as the modern period is concerned, they were no more written, printing having been meanwhile invented.

44. Of these more modern Collections I seem to possess the largest number in existence, viz.: Codices Nos. 66, 130 and 184 of my collection. The first contains, besides copies of the Ferrara editions of Nissim, Maasiyoth and Midr. Decalogue, a number of tales about Maimonides, Ibn Ezra and other worthies to which I have found parallels only in an Arabic-Hebrew MS. of Paris. The MS. was written in Persia by various hands ranging from the XVIth to the XVIIIth cent. and contains also some legends in Persian with Hebrew characters.

45. The other (No. 130) is written in a Spanish hand of the XVII or XVIIIth century and contains no less than 75 tales, drawn from various sources. These are bound up in one volume with the Verona edition of the Midr. Decalogue and Maasiyoth. No. 184 is probably the youngest of all,

dating probably, from the middle or first half of last century, but is the richest of all, containing no less than 290 tales, drawn from various sources. Not only Talmud but also קב הישר, ספרי חכמי המוסר, תנחומא, אלדר, משנת חכמים are mentioned. Most of these tales are mere outlines, but the outlines are complete, some are given in full; and there is also an Index of a number of tales not copied in the Ms. referring to the original sources. This Ms. (4° 103 leaves) is written also in a Spanish hand or one of the South of France, but comes from North-Africa, whilst the others came from Asia Minor and Persia.

46. In the West, printing superseded the toilsome writing and this may perhaps explain the scarcity of modern Codices in Europe. The collection of purely Talmudic tales, the En Yaakob, overshadowed every endeavour and absorbed all the interest. The minor Collections of a similar character struggled on with great difficulty. The older Collections mentioned above (§§ 18. 20. 24. 26 and 30) alone were reprinted with scarcely any alteration. New compilations appear only in this century. Such is that published by Josef Sabatai Farḥi in three volumes in Livorno¹ under the title: עשה פלא, where we find side by side with tales from Nissim and Midr. Decalogue also others from later sources. The compiler has unfortunately spent his poetical bent on these tales, turning them into rhymed prose, often enlarging, and altering the simple and short tales, especially those printed in the first two volumes. Jellinek, in his collection of minor Mi-drashim² בית המדרש, has reprinted a few legends from various MSS. and from works, others than those cited above. In Bagdad appeared quite recently (1890) three small Collections of legends, by Solomon b. Huṣin³ taken from the most diverse sources. They prove thus as the MSS. mentioned above, that the interest in these tales is as strong now as it was before, and that where the knowledge of Hebrew is

¹ 1870.

² Leipzig-Vienna 6 vols. 1853—77.

” (1) ס' מעשים טובים, (2) ס' מעשים מפוארים, (3) ס' מעשה נסים by שלמה

בכור חוצין.

universal, such collections are still much sought after, even in Hebrew.

47. From the XVIth century on, a profound change takes place in the history of these Collections in Europe and to a certain extent also in the Arabic speaking countries. They become more and more the popular literature of the middle classes, and are therefore translated into the vernacular. They undergo in that translation a certain modification. The tale is not translated literally, but is recast in a popular form, adapted to the understanding of that public to which the translator appealed.

48. From the legends in the En Yaakob, 150 tales were first selected and they formed the basis of the famous "Maasebuch", or "Book of exempla" which was printed for the first time in Basel in 1602. These have all the characteristics of the mediaeval "Exempla" with their „moralisatio", intended to form an edifying reading-book. To these 150 a number of legends from the other Collections were added in the course of time, which number varies in subsequent editions, but all are taken from the sources enumerated hitherto. The profound change which has taken place in this Collection is that the tales are no longer Hebrew, but as remarked are translated into the German dialect familiar to the Jews. In less than 50 years this book was reprinted at least 5 times. It has been studied as to its sources and as to its gradual development and change in the numerous editions, by Steinschneider (Serapeum XVII, 1866 p. 1—12) and by M. Grünbaum (Jüd.-Deut. Chrestomathie 1882 p. 385—458) who examined the Wilmersdorf ed. (s. a.) and Rödelheim 1753 and added parallels from other literatures. Ch. Hellvicius published 2 vols. of German translations of 103 tales¹.

49. In 1723—24 appeared in Amsterdam, at that time the centre of Jewish-German literature (most of the books written in that dialect, were printed in that place), the most com-

¹ Jüdische Historien, oder talmudische, rabbinische wunderbare Legenden etc. Giessen 1612.

plete and perfect edition of this Maasse-Buch, under the title : „Alerlei Geschichte” גשיכטי אלירליי containing no less than 254 numbered tales. In the same volume are included first גלילות ארץ ישראל also two other works printed here together for the first time ס' מעשה ה' (f. 1—55) and ס' מעשה נסים (f. 57—72); בית ישראל ובית הבחירה; and the ס' שמחת הנפש concludes a beautiful quarto volume of close upon 250 leaves, forming a Corpus of Jewish-German legends and tales, the basis of which are those ancient Collections of Rabbinic Agadoth.

50. Abstracts (ספורי הפלאות) were made from this Collection. Other Collections of a similar nature which have influenced the later editions of the Maasse-Buch are the Maase Nissim ס' מעשה נסים just mentioned of Joseph b. Naphtali the Shamash of Worms, with its 25 miraculous tales of Rashi, R. Jehuda Ḥasid and others. This was translated into Jewish-German by his son Eliezer Lieberman (Amstrdm. 1696). Other two collections are those of Akiba Baer b. Joseph: אביר יעקב (Amst. 1717) and ס' מעשה ה' (Amst. 1708) whose principal source is the Zohar, with the pseudoepigraphic tales of the men, mentioned in that work. Not a few are taken from the Talmud and from other Hebrew writings (&c. עמק המלך).

51. Many of these tales reappear then in almost every generation in many a country and many a language. Translations were and are continually made, and it would be well nigh impossible to give a complete list of all that has appeared hitherto. I must limit myself to mention a few of the more important: The collection made by Giuseppe Levi in Italian, translated then into German as: “Parabeln und Legenden aus Talmud und Midrasch”. The great collections of *A. M. Tendlau*, *Das Buch der Sagen und Legenden jüdischer Vorzeit*. 3d ed. Fkft. 1873, and his: *Fellmeier's Abende, Märchen und Geschichten aus grauer Vorzeit* (Fkft. a. M. 1856), stand in the closest connection with the *whole* range of legendary lore hitherto described. In “Maasse Shaashuim” of Eliahu Hai b. Josef Giğ ס' מעשה שעשועים (2

vols. Livorno 1868), we have translations into modern Arabic of some of the mediaeval tales. In England, we have *H. Hurwitz*, Hebrew tales, selected and translated London 1826, and last not least: *A. S. Isaacs*, Stories from the Rabbis, London 1893. I myself have translated the Maasse-Buch into English, which translation is to appear shortly.

II.

THE YALKUT AND ITS ORIGIN.

52. I have dealt hitherto with the manifold separate Collections of tales, some of which were borrowed from the Talmud and Midrash. Most of these were taken from more ancient sources which, as it seemed, had thus far disappeared. I have shown the role played by the Talmud in the ages, when the knowledge of those ancient Collections had likewise disappeared. I have dealt thus far with the independent Collections in which little or no account was taken directly of the Bible as a whole. Merely as illustrations of some of the sentences of the Bible, or applications to some of the teachings of the Bible, those tales lead by themselves an independent life. The connection with the sacred Book was merely incidental and indirect.

53. I have not studied the mass of legendary lore embedded in the Talmud and separated from it in different books. I have merely drawn attention to those Collections of Talmudic Agadoth which were formed by ben Ḥabib and by his anonymous predecessor. But these were considered far more in the light of sources to ulterior Collections, which were enriched from this more handy store, than as independent books.

54. I will deal now with this same subject from a somewhat different point of view: I will try to determine the place which they occupy in the history of Jewish culture. These Collections do not stand by themselves, separated from the other literature, but they form part and parcel of a vast

literary movement in connection with the Talmud and Bible. The centre of gravity in these is not the tale as tale, or as a beautiful legend serving only the purpose of an esthetical satisfaction, but it lies in the connection with the words of the *Bible*, which is of the most intimate character. An elucidation of this phenomenon will throw no little light upon the history of mediaeval Collections of Rabbinical tales and stories and will enable us to appreciate at their true value the aim and origin of these Compilations.

55. As already remarked (§ 36) the Agadoth of the Talmud were arranged in two different orders, either in the order in which they are found in the text of the Talmud itself i. e. all those contained in one Treatise of the Talmud are excerpted from that text in the order in which they are found in the book, folio succeeding folio in numerical order, or they were rearranged to suit the order of the verses of the Bible to which they refer and which they illustrate. In this latter order no account is taken of the origin, but from all the Treatises of the Talmud all the tales and legends are collected which refer to one and the same passage of Scripture. It is to be understood that the texts were followed by a number of excerpts from the Talmud. Each of these two systems of arrangement are represented by bulky volumes and each has and had its importance.

56. Hitherto no exhaustive study has been undertaken to explain the origin of these Collections, or the motives which prompted the men of those times to undertake such great and vast compilations, nor has the knowledge of the material that is available for such a study been adequate. Books, often very scarce, and Mss. the existence of which had never been suspected have since come to light or have become more accessible, and it is for this reason that I am attempting now to grapple with one of the most intricate problems of mediaeval Jewish literature. It stands moreover in close connection with the main subject of my inquiries, viz. the Collections of Agadoth, — these Compilations being in their turn no more and no less than such Collections, although

arising from one and the same source —. They are so intimately interwoven with one another and serve, a good number of them at least, the same ends that it needs no further justification on my part, for the inclusion of this study on the Origin of the Yalkut within the space devoted to the study of the Agadoth and ancient rabbinical Exempla.

57. As will be seen later on (§ 75) we have in the library of the Montefiore College an unique Ms. and I have in my possession other, hitherto scarcely known, Mss. which place the question I am studying under a totally different light. It is a new chapter which I am adding to the history of the intellectual and religious life of the Jewish nation in the time of its persecutions.

58. I am reclaiming for the history of the homiletic literature not merely one, but a number of books, whose connection with the sermon has not been sufficiently recognised. My study serves also the purpose of placing a series of works in the service of the Synagogue, and showing the relation in which it stood to the polemical and apologetical literature of ancient times.

59. The Talmud served our nation not only as a religious guide, but by its universal and encyclopaedic character, as the centre of their intellectual occupation. The Bible was the firm corner stone upon which every building was reared, that was destined to survive the needs of the moment and to be endowed with eternity. Almost the whole of the literary activity developed during centuries served and serves the purpose of bringing the word of God home to the people. From remote antiquity one can discern the same tendency through the manifold forms which it assumed. The translation and above all the interpretation of the Bible gave rise to at least half of our literature, and the most ancient and remarkable monuments belong to this class of books. A good portion of the time employed in divine service was set apart for the purpose of homiletic discourses and explanations of the sacred Text, adapting those explanations to the needs of the time. They were either simply explanatory,

but more often hortatory and edifying; just as the people wanted them in times of peace or in times of dire durance within the walls of a real or moral Ghetto.

60. The Synagogue was the meeting place of Israel where all met with the feeling of absolute equality and with the hope of receiving the same comfort and the same instruction from the revered teacher. "The Law had been given in the open plain, so that it should be accessible to all" taught our Sages and further "it was given from the summit of a mountain so that it should run down to the lowest places like unto the water with which it is often likened." They acted upon that teaching and our enormous Midrashic literature is one of the numerous offsprings of this practice.

61. Times and circumstances brought with them many changes, among others they reduced and altered the character of these discourses delivered in Synagogue and School. In consequence of political persecutions or hostile edicts, the teaching in the Synagogue was much curtailed in the lands under Greek and Persian dominion. The originality of Midrashic composition and interpretation came at the same time to an end, as the stimulus of free teaching and development was so seriously reduced. Much of the material which circulated orally was then collected into books, forming the so-called "Midrash", of which some portions date as far back as the second century, others on the other hand are of the Xth, or even of a later period. These are all more of a comprehensive character i. e. they deal not so much with the separate verse of the Bible, as with the *whole biblical section*, be it the small Seder or the larger Parasha. By examining these themes, for one cannot well speak of Texts, we are in a position to determine, to a certain extent, the place where each compilation was made. They abound in allegorical and symbolical interpretations and were for that reason very popular. But similar allegories abound also in the pages of the Talmud and very often allusion is made in the pages of the Talmud to the biblical text. More than once, in fact very often, we meet there with direct quota-

tions from the Bible; Biblical verses serving as basis or texts for some illustration.

62. As soon as the fecundity of ancient production run dry, the preacher and the teacher who still continued to deliver his homilies to a devout and well disposed assembly, looked out for materials, and had recourse not only to the ancient Midrashim but also to the pages of the Talmud. A rich harvest awaited there the careful gatherer, but these illustrations are not grouped anywhere together, so that they could be easily found. They are scattered far and wide, all over the vast expanse of the Talmud. Collections of these sentences and illustrations were soon almost an indispensable necessity, and they must have been started by those who were engaged in delivering homilies in public.

63. Of such Collections little was known until quite recently, and even now there are many erroneous ideas still afloat about the origin and date of a book which comes very close to such a Collection. I am alluding to the Yalkut, that vast Collection of Haggadoth; a gigantic volume, numbering upwards of 2000 closely printed folio columns. Not even the name has hitherto been correctly explained, as it was considered to mean the “bag” or “purse” of the shepherd (I Sam. XVII, 40). This book contains not only talmudic passages, but also, similar excerpts from the purely midrashic literature. Zunz and all after him considered this book as a unique compilation and studied it, as such without taking in the least consideration the history of such works. Nor did they for a minute stop to consider whether this could really be the first of its kind, although it must have been surprising to see so enormous a work come almost suddenly into existence. The history of every great achievement points regularly to other minor attempts, which precede the more perfect work. These are like the first stepping-stones for their successors, and it would be almost a miracle to see a work of such magnitude be without any predecessor. Nor have they thus far tried to connect it with those countries, where the necessity for such a book was of par-

amount importance. The idea which prevails is, that it owed its existence to a certain R. Shimeon Kara, somewhere in South-Germany and about the end of the XIIth Century. The reasons given are of the most unconvincing character. Because Rashi quotes a Midrash of a R. Shimeon and some of these quotations are to be found also in this vast repository of Midrashim, we must at once jump to the conclusion that this was the book meant by Rashi and the anonymous R. Shimeon must be R. Shimeon Kara. This cannot be said to be a conclusion which commands our acceptance without further proofs¹. It must first be shown that a man of Rashi's great learning who quotes any number of other Midrashim would apply this misleading and incorrect title to what is simply a compilation of other Midrashim without any original addition. We must also be shown reason why such a book and how such a book could be written about that time in Germany. What necessity was there for it? The Communities had been decimated by the Crusaders, the life which the remnant led was not one of leisure or comfort, and the means to acquire so voluminous a book as this were beyond the scanty and impoverished state of the few wretches who had barely escaped with their lives. We are told, because they had lost all the books in that great catastrophe, such a Compilation was made, for the purpose of supplying this need. But, with the libraries, the means for the Compilation of such a book as the Yalkut had disappeared, for the author utilised at least 50 works for his Compilation. Nor has it hitherto been shown that it was really composed in the XII or XIIIth cent. It may be of a comparatively more recent date, as the first undoubted quotations date from the end of the XVth century, and what is much more important, these first quotations are *not* made by *German* Rabbis but by *Sephardic*. The author of the Yuhassin and Abarbanel are these very first.

64. In order to lift, to a certain extent, the veil which has hitherto covered this book, and in order to assign to it its

¹ v. A. Epstein, R. Shimeon Kara etc. Krakau 1891.

true position in the history of our homiletic literature, we shall have to approach the problem from a totally different point of view. If it is to be understood rightly, it must be studied in connection with similar phenomena. It must be shown that it is the result of a long process, the culminating point of a long series of similar attempts, which were, each in their turn, a little more perfect than the immediate predecessor and that this last was the most perfect of all. Hence the disappearance of the others who left the field to this, their superior.

65. Investigations in the history of our literature have shown, that the ancient system of preaching to the people on Sabbath and Holydays was maintained in its full force only in Spain. In France there existed such a thing as homiletical discourses on the afternoon of Sabbath, but these had more Halachah than Haggadah as their object; although the Sermon started also from the weekly portion of the Bible. The great code of R. Moses of Coucy known as "Se-mag" is the result of these weekly discourses, and the original title of it was "Sefer Ha-darshan"; but with the expulsion under Lewis and Philip every trace of preaching, as well, as all the literary activity of the Jews in that country came to a sudden end. In Germany no such discourses or homilies are recorded, we hear only sporadically of exceptional sermons in the Synagogue. The discourses in later times turned moreover almost exclusively round halachic subjects, the Aggadah and aggadic interpretation was not flourishing. Germany was altogether a land in which the Haggadah found but scant consideration. ✓

66. The only country in which many elements contributed towards a sustained development of homilies and regular discourses was Spain. Here, from the XIIth Century on, religious disputations in public were the order of the day. The attempt of conversion by fair or foul means was never relinquished by the clergy, and every nerve was strained, sophistic argument as well as brutal force were used to make the Jews renounce the faith of their fathers. Here moreover

flourished all the arts and sciences, and the desire of obtaining accurate information of the contents of the Bible, was always keen. Besides, they stood in intimate relation with their Christian neighbours, and the symptoms which one can observe where such a contact is intimate enough, did not fail to show themselves there. The Jews learned many things from their neighbours. The Sermon in the Church flourished in Spain almost more than anywhere in the Christian world of the middle-ages. No wonder therefore if the Jews adhered strongly to the old practice of homiletic interpretations of the Scriptures, as they saw it followed also by the others. Moreover, the Jews were bound to resist by these means the insidious attempts of luring the weak-minded or ignorant away from the ancient faith. To place before the people an accurate and attractive explanation and to show the baselessness and futility of those offered by the other side, was a daily necessity. The Jews were bound to attend at times such homilies delivered by apostates for the purpose of conversion. To counteract such influences the Jews had to resort to similar means, and thus we can understand the feverish activity developed by the Sages in Spain to preach and to teach and to explain as often as possible and as attractively as possible the words of Holy Writ. From Nachmanides the doughty champion down to the men of the Expulsion period we find ample evidence of this homiletic activity, and from the Expulsion period onwards the number of homilies is legion. Nothing in any way resembling it, can be found among the other Jews, all over Europe (Zunz, *G. V.* 2d ed. p. 435 and p. 442ff.; and Bäck, in Winter & Wünsche. *Jüd. Lit.* II, p. 609ff.).

67. Considering now that the time of independent and original Midrashic production had come to an end about that time, the teachers and preachers were bound to resort to the treasures accumulated from ancient times. They would naturally turn also to the Talmud with its beautiful, often quaint illustrations of biblical passages. In Spain therefore the necessity for such Collections would arise early, and

scholars would be willing to prepare the material for their fellow preachers, who would not always be at the same time profound talmudic scholars.

68. The first step would be to collect the Haggadoth in the order in which they are in the Talmud, following strictly the order of the various Treatises. This was already an important piece of work, and it placed the material before the preacher in a more handy form. He would no more have to turn the folios of the huge volumes in search of a legend, but he would have them all selected, ready for use, and grouped together. These primitive and restricted Collections were the basis for the great Collection published afterwards by ben Ḥabib in Salonica. His was preceded (s. § 37) by another Collection, which is now so scarce as to have escaped the notice of most students engaged in the study of talmudic Haggadoth. The title is: Haggadoth ha-Talmud (הגדות התלמוד). It is anonymous and bears the mark of great antiquity. It appeared in print for the first, and thus for the last, time in 1511 in Constantinople. At that time the refugees printed in Constantinople and Salonica a number of books, the MSS. of which they had brought with from Spain. From such an old Ms. must also that Collection have been printed. But the peculiar character of this Collection does not consist merely in the number and order of the Haggadoth which it contains. A small addition to it which Dr. Steinschneider did not recognise in his great Bodleian Catalogue, as it is found there separate without the rest of the “Haggadoth ha-Talmud”, is nothing less than a complete Index of the Biblical verses, to which the “Haggadoth” were the illustrations, or with which they are quoted in connection. First the verse of the Bible is mentioned from the first verse in Genesis on, and then the indication is given of the Talmudic Treatise and of the chapter in which it is to be found. At the end of this Index, another shorter one contains the list of the Talmudic Treatises in the book and the folios where they begin, so as to make the search for them as easy as possible. In this book we have thus the oldest example

of such Collections, made, not so much for the Haggadoth, but for the Biblical verses to which they point and which they illustrate. The guiding motive is purely homiletical and this is stated expressly by R. Josef Vivas, the author of the introductory poem which stands in lieu of a title page and preface. The preacher is studied and this book is recommended quite specially to his attention. This book must have come early to Yemen, as it was copied there, with some slight modifications, for there is no doubt that the Ms. (Or. 2419 Brit. Mus.) is a copy from the print; on the last page, the colophon of the printed text is also reproduced by the copyist. This is the book to which ben Ḥabib refers in his Introduction when he says: וגם עתה ראיתי בעיני אחר אשר החילותי לסדר ולכתוב החיביר הזה כי כבר קרמני הכם ספרדי אשר כתב על ספר מיוחד כל מדרשי התלמוד that "he had seen another work of a *sepharadic* wise man, who had collected in one volume all the Midrashim of the Talmud". He refers to it as already printed; so he must have commenced the printing, at least of his work, after 1511. But he himself does not know the name of the author of the הגדות התלמוד, but only that it is of *sepharadic* origin. We may safely assume therefore that the Haggadoth ha-Talmud were the work of a man, who had lived long before the XVIth century, when it was printed for the first and thus far, for the last time. Among de Rossi's MSS. there is one (No. 156) which bears the same title and is compared by de Rossi (I p. 103) with our text. That MS. was copied 1406 in *Spain* by a certain Jehudah ben Ḥabib for a Joseph de Castro. If it is identical with the print, then this Collection is proved to be anterior to the XV cent. and probably to be much older still (v. above p. 17 &c.).

69. Ben Ḥabib, whose name reminds us of the copyist of the codex de Rossi, older by at least 100 years than this Ḥabib, fortified by the rich libraries of the Benvenistes in Salonica, soon outdistanced his rival, of whose existence, as we have seen, he was fully aware and to whom he refers in his Introduction. In this as well as in that to the second

volume added by his son, who finished the work left unfinished by his father, both lay the greatest stress on the importance which this publication has for the *preacher*. He follows therefore the example set by the first collector, and adds also an Index of all the biblical verses alluded to in both the volumes of the *En Yaakob*. All the subsequent printers omitted this Index, which is only to be found in the first edition printed at Salonica in 1516. When the book was reprinted in Venice and afterwards in other European places the necessity for such an Index was not felt. The new public was much more interested in the tales and legends than in their application for homiletic purposes. Not so however among the Spanish Communities where this latter was of paramount importance.

70. That old text of the “*Agadoth*” (§ 68) having remained almost unknown, prevented a critical examination of the *En Yaakob* and its probable source. Ben Ḥabib speaks of the libraries of Don Juda Benvenisti in Salonica, where he found everything of which he stood in need, but this might refer to the Commentaries of Salom. b. Adereth, R. Nissim and others which he used for his own Comments. A comparison between these two texts reveals the fact, that the “*Agadoth*” contain a little more matter than the *En Yaakob* and without copying it, ben Ḥabib may have been guided by it in his selection. But his point of view was different from that of the anonymous author. He was much more ambitious and not satisfied with simply collecting together the *Agadoth*. He intended to explain them and to make them the basis of long philosophical and ethical discourses; and also to furnish the preachers with ample material for their homiletical exercises.

71. This tendency coincides with the spirit then prevalent among the Jews, who had escaped the terrorism of Spain and Portugal and found refuge in the hospitable country of the Sultan. They seemed to be ahungred and athirsted for the word of God, unfettered and unguarded, free from the fear of denunciation by apostates and from the prying

eyes of the Inquisition. Homilies seem to have been the staple work of the sages of the time.

72. These homilies served also the purpose of edifying the listeners, of encouraging them in the steadfastness they had hitherto displayed, and of strengthening their faith and hope. The teaching of the Bible and the example set by the ancients as recorded in these very Haggadoth were to them more than a simple intellectual passtime. They touched them to the quick and were full of messages of trust and comfort in adversity.

73. This prominence given to the homilies in the Spanish Communities in the East, following at the same time the custom prevailing in Spain itself, will explain to us how it came to pass, that shortly after the appearance of those two Collections of "Agadoth", such a gigantic work as the Yalkut was also published in Salonica. The preachers could not have books enough of reference and Midrashic interpretations, hence the remarkable fact of the Yalkut following so quickly in the wake of the "Agadoth" and "En Yaakob". These two were limited to the Talmud. The Yalkut in its present form went much beyond the Talmud and included almost all the known Midrashic works, some of which have since disappeared in the catastrophe which overtook the house of Israel.

74. A long chain of development must precede the change from the "Agadoth" to the "Yalkut". The former still retained the order of the Talmudic Treatises and could be utilised only through the medium of such Indexes as those added to the two Collections; the latter is arranged in such a manner that these Agadoth are placed in the order of the Biblical verses which they illustrate, independent of the order of the original source whence they are taken.

75. The idea of grouping together various explanations, exempla, allegories and legends under the headings of the Biblical verses, is not limited to Jewish literature. The Church possesses from ancient times such Collectanea of Patristic explanations, arranged in an absolutely identical

manner. These go under the name of "Catena" or "Chains". The various explanations are grouped together according to the order of the Biblical verses. Those to the Psalter, the most popular book of the Church were specially popular. Exactly the same is now the case with the unique Manuscript, in the Library of the Montef. College and marks the first stage of transition. We have here the whole material of the "Agadoth" or the "En Yaakob" arranged according to the verses of the Bible. This Collection embraces the whole of the Bible and is therefore of extreme importance for the history of the Yalkut. It is a Ms. of the XIVth Century, written by at least two hands, which proves it to be the copy of a more ancient text and would thus belong latest to the XIIIth Cent. being so much older than any mention of the "Yalkut". The MS. is a good size folio volume. The commencements of each verse are given and then follows first the indication of Treatise and chapter of the Talmud before the quotation of the passage. This is sometimes given in full, sometimes a small portion only as far as it relates to the biblical verse. In the later books of the Bible the author refers back to the passages already previously given. This Ms. formerly in the possession of Mr. Halberstamm has come to the College together with the other Mss. It had been often utilised by the late Rabbinowitz in his critical edition of the Dikduke Soferim, as a valuable contribution to the textual criticism of the Talmud. Its importance however lies chiefly in the hitherto unnoticed fact that it throws light upon the history of the Yalkut Shimeoni. For if we compare the passages given here with those given under the same verse in the Yalkut Sh. we will find a surprising identity. The very same texts are given by both and the question arises who is indebted to whom? Has the author of our Ms. made a short abstract from the fuller Collection of the Yalkut, limiting his extracts only to the Talmudic passages and omitting all the Midrashic, or has the author of the larger Collection placed the smaller under contribution, copying it out literally and adding to those in

it other passages taken from Midrashic sources? Of these two alternatives not much doubt can be entertained as to which is the more probable. It would be almost ridiculous to believe, that a man would go deliberately and mutilate a work, which he would have done in the case of excerpting the passages from the larger and more perfect *Yalkut*, when he could have the better book for almost the same pains, whilst it would be only natural to consider the smaller as the basis for the larger and more complete. It becomes now an indispensable duty to publish that Ms. as quickly as possible. The fact that it is an unique copy makes that duty still more imperative, as we would then place it beyond any danger of being destroyed or lost.

76. Not the slightest doubt can be entertained concerning the origin of our Ms. It is written in a Spanish hand and is of Spanish origin. Only in that country was the want felt of such a Collection, and there undoubtedly it was composed. There is besides a peculiar connection between this Ms. and the anonymous "*Haggadoth*". Both contain often explanations of Talmudic words, added or inserted in the text, as a kind of glosse. Either such a word is Aramaic or the text is not explicit enough, and the glosse is either a simple translation of the Aramaic into Hebrew, or it is a longer explanatory note supplying the missing portion of the text. If these glosses should have taken from the Commentary of Rashi to the Talmud we would thus be able to fix the date of these Compilations to be at any rate not earlier than the XIIth Cent. (Rashi died 1105). But this is doubtful as will be seen anon § 96. The same peculiarity confronts us now also in the *Yalkut*; assuredly not a fortuitous coincidence. In judging the latter I am considering only the first edition of Salonica, as all the later editions have been changed to a certain extent. The Paragraphs which are there inside the text, were afterwards added on the margin, and the explanatory glosses have also been relegated there, besides being often amplified and changed. In the oldest edition, all these are inside the text, just as they are in the "*Hagga-*

doth" of Cstple. and the Ms. Yalkut in the Library. No one could therefore deny that there is an intimate connection between these texts.

77. Of the Yalkut Sh. itself the first part is probably the older. The Pentateuch has evidently been treated first elaborately. The Yalkut to the other books appears to be the work of more than one author, who followed the example set by the first and tried to produce a complete Thesaurus for the whole of the Bible. It is also not improbable, that originally these may have been the independent work of two or more authors, who knew nothing of one another and whose Collections were afterwards welded together. A MS. recently bought by the Bodleian Library contains only the Y. to Pentateuch; there is no indication at the end that another volume is to follow. Whoever has studied carefully this Yalkut and has examined all the peculiarities of quotation and reference must come to the conclusion, that it is not a homogeneous production: that, in fact, the author of the portion on the Pentateuch could by no means be also the author of the other part on the Prophets and Hagiographa. It is only natural to assume that a work of these dimensions would be the result of slow growth. The first part to be dealt with would undoubtedly be the Pentateuch, then the five Megilloth and the other books of the Bible would only be treated afterwards. In manner of quotation, in number of books used for the excerpts and in the textual readings of one and the same text, there are numberless variations. The difference is so marked, that it precludes the possibility of admitting one and the same author for the whole book. Nor could it come into existence in the full and ample form in which we have it now.

78. We are further confronted with a peculiar fact, which has recently come more to the light viz. the discovery and part-publication of another Yalkut, written by a certain Machir ben Abba Mari. Neither the date when nor the place where he lived are known. Judging by the name he must have lived somewhere in the South of France, where

the relations with Spain were very close, and the date might be about the end of the XIIth Century, or a little later.

79. In the Introduction to his *Yalkut* to Isaiah he mentions Psalms, Job, Proverbs, Jeremiah, Ezekiel, and the XII Minor Prophets as the books to which he had composed similar collectanea, which he calls by the name: “*Yalkut*” i. e. “Collection”. If any other similar work on that scale, including not only all the passages from the Talmud, but also those from numerous Midrashim, would have been in existence, he certainly would not have felt compelled to do again the work already done. And if any other Collection would have had that name of “*Yalkut*”, he certainly would not have taken special pains to inform us, that he had, so to say, invented that name, nor to give us the reason why he had done so. All this points to an original work; and when compared with the existing *Yalkut Sh. to Prophets* and *Hagiographa*, one is easily convinced that this is really the case. The latter appears to be like an abstract from the more elaborate work of Machir. The texts are all given much fuller by Machir, whilst they are much shorter in the *Shimeoni*, and they all appear in the latter in a more mutilated form, as is usually the case in an abstract. Those portions which are retained in our *Yalkut Shim.* correspond absolutely with the wording of Machir. The originality and precedence belongs undoubtedly to Machir. It would be indeed a miracle if copying from the *Yalkut Shim.*, he should have had larger texts than are found in the latter. And in fact he has always more, whilst the other is always shorter. The reverse, that from the larger a shorter text should have been prepared is on the other hand the natural course.

80. Of this *Yalkut Machiri*¹ besides the one to Isaiah only a fragment to the XII Minor Prophets has been preserved and the whole to the *Yalkut* to Psalms. The former was copied in Italy in the XVII Cent. for the Cardinal Aegidius and is thus a comparatively modern copy (now in the British Museum). That to Isaiah is in Leyden and is written

¹ ed. J. Spira. Berlin 1894.

in an old Spanish hand; whilst of that to “Psalms” two MSS. are known to exist. A modern incomplete copy is in the Bodleian and an ancient magnificent copy in my possession (Cod. 100) which was at one time in Russia and was considered lost, until discovered and purchased by me. This old copy is also written in a Spanish hand. Thus the two old Mss. point again to Spain, as the country where they circulated, and probably where they were used. All these have now been published; that to Isaiah by J. Spira, passed by me through the press and to which I have added the references to parallels, that to the Psalms by Buber, who used my Ms., and that to the XII Minor Prophets by Greenop, who merely prints the bare text.

81. The system of excerpting corresponding passages from the whole ancient literature and of indicating the source at the commencement of each passage, which is so characteristic of the *Yalkut Shim.* is fully carried out by Machir. All the sources are indicated very carefully, which enhances immensely the importance of this work of Machir for the criticism of the ancient texts. The reason for it has thus far not been given by any one, but if considered in its relation with Homiletics in Synagogue, we will easily understand it.

82. The preachers were accustomed to announce the source of their homiletic interpretation and to state upon which Midrash or Treatise of the Talmud they based their instruction and peroration. This explains to us the reason why these sources were so carefully indicated, as we cannot imagine that the author of this Compilation was prompted by motives of literary criticism, unknown before this Century.

83. Led by similar considerations the author of the last, and thus far, best known compilation of agadic interpretations of the Bible, the *Yalk. Sh.*, followed the example of his predecessors and indicated the sources of his excerpts. He combined into one great storehouse all the work that had been done before him and contributed involuntarily in the first instance to obliterate even the memory of those to

whom he owed probably the greater part of his work; and also to make many of his sources so scarce as they are now. He superseded them all and the result was, however gratifying it be in one way that he gave the greatest stimulus to the homily and prepared an astounding material for the student, on the other hand, he hastened the loss of more than one ancient small Midrash, of which he had made use. These appeared to the people now superfluous.

84. Eleven editions which succeeded one another with startling rapidity, considering the great bulk of the book, testify to the immense popularity which it enjoyed, as soon as it became accessible through print.

85. It was and has thus far remained the most perfect and complete Jewish “Catena Patrum”, “Chain of ancient traditions” and of allegorical and homiletical interpretations of the Bible. By trying, as I have done now, to lay bare the process of its development and to show the organic growth of this compilation, I have been able to prove that it is not the first of its kind and not a solitary example, but the last of a series of preparatory works which preceded it and paved the way for it.

87. At the same time we are now in a better position to come to a more probable conclusion as to the original home of the author and the date of the Yalkut. It could only have been composed in Spain, where all the elements for its composition lay ready, where it satisfied a pressing want and where alone it could have been composed, as up to the XVIth Cent. all the books required for such a gigantic undertaking were easily available. Not so in France or Germany where, as it is well known, neither books nor leisure were to be found, nor any demand for such a book. The time of its composition must be ulterior to the Ms. Yalkut and, also ulterior to the time of Machir. We therefore come to the conclusion, which cannot easily be gainsaid, that the Yalkut which goes by the name of Shimeoni, belongs to Spain and to the XIVth century, the earliest. One more point in favour of this hypothesis is, that the Biblical books

follow more the Talmudic order than the Massoretic, and this is one of the characteristics of all the Biblical Mss. which hail from Spain.

88. Modern science now reverses the course taken by the authors of these various Collections. Instead of grouping them together, curtailing and obliterating the original character of each Midrashic and Talmudic parable, we dissolve these Collections into their constitutive elements and give to each of them the place due to it in the history of literature. Each fragment speaks to us with the same force of divine comfort and trust as it did in days gone by, and each portion reflects the individuality and originality glittering in the light of Jewish poetry and genius. These Collections are moreover invaluable records of the undying love which the nation bears to its sacred writings, and of the unceasing desire to accumulate and to store all that could contribute to make their meaning clear and their message divine.

III.

THE BOOK OF EXEMPLA.

89. The Providence which has watched over our literature and has not allowed it to be utterly lost, has preserved to us now also an ancient Collection of Talmudic tales, such as was known to Rashi and R. Nathan, from which R. Nissim borrowed the elements for his "Novellino", which may have been used by the compilers of Midrash and Talmud, and which had been considered hitherto irretrievably lost.

90. Together with a number of extremely ancient Hebrew MSS., I have come into the possession of a collection of *Maassiyoth*. It is a volume in small 4°, paper, written in an ancient Eastern hand, probably Palestinian. Judging from the palaeographic characteristics, this Ms. belongs latest to the XII or XIII century, if it be not earlier.

91. It is written calligraphically, with extreme care. $9 \times 5\frac{1}{2}$ but originally 9×6 , as the margin is frayed out by age and

use. The writing is $6 \times 3\frac{1}{2}$ or 6×4 leaving broad margins free all round. Each page has regularly 19 lines, with an average of 7—8 words on each line.

92. The MS. numbers now 198 leaves. Only the layers, each of 8 leaves, are numbered, the number being placed on the upper right hand corner of the first page of each layer. No. 16 is witten י"ו (not ט"ו). The last layer (No. כ"ה) must have consisted of 10 leaves; of which 8 are still extant, showing that at least 2 leaves are missing at the end. The commencement is perfect. Age, however, has made many leaves very frail, they are broken in many places and in some instances the ink has eaten through the paper. When the MS. was bound in its present binding, which must have happened many centuries ago, the edges of the leather cover being now so much worn that the paper from inside, also worn, is protruding, the MS. must have already been then in a state of dilapidation, as it is patched up and mended by the rather clumsy binder. The leaves are very often glued together or have a new back added, for the purpose of being sewn up in layers, which shows that at that time they had already been broken, through old age.

93. This MS. whose great antiquity is seen at a glance, contains no less than 298 tales numbered by a later hand. If carefully numbered they will be found to exceed 300, the number of the fables or tales with which R. Meir is credited in the Talmud¹. Be this as it may, this Collection contains

¹ Synhedr. 38b. Without entering into a disquisition as to what the real meaning of כובסים may be, *pace* Mr. Jacobs who identifies it with *Kibyses* (Aesop I London 1889 p. 120 ff.), I will only point out, that in a few passages the כובס (or קצר in parallel passages and elsewhere) is a *scholar*, friend and associate of the Rabbis. Berach. 28a, Kethub. 103b (cf. Levy, Talmud Wtb. s. v. קצר). In a parallel passage of the Jerusalemite Talmud *R. Akiba* stands for the "washerman" in the babylonian. We find R. Yose (יסא) the "קצר", Jer. B. bathra X f. 17c, and in Taanith 29b the קצרי of the house or school of R. Jehuda ha-Nassi. One קצר or כובס reminds R. Hiya of the whole Tradition sought by the same R. Jehudah. These words must denote something else than a simple "washerman" who would have belonged to the despised עם הארץ and not been the associate of the great and proud scholars. It denotes probably the

now by far the largest number of Agadic stories, more than any other ancient Collection that has come down to us.

94. Each story commences with the words: מעשה and חנו רבנן. The first corresponds exactly to: “*res gesta*” and thus also to the title of the famous “*Gesta Romanorum*” of the Middle-Ages, where the word “*Gesta*” could be translated “*Tale and Story*”. It would be difficult to say whether there is more than a simple coincidence in these two words, which from the root of “act, deed” have both obtained the same general meaning of pure: *story*, recital of an act, or deed, done by a man. The same coincidence exists also between the Hebrew: “*Agada*” and “*Legend*” the tale which is *told* and then *read*, as has been noted above.

95. The Introduction חנו רבנן is the common formula in which anonymous sayings and traditions are cited or introduced in Mishna and Talmud, and refers exclusively to a *Barayta*, which is often of ancient pretalmudic date. It is never used in any other Agadic compilation. Different formulas are substituted such as: ילמדו רבינו or (ברם צריך) ברם צריך or (ר' פתח) פתח even in the oldest, and it is to not be found in any more recent Agadic compilation (cf. Zunz GV.² pp. 184. 242. 278. 326 No. a).

96. Difficult words are explained by marginal glosses, in the same hand as the writing of the MS. This is exactly the same as the cases mentioned before in § 76. They seem to be traditional interpretations, and will throw a great light upon the primary sources of the Aruch and the oldest Talmudic glossaries. There are besides numerous other marginal notes and glosses, added by successive possessors of the MS. Among the oldest are old-persian interlinear glosses, which often fill the whole space between the lines and overflow into the margin, especially in those chapters which are written in Aramaic. This proves that the MS. was probably carried from Palestine, where this language continued to be understood, to Persia and Babylon. There it had died out “tyro”, the young scholar not yet admitted to full honours, who had still to “wash and cleanse” and do preparatory work.

very early among the common people, and was known only to a few scholars, who used it as the official language, before it was supplanted by Arabic. The owner of the MS. therefore added a Persian interlinear translation of the most difficult words and a short explanation where the text was very concise.

97. A third hand added occasionally in the margin, short headings of the contents and the remark which occurs very often: **יפה פירש** “it is beautifully explained”; also marginal and interlinear interpretations. Another careful reader has marked with perpendicular strokes difficult passages, especially where he thought that there was something missing. Again another more recent hand has numbered the chapters, not very carefully; and a sixth hand has added to some of these, references to Talmudic treatises, or to the *Pesikta*, *Aruch* and other writings, where similar tales are to be found. Among others we find (f. 55a) the following curious reference: **זה מעשה גם כן ראיתי במסכת שבת רבתי** where the word **רבתי** is to be noted. Other hands have written short indications of contents or titles of *Maasiyoth* on the back of the first leaf, the writing of the text itself commencing on the other side (f. 1b). Some of those indications are in Persian characters as well as in that language, others in Persian with Hebrew characters, and here we find the only date 5441 = 1681 written by a comparatively recent hand, different from all of those that had made marks inside the MS. These are all anterior to the present binding, and thus also to the date 1681.

98. To many words in the text, mostly to the Aramaic, the vowel-points have been added to indicate the pronunciation. These require a careful examination. They seem to be made either by the copyist himself or by one of the first owners of the MS. and are of no mean importance for the pronunciation of Aramaic. The MS. has this peculiarity in common with the very oldest fragments of the Talmud dating from the XIth century, and with fragments of other works of very great age, such as the *Mishnah* with the Arabic

commentary by Maimonides in the possession of D. Sassoon and Cod. Oxford. Another sign of extreme antiquity is the use of some of the Biblical Accents, such as Athnah (—) and Zaqef (—), also to be found in those very old texts. This alone would prove the high antiquity of the MS., and also the origin of the writing. They point conclusively to Palestine.

99. Turning from the external description to the contents of this remarkable Manuscript, we will find that there are in it tales in Hebrew and in Aramaic. The latter are of a character, which so far seems to be extremely archaic and are full of dialectic forms hitherto not found anywhere else.

100. Among the tales we find a number that are known from the Talmud and Midrash, but also not a few of those that are only alluded to in the Talmud and found in the Aruch and Rashi. So the famous history of the fountain and the weasel; further a number of legends which we find only in the Pesikta (ed. Buber), or in the collections mentioned above of Nissim, Decalogue, Maasiyoth, Solomon &c. Some are known as independent Midrashim, such as the legend of the Ten kings and that of Abraham and Nimrod. There are besides a number of exempla, which are found only here, such as No. 131 of the priest-proselyte (Abu Golish!) and others.

101. In examining this Collection, one is struck by the peculiar fact, that there are comparatively few tales dealing with the Amoraim. Most of the heroes of these exempla are the Tanaim or belong, like Alexander, Solomon and Abraham to ancient history and exclusively to Palestine. Not one single person mentioned in it could be traced to a later period than the IVth century. No person who lived after that period occurs in this Collection, a sure indication of the *terminus ad quem*, when these stories, the majority of which refer to a very much older period, were either collected or composed. Some go back to the epoch of the Second Temple, such as the Judith-legend (No. 251), the Alexander-legends (Nos. 5, 6) and others. These may have formed the ancient Collections

of "Agadoth" alluded to and quoted in the Palestinian Talmud and in ancient Midrashic works and are either represented by this collection or form its basis. We thus have in this MS. the oldest Collection extant, far older than any other work of Hebrew Agadic literature.

102. A minute comparison of this Collection with the parallels found in the Talmud and Midrash will show the true relation in which these works stand to one another. It will be seen that this work is probably independent of those books, that these legends have not been collected from the Talmud and Midrash into one volume to form this book, as was the case in later times with the En Yaakob and other similar collections; but that probably the reverse has taken place, and that many a tale from this Collection has found its way into those other books.

103. A number of these stories are moreover not to be found in the Talmud at all, and for others we do not even know the probable source. The author of this compilation would have had to recur to ever so many different books to collect his tales, they being scattered over the whole of the ancient literature; and it is much more likely, that our Collection served as source to the compilers of many of the Agadic writings in which we find parallels, and to the editors of the Jerusalemite Talmud.

104. There is then a marked difference in the wording of the exempla, which is more simple and often more complete in the Ms. than in the parallel in the Talmud or Midrash. The language of some, as already observed, is Aramaic and differs from the latter in grammatical peculiarities, which however are consistent throughout in all the Aramaic texts of the Ms. Those in the Talmud and Midrash have to a certain extent peculiarities of their own, due to the time and place in which each of these works had been composed. If any compiler had now placed these works under contribution, the different tales that make up his Collection would on the one hand vary among themselves in diction and grammar and would thus betray their complex origin, and on the other

hand they would be absolutely identical with those contained in their alleged direct sources. But this is not the case with the stories in this Ms. They are homogeneous in language.

105. Not so with the writer or preacher who, when using an exemplum from an ancient source, will not keep to it literally, but will adapt and modify the tale to his own form of speech and surroundings which must have happened with the tales incorporated into the Talmud and Midrash. They were then altered and modified and thus the differences and variations between this Collection and the parallels in Talmud and Midrash would find a natural explanation.

106. There is still one point more, by which it is well nigh conclusively proven, that this Collection is an ancient, independent collection of Agadic stories, and is not borrowed from the sources which we know, viz. Talmud and Midrash. It is a well planned and carefully arranged Collection. The compiler did not go to work haphazard, but arranged the various exempla, in such a manner, as to form one Corpus of intimately connected legends. One leads more or less to the other; they are like a chain, formed by links of various sizes, but all bound firmly together.

107. The first 50 tales will best explain the *modus operandi* of the very skillful and ingenious compiler. The Collection commences with the enumeration of 10 kings who ruled over the whole world. One of these is Nimrod; hence (No. 2) Nimrod and Abraham. Nimrod poses as a *God*; hence No. 3 *Hadrian wishing* to be worshipped as *God* and No. 4 Hiram imitating *God* residing in 7 heavens. No. 5 Alexander-legends; Alexander is one of the 10 universal kings and curious to know the heavens &c. No. 6 *disputation* of Heathen nations with Jews before *Alexander*. Then a series of *disputations* between Emperors and Jewish sages about God (Nos. 7—14); then other *disputations* between Turnus Rufus and Akiba, Matrona and other sages (Nos. 15—18). Then sufferings and *martyrdom* of these very sages (Nos. 19—22); in connection with these, tales of persons partaking in *destruction of Temple*. *Punishments* and re-

wards (23—27); false prophets and their *punishment* (28). Again the series of *disputations* is resumed, between Gentile and Jew, Gentile and Shammai and Hillel and others (Nos. 28—32) to prove inferiority of Jewish teaching. Instead of disputations, *temptations* are related to which these sages were exposed, for the same purpose of vanquishing them (No. 34). Another tale of *temptation* (No. 35), and one of the danger of learning from the *disputants* (No. 36); other *disputations* (Nos. 37—50) with two stories (38—39) interwoven that flow out of the answer given by R. Akiba and others (43 and 45).

108. In the same manner one can trace a real connection between the preceding story and the one following, showing that the order is not arbitrary but the result of a well-thought-out plan. R. Nissim followed the same example in his compilation with the only difference, that he expressed in words the connection which is here merely implied. This is also in every probability the direct basis for Nissim's work, as most of the stories of the latter are found in our collection of exempla.

109. Uniformity of style, archaic diction, and well considered order and plan of arrangement stamp it therefore as an independent Collection, anterior to all the other Agadic compilations that have been handed down from antiquity; and prove that it is either the direct source, or akin to the source, from which all these have drawn their exempla and legends.

110. Some of the tales in the Talmud and Midrash are, at any rate, in the recensions in which those texts have reached us, somewhat altered and very seldom absolutely identical with the wording of the MS. These alterations may be due either to another recension of the original collection or to changes introduced into their text by the compilers of the Talmud and Midrash. The changes which one and the same story undergoes in its journey from Palestine to Babylon, as shown in the two recensions of the Talmud, are often very profound, but no one would ascribe each of these re-

censions of the story to a different source ; on the contrary, both point to one common source. But in each Talmud the story was adapted to the language of that recension and made to fit the surroundings. There is also the difference of age of compilation between one text and the other, which accounts for the changes in the wording of one and the same story, although it may have been originally absolutely identical. The same is the case with the exempla in the Midrashim and their parallels in the Talmud, although both are of Palestinian origin—those cases excepted where direct copying from the Talmud can be proved. The others are never absolutely identical, but they are sufficiently akin to one another to favour the hypothesis of one common source. *Oral* tradition may have been that source for some, but where the the wording is found to coincide very closely, we will have to limit oral tradition very much, and even to exclude it entirely, and fall back upon our collection or a similar one, as the only possible or probable source.

111. Only by admitting this hypothesis will many of the difficulties which those Agadoth present be solved. Our Collection will be found to hold the balance between the various parallels, agreeing as it does in the general outlines with all, but not being always identical with them ; in fact it will occupy that position, which is as a rule assigned to the primitive source.

112. This collection was known and utilised not only in Talmudic times, but also at a much later time. R. Nissim, as I remarked above, drew most of his materials from it. The Midrash Decalogue and the collections mentioned above (§§ 18ff.) rest upon our text. R. Nathan took from it the history of the weasel and the fountain (s. v. *הולרה*) and fragments of it found their way into a number of other books such as *מעיל צדקה* and others.

113. But a much more extensive use of this Collection has been made by the author of the Midrash Haggadol, a work which has only recently been discovered. The author of this Midrash, whose home was South-Arabia, had access also

to other hitherto unknown Midrashim. Many of the tales from our text are now found in that compilation, copied literally, so that there cannot be any doubt of their being taken *directly* from these “Maassiyoth”. They are absolutely identical in phrase and word, and correspond exactly with the MS., which, as we have seen, is not the case with all the other parallels in the Talmud and Midrash. The author of the Midrash Haggadol must have utilised directly this Collection.

114. This discovery of the absolute identity of our “tales” with those of the Midrash Haggadol is also of importance from another point of view. The date when the author of this Midrash lived, is supposed to have been the XIV cent., although it can only be said with certainty that he lived after Maimonides, from whose works he makes excerpts. He had a peculiar library from which he selected the materials for his Midrash. So far as can be ascertained he knew mostly, if not *exclusively*, the Palestinian literature, and made use of such works as the Mechilta of R. Simeon b. Yohai¹. This corroborates, though indirectly, the opinion expressed above, that our collection of Maasiyot was also of Palestinian origin and therefore easily accessible to him, and that he availed himself to the full extent of this ancient source. The tact that guided the compiler of the Midr. Haggadol in his selections is visible also in this case, for he went straight to the most ancient authorities and gathered into his Midrash many a text, which through the literary isolation of Palestine would otherwise have been irretrievably lost.

115. In our case we have happily the actual source from which the author of the Midrash Haggadol drew his material. This Midrash is valuable to us for the parallels which it contains. They may assist us to elucidate one or another passage in the MS. that may appear incorrect or obscure through clerical errors.

116. The fact alone that we have in our Collection one of the unsuspected sources of the Midrash Haggadol is of

¹ v. J. Levy, Über die „Mechilta des R. Simon“. Breslau 1889.

no small importance. But this sinks almost into insignificance when compared with the other fact, that it may have been one of the principal sources if not the source of many of the Agadoth in Talmud and Midrash. At any rate it is the most complete and the oldest text in existence. The Ms. is evidently a copy made at an early date from an older text. Not a few clerical errors point in that direction. On the whole it seems to be a faithful transcript. I have none the less reproduced it here with diplomatic accuracy, preserving the spelling as well as the vowel-points and accents and have even gone so far, as to retain the peculiar and very archaic combination of the particle ^לש with the following word. The marginal glosses have been printed as notes and I have added the biblical references. Peculiarities of spelling, especially the notable confusion between short Kameṣ and Hōlem have also been pointed out by me.

The two facsimiles selected by me give, as far as it is possible, a clear idea of the writing and of the numerous glosses, notes, interlinear and marginal explanations with which the pages of this MS. are covered.

The abstracts which follow here, are intended to be a guide to the student. They contain all the essential details and also all the proper names and places; no important detail, peculiar to these Exempla, will, I trust, be found wanting. I did not consider it desirable to go beyond this limited scope. The parallels from the Talmud and Midrash, as well as from the rest of the agadic literature, no less than those to the general literature which appear in the subsequent pages, will enable everyone engaged in the study of Jewish Exempla and of Folk-Lore, to find them fully given in one or another of the translations which have hitherto been published. To him who is capable of reading the stories in the original, these abstracts will, of course, be more than amply sufficient. Some of the Exempla, which have obtained a very wide currency have been given with greater fullness than that granted to those of a more limited scope. It will be seen, moreover, that in addition to the abstracts from the Book of Exempla, I have also added a large number from MSS. hitherto unpublished and from other collections, so as to make this publication as full a repertory of this literature as has hitherto yet been devised. Consecutive numbers are given to all the Exempla and yet care has been taken to retain also the separate numbering of those tales which have been taken from the additional collections.

I. BOOK OF EXEMPLA.

1. Ten kings ruled over the whole world:—God, Nimrod, Joseph, Solomon, Ahab, Nebuchadnezzar, Koresh (Ahasuerus ruled over half). Alexander of Macedonia not only ruled over the whole world, but went also to the end of the desert and intended ascending to Heaven. And the Lord divided his kingdom into four parts, to the ends of the world. The ninth will be the Messiah and then the kingdom will return to the first ruler, *i. e.*, God Himself, who will be the tenth.

2. Nimrod declared himself a god to be worshipped. He made a round tower of stone planted in the midst of the earth, and placed a throne of cedar on the stone, and upon this one of iron, another of copper, then of silver, then of gold, one on top of the other, the seventh of pearl and precious stones. When Abraham was born the magicians told him that his kingdom was coming to an end, and he intended to purchase the child from the father. Terah refused, hid the child in a cave. Abraham grew big and returned home. His father was selling idols and Abraham dissuaded the people from buying. He smashed them all, placed an axe in the hand of the biggest and told his father that because the others were disobedient, the big one had smashed them. Terah wondered at it.

2b. Abraham, coming out of the cave, worshipped in turn sun, moon and then God. He carried the sacrifice of his father to the idols, who did not partake of it, so he burned the whole house. He was brought before Nimrod who had declared himself God. Abraham asked him to make the sun rise in the west and set in the east. Nimrod had a furnace heated and Abraham thrown into it; the magicians said

that the brother of Abraham, was an astrologer and a fire worshipper, therefore the fire did not injure Abraham. A spark of fire then burnt Haran. All the nations recognised the superiority of God by the miraculous escape of Abraham.

3. Adrianus orders his army to worship him. He declares that within three years he will capture the Temple. Three philosophers dispute with him. One says how can a new king be recognised in the very house of the other, so he must first go out of God's house. The second asks him to create heaven and earth, the third asks for a ship which had foundered in the midst of the sea. And his wife tells him to return to the owner the property which had been entrusted to him (*i. e.*, the soul); only then can he be recognised as a god. Upon this he relinquishes his design.

4. Hiram, king of Tyre made seven artificial heavens placed on pillars of iron, first of glass, sun, moon and stars. Second of iron, with a lake of water in it; third of tin with precious stones rolling over it (thunder). Fourth of lead, fifth of copper, then silver and gold and on the top a couch of gold and precious stones and pearls. By moving it he produces scintillation (lightning). The Prophet Ezekiel carried up to him tells him that although he has been promised long life he will not live for ever.

5. Alexander the Great tied two eagles together with meat in front of them, so they fly upwards with him until his eyelids dropped from the cold. He then descends in a glass box to the depths of the sea, but hearing a voice saying: "The iron of the axe has been falling seven years already and has not yet touched the bottom," he gives it up and ascends.

5a. Alexander goes to the kingdom of Kaşia, then to Kartagena ruled by women. He is told that if he conquers it will be a shame to him and that if he is conquered the greater shame to him. He then goes to Afriki, is presented with food made of gold as he had only come for gold. He is present at a trial. A man finds a treasure in a field bought from another man, he wishes to return it to the former owner

of the land, who refuses to accept it as he says that he sold the field with everything in it. The local king decides that the treasure shall be given as a dowry to the daughter of the one who is to marry the son of the other. Alexander is surprised for in his country the king would have confiscated the treasure and killed the owners. The local king then tells him that the sun shining and the rain falling over the country of Alexander is for the sake of the animals and not for that of the human beings.

6. In the time of Alexander the Ishmaelites claimed Palestine from the Israelites. Gaboha son of Pesisa asked permission from the Elders to plead the cause of the Jews. "If defeated you can say, that they had defeated the least among us, and if I win you say it is our Law that has won." He proved to them from the Law that Abraham had given gifts to the concubines and sent them away, thus the Ishmaelites had no claim.

6a. The people of Afriki claimed Canaan from the Israelites before Alexander. Gaboha, son of Pesisa pleaded their cause and he proved that Canaan having been declared a slave (Gen. 9, 25) the people belong to the master. He claimed on the contrary the amount of labour due which they had not rendered to the Israelites for so many years before the Israelites entered the land. They gave no reply after grace of three days and then left the country.

7. The Emperor (of Rome) said to Rabbi Joshua, the son of Hananya, "Why is your God described as as a lion, for any knight can kill a lion?" He replied: "He is likened to the lion of Debelai." He wanted to see this lion. At a distance of 300 miles it roared and all the women in Rome miscarried; at a distance of 200 miles the lion roared and the teeth of the men dropped out. The Emperor fell from the throne and the Rabbi prayed and the lion returned to its place.

8. The Emperor told Rabbi Joshua that he wished to offer a feast to God. The reply was, that he would not be able even to satisfy God's army. He prepared for six months and the wind carried it away, then for another six months and the

rain swamped it. These were the vanguards and so he gave it up.

9. The Emperor said that he wanted to see God. He was told: "It is impossible." They placed him to look at the sun in the midst of Tammus. He could not do so. How then could he look at God if he could look at one of the least of his servants?

10. The daughter of the Emperor said to Rabbi Joshua: "Your God is a builder, so let Him build a tent here." She became leprous and had to be placed in a tent as they do in Rome. She asked to be freed from her illness and the reply was: "Our God gives but He does not take back again."

11. The Emperor asked Rabbi Joshua whether the dead came to life and being dust, how could dust live? The daughter of the Emperor replied: "There are two makers of things in our place, one makes things out of water and the other out of earth; which is the most skilful?" The Emperor replied: "The one who makes them out of water". She replied: "And God created everything out of water, how much easier then is it to revive those formed of dust."

12. The Emperor asks R. Gamliel "If there is a God in the world why does He not show Himself and why does He not speak direct to His creatures so that they might respect Him the more.?" He replies "God is a consuming fire." The Emperor is not satisfied with the answer. The next morning, Gamliel slaps the face of his servant in the presence of the Emperor, who is wroth and thinks that R. Gamliel deserves punishment for acting so in his presence. R. Gamliel replies: "He brought me some extraordinary news; a ship of mine lost for seven years has suddenly returned fully laden without sailors and without sails." The Emperor declares that is impossible. R. Gamliel replies; "If so how can a world created by God govern and feed itself alone, without the One who looks after it?" The whole assembly applauds.

13. The Emperor asks R. Akiba:—"Why is it said, God gives wisdom to the wise and not to the fool?" R. Akiba simulates illness; the Emperor sends medicine worth a 1000 denars,

R. Akiba throws it into the pig-sty. The Emperor is very much annoyed, and R. Akiba shows that only the wise can appreciate wisdom.

14. Adrianus asks R. Joshua why God's name is not mentioned in the five last commandments, which appears to apply to all nations. Joshua takes him over the town and shows him his statue everywhere excepting in some privy places and he asks him why his statue is not there also. The Emperor says "Art thou a wise man among the Jews and ask me why my statue is not to be found in these dirty places?" Then Joshua replies: "Why should the name of God be associated with robbery, thievery and immorality?" The Rabbi explains to his pupils that the Law was offered first to the various nations and they refused to accept it; for the children of Esau lived by the sword, the Ammonites are the descendants of immorality and Ishmael lived by theft and therefore they would not accept the Law.

15. Turnus Rufus and Akiba dispute about the preeminence of the Sabbath. Rufus holds high office, having been appointed by the Emperor. Akiba says that the Sabbath has also been appointed by the King of Kings. Rufus asks "If so why does God work on the Sabbath?" Akiba replies that within certain limits the Jews are permitted to carry burdens on the Sabbath, and the world being God's house He can also do it. The manna is a proof of the Sabbath and also the river Sanbatyon which runs for six days and stops on the Sabbath. Rufus says that he cannot believe either, for those who eat the manna died long ago and the river is not in his country. Akiba replies that the necromancers will prove it, for they cannot raise the dead on the Sabbath. They try it and call up the father of Rufus on a Sunday, because he did not answer the call on the Sabbath. The son asks whether he has become a Jew since his death. He replies that willing or unwilling he must keep it for on the Sabbath they are free from punishment.

16. A Matrona asked Rabbi Joshua what God has been doing since Creation. The reply was: "He pairs people." The Ma-

trona then ordered a number of male slaves to marry female slaves, thinking that she could do the same as God. The next morning they returned, one with the head broken, one with the eyes scratched and so on, and she recognised that God knows better how to match them. The Rabbi also told her that God makes ladders, one to go up and the other to go down, to become poor and to become rich.

17. A Matrona asked, "Why is the letter Lamed higher than the others?" He replied "Because it is the herald and the herald must stand higher."

18. Kleopatra asks Rabbi Meir whether the dead rise in their clothes. The reply was "In their clothes. The wheat, when sown grows with the cover (husks) on, and how much more should the dead rise with their covers on?"

19. The wicked kingdom once decreed that the Jews should not keep the Sabbath, nor circumcise their children, nor keep the law of purification according to the Bible. Reuben the son of Astrobolus disguised as a counsellor frustrated the decree. He said: "We want them to become poor and then to prevent them working one day (Sabbath). If they are to be weak then let their children be circumcised and if they are to diminish in number let them keep the law of purification." After a time they recognised that he had been a Jew and they renewed the decree. Two sages went as messengers, one Eleazar the son of Joseph and the other Simon bar Temalion. A demon entered the daughter of the Emperor and he left her at their bidding. As a reward they were allowed to tear up the decree.

20. The Jews being prevented by decree from studying, Pappos met R. Akiba who had defied that decree. Rebuked by Pappos Akiba replied: "A fox on the shore of the sea saw some fish hiding from the nets and hooks. He asked them to come to the dry land to dwell with him. They replied: "Art thou the clever, cunning animal? If in this place where we live we are not safe, how much more are we sure to die on dryland. So with us. If we give up the study of the law we are sure to die." Shortly afterwards both met

in prison and Pappos said: "Happy art thou that thou art imprisoned for the sake of the study of the law." The Rabbi was then led to execution at the time of morning prayer. They combed his flesh with iron combs and he expired with the words, "The Lord is one."

21. The daughter of the Emperor was once found murdered and the Romans accused the Jews of the murder. Two brothers from Ludikia sacrificed themselves in order to save the rest of the Jews. They were tortured the whole day, having their limbs cut off until their souls departed. Those are the two martyrs of Lud, who sit in the highest place in heaven.

22. Trajanos kills Pappos and Lulianos in Laodicea. He said to them "If you are brethren of the Three Youths then you also may be saved miraculously." They replied "They and Nebuchadnezar were worthy of a miracle but not thou, and if it is decreed that we shall die, we shall be killed by other means, but thou wilt have to pay the penalty for our death." And so it happened that his head was battered in by the order of the Senate in Rome.

23. When the heathen conquered the Temple Josef Meshita was asked to go in first. He was told that whatever he brought out should be his. He carried out a golden candlestick, which was taken from him as not fit for a private person. Sent in a second time he refused to go. They offered him many bribes, but he still refused and he was then sawn in two by these people.

24. Yaḳim-Ish-Ṣerodot the nephew of Jose Ben. Yoezer was riding on his horse when the latter was led to execution and he said to him, "Behold my horse and behold thine." Yoezer replied: "If this is a reward for those who anger the Lord, how much greater will be the reward for those who fear Him?" Yaḳim answered: "Has there ever been anyone more God-fearing than thou, and look at thy reward (crucifixion)." Jose replied "If this is a punishment for those who fear Him, how much greater will be the punishment for those who anger Him." Yaḳim was deeply

moved and submitted himself to a four-fold death, stoning, burning, beheading and strangling, and he thus obtained forgiveness.

25. Nahum ish Gamzo, also called Nahum of Hamadi used to say, "Everything for the best." Sent to the Emperor with presents, miracles happened. He came to a place where during the night they emptied his chest and filled it with dust. Brought before the Emperor he thought they were laughing at him. The prophet Elijah came and suggested that this might be the miraculous dust of Abraham which turned into arrows. They used it at a place which they had been investing for three years and they conquered by means of it. Greatly rewarded he returned home. The thievish hosts hearing of it pull down their building and bring the dust to the Emperor. It was found to be a fraud and they were duly punished.

✓ **26.** Adrianus met an old man in Palestine planting fig trees. He rebuked him, saying that if he had not worked in his youth why did he work now in his old age. The old man replied that he worked as much as he could and left the rest to God. The Emperor replied, "If thou should ever gather figs of these trees bring some to me". The old man brought some and the Emperor filled a basket with gold as a reward for him. The envious wife of a neighbour told her husband that the Emperor evidently liked figs, and so he must take him some. He did so and the Emperor placed him in front of the gate and everyone who passed was ordered to throw a fig in his face. When he came home his household said to him: "Thank thy Creator that they were not citrons but only figs, that they were ripe and not hard."

27. A Matrona asked R. Eleazar: "Why for the one sin of worshipping the golden calf were they punished with three kinds of death?" He refused to answer a woman, but explained to his pupils that there was a three-fold sin and everyone was punished according to his own form of sin, for instance, the one who sacrificed got one punishment and he who merely danced received a lighter punishment.

28. The story of the false prophets Ahab ben Kolaya and Zidkia b. Maaseya. They went to the daughter of Nebuchadnezzar and by false prophecies tried to induce her to sin, The king knowing this to be against Jewish teaching tested them in fire, saying if they were true prophets they would be saved like the three children in the fiery furnace. They asked to be associated with the high priest Joshua, hoping to be saved through his merit, and in order that they might be three. The two were burned, but Joshua was merely singed through the bad company and because he was not sufficiently strict with his children.

29. A Jew and a heathen disputed about their religion. Satan disguised as a man decided in favour of the heathen, who took all the money. The Jew overheard the discussion of this Satan with another, and he learned the means by which to cure the daughter of the Emperor and to find a spring of water and he became rich. The heathen went to the same place and was killed by these three Shedim.

30. An heathen came to Shammai and asked him how many laws there were. He was told two, the written and the oral. He refused to accept the oral, for he had no faith in tradition. He went to Hillel and received the same reply. Hillel asked him to come the next day and he then taught him the Aleph-Beth. The next day he called Aleph, Beth and Beth, Aleph. The heathen said "Did you not say it was Beth yesterday?" Hillel replied "Why do you believe my tradition and not the Divine?"

31. An heathen heard of the honour paid to the high priest and he wished to become a Jew. Shammai refused him saying that it was ridiculous for him to pretend to become high priest. Hillel received him on condition that he first learned all that was required of him. So he studied the Law and he found there the passage "The stranger who approaches the sanctuary shall die", and he was informed that even David the King of Israel would not be allowed to approach the altar of the Lord. He became reconciled and turned a Jew. He had two children; one he called Hillel and the

other Gamliel. They were called the proselytes of Hillel and this their father was Onkelos the proselyte, who translated the Bible.

32. A Kuthean disputed with R. Meir as to the righteousness of Jacob who only separated Levi tithed as one of the 10 tribes, instead of separating one more for the remaining two. For he said there were fourteen as Ephraim and Manasseh were also counted. The other replied that the answer was: "There were four mothers and the first-born is exempt as being sacred to the Lord; deduct these four and there remain only ten and Levi is therefore sufficient."

33. An heathen said to R. Johanan b. Zakkai: "The ceremonies of the red heifer look like witchcraft." He replied: "What are you doing against demoniac possession?" — "Herbs and fumigation drive the demon away." He then added, "if these are efficacious for the evil spirits the others are still more so for driving away the demon of impurity." To his pupils he said: "It is a divine statute, moreover the ashes of the heifer atone for the sin of the calf (golden cow)."

34. Rabbi Zadok, captive in Rome, refused to be tempted to sin by the slave girl sent by the Matrona, as he declared that he was a descendant of the noblest family of high priests and the result of his sin might be doubly heinous. He was then freed.

34a. R. Akiba was tempted by two slave girls in Rome by order of the Hegemon, but he refused and he explained that they appeared to him like impure beings.

35. A certain Nathan was saved from committing sin with a famous Hetaera in the Island of the Sea through observing the commandment of the fringes, because on seeing them he was reminded of God's commandments. The girl surprised, asked him the cause of his withdrawal and he replied: "This commandment is mentioned twice in connection with words," "I am the Lord your God" namely "I am the One who in future will reward or punish." So he had to give her his name and address before he departed. Then

she distributed all her property, one third to the state, one third to the poor, and one she took with her and came to Tiberias in Palestine. She asked Ḥiya to accept her as a Jewess, and was asked by him, if it was the love of one of the students which prompted her. Then she showed him a letter which Nathan had given her explaining that she wished to join the faith for love of the Law. Then he received her and she led a pure life.

36. R. Eliezer, charged with heresy, was saved from punishment by saying, "The judge knows the truth" which the Hegemon interpreted as a tribute to his justice. The reason why he got into that dangerous situation was because he once accepted an interpretation of the Law from Jacob of the place Kefar-Sekhanya, which was given to him in the name of Jesus of Nazareth.

37. Turnus Rufus and Akiba disputed about the merits of charity; as God decreed that a man be poor why should the rich contravene God's command? Akiba replied: "Men are not strangers to one another, they are all God's children, and even if a father is angry with a child he still appreciates another feeding him in the time of disgrace, and God also promises to give bread to every living one. Man stepping in to help, God rewards him."

38. A child learned part of the book of Genesis, is captured and put into prison. The Emperor asked for a book from the library and it happened to be the Jewish Bible. No one could read it and they then asked the young boy whether he knew how to read it. He was willing to run the risk of being killed if found unable to read and he began to read from the Creation. He told the Emperor his story who acknowledged that the unknown cause which had prompted him to ask for the book was that the child be restored to his parents. Great reward for even studying a small part.

39. Simeon b. Kamḥith, a high priest, walked about with a heathen king and got his clothes defiled and was incapacitated from acting on the day of atonement. His place was taken by his brother Judah. Thus the mother saw two

of her sons high priests in one day. She had seven sons each of whom was high priest in turn all through the merit of her extreme modesty.

40. A Matrona asked R. Jose b. Halafta why it was said "God gives wisdom to the wise." The answer was: "Because they know how to make use of it, they study in schools and colleges and do not waste it in circuses and amphitheatres."

41. A Matrona asked R. Jose b. Halafta why the covenant of Abraham was not mentioned in the ten commandments and the reply was: "The proselyte mentioned therein implies to the covenant."

42. A heathen asked R. Gamliel why God revealed Himself to Moses in the bush. The answer was "to show that God is everywhere."

43. A Matrona charged R. Jehuda b. Hai with being an usurer or rearer of swine (that was why he looked so well-fed): He denied it and explained that it was due to his cleanliness and attention to dress.

44. An heathen accused R. Jehuda b. Hai of usury because he looked so well-fed. The reply was, that it was not from usury, rearing of swine or drinking, all forbidden to the Jews that his face shone, but from the study of the Law.

45. A man whilst praying did not return the salute of the Hegemon. The excuse he gave was that standing before the King of Kings, he could not pay respect to inferiors.

46. Beruria taught her husband R. Meir, who was troubled by wicked people, to pray against sin and not against sinners.

47. Beruria and the wife of a Min disputed about the words "Rejoice O barren one", and the woman asked why she should rejoice because she had not had any children and the answer was, let her rejoice that she had not borne a child, since it would have been destined for Gehinom.

48. A Min and R. Abahu disputed about the sequence of Ps. 3—57 and he asked why Absalom was mentioned before Saul. The reply was that, in the Bible events were not always narrated in chronological order.

49. A Min and R. Ami disputed about the resurrection of the dead after they are changed into dust. R. Ami replied with a parable. A king ordered his servants to build a palace where there was neither dust nor water. They did so and after a time it collapsed. He then ordered them to build one where there was both dust and water. They declared that impossible. He then rebuked them and said "If you can do it where there is neither the one nor the other, why not here?" We also find the earth producing the field mouse, which is one day half earth and half flesh and the next day it is entirely flesh, and the stony rocks on the mountains are covered with snails after the rain. How much easier it is to bring back that which has already been once.

50. A Min and Gaboha b. Pesisa disputed about the quickening of the dead. The Min said, "Woe unto you ye living who say that the dead rise again; you are sure to die, but how can those who disappear come again?" The reply was "Woe unto ye sinners who say that the dead do not rise, for those who have not been before come into existence (are born) and yet you do not believe that those who have been before can come again." He replied: "You call me a sinner, I will beat you until I get your hump off your back." Gaboha replied: "Come and do so and I will call you a skilful physician."

51. Two Jews were carried away captive from Mount Carmel. The captor following them overheard one saying to the other "A she-camel has passed before us, she is blind of one eye and on one side she carries wine and on the other vinegar, and two men lead her the one an heathen and the other a Jew." The captor said "Oh ye sons of a stiffnecked people, whence do ye know that?" They replied: "We recognise a she-camel by the foot-prints, the blindness because she feeds only off the grass on one side of the road, the wine dropping down has soaked into the earth, the vinegar makes bubbles, and the heathen is not so careful in his manners as the Jew. The captor ran after them and found the words true."

Walking farther they said: "We smell the pots boiling 400 miles off in Judaea." He replied, "you are too clever for me, your God cannot stand you and how can I?" He brought them home and his mother killed a she-lamb and placed it before them and gave them wine to drink." One said to the other "This flesh smells of the dog and the wine of the corpse." The man asked his mother if this was so and she explained that this lamb had been suckled by a bitch and the vine had grown on the grave of his father. After they had eaten the man began to dance and they said "That is an illegitimate child." He frightened his mother and she owned that she had once made a mistake with a dancer and then he came back and said unto them "Blessed is the Lord who has selected the seed of Abraham and has given them of his wisdom. Wherever you go you will be the masters of your master." And he gave them gifts and set them free and they returned to their own country.

52. The Rabbis Huna and Hisda refused at the beginning to be polite to Gniba. He approached them and saluted them humbly and twice he called them kings. Asked for reason for this kind of salutation, he quoted the opinion of some scholars and showed by doing so his acquaintance with study and learning, that scholars ought to be called kings and following biblical example the salutation must be repeated.

53. R. Shela beat a man who committed sin with an heathen. He was denounced to the king, but he escaped punishment and obtained a high position through his interpretation of the words: "Thine, O Lord is the greatness &c." as meaning that He had given power and judgment to earthly kings for they are called upon to sit in judgment.

54. Proklos b. Filoslos asks R. Gamliel why does not God destroy the idols. The Rabbi replies "If a man calls a dog by the name of his father, will the father be angry with the son or with the dog?" Proklos says "Well if a town burns and the temple of the idol remains, is not that a proof that it has power?" The reply is "Does a king fight

with the living or the dead?" Then he is asked again "If there be no necessity for them why are they not destroyed?" The answer is, "Because the sun, moon, stars etc. are worshipped and the world cannot be destroyed because there are fools in it." "Why then," he is asked, "does He place that temptation in their way?" and the answer is "It is man who is punished for his foolishness and not the objects."

55. The Emperor and R. Gamliel dispute and the Emperor says "God is a thief, He threw Adam into a sleep and then stole a rib from him." The daughter of the Emperor replies, "He is a fine thief. Would you call a man a thief who stole two earthen cups from you and replaced them by golden ones?"

56. Woman cannot keep a secret. A Hegemon twits a Jew with that saying, and is convinced of the truth by feigning illness and telling his wife under an oath, that he had become pregnant with child through the king. She divulges it nevertheless though he said he might loose his life through it.

57. Miriam and her seven sons died as martyrs for their holy faith. Each of her sons refused to worship idols quoting the appropriate passages from the Bible. When the last boy was called she asked to be permitted to kiss him and said unto him: "Go to thy father Abraham and say to him, do not be proud because thou hast built one altar and sacrificed thy only son; I have built seven altars and have sacrificed my seven sons."

58. R. Jehuda b. Hanina ransoms from slavery in Rome a child remarkable for his beauty and learning. It is the future R. Ishmael.

59. The beautiful son and daughter of R. Ishmael were sold as slaves, and were shut up by their masters in one room in order to obtain similarly beautiful children, not recognising one another. They recognised one another in the morning after having kept apart during the night and they died in a mutual embrace.

60. Zophnat, daughter of Paniel, the high priest, is sold as a slave. The seller takes her clothes off; she tears the last garment off, and says, "Behold there is no more beautiful woman in the world than I am."

61. The Transliteration of the Bible into Greek characters was done by five men in the time of Ptoleμος; that day was an evil day for Israel. The translation of the Bible was also carried out under King Ptoleμος by 72 men shut up in separate cells; they introduced 18 changes which are all enumerated.

62. Egyptians and Jews dispute before Alexander of Macedon. The Egyptians claim the spoil carried away by the Jews when they went out of Egypt. Gabiha b. Pesisa refutes the claim of the Egyptians, saying that they had not paid anything for the work done so many hundreds of years by the Jews and he also claimed recompense for the male children drowned in the Nile.

63. R. Akiba in prison was pressed to change his religion, which he refused to do. The wife of the governor tried to tempt him, but she failed and became converted to Judaism. Then her husband hearing of it followed her example.

64. R. Johanan b. Nuri asked R. Akiba a question secretly because he was in prison. He disguised himself as a pedlar selling spices. Between the cries about his wares he mentioned the question, which the people took to mean an unknown spice. R. Akiba understood it and answered it.

65. Two pupils of Rabbi Joshua disguised in time of persecution were recognised by an officer who disputed with them and asked them three questions which they answered correctly in the same manner as R. Joshua had done.

66. Pupils of Akiba were met by robbers; they pretended to go the same way, but separated at a safe place.

67. The son of Hananya joined a band of robbers and betrayed them to one of the great men of Rome. They found it out and killed him. In the funeral oration his father delivered, he tried no comfort but recognised that the death of his son had been deserved. When R. Hananya was informed

of the news that he had been condemned to death by fire for studying the Law he quoted the verse Deut. 32. 4. The wife then asked what punishment was decreed for her and they answered "Death by the sword." To the daughter they said that she was to work on the Sabbath. For each of these they found appropriate verses in the Bible in acknowledgement of God's righteous judgment. When R. Ḥananya was brought out to be burned his daughter cried because he was condemned to be burned and he said, "Is it not better that I should be burned in a fire that can be blown out than in the Eternal Fire?" And she said, "I cry also for the Law which is burned with thee." And he replied, "The Law is fire and fire never consumes fire; the parchment may burn but the words will float on the air. He who will arise in the days to come will visit my blood upon the heads of these men and punish them for the persecution of the Law."

68. Juda b. Baba was pierced to death whilst found ordaining five elders against the decree of Rome: R. Jehuda, R. Simeon, R. Eleazar b. Shamua (and R. Avaye adds R. Nehemya).

69. Doeg b. Josef died of starvation in Jerusalem when it was besieged by the Romans, though offering a measure of gold for food. His wife devoured her only child whose weight in gold she used to bring as a yearly offering to the Temple,

70. The story of Ḳamṣa and bar Ḳamṣa and the fall of Jerusalem. A man had company and had invited Bar Ḳamṣa who was his enemy, by mistake. He afterwards turned him out in spite of his offer to pay all the expenses of the feast rather than be put to shame. Then Bar Ḳamṣa went and denounced the Jews to the Emperor as having rebelled and as proof he asserted that they would refuse to accept an offering sent to the Temple. A lamb was sent which he mutilated on the way, in a manner not offensive to the Roman sacrificial laws but contrary to those of the Jews. For the sake of peace the Jews were inclined to offer it up, but Zachariah b. Abqulos prevented it as being contrary to the law. Le-

gions of Romans came to Jerusalem. The General shot arrows at the the corners and they all fell into Jerusalem. Asking a boy to say his verse the boy repeated the verse Ezek. 25. 14. This so impressed him that he became frightened and resigned the command, turned Jew, and became the progenitor of R. Meir. Then was Aspasianos sent, and the siege lasted for years. There were three rich men in Jerusalem: Nakdimon b. Gorion, Ben Kalba-Sabua, and Ben Şişith Haķaşet who would have been able to provide Jerusalem with food during the whole siege but that the revolutionary party burned their stores in order that they might fight to the bitter end. The famine increased terribly and the people died in the streets. Then R. Joķanan Ben Zakkai was smuggled by a ruse out of the town. Joķanan went to the General who received him harshly. Joķanan greeted him as Emperor. Soon afterwards the message of his election came. He was just then putting on his sandals, but he could not get the one on the second foot and he asked R. Joķanan the reason, who said the good news had so elated him that his body had swollen up; let an enemy come before him and the foot would soon shrink to its normal size. The Emperor asked him why he had not come before. He replied that the rebels would not allow him to. Then he was asked: "If a snake is wrapped around a cask of honey, do you not break the cask?" But he did not know the answer which should have been: "One takes pincers and lifts the snake away and so frees the cask without breaking it." The Emperor asked him what favour he could shew him and he merely asked to be allowed to settle in Yabne and that R. Şadoķ be cured, who had fasted 40 years to avert the destruction of Jerusalem and become a skeleton in consequence. This was granted him. Then was sent Titus the Wicked. He went blasphemously into the Temple and committed an immoral act on the scroll of the Law; then he took a sword and pierced the curtain in the middle of the Temple and by a miracle drops of blood oozed out. He said, "Now I have killed their God." When he re-

turned with all the spoil of the Temple a storm arose on the high seas and he said, "The power of their God is only in the waters. He has drowned Pharaoh and Sisera and now He wants to drown me. Let Him come and fight me on dry land." And a voice came and said, "O thou wicked one! any one of my small creatures will suffice to war against thee." When he landed an insect got into his nostrils and from there to his brain and it gnawed for seven years. One day he passed a smith and the noise of the hammer silenced the insect. Then he called smiths who had continually to hammer; when the smith happened to be a heathen he paid him 400 Zuzim but when it was a Jew he said to him, "It is enough for thee to see the vengeance on your enemy," and paid him nothing. After a time the insect got accustomed to the noise of the hammers and there was no longer any relief. On his death he ordered his body to be burned and the ashes to be strewn over seven seas so that the God of the Jews should not be able to find him.

71. Conversion to Judaism of Ankelos b. Kalinikos nephew of Titus, who conjured up the spirits of Titus and Jesus. The latter tells him: "Great is the honour of the Jews in the other World."

72. It was the custom to present newly married people with a hen and a cock and once the Roman soldiers passing by caught the birds and ate them; the Jews then attacked them. This was taken as an act of rebellion and the Romans went against the place. The leader of the Jews was Bar-Deroa, who could jump a mile and kill the people all along the way. But he forgot himself so far as to say: that God had forgotten them. He was bitten by a snake and died. The Roman Emperor had prayed not to be delivered into the power of one man. After this miraculous death he was so overjoyed that he raised the siege and went away. The Jews made a great illumination which was again taken as a sign of rebellion and the town and its inhabitants were destroyed. The town was so large that whilst they were killing the people in one quarter of it, they were holding festivities and rejoicings in the other.

73. A man and woman betrothed to one another were taken captive and sold as slaves. They lived together but they did not become intimate. A father and son sinning with a betrothed on Kippur brought about death. They were found out and punished.

74. A man wished to divorce his rich wife under false pretences, implicating his best friend. One of Shammai's disciples detected the fraud.

75. Short note of the destruction of Bet-Tur through the axle of the waggon. They used to plant trees on the birth of a child and afterwards used them at its wedding. These were once cut down by the Romans to make an axle for the carriage of the Emperor's daughter, and the people rose in consequence against the Roman soldiers. This was taken as a sign of rebellion and the town was destroyed, the blood flowing for miles into the sea.

75a. When Akiba saw Bar Coziba he declared him to be the Messiah. He had a large army of 80,000 and he had 200,000 from whom one finger was cut off. He was told by the sages not to mutilate the people any more and they advised him to recruit only such men who riding on horses could uproot trees. And they got 200,000 in this manner. He also said like Bar-Deroa "Do not help us O Lord and do not subdue us" and he sinned by so speaking. Adrianus besieged Bet-Tur for three years without being able to conquer it and he almost gave up. Eleazar Hamudai fasted daily, and prayed to God that the town might not be taken. A Kuthean asked Adrianus to wait and see what he could do, and he went up and pretended to whisper in to the ear of Eleazar, who was the uncle of Bar Coziba. On being asked what they had been whispering the Kuthaeen said, "Whatever I say I shall be killed so I may as well tell the truth," so he replied, that Eleazar had whispered to him that he might hand the town over to the Romans. So Bar Coziba asked Eleazar what he had said to the Khutean and Eleazar answered "Nothing." Bar Koziba enraged, kicked Eleazar and killed him and a voice said

“Oh you false shepherd who leaves the sheep! Thou hast killed R. Eleazar the right arm and the eye of Israel and thine arm shall be cut off and thine eye blinded.” Bet-Tur was captured and Bar Coziba was slain and a snake was found round his body. The horses waded up to their bellies in blood and the brains of 300 children were found on one stone, one child only escaping, Shimeon ben Gamliel. They made a hedge of the dead of Bet-Tur eighteen miles square around the vineyards of Adrianus and the cause of destruction in that place was, that men used to intercept the pilgrims to Jerusalem and keep them there and were accustomed to obtain possession of the people by false pretences.

76. Death of R. Shimeon b. Gamliel and R. Ishmael b. Elisha as martyrs. Ishmael comforts R. Gamliel and weeps at the sight of the dead man's head.

77. The story of Mesha of Moab who, drawing a wrong conclusion from the story of Abraham and Isaac, sacrifices his son; thus showing that the good intentions of the heathen who is badly guided, lead to sin and not to merit.

78. When the sun had moved backwards at the request of the Prophet Isaiah on the occasion of the illness of Hezekiah, King Merodach believed that he had overslept himself, and had omitted to pay his reverence to the sun in the morning. Then he was told of the miracle which had happened. He sent greetings to King Hezekiah and went three steps to call back the messenger in order to alter the letter of greeting, putting his name after that of God. His reward; three descendants became kings.

79. A labouring man when he was refused by his master any payment either in money, cattle, land or fruit for his labour judged his master well. He thought that there was some good reason which prevented the master from paying him and the supposition was afterwards found correct. For the money was sunk in a business, the cattle were pledged, the fruit was not yet tithed and the clothes were a votive offering. The master then recompensed him in full.

80. A pious man did strange things, *i. e.*, placed a young girl in his bed, &c., but was not suspected of any wrong by his disciples who found afterwards that they were justified in not having suspected him.

81. R. Joshua b. Hananya entered the house of a matron in Rome, locked the door behind him, was closeted with her, bathed &c., and yet was not suspected of committing any sin. He afterwards explained his strange actions. They were occasioned by secrets of state, and the bathing was due to contact with impurity.

82. A pious disciple died in his youth. Aba Eliahu explained it to his lamenting widow, to be due to neglect of a strict observance of the law of "Niddah" although apparently he had fulfilled the commandment.

83. Two boys passed in front of the Elders. The one covered and the other uncovered his head. Rabbi Akiba said, that the boy who uncovered his head was a bastard, and inquiring of the mother found that his statement was correct.

84. Story of the man who tried Hillel's patience by asking him irrelevant questions, in the hope of angering him and thereby winning a wager of 400 *zuzim*. The first question was: "Why are not the heads of the Babylonians round?" and the answer was: "Because they have no clever midwives." The second question, put after an hours delay, was: "Why are the eyes of the inhabitants of Tadmor small?" The answer was: "Because they live in caves." At the end of another hour the third question was put. "Why are the feet of the inhabitants of Afrikî flat?" and the reply was: "Because they live in swamps." Hillel did not lose patience after all.

85. Story of Nakdiman b. Gorian and the twelve wells which were filled by raindrops at the close of the last day of the loan of them, the sun reappearing and thus prolonging the day, to the discomfiture of the Hegemon the owner. Nakdiman had promised to restore them filled with water on that day. Hence his name Nakdiman, for the sun reappeared after it had "set."

86. Description of the richness in oil of the province of Asher in Palestine. The inhabitants wash in oil and Polematos buys from one of them alone a quantity worth no less than 18,000 *zuzim*.

87. R. Johanan b. Zakai was asked by R. Eleazar b. Arach permission to expound some of the mysteries of the creation (Ma'asē Merkaba). R. Johanan dismounted from his ass, as angels might be present, and sat on a stone under an olive tree. Then Eleazar began to expound them and fire descended from heaven and the trees broke forth into song. R. Johanan kissed R. Eleazar on the head and said "Blessed be the Lord, God of Israel, who gave to Abraham our father, a son like unto thee." R. Joshua and R. Jose, the priest, when they heard of it, tried to do the same. It happened to be the 17th day of Tammuz and the heavens became clouded and the ministering angels gathered there, like people who come to a wedding feast. This was told by the two rabbis named to R. Johanan and he said, "Blessed are ye and blessed are mine eyes which have seen in a dream you and me sitting on Mount Sinai and have heard a voice from heaven saying, 'Ascend, ascend! large palaces are ready for you, large couches are ready for you and your pupils'."

88. Story of the dispute between R. Shimeon b. Gamliel, R. Meir and R. Nathan. Gamliel was a prince and wanted to make a distinction between himself and the other two scholars when they appeared in the college, the people being accustomed to stand up before all three. The two others determined to expose him to the ridicule of the students, by asking him questions which he would not be able to answer. Warned in time, however, by a friend, he prepared himself and was able to defeat their ends, and they were removed from the college. After a time the other scholars insisted on their being received back again. This was done on the condition that their names should not appear in any ritual decision in which they were the principal authorities.

89. The story of the weasel and the well. Once a young girl, beautifully dressed, lost herself in the desert on her way home. Getting very thirsty and seeing a well with a rope and a bucket attached, she descended. When she had slaked her thirst she could not ascend, so she cried aloud. A man passing by, heard her cry and after assuring himself that she was not a demon he drew her out. Then he fell in love with her and wanted to marry her. She asked him who he was and he answered that he was a priest. Then she told him that she was of a noble family and that if he wished to marry her they must pledge their troth to each other and go and ask her hand of her parents. They pledged their troth and she said "Who will be witnesses?" At this moment a weasel passed and she said, "The heavens, the weasel and the well shall be our witnesses". Then they parted. She kept her troth and when her parents wanted to marry her to another man she behaved like one possessed of a demon, till the suitors ceased to ask for her hand. She kept her covenant with the man, but he forgot her and married another woman, by whom he had a boy. When the child was three months old the weasel came and strangled him and when another child was born it fell into a well and was drowned. So his wife said to him: "The peculiar deaths of these children point to some extraordinary reason, what is it?" Then he told her the whole story and she said to him: "Go and take the part which has been given to thee by God!" So he went into the town and asked after the girl, and they told him that she was possessed of a demon, and he said "I will take her none the less." When he saw her she behaved as usual. Then he mentioned to her the weasel and the well and she recognised him at once, married him and they lived happily ever after.

90. R. Akiba when asked how great was the value of the Law, said "Each word is worth thousands of gold and silver coins." Citing Ps. CXIX, 72.

91. The judgment of poor, rich, and young after death when they neglect study. The poor man who pleads want of

means is compared to Hillel who was wont to work all day for a very small amount, half of which he used to pay to the porter at the college in order to obtain access to the study. Once when he had failed to earn anything he went on the roof and lay down by the window and listened to the discourse below. The people, noticing the darkness, looked up and saw him there all covered with snow and finding out the reason, they assisted him to obtain work. The rich who pleads being too busy with his affairs is compared to R. Eleazar b. Harsum, who was a very rich man, yet so immersed in study that his own slaves hardly knew him by sight. Once when he went to ransom some captives, his servants caught him and put him to work saying, "By the life of our master Eleazar b. Harsum, you shall work the whole night." When he heard that they were his own slaves he told them who he was and they released him. The young man who goes after the pleasures of the world is compared to Joseph, whom the wife of Potiphar tried to entice and who was yet able to resist, serving the Lord. Thus there is no excuse for any of them.

92. Eleazar son of R. Simeon b. Johai was endowed with immense strength. One day while eating a big meal he was insulted by some donkey drivers, so he lifted their donkeys up in his hand and put them in the loft and when they begged his pardon he promptly took them down two at a time.

93. R. Eleazar b. Shimeon once went to R. Josef b. Laqania and ate and drank such a lot that he greatly astonished his host.

94. R. Eleazar b. Shimeon was a very strongly built man and used to carry people across the river upon his shoulders. Once the Prophet Elijah came to him in the form of an old man and said to him, "Get me a beast of burden" and Eleazar asked him "What hast thou to carry?" And the Prophet showed him his mantle and his water bottle. Then Eleazar said to him, "Why, I can carry thee almost to the end of the world; wherefore dost thou want a beast of burden?" So he took Elijah upon his shoulders and carried

him over hills and valleys, across countries and through thorns and briars. At last he said, "Old man, just get a little lighter! Otherwise I will throw you off." Elijah asked him if he wanted to breathe a little and Eleazar said "Yes." So they went into a field and they sat under a tree and he gave him to eat and to drink, Then Elijah said to him, "Thou hast this strength and beauty and yet thou dost not work for thy Father, — God." And he answered, "Is there anyone who can teach *me*?" And Elijah replied, "Yes." Some say that he studied for 13 years until he was able to read the law and that he was then scarcely able to carry the weight of his mantle. The like is told of a man who belonged to R. Gamliel who used to carry 40 loaves on his back to the baker, but who after he was taught and instructed could not carry even one.

95. R. Eleazar b. Shimeon, who was appointed an official of the government, was accustomed to catch thieves in a very clever way when he found them drinking very heavily in the drinking booths. The men who looked tired had either passed the night in study or they had been in mischief, and so he caught all the latter. He was rebuked by R. Joshua b. Quorha, who cried out at him, "Vinegar son of wine, why do thou deliver up thy people?" And he replied, "I am only weeding the vineyard." R. Joshua said, "Let the Master of the vineyard look after the thorns that grow in it Himself." Once Eleazar caught a man who spoke to him with levity. He arrested him but afterwards reproached himself for delivering up what might have been an innocent man. At the execution, however, the man confessed that he had committed a heinous crime. — Eleazar was exceedingly stout and a very giant. He was once rebuked by the Prophet Elijah who said to him, "Thy father fled to Asia and thou shalt flee to Laodicaea." [After the narration of this there follows in the text a long description of his enormous strength and of the patience with which he used to suffer pains which came and went.] After his death he was hidden by his wife in the loft. He had promised her

that his body should remain uncorrupted and litigants used to appear before his house to invoke his decisions and a voice used to come out of the loft deciding the cases. The sages, being so advised in a dream, went to fetch the body away in order to inter it, but the people of the place would not allow them to take it, because as long as the body was there no wild beasts came near. They obtained possession of the body, however, by a ruse, and brought it to the place where his father was buried. A snake was found around it, so they said "Snake, let the son come to the father!" And the snake uncoiled itself and let the people lay son and father beside each other. After his death R. Jehudah wanted to marry Eleazar's widow, but she refused, saying that her husband had been superior to him both in scholarship and actions, ever bearing suffering and pain without a murmur. Eleazar, for love of God, invited pain, but R. Jehuda suffered them as punishment, because once a calf, led to slaughter, sought refuge in his bosom, and he had refused to shelter it, saying, "For this wert thou created," and because he had not, on one occasion, prevented his servant from turning a litter of kittens out of the house. The son of R. Eleazar, named Joseph was taken by his mother's brother R. Shimeon b. José b. Laqonia who educated him and made him a great scholar.

96. Rabbi Jehudah educated the daughter of R. Tarfon. — R. Joseph fasted twice four times to preserve the love of study in his family. — R. Ze'ira fasted for R. El'aä to save him from Gehinam &c. He sat in a fiery furnace unhurt except that he was once singed.

97. R. Akiba started to love study through performing the religious duty of burying a corpse found in a field.

98. A man was condemned by R. Akiba to pay a fine for having publicly dishevelled the hair of a woman. Advised by another man, he went and broke a jar of oil at her door. She came out and wiped it up with her hair. By this trick he thought to get out of the fine. But R. Akiba ruled: "voluntary and forced are different."

99. R. Akiba saw a man fall into the sea and found him afterwards on land. His charity had saved him, the waves having carried him ashore.

100. Benjamin supported a widow with seven children. His steward was that his life was prolonged by 22 years.

101. The story of Monobaz who distributed his riches to the poor during a famine; his parents laid up treasures upon earth: he laid his treasures in heaven.

103. Story of Nahum ish-Gamzu who was in a very sore plight, being afflicted by pains all over his body, because he once had not helped a poor man as quickly as he might have, and the man had died meanwhile.

103. Story of R. Shimoen b. Antipatrös who used to beat his guests because they swore freely and thus showed contempt for the Law, as he explained to R. Joshua who was sent by the sages to inquire about that strange behaviour.

104. A man reduced his tithe and consequently the yield of his fields became slowly reduced to the tenth of his first income. He was ironically congratulated by his friends for having become a priest, for it was he who now received the tithe and God who became the owner of the field.

105. A man was seized with frenzy and broke his casks filled with oil and wine, in punishment for refusing to pay his tithe.

106. One who paid his tithes regularly once used half of his field to build there a cistern and made a fortune during a drought.

107. A man forgot a sheaf in the field and was overjoyed when he remembered having left it, for he was thus fulfilling the exact commandment, of "forgetting" some of the sheaves of corn in the field for the benefit of the poor. (Levit. XIX, 9—10.)

108. R. Akiba promised R. Tarfon to buy a town with money he asked of him. He distributed it among the poor and shewed him schools he had built, and so converted him to charity.

109. R. Tarfon was beaten by his superintendent, who finding him in the vineyard took him for a trespasser, he not telling who he was through his meekness.

110. A man overheard a dialogue between two dead women in the burial ground who foretold the future. He profited by it. On other occasion he overheard that one of them was buried in a red carpet. His wife blamed the mother of the dead woman for it. From that moment the dead spake no longer in his hearing.

111.-112. The story of the three men one of whom stole the money belonging to the others. They were brought before King Solomon who detected the thief by the story of a betrothed girl who kept her oath to visit her first beloved, and was sent to him by the man she was now forced to marry, decked in jewels. She was waylaid by a robber but was allowed to go free when he heard of the magnanimity of the second bridegroom. The thief praises the magnanimity of the robber who had not deprive her of one jewel thereby not showing his greed for the other's money.

113. A man with two heads claimed a double portion of inheritance. Solomon had hot water poured over one head. The other head wailed and cried, also suffering the pain. He is declared to be only *one* man.

114. King Solomon wished to build a temple with unhewn stone, as he was not allowed to use iron, that being forbidden by law. So he tried to obtain Shamir which he was told was in the possession of Ashmedai, the king of the demons. He sent Ben Aya his general with a chain, upon which was engraved the name of God, and also with his seal, some wool, and skins full of wine. Ben Aya sunk a well below that from which Ashmedai used to drink and a higher one next to it. He then drained the water into the lower well and filled the empty well with the wine from the upper one. Ashmedai, tempted, drank of it. When he was overcome Ben Aya bound him with the chain and led him to Solomon. On the way the prisoner uprooted some trees, broke down a house and hurt himself rather than touch the hut of a widow, He also helped a blind man and a child on the way. He wept at a feast and laughed at a man who ordered boots to last seven years, and again at a conjuror playing his

tricks. He was kept waiting three days by King Solomon and when he was brought before him he threw at his feet a cane four cubits long saying "When thou diest that is the whole space thou shalt occupy, whilst now thou art not satisfied with the whole world." King Solomon said that he only wanted his assistance to obtain the Shamir. Ashmedai advised him how to obtain it, saying it had been handed over to a special wild bird. Upon his advice they covered the nest with a glass bell and the bird brought the Shamir and placed it over the bell that it might split it. Frightened by the noise of King Solomon's messengers, he dropped the Shamir which was picked up by them and brought to the king. Ashmedai then explained the reason of his strange behaviour on the way to King Solomon. He helped the blind man because he was a pious man and he knew that he would be rewarded for it; he helped the young boy because he knew that he would be a great sinner and it was therefore desirable that he should obtain the reward for these two actions during his life time. He cried at the feast because the bridegroom would die within three days and the bride would have to wait 13 years for her brother-in-law to grow up to be her Yibom; he laughed because the man who ordered boots to last 7 years would not live seven days and he laughed at the conjuror who told the fortunes of the people because he did not know that he himself was sitting on a treasure. Whilst the Temple was being built Ashmedai was brought to King Solomon, who took off the chain and gave him his ring, in order to show him, as he said, some marvellous things. Ashmedai swallowed the ring and spread out his wings, the one touching the earth and the other the heavens, and threw the king a distance of 400 miles, who then wandered about saying, "I am Qoheleth who was king in Jerusalem." The sages, perturbed, wished to get at the truth and they asked Ben Aya whether he had recently been summoned by the King, since Ashmedai had taken his place (assuming the form of King Solomon). They asked the women to examine the feet of Ashmedai

and were told that he always came in shoes, and they asked other similar questions because they were doubtful as to the genuineness of King Solomon's being on the throne. So they gave King Solomon, who had reached Jerusalem, the ring and the chain with the divine Name upon them at the sight of which Ashmedai disappeared.

115. The throne of Solomon was entirely made of gold, having 33 steps upon which were various animals. 12 golden lions, and 2 golden bears stood on each step and over the throne was a kind of canopy. In the midst of this was a golden chain and from the chain hung a golden dove who held in his beak a golden crown in which was a precious stone which illuminated the whole world. When the King ascended the throne the lions lifted up their paws and on each paw a verse out of the Bible was written, suggestive of the carrying out of the Law and urging him to judge uprightly. Facing the lions there were 12 golden eagles. On the first step of the one side there was a golden lion and on the other a golden ox; on the second a golden bear and a golden lamb; on the third a panther and a baby; on the fourth an eagle and a hart; on the fifth a peacock and a cock; and on the sixth an hawk and a dove. When the king ascended the throne wheels turned and he was assisted by the various animals to the top. Then a golden dove opened an ark and took out the scroll of the Law, and placed it before him. From that seat he used to judge the whole world.

116. Hananya, nephew of R. Joshua tried to fix the calendar abroad, but the effort was frustrated by two messengers from Palestine.

117. A pious man gave up mending the hedge of his vineyard, because he thought of it on the Sabbath. As a reward a very rarely found tree grew there.

118. A poor tailor paid a *dinar* for the only fish left in Rome, in honour of the Sabbath. Upbraided by the Hip-parch he explained the reason and was allowed to go free. He found a priceless pearl among the scales of the fish.

119. The history of the man in Laodicaea who grew immensely rich, because he left everything *best* for the Sabbath. He treated R. Ḥiya to a meal served on silver and gold trays.

120. The Story of Antoninus and R. [Jehuda ha-Nassi] who preferred the cold meals of the Sabbath. The Rabbi explained to Antoninus that the superiority of Sabbath meals over those of the week-day was due to the blessing which rests upon that day.

121 a. A man left money with Bar Temalian, who afterwards denied having received it. When asked to take an oath, he put the money in a stick which he gave to the owner to keep for him, whilst he swore that he had returned the money. The stick dropped out of the hand of the man who was holding it and the money fell out.

121 b. A *dinar* belonging to a woman fell into her friend's dough without her noticing it. Asked whether she had found it she swore by the life of her husband and two children that she did not have it and in consequence they died. When the bread was broken at the meal of mourning the money fell out.

122. A woman unknowingly baked in a loaf the *dinar* entrusted to her and gave it to a poor man. She swore that she had made no use of it, saying that if she had done so let one of her children die of poison. This happened.

123. A man entrusted his money to another who appeared extremely pious and who afterwards denied having received it. Elijah appeared and told the first man to go to the wife of the other and give her as a proof, the fact that she and her husband had eaten leavened bread on Pesah and swine on Kippur. Thus he recovered his money. The husband and wife, who were proselytes, returned to their old heathen practices.

124. A man who pursued an ascetic life, was accused by his sister-in-law of having stolen her jewelery; He declined to take an oath to prove his innocence. R. Joḥanan b. Zakkai prayed to God and it was revealed to him that a bird had stolen and hidden it in its nest in the garden.

125. Dispute between R. Eliezer and R. Joshua about levitical purity. Appealed to in turn, the Ḥarub tree [uprooted itself], the water turned back, the walls of the Midrash [bent], and all in support of R. Eliezer; even a voice from heaven decided in his favour. The sages, however decided, against him and thus practically excommunicated him. R. Akiba communicated the decision to him. There was great dearth in the land. R. Gamliel (his brother-in-law) was moreover exposed to great danger at sea. The sages acted thus in order to avert factions.

126. The death and leave-taking of R. Eliezar the Great. He foretold to every one the manner of his death as well as the martyrdom of R. Akiba. He used the parable of the seas being ink, the reeds pens and all men writers and yet their being unable to write down all that he had said. He taught R. Akiba how to plant gourds by word of mouth and how to make them disappear. He died whilst pronouncing the word: "clean."

127. R. Eliezer was taken ill. Four sages came to visit him and tried to comfort him, but none succeeded so well as R. Akiba, who said that suffering was invaluable for suffering begot repentance.

128. One need not observe the religious forms of mourning in the case of one's slaves. A slave of R. Eliezer died and he accepted no "condolences."

129. R. Pineḥas b. Jair would never touch other peoples' bread. He crossed the river Ginai dryshod, when on his way to ransom captive after he had threatened that the river should otherwise lack water; others also crossed dryshod by reason of his merits. His ass would not touch the fodder unless a special tithe had been taken from it. — R. Pineḥas was invited to dinner, but seeing white mules at his host's door, considered them dangerous and refused to dine. When pressed hard by his host a mountain suddenly separated them.

130. R. Zeira bought a field, not knowing that R. Gidel was negotiating for it. He then gave it up to him as a

present but R. Gidel would not accept it; hence it was called "The field of the Rabbis."

131. The story of the conversion to Judaism of Abu Golis, a priest of Damascus living in Tiberias. Making a bad use of some money entrusted to him, he lost his sight. His former friends said that the idol had punished him. He then returned to Damascus and said to the assembly that the idol never punished him before, however much he used to steal, but that God who sees everything had punished him for his theft. He then regained his sight and a great number of people embraced Judaism.

132. R. Jose wept on his death bed because he had not taken sufficient part in the deliberations of the Court of Justice. Israel was like a ship and every member like a beam; if one were loose, the whole was in danger of foundering.

133. R. Johanan b. Zakkai wept on his death bed because he had to appear before a King where no bribe was possible. He lamented over the difficulty of the choice between the two ways, the narrow and the broad, to Eden and Gehinom. His final blessing to his disciples was that the fear of God should be to them as their fear of man, for they saw the latter and took care not to be detected.

134. R. Akiba met a dead man gathering sticks for his own burning in Gehinom. Akiba inquired how he could be saved and acted accordingly; viz., he educated the man's son until he could say the blessing in the Synagogue and thus saved his father from tortures in Gehinom.

135. The daughter of Nakdimon b. Gorian was very poor and picked up grains from dung for food. She was seen by R. Johanan b. Zakkai, who recognised her and married her to one of his disciples.

136. Matia b. Haresh was tempted by Satan in the form of a beautiful woman. He blinded himself rather than see her and fall a victim to temptation. The angel Raphael cured him afterwards.

137. The story of Ben Sabar who helped an orphan to be married. On his journey home he was met by the angel

of death. He went to the R. Shaffan b. Laish and was saved from death through that first pious action of his and lived for 200 years longer.

138. R. Joshua b. Levi met the angel of death, who brought him to the wall of the Garden of Eden. R. Joshua took the angel's sword and jumped into the garden. He returned the sword at the command of God, and sent a message to R. Gamliel. He measured Eden and gave a short description.

139. Story of the son of R. Reuben the Libellarius to whom the angel of death appeared in the form of an old man at the wedding festivities. He was treated with great respect on the advice of the Prophet Elijah, since his father had turned upon another old man and had sent him down from his seat at the table. When the angel appeared in a terrible form, first his father and then his mother offered themselves instead of the son, but being frightened, they ran away. Only his bride was not frightened and interceded on his behalf. Death had compassion and then she appealed to God who granted her request.

(140.) 139a. Eliharaf and Abiyah, the two secretaries of Solomon, ran away, being frightened at the curious way in which the angel of death had looked at them in the morning, when they came to King Solomon. They were met by him at their last resting place in the evening. He had looked curiously because he had been ordered by God to take their souls in the very spot where he found them now, whilst in the morning he had seen them in Jerusalem.

(141.) 140. The two sons of R. Reuben b. Astribulos went to the South from Tiberias, being frightened by the angel of death. They were met by him on their arrival there, where he had been told he would find them.

(142.) 141. R. Meir saw Elisha b. Abuya riding on horseback on the Sabbath. At the birth of Elisha the scholars had been present in his father's house and had been discussing the Law. Fire from heaven had surrounded the house, which had so impressed the father that he had devoted his

son to the study of the Law. However, because he had done so not that his son should be a scholar, but merely for the sake of honour, Elisha afterwards turned away. R. Meir discussed various points with Elisha who showed great erudition and R. Meir tried to induce him to return to the study of the Law. Elisha refused, saying that he once heard a voice saying at the back of the western wall of the Temple, that all should be saved who repented, except Elisha b. Abuya, "who knew my power and rebelled against it." In the time of persecution he assisted the persecutors to force the Jews to break the Law. The reason why he became rebellious was that once when he was sitting in the vale of Genesareth, he saw a man on the Sabbath going up a tree and taking away the nest with the bird and its young. He came down unharmed. Another man, going up the tree, sent the bird away and kept only the little ones according to the Law. Coming down, he was bitten by a snake and died. Where was the divine promise that by obeying this law a man's life would be prolonged? Another tradition is that he saw the tongue of R. Nahum the Martyr eaten by dogs and he said, "Is this the reward of study?" for he did not believe in the reward after death or in the resurrection of the dead. R. Meir still persisted in his attempt and when he heard that Elisha was dangerously ill, he went to visit him, for Elisha had been R. Meir's teacher. He again asked him to repent. And Elisha said, "Will He receive me now?" R. Meir replied in the affirmative. Elisha wept and died. R. Meir rejoiced in the thought that he had died with the wish of repentance. After a few days R. Meir was told that fire was issuing out of the grave of his master, and he went there and covered it with his mantle and said, "Slumber this night for perchance the Lord will save thee, and if not I will save thee; sleep until morning." Elisha's daughter once appeared before R. Jehuda ha-Nassi the Prince, who at first refused to assist her, but when she appealed in the name of the scholarship of her father he at once acceded to her request.

(143.) 142. A man had three daughters, one thievish, one lazy and the third slanderous. A man asked for their hands for his three sons although he knew of their vices. They were married. Once their father came to see them and the two first praised their father-in-law to him, but the third spoke very wickedly against him and to prove her insinuations she asked her father to hide himself in the room. When her father-in-law came in he embraced her as usual but she said, "You had better be careful my father is here." Her father hearing this misinterpreted the action of her father-in-law and killed him. The sons rose up and killed that man, and thus we see how an evil tongue kills many people.

(144.) 143. Simeon b. Johai sent his son to the college for the scholars to bless him. They said, "What thou sowest thou shalt not reap, thou shalt bring in and not carry out; thou shalt carry out and not bring in; thy house shall be destroyed but thy resting place shall be established; thy table shall be troubled and thou shalt not see the new year." He thought that they had cursed him, but his father explained it to him. "Thou shalt have children and they shall not die; thy table shall be troubled by the children around it; thou shalt not see the new year, that is thy wife shall not die and thou marry another; thou shalt bring in daughters-in-law as brides and thy sons shall live; thou shalt marry thy daughters out and their husbands shall not die; thy house shall be destroyed, that means, this world, when thy resting place (hospice) in the world to come shall be established".

(146.) 145. A woman listened to R. Meir's exposition of the law. She was threatened by her husband to be sent away unless she spat in the face of R. Meir. Hearing of it, R. Meir pretended that his eye was sore and asked her to spit seven times on it for a charm and he thus made peace between them.

(147.) 146. Two of R. Meir's sons died on the Sabbath. Their father missed them in the Synagogue and when he re-

turned home he asked after them. His wife put him off as she did not wish to tell him of the calamity on the Sabbath day. Towards the evening when he became impatient, she told him that a man had entrusted her with two jewels and now claimed his own again and asked him what she was to do, and whether she should return the jewels. He expressed great surprise at such a question and replied, "Certainly." She then told him that two jewels had been entrusted to them by God and that now He had claimed them and she was thus able to comfort him.

148. (147.) R. Akiba began his life as a very poor man and ended it as a very rich one. He had a large crown made for his wife set with many precious stones, and when his children asked him why he gave her such valuable presents, he replied that he could never repay her adequately. She was the daughter of Kalba Shebua who was one of the richest men in Jerusalem and he was at that time a shepherd tending the flocks of her father. She fell in love with him and on his promise to study she betrothed herself to him. She refused to marry a rich man. Driven out of the house by her father, she lived with R. Akiba's mother. The neighbours used to bring her work secretly, as she belonged to the highest family in the place, and she used to send part of her earnings to R. Akiba who was studying. Once a lame man laughed at her saying, "Her hair will turn grey before that shepherd will ever be a scholar." It is said that R. Akiba was 40 years old when he started to learn and he did not believe that he would ever succeed in learning anything. Once he was sitting before a fountain in Lud and saw there a large stone with a hole in the middle, and he asked, "Who has bored out that hole?" and he was told that the groove in the stone had been caused by the rope with which the bucket was let down into the well passing along the stone. Then he said, "If such a soft material can cut a stone, why should not the words of the Law which are as hard as iron make an impression on my heart which is flesh?" He was frightened at being laughed at but his wife showed him by practical example

that people only laughed once or twice ; then they became accustomed to the sight, and so he devoted himself heart and soul to the study of the Law. It is said that every day he used to gather hay half of which he sold to support himself and the other half he used for lighting the fire. His neighbours said to him: "Akiba! thou art killing us with this smoke ; sell us the other half and buy oil with the money and you can study by the light of the oil." But Akiba said, "I cannot very well do that, because I learn, warm myself and obtain my living by the straw."—After 12 years he returned to Jerusalem with 2000 pupils and all the people came to meet him. Kalba Shebua came also and asked him what he should do with his daughter whom he had driven away from his house and with regard to whom he had made a vow not to support her. Now she was starving and he wanted R. Akiba to release him from his vow. Akiba asked him the reason and he replied, "She betrothed herself to an ignorant shepherd who could not even say the blessing over meals." And Akiba replied "But if he has since become a scholar?" Kalba Shebua replied, "If he only knew the blessing I would give him half my fortune." And Akiba replied, "I am the man," and his father-in-law at once arose and kissed him and thanked the Lord for His mercy. As Akiba drew near to his house his wife came to meet him and fell at his feet and wanted to kiss them; the pupils wished to push her away not knowing who she was, but Akiba said, "Leave her alone, for all that you know and all that I know is due to her, for it is the wisdom of women that builds up the house."

(149.) 148. King Antoninus was a friend of R. Jehuda ha-Nassi. The King went to visit him by an underground passage and the two servants who accompanied him were always killed, lest through them the people should get to know that he had friendly intercourse with the Rabbi. He also gave strict orders that no one should be with the Rabbi at the time. Once he met Hanina b. Hama there, but R. Jehuda said that he could be trusted. The King ordered him to call the

attendant who had been killed. When Ḥanina saw what had happened, he prayed to God and the attendant came to life again. The King was greatly astonished and said, "It is wonderful that even the smallest amongst you is able to bring the dead to life." Once Antoninus asked the Rabbi what he should do since he wanted his son to be his successor and he also wished to exempt Tiberias from taxes for one year, and but it was not lawful to promulgate two decrees within one year. R. Jehuda placed one man on the shoulders of another and gave him a bird which he was to let fly, thereby suggesting that the king's son should promulgate the decree freeing the people from taxes. Another time Antoninus asked him what he should do to prevent the nobles from rebelling against him, and the Rabbi took him to the garden and every day pulled out one plant. Another time he wanted to know what he should do with his daughter who had misbehaved herself, and the Rabbi sent him a plant the name of which meant "*spare her*," and this was the way in which they used to communicate with one another.

(150.) 149. R. Jehuda ha-Nassi showed Antoninus by metaphor how to fill his empty treasuries; he should uproot old trees and plant new ones, (dismiss old governors and appoint new ones instead).

(151.) 150. R. Akiba used to say, "Whatever God does is done for the best." Once when he was travelling he had with him a lamp, an ass and a cock. Coming to a place where he was refused shelter, he encamped a short distance from the town. The wind came and blew out his lamp but he said, "What God does is done for the best." Then a lion came and devoured his ass, and a cat strangled the cock, but he constantly repeated, "What God does is done for the best." In the morning he came again to the town and found it completely devastated by robbers, so he saw how mercifully he had been spared. The light of the lamp, the braying of the ass and the crowing of the cock would have attracted the attention of the robbers.

(152.) 151. A disciple who had left for business returned a rich man, whereupon R. Johanan b. Zakkai filled a vale (in Meron) with gold and said to his disciples, "Whoever wishes may now take from here some of the reward which is reserved for him in the world to come."

(153.) 152. R. Simeon b. Halafta, being very poor, prayed on the eve of Sabbath and obtained a precious stone from the other world; his wife insisting, he prayed again and it was taken back, for she feared lest his share in the world to come might thereby be less than that of his companions.

(154.) 153. R. Akiba saw 13 rivers of balm as his reward in the other world.

(155.) 154. R. Johanan b. Elazar had a tree which was overhanging another man's field. A man came before him with a similar case for judgment. He asked him to come on the morrow; meanwhile he cut down his own tree and advised the other man to do likewise.

(156.) 155. David was asked by the Lord whether he would prefer to be delivered into the hand of the enemy or whether he would prefer to be childless, as a punishment for various sins which had happened through him, such as the destruction of Nob, the death of Saul and his sons. He preferred to fall into the hands of the enemy. One day when he was out hunting, Satan in the form of a hart drew him slowly away from his followers until he brought him to the Philistines, and when Yishbi saw him he recognised him and said, "Oh, this is David who killed my brother Goliath." So he caught hold of him and put him under his seat, sat upon him and said, "After I have eaten and drunk I will kill him." The earth gave way under David, otherwise he would have been crushed to death. That happened on a Friday. Abishai bar Seruyah the cousin of David noticed that the mule of David was restive, and then a dove came flying in his face and he said, "Surely the King is in danger." According to another tradition the wine in his cup turned into vinegar, whilst yet another tradition says he held the crown of David [probably of leaves] and it withered.

So he went in search of David but could not find him. Then he took the mule which sprang like lightning over 400 miles and brought him to the place. Orpah, the mother of Yishbi, who was sitting on the wall of the town saw him coming and she said, "This man is coming to save David." And she wanted to throw the wheel of her spindle at him but she could not reach it. Her servant said, "Give me the spindle and I will throw it." She took the spindle and killed the old woman with it. When Yishbi saw Abishai coming, he took David and threw him up in the air 3 miles high and planted his spear in the earth, point upwards, for David to fall upon it. Abishai then pronounced the Ineffable Name of God and David remained suspended in the air. Abishai asked him how he came to be in such a position and David explained that in answer to God he had preferred to fall into the hands of the enemy rather than reign without issue. Abishai prayed to God for him, caught hold of David and took him away. Yishbi pursued them and when they reached Kobi, they cried out, "Stand up!" When they came to Yitri they said "Go and tell thy dead Mother Orpah the two whelps have killed the lion?" When Yishbi heard that he lost his strength and was overpowered by the two and killed. When the Israelites learned of the danger in which David had placed himself they would no longer allow him to go out alone.

(157.) 156. When God created the world the lower waters of the abyss tried to ascend to the heavens. So He made a stone, engraved thereon His Holy Name in 48 different forms, and stopped therewith the mouth of the abyss. When David laid the foundation of the Temple he dug the earth 15,000 cubits deep when he reached that very stone. Not knowing what it really was he tried to remove it, when a voice said, "Beware lest thou destroy the world, for the waters will flood it." He did not heed the voice, but dug up the stone; the engraved Name disappeared and the stone became like a clod of earth in his hands and the waters began to mount up. David prayed but he was not heard, and

then he said, "If anyone is here who knows how to write the Ineffable Name and refuses to do so, may he die by hanging." Ahitophel wrote the Name, the waters then returned to their former place, the stone was again replaced in its former position and this is the foundation stone of the world and the Temple.

158. A man neglected to wash his hands before meals in a public eating house and was thought from his appearance to be a Gentile and was accordingly served with swine's flesh.

159. A man used to neglect to wash his hands after meals and another, observing the traces of the last meal on his fingers, went to that man's wife. He mentioned the food last partaken of, as a proof that he had been sent by her husband, and robbed them of a very valuable thing. The husband killed the wife in his fury.

160. R. Akiba in prison used half of the drinking water to wash his hands.

161. R. Hanina b. Dosa who had preached on the text, "Receive every man as a friend" carried a Hegemon on his shoulders to his house; he washed his feet, fed him well and then carried him back again. It was an angel sent to try him, whether he would carry out his own teaching and he was found perfect.

162. A daughter of R. Hanina b. Dosa fell into a pit. He was told twice and replied, "Well, well." The third time he said, "She has come out," and it was so.

163. R. Hanina b. Dosa told his wife that heaven would provide for the Sabbath meals, and bade his daughter light a wick in a vessel filled with vinegar; it burned. The oven which his wife had heated, although she believed it to be empty, was found, when opened, to be full of bread.

164. R. Hanina b. Dosa placed his food over the mouth of a scorpion's hole; he was bitten by the scorpion, but it was the scorpion which died in consequence thereof.

165. An adder bit R. Hanina b. Dosa whilst he was praying and it died, while he remained unhurt.

166. R. Hanina b. Dosa prays for the son of R. Johanan b. Zakkai who was ill and he recovered in consequence.

167. R. Hanina b. Dosa prayed for the son of R. Gamliel and foretold the hour when the fever would leave him. It came true and he knew it from the fluency with which he was able to recite the prayer.

168. R. Joshua asked the students what R. Elazar b. Azafyah taught. They replied that he taught that all without exception must attend school and service, for all that would attend would be rewarded; the men and women for attending and the children for those who brought them.

169. R. Gamliel was proud and harsh and forced R. Joshua to *stand* up in the college during his lecture. Those present, greatly irritated, forced R. Gamliel to resign. R. Elazar b. Azaryah was appointed President and as he was very young, his hair became grey over night by a miracle. He was much milder and admitted a much larger number of students to the college. R. Gamliel saw in a dream pitchers filled with ashes and he was comforted as it signified that these students were worthless; he had only allowed a select number to attend. The dispute was afterwards settled and R. Gamliel was reappointed, but only as the colleague of R. Elazar, though his senior.

170. Eliezer b. Hyrkanos went to Jerusalem to study whilst his father and brothers fled with their goods from the attack of the Roman soldiers. He starved and was discovered by R. Johanan b. Zakkai and assisted. Hyrkanos was persuaded by his other sons to disinherit Eliezer. He came to Jerusalem and discovered him there as a great scholar, and doubled his share in the inheritance.

171. Of all those who comforted R. Johanan b. Zakkai on the death of his son, Elazar b. Arach was pre-eminent; he said, "Thou hast but restored in a perfect condition that which was entrusted to thee in an imperfect state to Him who entrusted thee with it. Thy son died as a great scholar and without a moral blemish."

172. R. Janai and R. Johanan watched two Jews of whom two astrologers had said that a snake would kill them.

They came home unharmed as no astrology was of any avail against Jews.

173. A man made an appointment with a woman and she purposely sent his own wife as a substitute. He did not recognize her and when he repented afterwards of his sin she told him that he had drank from his own cup.

174. A Greek bought a young Jewish girl as a slave. He brought her up in his house. When she grew up, the Master of Dreams ordered him to send her away. Threatened with death in case of disobedience he sent her. She then went to a fountain to drink, when a snake bit and killed her. She floated over the water; her former master buried her and said, "Truly it can only be their Father in heaven who is wroth with them."

175. The labourers of R. Nahman b. Isaac removed a small mound, when a man sprang up from underneath. He had been buried long before but did not rot, because he had been patient and meek and not envious, had never talked in Synagogue nor college, but had listened and learned. He was buried again in the same spot and the earth was replaced over him at his request and he appeared to R. Nahman in the night in a new coffin with his face lit up.

176. A Min asked the Rabbi whether the Creator of the mountains was also the Creator of the winds (verse in Amos IV. 13). Before the Rabbi could answer the man fell from the roof and died.

178. R. Hisda groaned remembering the great wealth which he had lost. He used to give away hundreds of cloaks; his ovens used to bake bread for distribution and an open purse hung at the doorposts of the house which had two entrances, so that people coming in through one door could take some money and go out by the other.

179. R. Patra taught a student the same thing 400 times, until he knew it. As a reward he was given the choice of having 400 years added to his life or the promise that his descendants should inherit the bliss of the world to come. He only chose the latter but both were granted to him.

180. R. Meir told a Samaritan that he was a descendant of Isachar (whose name was Shomron) and not of Joseph as he had thought. The Epitropos of the Samaritans said to him, "He removed you from Joseph and did not bring you to Issachar."

181. An inn-keeper used to frighten his guests in the middle of the night and force them to leave. Then robbers used to attack them and they divided the spoils with the inn-keeper. R. Meir however did not leave, as he waited for his brother Tob until the morning.

182. R. Ishmael b. Jose, stopped by a Samaritan in his pilgrimage to Jerusalem, told him that they were still hankering after the idols buried by Jacob at the foot of Mount Sichem.

183. R. Gamliel explained to a philosopher that one could always give to the poor with a pleasant countenance, as God was the guarantor and the donor was sure to obtain his reward.

184. An Emperor sent some men to dig for the grave of Moses. Those that worked at the foot saw the grave at the top of the mountain and *vice-versa*.

185. A man prayed a long time and another a short time before R. Eliezer. The latter said to his expostulating pupils, that the one was not praying longer than Moses, who had prayed 40 days and the other's prayer was not shorter than the one sentence used by Moses on the occasion of Miriam's illness.

186. A Rabbi sent Levi b. Sisi to Simonia to teach. When he arrived there he could not answer a single question, because he had grown proud in his promotion. He lost all his knowledge, but on being humbled he recovered it.

188. The respect of Dima b. Netina for his father was so great that he would not awaken him, when he was resting on a chest in which was a precious stone, which was wanted for the breast plate. The Jews, thinking he wished merely to obtain a higher price for it offered to give more. When his father awoke he sold the stone at the first price offered

and obtained his reward by the sale of a red heifer which he sold at a very high price.

189. R. Tarfon bowed himself very low to the ground, so that his mother could use him as a step when she went to bed.

190. R. Tarfon placed his hands under the feet of his mother so that she should walk on them on the Sabbath.

191. R. Ishmael would not allow his mother to drink the water with which she had washed his feet, which she intended to do out of love for him. Other similar examples of the rabbis' respect for their mothers are given here.

192. R. Hananya said: "Some feed their parents badly and yet go to Paradise, others feed them well and yet go to Gehinom." [The explanation follows in the next chapter.]

193. A man fed his father well and then insulted him when he would not do as the son wished; another put his father to turn the mill and to do hard work, but took upon himself all the penalties and taxes for which his father was liable. He thus saved his father from trouble at the hands of strangers and inherited Paradise.

194. A mother preserved the blood of her son, murdered by his brothers. It boiled as long as the brothers were alive.

195. A potter refused to bring water any longer to Rish Lakish in Tiberias unless he prayed that the potter should be with him in Paradise. Rish Lakish promised that he would pray for him to be among his own companions there. — R. Pinehas told the parable of those who were invited to dine with the king and who were seated according to the seats they brought with them, for each one was asked to bring his own to lean upon.

196 f. 136b. A woman married for 10 years remained barren. Her husband wished to divorce her. She agreed on condition to be allowed to take with her what ever pleased her best in the house. She made her husband drunk and carried him off to her house. They became reconciled.

197. R. Akiba visited one of his students, who was very ill. The lady greatly impressed thereby took special care of him and he got well.

198. R. Joḥanan b. Zakkai explained to R. Joshua, who was mourning over the destroyed Temple and who said that it was now impossible to obtain forgiveness for sins as there were no longer sacrifices, that charity and pious actions atone.

199. R. Joshua did not protest when R. Gamliel waited on him, for he said: "Abraham waited on the travellers and God waits on every man, since He provides him with food."

200. R. Joḥanan b. Matya ordered his son to feed his Jewish workmen adequately. The son replied that it was impossible to feed the children of Abraham adequately, for even were they to be fed like those who feasted at the table of Solomon, where were all the dainties of the world, even then it would not be according to their merits.

201. The Prophet Elijah showed the future portals of Jerusalem which were made of carbuncles, to R. Joshua b. Levi.

202. A child in a boat was shown by the Prophet Elijah the stones of carbuncles on the condition that he would show them to R. Joshua b. Levi in Lud. He did so and three miles distance from Lud he dropped them into a cavern and they disappeared.

203. R. Joḥanan said that the future Eastern portal and posts of Jerusalem would be made of one pearl. A Min scoffed at it. After a time he travelled in a ship and saw in the sea the angels sawing and preparing the pearl for the gate. On his return he confessed it to R. Joḥanan, who looked at him and turned him into a heap of bones.

204. A pious man, whilst walking along the sea-shore of Haifa doubted the possibility of gates being of pearl. He was threatened with punishment by a Divine voice, repented, and was shown the angels cutting it at the bottom of the sea.

205. R. Shimeon b. Yoḥai prevented tribulations overtaking the world and therefore no rainbows appeared to warn it of calamity. The prophet Elijah and R. Joshua b. Levi met him and he refused to see R. Joshua, because a rainbow

had been seen in the latter's lifetime and he had been unable to avert the impending calamity. Many other incidents connected with R. Shimeon ben Yoḥai's self-consciousness are mentioned; also how he once said to a valley, "Be full of gold" and the valley filled.

206. f. 141 a. R. Shimeon b. Yoḥai and son hid in a cavern for 13 years fearing Roman persecution. One day they saw a fowler catching birds, who was successful only after a voice from Heaven had pronounced the decree upon the birds. So they relied on Providence and left the cavern, knowing that unless *their* death had been decreed from Heaven, the Romans could not hurt them. They were fed in the cave by a Ḥarub-tree and a water fountain which sprang up in the cave. Shimeon b. Yoḥai went to Tiberias and cleansed the place of dead bodies, which at his bidding rose from under the ground. Afterwards a Kuthaeon buried in the street a corpse which R. Shimeon had cleansed, and then mocked at him. R. Shimeon b. Yoḥai caused the dead man to rise and walk, and the Kuthaeon died.

207. The Emperor asked for a luminary among the sages to be sent. R. Meir was sent to the Emperor as being one who lit up the world with his wisdom. He was asked various questions about swine and why they are called "*Ḥazirim*". He explained that the name "*ḥazir*" means "returning" i. e. profit to the owner but that the profit of them who keep aloof from any creeping and unclean thing was far greater.

208. R. Eliezer and R. Joshua, driven by a storm into the ocean, filled a cask with the waters thereof saying that they must have been driven there for a good reason. Asked in Rome by Adrianos about the ocean they proved that its waters were ever swallowing water, because however much was poured into that cask it never overflowed.

209. A governor of Rome was induced by the Prophet Elijah to store away great treasures. All these will in the future be discovered and used by the Messiah.

210. A man threw stones from his field into the high road and was rebuked by a pious man, who said that he should

not throw stones from a place which was not his own in to one that was. Later on he was compelled to sell the field which thus became his own no longer; and whilst walking along he stumbled over the very stones lying in the high road which had now become his property as common to all.

211. Of the 60 *dinars* which a man earned he spent 20 for food, 20 for house and 20 he left to his children. R. Meir said a calligrapher used to earn 6 *Selaim*, whereof he spent two on food, two on the house, two he gave away in alms to the poor and had nothing left for his children, saying: "If they be good God will help them and if they be bad why should I leave money to the enemies of God?"

212. Simeon ben Rabbi forgot to invite Bar Kappara to dinner. The latter wrote on the door: "After joy death." Invited afterwards to another dinner, he kept the guests so amused by his jokes and sallies, telling 300 Fox-fables at every dish, that the dinner was spoiled. In this way he was revenged on his host. He afterwards became reconciled to R. Shimeon.

213. Eleazar b. Dama was bitten by a snake. Jacob of Kefar Sama wished to heal him in the name of Jeshua b. Pandira. R. Ishmael prevented it and Eleazar died.

213b. A spell was cast upon Hananya, nephew of R. Joshua in Capernaum, which caused him to enter Tiberias riding on an ass on the sabbath. R. Joshua cured him with a certain ointment and spells and sent him away to Babylon.

214. Hadrakitolios wrote to Hadrianus that he evidently hated the Jews because they did not circumcise themselves as the Saracens did nor were they Sabbath observers as the Samaritans were. Hadrianus replied: "Let the God of the Jews be revenged on him." Therefore his works were not successful and his wife traded and had no luck. Hadrianus ordered him to be crucified, explaining that he would thus be saved from evil and misfortune.

215. Bar Hadya used to interpret dreams. For those who paid him for so doing he had a good interpretation, and for

those who did not an evil. He was laughed and mocked at by the Rabbis. [A long series of dreams and various interpretations are given in the text in connection with this.]

216. Ben Dama asked R. Ishmael about a curious dream he had had, in which he saw the limbs of his body falling off. R. Ishmael interpreted the dream favourably.

217. A Min asked of R. Ishmael the interpretation of some curious dreams. The Rabbi interpreted them all as pointing to some peculiar sins of immorality which he had been committing.

218. King Sabur asked of Samuel what he would see in his dream. Samuel told him that he would behold the Romans coming etc., and he saw it in his dream. The Caesar asked a similar question of R. Joshua b. Hananya. The Rabbi told him he would dream that the Persians were coming upon him. He thought of it all day long and dreamt of it at night.

219. A woman asked R. Eliezer about a dream. He interpreted it to mean that she would bear a male child and so it happened. On one occasion his pupils gave a bad interpretation of a dream and the fulfilment tallied with their words.

220. Story of R. b. Nahman, who was accused of keeping people away from work for two months, and of detaining them in the village. He fled and was overtaken by the Angel of Death whilst stopping for study, for he was desired in heaven. The birds, hovering around and casting a shadow over him, showed the place where he lay and thus he was found by his disciples. They mourned for him for three days in Pumbadita. A letter fell from heaven in which was written: "Whoever returns home shall be excommunicated." They grieved for seven days after which another letter from heaven fell which said, "Go home." There was a great tempest at his death. He died very young and was very poor.

221. R. Gidel sat at the door of the bath-house showing women the way. Tabillath asked him whether he were not

tempted. He replied that they were merely as so many white geese to him.

222. R. Joḥanan sat at the door of the bath-house so that the women should look at his beautiful face and have beautiful children. He was asked if he were not afraid of the Evil Eye. He replied that he was a descendant of the tribe of Joseph, which was not affected by the Evil Eye.

223. R. Joḥanan went to visit R. Elazar who was ill. It being dark R. Joḥanan uncovered his arms and illuminated the room. R. Elazar shed tears over so much beauty, which must go the way of all flesh.

224. R. Joḥanan was one of the last beautiful men of Jerusalem. Rish Lakish, a robber, surprised him in the bath thinking him to be a woman. He was converted to study on the promise of obtaining R. Joḥanan's sister as a wife. Once they were arguing about some legal point and the anger of R. Joḥanan caused Rish Lakish to die. The Rabbi grieved over it to his death.

225 f. 151b. R. Dimi of Nahardea brought figs(?) to the Resh Gelutha who neglected to examine him. Later on one Rabba sent R. Ada b. Ahaba to examine R. Dimi and to find out whether he were a scholar. He believed he had found him to be ignorant, and thus spoiled his trade. R. Dimi complained to R. Joseph. Consequent death of R. Ada b. Ahaba. Various doctors ascribe to themselves regretfully the cause of it.

226. R. Nehemia invited a gourmand to eat lentils with him and the man died in consequence of the unaccustomed food.

227. A man came before Rabba and said that though he were poor he always ate fowl and drank old wine, for God sent them to him to feed him. Rabba refused to sustain him, but by chance Rabba's nephew came on a visit and a good meal was therefore prepared of which the other now also partook.

228. Mar Ukba gave alms regularly to a poor man, who could not find out who his benefactor was. The poor man

watched Uḵba and his daughter and pursued them. They ran into a burning oven in order not to put the poor man to shame, but were not even singed.

229. Mar Uḵba sent double the amount of money to a poor man on finding that he had been accustomed to a very comfortable life. Before his death he distributed half his wealth.

230. Huna once sent R. Sheshet, under threat of excommunication, to ask questions of Anan, among which was the following: "Who presides at a house of *Marzeah*? and what does that last word mean?" Uḵba explained it to Anan by referring to Jerem. XVI. 5.

231. The pupils of R. Ishmael dissect a prostitute, who had been condemned to death and had died, and find 252 bones in her and 243 in man. [Then follows in text an enumeration of the 253 bones in the human body.]

232 f. 155a-158a. Description of the death of R. Jehuda ha-Nassi and of his leavetaking and last orders.

233. R. Ishmael and R. Elazar b. Azaryah did not act unlike while reciting prayers, in order that the pupils should not follow the way of one alone, as they would have done if they had acted uniformly.

234 f. 158b. The prophet Isaiah and King Hezekiah met outside Jerusalem where Isaiah delivered the divine message to Hezekiah that his children would do evil. To avert it, Hezekiah married Isaiah's daughter and his prayers were heard by God. Divers other good actions of Hezekiah such as the burning of Solomon's "books of healing" etc. are recorded. That was done lest the people, cured of their illnesses by the prescriptions therein, should neglect to pray to God.

235. Pinhas b. Jari's ass, when stolen by thieves, refused to eat for 3 days because the thieves' provender had not been tithed.

236 f. 160b. Joshua b. Hananya owned to having been taught a proper lesson by a widow and child. He was invited to dine at her house and ate all she set before him. At the

3rd course she gave him a dish of very salted food, so as to make him leave at least some of it for other members of the household. — On another occasion whilst he was walking in the middle of a field he was rebuked and told that he was walking on a footpath trodden out by trespassers like himself. He then got water to drink from a girl and said she was like Rebecca, but she retorted that he did not act like Eliezer. He asked her how far it was to the next town and was told that there was a long road which was short and a short which was long. The short way lay through vineyards and fields very difficult to get through and was therefore the longer. The long one was the high road and was an easy walk and therefore the shorter. Seeing her carrying a covered dish he asked what was inside and she retorted that it was covered so as not to be seen by others.

237. Beruria rebuked R. Jose ha-Galilee for asking in five words what he could have asked in three. — Story of the pupil who studied without asking questions and forgot everything after a short time.

238. A man invited guests to the wedding of his son, who however was bitten by a snake and died that very day. The man did not disturb the wedding feast but after the dinner he announced the sudden death of the bridegroom.

239. Through the prayers of R. Shimeon b. Halafta the life of a child to whose "Berith" he had been invited was saved. Later on mocked by children on his way, he caused their home to fall but saved the owner, who recognised him and begged forgiveness for their bad behaviour.

240. R. Akiba laughed whilst in Rome and again in Jerusalem amidst the ruins, because he saw in the fulfilment of the prophecied punishment also the assurance of the fulfilment of the good prophecies.

241. The sages would not allow a girl to do as she wanted or to expose herself before the man, who had become love-sick and very ill in consequence. Licentiousness was not to be encouraged even in the most guarded form.

242 f. 165a. Story of Pharaoh who dreamt of a lamb on one side of a pair of scales' outweighing all the might and riches of Egypt. His sorcerers explained the dream to mean that a child would be born who would destroy the power of Egypt (Moses). They advised the drowning of the new-born males of Israel, saying they foresaw that his death would come through water.

They knew not that the "water" referred to the "Waters of Strife."

243 f. 165b. Story of Moses' and Aaron's delivering to Pharaoh the message from God and of their explaining who the Sender was. [Two versions.]

244 f. 165b. The tale of the ass who was appointed toll-gatherer. A lion and fox passed by and the lion killed the ass for asking him to pay toll. The fox ate the heart of the ass. The lion asked for it but the fox replied that the ass could not have had any as he was such a fool as to ask toll of a lion.

245. Death of R. Akiba in prison. Elijah brought R. Joshua ha-Garsi to the place and carried the body to a cavern where there was a bed, a table and a candle ready.

246 f. 169a. Solomon after his fall was well treated by the rich and yet made miserable since they reminded him that he had fallen. But when treated by the poor to small fare he was consoled.

247. Justina, the daughter of Asverus, married at six, and had a child at seven years old. The sages remark that one cannot have a child before eleven.

248. R. Akiba refused to allow a girl three years old to be considered fit for priestly purity in view of peculiar circumstances.

249. R. Akiba declared a woman with "Kethem" to be pure.

250 f. 170b. Story of Herod and the Hasmonaean princess (Mariamne). She killed herself and he kept her body preserved in honey for seven years and he slew all the Rabbis except Baba b. Bitai who was blind. He visited him secretly and

learned from him how careful Rabbis were. At his advice Herold rebuilt the Temple.

251 f. 172a. Judith Legend. Short story of Judith who killed Holofernes by a ruse and delivered Jerusalem.

252 f. 173b. King Manasseh repented when placed inside a brass bull in a furnace, and was saved by God, who had made a hole under His Throne to allow Manasseh's prayer to ascend, the angels having stopped all other access.

253 f. 174a. Repentance of Elazar b. Dordaya who went to a base woman, and by accident was reminded of his sinful and forlorn life. He repented, asking Heaven and earth to plead for him. In the end he died in tears, his repentance accepted.

254 f. 175a. Power of repentance. Story of Rabbi Simeon b. Lakish and his two former robber companions. He repented, fasted, prayed and gave charity. They continued robbing. After death he went to Paradise, they to Hell. They saw him and asked if God were partial. God replied: "*He* repented." They were then willing to repent but were told, "It is too late to do so after death."

255 f. 175b. King Janai was brought before the tribunal of Shimeon b. Shetaḥ, since one of his attendants had committed murder. The colleagues of Shimeon b. Shetaḥ were afraid to judge and were punished for it by the angel Gabriel.

256 f. 176a. Two astrologers were sent to Rabbi Gamliel in Usha to study Jewish Law. They did so and found everything excellent, except some minor legal prescriptions.

257 f. 176a. Rabbi Akiba offered his pupils firstly a dish half-cooked. This was only partaken of by a fool: afterwards a well-cooked dish was brought which was eaten by the wise. The rabbi did this to test their characters.

258 f. 176b. Rabbi Akiba followed Rabbi Joshua to his privacy, only to learn good manners from him.

259 f. 176b. Man should not be hasty nor angry. Hillel's wife gave all the dinner to a poor man, to be used as his daughter's wedding feast, and kept Hillel and his guest waiting until she had another ready. Hillel never lost his temper.

260 f. 177a. Hillel had eighty pupils, thirty like Moses, thirty like Joshua, and twenty between the two. Of these, the greatest was Jonathan b. Uzziel. Rabbi Johanan ben Zakkai, the famous scholar, was the *least!!!* [Details are given in the text of the scholarship of both.]

261 f. 177b. The people of Alexandria put 12 questions to R. Joshua b. Hananya and he answered them all satisfactorily. Three concerned legal decisions, three Agada, three commonplace, three ethical. They all rested on statements, seemingly contradictory, in the Bible.

262 f. 178b. Rabbi Gamliel saw R. Akiba in a ship that had foundered and found him afterwards when he came to shore. R. Akiba had floated on a piece of wood and had thus been saved.

263 f. 179a. Rabbi Judah son of R. Elai, Rabbi Jose, and Rabbi Shimeon b. Johai discussed together with Judah b. Giri, the merits of the Romans. Rabbi Juda praised them. Rabbi Jose kept silent. Rabbi Shimeon blamed them. Juda b. Giri denounced them. In consequence R. Judah was raised to a high position. Rabbi Jose was exiled to Sepphoris and Rabbi Shimeon b. Johai had to flee for his life, and hid with his son in a cavern for thirteen years. After that his father-in-law, R. Pinehas b. Jair found him full of scars and wounds. He was restored to health.

264 f. 180b. Rabbi Judah ha-Nassi wanted to exclude the ignorant from his alms in a years of famine. He was taught better by his pupil Jonathan b. Amran who asked to be fed if only like a dog, under the pretence that he was an ignorant man. He thus learned that everybody must be fed.

265 f. 181a. Abdêmos Hagardi asked Rabbi Meir how the earth was created. He sent him to Abba Josef the builder, whom he found [sitting] on a beam, and from whom he heard that it was created from a snowball under the Throne of God.

266 f. 181b. Rabbi Gamliel and Rabbi Joshua were in a boat. Rabbi Joshua was better informed as to the length of the journey through his star-lore. More learned still were

his two pupils Elazar ha-Sama and Johanan b. Gadgada, who were none the less starving. Afterwards Rabbi Gamliel appointed them to high positions. [The reason is given why the rabbi was surnamed *ha-Sama* (the ashamed)].

267 f. 18a. Rabbi Elazar and Rabbi Joshua were together on a boat. R. Joshua was startled by a great light, probably the eyes of the leviathan.

268 f. 182a. Rabina learned from Rabbi Tabut (or Tabyome) that there was truth in the world and a place where truth was strictly observed. There, through a lie told inadvertently, a man brought death on his child and was banished from the place.

269 f. 182a. Rabbi Juda b. Elai set his pupils the example of joining in the rejoicing of bridal processions, since God had created Eve as a bride and brought her to Adam and acted as sponsor. Since then man acted in that capacity.

270 f. 183a. Rabbi Judah learnt from Antoninus that the evil inclination was created in man from the moment of birth and the soul from the moment of conception.

271 f. 183a. Ishmael had a Moabite wife. She refused hospitality to Abraham whom she did not recognise. He left word for Ishmael that he was to remove the "threshold!" He therefore sent that wife away and took another who proved very hospitable and was commended by Abraham.

272 f. 183b. Rabbi Hiya b. Adda having suffered a bereavement, R. Jehuda b. Nahmam improvised a series of condolence addresses.

273 f. 185a. Rab objected to and refused to eat meat brought on a boat although he had never lost sight thereof. — Rabbi Johanan listened to a verse recited by a child; he took it as an omen and did not go to Babylon to see Samuel after the death of Rab.

274 f. 186a. Both R. Judah, and R. Hiya refreshed their knowledge of Halahoth from a Kobeṣ whom originally they had slighted.

275 f. 186b. The Story of Gehazi whom Elisha had cursed with leprosy and to whom he afterwards went to pacify.

Geḥazi caused the calves of Jeroboam to be suspended in the air.

Simeon b. Ṣetaḥ excommunicated Jesus who refused to repent and thus made his wrong irreparable. Full details are given.

[The two tales in 275 must have stood in the Talmud Hullin (f. 95b) immediately after 274 of our text since the concluding words of this version are found there. For reason of censure the *complete* tale must have been left out.]

276 f. 188a. Rabbi Zeira sitting before the “Beth Ha-Midrash” refused to rise before a man appointed because he was rich. — R. Isaac b. Elazar did likewise in Caesaraea and the Rabbis praised him.

277 f. 188a. Rabbi Joḥanan b. Zakkai explained the reason why the ear of a slave was bored, viz, because the Jews heard on Sinai that they should only be slaves to God and not slaves to men.

278 f. 188b. Rabbi Joḥanan b. Zakkai explained why a *thief* is punished more than a *robber*: the latter considered God and a slave alike. The former treated God even less, as one who could neither see nor hear. Rabbi Meir in the name of Rabbi Gamliel said that the one was like a man inviting all the people except the prince, the other like one not inviting anyone.

279 f. 189a. The Kuthim (Samaritans) asked Alexander of Macedonia to destroy the Temple in Jerusalem. The High Priest Simeon went out to meet him. He was honoured by Alexander, who had seen in a dream a similar person leading him to victory. He delivered the Kuthim afterwards into the hands of the Jews, who destroyed the temple on Mt. Garizim and made the anniversary of that date a festival.

280 f. 189b. The difference between Solomon and David was that whereas David said, “The dead do not praise God,” Solomon said “I praise the dead.”

281 f. 190b. Rabbi Joḥanan walked from Tiberias to Sepphoris with Rabbi Ḥiya b. Abun, and pointed out to

him on the way various properties which he had sold in order to be able to pursue his studies.

282 f. 191a. Ahab though wicked refused to hand over the Scroll of the Law to Ben Hadad and for this alone was saved from the siege by the latter. Jehoran, his son likewise wicked, yet put on sackcloth together with Israel, and was helped by God against the foe.

283 f. 191b. Simeon the Temanite was absent on the eve of a Holyday from the Beth Ha-Midrash because, in order to protect the town, he had treated a legion of soldiers to a feast.

284 f. 192a. Story of how Onkelos b. Kalonikos converted to Judaism all the legions sent against him.

285 f. 192b. Rabbi Hoshaya b. Levi found in a book of Agada that there are 175 sections in the Torah corresponding with the 175 years of Abraham, 147 psalms—corresponding with the years of Jacob and 123 Halleluyahs,—the number of the years of Aaron.

286 f. 193a. A Matrona asked Rabbi José b. Ḥalafta why Esau was first-born. He replied: "to cleanse the place for the birth of Jacob."

287 f. 193a. The Matriarchs were barren. This was to teach them (1) not to rely upon their own excellency (2) not to ascribe children to the power of idols, because as young girls they happened to have been delivered into the hands of the priests of idols (their parents being idol-worshippers), and (3) to pray to God for children.

288 f. 193b. Elazar b. Parta and Hananya b. Teradyon were brought up for judgment, for studying the law. The former expected punishment for he had committed many sins but by clever answers and by miracles he escaped, the prophet Elijah appearing to protect him.

Hananya, however, was condemned to be burned. He had once pronounced the Ineffable Name. His wife was sentenced to death because she had not prevented him at the time. His daughter was sent among prostitutes for her vanity shewn once before great men of Rome.

289 f. 195a. Martyrdom and death of Ḥananya b. Tera-dyon. He was wrapt in a Scroll of the Law and burned alive. The executioner removed the wet sponges from the Rabbi's chest, after being converted to Judaism, and then threw himself into the midst of the flames and shared the martyr's fate. [A detailed description.]

290 f. 196a. Hillel returning from a journey felt sure that the noise and clamour heard from the town did not come from *his* house.

291 f. 196b. A pupil followed Rabbi Ishmael b. Jose and Rabbi Jehuda b. Nathan followed Rabbi Hamnana & both saw their teachers suddenly afeared. The followers asked the reason and were answered by the rabbis, "Better always to be afeared."

292 f. 196b. Beruria sent Rabbi Meir to get her sister, daughter of Rabbi Ḥanina b. Turadyon out of the brothel. He bribed a guardian who was saved from being killed by invoking the God of Rabbi Meir. R. Meir fled to Babylon for safety.

293 f. 197b. Rabbi Akiba decided in Ganzak three questions of Halahā and one of Midrash.

294 f. 197b. Rabbi Safra was roughly handled by the pupils of Abahu as he could not answer a question of Haggadah.

295 f. 198a. Rabbi Johanan b. Zakkai convinced a man who claimed to be a High Priest, that he was not eating his food in priestly purity.

296 f. 198a. A Min asked Rabbi Kahana whether it were right to let a Niddah lie close to her husband, since "fire must catch stubble." He answered that there should be no fear of that among Israelites. Rish Lakish agreed, saying, "Every Jew is full of pious actions like a pomegranate of seed." R. Zeira held a similar opinion.

297 f. 198b. The sons of Rabbi Ḥiya when drunk, said to Rabbi Jehuda Hanassi, that the "Son of David" would come after the two princely houses in Babylon and Palestine had come to an end and He would be in their stead.

END OF THE BOOK OF EXEMPLA.

FURTHER EXEMPLA.

A.—Codex Gaster. 184 (ff. 391—392).

[The numbers in brackets denote the consecutive order of the exempla in the original MS.]

298 (1). R. Akiba saw a man drowning in a ship that had foundered. He afterwards met him on land. The waves had carried him to shore. He was saved for giving a poor man his own loaf of bread and thereby sustaining him. Reward for observing the injunction: "*Cast thy bread upon the waters*" etc. (Eccles. XI¹.)

299 (2). People were travelling in a ship and came upon still waters. They resolved to share out their provisions and if necessary, die together. They suddenly hit upon the following inspiration. They roasted a lamb and tied it to the front of the ship. A huge sea-beast came for it and dragged it along and with it the ship, into moving waters.

This was the reward for their mutual help, and for thus observing the injunction "*Cast thy bread upon the waters*" etc. (Eccles. XI¹.)

300 (3). Bar Kapara, strolling by the sea-shore saw a naked man, an "Antipata" cast up from the billows. He took him home, clothed and fed him and gave him five *Selaim*. After a time the government started to persecute the Jews. Bar Kapara was sent to plead for them and took with him 100 *dinars*, for the government did nothing without pay.

The "Antipata" had become ruler. He was not recognised by Bar Kapara, but he remembered the man's kindness, and made him a present of the proffered *dinars* in return for the five *Selaim* he formerly received from him, and granted his request.

Thus it came true:—"Cast thy bread upon the waters for thou shalt find it after many days." (Eccles. XI¹.)

B.—From COD. GASTER 185. [= Oxf. 1466.]

301 (1) [f. 300a]. The prophet Elijah and R. Joshua b. Levi were travelling together. Elijah did queer things, viz, built up the wall of a rich miser who had treated him badly; killed cow and only son of woman who had received him hospitably. He blessed a congregation who had treated him with want of courtesy, and prayed that all the members might be leaders. He explained to Joshua ben Levi the reason of his action. Under the wall of the rich man there was treasure which would have been found by that miser had he rebuilt the wall himself. The widow's only son would have grown up a murderer. If all the congregation became leaders they would live in strife.

302 (2) [f. 300b]. Story of the pious man to whom Elijah gave 4 *dinars*. The man became rich and forgot even to pray. The money was taken back.

303 (3) [f. 301a]. A father dying in a distant land directed that his son should obtain the inheritance if he did three clever things.

The townspeople refused to give the son the address of the house where his father died. He bought a cartload of wood and told the carman to take it to the house of So-and-So: he followed the carman and so found the house. On another occasion he divided a fowl cleverly at dinner, giving the head to the father, the legs to the sons, wings to the daughters, liver etc. to mother and rest to himself. He explained the reason of his dividing in that way and obtained the inheritance.

304 (4) [f. 301a]. Joab, thrown by the Israelites into Kinsari, broke his sword. He then ordered a similar one to be made by the local smith. The third sword made alone proved satisfactory. With it he cut the smith in twain and killed a large number of people; their blood glued his hand to the hilt. He was advised to dip his hand and sword into the *warm* blood of the slain. He captured the town and handed it over to the Israelites.

Story **5** same as No. 114 of Exempla.

305 (6) [f. 302b]. Children refused to give drink to their drunkard father and put him in a cemetery. But in an empty cave there some thieves had deposited jars of wine. The man found them and once again got drunk. So the children had to take him home again. Even the cemetery was of no avail!!!

306 (7) [f. 303a]. A charitably disposed man had 3 chests of gold, silver, and copper respectively. His wife was uncharitable and ill-disposed. One day being pressed by a poor man, in the absence of her husband, she went to his chests and found them full with scorpions and insects. His "Good-eye" brings blessing; her "Evil-eye" a curse!!!

307 (8) [f. 303b]. A demon gave a man daily a *dinar* so as not to cut the tree in which he was. After a time the man was afraid of thus worshiping a demon so he cut the tree, and found a treasure under it, as his reward.

Story **(9)** same as 2 of Exempla, and story **(10)** identical with No. 57.

308 (11) [f. 305a]. A man was commanded not to take an oath. He lost successively his wife who was taken away by captain, his 2 children one of whom was carried off by a wolf and the other of whom fell into the water. He found them all afterwards in great honour and happiness.

309 (12) [f. 306b]. A man on a journey remained behind to keep Sabbath. He was protected by a bear and saved from robbers. They killed his two companions who had gone ahead thus breaking the Sabbath.

310 (13) [f. 307a]. A pious and poor man's wife was not tempted by a rich man; she also saved her husband from prison and misery by her courage and virtue.

Story **14** same as Nos. **111—112** of Exempla.

311 (15) [f. 308b]. A husband heard his wife saying that of their 10 children only one was his real son, so he left his fortune to him who would prove to be that one. All ten contested the will: each claiming to be the son. A judge, asked to decide, told the 10 to beat the dead body with their cudgels. 9 did so but one refused, and was thereby recognised to be the son.

Story **16** same as No. 35 of Exempla.

Story **17** same as No. 38 of Exempla.

312 (18) [f. 309b]. A cow which belonged to a pious man when sold to a stranger refused to work on the Sabbath and thus the transgressor was taught a lesson.

Story **19** same as Nos. 15 and 119 of Exempla.

313 (20) [f. 310b]. A brother-in-law left to protect his sister-in-law, accused her of adultery because she refused to sin with him. She was stoned, but was rescued from under the heap of stones and led to another country to teach a young boy. The servant had a desire for her and as she rejected him he murdered the boy. She was sent away and was picked up by a boat which nearly foundered. Lots were cast and fell on her. She was put down on the coast. She there learned the art of healing leprosy. Her husband and brother-in-law who had become leprous came to her but did not recognise her. She made them confess their sins before curing them. The latter confessed his guilt, and the former, on learning who she was rejoiced at her innocence.

314 (21) [f. 311b]. R. Meir hearing a voice that ordered a serpent to kill Judah ha-Nassi ran ahead of it, reached the house, closed doors and windows and prayed intently. The serpent unable to enter, coiled round the house till a voice from Heaven proclaimed R. Meir's prayer to be granted, when it departed.

315 (22) [f. 312a]. R. Meir on the eve of the Sabbath left his money in a secret place, not trusting his inkeeper whose name was Kidor because of an ominous verse in Deut. (32; 20) which begins with words *Ki dor*, i. e., "*for a generation* of perverseness are they." His companion had trust and was robbed of all his money.

Story **(23)** same as No. 137 of Exempla.

316 (24) [ff. 313b—317a]. A man called Jochanan, following the wish of his dying father, bought the first thing he met in the market at an excessive price. It was a small frog which grew as big as a house, ate up everything and

then turned out to be a bewitched princess who rewarded him well. He passed through many adventures, and married the princess and became a king.

317 (25) [f. 317a]. The prophet Elijah asked a young man whether he preferred 7 good years when old or when young. His wife advised him to ask for 7 prosperous years when young for if he acted charitably during that period of prosperity it might be prolonged. Elijah gave him a lucky *dinar* and he prospered for 7 years. The prophet then called for it and he produced it at the end of the 7 years, with an account of his charitable deeds. The lucky *dinar* was therefore allowed to remain with him and he and his wife prospered till old age.

Story **(26)** same as No. 143 of Exempla.

Story **(27)** same as No. 99 of Exempla.

318 (28) [f. 318b]. Rabbi Akiba's daughter destined to die on her wedding day had given alms to the poor and was saved from a snake which was coming through a hole in the wall, by covering it with a sieve.

(29) = No. 136 of Exempla.

319 (30) [f. 318b]. Rabbi Abraham of Askalon obtained a *sela* from Elijah, because he was very regular in his prayers. He became prosperous and neglected them. The prophet reclaimed the *sela* and the rabbi became poor. He obtained the coin again on the condition that he would pray regularly.

(31) = No. 152 of Exempla.

(32) = No. 153 of Exempla.

(33) = No. 238 of Exempla.

(34) = No. 26 of Exempla.

(35) = No. 45 of Exempla.

(36) = No. 164 of Exempla.

320 (37) [f. 320a]. A man must not leave a synagogue before the *Hazan* has finished the *Ameedah* nor pass it by, but enter. Once a man was thereby saved from threatening death to which he was sent cunningly by the king as the result of the envy of his personal enemies, for passing a synagogue, he entered and stayed awhile. His chief

enemy who proceeded to the limekiln whither the Jew had been sent, was seized by the master of the kiln and burned instead of the man.

(v. below No. 345.)

(38) = No. 140 of Exempla.

(39) = No. 89 of Exempla.

321 (40) [f. 321r]. The daughter of Anak the giant threw the shell of an huge pomegranate into the garden without feeling the weight. Inside the shell were the 12 spies sent by Moses. They had found shelter in it.

322 (41) [f. 321b]. A heathen smashed up a marble table simply because a certain kind of nuts were not on it. He was so much given to the material pleasure of the world that he could not stand the lack of one dainty dish.

(42) = No. 138 of Exempla.

323 (43) [f. 322a]. Joshua b. Levi enquired who would be his companion in Paradise. He was told a certain butcher. He found out that he was good to his parents in secret.

324 (44) [f. 322b]. A man hides his money in the garden. It is stolen by the neighbour. He pretends not to know of the theft, and asks the neighbour whether it would be wise to hide other money in the same secret spot. The stolen money is then replaced by the neighbour so as not to arouse suspicion and thus the owner recovers it.

325 (46) [f. 323b]. A man went from Gallilee to Jerusalem to pray. Thence he went to Babylon and entrusted 200 *dinars* to a man in Jerusalem. When he returned, he did not recognise the man, with whom he had left the money, and mistaking him for another, abused him publicly for withholding the money. He saw afterwards the right man and recovered his money from him. He then atoned by submitting himself to the same public abuse. The innocently accused man obtained 600 *dinars* as compensation.

326 (47) [f. 324a]. A rich man had no children until in his old age he got a son and called him Saul. But he did not grow up a good man. At one time, however, he saved the life of a man who had lost his fortune twice and who had

attempted to hang himself. He cut him down, and gave him money etc. The Head of the Yeshiba saw in a dream of the night that the crown was taken from his own head and placed on that of the young man.

327 (48) [f. 325a]. A man on his deathbed advised his son to trade with the money he left him. The son refused saying people who traded were cheats. He met the prophet Elijah who brought him to the maid that was to become his wife. Through the marriage festivities he neglected the Torah for seven days. As punishment for his neglect the prophet sold him into slavery for seven years. His wife built a house; her servant tilled the field and all the world came to her to buy food. Her husband also came with his master after five years. She recognised him but he returned to slavery for the remaining two years. His wife did not murmur against the decree of God.

328 (49) [f. 325b]. King Solomon was asked why he wrote that he had not found one woman faithful out of a thousand. He replied that he would prove it. He asked one of his servants to kill his wife whom he loved and promised him one of his daughters instead. At the last minute the man drew back and spared her life. King Solomon then called the woman and asked her to kill her husband, promising to marry her. He gave her a sword made of lead. She indeed tried to kill him but the sword, being of lead was blunt and she could not kill him. He thus proved that a man is more faithful than a woman.

329 (50) [f. 326b]. David's servants were eating eggs. One had eaten his, and was ashamed to sit with the others. So he borrowed an egg and promised to return, when asked, all that might come from one egg. After a time the man was brought by his creditor before King David, who condemned him to pay an enormous amount, as it was claimed that from the egg a chicken could be hatched which would lay 18 eggs, from which 18 chickens would be hatched and then again 18 etc. The man is met by Solomon who being told of the judgment advised him to sow boiled peas in the

field. When seen by David and asked how he could expect these to grow, he was to reply; "How can a boiled egg be hatched and produce chickens?" [v. below No. 342].

330 (51) [f. 327a]. Of two brothers, one was rich, the other poor. The poor one had many children. One (Isaac) was taken by his uncle in exchange for a measure of corn. He brought him up. A rabbi taught him to declare his love to the cousin and placed a sword between them. The uncle consented but the aunt refused to let them marry, for she wished her brother to marry her daughter. So she gave each 100 *dinars* and sent them away. Both were to return after one year, and show who had been more successful. Isaac was stranded on an island where he found two kinds of herbs, one causing illness, the other healing. He cured the king and was made ruler of the town, and married his cousin on the very day when she was to be betrothed to her uncle, who had meanwhile returned after a prosperous journey.

331 (52) [329b]. Stories of Pineḥas b. Jair. a) A measure of corn was forgotten by travellers. He sowed and reaped it year after year and filled the barns and gave it to the travellers after years. b) He advised the people to pay their tithes, mice having been sent as punishment for neglect. c) He told the people that the girl who had fallen into the river did not get drowned. d) He passed through the waters of a river which divided before him.

332 (53) [f. 329b]. Baya, the taxgatherer, and a scholar [in Askalon] were both taken to be buried. Enemies attacked the people and they fled, but his friend and pupil remained beside the body. The people returned and buried the taxgatherer with great honour, in spite of the student's protest that it was not the body of the scholar. In the night, the scholar appeared to the student and showed him his glory in Paradise, and explained as a reason for his neglected burial that he had not protested against insults offered to scholars. The taxgatherer, however, had received his reward here in this world, because he had once distri-

buted among the poor food which had been prepared for the king who had not come. The taxgatherer was shown in Gehinom with an iron bar through his head. The student was told that he would only be released on the death of Shimeon ben Sheṭaḥ, who would take his place, because, although head of the Sanhedrin he tolerated witches. The student told Shimeon the dream; he sent 60 pupils who entered the witches' house by a stratagem, lifted them from the ground, broke their magical power and hanged them.

False witnesses once testified against Shimeon's son out of revenge, and Shimeon ben Sheṭaḥ condemned him to death although the falsity was proved.

333 (54) [f. 330b]. Mar Uḵba inherited a great deal of money from his parents. He was lewd and sinned with his servants. A beautiful girl, Hannah was married to a certain Joseph. Mar Uḵba fell in love with her and became very ill, and could not be cured except by seeing Hannah. Joseph, reduced to poverty could not pay his debts and was imprisoned. Hannah went to Uḵba and without sinning obtained the money for the ransom of her husband, who trusted in her purity. When well again Uḵba was seen by the Rosh Yeshiba with a halo round his head and he discovered the reason. The Rosh Yeshiba and Uḵba promised each other that he who died first would visit the other. The Rosh Yeshiba died first, and was struck three times by the Angel of Death. He appeared to Mar Uḵba and told him that the latter's seat was three degrees above him in Paradise and he suggested that he, (Uḵba) might go down one step, and the Rosh Yeshiba be raised by one step; thus both would be equal.

(55) = No. 114 Book of Exempla.

(56) = No. 103 Book of Exempla.

334 (57) [f. 332a]. A man with only one son advised him on his death bed to occupy himself with study and charity. Left with 3,000 gold pieces, the latter gave 1,000 to assist marriage, 1,000 to bury a great Rabbi and 1,000 to annul an evil decree forbidding circumcision and marriage.

Elijah appeared to him and gave him ten gold pieces, by means of which he became very wealthy, and showed him his glorious reward in Paradise.

335 (58) [f. 333b]. A rich man had an only son: when he was 18 years old he wanted to go to a place full of learned men. He went thrice for three years. Once, going with his father in a boat, he heard a raven say that his father would become poor and rich again. He laughed, and would not tell his father why, and was thrown into the sea. He was saved by a fish and became a shepherd. Ravens came to the king and refused to go away. No one knew what it meant. The King promised his daughter to him who could interpret this thing. The young man explained that a raven had driven its wife away in time of famine and another raven had married and supported her. Now that times had improved the former husband claimed her, and the ravens asked for the king's decision. The king declared her to be the wife of the second. The other ravens killed the first husband. Young man asked all old people to his wedding. His parents who had meanwhile become very poor came and were recognised by the son. [Another variant below No. 353].

336 (59) [f. 336b]. Solomon at war with Hiram. A river between them. Solomon called birds to protect his soldiers from the heat of the sun. Hiram went to see the wonder, and was received peaceably. They made peace. Whilst speaking to Hiram, an eagle removed his wing from over Solomon's head and said, because the eagle's wife had told him, that the high priest Joshua would die and Solomon's daughter would marry a bastard. Solomon shut her up in a high tower in consequence. One day an eagle dropped a bastard child into that tower, which grew up and married the girl, and was found by Solomon, who owned that his wisdom was unavailing.

337 (60) [f. 337a]. Story of the war of Jacob and his children against the inhabitants of Sichem and of the valorous deeds performed by them.

338 (61) [f. 338b]. A rich man and his beautiful wife were both very bad. There was a court with four walls, with one door leading to Hell. He asked his wife not to approach that door, but in his absence she did so. A hand appeared, dragged her inside after which the door closed. Husband searched for her. In the forest a huge black man told him to send a faithful servant and he would show him his wife. He was led into Hell where he saw her in a golden apartment with a golden table and beautiful food. It was explained to him that everything was burning red hot. No one could save her as she had no son to say *Kaddish* and *Baruh Hu*, and she had moreover committed every sin. She gave the servant her ring, which he brought to the husband who was deeply moved, repented and was saved.

C.—COD. GASTER 66.

[Only a selection of the stories contained in the MS. are here given as most of the others are parallels to those above.]

339 (1). Learned and pious man left son, Rabbi Isaac, more learned and pious than himself and a Dayyan. The dead man appeared to his son in a dream on the Eve of New Year and ordered him to be converted next day. He was troubled, put on sackcloth and fasted three days. On Eve of Kippur, the father again appeared, and reproved him for not obeying. The son argued. Father again told him to convert himself the next day (Kippur). He did not sleep and wept all next day. Congregation noticed it and asked him the reason. After long persuasion he told them that he had decided to become converted. Congregation wept, as there would be no one left to speak for them and defend them. They fasted and wept. Rabbi Isaac went to the king, and said he would be converted on condition that he could return to his own religion when ever he chose. The king consented. The king was very old. There was a mighty prince whose three sons strangled the king's only son, who was heir to the throne. The Jews were accused of the murder. Rabbi Isaac proved to the king at the cemetery who the murderers were by making the

dead son himself tell it. The murderers were slain in consequence. Rabbi Isaac returned to Judaism as a great rabbi with mighty honour.

340 (2). Once upon a time an Aramaean king, ruling in one of the Israelitish cities, said to the Jews, that if they were able to show the merit and superiority of Moses over Jesus, he would be converted to Judaism; if not, they must all be killed. He gave them 20 days for consideration. The Jews decreed a fast. On the 17th day, an old man was seen weeping. Asked for the reason, he said that he knew of a boy in Tiberias named Meir, who could answer the king. If he went to Tiberias he could not get back under six days which would be too late. However he went to Rabbi Meir who bade him be joyful, as he would be with the king before the morrow. He prayed, and uttered the Ineffable Name and the journey was shortened. He arrived in time and saw the people mourning and told them to rejoice, as he would deliver them. On the morrow the soldiers came to the Beth ha-Midrash to receive the answer or slay the Jews. Rabbi Meir cursed them. They were about to smite him when he uttered the Ineffable Name, and their hands while raised, withered. They went to the King and said they were dying. The king sent for Rabbi Meir, who was given a throne with great honour. Meir called the people together and prayed, and a fiery serpent appeared and burnt many of the king's men to death. He conjured up Jesus whose appearance caused many people to die through its evil smell. Then he called Moses who brought with him the perfumes of Paradise. Meir then also cured the king's men and the king confessed the superiority of Moses and his Law.

341 (3). The daughter of R. Meir, after prayer and fasting, was told in a vision at night that her fate would be seven years of slavery, seven years in a brothel, seven year of service in the synagogue and Midrash. Greatly perturbed, her father having been the greatest Rabbi, and her husband the head of the college, she tried to escape by

hanging herself. Found by her husband, she was carried to the cemetery and put in a cave, it being the eve of Sabbath when she could not be buried. At midnight she awoke, revived and started weeping. In the morning a duke, riding along, heard her crying, took her with him and kept her as a slave for his wife. Seven years passed. The duke had been absent for a time and was now expected home. The wife asked her to string the pearls for her while she went to the bath. Whilst the girl was stringing the pearls, a bird came and snatched the string out of her hands and flew away. Her mistress would not believe her story and placed her in a house of ill-fame as punishment. Seven years passed. The king wanted to build a new palace and a large tree in the garden was cut down to be used as a beam. On the top of it was found a bird's nest with the string of pearls in it. The people remembered the loss, sent for the girl, begged her pardon, freed her from slavery and sent her home. She then came to a place where she worked in a synagogue and a Beth ha-Midrash. At one time a great scholar was announced to arrive, who refused to stay anywhere else but in the synagogue. Here the woman attended on him. One night she saw him weeping and crying until the morning. After being pressed for an answer, he told her of the disappearance of his wife, for they had not been able to find her in the cave, and that he had always been hoping to find her, and that he had refused to marry any other woman. She reminded him now of his lost wife. Then she made herself known to him, gave him all the details and signs, told him her story and they returned home and lived happily for many years.

342 (4). In the time of David, there were three years of famine. A poor man with nine sons and daughters had nothing to eat for several days. A neighbour gave them 9 boiled eggs. After 20 years the man claimed compensation on the loss of the chickens continually hatched. He came to David, who condemned the poor man to pay 300 *dinars* of gold. He did not have this amount; offered sons and daughters as slaves for 200 *dinars* and his house

for 10 *dinars*. 90 remained to be paid. The taskmasters beat the poor man. Solomon heard of this judgment, had pity, and advised him to sow the field with boiled beans. Asked by David how he could expect boiled beans to grow, he replied, "And how can boiled eggs be hatched?" The man and his family were thus saved [v. above 329].

343 (5). King Solomon was boasting of his might and of the strength of his armies and that he was the greatest of kings that had ever lived. So God sent an ant to invite him and his armies to a feast which was to last seven days and seven nights. At the same time he asked for a hundred servants to come and help him prepare. They found immense stores; Solomon and his army feasted seven days and seven nights. At the end, the ant asked why the king had not enquired after her pleasure and how it was that she came by such treasures. The king apologised and was told by the ant that king Solomon was the smallest and most insignificant of many kings who had been before him. All the treasures the ant had picked out were out of the sacks of kings who in former times waged war against another and had been defeated. The king was greatly humbled.

344 (6). Evil decrees against Jews in the time of Maimonides. If a heathen were touched by a Jew, the heathen's garment was to be burnt, and the man had to bathe seven times for purification from the defilement of having been touched by a Jew. If he beat a Jew, he was to receive compensation from the Jew for the letting of blood. A case being brought before Maimonides, he paid 20 gold pieces compensation for the burnt clothes, and seven for the trouble of bathing in winter. Maimonides then suggested that two Jews should pick a quarrel at the gates of the City and come to him for decision, as to what should be done with a cask of oil into which a mouse had fallen, and one of wine touched by a heathen. His decision was most insulting to the heathens, who were enraged. The King ordered Maimonides to be brought into the middle of the City and burnt, but he uttered the Ineffable Name,

became changed into a lion, and slew 70,000 men, but spared the king at his entreaty. The king then revoked the evil decrees, and Israel rejoiced.

345 (7). Cruel decrees against Jews. Maimonides sat in the market place of the city, and promised to heal anyone whom all the other physicians had failed to heal. He healed King and was greatly honoured. The Vice-regent, who was greatly beloved by King, hated Maimonides and asked for his death. The King was perplexed because he had promised Maimonides not to harm him, but the Vice-regent advised him to have Maimonides thrown into the limekiln and burnt. The man in charge was told to kill the first man who came from the king. Maimonides himself was sent to tell the man simply to perform the command of the king. But passing a Synagogue, he went in and prayed, and then went to the Feast of the Circumcision at a poor man's house. Afterwards he delivered the message of the king, but the Vice-regent anticipated him unknowingly and was found burnt when Maimonides arrived. The king confessed the might of the God of Israel.

(v. above No. 320.)

346 (8). Rabbi Abraham b. Ezra wanted to know who was his equal in the world, and was told Maimonides. He went to the town, entered a garden, ate cucumbers, and left a knife there. He then knocked at the door of Maimonides's house, but the servants told him that he was out. He answered, "I see him in the house, preparing a recipe for the king." Maimonides replied, telling him of the cucumbers and the knife left in the garden but that it was impossible to see him then. Ben Ezra returned later and was received by Maimonides. He asked Maimonides to say that he was his brother. The king invited both to court, and asked Ben Ezra his business. He replied that his business was to buy pearls. A poor Jew brought three pearls for sale. Ben Ezra claimed them as his own, but the Jew protested. They brought the dispute before the King, who decided that the pearls belonged to him who knew their quality. The poor

Jew did not know their quality but Ben Ezra said that the white pearl, if crushed and swallowed by an old man, would rejuvenate him, the red pearl, if shown by the king to a rebellious town, would bring about its subjection, the green one would reveal hidden treasures. They were tested and found true. Ben Ezra then owned that the pearls really belonged to the other man, and that he had raised the dispute in order to make the king buy them at a good price.

347 (9). A story about the annual sacrifice of a Jewish child by the Christians. Ben Ezra called up Mary and Jesus and everything changed.

348 (10). A wicked man died and was brought before God for judgment. He asked to be allowed to return to life to repent. This was granted to him but he was worse than before. He was allowed to return for a third time but still continued in his wickedness. Once however, there were only nine men for prayer, and he joined and made the *Minyan*. He died and was brought before God together with a pious man. The latter was sentenced to one hour in Gehinom, and the wicked man was granted one hour in Paradise. But the wicked asked to be allowed to suffer in Gehinom that hour decreed for the pious. God, moved to mercy by this action, allowed both to enter and remain in Paradise.

349 (11). In the house of Rabbi Elazar a filly was born which killed everybody who came near it. He presented it to the king. There it only permitted Jews to attend it. It was used by the king in battle, and helped him to victory, but was unmanageable afterwards. He therefore returned it to Rabbi Elazar. The horse suddenly spoke with a human voice and told its story. It was possessed of the soul of a certain Abiathar, a priest who had led a wicked life. He had died through a fiery snake coming out of his body and killing him. After death he had suffered all kinds of punishment in Hell [described in detail] and had been reborn as a hare and after death had again been punished in Hell. While there he witnessed the triumphant

progress of the pious to Paradise, hoping that they might rescue him. The soul of Abiathar was then again sent up to the world and entered the body of a young man. It was exorcised by Rabbi Nathan Jerushalmi, and then entered the horse. It was exorcised again by Nathan Jerusalmi, and the spirit came out like a fiery flame, destroying everything. The dead horse was buried properly. War again broke out in that country, and the king was taught by Rabbi Elazar to recite the *Shema* and other biblical verses. A man with a white beard on a grand horse won the battle for him; it was the Prophet Elijah.

350 (12). There were two brothers, one rich and the other poor. The poor one had a good wife, and urged by her, invited guests for Passover. The rich one had a bad wife; he followed her advice and invited no one and was told by her that since he was ignorant how to perform the service, he should imitate the example of his neighbour. He watched to see what his neighbour did. This man was drunk, and on being awakened by his wife, he beat her. The rich brother returned home and did the same. Attracted by the noise, soldiers came and broke into the house and robbed him of everything.

351a (13). King Solomon warned a man against the infidelity of his wife. The man, who had built the palace of Solomon, did not believe it. Solomon then gave him as a present for the work, a silver goblet which he took home. The paramour of his wife came, saw the goblet, and asked the woman to drink out of it together with him. Their lips remained attached to the goblet. The husband then brought them before Solomon, who said, "The spell can only be broken, if their heads be pierced with red hot iron". The husband pleaded for the culprits. Then Solomon took David's sword, on which was engraven the Ineffable Name, poured water over it and sprinkled their faces. They were thus released. According to others, two scholars passed a scroll of the Law between them and thus released them.

351 b [Codex. G. 256a]. [Another variant.] The mother of king Solomon was angry with him for saying "One man out of a thousand have I found, but a woman have I not found." (Eccles. VII, 28). After Ashmedai had thrown the ring into the sea, Solomon became changed. He had a thousand maid servants and a thousand men. He went to each of them and found them faithless save one servant. He wandered to another country, and came to the house of Bar Ḳapara and asked to be allowed to stay there for three days. He had brought jewellery and women's gold ornaments. The wife of Bar Ḳapara was in love with a priest. When Solomon tempted her, she refused. He asked her for a flask of best wine and she brought it and he drank a little, made her a gift and sealed the flask with the Ineffable Name. In the evening the priest came and she told him what had happened. He upbraided her for not listening to Solomon and for not taking his property. She then brought the flask of wine and tried to open it but her hand remained stuck to it. The priest then took the flask but his hand stuck as well. They could find no remedy. After three months, Bar Ḳapara was advised to take them to Jerusalem, King Solomon having regained his throne. The king placed them in the open courtyard, assembled all the people and called his mother to be present. Then he said, "Whichever woman has not sinned, let her place her hand upon the flask and the hands will be loosened." Not one came forward. He then asked his mother and she shrank back, remembering her sin with David. He then asked the men and only the faithful servant came forward and put his hand upon the flask. They were then released. King Solomon thus proved the truth of his statement.

352 (14). A pious couple were childless for a long time. The man went to the cemetery and prayed on the tombs of pious men. Demons came out and promised him a son on condition that he had him circumcised there by them. The man agreed. On the way home he lost his way and the same demons appeared and promised to lead him

home on condition that he left the child for with them seven years to be educated. He agreed. At the end of the seven years, they asked him to leave the child one year longer that they might teach him the language of the birds and animals. At the end of the eighth year, the father took the son home. On the way they passed a brook of water, where two birds were crying. The boy laughed and wept. Asked the reason by his father, he said that the birds foretold that he would be a king and his father would wash his hands and feet. The father was annoyed and threw him into the river. The child was found by a fuller and brought up by him. At that time two birds covered with dust used to throw themselves each day into the food of the King, and no one was able to explain the reason. The Jews were asked for an explanation within seven days under penalty of death. The master of the young man told the king that the latter would answer. The birds told him that they were the souls of two Jews who had been murdered by the king's servants; there had been no redress and their wives had remained uncertain of their fate. On the king's asking who the murderers were, the two birds placed themselves on the heads of the murderers and the culprits were punished. The young man afterwards became king, and was renowned for his wisdom. Meanwhile the mother of the young man had asked her husband where the child was. When told that he was dead, she asked where his tomb was. They quarrelled and came to the wise king. He sent all the servants away, his parents alone remaining. Then a jug and basin were brought, and the father washed the King's hands before the meal. He afterwards made himself known to the father, and told him his story. [Another variant above No. 335.]

353 (15). A poor man resolved to stay at home and be sustained by God. On a day of extreme poverty a fat cow entered his house and the poor man killed it and ate it. The rich owner claimed it and appealed to David, who ordered the poor man to pay for the loss. Solomon then asked his father to allow him to judge. He asked the rich

man to forego his claim, but he refused. Solomon then invited all Israel outside Jerusalem, in order to show them his judgment. He brought a man to life who was buried under a tree and who turned out to be the father of the poor man. He had been murdered by slaves on coming home and robbed of all riches. The instigator was this very same rich man. The son then rose up, avenged his murdered father, killed the man and inherited the property which rightfully belonged to him.

(16) = No. 29 above. An important variant of the disputation between a Jew and Gentile about their faiths. Bryn

354 (17). A king dreamed a peculiar dream but forgot it and got furious. No one could tell him what he had dreamed but the Vizier promised to find smeo one able to do so and to interpret it. He went to find Madimonides and met him at the gate with his teacher. The teacher asked him who he was and what he wanted but before he could answer, Maimonides, though still a child, intervened and told his teacher of the Vizier's errand and of the dream of the king. He was brought before the king, and told him that he had seen in his dream a table decked with all kinds of food; a swine came out of a corner of the room, ate from every dish and disappeared suddenly. He explained this to the king thus: the numerous dishes were his numerous wives and the swine a slave living with his wives. Maimonides discovered him although he was dressed in female clothes. The King wanted to kill him then and there but Maimonides advised it to be done privately in the night.

355 (18). There were once three poor men. The first wanted to get rich, the second wanted to become a scholar and the third wanted a good wife. Elijah came and gave one *dinar* to the first man on the condition that he would remain meek and be charitable. To the second he gave an Alpha Betarion on the condition that he should study and teach others. The third he recommended to a woman who appeared bad-tempered, but in reality was a good woman.

Years after, God sent Elijah to test them. Elijah took five orphans to the rich man, and asked assistance to ransom his wife from the hands of robbers. He was refused and beaten by the servants of the rich man. The next day Elijah took back the *dinar* which he had given him, and the man became poor. He then brought the children to the scholar, and asked him to keep them and teach them. He was refused and turned out. The next day he took away the Alpha Betarion; the man became ignorant and died in misery. Elijah then went to the man with the good wife, and was well received. She gave him the last remaining food in the house and prepared her best bed and pillows for him. She then went to meet her husband and told him that a worthy old man was in the house and not to be angry that there was no food left; then she persuaded him to kill their only calf for the weary old traveller. Elijah rewarded them, and gave them both the money and wisdom taken from the two others.

D.—CODEX GASTER. 130.

[A Spanish Ms. of the 17th century containing 75 exempla and tales. The following have been selected, for they contain new material.]

356 (8). R. Jehudah Halevi, urged by his wife to marry their daughter, swore he would give her to the first Jew who would come and knock at the door. The next morning a young man in rags came. Though surprised, the Rabbi accepted him and asked him to become his pupil and thus become more worthy of their daughter. The young man agreed and made apparently great progress. One day the Rabbi, deeply absorbed in the composition of a poem, came late to the meal. He could not complete a strophe and the young man, hearing of it, quietly completed it. Jehudah Halevi through it then recognised him to be the famous Ben Ezra, who had disguised himself so as not to be recognised. He then became the son-in-law.

357 (9). An apostate accused the Jews of using blood for the passover bread. He drained the blood of a bird into a bottle and put it in the ark among the scrolls and then denounced them to the king and to the priests, saying he could prove it. In the night the Shamash, or beadle of the synagogue, was awakened by a dream telling him to go and search the ark and remove the danger. He went there, found the bottle, emptied it and filled it with red wine. Early next morning, the king, bishops, and all the princes of the army surrounded the synagogue. The leaders of the community were called, the ark was opened and the bottle was found filled with red wine, to be used as usual for the sanctification of the sabbath. The confounded apostate was then ordered to be hanged.

358 (10). A Christian once lent money to a Jew and took as witness God and a tree. The Jew afterwards refused to pay. The plaintiff then brought the case before the Rabbi Hariri, who ordered them both to come the next day. The next day he whispered something into the ear of the plaintiff who went away, and the accused was kept waiting. Time passed and he got impatient and asked the rabbi for the cause of the delay. The Rabbi replied, "I have sent him to bring a branch from the tree, under which he lent you the money." "Oh," said the accused, "he will not be back before the evening." "Pay the amount," cried the rabbi, "the tree has borne witness." (Incomplete in Ms; completed from oral tradition.)

359 (11). A child born to a king refused to suck except from a Jewish nurse. She insisted upon keeping all the Jewish laws if the child were to prosper. After a time, the king insisted upon her changing her faith, and when she refused threatened her with death and gave her three days to consider. At the end she came before the king and the court and said the young prince had made her a grant of one of the provinces. The king replied, "No son has a right to give away any part of the kingdom in the lifetime of his father." She then replied, "Our God, the Father, is still

alive. How can his son Jesus give any part of *his* kingdom away?"

360 (26a). A father asked his son to try and get a true friend. The son replied that he had one hundred and the father said that he himself had only one, or perhaps half of a friend and he would put his son's friends to the test. He killed a sheep, put it in a sack with the blood running, and asked the son to carry it on his shoulder. He knocked at the door of one of the son's friends, told him the son had inadvertently killed an enemy and begged of him to shelter him. The friend bluntly refused and so did all the hundred. The father took him to his own friend, who at once received them and said, they would dig a grave in his garden in the night and so cover up all traces. The son then recognised the truth of his father's admonition.

361 (26b). There were two friends one in Babel and one in Kaira. When one was on point of death, the malady was discovered by the other to be due to being lovesick. The friend renounced him a beautiful slave girl he had bought as a wife for himself and the friend recovered.

362 (26c). A man was falsely accused of murder and was tortured and confessed his guilt. His friend, who knew him to be innocent, offered himself to be killed in his stead. The real murderer, seeing that devotion, came forward and was punished.

363 (31). The leaders of the congregation used to carry the Scroll of the Law whenever they went to meet the king. After a time they only carried the empty ornamented case and an apostate denounced them. A heavenly voice warned the beadle and ordered him to put the Scroll in the case. The king paid them a visit, was met as usual, the case was opened and the scroll was discovered inside.

364 (33). In the time of King Suleiman the vizier threatened his wife if, after bearing nine daughters, the tenth child would also be a girl. When the child was born it was a daughter. She told it to the midwife who, however, substituted a male child of a washerwoman born on the same

day. The latter, however, brought the case before the sultan but the sultan and his councillors could not decide. They called the Jewish Rabbi, who caused the two mothers to fill two vessels of equal weight with their milk; that which contained the washerwoman's milk was the heavier and he decided that she was the mother of the boy, the milk for a male child being heavier than that for a female. He also appeased the wrath of the vizier.

365 (37). Rabbi Eliezer of Worms told his pupils on the even of Passover that he intended going to Egypt to meet Maimonides. The pupils were surprised at his undertaking such a long journey at that time but he, being a master of the Kabbalah, conjured a cloud and rode on it and in the twinkling of an eye reached Egypt. In the evening Maimonides invited him to his house. During the Hagadah Maimonides discoursed philosophically but R. Eliezer never opened his mouth. Maimonides believed him to be an ignorant man, not knowing who he was. In the morning he warned R. Eliezer not to go through a street of the Lupanaria on his way to synagogue, for any Jew caught there would be burned alive. So R. Eliezer went deliberately, was captured and condemned to be burned. Maimonides and the people grieved. On his way to the market place where he was to be burned, R. Eliezer called at Maimonides's house and asked him to wait for him before pronouncing the blessing of the wine at the midday meal. Maimonides believed him to be mad, but waited. At the market place, R. Eliezer through his magical powers assumed the form of one of the governors, a bitter enemy of the Jews, and the latter appeared to the people in the shape of R. Eliezer and was therefore burned. At the appointed time R. Eliezer entered the house of Maimonides and explained to him that he had come to show him the mystical power of the Kabbalah and to convert him to the belief in it, for till then Maimonides had refused to acknowledge it. Eliezer then remained a year with him and Maimonides became a convinced student of Kabbalah.

366 (38). Two brothers hated one another. Asked by the father the eldest said he knew no reason, but he would drink a cup of his brother's blood. The younger said he had no hatred at all. The father, fearing lest some evil befall the latter advised him to leave the town. He took his father's advice and came to a place where the gates were locked. He knocked at the gate and was met by the princes, the great men hailing him as king. He first thought they were mocking him but they told him that the king having died without leaving issue, in order to settle strife among the great, they had decided to appoint as king the first man who knocked at the gates and he had been the first man. So he became king. After a time he wanted to see his parents and for that purpose he threatened to invade the country where they were living. The king of that land, who was peaceloving, decided to send a deputation, but all his officers refusing, he selected by lot one of the Jews. It fell upon the father who, being old, sent his son. The king recognised his brother and after rebuking him for his unreasonable hatred sent a message to the other king to send the father of the messenger. On that condition alone could peace be established. The old man went; the son told him what had happened and they all lived happily ever after. He was thus rewarded for obeying his father's wishes.

367 (40). A man should never allow himself to be carried away by passion. A man going on a long journey for the purpose of trade left his wife with child. He remained away many years. When he came back he found his wife embracing and hugging a young man. Full of fury he wanted to kill them but restrained himself. Afterwards he made himself known and found to his great joy that the young man was his son whom the wife had borne after his departure.

368 (55). Of two brothers one was rich and the other poor. One day the latter, gathering up all the citrons (*Ethrogim*) left after the festival of Tabernacles, went on a ship to a distant country to try his luck. His fellow pas-

sengers laughed at him, but it so happened that they landed in a place where the king was lying ill and could only be cured by the smell of the citrons. The poor man was the only man who possessed them and he was brought before the king, was able to cure him and was richly rewarded. He returned home and told his brother what had happened. The miserly brother, envious of his success, also took a sackful of *Ethrogim* and started on the same journey. But the ship foundered and he was drowned and all his property went to the poor brother, thus rewarded for his confidence in God.

369 (58). A king of Poland, induced by a monk who was a wizard, issued a decree that the Jews should either be baptized, killed, or driven away in their clothes. A respite of a year was granted. By lot the beadle was chosen to carry a message to the Children of Moses living beyond the river Sambatyon. He reached the place and was about to be condemned to death for having broken the Sabbath by crossing the river on that day. All the six days of the week the river had been casting up stones so that no one had been able to pass except on Sabbath when it had been calm and quiet. He, however, told his message and the beadle of the Children of Moses was sent, all being deeply versed in the practical Kabbalah and able to fight the monk wizard. Arrived at the town, the monk asked him whether he knew what he had in his mind and the other told him and added, "Unless the decree is revoked, I will fight and kill you." The monk, relying on his sorcery, refused and they had a contest before the king. At last the beadle struck the ground; the monk sank into it down to his ankles. He was then asked by the beadle to advise the king to revoke the decree but he refused. The beadle then struck the ground seven times successively and he sank deeper each time until he was swallowed up. The king, frightened at the sight, revoked the decree.

370 (65). A man forsook his wife because she had only borne him daughters. Before leaving her finally he sent her

a cartload of coals. She found a treasure in it, bought land and built on it a big rest house for travellers. After many years the man came back poor and sick, and was hospitably received. The woman recognised him, made herself known to him and treated him kindly.

371 (66). A man used to walk about in tattered clothes and sit in the synagogue among the very poor. One day R. Akiba wanted to sell a pearl of inestimable value. No one would buy it. Meeting that man in the market, the latter bought it and asked R. Akiba and his pupils to follow him to his house. Akiba wondered but reaching the house they found a magnificent building with many servants. The man sat on a golden seat. After paying for the pearl, he gave them a meal. Akiba, still more surprised, asked the meaning of it. The man replied, "Riches are not stable. To-morrow I might lose everything. No man should, therefore, be so proud and I prefer the poor station so as not to be dismayed if a change for the worse should come." Then R. Akiba blessed him for his modesty and wisdom.

372 (68). A man who was very wise and clever was, however, very poor. So he went about crying, "Why has God dealt so harshly with me?" The word reached the king who called him and asked him what he meant. The man told him that he was very clever in many things and yet was starving. The king ordered a sack of corn to be given to him every week. Whenever he received it he said, "Nature." After some time a merchant brought a wonderful ring with a precious stone, which he claimed to be of one piece. The wise man was called in and said that the precious stone was of two pieces. He put the ring in boiling water and the pieces came asunder. He was appointed councillor and received two sacks of corn a week. Again he said, "Nature." Another time a beautiful horse was brought to the king. The man examined it and said that after a run of twenty miles, the horse would get vicious and kill the rider. A trial was made of it with a man condemned to death and the statement was found to be correct. Three

sacks were, therefore, delivered to him. He again said, "Nature." One day at a banquet he again said, "Nature." His neighbour the minister laughed and the king was told the reason. He called the man aside and the man said, "If the king promise not to kill me I will reveal the secret." The king promised and the man told him that he was not the son of his reputed father but of one who threshed the corn and ground it. His mother was asked and she confessed the truth of the statement. Great riches were, therefore, given to the man to keep the secret. Thus wisdom sustains the possessor of it.

373 (69). A fisherman once caught a large fish, and heard a voice saying, "Rip me open, gather the blood in three bottles and keep them safely for thou wilt marry, thy wife will bear three sons at once and whenever any trouble is about to befall one of them the blood in the bottle will change colour." He did as he was told. After a time his wife gave birth to three sons who looked so much alike that they could not be distinguished. The eldest son went away, and came to a town desolated by a lion, who ate up all the girls. The king promised his daughter to him who would slay the lion. The young man, not knowing of the promise, killed the lion and went his way. An old man brought the head to the king and demanded the hand of his daughter. The king consented and this became known. The young man heard of the proclamation, came back, proved the old man a liar and married the princess. One day, looking out of a window, he saw a place at a distance and was told it was the home of a sorceress. No one who went there ever came out. He went there and found an old woman sitting by a big fire, crying that she was cold. She asked the young man to get her some of the hair of the dog near her, in order to throw it into the fire. As soon as he touched the hair, she got hold of him, tied him up and another wizard came who locked him into a chamber. The father saw the blood in the first bottle change and sent the second brother in search of him. The princess believed him to be her husband

and told him what had happened before. He also went to the sorceress's palace and fared like his elder brother. The father saw it and sent the third brother. The princess again mistook him for her husband and he went in search of his two brothers. He had brought a dog and a horse with and he tied them outside the gate. The witch asked him to get her some hair of the horse. He, however, took some hair from his own dog and thus broke the spell. Then he killed her, entered the chamber and found his brothers together with others whom he set free and they all came back to the princess. The eldest recognised her as his wife. The father noticed that the blood had returned to its original colour, so he knew they were safe. He went after them and found them and they all lived happily ever after.

E.—CODEX GASTER 1810. (Orient. Spanish XVIIIth century).

374. Two brothers lived in Couçy in the year 893(!). Moses was a scholar and poor and Haim very rich. The latter asked his brother to act as his adviser and he would provide for his family. One day Haim asked Moses to go with him on a ship for he wished to speak to him privately. A storm arose and carried them to the frozen or congealed part of the sea. There they stuck. A number of ships had also been driven thence. Putting a plank between one ship and another, they crossed over into these ships, but found the people dead and their names written on the walls of the ship. Moses made a list of them while Haim gathered up all the riches found in the ships. At the end they came to a very high wall. Moses cut a hole with his knife to make a foothold and then working up gradually reached the top. Haim endeavoured to follow but the jewels pulled him back. They called to one another but could not hear each other, so high was the wall. So Haim crawled back to his ship which was richly laden with food. Moses found himself in a big forest, wandered through it for thirty days, living on the fruit until he reached a white plain and saw a castle in the distance.

A young man came out to meet him dressed in white. It was a dead pupil of his, who told him that the place he saw was the Earthly Paradise and he would ask the elders for permission to allow him to enter. Meanwhile Moses walked on and came to a mountain in which was a cave whose entrance was covered by a curtain. He lifted the curtain a little and saw that it was the cave of the storm winds. They started blowing, uprooted many of the trees of the forest, and blowing over the congealed part of the sea, drove the ship into running water. Thus saved, Haim returned home with the riches and told the story and provided for his brother's wife and children. Meanwhile, the dead man came out again and told Moses that the elders had refused him entrance for having lifted the curtain and loosed the storm without permission. The young man directed him the way he was to take to reach human habitation and gave him an apple from the Tree of Life. As soon as he smelled it, he felt invigorated and he knew that through it the dead could be brought to life. Walking along, he came to a town where he found the Jews in mourning. The king's daughter was lying dangerously ill, having been given up by all the physicians. The king had asked the Jews to pray to God to heal his child. Should they fail, they would all be driven from the country in what they stood up. Moses at once sent a message to the king that he would heal the princess. They first laughed at him, for he looked very poor in his tattered garments, but he went in and slowly causing the girl to smell the apple, was able to restore her to life. After a few days the king, overjoyed, asked him what reward he desired and offered him money and high position at court. Moses refused both; riches only brought care and anxiety in watching over them and high position only brought envy. He only wanted to be appointed governor of Couçy, his native town. The king first thought it too little but Moses insisted and he granted it and sent word that a large palace should be built for the new governor. The work lasted a year. Moses had told the princess not

to reveal the secret of her cure, otherwise she would die. Asked by the king she refused to tell the secret. At the end of the year the king asked Moses to accompany him on a short sea trip. Moses remembering his first adventure trembled but accepted. The king wanted to obtain the secret from him. After much hesitation Moses revealed it and gave him the apple to smell. The old king at once felt revived and young again. Moses, frightened that the king might retain it and proclaim himself a god, pretended to slip and let the apple fall into the sea. The king comforted him over his loss, as well as the princess and all. He then went to Coucy, where no one recognised him. He was first lodged in the house of his brother, the richest man in the town. The latter had arranged to marry his niece, Moses' daughter, to a young man from a college. Moses, hearing of it, asked to be invited to the wedding. When he came the young man displeased him but there was another far superior in every way. So he made himself known, married his daughter to the man he had chosen and sent the other away richly laden with presents. He then returned to his study but remained known as the Lord of Coucy, having freed the town from all taxes and dues.

F.—MIDRASH DECALOGUE. (See P. 7 § 18.)

375. I. 1. Story of the giving of the Law. The Israelites prostrate, angels supporting them. They see seven heavens, seven abysses, seven corners of the earth but only one God.

II. 1. Story of Abraham and Nimrod. See No. 2.

II. 3. Story of the mother and seven martyrs. No. 57.

376. II. 2. A lame Jew, hearing that an idol was healing the lame, went thither. In the night a demon, coming out of the wall, anointed the sleepers but refused to anoint the Jew. The others were treated in order to retain their faith in idol-worship but the Jew was rebuked by the demon, for he should pray to God. His time had arrived for healing but he had forfeited it by having gone to the idol.

377. III. 1. A man once left a *dinar* in custody with a woman who put it in a jar of flour. She baked it in a loaf and gave it to a poor man. Asked for it, she swore by the Lord that she had not used it. In consequence one of the children died. People must not take the name of the Lord in vain in an oath.

378. III. 2. A rich man on his death bed, ordered his son never to take an oath. Swindlers came and robbed him of all his property, claiming debts from his father, he refusing to swear. When quite poor, another came and claimed a *dinar*. He refused to swear and was put in prison. His wife washed linen to earn sufficient to keep her husband and two sons. One day a ship came; the captain saw the beautiful woman, fell in love with her and gave her one *dinar* to wash his linen. She gave the *dinar* to her eldest son and when she brought the linen back the captain set sail with her. The son brought the *dinar* to the father who was set free. He decided to go to another place. Travelling they came to a river. He took off his clothes and with his youngest boy on his back tried to swim across. In the middle, the waves swept the boy off and carried him away. A plank of wood came within the son's reach and he swam across. The two boys remained there weeping, each on a separate bank of the river. A boat came along and took them captive. The man meantime came to a town, naked. People took pity; he was told they wanted no scholar but he could look after the sheep. He led them along the river-side. One day, remembering his troubles, he decided to drown himself. He cast himself into the river but snakes and scorpions drove him back. Suddenly he heard a voice call him by his name and saw an eagle who told him that his time had come to rise again; there was a big treasure waiting for him on that very spot. "Go to the ruler of the country and buy this river and build a town." He went and bought it and built up a large town. Merchants came there to trade and the boat with the two boys came also. He recognised them, took them off and kept them at the

palace but did not tell them who he was. After a time the boat with the wife came to the town. He had become king and used to invite all the people to dine. He also invited the captain of that ship but the latter declined, not wishing to leave his wife alone. The king said he would send two trustworthy servants to keep watch. On the boat the two young boys wept, saying that this boat was like the one in which their mother had been carried away. The mother, who overheard them, also wept all the night. In the morning the captain saw her full of tears, and she complained of the two men having abused her. The captain went to the king. He called the two lads and asked them whether it were true. They at once denied it violently and said, "Let the woman come and testify." When she came she asked the lads to tell their story. Then she recognised them as her sons. The king then recognised her as his wife and asked the captain to tell the truth of what had actually happened. Then he told how he had carried her away but that he had never touched her. The king let him go free and then all lived happily ever after.

III. 3. Story of the man who hid his money in one place. Stolen by the neighbour. Money recovered by a clever trick. See No. 324.

379. IV. 1. Some children fell into a well on the Sabbath and were found safe in the evening although believed dead. Parents not grieving on the Sabbath. The woman, telling the news to her husband, uses the simile of pledges being recalled. See No. 147.

IV. 2. Story of the tailor and high price for fish on Kippur. See. No. 118.

380. IV. 4. A man called Joseph Mokir Shabba ("honourer of the Sabbath") lived next to a rich Parsee. The latter was told that all his property would go to Joseph. He, therefore, sold all his property and bought a large pearl which he fastened into his headgear. One day, crossing a bridge, the wind blew his headgear into the water and a fish swallowed the pearl. This fish was caught by a fisher-

man who, not finding a purchaser, having come to market too late on Friday afternoon, brought it to Joseph who used to buy the best for Sabbath. Joseph cut it open and found the pearl which he sold for 23000 golden *dinars*.

R. Hiyya was once a guest at the table of a rich Jew and saw a golden table brought in by twenty six men by 26 silver chains. He had been a butcher who saved for the Sabbath the best of the animals bought. This was his reward.

IV. 5. Story of the cow which refused to work on Sabbath. See 312.

381. V. 1. A man on his deathbed commanded his son to cast bread upon the waters. He did it daily and one fish caught it regularly and grew very big and persecuted the other fishes. They complained to their king Leviathan, who called him and asked him how he had grown so large. The fish told him by the loaf a man was casting upon the water daily. Leviathan ordered him to bring that man and when he heard that the man was fulfilling a command of his father, the king spat in his mouth three times. The man then understood the language of birds and beasts as well as seventy languages. The fish then carried him back to dry land. Tired from having been inside the fish he lay down to sleep. Two birds saw him and the younger said that it would pick out his eyes in spite of the warning of its mother. The man caught the bird. The mother bird promised the man treasure hidden by Solomon and carried him thither after which he let the young one free. The mother bird killed the young one, brought a herb and revived it. A man, passing by, saw it, took it up and said he was going to Jerusalem to revive the dead. On the way, he tried it on a dead lion, who being revived killed him. The other man, meanwhile, brought asses to carry away the treasure and among them was a cantakerous ass. This one said to the others, "That man has put too heavy a burden upon us. Let us cause him to lose it." He plotted to throw himself down at the gate of the town; then those

who would come to his help would see the treasure and rob him of it. The others were frightened and said he would have to rise up by himself through heavy beating. The man understood what they said and the ass was heavily beaten. Then the man came home and hid his treasure away. His wife pressed him to tell her where he had got it from and at last he promised to reveal the secret. In the stables his horse was weeping. Asked the reason by a cock, the horse said, "My master is pressed by his wife to tell where he found the treasure and a woman cannot keep a secret and our master will soon be robbed and killed. The cock replied, "I have ten wives and they are all frightened of me. He has only one wife and he ought to teach her to be frightened of him." The man heard and when the wife asked again for the secret, he took a stick and smote her so severely that she promised never to ask any more. He got all the treasure because he had honoured his father.

V. 2. Story of Joshua b. Ilem and of how Nanas the butcher was his companion in Paradise because he honoured his father. See No. 323.

382.)* V. 2. Dama b. Netina honouring his father. See No. 323.

V. 3. Child and book of Genesis. See No. 38.

VI. Two murderers used to kill travellers and throw the bodies into one pit and the money into another. A caravan passing, one man said, "Aforetime this was a beaten road; now grass and bushes are growing here. There must be a reason." They searched and found the pits and the robbers. Asked what they were doing there, the Angel of Death snatched the words of false excuse out of their mouths and said, "Their sins have brought them here." They were caught, brought before the king and executed.

VII. 1. Story of how Mattia ben Heresh blinded himself. See No. 136.

383.)* V. A man fed his father daily with two doves. When asked where he got them, he replied, "Evil-eyed dog,

*) From shorter recension B. ed. Jellinek. vide p. 7, § 19.

eat and don't ask," and thus lost his reward for insult in spite of good feeding. Another man caused his father to tread the mill and received the highest reward. The government had decreed that the hands and feet of any man who was found lazy should be cut off. The father usually remained in bed but on the day of inspection the son went to bed and was punished whilst his father, put by him to tread the mill, was saved.

384. VII. 2. R. Meir on his pilgrimage to Jerusalem used to lodge with Judah the butcher, whose wife looked after him. She died and Judah married a second time and entreated by him Meir lodged there again. R. Meir was a very beautiful man; the second wife fell in love with him, made him drunk and deceived him. In the morning, R. Meir found out the deception, returned home weeping, went to the Rosh Yeshibah to decide what punishment he deserved. The Rosh Yeshibah said that R. Meir should be exposed to the lions to be eaten by them. Accordingly he ordered two men to take him to the forest, to bind him hand and foot and watch from the top of a tree and see what happened. If eaten, they were to bring back the bones to be interred with honour. The first night the lion came and smelt him and went away. The men reported what had happened and were ordered to keep him there a second night. That night a lion came and roared. Left there a third night, a lion tore out a small bit from his side. This was considered by Rosh Yeshibah as equivalent to his having been torn to pieces and he ordered the physicians to cure him. When healed a heavenly voice was heard exclaiming, "R. Meir is worthy of the bliss of the world to come."

VII.*) 2b. Story of R. Akiba and the dead. See No. 134.

385. VII. 3. A woman suspected of adultery by her husband was to be subjected to the ordeal of the bitter waters in the Temple. Her twin sister who was innocent and who looked exactly like her took her place. But on coming home she met her sister and kissed her and the breath had the

*) From shorter recension B. ed. Jellinek. vide p. 7, § 19.

same effect on the latter as if she had drunk the waters destined for the suspected woman and proved her guilt.

VII.*) 3b. Story of the bridegroom and the Angel of Death. See No. 139.

VII.*) 4. Story of Elijah, the pious woman and husband in bondage for 7 years. See No. 327.

VIII. 1. Story of Solomon, the three travellers and the girl. See Nos. 111—112.

VIII. 2. Story of money stolen and recovered by clever trick. See No. 324.

IX. 1. Story of how three wicked daughters caused misfortune. See No. 143 (142).

IX.*) 1b. Account of the burial of a scholar in Askalon and son of taxgatherer. Story of Simeon ben Shetaḥ and the witches. See No. 332.

386. X. A scholar travelling in a boat was mocked at by his fellow travellers who had asked him where his merchandise was and could not find any in the place he had indicated. On landing, the custom officials took all their property away. He went to the Beth ha-Midrash and lectured and was greatly honoured. His fellow travellers begged of him to intervene on their behalf and save them from starvation. It was done for the sake of his scholarship. He had carried all his property on him.

G.—BEN ATTAR. (See P. 8 § 20.)

1. Bridegroom and Angel of Death. See No. 139.

387. 2. A merchant whilst travelling, is asked by an innkeeper to be allowed to go with him. Near a town they meet a blind man. The merchant gives him something; the other refuses saying he does not know him. The angel of death meets them, spares the merchant fifty years longer because of charity, and allows the other to live because he wishes to recount the adventure for the glory of God. If a man be saved by giving once, how much more will he be saved by making a habit of it?

*) From shorter recension B. ed. Jellinek. vide p. 7, § 19.

388. 3. Rabbi Gamliel, R. Eliezer, Rabbi Joshua travelling were hospitably received by a man. At the table he first carried every dish into an adjoining room. They asked him what it meant and whether he bewitched the food. He replied that in the adjoining room lived his father who had taken an oath never to leave it before he had seen some of the Jewish sages. Told that they were the sages, the father explained that the son had been married for twelve years but had been bewitched and therefore had no child. He begged the sages to save him. Rabbi Joshua asked for some black seed; he sowed it there, it grew up at once; he pulled out the stalks and a woman came up. He got hold of her by her locks and asked her to break the spell. She replied that she had sunk it into the depths of the sea. No one present saw the witch but they heard the conversation. Rabbi Joshua conjured up the demon of the sea who cast up the spell. A year afterwards a child was born and this was Judah ben Batira.

4. Story of how Ashmedai took the place of Solomon but was afterwards discovered. See No. 114.

5. David, the Philistine giant and Abishai b. Zeruya. See No. 156.

389. 6. Story of Korah. 300 mules carried the keys to his treasures all taken from one of the three towers filled by Joseph for Pharaoh. His own children had nothing. Second tower treasure house was found by Antoninus; third reserved for the Messiah. Dispute with Moses and Aaron through strict application of priestly claims to a widow's lamb. Final punishment of Korah. Fell through taking pride in his immense wealth.

390. 7. A hunter once caught a bird, which spoke with a human voice. It asked the hunter to let it free, saying it would teach him three wise things, (1) "Rue not a thing that is past. (2) Never believe what is beyond belief. (3) Never try to reach the unattainable. The hunter let the bird free. It flew on the top of a tree and said, "I have in me a pearl, worth a thousand *dinars*." The man started

repenting and tried to climb up the tree and fell down. The bird mocked and said, "You have not profited by any of the three. I am free, why do you repent? I am so small that it is impossible that I should have in me such a huge pearl. And though warned not to mount where it is impossible, you tried and fell down.

8. Story of Alexander and the women, etc. See above No. 5a.

9. Story of Joab in Kinsari. See above No. 304.

391. 10. Rich man sent his son far away to trade. In his absence, the old man died and left all his property in the hands of a slave. When the son returned, the slave claimed to be the son. Brought before the judge, the judge said, "The plaintiff is a slave to the son and therefore all the property goes to the son." This was the real intention of the testator, who feared otherwise the property would have been plundered.

They brought the case before king David; the slave brought witnesses and King David dismissed the son, believing the other to be the right son. The real son cried. Solomon was allowed to decide. He asked the slave to bring a bone from the dead man's body and told each of them to fill a basin with their blood and dip the bone into it. The bone remained unchanged in the blood of the slave but sucked in and became red with the blood of the son. Thus Solomon proved to the assembly that it was of the same blood. Slave then ordered to return the property.

392. 11. Ashmedai wished to confuse Solomon's wisdom, so he brought up from the netherworld a man with two heads. Solomon was surprised and so was Benaya, who would not believe it. Asked by Solomon, the man said that he was of the descendants of Cain. Sun and moon shine upon their land called Tebel; they sow and reap and have animals. Sun rises in the west and sets in the east. When he wished to be returned Ashmedai declined, saying it was impossible. The two headed man married, got very rich and left seven sons, one of them with two heads, who

claimed double portion of inheritance. Brought before Solomon. Sanhedrin could not decide. Solomon prayed to God and next morning ordered hot water and strong wine to be brought. Sprinkled one head with hot water and gave the other to drink of the wine. Both suffered pain and both got drunk, and the man confessed that both were one and got only a seventh part of the inheritance. (Variant of No. 113.)

393. 12. Rabbi Joshua b. Levi and the prophet Elijah travelled together although the prophet said R. Joshua would see things which he would not understand. The first night they slept at a poor man's house where they were very well treated. The prophet killed the only cow. R. Joshua doubted whether it was proper but the prophet replied, "If you ask, I am leaving you." On the second night, they went to a rich man's house; he was engaged in building and ignored them. In the night the prophet built up a mighty palace. On the third night they came to a place full of rich men who treated them churlishly. The prophet wished them to be all chiefs. On the fourth night they came to a place of poor people who treated them with great honour. In the morning Elijah wished that they should have only one chief. R. Joshua insisted upon an explanation. Elijah said, "If I answer I disappear." He killed the cow as substitute for the woman destined to die that night. If the rich man had dug the ground, he would have found a tremendous treasure. The building he had erected would soon fall down and the man would never get the money. As for the third case, if they were all chiefs, they would be constantly quarrelling but with one chief the community would prosper. He then disappeared. (Variant of No. 301.)

394. 13. Rabbi Meir once left synagogue earlier than usual. Wonder at the reason. He had overheard a snake saying, "I am sent to kill R. Judah the Antoti and his whole family because he has never given alms." R. Meir ran ahead, met the snake by the river, conjured it not to cross it until allowed, covered his face, came to the house,

was suspected of being a thief, hid in the stables, came to the meal and refused to leave unless he received something to eat and drink. He then asked R. Judah to give him a loan as a charitable gift. When rudely answered he put out the light, uncovered his face and the room was lit up. They recognised R. Meir and prostrated themselves. He ordered R. Judah at once to send his family to hide in different places. He himself remained alone with R. Judah and warned him not to open the door until the morning. After two hours he granted permission to the snake to come; it entered the house and threatened to kill R. Judah. R. Meir rebuked it, saying, "I have just been fed and have received alms. The snake coiled itself round the house outside, and after a time it came and pretending to speak with the voice of the wife, asked to be let in as she was being frozen. R. Meir prevented it. The second time, it spoke with the voice of the eldest son who was afraid of wild beasts. R. Meir kept the door locked. The third time apparently the sons and daughters came but again the door remained locked. The snake seeing its mission frustrated threw itself down from a height and died. In the morning the family returned; and R. Meir told R. Judah to ask whether any of them had come in the night. They all denied it. He shewed him the dead snake and R. Judah promised to give alms profusely.

14. Story of R. Akiba and the dead. See No. 134.

395. 15. A pious man had a big tree in the garden in which a demon dwelt. People rested under it and destroyed the field. Wanting to cut the tree down, the demon offered him money. Realising that it was idol-worship, he cut the tree down and found under the roots a rich treasure.

396. 16. A pious man, digging up the ground, found a marble statue. It spoke to the man and asked to be cleaned and to be placed in the house in a clean place, promising riches. One day it directed him to go and find his friend in a trap, free him and thus obtain a rich reward. He did so. Then the statue asked the man to light a lamp in

front of it. He understood it to mean that it was to be worshipped. He took an axe to break it, but a demon came out and offered great riches if he would spare the statue. He refused and destroyed it. Next year he found a rich treasure in the garden.

397. 17. Wicked man, very ill, asked for an egg. A poor man at the door asked for some food. The man who had never given any alms told them to give the egg to the poor man. After death he appeared to his son whom he exhorted to give charity, for the single egg had sufficed to weigh down the scale in his favour and to grant him place in Paradise.

398. 18. Story of Ben Sabar, a very charitable man who went to a distant place to marry a young couple. On his return he crossed safely over the back of a dragon stretched across the lake; the dragon used to kill everyone. He was met by an ugly man who was the Angel of Death, ready to take his soul. He prayed to be allowed to go home and put his house in order. On the way he came to the place of the sage Shephiphon ben Laish, who sheltered him. A cloud descended and surrounded the house and the Angel of Death claimed his pledge. Shephiphon refused and claimed a reward for Ben Sabar. God granted it and prolonged his life. (Cf. No. 137.)

399. 19. A rich merchant died far away from his home and left everything to his slave with the exception of one thing which his only son was afterwards to claim. When the slave first came into possession of the property, he refused to give up that article. The rabbi then said, "Choose the servant and so you will also get the property." That was the meaning of the father who left the codicil in his will so as to safeguard his property thus.

400. 20. A young lad, going on a journey, encountered a storm at sea. All the other passengers who were very rich took out their idols and prayed without any result. He who was poor went down to sleep. They called upon him; he prayed and the sea became calm. When they landed, each

one went to buy food. He, however, said he was too poor. They replied, "Your God is with you everywhere and you cannot be poor." He said, "Your god hangs on your neck and is distant, and my God, though distant is near." And they all prayed to God.

H.—PARABLES OF SOLOMON. (See P. 9 § 23.)

I. Solomon and the test of the dead man's bone and the son's blood. See No. 391.

401. II. A young man travelling from Tiberias to Betar saw a young woman who fell in love with him and married him. After a year she asked him to return home on a visit. On the way they were met by a robber and she fell in love with him. He tied the husband to a tree and they enjoyed themselves together. When the robber had fallen asleep a snake drank from his jug of wine and poisoned it. The robber when he woke drank of it and died. On his promising not to kill her, the woman loosened her husband's bonds and they arrived at her parents' house. The man then told what had happened and the father killed the daughter. Therefore Solomon said, "Among a thousand women I have not found a faithful one." (Eccles. VII. 28.)

III. Story of the man who refused to kill his wife, and of the woman's being willing to kill her husband when asked by King Solomon. See No. 328.

402. IV. Three young men served King Solomon. After three years' apprenticeship, believing they had learned nothing, they asked leave of departure from Solomon. He offered them each 100 gold pieces or three wise maxims. They took the 300 gold pieces, but the youngest returned and Solomon taught him, "1) Start early on your journey with the dawn and stop at nightfall. 2) Do not attempt to cross a swollen river but wait until it subsides; and, 3) Do not reveal thy secrets to any woman, not even thy wife." He then caught up his brothers but declined to tell them what he had been taught. Towards evening, he stopped to rest while they travelled on in the dark. He lit a fire and

slept but they were overtaken by snow and frozen to death. Finding them dead the next morning he took their money and then buried them. The snow melted and the river overflowed and he waited. Two servants of Solomon with horses laden with gold attempted to cross and were drowned. The waters later subsided and he took the money and went home where he bought land and built palaces. On being asked by his wife, he refused to tell her anything about his fortune. But at last he told her. One day she quarrelled with him and shouted at him that after he had killed his two brothers he wanted to kill her. Their widows then brought him for trial before King Solomon who ordered him to be killed. He, however, told the king who he was and what had happened and the king recognised him and set him free.

403. V. A beautiful woman, persecuted by the governor, put her gold in jars and covered it on the top with honey. She left them with a friend and went away. After the death of the governor she returned. Meanwhile that man, wanting honey for the wedding of his son, went to the jars and found them full of gold. He emptied them and filled them with honey. The woman received the jars back but found no gold in them. She came to the judge but could not get justice done as she had no proof.

On the way home she met David (*Solomon*) who was still a lad, and who promised to help her if permitted by the King. Permission was granted and he ordered the jars to be broken in the presence of the king and the people and two gold pieces were found sticking to the jar and the man was ordered to return all the money.

VI. Story of how Ashmedai ruled instead of Solomon until discovered. See No. 114.

VII [another edition]. Story of the three travellers and the thief detected. See No. 111—112.

404. VIII. God decreed that Solomon should be punished for transgressing three laws. Ashmedai, after the building of the temple, told Solomon that he would show him some

wonderful things and asked for his ring. He then threw it into the sea where it was swallowed by a fish and Ashmedai cast Solomon 400 miles away. Wandering about Solomon came to the city of the king of Ammon. The head cook forced him to carry home goods bought in the market and allowed him to assist in the kitchen. One day Solomon prepared a dish for the king who so much liked it that he appointed Solomon head cook. Naamah, the daughter of the king fell in love with Solomon. Her mother rebuked her but in vain. Her father was wroth, wanted to kill them but sent them away into the desert. They found their way to a town near the sea and Solomon bought a fish just captured which his wife opened only to find the ring inside. He recognised it, came back to Jerusalem and sat upon the throne. He then sent for the king of Ammon and asked him why he had killed two innocent people. The king told him what had happened; Solomon made himself known and the king and queen of Ammon blessed God.

I.—NISSIM. ḤIBBUR YAFEH. (See P. 11 § 26.)

[The compilation of R. Nissim, to which reference has been made p. 11 § 26 consists of about 50 exempla, tales and parables. Most of them are already found in the Book of Exempla and a few in the other collections from which abstracts are given. I am, therefore, only selecting those which are not found in them. From the list of comparisons given helow, it seems evident that the direct source of R. Nissim must have been the Book of Exempla or a similar collection. The pages mentioned here are those of the Amsterdam edition of 1746.]

405 [f. 2b]. a) R. Beroka meets the prophet Elijah in the market, and is told that only one man of that multitude will enter Paradise. On enquiry he finds that it is the governor of the prison, who separated the men from the women and protected a Jewish prisoner.—He is dressed like a Roman and informs the Jews of an evil decree in time for them to act.

406. b) Two men again are pointed out to R. Beroka as worthy of Paradise. On enquiring he learned that wherever people were in grief and sorrow, those two used to go and cheer them and make them feel happy.

407 [f. 4a]. A king asked R. Joshua ben Hananyah whether God were just since he had created some blind and lame. R. Joshua replied, "These are marked men, because they are wicked," and he proved it. He gave 1000 *dinars* to a blind man in the presence of two witnesses of the king. He asked the man to take care of the money, for the king had ordered him to be killed and he could therefore keep it, but should he by any chance be saved he would ask for it back. After a time he came again to the blind man who denied that he had ever received anything. He was brought before the king; the two witnesses testified but he still denied it. The king ordered him to be hanged. On the way to the gallows a man came and whispered into his ear that he had seen the condemned man's wife diverting herself with a young man and telling him to wait until her husband had been hanged, when they would marry and spend the 1000 *dinars*. When he heard it, he confessed to have taken the *dinars* and returned them to R. Joshua. The king acknowledged the truth of the latter's statement.

408 [f. 11b]. Pupils ask R. Zakkai why he was granted long life. He answered, "Because I never neglected to sanctify the Sabbath with the blessing over wine." Once being too poor to buy any his mother sold her cap and bought the wine. When she died she was able to leave many casks of wine.

409 [f. 12a]. R. Hanina ben Dosa was very poor. His wife urged him to ask for some of his reward. A golden leg from his table in Paradise was given to him, but the wife fearing that his table might become unsteady in Paradise, urged him to pray that it be taken back, which happened.

410 [f. 12b]. R. Eliezer and R. Joshua [ben Ilem] were going on a pilgrimage to Jerusalem when they saw an angel carrying a luminous shirt. They asked for which of them

it was destined and he replied that it was for Joseph the Gardener in Askalon. After the festival, they went to that town, told him about the luminous shirt and mentioned that the seam was not complete. He told them that he had been rich, had spent his father's money and now lived on the produce of his garden which he divided with the poor. The wife, having heard the conversation, asked him to sell her as a slave, promising to keep faithful and she told him to give away the money he received in alms so as to complete the shirt. He did so but she refused to obey the will of her master, who handed her over to his shepherd who ill-treated her. After a time her husband came and tried to tempt her. She indignantly refused, then he made himself known, having found her faithful, and a voice was heard from heaven saying, "Thy shirt is complete, but a more beautiful one is awaiting thy wife. Go to a certain place and there you will find a treasure which thy father has hidden away." He did so, ransomed his wife and they continued to give alms to the poor.

411 [f. 15a]. The wife of Rab always prepared the reverse of what her husband asked, for instance, beans instead of lentils, etc. Her son, R. Hīya, growing up, noticed her disposition and told her the reverse of his father's wishes. She then prepared exactly what her husband wished. Rab was greatly surprised at the change; his son explained the reason and the father asked his son to discontinue lest he accustomed himself to tell untruths.

412 [f. 16a]. A woman, pretending to be very pious, was, however, a witch who prevented women from giving birth. She used to come to the women in travail and say she would pray for them. Then she would go home and remove the spell and the women were easily delivered. One day she left a boy in the house, who heard a noise from a cask in the corner. He lifted the top and he found the spells which were thus broken. The people thus discovered her witchcraft and drove her from the town.

413a [f. 20a]. A pious man was told in a dream that Nanas the butcher would be his companion in Paradise. Grieved and surprised he went to find out the merits of that butcher. He was told that Nanas gave away half his property in charity. This did not satisfy the pious man and at last Nanas said that a long time ago, he had ransomed a young girl who had been carried away captive. She grew up in the house and he betrothed her to his son. Among the guests was a young man who was weeping all the time. He asked him the cause and learned that he was betrothed to that young girl who was now going to marry his son. When Nanas heard that he renounced the marriage and married the young man to the girl who was really his bride, gave them rich gifts and sent them home. The pious man was happy to have him as his companion in Paradise.

413b [f. 21b]. Abbaye grieved on being told that his neighbour in Paradise would be the barber living nearby. He asked the reason and was told from Heaven that the barber had performed many good actions in secret; he had protected the modesty of women when venesecting, had a separate room for them and a mantle covering the whole body. Moreover, he had a box outside for customers to put in the money so that those who were unable to pay need not feel ashamed. In the evening he would open the box, feed his household and then distribute the surplus among the poor. Abbaye then rejoiced greatly.

414 [f. 23b]. A rich man, tired of his wealth, refuses to distribute it among the poor. Goes out of town, finds a poor man sitting in the dust, clad in rags, and offers his money because he believes him to have given up every hope of this world. The poor man hearing the reason refuses to take it. God is merciful, forsakes no one; only the dead have no hope. Rich man decides to bury his wealth with the dead. After a time he gets poor, remembers the money in the cemetery and goes to dig it up. He is caught by the guardians and brought before the governor, who is no one else but that poor man. He was of noble family and had

been elected to that post. He recognises the rich man, who is accused of stripping the dead, who however, does not recognise the governor. The prisoner tells his story; the governor makes himself known, lets him recover his wealth and teaches him the lesson: No one should despair.

415 [f. 24a]. A poor man, urged by his wife and starving children, went to market to see what he could get. So he prayed, and prophet Elijah was sent by God, who told the man to sell him as a slave. The man was frightened, but Elijah re-assured him; he told him of the money received to give him one coin. The man sold him for 80 dinars, gave a coin to the prophet who returned it to him and told him, henceforth he would be very rich. Elijah was brought as a slave to the king and was asked what he could do. Prophet said he was a builder. The king just then had bought slaves and all the material for building a new palace and promised the prophet freedom if he could finish the palace in six months or any time before. In the night prophet built the palace and disappeared. He met the man who had sold him and told him that the king had profited a thousand times more from him than he had paid for him. He then told the man to thank God for the mercy shown to him.

416 [f. 27b]. A rich man, possessing 1000 *dinars*, took an oath to leave 100 *dinars* to each one of his ten sons. He lost fifty *dinars*. Before dying, he gave 900 to the nine sons. The youngest asked him what he would leave him and the father replied, "I must keep my oath. To you I leave 20 *dinars* out of the fifty, for 30 are required for burial." I leave you ten friends worth more than 1000 *dinars*." The nine took their money, went away and the youngest invited the ten friends, who were pleased with his attention, thus continuing the friendship of the father. Each one gave him a cow and money and he soon became much richer than his father had been, proving the truth of his father's statement.

417 [f. 34b]. R. Yudan was very rich and very charitable. He used to run after the collectors of charity. He became

poor at last and had only a small piece of land and a cow. The Rabbis Eliezer, Joshua and Akiba were one day collecting alms. Yudan was greatly ashamed at having nothing to give, but upon the advice of his wife, he sold half of his field and gave to the collection. While ploughing the field, the cow fell into a hole and broke its leg. He found in the hole a great treasure and was thus rewarded for his charity.

Here follows the list mentioned above:

- f. 3b. Burial of Taxgatherer: No. 332.
- f. 4b. R. Joshua ben Levi and the Prophet Elijah: Nos. 301 and 393.
- f. 8a—b. Nahum ish Ganzo: Nos. 25 and 102.
- f. 9a. R. Elazar b. Shimeon: No. 95.
- f. 10a. Joseph Mokir Shabba: No. [118 and] 380.
- f. 10b. Pupil and Hetaera: No. 35.
- f. 10b. Story of Kamhith: No. 39.
- f. 11b—12a. Four stories of Hanina b. Dosa: No. 163.
- f. 16b. R. Akiba and his Wife: No. 148 (147).
- f. 17a. Hillel's poverty: No. 91.
- f. 18b. Hillel and Irrelevant Questions: No. 84.
- f. 19b. Nakdimon and Wells: No. 85.
- f. 21b. Child and Book of Genesis: No. 38.
- f. 22a. The two boys, death: No. (147) 146.
- f. 22b. Judith Legend: No. 251.
- f. 25a. Money Recovered by Trick: No. 123.
- f. 26a. Neglect of Washing Hands: No. 159.
- f. 26a. R. Meir and Kidor: No. 315.
- f. 26b. Neglect of Washing Hands: No. 158.
- f. 26b. Antoninus and Rabbi: No. (149) 148.
- f. 27b. Corn left with Pinehas b. Yair sown, reaped and returned: No. 331.
- f. 28a. R. Meir and Butcher's Wife: v. No. 384.
- f. 29a. R. Akiba in Prison: No. 160.
- f. 29b—30b. Natan de Susita and Hannah: Nos. [310 and] 333.

- f. 34a. King cured by Citrons: No. 368.
- f. 36b. Seven Good Years when Young: No. 317.
- f. 37b. R. Akiba and the Dead: No. 134.
- f. 38a. Solomon and the Thief: Nos. 111—112.
- f. 38b. Joshua ben Levi and the Angel of Death. No. 138.

K.—DIVERSE SOURCES.

418. King David once asked God what good there was in gnats, spiders and fools. One day, fleeing from Saul, he hid in a cave and a spider quickly covered the opening with its web. Saul, seeing it, said that no one could have entered the cave without tearing the web, and so David escaped. On another occasion, he entered a cave where Saul and Abner were sleeping. Creeping under Abner's gigantic legs in order to reach the cruise of water, David was suddenly caught by Abner when he stretched his legs. A gnat came and stung Abner, who lifted his leg and David escaped. On going to the king of the Philistines David simulated a fool in order to save his life. Thus he was taught to recognise the wonders of God in His creation.

419 (42). Two men lived in close friendship. War separated them. One day one of them went to his friend's town. The king, believing him to be a spy coming from the enemy's country, ordered him to be killed. He begged to be allowed to return home to settle his affairs after which he would return. Asked who would stand surety for him, his friend offered himself to be killed if the other did not return within the fixed time. The king granted a month. On the last day the man had not returned and his friend was brought out from prison and was on the point of being killed when the other man returned. The king, greatly astounded, begged of them to allow him to become a third in their friendship.

420 (41). At a certain place there were people worshipping fire. They used to light one stake in the morning and one stake in the evening, keeping the fire alive continually. When

they grew old, they threw themselves into a flaming pit, the gate of Gehinom, believing thereby that they were absolved from their sins and carried straight to Paradise. A Jew one day came thither and left his purse with an old man. When he returned the man had thrown himself into the fire. The people told him to wait, for such men returned on the third day and settled their property; and so it happened. The old man re-appeared, settled his affairs and gave him back his purse. The Jew wanted to follow him but on the way the old man told him that he was a demon who had induced the people to worship and had acted in such manner to increase their belief and lead them astray. But he, being a Jew, could not be allowed to follow when he worshipped the true God.

421. In time of drought the sages sent to Abba Hilḳiah to pray for rain. They found him digging in the field and he did not reply to their greeting. In the evening, returning home, the sages followed silently. He carried his faggots on one shoulder and his mantle on the other. Crossing the river he put on his shoes; passing through thorns he lifted his clothes. His wife met him beautifully dressed, and when they reached home, he did not invite the sages to the meal. He then gave one piece of bread to the elder and two to the younger son. After the meal, he and his wife went on the roof to pray. Clouds gathered in the corner where the woman was praying and rain fell as they came down. He then asked the sages what their errand was. They replied that he should intercede for them for rain. He said it was now no longer necessary but they maintained that they knew that that was through his merit, and prayer. Then they asked him to explain his curious action. He said he did not reply to their greeting, so as not to waste time as he worked as a hireling. He carried the faggots on one shoulder and not on the mantle which had been lent to him to wear. He put on his shoes when crossing the river for he could not see what was lying at the bottom and so avoid it. He lifted his clothes because scratches could heal but tears in his clothes could not be

mended. The wife met him beautifully dressed to please him and so that he should not look upon another woman. They had not enough to eat and it would have been wrong to invite them and receive thanks for nothing. The elder son being always in the house could satisfy himself, but the younger boy was all day at school and came home hungry. The reason why the cloud had gathered on that side was because a woman in the house can feed the poor, whilst the man could only give money to buy the food. Hence her merit is greater.

422. In time of drought, the people appealed to Hōni to pray on their behalf. He drew a circle, stood in the midst of it and prayed saying he would not step out of the circle until rain had fallen. The rain fell at once, hence his name Hōni “ha-Meagel”, “*the one who draws the circle.*”

He wondered at the verse in the psalm, “When the Lord turned again the captivity of Zion, we were like unto them that dream (Ps. 126: 1),” and he wondered how anyone could sleep for 70 years. One day, out in the field he saw a man planting a Hārūb tree, which only bears fruit after seventy years. Asked whether he expected to eat of the fruit the old man replied, “My forefather planted for me and I plant for the future.” Hōni then went to sleep and slept for 70 years, protected by a hedge which had grown around him. When he woke up he saw a man plucking the fruit. It was the grandson. His she-ass had produced foals and many were grazing. He came back to town but only found his grandson, his son having died. Going to the College he heard his name mentioned but people refused to recognise him. He realised that he had slept for 70 years and prayed to God to take his life and God heard his prayer.

423. Abraham, the Carpenter in Jerusalem, haḳ saved some money through hard work. His neighbour stole it and ran away, but dropped down dead on the road. A young man found him, dug his grave to bury him, when the sack of money fell out of his bosom. The young man picked it up and took it away as a reward for his pious deed. At home

he hid it but in the night he heard a voice telling him not to touch it as the money belonged to someone else from whom it had been stolen. So he put it in the hollow of a tree. After a time the river overflowed, destroyed his home and carried this tree away. It was found by villagers and brought to Abraham the Carpenter as a good piece of wood. He bought it. The young man, now poor, came to Jerusalem and got work with Abraham. One day, sawing the trunk, he said, "This is just like the trunk in which I hid my sack of gold." Abraham overheard him and asked him what had happened. He sawed it, found a sack of gold inside and Abraham offered him a share of it but the young man refused. Soon after Abraham married his daughter and sent the young man on a visit to his people, giving him a cake in which he had put 100 pieces of gold. At the gate of the town the young man was met by the governor who bought the cake for a few pieces of money and sent it as a wedding gift to Abraham's daughter by whom he was invited. Abraham very surprised, put the cake away. When the young man returned Abraham showed him the cake, asked him what had happened and cut it open. The young man said, "You see, the money was not to be mine." Abraham, however, married him to a younger daughter so that then he would be able to keep part of the property.

424. A man who had three sons, and gave them on his death bed, three chests as their inheritance. One was filled with earth, the second with bones and the third with rags. They could not understand what it meant for the father was very rich and in their perplexity they went to R. Banaah for an explanation of the meaning of this curious will. The Rabbi asked them, "Has your father left landed property?" "Yes." "Has he left flocks of sheep and herds of cattle?" "Yes." "Has he left costly garments, jewelry, etc.?" "Yes." "If so, this is the meaning, one takes the land, the second takes the cattle and the third the house property."

425. In time of drought the Rabbi was informed from Heaven to appeal to a merchant for intercession. He was

ashamed to call upon an apparently ignorant man but none the less did so. The merchant first believed that he was mocking at him but seeing he was in earnest brought out a pair of scales and said, "These scales are symbolical of the Divine Ineffable Name. If ever I have acted dishonestly and not kept the scales even let fire consume me. But if I have acted honestly, let rain fall." Rain fell in torrents.

426. King Solomon was an excellent chess player. He played with Benaya his general and always won. Once a noise in the street drew Solomon to the window. Benaya took a piece from the board and won the game. Solomon surprised, reconstructed the game afterwards and found out what Benaya had done. Determined to make him confess publicly, he disguised himself and drew some thieves into the treasuries of the king and locked them in the innermost chamber. In the morning he called the Sanhedrin together, Benaya being one of the members. He asked what punishment a man deserved for stealing some of the king's property. Benaya believing that he was meant confessed his guilt publicly. King Solomon smiled and said, "I am referring to some thieves in the treasury," and was satisfied that he had made him confess by this clever ruse.

427. King Solomon was asked what was the meaning of his saying, "Better is a dinner of herbs where love is, than a stalled ox and hatred therewith." (Prov. 15, 17.) He said when he was driven from his throne he was wandering about from house to house. One man recognised him, took him in and fed him with dainty food, but at every meal and on every occasion he used to say, "What a pity and what a sorrow," and so he reminded him of his former greatness and present state of poverty and misery. Therefore he used to go away broken-hearted. Another man, very poor, also took him in, excused his meagre fare and comforted him and thus he felt happy with the dinner of herbs for love was there.

428. A king once entered a school where the master was sitting at the desk with a rod in his hand. The children

prostrated themselves before the king but the master took no notice. The king, greatly surprised, called him to come before him the next day. He came, prostrated himself and made obeisance. Then the king asked him about his behaviour of yesterday and the teacher replied, "In the school I am the king. With loss of respect discipline goes. I teach the children loyalty to the king. If I prostrate myself as well I lose their respect and my power over the children which is increased if they see that I do not recognise even the king. But here I prostrate myself." The king greatly approved of the teacher's attitude.

429. A Jew who mixed with the Gentiles, had given up everything in order to carry favour with them. Once when he was invited to the prince, an enemy of his put some boys to jeer at him and call out, "Jew, Jew." When he heard it, the man threw some gold pieces to them. Asked by the prince why he had done so he told him the story of a man who had squandered all his fortune and was left with one pearl. This he had pledged with a man from whom he borrowed various sums. At last the man said he preferred to buy the pearl for he could not lend any more on it. The other refused to part with it, for he wanted to be known as the owner of the pearl. Similarly he, the Jew, had squandered everything left him by his parents and he was glad to have been reminded that he was still the owner of the pearl, *i. e.*, a Jew. For that he rewarded them. He then returned to his faith.

430. At the court of a king there lived a Jew who was very handsome. The wife of the minister fell in love with him, but he refused her advances. After a time she gave birth to a boy and so also did his own wife. The two boys looked exactly like one another and could not be distinguished one from the other. The king who heard of it took the two children and brought them up in the palace; one of them had a sign but only the king knew of it. When they had grown up the parents came to ask for their children, but no one could distinguish them so he sent for the Rabbi

and asked him to find out which was the son of the Jew and which of the minister. The rabbi told him to bring grapes, some still on the bunch and the others picked singly and put in a basket. He who took the bunch would be the Jew and so it happened. The king asked the rabbi the reason and was told, "The Jews cluster together like the grapes in a bunch. They must keep together whilst the others live separately and therefore the Jew took hold of the bunch and the other of the single grapes."

431. A Jewish merchant sold his wares in a distant land at great profit. A man who had noticed it returned home with him in the caravan and induced him to remain a little behind. Then he robbed him of all he possessed and was on the point of killing him, saying, "If I spare your life you are sure to tell." When the Jew was dying he saw a bird on a tree, and said, "This bird will bear witness against you." The man went away with all the money and becoming richer became a favourite of the king. One day a dish was brought to the table of a rare bird shot by a hunter. On the cover being removed the man recognised the same bird and he laughed. The king pressed for an explanation and the man had to tell the truth whereupon the king ordered him to be hanged and the property returned to the family of the murdered man.

432. A pious man, travelling, saw a cave in the mountains and on entering, found a pool of water and behind it another small dark cavern. He went thither and was on the point of returning when he saw a man come who undressed and plunged into the pool. Then he dressed, said his prayers and went away. Whilst undressing his purse fell to the ground where it remained unnoticed. No sooner had the first man left, than a second man came in, saw the purse, picked it up and ran away. Immediately after a third man came in, who also undressed and bathed. While he was dressing the first man came back and asked for the purse; he had meanwhile noticed his loss. In spite of the third man's protestations of innocence, the first man killed him.

The pious man in the inner cavern wondered at what he saw. He fell asleep and was told in a dream that the third apparently innocent had murdered the father of the first one, who had thus avenged his father's death. This last had stolen the purse from the father of the second who had thus come back again to his property.

433. A man once caught stealing was ordered by the king to be hanged. On the way to the gallows he said to the governor that he knew a wonderful secret and it would be a pity to allow it to die with him and he would like to disclose it to the king. He would put a seed of a pomegranate in the ground and through the secret taught to him by his father he would make it grow and bear fruit overnight. The thief was brought before the king and on the morrow the king, accompanied by the high officers of state, came to the place where the thief was waiting for them. There the thief dug a hole and said, "This seed must only be put in the ground by a man who has never stolen or taken anything which did not belong to him. I being a thief cannot do it." So he turned to the Vizier who, frightened, said that in his younger days he had retained something which did not belong to him. The treasurer said that dealing with such large sums, he might have entered too much or too little and even the king owned that he had kept a necklace of his father's. The thief then said, "You are all mighty and powerful and want nothing and yet you cannot plant the seed whilst I who have stolen a little because I was starving am to be hanged." The king, pleased with the ruse of the thief, pardoned him.

434. A king once determined to build a town and selected a site. The astrologers approved of the place on condition that a child be walled in alive, brought voluntarily by its mother. After three years an old woman brought a child of about 10 years. When ready to be walled in, the boy said to the king, "Let me ask the astrologers three questions; if they answer correctly, then they have read the signs aright but if not they must have been mistaken." The king

granted the request and the boy asked:—"What is the lightest, what is the sweetest and what is the hardest thing in the world?" After three days the astrologers replied, "The lightest is the feather, the sweetest is honey and the hardest thing in the world is stone." The young boy laughed and said, "Anyone could answer like *that*. The lightest thing in the world in an only child in its mother's arms. It is never heavy. The sweetest is the mother's milk to the baby and the hardest is for the mother to bring her child willingly to be buried alive in the wall." The astrologers were confounded and had to own that they had read the stars wrongly and the child was saved.

435. A woodcutter once complained of his hard life. He worked and carried heavy loads and could scarcely earn enough to live. One day in the wood he prayed to God and then fell asleep. In a dream he saw a boy telling him, "Make one request and it will be granted; but be careful." He asked that everything he touched should turn into gold. Then he awoke from his dream and touched his bundle of faggots and lo! it turned into gold. He rejoiced and took his jug to drink some water. The jug and the water turned into gold; he took up his loaf of bread and that also turned into gold. Threatened with starvation he prayed again to God. The young boy re-appeared and took back his gift. No one rejoiced more than the woodcutter.

436. A pious woman used to bake four loaves of bread every day; three she gave to the poor and one she kept for her household. One day four beggars came and she gave all the four. She then took her corn to the grindstone by the sea-shore and ground a sackful of flour. While carrying it home on her head a storm arose and blew the sack of flour into the sea. Greatly surprised at the misadventure, she went to the college to consult the rabbi. Whilst she was there sitting in a corner, ten men carrying ten gold bags came in. They wanted to give it to the person to whom they owed their lives. Their ship had sprung a leak when close to the harbour and would have sunk but the waters

suddenly stopped coming in and on examining the ship they found that a sack of flour had filled up the hole and the flour being turned into dough had prevented the water from coming in. The woman, who had told her story the rabbis, then received the reward. Because of her the miracle had happened and she was rewarded for her pious deeds.

437. A rich man, having confidence in his son gave him all his property in his lifetime. After a while the son commenced to neglect his father, ill-treating him and sending him away to be among the beggars. One day the old man, clad in tatters, met his grandson and asked him to beg of his father to let him have a mantle to cover himself, as it was so cold. After much begging the father sent his son up to the loft and told him to fetch a certain mantle which was hanging on a hook. Whilst on the loft the boy took a knife and cut the mantle in half. The father, wondering what the boy was doing all that time, went to find out. The son told him that he had been busy cutting the mantle in half and added that he would give his grandfather one half and keep the other half for his own father when he grew old. The man was greatly surprised at this reply and recognising the wickedness of his action, took his father back and treated him with all honour.

438. A man once said that if he wanted to lose his property nobody could stop him. Another replied that no one could fight against God's providence. The man, however, said he would try. He took a shipload of dates and carried them to the place of their origin, where he said he would sell them at a loss. He sold at random and put the money in a box. When he opened it he found that he had got double the price which he had paid. Again he took a shipload of dates to the place of their origin, determined to obtain things which were dear there but cheap in his own country. So he took in exchange for his dates sacks of peppercorn. On opening the first sack he found a pearl, probably dropped in by one of the merchants when filling the sacks. It was worth twice the value of all his dates. Again he took a ship-

load of dates to the place of origin, and decided this time to buy corn which was dearer there than in his own country. This he was going to pour openly into the hold. But when he wished to set sail war had broken out between his country and the neighbouring one and he had to wait six months before peace was signed and he could return home. Meanwhile plague and locusts had destroyed the harvest and again he realised a large fortune. This time he gave up the attempt to fight against Providence.

439. A pious and rich man had an only son. He was a merchant but for a long time the son showed no wish to trade. Urged by his friends, he one day asked his father to give him 1000 *dinars* with which to travel abroad and trade. He came to a town and found the people in great uproar. A pious and good man had died but his creditors would not allow him to be buried until his debts had been paid. A fire had destroyed his warehouse and therefore he had been unable to pay. The young man paid the debts and gave him a proper burial, spending the 1000 *dinars* on it. On his return his father was quite satisfied. Again he took 1000 *dinars* and went away to trade. This time he ransomed a captive girl and paid 1000 *dinars* for her and brought her home. His father was again satisfied. The girl grew up and they became betrothed. She was the daughter of a king and the young man asked his father to allow them to go to her parents to obtain their consent to be married. It was a very distant country but at last the father agreed. They sailed for 30 days when the ship foundered not far from the shore. All were drowned except these two. A fisherman got hold of them and dragged them to the strand. He then told them to go to an inn, to send messengers to the king and on the eighth day of the wedding to come at midnight to the same spot bringing with them picks, shovels, planks of wood and a straw mat. Everything happened as he had foretold and at midnight on the eighth day all suddenly fell asleep except these two who came to the spot where the man was waiting for them. He told them to dig a deep

hole, to line it with planks, for he said he wanted to catch fish and put them in it. When the hole was deep he got in, as he said he wanted to see whether it was large enough. He lay down and stretched himself out, told them to wrap round him with the straw mat and cover him all over with earth with the exception of his head. When they had done so, he told them that he was the dead man whom the young man had saved from disgrace. When the ship had been foundering, at his request, God allowed him to come down and save them. He had now requited his benefactor and he asked them to fill up the grave and give him proper burial. They did so and returned to the young man's home.

440. [Another variant.]

A great scholar, who spent his time studying with his pupils, got a son in his old age. He kept him in the house, never allowing him to go out but gave him more and more of his time. The pupils became jealous of the young boy and one day they took him out of his father's house and showed him the world of which he knew nothing. On his return, he reproached his father who henceforth went out with him and showed him everything. The students used to go to a distant country to trade for a month every year, and with the profit they made they used to live for the remaining 11 months. They persuaded the young man to go with them. The father gave him 1000 *dinars*, and no sooner had they reached the foreign country, than they left him. He wandered about in search of his companions. A merchant took him in and the next morning he saw a great commotion in the market-place. The rabbi had died and the sultan would not allow the burial unless the Jews paid him a debt of 1000 *dinars*. The young man went to the sultan, found favour in his eyes, paid the money and obtained permission to bury the rabbi. The father was greatly satisfied. Next year, again urged by his father's pupils, the young man asked for 10,000 *dinars*. They left him again and again the merchant took him. The next morning, he bought by auction for 10,000 *dinars* a Spanish

ship captured by the sultan's ships. It was sold as it stood, no one knowing whether anything was in it. He found it quite empty when suddenly he heard a voice crying. A panel opened and he found a small room and in it a young beautiful girl. She told him that she was the daughter of the king of Spain. War had broken out and not knowing what would be the outcome of it she had manned the ship with provisions and had hidden there. Now she was a prisoner. She also told him that she had taken a large amount of jewels and precious stones hidden in wine bottles some of them filled with wine. The people jeered at him, thinking the ship was empty but he hired sailors and returned home. His father came on board and learnt what had happened and was advised to tell the governor that the son had gone mad and spent 10,000 *dinars* on an empty ship and bottles of wine, and in order to cover his madness, to ask permission to carry the bottles home secretly in the dead of night which he did. Thus no one knew of the great treasures. The princess married him and they had two sons. She was very clever and made some tapestry and embroidery, unknown in that country. A merchant took advantage of the young man's ignorance of the value of the tapestry, bought them and sold them in distant lands. Some reached Spain and the king saw and recognised in them the work of his daughter, found out where they had come from and disguising himself, came to that country. There he paid a higher price for them than the merchant, won the confidence of the young man and invited himself to his house. One day he sent the young man out, made himself known to his daughter and forced her to flee with him and her children to Spain. The young man in despair went to the harbour and found there a boat with two men in it. They promised to take him to Spain and to help him on condition that afterwards they would share everything equally. He consented and was quickly transported to Spain. Outside the town where the king's palace was there was a large heap of refuse as big as a hill. Advised by the boatmen, the young men bought

the refuse heap to the great surprise of the king. On the morrow a huge palace with magnificent gardens stood in its place. The people wondered, went there to see it, and the princess heard of it and also went there after having obtained permission from her father who had kept her locked up in the palace. She recognised her husband and promised to flee with him. After 30 days she was able to bring her two children and a large amount of treasure. The boatmen waited for them and then carried them swiftly home. In the morning the people found that the palace and gardens had disappeared and the refuse heap was again there. When they approached the port, the two boatmen asked the young man to divide the spoils according to arrangement. He was to take one, either the treasure, or the wife or children; the other two belonged to them. He willingly gave up the treasure, but neither wife nor children.

When they saw his despair, they comforted him and told him that he could keep all; they had only put him to the test and would take nothing, for one of the boatmen was the dead rabbi whom he had ransomed from the Sultan and brought to honourable burial and the other, his companion, was none other than the prophet Elijah who had been allowed by God to accompany him and reward him for his pious deeds. It was he who had built the palace and then made it disappear again. Henceforth, the young man his wife and children all lived happily together.

441a. A man carrying a jug of milk heard a snake crying. It was thirsty. The man gave it to drink and the snake promised him a treasure. After it had drunk it showed him a spot under a stone where the man found a great treasure. Then the snake coiled itself round his neck and wanted to kill him, because he had robbed it of its treasure. They came to Solomon for judgment. The snake pleaded justification by referring to the words in Scripture, "Thou shalt bruise his heel." Solomon ordered it to get down as they must both be standing equal in the court. When the snake

got down, Solomon told the man to “bruise its head” and the man killed it on the spot.

441b. A man found a snake frozen on the ground and picked it up and put it in his bosom. The snake, quickened to life through the warmth, coiled itself round the man and tried to kill him. To requite evil for good, the snake said, was the way of the world. They brought the case before King David. On the way they met an ox, who decided in favour of the snake. So also did an ass and finally King David did likewise, for it is written that the ‘Snake shall bruise the heel’. When they left the court, they found Solomon, still a lad, playing near the well. His stick had fallen into the water and no one could succeed in getting it. Solomon then ordered his servants to widen the conduit; thus the water would fill the well. It rose and they were able to take the stick. Greatly impressed, the old man asked Solomon for advice. He obtained the permission of David to judge the case. Asked by Solomon, the snake replied that it had acted according to the word of the Lord and then Solomon said, “Abide by the Word of the Lord,” which commands the two parties to stand before the judge. The snake was to uncoil itself and stand apart from the old man on the ground before him. The snake did so and Solomon told the old man to “bruise its head” with the stick which he was holding, for so it was written in the Law. He did so and killed the snake.

442. A woman was weeping and mourning over the grave of her dead husband for a long time. Close by stood a gallows and a watchman was appointed by the king to see that none of the bodies should be stolen. He saw the woman there, spoke to her and induced her to do his bidding. When he returned to the gallows he found that the body had disappeared. So he came back to the woman and told her that he feared for his life, since the king would surely kill him. The woman then told him to take the body of her dead husband and hang it up instead, and she assisted him in dragging the body from the grave.

443 [Cod. G. 942 f. 15b]. An emperor once called the Jews together and ordered them to tell him his thoughts in three days on pain of death. The people decreed a fast. On the third day a deaf man was seen walking in the street eating cheese. Rebuked by the people, he asked the cause of the fast and when told, asked them to allow him to answer for them. They came before the emperor. The emperor lifted up two fingers whereupon the deaf man lifted one finger; the emperor then showed an egg whereupon the deaf one pulled out a cheese from his bosom; the emperor then took some corn and scattered it about and the deaf one picked them up and put them in his kerchief. The emperor declared himself satisfied. The Jews afterwards asked the deaf one what it had all meant and he answered, "The emperor pointed with two fingers, meaning to put out my two eyes. I replied that I would do it with one finger. Then the emperor showed me that he had food, whereupon I replied by showing that I had what I wanted. When the emperor scattered the corn, I considered it a sin, so I picked it up and took it away." When asked by the courtiers the meaning of his signs, the emperor replied, "The two fingers meant the duality of God, God and Jesus. He replied the Jews recognise only one God. I showed him an egg to signify that Jesus was born not from a man; he replied by showing the cheese, which could not curdle without the sperm, and so Jesus could not be born otherwise than other human beings. I showed him that God had scattered the Jews as the corn is scattered, and he replied that God would gather them up again."

444 [Cod. G. 274 (Ladino)].

A poor pious man bought flour for 3 silver pieces for his household. As he was carrying it home, the wind blew it out into the sea. The man, therefore, went to David and asked for justice. King David gave him a gold piece and sent him away. At the door he met Solomon who advised him to return the money and insist on a trial. King David

gave him another gold piece and again sent him away. Again he met Solomon who advised him to insist on his rights. Then David, finding that Solomon was advising him, called the latter and asked him how much he was to give to the man. Solomon replied, "Do not give money but call the wind to justice." David then made a conjuration and the spirit of the wind appeared. Asked why it had blown the poor man's flour into the sea, it replied that a ship on the high seas with many Jews on board, had sprung a leak and was on the point of foundering. The sack of flour would form a dough and stop the leak. The men had vowed a third of their possessions if saved. Six days later the ship came into port and the travellers gave the poor man a third of their possessions which they had vowed as a thank-offering.

445 [Cod. G. 1060 f. 37a]. An apostate led the king to the synagogue when the people were reading the verse in Deut., "How can one pursue a thousand and two ten thousand?" He told the King that the Jews were boasting that one could kill ten thousand. The king, enraged, called the teacher to explain the meaning. The latter said this referred to those who came out of Egypt. The king then called the wise men and the elders and ordered them as the descendants to prove the truth of the statement. He gave them a year, after which they would either be killed or driven out of the country. After six months of fasting and weeping, a man came and offered to go to the Children of Moses beyond the river Sambatyon and bring one of them who would prove it. They gave him money and he travelled five months and crossed the river on the Sabbath. The people there condemned him to death for breaking the Sabbath; he, however, showed them the letter which he had brought and they then sent a young girl with him, and within one day they were back in the city, thus in time. They told the king they were ready to prove the case and asked him to bring out the army. He gathered all the people in the field and the young girl, dressed as a

man met him. She asked the king to make two heavy millstones, from a big mountain nearby. They were made and weighed 600 tons. She uttered the Ineffable Name of God, the millstones rose on the air and ground the whole army to dust. When the king saw this, he said, "If this can merely be done by word of mouth, how much greater the power when done by hand?" He acknowledged the truth and the Jews rejoiced, after which the girl returned to her people.

446 [Cod. G. 1380 f. 14a]. A man paid 3000 Dinars for these three maxims, at 1000 Dinars each.

1. Do not refuse the smallest things lest you remain poor.

2. If invited to break the fast in the morning do not refuse.

3. Rebuke not the wicked lest you make an enemy.

Having thus spent all his money he went to another town. There a man asked a scribe to write a petition, offering a small coin. The scribe refused. The poor man remembering the maxim wrote the petition. The king greatly surprised and pleased with the beautiful writing appointed him scribe at Court. One day, going out of town with the King, he remembered that he had left his pen and ink at the palace. Returning to fetch it he found a Knight with the Queen. Remembering the other maxim he said nothing. The Queen, however, frightened tore her clothes and accused the scribe to the King of having abused her. The King sent him with a letter, as he said, to get a thousand Dinars from a certain lord to whom he had previously sent word to kill the first man that would come to him from the palace. On the way the scribe was invited to break his fast with a friend before going on his errand; remembering the other maxim he stayed there. Meanwhile, the wicked knight, knowing the order of the king went to the place, hoping to find that man killed, but being the first to come he was killed instead. When the scribe came he learned what had happened and returned to the King, who wondered at it until the man told all that had passed.

(cf. **320** and **345**.)

447 [Id. f. 14a]. Two men were travelling in the desert, each one carrying his own provisions. At the request of one, they first ate together the provisions of one man, after which the second refused to share and ran away. The man went up a mountain and tried to feed on herbs and fearing wild animals, went up to the top of a tree. In the night two demons came, brought the other man, slaughtered him and cooked him. Whilst they were eating they said to one another, "The leaves of this tree are a remedy for all kinds of illness." The other said, "The daughter of the king of Alexandria is insane, but the blood of a slaughtered spotted dog and tiger will heal her." They departed and the man gathered a large quantity of the leaves and went along healing the sick. He became very rich. Then he cured the princess, acquired great wealth and married her.

448 [Ibid. f. 21b]. When Moses went up to Heaven to receive the Law, an Angel refused him entrance, saying that this was not his place. He told him that once upon a time a star, curious to see the ways of the earth, came down from Heaven and spent some time upon the earth. After a while he went up to Heaven. But the stars refused him admission as he had lost his position. He however pleaded to be re-admitted. His case was brought before the highest Angels, and they decided that he should be re-admitted as his proper place was in the Heavens. Not so Moses who was earth-born. But Moses pushed him aside and entered the Heavens.

449 [Cod. G. 246 f. 35 b]. A pious man used to give alms to the poor until the people of his town decreed that whoever gave charity should either be cast into the sea or killed. The man grieved over the decree and then cast a loaf daily into the sea, interpreting the verse, "Cast thy bread upon the waters for in the length of days thou shalt find it" to mean "in the heart of the seas thou shalt find it." On the eve of the Day of Atonement all the people went to the seashore to wash their clothes and to bathe in the sea, and the pious man did likewise. Suddenly a

storm arose which blew the man into the sea. Seeing it, the people jeered, saying, "This is the man of pious actions. Now he has been drowned in that very sea of his." But when the man fell into the sea, all the fishes gathered round him and one said, "This is the man who fed us every day with a loaf of bread. What do you intend to do with him?" The other fishes left him and that fish took the man down into the depths of the sea and showed him treasures of silver and gold and jewels and pearls. Then the fish said, "Choose either the silver and gold or the jewels and pearls, or I will teach you the seventy languages." The pious man replied, "Teach me the seventy languages," and the fish did so and then cast him up on to land. The man went his way and then lay down to sleep under a tree. Presently two crows appeared and one said to his companion, "Let us pick out the eyes of that man." But the other replied, "Do not do so, for he may only be asleep and then will catch you". But the first said, "It does not matter, for he will go on his way and presently come to a place where three roads meet. If he take the one to the right, wild beasts will meet him and he will let me go; if he take the middle one, he will come to rich treasures of gold and silver and then he will let me go, and if he take the one to the left, robbers will meet him and he will let me go." The man understood their language and everything happened as the bird had said. He took the middle road, found the treasure, let the bird free and returned to his town. The people were much surprised to see him, but he told them nothing, for the fish had only taught him the secret of the languages on condition that he related his adventures to no one; on the day he told anyone, he would die. Soon afterwards he married a woman who was very bad tempered and inquisitive and tried to force his secret from him. He told her why he could not reveal it but she did not care so long as she knew. Then he called his son and told him to prepare a meal for him as he was about to die. The lad went to the ox who said, "Peace be upon thee

my master and teacher.” But the lad replied, “I cannot give thee the greeting of peace, for I am come to kill thee and give my father to eat of thy flesh”. “And is there no one else to be found but me since all creatures are fed from the tread of my foot? As it is said, ‘A multitude of produce from the strength of an ox’,” said the ox. Then the lad felt ashamed and went to the sheep who also gave him the greeting of peace. But the lad said, “I cannot give thee the greeting of peace, for I am come to kill thee and give my father to eat of thy flesh”. And the sheep said, “Have you found no one else but me, since Israel is likened unto me, as it is said, ‘Scattered sheep is Israel’!” Then the lad felt ashamed and went to the cock who gave him the greeting of peace. But the lad replied, “I cannot give thee the greeting of peace, for I am come to kill thee to give my father to eat of thy flesh before he dies.” Then the cock replied, “Why should you kill me? I rule over many women and is your father to die because he has only one wife? Let him divorce her, and if her dowry be 100 *zuzim*, then let him give her 200 and get rid of her, as it is said, ‘Drive away the mocker and strife shall cease’.” Then the son told his father what the cock had said, and the father acted upon the advice given, drove away his wife and lived in peace.

(Cf. 381.)

450 [Cod. G. 246 f. 109; 257 f. 4]. Akiba had a pious wife. She fed 500 pupils. Before death she asked her daughter to continue her work. Akiba married a bad woman. Jealous of her step-daughter, she paid the washer-man to take the girl away and kill her and told the daughter to follow him with the clothes. At her request he saved her life but cut off her hands and feet. She dragged herself along to a solitary spot. A merchant passed by. Being the eve of Sabbath, he settled down, erected his tent and said his prayers. She answered “Amen” from behind the tent. Discovered by him, he took her home and married her, not knowing whose daughter she was. He made her hands of gold and feet of

silver. A son was born and she urged him to go to R. Akiba to study. There the step-mother learned what had happened. She forged a letter in the name of the husband which she sent to his family, to take away her hands and feet of gold, to tie the baby on her back and to cast her out, being of low origin. They did so. Coming to a river, the baby wanted to drink. She was frightened lest it would slip into the water and wept. The prophet Elijah came, told her to put her stumps into the water and new hands grew. He told her to go to the next town, where she would find a treasure, and to buy a palace with it. She built an inn close by for all the travellers. The husband came and learning what had happened, went in search of his wife. He came to that place, was served with the others by his son, now a lad of nine years. He refused to eat and drink and asked the reason, told the story, was recognised by the wife and remained there, bringing his parents with him, where they lived in peace.

ADDITIONS & CORRECTIONS.

Nos. **145 (144)** **177** and **187** have been inadvertently omitted and No. **316** too briefly told and is here amplified.

145 (144). Advancing age prevented R. Shimeon b. Ḥa-lafta from continuing his regular visits to Rabbi. When asked the reason he replied: — “The distant has become near and the near has become distant and two turned into three.” By this he meant: his sight had weakened so that he could no longer see far, his hearing had weakened so that he could only hear things near, while he had to use a stick to help his legs.

177. Huna refused to give wine to his labourers. 400 casks turned sour; he repented and the wine again turned sweet.

187. Story of Dima b. Netina’s respect for his parents. His mother slapped his face in public and he said nothing, and after his father’s death he never sat in his father’s chair.

316. The story continues as follows: —

The frog, which is none other than a child of the demon Lilith teaches Johanan the knowledge of all the languages and before leaving, calls all the birds and animals together. They bring jewels and herbs, the virtues of which Johanan is taught. Thus becoming rich, he becomes the favourite of the king. The king is urged by the Elders to marry. Suddenly a bird drops a long golden hair on his shoulder, and he vows not to marry anyone else but the girl to whom that hair belongs and unless the Jews bring her he threatens to kill them. Johanan is sent to find her; he takes three loaves of bread and on the way feeds a starving crow and a starving dog. He ransoms a large fish and casts him back into the sea. He then arrives at the palace where this princess lives, who consents to go with him on condition that he obtains flasks filled with the waters of Paradise and the Waters of Hell, and recovers a ring which she had dropped into the sea. The raven brings the two flasks and the fish, through the intermediary of Leviathan, brings the ring. On spitting it out on land, a boar swallows it. The dog appears, runs after the boar and tears it to pieces and thus Johanan recovers the ring. When both reach the king's palace, Johanan is waylaid and killed. The queen then pours the water of Paradise over him and brings him back to life. The King insists upon her doing the same to him, orders a servant to kill him. She pours the water of Hell on him and he is burned to ashes. The queen shows the people that he was burned to ashes because he was a wicked man whilst Johanan being pious was brought to life again. He is proclaimed king and marries her.

LITERARY PARALLELS.

1. *Ten Kings.*

Targum II, Esther I, 1.
 Pirke de R. Eliezer, XI.
 Midr. Hagadol, Numb.
 Pinehas.
 Gen. R. Rabbati, 42, 6.
 Horowitz, Bibl. Hagg. II,
 38ff.
 Yalkut Shim. § 211.
 Eisenstein, Oser, P. 461.
 ✓ Raymundus, Pugio,
 p. 317.

2. *A. & B. Abraham & Nimrod.*

Pirke de R. Eliezer;
 XXVI.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Lekh Lekha.
 Gen. R. 38 § 19.
 Gen. R. of Moses Hadar-
 shan to II, 28 and
 46, 28.
 Horowitz, Eked, I, 40.
 Jeraḥmeel, ed. Gaster
 ch. XXXIII—XXXV
 & Intro. p. 78ff.
 Sefer ha-Yashar, ch. XI.
 Midr. Decalogue, II, 1.
 Yalkut Shim. § 62.
 Baḥya, Com. to Penta-
 teuch. f. 25c.

Elia de Vidas, Shebet
 Musar ch. 52.

Farḥi, O. P. I, 33a.
 Jellinek, Bet Ham. I,
 25—34, II, 118—119.
 Huṣin, Maase Nissim,
 No. 34.

Beer, Leben Abrahams.
 Benfey, Pantschat. I,
 p. 376.

Eisenmenger, II, p. 378.
 Grünbaum, Jüd. Dtsch.
 Chrest. P. 218—22.

Köhler, Kl. Schriften I,
 p. 578.

Landsberger, Sophos, ✓
 p. 56. LVI

Raymund. Mart. Pugio,
 P. 447f.

Suchier, Denkmäler I,
 627f.

Vasiliev, Palaea I, p. 21.
 Codd. Oxf. 1311, f. 84a,
 89a and 2862.

Codd. G. 28, f. 28ff.,
 185, No. 9, 942,
 f. 38a, 1321 and 1328.

3. *Adrianus Worshipped as God.*

J. Hagiga II.
 Midr. Temura, ch. 2 & 26.

- Tanh. Gen. § 5, Deut. § 12.
Yalk. Hamachiri, Jonah II, 3. Br. M.
Cod. Bet Hamidr. London, No. 28, f. 67a—b.
Yalk. Sip. I, 2.
Maase Buch No. 141.
Tendlau, Fellmeier, No. 39.
Codd. G. 942, III and 984.
4. *King Hiram as God.*
Midr. Hagadol, Exod. Bo and Vaëra.
Alphab. Sirac., f. 29a.
Horowitz, Bibl. Hag., III, 28.
Yalk. II § 367.
Jellinek, B. H., V, III to II2.
Taussig, Neveh Shalom. 71—72.
Eisenstein, Oşer, p. 179.
Asatir, ch. 3, v. 21.
Cassel, Kaiserthron.
King, Gnostics², p. 423.
Massmann, Kaiserchronik, III, 889ff.
Steinschneider, Serapeum, 1866, p. 5.
Cod. Bod. 2707.
Cod. Monac., 222.
Codd. G. 942 and 984 d.
5. *Alexander Legend.*
J. Aboda Zara, III, 1.
- Midr. Psalms, 93, 6.
Numb. R. ch. 13.
cf. Ps. Callisthenes II, ch. 38 and 41.
cf. Hebrew Alexander Legend ed. Gaster, Romance of Alexander, JRAS, 1897, ch. 39, pp. 495, 532.
Samaritan Arabic Book of Joshua, ch. 46.
Ben Gorion III, p. 135, 307.
Firdusi, Shahnameh.
Friedlaender, Alexander, p. 167, 186; 174ff, cf. Rambaud, Russie Epique, p. 398.
Zacher, Ps. Callisthenes, p. 140.
- 5a. *Alexander & the Amazons.*
Tamid, 32b—33a.
J. Baba Meşia, II, 2.
Pesikta, 74a.
Tanh. Levit. Emor § 6. and B. I, Intro. p. 88—89, 152.
Midr. Hagadol, Gen. Gen. R., 33 § 1.
Levit. R., 27 § 1.
Ben Atar, No. 8.
Yalk. II § 727.
Rapaport, Erekh Millin I, 68.
Yalk. Sip., II, 108.
Zunz, G. V., 160e.

- Steinschneider, Manna,
No. 114, p. 109.
Weil, Bibl. Leg.,
p. 215.
Salzberger, Salomo Sage
p. 49
Ben Gorion III, p. 161,
309.
Knust, Mitteilungen.
Pertz, Mon. Germ.
Script. VIII, p. 599.
Plutarch on Deeds of
Virtuous Women.
Cod. Br. M. 27189,
f. 13b.
Cod. G. 28, f. 388.
6. *Alexander, Ishmaelites &
Jews.*
Sanhedrin, f. 91 a—b.
Meg. Taanit, ch. 3.
Midr. Hagadol, Gen.,
Hayye Sarah.
Gen. R., 61.
Aboab, Men. Ham.
ch. 141.
Yalk. § 110.
Yalk. Sip. I, p. 85.
Tertullian, Advers. Mar-
cion II, 20.
Cod. G. 242, f. 65a.
7. *God All too Powerful.*
Hullin, 59b.
Midr. Hagadol, Deut.
Vaëthanān.
Yalk. II, § 541.
Yalk. Sip. II, p. 132.
Maase Buch No. 56.
- Helvicus, Jüd. Hist. I,
ch. 28, p. 117.
Eisenmenger I, p. 404f.
Gaster, Heb. Alexander,
ch. 26, p. 493, 517.
cf. Vesselowsky, Salo-
mon i Kitovras,
p. 92—93, No. 1.
8. *Emperor Feasting God.*
Yalk. Sip. IV, p. 72.
Maase Buch No. 58.
Weil, Bibl. Leg. p. 225.
Hammer, Rosenöl.
Iken & Rosegarten,
p. 221—235.
Rosen, Tuti-Nameh
13th. Evening, I,
224.
Vesselovsky, Salomo i
Kitovras, p. 128—129
9. *God a Mighty Light.*
cf. Hullin, 60a.
Midr. Hagadol, Deut.
Vaëthanān.
Yalk. § 396.
Huṣin, Maase Nissim,
No. 36.
Yalk. Sip. I, p. 1.
Maase Buch No. 57.
10. *God the Builder.*
Hullin, 60a.
Taanit, 7b.
Maase Buch No. 59.
11. *Emperor & Revival of
Dead.*
cf. Sanhedrin, 90b and
91.

- Aboab, Men. Ham.,
ch. 261.
Yalk. Sip., II, p. 34.
12. *God should Speak to His Creatures.*
Ginzburg, Hagoren, 1923,
p. 62.
13. *God Gives Wisdom to the Wise.*
Berakhot, f. 57.
Tanḥ. Exod. Vayakḥel §2.
Midr. Exod. Ki Tissa.
Eccles. R., 1,7, § 5.
Yalk. II § 1060.
14. *God's Name only with Purity.*
cf. Pesikṭa R. ch. 21.
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
15. *Sabbath Pre-Eminence.*
Sanhedrin, f. 65a—b.
B. Batra, 6.
Sota, V.
cf. Sota, 31, s. v. Gadol.
J. Berakhot, IX.
Pesikṭa R. ch. 23,
f. 119b.
Tanḥ. Exod. Ki Tissa
33 and Teruma.
Nathan Arukh, s. v.
Ṣelamot.
R. Ahai; Sheeltot, Bere-
shit, ch. I.
Rashi, Nedarim, 50.
Midr. Hagadol Exod.
Vayakḥel and Deut.
Shofetim.
- Gen. R. 2 § 3 and 11 § 5.
Lament. R. ch. 3 verse
Sucotah.
Nissim, f. 10a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 155.
Yalk. § 918.
Luzzatto, Kaftor, f. 44a.
Jellinek, B. H., I, p. 75.
Yalk. Sip., I, p. 19, II,
p. 6 and III, p. 87.
Maase Buch No. 126.
Bacher, Aggad. d. Tan-
naiten, I, p. 296—299.
Singer in Z. V. Vlksd. II.
p. 295.
Raymundus Mart. Pu-
gio, p. 264 and 618.
Cod. Br. M. 2351. Midr.
Haḥefeṣ, f. 161a.
Codd. G. 28, f. 297; 184.
No. 48 and 185. No.
19.
16. *God Pairs and Makes Ladders.*
cf. Sotah.
Pesikṭa, f. 11b.
Tanḥ. Exod. Ki Tissa
§ 5, Numb. Matot § 6,
and B. Numb. Matot.
Midr. Hagadol, Exod.
Ki Tissa.
Gen. R. 68, § 4.
Levit. R. 8, § 1.
Numb. R., 3, § 6.
Midr. Samuel, ch. 8 (28).
Yalk. II, § 794 and § 812.

- Gaster, Germania. XXV,
Vienna, 1880.
Steinschneider, H. B.
1881, p. 53.
17. *Letter Lamed High.*
Otiot de R. Akiba s. v.
Lamed.
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
18. *Dead Rising in their
Garments.*
Sanhedrin, f. 90b and
91.
Ketubot, f. 111b.
Yalk. Sip. II, p. 33.
John, 12, 24.
1 Cor. 15, 36.
Eisenmenger II, p. 906,
927—929, 933.
19. *Evil Decrees Annulled &
Demon Exorcised.*
Meila, f. 16a—b.
Rashi ad loc. in Talmud.
Lament. Zutta, p. 78
No. 43.
Yalk. § 537.
Aboab, Men. Ham.
ch. 83.
Del Medigo, Likutim,
f. 49b.
Jellinek, B. H., VI,
p. 128—130.
Yalk. Sip. III, p. 36.
Ben Gorion II, p. 193,
353.
cf. Ben Gorion II,
p. 197, 353.
- Wenzig, Belfagar.
Cod. G. 28, f. 149.
20. *Akiba & Parable of Fish.*
Berakhot, f. 61b.
Aboda Zara, f. 3b.
Tanḥ. Deut. Ki Tabo § 2
and B. Deut. Ki Tabo
§ 4, p. 46.
cf. Midr. Temurah,
ch. 23.
Midr. Prov. to 9, 2.
Midr. Hagadol Deut.
Vaëthanan.
Yalk. § 837.
Aboab, Men. Ham.
ch. 253.
Graetz, Geschichte IV,
p. 176.
Raymundus Mart. Pu-
gio, p. 263.
Königsberger in Z. V.
Vlksd. VI, p. 151.
Cod. G. No. 202.
21. *Two Martyrs of Lud.*
Pesahim, f. 50a.
Baba Batra, f. 10b.
Ketubot, f. 77a.
Taanit, f. 18b.
Meg. Taanit, ch. 12.
Semahot, ch. 8.
Pesikta, f. 50a.
Eccles. R. IX, 10 § 1.
22. *Lulianus & Pappus.*
Sifre, Emor, § 3.
Taanit, f. 18b.
Meg. Taanit, ch. 12.

- Midr. Hagadol Exod.
Mishpatim.
Midr. Hagadol, Levit.
Emor & Behukkotai,
and Deut., Ki Tabo.
Gen. R. 64 § 10.
Eccles. R., III, 17 § 1;
IX, 10 § 1.
Maase Buch No. 205.
(See also No. 21.)
23. *Candlesticks of Temple.*
Midr. Hagadol, Gen.,
Toledot.
Gen. R., 65 § 22.
Yalk. § 115.
24. *Martyrdom of Jose b.*
Yoezer.
Midr. Psalms, Ps. XI, 7.
Midr. Hagadol, Gen.
Toledot.
Gen. R. 65 § 22.
Zacuto, Yuhasin, f. 14b.
25. *Nahum ish Gimzu &*
Miraculous Dust.
Sanhedrin, f. 108b to
109b.
Taanit, f. 21a.
cf. J. Peah end.
Midr. Hagadol, Gen.
f. 56d.
Nissim, f. 8b.
Farhi, O. P. III, f. 61.
Maase Buch No. 94.
Helvicus, Historien, II,
ch. 30, p. 91.
Steinschneider, Manna,
p. 114. & 119
- Singer in V. Vlksd. II,
p. 300.
Ben Gorion II, p. 51, 337.
Benfey, Pantschat. I,
p. 409ff.
Bolte & Polivka, An-
merkungen, II, p. 1ff.
Cosquin, Contes, Nos. X,
XX, XLIX, LXXI.
Grimm, K. & H. M.
No. 61.
Codd. G. 130, No. 19;
and 1380, f. 2b.
26. *Old Man Planting Charub*
Tree.
Yebamot, f. 63a.
Tanh. and B to Levit.
Kedoshim, § 8.
Midr. Hagadol, Gen.
f. 56d—57a.
Exod. R., ch. 2.
Levit. R., 25 § 5.
Eccles. R., 2 § 16.
Yalk. § 615.
Yalk. Sip. I, p. 26.
Tendlau, Fellmeier,
No. 40.
cf. Cento Novelle An-
tiche No. 74.
Clouston, Pop. Tales II,
p. 467—472.
Hammer Rosenöl II,
p. 85.
Lidzbarski, Neu-Aram.
p. 154.
Nasreddin. Or. & Occid.
I, p. 441.

- cf. Pann, *Fabule și Istor.*
 Cod. Br. M. Or. 69,
 f. 70b—71a.
 Codd. G. 28, f. 378; 185,
 No. 34; 1380, f. 4a.
 (cf. No. 25.)
27. *Punishment of Worship-
 pers of Golden Calf.*
 Yoma II.
 J. Sota III, 4.
 Midr. Hagadol, Exod.,
 Ki Tissa.
 Numb. R., 9 § 48.
 Yalk. Sip. II, p. 235.
28. *False Prophets in Babylon.*
 Sanhedrin, f. 93a.
 J. Sanhedrin, XI, 5.
 Pesikta, f. 164b—165a.
 Pirke de R. Eliezer,
 ch. 33.
 Tanh. Levit. Vayyikra,
 § 6 and B., Vayyikra,
 p. 7 § 60.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Jithro.
 Yalk. Makhiri to Zech.
 III, 1.
 Yalk. II § 309.
 Jerahmeel, ch. 64 and
 Intro. p. civ.
 Maase Buch No. 114.
 Helvicus, Historien II,
 ch. 34, p. 106.
 Brüll, Jahrb. III, p. 8ff.
 Marmorstein, Archiv f.
 Relig. Wissensch.
- vol. 21, parts 3—4,
 Berlin, 1922.
 Tendlau, Sagen³
 No. 22.
 Cod. G. 28, f. 454.
29. *Gentile & Jew.*
 Midr. Hagadol, Cod. G.
 66, No. 16.
 Ben Gorion II, p. 199,
 353.
 Singer in Z. V. Vlksd. II,
 p. 300.
 Bolte & Polivka, An-
 merk. II p. 468ff.
 Cosquin, Contes No. VII,
 vol. I, p. 84—94.
 Folk Lore I, p. 277
 Gaster, Folk Lore, VII,
 1896, p. 231ff.
 Grimm, K. & H. M.
 No. 107.
 Lidzbarski Neu-Aram.
 Mär. p. 121, 4. & note.
 Miklosich, Zigeuner IV,
 p. 44.
 Pedersen, Alban. Volksk.
 No. 4.
 Șeineanu, Basme,
 p. 793ff.
30. *Hillel & Alphabet.*
 Sabbath, f. 31a.
 cf. Eccles. R. VII, 8 § 1.
 Abot de R. Nathan,
 ch. 15.
 Yalk. Sip. II, p. 217f.
 Maase Buch. No. 13.
 Cod. G. 184, No. 175.

31. *Hillel's Patience.*
 Sabbath, f. 31a.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Tešave.
 Abot de R. Nathan I,
 ch. 15, p. 61; II, ch. 29,
 p. 261.
 Yalk. Sip. II, p. 217.
 Maase Buch No. 15.
 Ben Gorion II, p. 78, 341.
 Cod. G. 184, No. 237.
32. *Tithing by Jacob.*
 Pesikta, f. 98a.
 Tanḥ. Deut., Reëh § 14
 and B. p. 24.
 Midr. Hagadol Gen.
 Yayyeše.
 Gen. R. 9; 70 § 7.
 Yalk. Sip. I, p. 101.
33. *Gentile & Red Heifer.*
 Pesikta, f. 40.
 Pesikta R., ch. 14.
 Tanḥ. Numb. Hukkat
 § 8 and B. p. 118.
 Midr. Hagadol, f. 410a.
 Numb. R., 19 § 8.
 Yalk. § 757.
 Yalk. Sip. IV, p. 44.
 Cod. Br. M. 2351, Midr.
 Haḥefeš, f. 257b.
 Cod. G. 28, f. 482; 1380,
 f. 26b,
34. *Temptation of R. Ša-
 dok.*
 Kiddushin, f. 40a.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyesheb.
- Abot de R. Nathan, I,
 ch. 16.
 cf. Aboab, Men. Ham.
 ch. 22.
 Yalk. Sip. I, p. 129.
 Cod. G. 242, f. 85a.
- 34a. *Temptation of R. Aḳiba.*
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyesheb.
 Cod. G. 242, f. 85a.
35. *Nathan de Šuṣita.*
 Sabbath, f. 56b.
 Sanhedrin, f. 31b.
 Menahot, f. 44a.
 cf. Giṭṭin, f. 56a.
 Sifre, Numb. Shelah
 § 115. p. 35b
 „Tanya“. Tana de be
 Eliahu Zutta, ch. 22.
 Maamadot, end of
 Psalms.
 Aḥai, Sheëltot, No. 42.
 Rashi, R. Tam.
 Yeḥiel, Maalot, f. 10b.
 Tosafot to Sabbath,
 f. 56.
 Midr. Hagadol, Numb.
 Shelah.
 Nissim, f. 10b.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 123.
 Yalk. § 750.
 Eliah Cohen. Meil Še-
 daka § 601.
 Heilperin, Seder Hado-
 rot s. v. Nathan, II,
 p. 292.

- Farḥi, O. P. III, f. 68a.
 Araki Cohen, Sef. Ha-
 maasiyot, ch. 108.
 Eisenstein, Oṣer, p. 325.
 Yalk. Sip. II, p. 64; IV,
 p. 37.
 Arabic Maase Nissim,
 f. 34.
 Perles, Sagenkunde,
 p. 85.
 Ben Gorion I, p. 144,
 370.
 1001 Nights ed. Weil,
 IV, 89.
 Codd. G. 130, f. 124a;
 185, No. 16; 242, f.
 28ff.; 942, 13b.
 (Evidently confused la-
 ter on with a certain
 Şiṣit Hacaset and Mar
 Uḳba.)
 (cf. No. 333.)
36. *Eliezer & Teaching of
 Jesus.*
 Aboda Zara, f. 16b.
 Tosefta Hullin II.
 Midr. Hagadol, Deut.
 Ki Tissa.
 Eccles. R. I, 8 § 3.
 Aboab, Men. Ham. ch.
 16.
 Yalk. II § 551 and § 937.
37. *Merits of Charity.*
 Baba Batra, f. 10a.
 Yeḥiel, Maalot, f. 39b.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 193.
38. *Child & Book of Genesis.*
 Tana debe Eliahu.
 Eliah Zutta, ch. 17,
 f. 45a.
 Maḥaneh Levi.
 Midr. Hagadol Deut.
 Eḳeb.
 Midr. Decalogue V, 3.
 Nissim, f. 21b.
 Ben Atar, No. 12.
 Kohut, al-Dḥamari,
 App. I, No. 11, p. XII.
 Eliah Cohen, Meil Şe-
 daka § 440.
 Eisenstein, Oṣer, p. 320.
 Yalk. Sip. II, p. 145 &
 211.
 Tendlau, Fellmeier,
 No. 12.
 Ben Gorion II, p. 76,
 340.
 Cod. Vatican, 285, No. 13.
 Codd. G. 130, No. 43
 f. 110a; 184, No. 3 and
 247; 185, f. 4a—6a;
 259, No. 17; 942, f.
 23a.
39. *Kamḥit & her Sons High
 Priests.*
 Yoma, f. 47a.
 J. Yoma, I, 1.
 J. Horiot, III, 3.
 Tanḥ. Levit. Aḥare Mot
 § 7 and B. Levit. Aḥare
 Mot p. 65.
 Midr. Hagadol, Levit.
 Aḥare Mot.

- Levit. R. 20 § 11.
 Numb. R. 2 § 26.
 Nissim, f. 10b.
 Codd. G. 28, 368; 184,
 No. 2d; 942, f. 3b.
40. *Wisdom to the Wise.*
 Berakhot, f. 57a.
 Tanḥ. Exod. Vayyakhel
 § 2.
 Eccles. R. I, 7 § 5.
 Yalk. II § 919 and
 § 1060.
 Yalk. Sip. II, p. 224.
 Cod. G. 28, f. 305.
41. *Abrahamic Covenant in
 Decalogue.*
 Pesikṭa R. ch. 23.
 Tanḥ. Gen. Lekh § 20
 (f. 32a).
 cf. Midr. Hagadol Exod.
 Jithro.
 Yalk. Sip. III, p. 45.
 Bacher, Aggad. d. Tan-
 naiten, I, p. 117,
 note 1.
42. *God Revealed in Bush.*
 Exod. R. ch. 2.
 Numb. R. ch. 12.
 Song R. ch. 3.
 Yalk. Sip. II, p. 29.
43. *Shining through Cleanli-
 ness.*
 cf. Nedarim, f. 49a.
 J. Sabbath, VIII, 1.
 J. Pesahim, X, 1.
 J. Shekalim, III, 2.
- Midr. Hagadol, Gen.
 Vayehi and Numb.
 Hukḳat.
 Eccles. R. VIII, 1 § 4.
44. *Shining through Clean-
 liness.*
 Nedarim, f. 49.
 Baba Kama, f. 79b.
 Berakhot, f. 54.
 Midr. Hagadol, Numb.
 Hukḳat.
 Eccles. R. VIII, 1 § 4.
 Yalk. Sip. V, p. 94.
 (See preceding number.)
45. *Praying before the King
 of Kings.*
 Berakhot, f. 32b.
 Tanḥ. Exod. Vaëra,
 ch. 4, f. 103b.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 108.
 Yalk. Sip. V, p. 28.
 Maase Buch. No. 130.
 Ben Gorion. II, p. 74,
 340.
 cf. Pauli, Schimpf,
 ch. 617.
 Cod. Paris, 583, f. 88b.
 Cod. G. 184, No. 199;
 185, No. 35.
46. *Beruria & Prayer against
 Sin.*
 Berakhot, f. 10a.
 Midr. Psalms, Ps. 104,
 v. 35.
 Midr. Hagadol, Numb.
 Balak.

47. *Beruria & Barren Woman.*

Berakhot, f. 10a.

Aboda Zara, f. 18.

Nissim, f. 13b.

48. *Sequence of Events in Bible.*

Berakhot, f. 10a.

49. *Resurrection Proved.*

Sanhedrin, f. 91a.

cf. Midr. Hagadol, Deut.

Vayelexh.

50. *Min & Gaboha on Resurrection.*

Meg. Taanit, ch. 3.

cf. Midr. Hagadol, Deut.

Vayelexh.

Gen. R. 61, § 7.

Yalk. Sip. II, p. 34.

51. *Clever Jewish Slaves.*

Sanhedrin, f. 104b.

Lament. R. I, § 4.

cf. Lament. R. I § 12.

cf. Lament. Zutta.

cf. Zabara, Book of Delight ch. 53—56,

p. 21 note.

Aboab, Men. Ham.

ch. 305.

Yalk. Sip. IV, p. 87.

Maase Buch No. 153.

Helvicus, Historien II,

ch. XL, p. 124.

Perles, Rabbinische

Sprachen, p. 65f.

Singer in Z. V. Vlksd. II,

p. 299.

Arsenie II, p. 38ff.

Burton, Supplemental
Nights, IV, p. 7f.

Carmoly, Jardin En-
chanté No. 11, p.

118—123.

Clouston, Eastern Rom.
p. 194 and 511ff.

Christ. Armeno, Pere-
grinaggio.

Gaster Anuar p. Is.

p. 26f.

Habicht, 1001 Nights, XI,
Night 458.

Knowles, Tales of Kash-
mir, p. 484—496.

Legrand, Chansons
grecques, p. 258 to
264.

cf. Legrand, Mon.

néo-Hellenique I,

No. 19.

Lévi, Rév. Et. Juives,

No. 22.

Liebrecht to Dunlop,
II², p. 44—47.

Mas'oudi, III, ch. 46,
p. 228—35.

Olrik in Z. V. Vlksd. II,
p. 119f.

Prato in Z. V. Vlksd. IV,
1894, p. 348f.

Ralston, Tib. Tales,
No. 8.

Voltaire, Zadig, ch. III.

Saxo Grammaticus III,
p. 113f.

- ✓ *and Schick*
 Shakespeare, Hamlet.
 Simrock, Quellen d.
 Shakespeare, I, p. 81
 to 85; III, p. 170.
 cf. Vesselovsky, Schach-
 aschi, p. 21 and
 note 2.
 Codd. G. 97 (Jerahmeel)
 f. 752; 184, No. III.
52. *Geniba & Salutation of
 Scholars.*
 Giṭṭin, f. 62a.
53. *Shela & Clever Interpre-
 tation.*
 Berakhot, f. 61b.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Bo.
54. *Sun & Moon not Des-
 troyed though Worshipped.*
 cf. Mishna, Aboda Zara,
 IV, 7.
 Aboda Zara ibid. and
 f. 54b.
 Tosefta, Aboda Zara,
 ch. IV.
 Meḥilta, Jithro, 6
 Midr. Hagadol, Deut.
 Vaëthanan.
 Yalk. § 287.
 Yalk. Sip. II, p. 133;
 V, p. 29.
55. *God a Thief?*
 Sanhedrin, f. 39a.
 Midr. Hagadol, Gen.
 f. 28a—b.
 Gen. R. 17 § 7.
- cf. Abot de R. Nathan
 II, ch. 8, p. 23.
 Yalk. § 23.
 Yalk. Sip. I, p. 27.
 Maase Buch No. 48.
 Tendlau, Fellmeier,
 No. 44.
56. *Woman cannot keep a
 Secret.*
 Behrnauer, 40 Veziere,
 p. 187.
 cf. Gesta Rom. No. 125.
57. *Miriam (Hannah) & Her
 Seven Sons Martyrs.*
 II Bk. Maccabees,
 ch. VII.
 IV Bk. Maccabees
 ch. VIII, ff.
 Ketubot, f. 64.
 J. Ketubot, V, II.
 Giṭṭin, f. 56b.
 Pesik. R. Rabati, XLIII.
 Tana debe Eliahu R.
 ch. 30.
 Midr. Hagadol, Deut.
 Ki Tabo.
 Lament. R. I § 47—50;
 I, v. 16.
 Josippon III, 5 § 2.
 Midr. Decalogue.
 No. II, 3.
 Midr. Ele Ezkera.
 Ben Atar, No. 3.
 Yalk. § 938.
 Jellinek, B. H. I, p. 70.
 Heb.-Arab. Ḵissat.
 Ḥanah.

- Zunz, G. V.² II, 1. cf.
p. 150 note a.
Graetz, Geschichte² II,
p. 317.
Ben Gorion II, p. 84, 341.
Origen, Exhort. ad Mart.
ch. 22—27.
Cedrenus, vol. I, p. 223.
Malala, Chronograph,
VIII, p. 206.
Rampolla, Martyre et
Sépulture des Mac-
chabées.
Wace, Apocrypha, ad loc.
Cod. Br. M. 27 189, f. 26 b.
Codd. G. 97 (Jerah-
meel) f. 769; 185, No.
10; Homilies of Abra-
ham, son of Maimoni-
des, Gen. Vayesheb.
58. *R. Ishmael Ransomed as
Child.*
Giṭṭin, f. 58.
J. Horayot, III, 4.
Tosefta Horayot II
Lament. R. IV § 4.
Aboab, Men. Ham.
ch. 204 and 307.
Yalk. II § 316.
Yalk. Sip. IV, p. 91.
Cod. G. 184, No. 151.
59. *Death of Children of R.
Ishmael.*
Giṭṭin, f. 58b.
Midr. Hagadol, Deut.
Ki Tabo.
Lament. R. I § 46.
- Aboab, Men. Ham.
ch. 307.
Yalk. II § 1020.
Liturgy for 9th Ab.
Yalk. Sip. V, p. 105.
Tendlau, Sagen³, No. 15.
Codd. G. 28, f. 512; 97
(Jerahmeel) f. 768;
184, No. 152.
60. *Zophnat Sold Naked.*
Giṭṭin, f. 58a.
Midr. Hagadol, Deut.
Ki Tabo.
Cod. G. 184, No. 153.
61. *Bible Transliterated.*
Megillah, f. 9b.
J. Megillah, f. 9a.
Taanit, end.
Soferim, ch. I.
Mehilta, Bo. § 14.
Tanḥ. Exod. & B. ibid.
Shemot, p. 11.
Yalk. § 1.
Yalk. Sip. I, p. 1.
62. *Egyptians Claim from
Jews.*
Sanhedrin, f. 91a.
Meg. Taanit, ch. 3.
Midr. Hagadol, Gen.
Hayye Sara.
Gen. R. f. 61, end.
Levit. R. ch. 2.
Esther R. ch. 5.
Yalk. § 110.
Yalk. Sip. I, p. 44; 85.
Cod. G. 242, f. 64b.
(See also No. 6.)

63. *Akiba Converts Romans.*
cf. Cod. G. 84, No. 16,
f. 403b—404a.
(Other names mentioned; Akiba married her afterwards; originally wife of Turnus Rufus.)
64. *Johanan Questions Akiba in Prison.*
Erubin, f. 21.
J. Yebamot, 12.
cf. Aboab, Men. Ham.
ch. 119.
Yalk. Sip. V, p. 99.
65. *Questions to Disguised Students.*
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyishlah.
Gen. R. 82 § 8.
Yalk. § 136; II § 263.
Yalk. Sip. p. 117.
66. *Pupils & Robbers.*
Hullin, f. 41.
Aboda Zara, f. 25b.
J. Aboda Zara, III.
Tosefta Aboda Zara, 3.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyishlah.
Aboab, Men. Ham.
ch. 318.
Yalk. Sip. I, p. 111.
67. *Hananya b. Teradyon's Martyrdom.*
Aboda Zara, f. 17b to
18a.
Semahot, ch. 8; 12.
cf. Hekhalot in Jellinek,
B. H. III, p. 88.
Maas. Kallah, end.
Mass. Semahot, ch. 8.
Sifre, Deut. § 305,
f. 129a.
Midr. Ele Ezkera Jellinek, B. H. II, p. 68
and ibid. VI, 28ff.
Midr. Hagadol, Gen. Toledot.
Lament. R. 3 § 6.
Zunz, G. V², p. 150f.
Tendlau, Sagen 3, No. 7.
Singer in Z. V. Vlksd. II,
p. 295.
Codd. G. 130 No. 63;
184, No. 150.
(See No. 288.)
68. *Martyrdom of Juda b. Baba.*
Sanhedrin, f. 14a.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyese.
Aboab, Men. Ham.
ch. 258.
Raymundus Mart. Pugio, p. 253.
Cod. G. 2, f. 98b to
99a.
69. *Siege of & Famine in Jerusalem.*
Yoma, f. 38b.
Sifre, Levit. Behukkotai.
Midr. Hagadol, Levit.
Behukkotai.

Lament. R. to I, 17.
 § 55.
 Yalk. II § 1002.
 Cod. G. 97 (Jerahmeel)
 f. 772; 184, No. 232.
 (See No. 70.)
 70. *Kamsa & Fall of Jeru-*
salem.
 Giṭṭin, f. 55b, 56b, 57.
 Sanhedrin, f. 104.
 Pirḳe de R. Eliezer,
 ch. 49.
 Tanh. Numb. Hukkat
 § 1. and B. ibid. p. 99.
 Midr. Hagadol, Deut.
 Ki Tabo.
 Gen. R. 10 § 7.
 Levit. R. 2 § 5; 22 § 3.
 Eccles. R. V, 8 § 4; VII,
 2; VII, 11 § 1.
 Lament. R. I, 5 § 31;
 IV § 3.
 Numb. R. 18 § 22.
 Abot de R. Nathan I,
 ch. 4 p. 22; II, 6,
 p. 19.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 307.
 Kalonymos, Igered Baale
 Haim, sign. 10, 2b.
 Yalk. § 946, § 284; II,
 § 901, § 953.
 Yalk. Sip. I, p. 15; IV,
 p. 91.
 Helvicus, Historien II,
 ch. 44 p. 133; ch. 45
 p. 140.

Raymundus Mart., Pu-
 gio p. 258ff.
 Eisenmenger I, p. 407.
 Steinschneider, Hebr.
 Bibl. II, 106.
 cf. Bahar Danusch II,
 ch. 27.
 Benfey, Pantschat. I,
 15 and 246.
 Libro de los Exemplos,
 133.
 cf. Grimm, Reinfuchs,
 No. 282.
 cf. Grohmann, Sagen a.
 Böhmen, p. 246.
 cf. Kirchhof, Wendun-
 muth, 6, 219.
 Liebrecht, Zur Volks-
 kunde 1ff.
 Massmann, Kaiserchro-
 nik, III, p. 438ff.
 cf. Pauli, Schimpf, p. 221.
 Thor, ch. 8.
 cf. Weber, Indische
 Stud. III, 351, 364,
 366.
 Ward, Cat. of Roman-
 ces, I, p. 181 & 829f.
 Wolgemuth II, 45, etc.
 Cod. Br. M. 2351, Midr.
 Haḥefeṣ, f. 329a.
 Cod. G. 28, f. 526.
 71. *Conversion of Ankelos.*
 Aboda Zara, f. 11a.
 Giṭṭin, f. 56a.
 cf. Tanh. Exod. Mish-
 patim § 5; B: ibid.

- Midr. Hagadol, Deut.
Haazinu.
Exod. R., 30 § 12.
Yalk. II § 888.
Ben Habib to Sanhedrin.
Yalk. Sip. I, p. 65; II,
p. 163.
Eisenmenger I, p. 96 f.
195.
Ginzburg in J. E. s. v.
Aquiba and Onkelos.
Codd. G. 84, No. 3; 130,
No. 62; 184, No. 197.
(See No. 284.)
72. *Destruction of Town
through Hen and Cock.*
Giṭṭin, f. 40.
Midr. Hagadol, Deut.
Ki Tabo.
73. *Chastity & Unchastity.*
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyesheb.
74. *Accusation of Unfaith-
fulness Disproved.*
Giṭṭin, f. 27.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyesheb.
Cod. G. 184, No. 189.
75. *Destruction of Bet Tur.*
Giṭṭin, f. 57a.
Sanhedrin, f. 17b.
Rosh Hashana, f. 18b.
Taanit, 26b, 29a.
Mishnah Taanit, IV, 6.
J. Taanit, f. 69a.

- Midr. Hagadol, Deut.
Ki Tabo.
Gen. R. ch. 65.
Song R. end sect. II.
Lament R. to II, 2; IV,
8.
Yalk. § 115.
Raymundus Mart., Pu-
gio, p. 261.
Eisenmenger II, p. 655f.
Krauss in J. E. s. v.
Bethar vol. III.
Cod. G. 97 (Jerahmeel)
f. 776.
- 75a. *Bar Coziba's Exploits.*
Taanit, f. 18b.
Meg. Taanit, XII.
J. Taanit, IV, 7.
Giṭṭin, f. 57a.
Midr. Hagadol, Deut.
Ki Tabo.
Gen. R. ch. 65.
Song R. II, end.
Midr. Ten Kings, ed.
Horowitz Bibl. Hagg.
I, p. 50.
Yalk. § 946 and § 1001.
Yalk. Sip. IV, p. 63.
Raymundus Mart. Pu-
gio, p. 256, 258.
Eisenmenger I, p. 396;
II, p. 654—655.
cf. Dsanglun, ed.
Schmidt, ch. 36,
p. 301.
Krauss, in J. E. s. v.
Bar Kokba.

76. *Martyrdom of R. Shimeon
b. Gamliel & Ishmael.*

Sanhedrin, f. 11a.
Semahot, ch. 8.
J. Sota, f. 24b.
cf. Tosefta Sota, 134.
Mehilta, Mishpatim.
Pirke Hehalot.
Midr. Psalms, 9, 12,
f. 144b.
Song R. ed. Grünhut,
ch. 1, 3.
Midr. Ele Ezkera.
Abot de R. Nathan,
ch. 38, f. 56b.
Tana debe Rab, 30.
Jellinek, B.H. II. p. 64ff.
Rab Pealim, p. 157.
Eisenstein, Oser, p. 440,
443, 448, 449.
Yalk. Sip. II, 177.
Zunz, 10 Märtyrer in
Syn. Poesie, p. 139.
Cod. Hamb. 320⁵.
Codd. G. cf. 6, f. 95a,
96a; 184, No. 45.

77. *Mesha Sacrifices his Son.*
Tanḥ. Exod. Ki Tissa.
Yalk. II, § 227.

78. *Merodakh and the Sun.*
cf. Sanhedrin, f. 96.
Baba Batra, f. 10.
Pesikta, ch. II.
Tanḥ. Exod. Ki Tissa.
Esther R. 3 § 1.
Song R. 3, v. 4.
Yalk. Sip. II, p. 223.

79. *Trustfulness of Labourers.*

Sabbath, f. 127b.
Midr. Hagadol, Levit.
Kedoshim.
Tana debe Elia Zutta,
ch. 16.
Abot de R. Nathan,
ch. 8.
Aboab, Men. Ham.
ch. 327.
Farḥi, O. P. III f. 42a.
Yalk. Sip. III, p. 72.
Maase Buch No. 19.
Cod. G. 184, No. 117.

80. *Trustfulness of Disciples.*

Sabbath, f. 127b.
Midr. Hagadol, Levit.
Kedoshim.
Tana debe Elia Zutta,
ch. 16.
Abot de R. Nathan,
ch. 8.
Aboab, Men. Ham.
ch. 327.
Yalk. Sip. III p. 72.
Maase Buch Nos. 20
and 21.
Cod. G. 184, No. 118.

81. *Trustfulness of Pupils of
R. Joshua.*

Sabbath, f. 127b.
Midr. Hagadol, Levit.
Kedoshim.
Cod. G. 184, No. 119.

82. *Death of Youth Justified.*

Sabbath, f. 13.

- Midr. Hagadol, Levit.
 Aḥare Mot.
 Abot de R. Nathan I,
 ch. 2, p. 8.
 Yalk. Levit. Aḥare Mot.
 Yalk. Sip. III, p. 65.
 Cod. G. 184, No. 113.
84. *Hillel & Irrelevant Questions.*
 Sabbath, f. 31a.
 Abot de R. Nathan, II,
 ch. 26, p. 51.
 Nissim, f. 18b.
 Farḥi, O. P. III, f. 63b.
 Maase Buch No. 12.
 Helvicus, Historien, II,
 ch. 11, p. 41.
 Ben Gorion II, p. 29, 335.
 Cod. G. 942, f. 3a.
85. *Nakdimon b. Gorion & the Rain.*
 Taanit, f. 19b—20a.
 Abot de R. Nathan I,
 ch. 6, p. 32.
 Nissim, f. 19b.
 Yalk. § 809.
 Kohut, al-Dhamari,
 App. I, No. 4, p. IV.
 Yalk. Sip. II, p. 67.
 Maase Buch No. 96.
 Perles, Sagenkunde,
 p. 96.
 1001 Nights. ed. Weil, IV,
 p. 86.
 Told in Persian rhymes,
 Cod. E. Adler, XVIII
 cent.
- Codd. G. 97 (Jerahmeel)
 f. 760; 274 (Ladino)
 f. 42b; 942, f. 22a.
86. *Riches of Palestine.*
 Menahot, f. 85b.
 Cod. G. 184, No. 125.
87. *Mysteries of Creation Expounded.*
 Hagiga, f. 14a.
 J. Hagiga, II, 1.
 Tosefta Hagiga, ch. 2.
 Eccles. R. VII, 7 § 2.
 Luzzatto, Kaftor, f. 84a.
 Yalk. Sip. V, p. 30.
 Cod. G. 84, No. 9,
 f. 402a.
88. *Pride of R. Shimeon b. Gamliel.*
 Horayot, f. 13b.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Ki Tissa.
89. *Weasel & Well.*
 Taanit, f. 8.
 Rashi ad loc.
 Tosafot ad loc.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Lekh Lekha.
 Nathan, Arukh, s. v. hld.
 Gedalyah, Shalshelet,
 f. 17.
 Luzzatto, Kaftor, f. 99a.
 Farḥi, O. P. I, f. 27b.
 Eisenstein, Oser, P. 162.
 Maase Buch. No. 101.
 Tendlau, Sagen³, No. 30.
 Grünbaum, Jüd. Dtsch.
 Chrest. p. 404.

- Ben Gorion I, p. 127, 368.
 Gonzenbach, Sicil. Mär. No. 46, note.
 Köhler, Kl. Schriften I, p. 581.
 Cod. Bod. 608, n; 3875, 5.
 Cod. Monac. 242, 8.
 Codd. G. 28, f. 597; 184, Nos. 19 and 241; 185, No. 39; 274 (Ladino) f. 24b.
90. *Value of the Law.*
 Midr. Hagadol, Gen. Lekh Lekha.
 Cod. Br. M. 2380, Midr. Haḥeeṣ, f. 40a.
91. *Judgment after Death.*
 Yoma, f. 35b.
 Abot de R. Nathan, ch. 16.
 Nissim, f. 17b.
 Kohut, al-Dhamari, App. I, No. 10, p. XI.
 Farḥi, O. P. III, f. 63.
 Adhan, Bineot Deshe, f. 17b.
 Yalk. Sip. I, p. 128.
 Maase Buch. No. 64.
 Cod. G. 242, f. 83a.
92. *Eleazar b. Shimeon & Donkey Drivers.*
 Pesikṭa, f. 90b-91a.
 Song R. V, 14 § 3.
 Lonzano, Maarikh. p. 12 to 13.
93. *Eleazar b. Shimeon a mighty Eater.*
 Pesahim, f. 86b.
 Baba Meṣia, III, f. 83.
 cf. J. Maaserot, III, 4.
 Pesikṭa, ch. 10, f. 91a-b.
 Midr. Hagadol, Numb. Pineḥas.
 Nathan, Arukh, s. v. Asuta.
 Yalk. Sip. II, p. 170.
94. *Eleazar b. Shimeon carrying Elijah across the River.*
 cf. Baba Meṣia III.
 J. Maaserot III.
 Pesikṭa, ch. 10. f. 92b to 93a.
 Yalk. Sip. II, p. 170.
 cf. Voragine, Legenda Aurea, ch. 100.
 Bugge Berge, Ny Samling No. 16, p. 69.
95. *Eleazar b. Shimeon's Strength, Death and Miracles.*
 Baba Meṣia, f. 83b-85a.
 Baba Batra, f. 21.
 Pesikṭa, f. 91b-92a and 94b.
 Eccles. R. XI, 2 § 1.
 Nissim, f. 9a.
 Aboab, Men. Ham. ch. 54.
 Yalk. Sip. II, p. 171.
 Maase Buch No. 233.

- Helvicus, Historien I,
ch. 43, p. 212.
Zunz, Geiger Zeitschrift,
III, 40.
96. *Sages' Piety.*
Midr. Hagadol, Numb.
Pinehas.
97. *Akiba starts Studying.*
J. Nazir, VII, 1.
98. *Akiba's Decision.*
Baba Kama, f. 90b in
Mishna.
Abot de R. Nathan, ch. 3.
Tobia, Lekah Tob Exod.
21, 22, p. 151.
Yalk. Sip. V, p. 99.
99. *Akiba and Drowning
Man.*
Yebamot, f. 121a—b,
128.
Tosefta Yebamot, last
chapter.
Midr. Hagadol, Deut.
Reeh.
Eccles. R. ch. II and
XI, 1 § 1.
Abot de R. Nathan, I,
ch. 3.
Yalk. II, § 979.
Yalk. Sip. II, p. 123.
Yeshurun, VI, p. 5.
Cod. de Rossi, 563,
f. 136a—b.
Cod. G. 185, No. 27.
(See below No. 298.)
100. *Charity Rewarded.*
Baba Batra, f. 11a.
- Midr. Hagadol, Deut.
Reeh.
Abot de R. Nathan I,
ch. 3.
Alphab. Siracid. I,
No. 10, f. 8b—9a.
• Yalk. II, § 946 and
§ 979.
Aboab, Men. Ham.
ch. 194.
Bahya, Kad Hakemah,
s. v. Sedaka, f. 76b.
Maase Buch No. 83.
Ben Gorion II, p. 183,
351.
cf. Gesta Rom, No. 15.
101. *Monobaz & Treasures
in Heaven.*
J. Peah, I, 1.
Baba Batra, f. 11.
Tosefta idem ch. 1.
Midr. Hagadol, Deut.
Reeh.
Gen. R. 46 § 10.
Yehiel, Maalot, f. 13a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 190.
Bahya, Kad Hekemah
s. v. Sedaka, f. 76.
Yalk. II, § 834.
Luzzatto, Kaftor
f. 119b.
Yalk. Sip. III, p. 106.
Maase Buch No. 84.
Tendlau, Fellmeier,
No. 59.
Cod. G. 184, No. 157.

102. *Punishment for Delay in Charity.*

Taanit, f. 21a.
J. Shekalim, IX.
cf. J. Peah VIII, 6;
VIII, 9.
Nissim, f. 8a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 191.
Farhi, O. P. III, f. 60b.
Yalk. Sip. II, p. 170.
Maase Buch No. 94.
Steinschneider, Manna,
p. 109; 114.
Zunz, G. V., p. 160e.
Ben Gorion II, 47, 337.
Codd. G. 130, No. 19;
185, No. 56; 274 (La-
dino) f. 31b.

103. *Guests Beaten.*

Pesahim, f. 86.
Kallah, f. 16b.
Derekh Ereṣ R. ch. 6.
Kallah R. ch. 9.
Midr. Hagadol, Numb.
Matot.
Aboab, Men. Ham.
ch. 317.
Yalk. Sip. II p. 116.
Cod. G. 184, No. 32.

104. *Poor through Reduction of Tithes.*

Pesikta, ch. 11.
Tanḥ. Deut. Reëh § 10;
and B. I, Intro. p. 126.
Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.

Exod. R, 31 § 17.

Aboab, Men. Ham.
ch. 190.

Yalk. § 892 and II
§ 962.

Yalk. Sip. IV, p. 10.

Maase Buch No. 99.

Ben Gorion II, p. 128,
346.

Cod. G. 184, No. 240.

105. *Punishment for Neglect of Tithes.*

Tanḥ. B. Deut. Reëh,
§ 9, f. 23.
Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.

106. *Reward for Tithing.*

Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.

108. *Money used for Building Schools.*

Kallah, V, 1.
cf. Levit. R. ch. 34.
Aboab, Men. Ham.
ch. 190.
Bezalel, Shiṭṭa Meku-
bešet to Ketubot,
f. 50.

109. *Meekness of Tarfon.*

cf. Nedarim, f. 62.
J. Shebiit, IV, 2.
Kallah, f. 5b.
Lonzano, Maarikh,
No. 6.
Maase Buch No. 72.

110. *Dead Women in Cemetery Foretell Future.*

Berakhot, f. 18a.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyehi.
Abot de R. Nathan I,
ch. 3, p. 16.
Aboab, Men. Ham.
ch. 259.
Yalk. II, § 979.
Luzzatto, Kaftor, f. 25 b.
Eliah Cohen, Meil Şe-
daka § 436, f. 14 b.
Yalk. Sip. V, p. 131.
Maase Buch No. 12d.
Helvicus, Historien II,
ch. 36, p. 114.
Cod. Br. M. 2351, Midr.
Hahefeş, f. 89a.
Codd. G., 28, f. 631;
184, No. 236.

111/112. *Solomon Detects Thief.*

Midr. Decalogue, VIII, 1.
Ben Atar, No. 18.
Nissim, f. 38a.
Parables of Solomon,
No. VII.
Farhi, O. P. I, f. 20a.
Jellinek, B. H. I, p. 86.
Eisenstein, Oşer, p. 16.
Yalk. Sip. II, p. 149.
Maase Buch No. 215; cf.
No. 223.
Helvicus, Historien I,
p. 150.
Zunz, G. V. p. 152, note b.

Tendlau, Fellmeier,
No. 11c.

Ben Gorion III, p. 97,
303.

Baitál Pachísí, No. 9,
p. 86—89, 197—199.

Behrnauer, 40 Veziere,
p. 103ff.

Benfey, Pantschat. I,
p. 436 § 186.

Boccaccio, Decameron,
X, 5.

Dunlop — Liebrecht,
p. 251b.

Habicht, 1001 Nights,
I, p. 125—130.

Hammer, Rosenöl, II,
p. 277.

Liebrecht, Zur Volks-
kunde, p. 39ff.

Rambaud, La Russie
Épique p. 389.

cf. Rosen, Tuti-Nameh,
p. 240 to 260.

Cod. de Rossi, 563
f. 135b—136a.

Codd. G. 130, No. 39;
185, No. 14.

113. *Solomon & Two-Headed Man.*

Tosafot, Menaḥot, f. 37.

Midr. Hahefeş, Cod. Br.
M. 2351, f. 200a and
231a.

Ben Atar, No. 11.

Bezalel, Shiṭṭa Meḳu-
bešet ad loc.

- Farḥi, O. P. I, f. 21a.
 Jellinek, B. H. IV, p. 151.
 Eisenstein, Oṣer, p. 533.
 Yalk. Sip. II, p. 228.
 Arabic Maase Nissim
 f. 54.
 Steinschneider, Heb.
 Bibl. XII, 76.
 Ben Gorion III, p. 73,
 302.
 cf. Rambaud, La Russie
 Épique, p. 389.
 Cod. Br. M. 27 189, f. 16b.
 Cod. Monac. 222.
 Cod. Oxf. 606, 10.
 Cod. G. 1380, f. 23b.
 (See also partly follow-
 ing number and 392.)
114. *Solomon & Ashmedai.*
 Giṭṭin, f. 68a—b.
 J. Sanhedrin, II, 6.
 Pesikṭa, f. 29a.
 Tanḥ. Levit. Aḥare Mot
 § 1. & B. f. 169a.
 Midr. Psalms, Ps. 78.
 Levit. R. Aḥare Mot.
 Song R. ed. Grünhut
 III, 2, 7—8.
 Eccles. or Lament. R.
 II, 2 § 3.
 Ruth R. s. v. Geshe
 Shalom.
 Ben Atar, No. 4.
 Parables of Salomo
 No. VI.
 Yalk. II, § 182, § 285,
 § 967.
- Kohut, al-Dhamari,
 App. I, No. 12,
 p. XIV.
 Ben Habib, En Yaakob,
 No. 44.
 N. Hirz, Emek Hame-
 lekh, f. 14.
 Yalk. Hadash, No. 71,
 f. 45.
 Farḥi, O. P. I, f. 18b to
 20a; f. 21a; f. 37a.
 Rapaport, Ereḥ Millin,
 p. 242.
 Rab. Pealim, 28—29,
 note, 5.
 cf. Jellinek, B. H. V.
 Grünhut, Sef. Haliku-
 tim, I, f. 20b.
 Yalk. Sip. III, p. 17.
 Raymundus Mart. Pu-
 gio, p. 459.
 Maase Buch No. 104.
 Helvicus, Historien II,
 ch. 32, p. 96.
 Frankel, Tragische Kö-
 nige.
 Tendlau, Sagen³, No. 40.
 Wolff, Bibl. Hebr. III,
 p. 1035 (Rasiel,
 f. 12).
 Steinschneider, Cat.
 Bod. No. 3695, col.
 572—573.
 Steinschneider, Heb.
 Bibl. XII, 75.
 Ben Gorion III, p. 47,
 299.

Ashmedai's Curious Actions.

- cf. Zabara, Book of Delights, ch. 53—56.
 cf. Gaster, Rumanian Fairy Tales, p. 121.
 Ginzburg, Tales, IV, p. 165.
 Apollonius of Thyana ch. 27, 1, 7.
 (ed. Baltzer, p. 266 to 267.
 Baitál Pachísí, p. 15.
 Benfey, Pantschat. I, p. 122—130.
 cf. Caesar, Heisterb. Dialogus Miracular, Distinctio X, No. 61, ed. Strange.
 cf. Diodor, 95.
 Grässe, Gesta, II, 363.
 Grässe, Literaturgeschichte III, p. 964.
 Grünbaum, Z. D. M. G. vol. 31, p. 215 ff.
 Hagen, Gesamt. Abenteuer, III, CXV to CXX.
 cf. Herodotus, III, 40 to 43.
 Knowles, Tales of Kashmir, p. 484—496.
 Kohut, Abhandlungen f. d. Kunde d. Morgenlandes IV, No. 3, p. 72 ff.
 cf. Pauli, ch. 635.
 cf. Plinius, 37, 2.

- Rosen, Tuti-Nameh, 17th Night, II, p. 15.
 Salzberger, p. 58.
 cf. Strabo XIV.
 Tobler, Jahrbuch II, p. 93.
 cf. Valer. Maximus, VI, 9.
 Ward I, p. 763 ff., 846, 850. Robert of Sicily.
 Wickerhauser, p. 167.

Ring.

- Badder, Badische Sagen, No. 405.
 Comestor, 1, III.
 Eisenmenger I, 351 ff.
 Gervasius, ed. Liebrecht, p. 8 and note 12, p. 77.
 Gesta Romanorum, ch. 59.
 Habicht, 1001 Nights, XI, 495th Night, p. 195 ff.
 Hammer, Rosenöl, I, 149—259.
 d' Herbelot, s. v. Jared.
 Kohut, Angelologie, p. 21—23.
 Kuhn und Schwartz, No. 947.
 Müllenhoff, Sagen aus Schleswig - Holstein, No. 178.
 Paschales, Sippurim I, p. 12—24; II, p. 246 252.

Rambaud, La Russie
Épique p. 391.
Regum, ch. 4.
Schmidt, Taschenb. d.
Romanzen, p. 171ff.
Straparola, p. 275.
Vesselovsky, Salomon
i Kitovras, p. 105.
Vinc. Bellov. Spec.
Hist., 17—25.
Paul Warnefried, Pertz
Mon., Lib. de Episc.
Mettens.
Wuk, Serb. Lieder, Si-
mon d. Bastard.
Codd. Br. M. 27189,
f. 10b; 2351 (Midr.
Haḥfeṣ) f. 200a,
231a.
Cod. Hamb. 32, 2.
Cod. Monac, 222, 6.
Cod. Oxf. 2287.
Codd. G. 185, Nos. 5,
55; 972, f. 17; 1380,
f. 23b; 1400, f. 6.
(See also No. 392.)

115. *Solomon's Throne.*

Ḳolbo, § 119.
Yoma, f. 44b.
J. Yoma, f. 41a.
Targum II to Esther.
Baḥya (ed. Krakau)
f. 36b, 64d, 106b,
142c, 213b.
Jerahmeel, ch. LXXXIV,
p. 251 & CIX.

Cassel, Targum Sheni.
Midr. Aba Gorion, ed.
Buber, p. 2—6.
Yalk. II, § 1046.
Farḥi, O. P. I, f. 16a.
Eisenstein, Oṣer,
p. 526.
Yalk. Sip. II, p. 225.
Eisenmenger, II, 370.
Steinschneider, Heb.
Bibl. IV, 49; XII, 5.
Ginzburg, IV, p. 157.
cf. Benfey, Pantschat.
I, 22 and 23.
Cassel, Thron.
cf. Garcin de Tassy,
Hist. de la Lit. Hin-
dou, etc. II, 233; III,
186.
Grünbaum, Z. D. M. G.
vol. 31, p. 303.
Hammer, Rosenöl I,
p. 185ff.
cf. Lescallier, Le Trône
Enchanté.
cf. Massmann, Kaiser-
chronik III, p. 889.
(Cosroe's Throne;
more like No. 4.)
Ouseley, Oriental Col-
lections, I, p. 235.
Perles, Thron. u. Circus
d. Kö. Salomo.
Cod. Monac. 222, 8.
Cod. Oxf. 2797.
Cod. G. 1094g. (Arabic
Version.)

116. *Calendar.*

Berakhot, f. 63a—b.
Midr. Hagadol, Exod. Bo.

117. *Rare Tree Reward for Sabbath Observance.*

Sabbath, f. 150a.
J. Sabbath, ch. 15.
Pesikta R. ch. 23.
Levit. R. 34 § 16.
Yalk. II § 496.
Yalk. Sip. I, p. 18.
Maase Buch No. 8.
Cod. G. 184, No. 137.

118. *Pearl in Fish, Reward for Sabbath Observance.*

Sabbath, f. 119a.
Pesikta R. ch. 23.
Tos. Ketubot s. v. Uldibre, 94.
Midr. Hagadol, Exod. Jithro.
Gen. R. ch. 11 § 4.
Midr. Decalogue, No. IV, 2.
Ben Atar No. 8.
Nissim, f. 10a.
Aboab, Men. Ham. ch. 295.
Asheri, Tur Or. Hayyim, ch. 605.
Sirakis, Bayit Hadash ad loc. (Or. Hay.)
Hušin, Maasim Tobim, No. 49.
Yalk. Sip. III, p. 94.
Maase Buch No. 6.

Ben Gorion II, p. 108, 344.

Clouston, Pop. Tales & Fiction, I, p. 398ff.

Codd. G. 184, No. 207; 185, No. 19.

119. *Riches Reward for Sabbath Observance.*

Sabbath, f. 119a.
Pesikta R. ch. 23.
Midr. Hagadol, Exod. Jithro.

Gen. R., 11 § 4.

Nissim, f. 10a.

Maase Buch No. 7.

Codd. G. 184, Nos. 23, 203; 185, No. 19.

120. *Blessing of Sabbath.*

Gen. R. 10 § 4.

Midr. Hagadol, Exod. Jithro.

Krauss, Antoninus, p. 37.

121a. *Money in Stick.*

Nedarim, f. 25a.

Shebuot, f. 29a.

Pesikta R. ed. Friedmann, f. 113a (B. Temalion).

Midr. Hagadol, Exod. Jithro.

Levit. R. ch. 6 § 3.

Yalk. § 471; II § 571.

Bahya, Kad Hakemah, s. v. Shebua. ed. Con-
stple. f. 76c.

Budge, Ethiopic Alexander Legend, p. 289.

- Dionysius Halicarnas-
sus, IV, 68, 77.
Gaster, Beiträge, p. 42ff.
Hans Sachs, ed. Goe-
deke.
cf. Livy, I, 56.
cf. Saxo Gram. III,
p. 115f.
Stobaeses, Florilegium
ed Meinek, I, p. 357f.
Valer. Maximus Memor-
abilia, VII, 2.
Cod. G. 28, f. 121.
- 121b. *Money in Loaf.*
Giṭṭin, f. 35b.
J. Shebuot, III.
cf. Pesikṭa R. ed. Fried-
mann, ch. 22 and 28,
f. 113b. (very much
alike but *not* identi-
cal.)
Midr. Agada, to Levit.
Midr. Hagadol Exod.
Mishpatim.
Levit. R. ch. 6.
Numb. R. ch. 22.
Yalk. II § 571.
Yalk. Sip. II, p. 138;
III, p. 14.
Ben Gorion. II, p. 100,
343.
122. *Coin in Loaf.*
Giṭṭin, f. 35a.
J. Shebuot, VI, 5.
Midr. Agada to Levit.
Sec.
- Midr. Hagadol, Deut.
Vaëṭhanan.
Levit. R. 6 § 3.
Yalk. Sip. III, p. 14.
Maase Buch No. 31.
Cod. G. 184, No. 79.
123. *Money & Hypocrite.*
Giṭṭin, f. 35.
J. Berakhot, II § 3.
Pesikṭa R. ed Fried-
mann, No. 22, f. 111b.
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
Nissim, f. 25a.
Farḥi, O. P. III f. 36a.
Araki Cohen, Sef. Ha-
maasiyot, ch. 96;
ch. 105.
Ben Gorion II, p. 239,
355.
Perles Sagenkunde,
p. 74.
Tendlau, Fellmeier,
No. 17.
Habicht, 1001 Nights.
XII, p. 167 ff.
cf. Jatakas, Morris,
JFLS. IV, p. 56.
- Being Overpious.*
cf. Legend of Priest &
Worm.
Kaidenower, Kab Hay-
ashar, 52.
Tendlau, Sagen³, No. 21.
Codd. G. 130, No. 48;
274 (Ladino) f. 22b;
942, f. 25b.

124. *Jewel in Bird's Nest.*
See no. 341, full variant.
125. *Eliezer's Decision & Supernatural Witnesses.*
Baba Meṣia, f. 59 b.
cf. Yebamot, f. 121 a.
Midr. Hagadol, Levit Shemini.
Aboab, Men. Ham. ch. 62.
Luzzatto, Kaftor, f. 116 a.
Maase Buch No. 135.
Helvicus, Historien II, ch. 55, p. 167.
Eisenmenger I, p. 14 f.
Cod. G. 1380, f. 30 a.
126. *Prophecy & Death of R. Eliezer.*
Sabbath, f. 11 a.
Sanhedrin, f. 68.
Meg. Taanit, ch. 12, end.
Aboab, Men. Ham. ch. 62.
Bacher, Agada d. Bab. Am. No. 148, p. 23.
Gaster, Anuar p. Is. p. 121.
Köhler, Or. & Occid. II, p. 546—559.
Pann, Povestea Vorbiu II, p. 96.
Talvj, Volkslieder d. Serb. II, p. 78.
Zachariae in Z. V. Vlksd. XI, p. 331.
127. *Aḳiba Comforts Eliezer.*
Sanhedrin, f. 68 a and 101 a.
Sifre, Numb. § 32, p. 73 b.
- Mekhilta, Jithro, ch. 10.
Midr. Psalms, 94 & 101.
Midr. Hagadol, Deut. Shofetim.
Adhan, Bineot Deshe, f. 28 b.
128. *No Mourning for Slaves.*
Berakhot, f. 16.
Semahot, ch. 1.
Hullin, f. 7 a.
ch. J. Demai, I, 3.
Midr. Hagadol, Gen. Vayyishlah.
Luzzatto, Kaftor, f. 108 a.
Yalk. Sip. III, p. 116.
Maase Buch No. 54.
Helvicus, Historien I, ch. 27, p. 116.
Cod. G. 184, No. 243.
133. *Two Ways.*
Berakhot, f. 23 b.
Maase Buch No. 24.
Helvicus, Historien II, ch. VI, p. 22.
134. *Aḳiba & the Dead.*
Kallah Rabati ch. 2. (ed. Wilna in Talmud).
Kol Bo, f. 114.
Mass. Kallah R. § 2.
cf. Tanḥ., Noah.
Midr. Ruth, f. 25.
Tana debe Eliahu Zutta, 17, f. 45 b.
Simḥa, Maḥazor Vitri, § 144.

- Isaac & Vienna, Or Zarua, Shabbat II § 50.
 Ben Atar, No. 14.
 Midr. Decalogue, VII, 2b.
 Nissim, f. 37b.
 Aboab, Men. Ham. ch. 9 and II, 1 § 1.
 Bahya, Deut. Shofetim. de Vidas, Reshit Hokhma, Gidul X, Banion.
 Menasseh b. Israel Nishmat Hayyim II, ch. 27.
 Heilperin, Seder Hadorot, s. v. Akiba.
 Farhi, O. P. I, f. 32b.
 Kaidenower, Kab Hayashar, ch. 80.
 Plumyian, Sefer Zekhara, last folio.
 Grünhut, Likkutim, vol. VI, f. 16a, 19b.
 Maase Buch. No. 146.
 Eisenmenger II, p. 357.
 Zunz, G. V., p. 140a.
 Ben Gorion. II, p. 154, 348.
 cf. Olsen, Norske Folkeventyr. No. 129, p. 286.
 Cod. Oxf. 1217 (Yiddish).
 Codd. G. 40, f. 216a—b; 130, No. 57; 246n, f. 113a; 130, No. 57.
135. *Daughter of Nakdimon b. Gorian.*
 Ketubot, f. 66b.
 J. Ketubot V, end.
- Tosefta Ketubot, V end.
 Pesikta R. ch. Nahamu.
 Sifre, Deut. § 305.
 f. 130a.
 Mekhilta, Jithro, ch. בחנט
 Midr. Hagadol, Deut. Ki Tabo.
 Lament. R. I, 16.
 Abot de R. Nathan, ch. 17.
 Aboab, Men. Ham. ch. 190.
 Yalk. II § 982.
 Kohut, al-Dhamari, App. I, No. 4, p. IVf.
 Maase Buch No. 67.
 Cod. G. 28, f. 525.
136. *Tamptation of Matia b. Heresh.*
 J. Shabbat, ch. 3.
 cf. Story of R. Meir in Kiddushin.
 Midr. Abhir in Yalk. § 161.
 Midr. Decal. VII, 1.
 Ben Atar, No. 15.
 Aboab, Men. Ham. ch. 24.
 cf. Lonzano, Maarikh, ed. Jellinek, p. 117 to 118.
 Luzatto, Kaftor, f. 76a.
 Jellinek, B. H. I, p. 79ff.
 Yalk. Sip. I, p. 130.
 Maase Buch No. 111, 246.
 Ben Gorion. I, 139, 170.

Devil in Woman's Form.

- cf. St. Victorinus;
Acta Sanctae Bolland.
8th January.
Dunlop-Liebrecht,
p. 479—480.
Grässe, Sagen, v. Tann-
häuser.
Grimm, D. Mythologie²,
p. 888, 1230 (Tann-
häuser), 406 note, and
103 note.
cf. Grimm, D. Sagen,
No. 453 and p. 1204.
cf. also p. 895.
v. d. Hagen,
Gesamtabenteuer, III,
CLXII f. to No. 98, 99.
Liebrecht, to Gervasius,
Otia Imperialia,
note 8, p. 87.
Luther, Tischreden, ch.
9, f. 105.
Legend of St. Makarius.
Massmann, Kaiserchro-
nik, III, 920.
cf. Temptation of St.
Antonius.
cf. Viața sf. Macarie, ed.
Gaster, Revista. vol. V,
p. 89 ff.
Jacob de Voragine, Leg.
Aurea, No. 2 § 9;
No. 123 § 5.
Wolf, Niederländ. Sa-
gen, No. 183.
Cod. Vat. 235, No. 16.

cf. Codd. G. 28, f. 242;
184, Nos. 6 and 58;
185, No. 29.

137. *Ben Sabar & Angel of Death.*

- Ben Atar, No. 18.
Eliah Cohen. Meil Şe-
daka, 432, f. 14a.
Jellinek, B. H. VI, 133,
No. 8.
Eisenstein, Oşer p. 334.
Maase Buch No. 200.
Helvicus, Historien I,
ch. 31, p. 122.
Ben Gorion II, p. 169,
350.
Cod. Br. M. 27 189,
f. 22a.
Cod. de Rossi, 563, 28,
f. 138a.
Cod. G. 185, No. 23;
972, f. 19.

138. *Joshua b. Levi & the Angel of Death.*

- Berakhot, f. 51a.
Ketubot, f. 77b.
Kol Bo, § 120.
Midr. Agadah Bereshit,
Wilna, 1802.
Midr. Hagadol, Gen.
f. 55a.
Midr. Samuel, ed. Bu-
ber, No. 6, p. 34.
Alphab. Siracid. f. 29a.
Nissim, f. 38b.
Hadassi, Eshkol Hako-
fer, ch. 84, f. 36d.

- Shibbole Haleket Hakaser, Cstple 1519 col. 60 § 20.
- Ben Habib, En Yaakob, Erubin, ch. II in Commentary of "Hakoteb".
- Joseph b. Yahya, Torah Or, ch. 38.
- Farhi, O. P. II, f. 64a.
- Jellinek, B. H. II, p. 48.
- Zacuto, Yuhasin, p. 68.
- Eisenstein, Oser, p. 212.
- Yalk. Sip. I, p. 21.
- Eisenmenger I, 867 to 869, 870f.
- Zunz, G. V.², p. 149, note d.
- Tendlau, Sagen³, No. 12.
- Bacher, Aggad. d. Pal. Amor. I, p. 192 f.
- Gaster, Hebrew Visions of Heaven & Hell, JRAS. 1893, p. 571ff.
- Ben Gorion II, p. 164, 349.
- Seymoor, St Patrick's Purgatory.
- Visions of Heaven & Hell; Ward, II, p. 397—580.
- Cod. Oxf. 1311, f. 89 to 90b; 2221, II.
- Cod. de Rossi, 563, f. 87a—88b.
- Codd. G. 20, f. 33b; 130, No. 59; 184, No. 80; 185, No. 42; 159, f. 1—3a; 274, f. 34a to 39b; 942, f. 28a; 972, f. 24.
139. *Bride & Angel of Death*. Tobit.
- Tanh. Deut. Haazinu. Midr. Decalogue, No. VII, 3b.
- Ben Atar, No. I, Eliah Cohen. Meil Sedaka 434, reprinted B. H. V, p. 152—154.
- Farhi, O. P. I, f. 29a.
- Yalk. Sip. I, p. 23.
- Ben Gorion I, p. 154, 156, 371.
- Cod. G. 185, No. 45.
- 139a (140). *Eliharaf & Abbuya and Angel of Death*. J. Kelaim, IX, f. 32c. Succah, f. 53a.
- Midr. Hagadol, Gen. f. 35b.
- Ben Atar, No. 1.
- Maase Buch No. 81.
- Tendlau, Sagen³, No. 26.
- Ginzberg, IV, p. 175.
- Hammer, Rosenöl I, p. 253f.
- Julien, Avandanas, No. 12.
- Liebrecht, Zur Volkskunde, p. 32; III.
- Cod. G. 185, No. 38.

140 (141). *Two Youths & Angel of Death*.
 cf. J. Kelaim, IX, 3.
 Midr. Hagadol, Gen.
 f. 35 b.
 de Vidas, Reshit Hokhma, p. 409.
 cf. Veckenstedt, Wendische Sagen, p. 3.
 142 (141). *Elisha b. Abbuya*.
 Hagiga, f. 15a—b.
 J. Hagiga II, f. 77b—c.
 Tosafot Hagiga, s. v. Shubu.
 Kiddushin, f. 141a.
 Hullin, f. 141a.
 Pesah, f. 119.
 Succah, f. 53a.
 Kilaiim, f. 32d.
 cf. Makkot, f. 10a.
 Sabbath, f. 30b.
 J. Ketubot, f. 35b.
 Gen. R. Vayyehi.
 Eccles. R. VII, 8 § 1.
 Ruth R. III, 13 § 6.
 Mishle R. VI, 20, ed. Buber, p. 56—57.
 Nissim, f. 6a.
 cf. Ben Atar, f. 2a and 13a—14b.
 Yalk. Mahiri to Ps. 90;
 Eccles. 974; 229b, ed. 1687.
 Luzzatto, Kaftor, f. 85a.
 Yalk. Sip. I, p. 2a.
 Maase Buch No. 81.
 Eisenmenger II, p. 343.

Tendlau, Sagen³, No. 23.
 Graetz, Gnosticismus,
 p. 62—71.
 Bacher, Tannaiten I,
 p. 433.
 Ben Gorion II, p. 147,
 347.
 Benfey, Pantschat. I,
 99ff. § 28.
 = Liebrecht, Or. u.
 Occid. I, 135.
 Hammer, Rosenöl I,
 253—254.
 Julien, Les Avadanas,
 I, 64, No. 12.
 Liebrecht, Bemerkungen
 zu Gervasius, p. 63,
 note 2, in Pfeffer's
 Germania, V, 35.
 Codd. G. 84, No. 19,
 f. 40b; 100, f. 208a—b;
 185, f. 36.
 143 (142). *Three Wicked Daughters*.
 Midr. Hagadol, Kedoshim.
 Levit. R. 26 § 2.
 Midr. Decalogue IX, 1.
 Ben Atar, No. 19,
 f. 37a.
 Jellinek, B. H. V,
 p. 145—146.
 Yalk. Sip. II, p. 150,
 III, p. 49.
 Maase Buch No. 220.
 Helvicus, Historien I,
 ch. 36 (!) p. 146.

- Tendlau, Fellmeier,
No. 23.
cf. Lidzbarski, NeuAram.
Märch. p. 155.
Cod. G. 185, No. 26.
- 144 (143). *Strange Blessing
by Scholars.*
Moed Katan, f. 9a.
J. Maaser Sheni, IV.
Nif. Mas. Jerusalem,
No. 112.
- 145 (144). *Allegory of Old Age.*
Sabbath, f. 152a.
Levit. R. 18 § 1.
Eccles. R. to 12, 5.
Midr. Hagadol, Gen.
Hayye Sarah.
Bacher, Aggad. d. Tann.
II, p. 531.
Heilperin, Sed. Hadorot,
II, p. 364.
Cod. G. 242, Hayye
Sarah.
- 146 (145). *R. Meir & Pre-
sumed Sore Eye.*
J. Sota, ch. 5.
Midr. Hagadol, Numb.
Nasso.
Levit. R. 9 § 9.
Numb. R. 9 § 20.
Deut. R. 5 § 15.
Yalk. to Levit. Šav.
Kohut, al - Dhamari,
App. I, No. 5, p. VI.
Yalk. Sip. III, p. 24.
Ben Gorion. II, p. 32,
335; p. 41, 336.
- Codd. G. 28, f. 337; 100,
f. 98b.
- 147 (146). *Dead Children &
Parable of Two Jewels.*
Midr. Prov. ch. 31.
Midr. Decalogue, IV, 1.
Nissim, f. 23a, 28a.
Yalk. II, § 964.
Arabic Maase Nissim, f. 3.
Tendlau, Sagen³, No. 9.
Carmoly, Jardin En-
chanté, Tale 9, p. 108
to 114.
Cod. G. 130, No. 44,
f. 111a.
(cf. No. 379.)
- 148 (147). *Akiba Shepherd,
Scholar, through love of Wife.*
Nedarim, f. 50a.
Ketubot, f. 63.
Pesahim, f. 49.
Gittin, f. 56.
Abot de R. Nathan, I,
ch. 6, p. 28.
Nissim, f. 26a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 244.
Farhi, O. P. III, f. 67a.
Maase Buch No. 68 and
69.
Tendlau, Sagen³, No. 55.
Ben Gorion I, p. 96; II,
p. 25, 335.
cf. Dsanglun, ch. 45,
p. 369.
Codd. G. 130, No. 42,
f. 108a; 184, No. 242.

149 (148). *Antoninus Visits R. Jehudah.*

Aboda Zara, f. 10b.
 Pesikta R. ch. 47.
 Gen. R. ch. 67.
 Levit. R. ch. 10.
 Nissim, f. 26b.
 Yalk. II § 549.
 Yalk. Sip. V, p. 131.
 Maase Buch No. 33.
 Krauss, Antoninus, 47, 58.
 Singer in Z. V. Vlksd. II, p. 299.
 Ben Gorion II, p. 57, 339.
 Livius, I, 54.
 Cod. G. 130, No. 50, f. 120a, 1388 f. 1.

150 (149). *Antoninus & Jehudah's Advice.*

Midr. Hagadol, Gen. Toledot.
 Gen. R. ch. 67 § 6.
 Krauss, Antoninus, p. 45.
 cf. Benezé, Orendel, Wilhelm v. Orange, p. 97—98.
 Leibnitz, Scriptores rer. Brunswic. III, p. 624.
 Periander & Thrasybul. Sextus & Tarquinius Superbus.

151 (150). *"Whatever God Does is for the Best."*

Berakhot, f. 60bf.
 Aboab, Men. Ham. ch. 122.

Yalk. Sip. V, p. 40.
 Tendlau, Sagen³, No. 31.
 Conde Lucanor, ch. 16.
 Cod. G. 184, No. 211.

152 (151). *Study or Money.*

J. Berakhot, 89, 3.
 Pesikta, f. 87b.
 Tanh. B. Exod. Pekude § 7. (ch. 39 v. 33).
 Gen. R. ch. 35 § 2.
 cf. Exod. R., 52 § 3.
 Midr. Psalms B. f. 204a.
 Grünhut, Midr. Hashkem.

Yalk. II § 964.

Grünhut, Sefer Halikutim, Jerus. I, f. 11a, note 2.

J. Alnaḳavah in Reshit Hokhmah.

Ben Gorion II, p. 39, 336.

Codd. G. 184, No. 56; 185, No. 31.

153 (152). *Precious Gift from Paradise.*

Taanit, f. 25a.
 Midrash Vehizhir to Exod. 39, 33.
 Grünhut, Midr. Hashkem.
 Midr. Ruth, 83, 4 (ch. 8 § 4).
 Midr. Psalms B. § 8, p. 204b.
 Tanh. B. Exod. Pekude, p. 132.

- Exod. R. 52 § 3.
 Ruth R. ch. 3.
 Nissim, f. 11f.
 Yalk. II, § 964; Yalk.
 Prov. ch. 31; Yalk.
 Psalms, 92.
 Eliah Cohen, Meil Şe-
 dağa, No. 560.
 Grünhut, Sef. Haliku-
 tim, Jerus. I, f. 11b.
 Codd. G 130 (Pearl);
 184, No. 55; 185,
 No. 32.
- 154 (153). *Rivers of Balm in
 Paradise.*
 J. Aboda Zara III, 1, f. 77.
 cf. Taanit, f. 25.
 Tanḥ. Gen. § 1, f. 5a;
 Vayyehi § 4 f. 81a
 and B. Exod. Pekudé
 § 7, p. 131.
 Gen. R. ch. 62 § 2.
 Exod. R. 52 § 3.
 Sam. R. 52 § 3.
 Yalk. § 110; II, § 330 &
 § 719.
 cf. Kaidenower Kab
 Hayashar, 36.
- 155 (154). *Care in Judgment.*
 Tanḥ. Deut. Shofetim II
 § 3, f. 163a.
 Yalk. Sip. V, p. 71.
 Cod. G. 184, No. 66.
- 156 (155). *David & Giants of
 Nob.*
 Sanhedrin, f. 95a.
 Moed Katan, f. 16b.
- cf. Pesah Hagada, Ye-
 men, ed. Greenberg,
 ch. 70, p. 68.
 cf. Tanḥ. B. Gen. Vay-
 yeşe p. 150.
 Midr. Hagadol, Deut.
 Ki Teşe.
 cf. Gen. R. ch. 59.
 Ben Atar, No. 5, f. 4b.
 Yalk. II § 155.
 Farhi, O. P. I, f. 30a.
 Grünhut, Sef. Haliku-
 tim, Jerus. I, f. 21bf.
 Jellinek, B. H. IV, p. 140.
 Eisenstein, Oser, p. 16.
 Gaster, Samaritan
 Joshua, Z. D. M. G. 1908.
 Aramaean Ms. of Haf-
 torah.
 Eisenmenger, I, p. 414f.
 Ginzburg, IV, p. 107.
 Clouston, Pop. Tales &
 Fiction I, p. 218f.
 Cod. Br. M. 27189,
 f. 11b.
 Cod. G. 1400, f. 9.
- 157 (156). *David & Stone of
 Foundation.*
 J. Sanhedrin, X, 1, f. 29a.
 Succah, f. 53a.
 Joma, 5, 2 (3).
 Midr. Hagadol, Levit.
 f. 111b.
 Sam. Rab. ch. 28.
 Yalk. Makhiri, to
 Ps. 120, 1. p. 231.
 Yalk. II § 878.

158. *Washing of Hands.*
 Yoma, f. 83b.
 Hullin, f. 106a end.
 cf. Rashi in Gamara.
 Tanḥ. Numb. Balak
 § 15 and B. ibid.
 f. 279c.
 cf. Pesikṭa R. ch. 22 § 5.
 Numb. R. f. 297c.
 Nissim, f. 26a—b.
 Yalk. Sip. III p. 39.
 Maase Buch No. 86.
 Codd. G. 184, No. 25;
 942, f. 26a.
159. *Washing of Hands.*
 v. No. 158. Same literature.
 Tr. Yoma, f. 83b.
 cf. Rashi ibid.
 Tanḥ. Numb. Balak, §15.
 Numb. R. sect. 20 § 44.
Recovering Money by Trick.
 Pesikṭa R. ch. 22 § 5.
 Numb. R. 20 § 21.
 Nissim, f. 25—26.
 Zabara, Book of Delights, p. 51.
 Boccaccio, Decameron,
 Day 8, No. 10.
 Cento Novelle Antiche
 No. 74.
 Gesta Rom. No. 118.
 Habicht, 1001 Nacht
 XII, p. 167 ff.
 Perles, Sagenkunde,
 p. 73—74.

- Habicht, 1001 Nights
 XII, p. 167 ff.
 Cod. G. 28, f. 501.
160. *Aḳiba & Washing of Hands.*
 Erubin, f. 21.
 Midr. Proverbs, 9.
 Nissim, f. 29a.
 Yalk. Sip. III, p. 39.
 Maase Buch No. 77.
 Helvicus, Historien II,
 ch. 26, p. 78.
 Codd. G. 184, No. 203;
 942, f. 27b.
162. *Ḥanina b. Dosa & Daughter.*
 ch. Baba Kama, f. 50.
 cf. Yebamot, f. 121.
 cf. Shekalim, 5.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Mishpatim.
 cf. Yalk. II § 760.
 cf. Aboab Men. Ham.
 ch. 234.
 Luzzatto, Kaftor, f. 92a,
 93a.
 Yalk. Sip. II, p. 173.
 Cod. G. 184, No. 74.
 (cf. No. 379.)
163. *Ḥanina b. Dosa & Sabbath Meal.*
 cf. Berakhot, f. 5b.
 Taanit, f. 24bf.
 Nissim, f. 11b—12a.
 Farḥi, O. P. III, f. 61b.
 Yalk. Sip. I, p. 88.

- Maase Buch Nos. 35, 36.
 Perles, Sagenkunde,
 p. 51f.
 Ben Gorion II, p. 35,
 335.
 Codd. G. 185, No. 32;
 942, f. 4b.
164. *Hanina b. Dosa & Scorpion.*
 Berakhot, f. 33a.
 J. Berakhot, V.
 Tanḥ. Exod. Vayera
 § 4.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. I, § 108.
 Kaidenower Kab Ha-
 yashar, 8, 10.
 Yalk. Sip. V, p. 29.
 Maase Buch No. 105.
 Codd. G. 184, No. 138;
 185, No. 36; 1442,
 f. 13b.
165. *Hanina b. Dosa & Adder.*
 Berakhot, f. 30, 32.
 Asheri, Ṭur, Oraḥ Hay-
 yim, ch. 104 § 3.
 Tanḥ. Exod. Vayera § 4,
 f. 103b.
 Kaidenower Kab Ha-
 yashar, 8, 10.
 Sef. Hamaasiyot, ed.
 Araki Cohen, ch. 56.
166. *Hanina b. Dosa's Cure.*
 Berakhot, f. 34b.
 J. Berakhot, V.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyehi.
- Song R. II, 16 § 2.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 109.
 Yalk. Sip. V, p. 60.
 Cod. G. 184, No. 201.
167. *Hanina b. Dosa & Cure.*
 Berakhot, f. 34b.
 J. Berakhot, V, 5.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyehi.
 Maase Buch No. 97.
 Cod. G. 184, No. 200.
168. *Attendance at School Re-warded.*
 Midr. Hagadol, Exod.
 Terumah; Deut. Vay-
 yelekh.
169. *R. Gamliel's Pride & Chastisement.*
 Berakhot, f. 27bff.
 J. Berakhot, IV, 1.
 cf. B. Berakhot, V,
 f. 36b.
 cf. Rosh Hashana, 25.
 cf. Aboab, Men. Ham.
 ch. 62.
 Maase Buch No. 122.
170. *Eliezer b. Hyrkanos & his Father.*
 Pirke de R. Eliezer,
 ch. 1.
 Tanḥ. B. Gen. Lekh
 Lekha, § 10.
 Gen. R. 42 (41 § 1).
 Abot de R. Nathan I,
 ch. 6 p. 30; II, ch. 13,
 30.

- Horowitz, Eked Hagedot.
Yalk. § 72.
Eisenstein, Oser, p. 31.
Yalk. Sip. I, p. 58.
Arabic Maase Nissim,
f. 32.
Ben Gorion II, p. 16,
334.
172. *Astrologers' Error.*
Sabbath, f. 156b.
Tanh. Deut. Shofetim
§ 10.
Midr. Hagadol, Deut.
Shofetim.
Lonzano, Maarikh, ed.
Jellinek.
173. *Wife Substituted.*
cf. Jashai Legend.
Singer in Z. V. Vlksd. II,
p. 300.
174. *Girl's Fate.*
Midr. Hagadol, Deut.
Haäzinu.
Abot de R. Nathan, I,
ch. 66.
Yalk. Sip. V, p. 126.
175. *Man Buried Twice.*
Sabbath, f. 150b.
Cod. G. 184, No. 49.
176. *Min & Wind.*
Hullin f. 87a.
177. *Wine Turned Sour.*
Berakhot, f. 5b.
Maase Buch No. 25.
178. *R. Hisda's Former Wealth.*
Berakhot, f. 58b.
179. *Merit of Repetition.*
cf. Erubin, f. 54b.
Midr. Hagadol, Exod.
Mishpatim.
Maase Buch No. 132.
180. *R. Meir & Samaritans.*
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyishlah.
Gen. R. 94 § 7.
Yalk. Sip. p. 153.
Ben Gorion II, p. 160,
348.
181. *R. Meir & Wicked Inn-keeper.*
Midr. Hagadol, Gen.
Mikes.
Gen. R. 92 § 6.
Yalk. § 150.
Maase Buch No. 231.
Helvicus, Historien, I
ch. 42, p. 197.
Tendlau, Fellmeier,
No. 41.
182. *R. Ishmael & Samaritans.*
J. Aboda Zara V, 4.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyese.
cf. Gen. R. 81 § 3; 32
§ 10.
cf. Deut. R. ch. 3.
cf. Song R. ch. 4.
Yalk. § 57.
Yalk. Sip. I, p. 117.
183. *Kindness & Charity.*
Midr. Hagadol, Deut.
Reeh.

184. *Moses's Grave.*
 Sota, f. 13.
 Yalk. Sip. V, p. 134.
 Cod. G. 97 f. 782 (Jerahmeel).
185. *Prayer Long & Short.*
 Berakhot, f. 34.
 Mekhilta, Exod. Beshallah.
 Midr. Hagadol, Exod. Beshallah.
 Yalk. § 742.
 Aboab, Men. Ham. ch. 109.
 Yalk. Sip. II, p. 107.
186. *Pride Loses Knowledge.*
 Pesachim, f. 66.
 B. Yebamot, f. 105a.
 J. Yebamot, end of ch. 12 § 6, f. 13a.
 Tanh. § 5. Tanh. B. Gen. § 2, Levit. Šav, p. 17.
 Midr. Hagadol, Gen. Vayyishlah.
 Gen. R. § 5.
 Levit. R. Šav.
 Yalk. II, § 964.
 Yalk. Sip. III, p. 20.
 (Nos. 187—193 equal to J. Peah I 1, f. 15c; Kiddushin, f. 31a; B. Aboda Zara, f. 24.)
187. *Respect for Father.*
 Aboda Zara, f. 24.
 J. Peah, I § 1.
 Kiddushin, f. 31a.
 Pesikta R. § 23.
- Midr. Hagadol, Deut. Veëthanān.
 Deut. R. I, § 15.
 Yalk. § 297.
 Aboab, Men. Ham. ch. 165.
188. *Respect for Father.*
 Kiddushin, f. 31.
 J. Peah, I § 1.
 cf. Pesikta R. f. 44.
 Midr. Hagadol, Exod. Jithro.
 Yalk. § 297.
 Midr. Decalogue, ed. Jellinek, B. H. V, f. 2b.
 Aboab, Men. Ham. ch. 165.
 Kohut, al - Dhamari App. I, No. 8, p. X.
 Maase Buch No. 127.
 Zunz, G. V. p. 152, no. b.
 Ben Gorion II, p. 69, 340; p. m, 344.
 cf. Liebrecht, Zur Volkskunde, p. 81, No. II.
 Cod. G. 184, No. 155.
189. *Respect for Mother.*
 Kiddushin, f. 31a.
 Aboda Zara, f. 24a.
 J. Peah, I § 1.
 Pesikta R. § 23.
 Deut. R. I § 15.
 Yalk. § 297.
 Yalk. Sip. II, p. 144.

190. *Respect for Mother.*
J. Peah, I § 10.
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
Maase Buch No. 142.
191. *Respect for Mother.*
J. Peah, I, § 1.
193. *Good & Bad Treatment of Parents.*
J. Peah, I, § 1.
cf. B. Kiddushin, f. 31a.
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
Rashi.
Ben Gorion II, p. 111, 344.
Cod. G. 1380, f. 4b.
194. *Blood Boiling.*
Giṭṭin, f. 54.
Pesikṭa R. ch. 25.
Deut. R. ch. 2.
Lament. R. sect. I.
Yalk. Sip. I, p. 44.
cf Blood of Zechariah.
195. *Companions in Paradise.*
Eccles. R. III, 9 § 1.
196. *Woman Carrying Off Husband.*
Pesikṭa, f. 147.
Pesikṭa R. ch. 31.
Song R. I, 4 § 2.
Yalk. § 16.
Yalk. Sip. I, p. 62.
Tendlau, Sagen³, No. 14.
Bergsträsser, Neu-Aram.
Märch. No. 3.
Clouston, Pop. Tales &
Fic. II, p. 327—331.
- Gaster, Germania. 1879.
p. 285 ff.
- Gaster, Gypsy Tales.
- Gaster, Rum. Fairy
Tales, p. 69.
- cf. Grimm, D. Sagen²,
No. 493, p. 169. Wei-
ber zu Weinsperg.
- Grimm, K. & H. M.
No. 94.
- Hartmann in Z. V.
Vlksd. VII p. 104.
- Ispirescu, Legende sau
Basmale No. XV,
p. 181.
- Massmann, Kaiserchro-
nik, III, p. 1113.
- Codd. G. 28, f. 40; 130,
No. 20, f. 69a.
197. *Aḳiba Visiting the Sick.*
Nedarim, f. 40a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 207.
- Maase Buch No. 116.
- Steinschneider, Heb.
Bibliographie, Vol. 22,
p. 135—136.
- Cod. G. 184, No. 184.
198. *Good & Bad Feeding of Parents.*
Yeḥiel, Maalot, f. 9a.
199. *God waits on Man.*
Midr. Hagadol, Deut.
Ekeb.
Cod. Br. M. 2380 (Midr.
Haḥefes) f. 45a.
Cod. G. 184, No. 73.

200. *Feeding of Labourers.*
 Baba Meṣia, f. 86a.
 Midr. Hagadol, Deut.
 Ekeb.
 Yalk. Sip. I. p. 66.
201. *Portals of Future Jerusalem.*
 Midr. Hagadol, Exod.
 Vayyishlah.
 Farhi, O. P. I, f. 31a.
 Cod. G. 184, No. 171.
202. *Jewels of Future Jerusalem.*
 Midr. Hagadol, Exod.
 Vayyishlah.
 cf. Farhi, O. P. I, f. 31a.
203. *Pearl for Gate of Jerusalem.*
 Baba Batra, f. 76a.
 Pesikta, f. 136b.
 Pesikta Rabbati, sect.
 32, f. 60a.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyishlah.
 Midr. Ps. Ps. 87
 Yalk. II § 339.
 Yalk. Sip. II, p. 209.
 Singer in Z. V. Vlksd.
 II. p. 295.
 Brandan Legend.
 Zimmer in Z. D. A.
 XXXIII, 127ff., 258ff.
204. *Jew & Gate of Jerusalem.*
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayyishlah.
205. *Shimeon b. Yohai & Rainbow.*
 Ketubot, f. 77b.
 J. Berakhot, IX, 2.
 Pesikta de R. K. Exod.
 Beshallah.
 Midr. Hagadol, Gen.
 f. 47d—48b.
 Midr. Psalms, B. Ps. 36
 § 8, f. 126b.
 Gen. R. ch. 35 § 2.
 Cod. Br. M. 2380 (Midr.
 Hahefeṣ), f. 32b.
206. *Shimeon b. Yohai in Cave.*
 Sabbath, f. 33a.
 J. Shebiit, IX, 1.
 Zohar in Introd.
 Pesikta de R. K., X and
 LXX.
 Midr. Psalms, Ps. 17.
 Gen. R. ch. 79 § 6.
 Eccles. R. X, 8 § 1.
 Esther R. III § 7.
 Yalk. § 133.
 Yalk. Sip. I p. 114.
 Maase Buch No. 16.
 Helvicus, Historien, I,
 ch. 5, p. 58.
207. *R. Meir & Clean Animals.*
 Midr. Hagadol, Levit.
 Shemini.
 Eccles. R. I, 1. § 9.
 Yalk. Sip. III, p. 35.
208. *Waters of Ocean.*
 Gen. R. ch. 13 § 9.

- Eccles. R. I, 7 § 3.
 Yalk. II, § 967.
 Yalk. Sip. I, p. 7.
 Cod. Br. M. 2380 (Midr.
 Haḥefes) f. 10a.
209. *Treasures for Messiah.*
 Midr. Psalms, Ps. I.
210. *Stones in High Road.*
 Baba Ḳama, f. 50a.
 Tosefta B. Ḳama, ch. II.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Mishpatim.
 Eccles. R. VI, 11 § 1.
 Yalk. Sip. II, p. 173.
 Cod. G. 184, No. 72.
211. *Division of Earnings.*
 Midr. Hagadol, Gen.
 Lekh Lekha.
 cf. Gonzenbach, Sicil.
 Märchen, No. 50.
 cf. Köhler, note to Gonzenbach, No. 50, note 2, p. 234.
212. *Bar Kappara as Guest.*
 Nedarim, f. 50b.
 Levit. R., 28 § 2.
 Eccles. R. I, 3.
 Yalk. II, § 966.
 Yalk. Sip. III, p. 13 & 179.
 Königsberger in Z. V.
 Vlksd. VI, p. 149.
213. *Spell in Name of Jesus.*
 Aboda Zara, 27b.
 J. Sabbath, XIV, 4.
 Tosefta Hullin II.
 Eccles. R. I, 8 § 3.
 Yalk. II § 937,
- 213b. *Ḥananya Under Spell.*
 Eccles. R. I, 8 § 4.
214. *Denunciation of Jews Punished.*
 Eccles. R. to II, 17 § 1.
 Eisenstein, Oser, p. 333.
215. *Bar Ḥadya & Dreams.*
 Berakhot, f. 56a ff. (En Yaakob 110) Differently arranged in Talmud.
 cf. J. Mass. Maaser Sheni, IV, 6.
 Midr. Hagadol, Gen. Mikeš.
 cf. Lament. R. I § 14
 Yalk. Sip. I. p. 132.
 Maase Buch No. 28.
 Helvicus, Historien II, ch. 16, p. 54.
216. *Ben Dama & Dreams.*
 Aboda Zara, f. 27b.
 Berakhot, f. 56a ff.
217. *R. Ishmael & Dreams.*
 Berakhot, f. 56f.
 J. Maaserot Sheni, IV, 6.
 Lament. R. I § 14.
218. *King Sabur & Dreams.*
 cf. Berakhot, f. 56a (ed. Venice f. 57b bottom).
 Midr. Hagadol, Gen. Mikeš.
 Yalk. II § 1060.
 (Joshua b. Hananya & Dream, Berakhot, f. 56.)

219. *R. Eliezer & Dream.*
J. Maaserot Sheni IV, 6.
Gen. R. ch. 89 § 8.
Lament. R. ch. 1, § 18.
Yalk. Sip. I p. 132.
220. *Death of R. b. Nahman.*
B. Meṣia, f. 86a.
(shorter in Talmud; last
portion missing there)
Aboab, Men. Ham.
ch. 55.
221. *Women Like Geese.*
Berakhot, f. 20a.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyehi.
Yalk. § 157.
Yalk. Sip. I, p. 163.
cf. Boccaccio, Decame-
ron IV, Intro.
Dunlop-Liebrecht,
p. 230.
222. *Beauty of R. Johanan.*
Berakhot, f. 20a.
Baba Meṣia, f. 84a.
Midr. Hagadol, Gen.
Veyese, Vayyehi.
Maase Buch No. 133
(134).
223. *Beauty of R. Johanan.*
cf. Taanit, f. 25a.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyehi.
Maase Buch No. 23.
224. *R. Johanan & Resh
Lakish.*
B. Meṣia, f. 84a
(74b?). (No. 222 here
intercalated in Tal-
mud.)
cf. J. Peah, VIII, 9.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyehi.
Yalk. Sip. I, p. 13.
Maase Buch No. 66.
225. *Unfair Treatment.*
cf. Baba Batra f. 22a.
Midr. Hagadol, Levit.
Behar.
Yalk. Sip. II, p. 158.
226. *Unaccustomed Food.*
Ketubot, f. 67b.
J. Peah, VIII, 9.
Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.
227. *Good Food Provided.*
Ketubot, f. 67b.
cf. J. Peah, VIII, 9.
Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.
228. *Mar Ukba's Secret Cha-
rity.*
Ketubot, f. 67b.
Sabbath, f. 67.
cf. Midr. Hagadol, Gen.
f. 122b; Deut. Reëh.
Yalk. § 145.
Aboab, Men. Ham.
ch. 199.
Yalk. Sip. I. p. 101.
Maase Buch No. 92.
229. *Mar Ukba's Liberality.*
Ketubot, f. 67b.
cf. J. Peah, VIII, 9.

- Midr. Hagadol, Deut.
Reëh.
Yalk. § 145.
Yalk. Sip. I. p. 127.
Maase Buch No. 93.
Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 401.
cf. Lidzbarski, Neu-
Aram. Märch. p. 160.
230. *Ukba's Clever Answer.*
cf. Ketubot, f. 69a—b.
231. *Anatomy of Man.*
cf. Berakhot, f. 45a.
Ohalot, I, 8.
cf. Midr. Hagadol, Gen.
Lekh Lekha.
232. *Death & Will of Jehudah
Ha-Nassi.*
J. Kilaim, IX, § 3.
B. Ketubot, f. 104a.
J. Ketubot, XII.
Tanḥ. Gen. Vayyehi,
§ 3 f. 80b.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayyehi.
Gen. R. ch. 96; 100.
Eccles. R. IX, 10 § 3.
Aboab, Men. Ham.
ch. 215.
Luzzatto, Kaftor, f. 96b
Yalk. Sip. I. p. 156.
Ben Gorion II, p. 58,
338.
Gaster in Germania 25,
287.
cf. Grimm, D. Sagen²,
No. 395 (II, 30f.).
- Zachariae, in Z. V.
Vlksd. XXV p. 401—
408.
Cod. Oxf. 2836, 4.
233. *Difference in Recitation
of Prayers.*
Midr. Hagadol, Deut.
Veëthanan.
234. *Hezekiah's Good Acts.*
Berakhot, f. 10a.
235. *Ass of Pinehas b. Yair.*
cf. J. Demai, I, 3.
J. Shekal. V (f. 48c).
Gen. R. 60 § 8.
Abot de R. Nathan I,
ch. 8, p. 38.
Maase Buch No. 55.
Helvicus, Historien, I,
ch. 27, p. 116.
Eisenmenger, I, p. 421f.
236. *R. Joshua taught Man-
ners.*
Erubin, f. 53b.
Derekh Ereṣ, ch. VI.
cf. Sota, f. 22a.
Midr. Hagadol, Gen.
Ḥayye Sara.
Lament. R. I § 19.
Nissim, f. 16a.
Yalk. Sip. IV, p. 91.
Aboab, Men. Ham.
ch. 317.
Maase Buch No. 149.
Schmidt, Petrus
Alphons. Discip.,
XIX, 1, p. 61f.

- Radloff, Türk. Stämme,
IV, p. 202.
Codd. G. 97, f. 758 (Je-
rahmeel); 184, No. 40.
237. *Beruria's Rebuke.*
Erubin, f. 53b.
Yeḥiel, Maalot, f. 34b.
Abot de R. Nathan, ch. 8.
Aboab, Men. Ham. ch. 19.
Yalk. Sip. III, p. 64.
238. *Wedding Feast Undis-
turbed.*
Pesikṭa, f. 169b.
Tanḥ. Levit. Shemini,
§ 2; B. ibid. p. 23.
Levit. R. 20 § 3.
Eccles. R. II, 2 § 4.
Yalk. II § 967.
Codd. G. 28, f. 344; 184,
No. 30; 185, No. 33.
239. *R. Shimeon b. Ḥalafta
& Children.*
Midr. Hagadol, Exod.
Mishpatim.
cf. Gen. R. 9 § 1.
Eccles. R. III, 2 § 3.
cf. Yalk. II § 947.
Cod. G. 184, No. 248.
240. *R. Aḳiba's Faith.*
cf. Maḳḳot, f. 24a.
Sifre, Eḳeb, § 43.
Midr. Hagadol, Deut.
Eḳeb.
Lament. R. V, § 14.
Yalk. II § 278.
Maase Buch No. 80.
- Cod. G. 97, f. 788 (Je-
rahmeel).
241. *Licentiousness Discour-
aged.*
Sanhedrin, f. 75a.
Cod. G. 184, No. 78.
242. *Birth of Moses.*
Jerahmeel, ed Gaster,
ch. XLII, p. 104 &
LXXXVII.
Josephus, Antiqq. II,
9 § 3.
Asatir, ed Gaster. ch. 8,
v. 24 ff.
243. *Moses & Aaron before
Pharoah.*
cf. Targum ad loc.
Tanḥ. B. Gen. Vayera,
p. 19.
Midr. Hagadol, Exod.
Shemot.
Yalk. § 175.
244. *Fox & Heart of Ass.*
Midr. Hagadol, Exod.
Shemot.
Benfey, Pantschat. IV,
ch. 2.
245. *Aḳiba's Death & Burial.*
Midr. Hagadol, Numb.
Pineḥas.
Cod. G. 184, No. 203.
246. *Solomon Well & Badly
Treated.*
Proverbs, XV, 17.
Midr. Hagadol, Deut.
Shofetim.
Yalk. II, § 953.

- Farḥi, O. P. I, p. 18b;
III, f. 40.
Yalk. Sip. III, p. 109.
Ginzburg, IV, p. 169.
247. *Marriage of Children.*
Niddah, f. 45.
Midr. Hagadol, Exod.
Vayakhel.
Yalk. Sip. I. p. 89.
248. *Aḳiba & Young Girl.*
Niddah, f. 45a.
Yalk. Sip. I. p. 89.
249. *Aḳiba & Woman with
Blemish.*
Niddah, f. 45a.
Midr. Hagadol, Levit.
Mešora.
Yalk. Sip. I. p. 89.
250. *Herod & Mariamne.*
Baba Batra, f. 3b.
Midr. Hagadol, Deut.
Shofetim.
Maase Buch No. 110.
251. *Judith Legend.*
Sabbath, ch. 2.
Megillat Taanit, ch. 6.
Oreḥot Ḥayim, f. 118a.
Kolbo § 44, f. 43d.
R. Samuel in Tosafot to
Megilla, f. 4a.
Nissim, f. 22b.
Nissim to Alfasi.
Ben Atar, f. 38a.
Gedalyah, Shalsholet
Hakkabala, f. 17a.
Azaria de Rossi, Meal
Enayim, ch. 51.
- Ḥemdat Yamim, vol. 2,
f. 68d—71c.
Farḥi, O. P. I, f. 14b.
Jellinek, B. H. I, 130
to 131, 132—136; II,
p. 12—22.
Frankl, Nes Ḥanukah,
(Spanish), s. l. v. a,
f. 6aff.
Araki Cohen, Sef. Ha-
maasiyot. ch. 55.
Eisenstein, Ošer, p. 204.
Arabic Version in Abr.
Maimonides Homilies
to Gen. Miḳes. Cod.
G. 125.
Zunz, G. V.² p. 131.
Gaster, P. S. B. A.
March 1894.
Codd. Oxf. 2339, f. 176b
to 177b, 2240, 5;
2669; 2797.
Codd. G. 130, No. 45;
251, f. 172a; 274 (La-
dino) f. 27b; 591, d;
942, f. 23b; 1292.
252. *Menasseh's Repentance.*
Midr. Hagadol, Deut.
Nišabim.
Apocrypha, PSBA.
253. *Repentance of Elazar b.
Dordaya.*
Aboda Zara, f. 17a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 29.
Tendlau, Sagen³, No. 24.
Cod. G. 184, No. 195.

255. *Shimeon b. Shetah & Janai.*
 Sanhedrin, f. 19a.
 Berakhot, f. 48a,
 ch. VII.
 J. Berakhot, VII, 2.
 Midr. Hagadol, Exod.
 Mishpatim.
 Numb. R. § 91.
 Cod. Br. M. 2351 (Midr.
 Haḥefes), f. 303b.
 Cod. G. 184, No. 190.
256. *Astrologers Converted.*
 J. Baba Kama, IV.
 Baba Kama 38.
 Sifre, Deut. Berakha,
 ch. 33, v. 3.
 Yalk. Sip. II, p. 163.
257. *Meal Half-Cooked & Well Cooked.*
 Derekh Ereṣ, ch. 7.
 Yalk. Sip. II, p. 116.
 Cod. G. 184, No. 44.
259. *Hillel & Belated Meal.*
 Mass. Kallah, ed. Cor-
 nel f. 16b.
 Derekh Ereṣ R. ch. 6.
 Yalk. Sip. III, p. 73.
 Cod. G. 184, No. 41.
260. *Hillel's Pupils.*
 Baba Batra, f. 134 a.
 Succah, f. 28 a.
 Abot de R. Nathan,
 ch. 14, v. 6; ch. 29.
 Raymundus Mart., Pu-
 gio, p. 254.
261. *R. Joshua & Philoso-
 phers of Alexandria.*
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayera; Levit. Masora.
 Letter of Aristeas.
 Heinrich, Griechisch-
 Byzant. Gesprächs-
 bücher.
 Rumanian Questions &
 Answers. Gaster, Lit.
 Pop. Rom. p. 452.
262. *R. Akiba & Shipwreck.*
 Yebamot, f. 121.
 Yalk. Sip. V, p. 93.
 cf. Arabic Maase Nissim.
 (See also No. 298.)
263. *Dangerous Discussion.*
 Sabbath, f. 33 b.
 Midr. Hagadol, Gen.
 Vayishlah.
 Gen. R. f. 79.
 Yalk. Sip. I. p. 111.
 Eisenmenger, II, p. 404
 to 406.
 Cod. G. 184, No. 251.
264. *General Almsgiving.*
 Baba Batra, f. 8a.
 Aboab, Men. Ham.
 ch. 196.
 Ben Gorion II, p. 57,
 339.
 Cod. G. 184, No. 226.
265. *Creation of the World.*
 Midr. Hagadol, Gen.
 Toledot.
 Gen. R. ch. 65.

- Exod. R. 13 § 1.
Lament. R. Petiḥa, § 2.
Yalk. Sip. I, p. 3.
266. *Starving Scholars.*
Horiot, f. 10a.
Midr. Hagadol, Gen.
f. 16a—b.
267. *Eyes of a Leviathan.*
Baba Batra, f. 74a.
Midr. Hagadol, Gen.,
f. 18a.
R. Johanan: Raba bar
b. Hana, f. 18c—19b.
Yalk. Sip. I, p. 11.
Gaster, Alexander Leg-
end. JRAS, 1897,
p. 485 f.
Cod. G. 242, f. 60b.
268. *City of Truth.*
Sanhedrin, f. 97a.
Elia Zutta, ch. 15.
Yehiel, Maalot, f. 26b.
Midr. Hagadol, Gen.
f. 20a.
Aboab, Men. Ham.
ch. 36.
270. *Origin of Evil.*
Sanhedrin, f. 81b; 92.
J. Berakhot, III.
Gen. R. 34 § 10.
Yalk. § 61.
Krauss, Antoninus, p. 65.
271. *Good & Bad Wife of
Ishmael.*
Pirke de R. Eliezer.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayera.
- Sef. Hayashar, XXI,
24 ff., Eng. trans.
Yalk. § 95.
273. *Carefulness.*
Hullin, f. 95b.
Midr. Hagadol, Gen.
Hayye Sarah.
cf. Habib, En Yaakob,
(more like Ms.).
274. *Learning Revived.*
Nedarim, f. 41a.
Midr. Hagadol, Gen.
Hayye Sarah.
275. *Gehazi's & Jesus's Re-
fusal to Repent.*
Midr. Hagadol, Exod.
Jithro.
276. *No Respect for Rich.*
J. Bikkurim, III § 3.
Midr. Hagadol, Exod.,
Jithro.
Midr. Mishle, p. 68 notes.
278. *Severer Punishment for
Thief.*
Midr. Hagadol, Exod.
Mishpatim.
279. *High Priest Simeon &
Alexander.*
Taanit, f. 7b, 88b.
Meg. Taanit, ch. 9, 21 st
Kislev.
Yoma, f. 69a. cf. 61a.
cf. J. Berakhot, IV, 1.
cf. Pesikta, Parah.
Pesikta Zutta to Exod.
Vayakhel.

- Midr. Hagadol, Exod. Tešave.
 Gen. R. § 61.
 cf. Levit. R. 13 § 5.
 Zacuto, Juḥasin, p. 11.
 cf. Luzzatto, Kaftor, ch. V.
 Heilperin, Seder Hadorot, I, p. 137 f.
 Rapaport, Erekh Millin, s. v. Alexander.
 Yalk. Sip. II, p. 250.
 Josephus, Antiqq. XI, 8 § 321 ff.
 Josippen, ch. 2.
 Gaster, Heb. Alexander, ch. 30; JRAS. 1897, pp. 494, 522.
 Samaritan Chronicles Abul Fath.
 Arabic Book of Joshua, ch. 46.
 Zacher, Ps. Callisthenes. C. II, 24.
 Büchler, Revue des Etudes Juives, lxxxvi, 1. Cod. G. 28, f. 268.
280. *Solomon Praising the Dead.*
 Sabbath, f. 30a.
281. *Wealth Spent on Study.*
 Peṣikṭa, 28.
 Peṣikṭa Kahana § 21.
 Tanḥ. B. Exod. Ki Tissa.
 Levit. R. ch. 30.
 Song R. VIII, 7 § 1.
- Yalk. § 363; II, § 994.
 Yalk. Sip. II, p. 246.
282. *Ahab & Jehoran Rewarded by God.*
 Midr. Hagadol, Exod. Vayakhel.
283. *Saving the Town.*
 cf. Peṣaḥim, f. 20b—21a.
 Midr. Hagadol, Exod. Bo.
284. *Conversion of Onkelos.*
 Aboda Zara, f. 11a.
 Giṭṭin, f. 26b.
 Tanḥ. Exod. Mishpatim, § 5; B. Gen., Lekh § 3, Exod. Mishpatim, p. 81.
 Gen. R. 70 § 5.
 Eccles. R. 87, § 8.
 Nissim, f. 17a.
 Yalk. § 123.
 Maase Buch Nos. 38, 95.
 B. G. II, p. 91, 342.
 Cod. G. 184, No. 2.
 (See above No. 71.)
285. *Sections of Bible.*
 cf. Com. on Yemen Haggada, ed. Greenberg.
 Cod. G. 4.
286. *Esau First Born.*
 Midr. Hagadol, Gen. Toledot.
 Add. 27, 189 (Tales of Decal.)
288. *Martyrdom of Hananya b. Teradyon.*
 Aboda Zara, f. 17b.

- Elijah Cohen, Meil Seda-
ka, § 643.
Yalk. Sip. II, p. 179.
(See above No. 67, below
No. 289.)
288 & 289.
Aboda Zara, f. 17b
to 18a.
Sifre, Deut. § 307.
Mass. Kallah, V, 4.
Semahot, ch. 8. (Midr.
Ezkerā in Rab. Pea-
lim.)
Jellinek, B. H. II,
p. 68 & VI, p. 28.
Yalk. Sip. II, p. 178.
Cod. G. 84, Nos. IV, V.
289. *Martyrdom of Hananya
b. Teradyon.*
Aboda Zara, f. 17a—b.
Aboab, Men. Ham.
ch. 29.
See above Nos. 67, 288.
290. *Hillel Confident.*
Midr. Hagadol, Gen.
Vayese.
291. *Fear.*
cf. Mass. Maaser Sheni,
IV, 6.
Midr. Hagadol, Gen.
Vayese.
292. *R. Meir & Beruria's
Sister.*
Aboda Zara, f. 18a—b.
Sifre, Deut. § 307.
Eccles. R. 7, § 11.
Nissim, f. 13b.
Farhi, O. P. III, f. 66b.
Araki Cohen, Sef. Ha-
maasiyot, ch. 60.
Yalk. Sip. II, p. 181.
Maase Buch No. 47.
Ben Gorion I, p. 142,
370.
In Persian Rhymes.
Cod. E. Adler, XVIII
cent.
Codd. G. 130, No. 41;
942, f. 8a.
294. *Rough Handling.*
Aboda Zara, f. 4a.
295. *Priest Impure.*
Midr. Hagadol, Levit.
Shemini.
297. *Advent of Messiah.*
Sanhedrin, f. 38.
Yalk. II, § 413 (?).
Yalk. Sip. III, p. 33.
Raymundus Mart. Pu-
gio, p. 274, 324.
298. *Drowning Man Saved
by Charity.*
See Nos. 99, 262.
299. *Ship Saved by Charity.*
Eccles. R. ch. XI, 1,
§ 1.
300. *Bar Kapara's Charity
to Shipwrecked.*
Eccles. R. XI, 1 § 1.
Farhi, O. P. III, f. 38.
Yalk. Sip. II, p. 123.
Arabic Maase Nissim,
f. 70.

Variant.

Story of Eliezer b. Sham-
ma and shipwrecked
Edomite, afterwards
Emperor.

Eccles. R. XI, 1 § 1.
cf. Maase Buch No. 239.
Helvicus, Historien, I,
ch. 43, p. 200.

Codd. G. 130, No. 2;
ch. 184, No. 172.

301. *Joshua b. Levi & Pro-
phet Elijah.*

See below No. 393.

302. *Elijah's Gift to Poor
Man.*

Yalk. II, § 607.

Heilperin, Seder Hado-
rot II, f. 55d.

Huṣin, Maase Nissim,
No. 32.

Maase Buch No. 235.

Arabic Maase Nissim,
f. 41.

Ben Gorion II, p. 230,
p. 355.

Cod. G. 184, No. 63.

303. *Three Clever Tricks.*

Midr. Lament. I.

Lament. R. I § 4.

Yalk. Sip. IV, p. 86.

Maase Buch No. 187.

Helvicus, Historien, I,
ch. 21, p. 91.

Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 428.

Tendlau, Fellmeier,
No. 15.

Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 58 ff.

Afanasief, VI, p. 7.

Carmoly, Jardin En-
chanté, p. 32—40.

Dsanglun, ed. Schmidt,
ch. 23, p. 190—191.

Gonzenbach, Sicil. Mär.
No. 1.

Hurwitz, Sagen, p. 142f.
Köhler to Gonzenbach,
ad loc.

Köhler, Kl. Schriften I,
p. 499; 582.

Köhler, Or. & Occid. I,
p. 444.

Köhler, Z. V. Vlksd. VI,
p. 59.

Sachetti, No. 123.

Scala Celi, f. 37a.

Cod. G. 97, f. 746 (Je-
rahmeel).

304. *Joab in Kinsari.*

Ben Atar, No. 9, f. 8b
to 9b.

Yalk. Makhiri, Ps. 18,
No. 61.

Farhi, O. P. I, f. 25.

Maase Buch No. 145.

Helvicus, Historien II,
ch. 39, p. 119.

cf. Eisenmenger I,
p. 396; 477.

Samaritan Joshua, ed.
Gaster, and notes.

- Ginzburg, IV, p. 98.
Steinschneider, Hebr.
Bibl. V, p. 146; 207.
Steinschneider, Cod.
Bod. No. 3870.
Wuk, I, p. 6.
Cod. Br. M. 27 189, f. 14a.
Cod. G. 100, f. 51—52.
305. *Drunkard in Cemetery.*
Tanḥ. Levit. Shemini
§ 11.
cf. Levit. R. 12 § 1; 19 § 1.
Lament. R. ch. 5 § 1.
cf. Luzzatto, Kaftor,
f. 122a.
Huṣin, Maasim Tobim
No. 50.
Eisenstein, Oṣer, p. 342.
cf. Tendlau, Fellmeier,
No. 25.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 60 ff.
Ben Gorion II, p. 113,
344.
cf. Saxo Grammaticus,
Bk. VIII, p. 283.
Cod. Oxf. 1413, f. 125a,
126a.
Cod. G. 28, f. 347.
306. *Good & Evil Eye.*
Eisenstein, Oṣer, p. 342.
Maase Buch No. 196.
Tendlau, Fellmeier,
No. 5.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 62 f.
Ben Gorion II, p. 184, 351.
307. *Demon in Tree.*
Ben Atar, No. 15.
Maase Buch No. 190.
Ben Gorion II, p. 203,
353.
cf. Aesop, Fab. 21.
Babrius, Fables, No. 119.
Benfey, Pantschat. I,
476f; II, 321.
Finamore, Trad. Pop.
Abrev. I, Nos. 7, 36.
Habicht, 1001 Nights,
479th Night, XI, 102.
v. d. Hagen, Gesamt-
abenteuer, II, 525.
v. d. Hagen, 1001 Days,
V, 64 ff.
Hitopadesa, 138.
Korais, No. 128.
Lafontaine, IV, 8.
Märchen aus Mentone i.
d. „Romania“, II,
415.
Rosen, Tuti-Nameh II,
244.
Sabatini in Revist. di
Lett. Pop. I p. 216,
ed. Pitrè.
B. Waldis, Esopus, ed.
Kurz, Bk. III, Fab.
45 I, = p. 333f.; II,
note p. 125.
Cod. Br. M. 27 189,
f. 20b.
308. *Man Who Did Not Swear.*
v. No. 378.

309. *Reward for Sabbath Observance.*
Maase Buch No 138.
310. *Virtuous Woman.*
v. No. 333.
311. *Test of Rightful Son.*
cf. Baba Batra, f. 58a.
Sef. Ḥasidim, 232.
Eisenstein, Oşer, p. 343.
Yalk. Sip. II, p. 227.
Maase Buch No. 128.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 233 f.
Ben Gorion II, p. 133,
345.
Etienne de Bourbon,
No. 160.
Gaster, Literar. Pop.
p. 151—152.
Gering, Islend. Aeven-
tyri, No. 87.
Gesta Rom. No. 45.
Pann, Feciorul Oştenită,
Fabule si Istoriare I,
p. 95.
cf. Rambaud, La Rus-
sie Epique, p. 389.
Vesselovsky, Salomo i
Kitovras, p. 81 ff.
Wright, Latin Stories,
No. 21.
Cod. G. 184, No. 229.
(cf. No. 391.)
312. *Cow Observing Sabbath.*
Peşikta R. ch. XIV.
Ben Atar, No. 10, f.
27 b.
- Midr. Decalogue IV, 5.
Yalk. Sip. II, p. 142.
Maase Buch No. 209.
Helvicus, Historien, I,
ch. 32, p. 134.
Eisenmenger I, p. 422.
Tendlau, Fellmeier,
No. 6.
Ben Gorion II, p. 92,
342.
Cod. G. 28, f. 678.
313. *Wicked-Brother-in-Law.*
Holeḥ Tamim u. Poel
Şedek.
Eisenstein, Oşer, P. 343.
Huşin, Maasim Tobim,
No. 2.
Maase Buch No. 204.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 234 ff.
Ben Gorion I, p. 265,
377.
Cardonne, Mélange II,
p. 36—57.
cf. Crescentia Legend.
Etienne de Bourbon, ed.
Leroy de la Manche,
p. 115, note 136.
Grundtvig Danmarks
Gamle Folkeviser,
I, 177 — 204; III,
780 — 782. Copenha-
gen, 1853 & 1862.
v. d. Hagen, 1001 Days,
IV, p. 192 ff.
cf. Indian Story Chôr-
schid & Utarid,

- Z. D. M. G., XXI,
p. 536.
Köhler, Kl. Schriften, I,
p. 391, 582.
Lidzbarski, Neu-Aram.
Hss. p. 171.
Liebrecht, Götting. Gel.-
Anzeiger, 1867, p. 1798.
Mussafia, Untersuchun-
gen, Vienna Acad.
1865.
Radloff, Sprache d.
Stämme Süd-Sibi-
riens, IV, p. 141—5.
cf. Salzberger, Salomo
Sage, p. 55.
Ward, I, p. 674, 713,
769 ff., 818.
314. *Saved from Serpent.*
Sabbath, f. 77.
Pirke de R. Eliezer,
ch. 49.
Tanḥ. & B. Numb.
Huḳḳat.
Gen. R. ch. 10, § 7.
Levit. R. ch. 22, § 4.
Numb. R. ch. 18, § 22.
Heilperin, Seder Hado-
rot, s. v. Jehuda An-
toti.
Elijah Cohen, Meil Şe-
daḳa, § 442.
Farḥi, O. P. I, f. 31b.
Yalk. Sip. I, p. 15; III,
p. III.
Maase Buch No. 216.
Ben Gorion II, p. 179.
- Cod. Br. M. 27 189, f. 18b.
Codd. G. 591c; 274
(Ladino) f. 2b.
(v. No. 394.)
315. *R. Meir & Kidor.*
Yoma, f. 83b.
cf. Tanḥ. B. Gen.
sect. 30, p. 206.
Gen. R. ch. 92, § 6.
Nissim, f. 26a.
Yalk. § 965.
Farḥi, O. P. III, f. 38a.
Sef. Hamaasiyot, ed.
Araki Cohen, ch. 106.
Yalk. Sip. III, p. 39.
Maase Buch No. 85.
Helvicus, Historien, II,
ch. 28, p. 82.
Tendlau, Fellmeier,
No. 35.
Ben Gorion II, p. 245,
356.
316. *Frog Princess.*
Eisenstein, Oşer, p. 344.
Maase Buch No. 143.
Helvicus, Historien I,
ch. 14, p. 64.
Eisenmenger, I, p. 399.
Tendlau, Fellmeier,
No. 1.
Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 407.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 239 ff.
Ben Gorion II, p. 225,
354.

- Bolte & Polivka, Anmerkungen, II, p. 19 ff.
 Cosquin, Contes No. 73, II, p. 290—303.
 Gaster, in Folk Lore, VII, 1896, p. 232 ff.
 Köhler, Kl. Schriften, I, p. 581.
 Köhler, Germania, XI, p. 398 ff.
 Liebrecht, Zur Volkskunde, p. 29 f.
 cf. Grimm, No. 62.
317. *Seven Good Years when Young.*
 Midr. Zutta (Ruth) ed. Buber, p. 55.
 Nissim, f. 36b.
 Yalk. II, § 607.
 Rappaport, R. Nissim. Huşin, Maase Nissim, No. 33.
 Yalk. Sip. III, pp. 107, 110.
 cf. Arabic Maase Nissim, f. 75.
 Maase Buch No. 149.
 Tendlau, Fellmeier, No. 13.
 Ben Gorion I, 174, 374.
 cf. Gonzenbach, Sicil. Märchen, No. 21.
 Holland, Chrestien de Troies, p. 81.
 Köhler to Gonzenbach II, p. 218.
- Köhler in Groeber, St. Rom. Phil. III, p. 276.
 (Review of Span. legend of St. Eustachius.)
 cf. Jacob de Voragine, Legenda Aurea ch. 161.
 Cod. Oxf. 47, f. 48b.
 Codd. G. 130, No. 56; 184, No. 164.
318. *Akiba's Daughter Saved.*
 Sabbath, f. 156.
 cf. Tobias Legend.
 Midr. Hagadol, Deut. f. 80d.
 Aboab, Men. Ham. ch. 194.
 Cod. G. 274 (Ladino) f. 6a, 20a.
319. *Prophet Elijah & Blessed Coin.*
 Midr. Zutta (Ruth) ed. Buber, p. 49, § 20.
 Yalk. § 601.
 Yalk. Sip. V, p. 55.
320. *Wickedness Defeated.*
 Lévi, R. E. J. XXXV, p. 81 ff.
 Benfey, Pantschat. I, p. 321.
 Gaster, in JRAS, April 1910.
 Gesta Rom. No. 283 & note p. 749.
 Grundtvig, Dän. Märchen II.
 Liebrecht, Zur Volkskunde, p. 38f.

- Schiller, Gang n. d.
Eisenhammer.
Cod. G. 166.
(v. No. 345.)
321. *Giants & Twelve Spies.*
Grimm, D. S. No. 17.
Swift, Gulliver's Travels.
Cod. Parma, 541, ed.
Schechter in Kohut
Mem. Vol., p. 492.
322. *Gluttony.*
Pesikta R. ch. 19.
Tanḥ. Pineḥas § 13 (II,
f. 136a).
Midr. Hagadol, Numb.
Pineḥas f. 471a.
Midr. Prov. ch. 13 § 25.
Numb. R. 21 § 20.
Luzzatto, Kaftor f. 133b.
Yalk. Sip. I, p. 83.
Cod. G. 11, f. 116b.
323. *Butcher Companion in Paradise.*
Ben Atar, No. 13, f. 31a.
Midr. Decalogue, V, 2.
Nissim, f. 20a.
Zabara, Shaashuin ed.
Davidson, p. 1.
Eliah Cohen, Meil Še-
daḡa § 441.
Heilperin, Seder Hado-
rot, f. 113c.
Jellinek, B. H. V,
p. 135.
Hušin, Maasim Tobim,
No. 9.
- Eisenstein, Ošer, p. 323,
col. b.
Yalk. Sip. II, p. 145.
cf. Arabic Maase Nis-
sim, f. 55.
Maase Buch No. 139.
Zunz, p. 152, note C.
Steinschneider, Hamas-
kir, XIII, p. 132.
Steinschneider Cat. Oxf.
No. 3194.
Ben Gorion II, p. 222,
354.
Cod. Vat. 285, No. 14.
Codd. G. 130, No. 71;
242, f. 27b; 274 (La-
dino) f. 1a.
(v. No. 413, 413a.)
324. *Money Recovered by Trick.*
Yoma, f. 83b.
Pesikta R. ch. 22.
Ben Atar, No. 6, f. 25a.
Midr. Decalogue III, 3;
VIII, 2.
Nissim, f. 25a.
Yalk. Sip. II, p. 149.
Maase Buch No. 215.
Helvicus, Historien I,
ch. 36, p. 144.
Zunz, G. V. p. 152.
Tendlau, Fellmeier,
No. 11a.
cf. Steinschneider,
Manna, No. 9.
Ben Gorion II, 131,
346.

- Boccaccio Decameron, VIII, 10.
 Burton, Supplemental Nights I, p. 264ff.; II, p. 333.
 Cento Novelle Antiche, No. 74.
 Clouston, Eastern Romances, pp. 442, 558.
 cf. Dunlop-Liebrecht, p. 247.
 Gesta Rom., No. 118.
 Gladwin, Moonshee, No. 15, pp. 9—10.
 Lidzbarski, Neu-Aram. p. 168.
 Petrus Alphons. Discip. XVI, 1, p. 55f.
 Sacchetti, No. 198.
 Schmidt to Petrus Al. p. 137.
 Zachariae, Z. V. Vlksd. XVI, p. 146 f.
 Cod. Br. M. 27 189, f. 21 b.
 Codd. G. 28, f. 680; 242, f. 27 b.
325. *Hasty Accusation.*
 No Parallels.
326. *Reward for Single Pious Deed.*
 Zabara, Shaashuim, ed. Davidson, LXIV.
 Eliah Cohen, Meil Şeda-ka § 431.
 Ben Gorion II, p. 186, 351.
 Cod. G. 246, f. 37 b.
327. *Faithful Woman.*
 Midr. Decalogue, VII, 4.
 Yalk. Sip. I, p. 23.
 Maase Buch No. 217.
 cf. Gesta Rom. No. 15.
 Cod. Vat. (Zz) 285, No. 26.
328. *Man More Faithful than Woman.*
 Nissim, f. 14a.
 Parables of Solomon, No. III.
 Zabara, Shaashuim, ed. Davidson, L.
 Farhi, O. P. I, f. 22.
 Saf. Hammasiyot, ed. Araki Cohen, ch. 61.
 Eisenstein, Oşer, p. 531.
 Yalk. Sip. II, p. 51.
 Tendlau, Fellmeier, No. 45.
 Ben Gorion III, p. 90, 303.
 Benfey, Pantschat. I, 346 ff.; IV, No. 5.
 Rambeaud, La Russie Épique p. 389.
 Salzberger, Salomo Sage, p. 57.
 Suka Şaptati, 15th Tale..
 Codd. G. 130 No. 41; 942, f. 5 b.
329. *Solomon & Boiled Egg.*
 Eisenstein, Oşer, p. 347.
 Lévi, R. E. J. XXXIII, p. 65 ff.

- Ben Gorion III, p. 64,
301.
cf. Hans Sachs, Schwän-
ke II, No. 338; ed.
Götze p. 489.
Simrock, D. Märchen,
No. 26.
Pröhle, Kindervolks-
märchen, No. 74.
Pröhle, Märchen f. d.
Jugend No. 56.
Wigstrom, Nyare Bi-
drag, I, 94.
Cod. G. 66, No. 4.
330. *Miraculous Herbs*.
Eisenstein, Oser, p. 348.
Maase Buch No. 224.
Helvicus, Historien I,
ch. 39, p. 159.
Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 67 ff.
Ben Gorion I, 306, 380.
Bolte & Polivka, II,
p. 394 ff.
Burton, Supplemental
Nights, I, p. 270 ff.;
II, p. 340.
Clouston, Eastern Ro-
mances, p. 242; 519f.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction, II, p. 407f.
Gonzenbach, Sicil. Mär-
chen, No. 40.
Grimm, K. & H. M.
No. 97. Water of Life.
Keller to Diocletianus
Leben, p. 64.
- Keller, Romans des Sept
Sages, p. 235.
cf. Lidzbarski, Neu-
Aram. p. 120.
- Sword between Man & Woman*.
cf. Habicht, 1001 Nights,
VII, 300th N. Aladdin.
cf. Romance of Amicus &
Amelius.
Basile, Pentam., I, 9.
Gervasius, Liebrecht.
p. 101 note.
Gottfried, Tristan,
17407—17417. cf.
17486—17510.
cf. Grimm, K. & H. M. III,
p. 106.
Grimm, Rechtsalter-
tümer, p. 168—170.
Köhler to Gonzenbach
p. 230.
Orendal u. Frau Breide.
Tristan, French v. 2002.
Tristrem, Old English
III, 20, 21, 22.
Saemund, Edda, f. 225b
Saxo Grammaticus,
Bk. IX, p. 387.
cf. Völsungsaga, Sigurd
& Brunhild, ch. 36.
Weber, Monatsberichte,
Akad. 1869, p. 40.
331. *Pinehas b. Yair's Won-
derful Deeds*.
Shekalim, V. § 1.

J. Demai, I, 3.
 cf. Deut. R. 3 § 3.
 Nissim, f. 27b.
 Lonzano, Maarikh,
 ed. Jellinek, f. 112b f.
 Eliah Cohen, Meil Şe-
 daḳa § 590.
 Yalk. Sip. II, p. 219.
 Maase Buch No. 54.
 Helvicus, Historien II,
 ch. 22, p. 69.
 Ben Gorion II, p. 67,
 339.
 Grimm, D. S. No. 246,
 p. 294. Pied Piper.
 Virgil Legend. v. Gaster,
 Beiträge, p. 24ff.
 ef. Weil, 1001 Nights, I,
 I, 403, ff. 114th Night.
 Codd. G. 28, f. 567; 130,
 No. 51; 184, No. 22;
 942, f. 26b.
 332. *Burial of Scholar &
 Taxgather.*
*Shimeon b. Shetaḥ & Witches
 of Ascalon.*
 J. Hagigah, II, 2.
 Sifre, Deut. § 221,
 f. 114b.
 Midr. Decalogue, IX, 1b.
 Nissim, f. 3b.
 Rashi to Sanhedrin,
 f. 44.
 Tosafot Hagigah, f. 16b,
 s. v. Ab.
 Aboab, Men Ham.
 ch. 54.

Lonzano, Maarikh,
 p. 121 No. 27, 28;
 p. 124, No. 37.
 Farḥi, O. P. III, f. 57a
 and b.
 Jellinek, B. H. I, p. 38;
 V, p. 131, 206.
 Sef. Hamaasiyot,
 ed. Araki Cohen ch. 76.
 Eisenstein, Oşer, p. 321.
 Yalk. Sip. II, p. 175;
 III, p. 16.
 Maase Buch No. 88.
 Ben Gorion II, p. 140,
 346; 187, 352.
 Cod. de Rossi, 563,
 f. 92a—93a.
 Cod. Oxf. 1311, f. 90b
 to 91b.
 Cod. G. 184, No. 192.
 333. *Mar Uḳba & Virtuous
 Hannah.*
 Sabbath, f. 56b.
 Sanhedrin, f. 31b.
 Rashi to Sanhedrin,
 f. 31b.
 Tosafot to Sabbath,
 f. 56b.
 Nissim, f. 29b.
 Yuḥasin, f. 75a, s. v.
 Uḳba.
 Kaidenower, Kab Hay-
 ashar, ch. 88.
 Zunz, G. V. p. 133.
 Tendlau, Sagen³,
 No. 67.
 Ben Gorion I, p. 108.

- Gaster, Germania,
XXV, p. 284—285.
Cod. Oxf. 2680, 28
Cod. G. 242, f. 28a.
(See No. 35.)
334. *Grateful Dead*.
Pesikta, f. 164a.
Tanḥ. Deut. Haazinu
§ 8.
Adhan, Bineot Deshe,
f. 25 b.
Shaare Jerushalayim,
p. 88—90, No. 4.
Sef. Hamaasiyot
ed. Araki Cohen ch. 90.
Archiv f. Slav. Phil. V,
p. 40f. and Köhler's
note, p. 43.
Arnasson Aefintyri, II,
473—479.
Bergsträsser, Neu-Aram.
Mär. Ma'lula, No. 17,
p. 55 ff.
Bleichsteiner, Kaukas.
Forschungen. Z. V.
Vlksd. 1920/22, p. 83.
Bolte & Polivka III,
No. 218, p. 490 ff.
cf. Chudjakow, Russ.
Märchen p. 165—168.
Cosquin, Contes, No. 19
& I, p. 214 ff.
cf. Ey, Harzmärchen,
p. 64 ff, 113.
Gaster, Quellenkunde,
Germania, 1880,
p. 199 ff.
- cf. Gerould, Grateful
Dead, Folk Lore
Society, London 1908.
Gruntvig, Gamle Dans-
ke Minder, p. 77 ff.;
105.
cf. Köhler, Or. & Occid.
II, 174 ff.; III, 93
to 103.
cf. Leger, Contes Po-
pulaires Slaves No. 13.
Meier, Schwäb. Märch.,
No. 42.
Simrock, Guter Ger-
hard, p. 46 ff.
cf. Waldau, Böhmisch.
Märchen.
(Nos. 439, 440.)
335. *Wise Youth & Ravens*.
Ben Gorion I, p. 309,
380.
Behrnauer, 40 Veziere,
13th Vizier's Tale.
Benfey, Pantschat. I,
p. 167 ff.
Gesta Rom. No. 82;
cf. No. 105.
cf. Grimm, D. S. No.
459, p. 119.
Cod. G. 66, No. 14.
336. *Solomon's Daughter
Marries a Bastard*.
Tanḥ. B. Intro. p. 136.
cf. Hemdat Yamim,
f. 61 b—62 a.
Ginsburg, IV, p. 175.
Ben Gorion I, p. 221, 375.

- Hammer, Rosenöl, I.
p. 245ff.
Oriental Tales, London,
1767, I, p. 215—226.
- Foundling.*
Corpus Homileticum, I, 1.
cf. Schick, Das Glücks-
kind u. Todesbrief.
Cod. Oxf. No. 42.
337. *Wars of Jacob against
Sichem.*
Midr. Hagadol Gen.
Vayyehi, f. 153a.
Midr. Vayisau.
cf. Gen. R. ch. 80, 97.
Jerahmeel, ed. Gaster
XXXVI, 6, p. 80 and
Introd. p. XXXI f.
Baḥya Com. Gen. Va-
yishlah, ed. Ven. 1544,
f. 48a.
Tanḥ. B. Intro. p. 127.
Yalk. § 133.
Sef. Hayashar, ch. 37 to
41 (English).
Jellinek, B. H. III,
p. 1—6.
Josippon, ed. Cunath,
f. 37a.
Testament of XII Pa-
triarchs, Testament
of Juda.
Book of Jubilees, ch. 34.
Zunz G. V., p. 145, 292
note f.
Breithaupt, III, 13,
p. 214.
338. *Woman in Hell.*
Eisenstein, Oser, p. 350.
cf. Maase Buch No. 179.
Helvicus, Historien I,
ch. 19, p. 83.
Lévi, R. E. J. XXXV,
p. 77 ff.
Basile, Pentam. 19, 44.
Benfey, Pantschat, I,
p. 155.
Bolte & Polivka, II,
p. 318 ff.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction, I, p. 198
to 205.
cf. Cosquin, Contes,
No. 38; II, p. 62—63.
Gaster, Gypsy Tales.
Grimm, K & H. M.
No. 92; III, p. 324.
Habicht, 1001 Nights,
XV, p. 194.
v. d. Hagen, 1001 Days,
VIII, 208.
- Forbidden Chamber.*
Hartland, Folk Lore,
III, p. 193—242.
cf. Schott, Wallach. Mär.,
No. 2, p. 93.
339. *Dead Denounce Mur-
derers.*
cf. Maase Buch No. 171.
cf. Eisenmenger, I,
p. 162 f.
340. *Moses & Jesus.*
Raymundus Mart. Pu-
gio, p. 289 f.

- Singer, Z. V. Vlksd. II,
p. 295.
- 341 *Jewel in Bird's Nest.*
Benfey, Pantschat. I,
p. 172.
Bolte & Polivka, I,
p. 59f.
Clouston, Pop, Tales &
Fiction, I, p. 402.
Dunlop, Hist. of Prose
Fiction, II, p. 288
to 289.
Gervasius, ed. Liebrecht
p. 155.
Grimm, K. & H. M.
No. 7.
Habicht, 1001 Nights
XV, 994th N.
Ingoldsby Legends,
Jackdaw of Rheims.
Pia Hilaria.
Rossini, Gazza Ladra.
Scott, Tales, p. 155.
(v. No. 124.)
342. *Solomon & Boiled Egg.*
Hans Sachs, Fabeln u.
Schwänke, ed. Götze,
II, p. 489f.
Keller-Götze, 21, p. 236.
Nasser p. 199.
Pröhle, Kind- u. Volks-
märchen, 1853,
No. 74.
Pröhle, Märchen f. d.
Jugend, No. 56.
Rambeaud, La Russie
Épique, p. 386.
- Simrock, D. Märchen,
No. 26.
Wigström, Byare Bi-
drag, 5, 1, 94.
Cod. G. 185, No. 50.
343. *Solomon & Ant.*
Midr. Vayosha, end.
Maase Nemalah.
Eisenstein, Oşer, p. 534.
Husin, Maase Nissim,
No. 35.
Yalk. Sip. III, p. 18
to 21.
Koran, Sure 27, v. 17
to 18.
Weil, Bibl. Leg. p. 34.
Ginzburg, IV p. 163.
Ben Gorion III, p. 37,
298.
Babington, Vedala Ca-
dai I, p. 55, 148ff.
Benfey, Or. u. Occid. II,
p. 133—171.
T. Chardin, Inscriptio
Persiae, X, p. 47.
Fabricius, p. 1041.
cf. Petrus Alphons. Dis-
cip. ch. II, 7.
Schmidt, Petrus Al-
phons, p. 92.
344. *Maimonides Turns into
Lion.*
No Parallels.
345. *Maimonides & Lime
Kiln.*
cf. Eisenstein, Oşer,
p. 351.

Behrnauer, 40 Veziere
26th Night, p. 250.
Benfey, Pantschat. I,
p. 320.
Boccaccio, Decameron,
II, 2.
Brockhaus, Somadeva,
p. 101, 102, ch. 20 of
Phala le hutī.
Cent Nouvelles, 52.
Cento Novelle Antiche,
No. 68.
Chauvin, Bibliographie
Arabe, No. 145.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction II, p. 444 to
457.
Conde Lucanor,
No. 42.
Cosquin, Z. V. Vlksd.
XIII, p. 107; XV,
p. 457; XVI, p. 278.
Douce, Illustrations of
Shakespeare, II,
p. 412.
Dunlop, Hist. of Prose
Fiction, II, p. 49 and
note 1.
Gesta Rom. No. 283.
Grimm, Deutsche Sa-
gen, No. 486.
v. d. Hagen, 1001 Days,
XI, 12.
Hertel, ZDMG, LXV,
p. 425.

Liebrecht to Dunlop,
502, No. 46.
Méon, II, 231.
Sacchetti, No 16.
cf. Simrock, Quellen d.
Shakespeare.

False Letter of Death.

cf. Bolte & Polivka, I,
No. 29, p. 276.
cf. Corpus Homileticum,
I, 1.
cf. Cosquin, Le Page de
St. Elizabeth.
cf. Gradzinski, Z.
f. Rom. Phil.
1912, p. 546ff.
Lidzbarski Neu-Aram.
Mär. p. 269.

Saxo Grammaticus
Bk. III, p. 112f.

cf. Schick, Das Glücks-
kind m. d. Todesbrief. L
cf. Tilli Hilke in Z. V.
Vlksd., 1919, XXIX,
p. 22ff.

Ward, I, p. 862.

(v. above No. 320.)

346. *Maimonides, Ben Ezra
& Pearl.*

No Parallels.

347. *Ben Ezra & Crucified
Jewish Child.*

No Parallels.

348. *Wicked Man Enters
Paradise.*

No Parallels.

349. *Charmed Horse.*
cf. Maase Buch No. 152.
350. *Bad Woman's Advice.*
No Parallels.
351. *Solomon & Worthless Woman.*
Bolte & Polivka, II,
No. 64. p. 40, n. 2.
cf. Grimm, K. & H. M.
No. 64 and 82.
Herodotus
Heywood, History of
Women, Bk. 4.
Liebrecht, Zur Volks-
kunde, p. 87.
Ps. Matthew, ch. 12.
Cod. G. 256, f. 1a—5a.
352. *Youth & Language of Birds.*
Conde Lucanor, ch. 18.
Sklarek, Z. V. Vlksd.
XIII, p. 70f.
Cod. Oxf. No. 58.
(v. No. 335.)
353. *Solomon Proves Murder.*
No Parallels.
354. *Maimonides & King's Dream.*
Zabara, Shaashuim, ed.
Davidson, p. LIII
to LVI.
cf. Helvicus, Historien,
II, ch. 40, p. 124.
Basile, Pentam. 36.
Benfey, Or. & Occid. I,
344—354.
- Bergsträsser, Neu-Aram.
Mär. Ma'lula, No. 21,
p. 75.
cf. Gött. Gel. Anzeige
1858, p. 544.
Knowles, Tales of
Kashmir, 482—496.
Lidzbarski, Neu-Aram.
p. 222, 228.
Rosen, Tuti Nameh, I,
71.
cf. Straparola IV, 1.
Brockhaus, Somadeva,
I, p. 35.
355. *Three Gifts of Elijah.*
Sef. Hamusar.
Eisenstein, Oşer, p. 342.
Maase Buch No. 157.
Helvicus, Historien, I,
ch. 16, p. 76
cf. Wuk, No. 7.
cf. Ralston, Russian
Folk Tales, p. 46.
356. *Ben Ezra & Jehuda Halevi.*
Yahya, Shalshelet.
Maase Buch f. 11b.
Tendlau, Sagen³, No. 32.
Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 391.
Ben Gorion I, 298,
379.
357. *False Blood Libel.*
Huşin, No. 22.
Reischer, Shaare Yeru-
shalayim.

358. *Tree as Witness.*
 Gladwin, Moonshee,
 No. 67, pp. 26—27.
 Voltaire, *Zadig*. ch. X.
359. *Jewish Wet-Nurse.*
 No Parallels.
360. *Half a Friend.*
 Farhi, O. P. III, f. 2a
 to 12b.
 Husin, Maasim, No. 57.
 Eisenstein, Oşer, p. 335.
 cf. "Bk. of Enoch",
 Constple, 1516.
 Boccaccio, *Decameron*,
 X, 8.
 cf. Cardonne, *Mélanges*,
 I, 87.
 Conde Lucanor, ch. 36.
 Dunlop, Barlaam & Jo-
 saphat, p. 32b, note
 74; p. 462b.
 Gesta Rom. No. 129.
 de Chardin, *Heures de*
Récréation. p. 161.
 Le Grand, *Fabliaux*,
 III, 218ff.
 Nouvelle di Granucci,
 No. 5.
 Schmidt, Petrus Al-
 phons. Discip. II, 9,
 p. 35.
361. *Friend Ceding Beloved.*
 cf. Jellinek, B. H. IV,
 p. 143—144.
 Boccaccio, *Decameron*,
 X, 8.
- Clouston, *Eastern Ro-
 mances* p. 497—483.
Gesta Rom. No. 171.
 Habicht, 1001 Nights,
 vol. IX.
 Hammer, *Rosenöl* II,
 p. 262.
 Landau, *Quellen des*
Decameron, p. 82.
 Le Grand, *Fabliaux* ed.
 Leipzig 1796, III,
 p. 223ff.
 Schmidt, Petrus Al-
 phons. Discip. III,
 p. 36.
 Voltaire, *Zadig*, ch. V
 Ward I, p. 929f:
 Athis & Proflias.
 Wiener, *Monatschrift*,
 ed. Frankel, 1854.
362. *Friend Assuming Guilt.*
Gesta Rom. No. 171.
 cf. Lidzbarski, *Neu-
 Aram. Mär.* No. XVI.
 p. 163f.
 Schmidt, Petrus Al-
 phons. Discip. III,
 p. 36f.
 (v. No. 361.)
363. *Apostate Confounded.*
 No Parallels.
364. *Rabbi Discovers Mother.*
 No Parallels.
365. *Eliezer of Worms &
 Maimonides.*
 Yahya, *Shalshelet*, f. 55
 col. 2.

- Maase Buch f. 10a,
v. Grünbaum, Jüd.
Deutsch. Chrest.
p. 391.
Graetz, VII, p. 88.
cf. Habicht, 1001 Nights,
XV, 988th Night.
366. *Reward for Filial Obedience.*
No Parallels.
367. *Self-Control.*
Sef. Hassid § 656, f. 81a.
De Vidas, Reshit Hokhma.
Benfey, Pantschat. I,
p. 321.
Conde Lucanor, ch. 46.
Cornwallis in Haupt.
Zeitschrift.
Dunlop - Liebrecht,
p. 502.
Gesta Rom. No. 103,
133.
Gonzenbach, Sicil. Mär-
chen, No. 81.
Grimm, D. Altertümer.
I, p. 417.
Grimm, K. & H. M. III,
311.
Hagen, Gesamtaben-
teuer No. 35.
Köhler to Gonzenbach,
p. 252ff.
Liebrecht, Zur Volks-
kunde, p. 214.
Lutolf, p. 85.
- Petrus Alphons, Discip.
ed. Schmidt, p. 141.
Zingerle, Lusernich.
Wtb. p. 67.
Cod. G. 184, No. 69.
368. *King Cured by Poor
Man's Citron.*
Levit. R. 37 § 2.
Nissim, f. 34a.
Sef. Hamaasiyot, ed.
Araki Cohen, ch. 109.
Ben Gorion II, p. 133,
346.
Codd. G. 28, f. 408; cf.
1408 (i).
369. *Contest with Wizard
Priest.*
Jerahmeel, ed. Gaster,
p. CIV & 186.
Eldad ha-Dani.
Epstein, Eldad ha-Dani.
Müller, Eldad ha-Dani.
cf. Eisenmenger, II,
557ff.
Zunz, G. V. p. 147.
Ginzburg, Hagoren,
1923.
370. *Treasure in Coal.*
cf. Kaidenower, Kab
Hayashar, ch.
371. *R. Akiba & Pearl.*
Adhan, Bineot Deshe,
f. 31b.
Maase Buch No. 186.
Ben Gorion II, p. 62,
339.

- Cod. Br. M. No. 28, Bet
Hamidrash.
Cod. Oxf. 2213 (Yiddish).
Cod. G. 972, f. 14.
372. „*Nature*“.
Perles, Sagenkunde,
p. 72.
Behrnauer, 40 Veziere,
p. 71—72.
Burton, Supplemental
Nights, IV, p. 10, 31.
Cento Novelle Antiche,
No. 2.
Cosquin, Contes No. 5,
I, p. 60—81, No. 37,
II, p. 58ff.
Dunlop, Hist. Prose
Fiction, II, p. 45.
Fischer & Bolte, Söhne
Giaffers, p. 201.
Gonzenbach, Sicil. Mär.
No. 40.
Habicht, 1001 Nights,
Bk. XIV.
Massmann, Otto, He-
raclius.
Orik, Z. V. Vlksd. II,
p. 119f.
Pedersen, Zur Albanes.
Vlksd. No. 5.
Z. V. Vlksd. VI, 339.
VIII, p. 352.
Saxo Grammaticus,
Bk. III, p. 113ff.
373. *Three Brothers & Witch*.
Vesselovsky, Razys-
kamja, No. 22, p. 147
to 166.
Charm by Hair.
Bolte & Polivka, I,
p. 534ff.
Gaster, Gypsy Tales.
cf. Grimm, K. & H. M.
No. 60.
Gonzenbach, Sicil. Mär.
No. 40.
Hahn, Griechische Mär.
No. 22.
cf. Ispirescu, Basmele,
No. 4.
cf. Şainenu, Basmele,
p. 599ff.
374. *Miraculous Apple from
Paradise*.
cf. Eisenmenger II, 377.
Clouston, Eastern Ro-
mances, pp. 220f. and
517.
Görres, Fortunat.
Huon of Burdeux,
ed. Lee.
(v. No. 330.)
375. *Gehazi's & Jesus's Re-
fusal to Repent*.
No Parallels.
376. *Demon & Jew*.
Yalk. Sip. III, p. 51.
cf. Maase Buch No. 191.
Ben Gorion II, p. 202,
353.

377. *Money of Loaf.*

See Nos. 121b, 122a.

378. *Man Who Would Not Swear.*

Ben Atar, No. 5, f. 23a.

Midr. Decalogue, III, 2.

Nissim, Reprinted Sef.

Hayashar, Livorno

1862, f. 139^b f.

Yalk. Exod. II, p. 138.

Farhi, O. P. I, f. 26a.

Maase Buch No. 222.

Tendlau, Fellmeier,

No. 30.

Helwig, Jüd. Leg. No.

23.

Perles, Sagenkunde,

p. 58.

Ben Gorion I, 183, 374.

Anvar-i-Suhaili, p. 264.

Behrnauer, 40 Veziere,

14th Day p. 158ff.

Benfey, Pantschat. I,

113—117.

Bousset, Gesch. eines

Wiedererkennungsmärchen.

Burton, Supplemental

Nights, I, p. 319ff.

Cardonne, Mélanges, I,

287ff.

Clementina Epistle.

Gaster, Faust & Fau-

stina, v. article in Ms.

Beiträge.

Gaster Placidus, Ru-

manian, in Revista

p. Storie etc. IV, 1885,

p. 629—645.

v. Gaal, Märch. d.

Magyar. No. 8.

Gesta Rom. No. 110.

cf. Gonzenbach, Sicil.

Mär. No. 40.

Habicht, 1001 Nights,

919^{ht} Night. XIV,

p. 443f.

Hahn, Griechische Mär.

No. 8.

Hammer, Rosenöl II,

Jacob de Voragine, Le-

genda Aurea, ch. CLXI.

Hilke & Meyer, Über d.

Neu-Aram. Placidus

Wandergeschichte.

Klettke, Märchensaal,

III, p. 92f.

Knös, Hist. X Vezir,

Hist. III, p. 31—49.

Köhler, Jahrbuch III,

I, p. 3.

Köhler, Z. V. Vlksd. VI,

p. 75.

Kúnos, Türk. Volksmär.

No. 49.

cf. Lafontaine, 10, 14.

Lidzbarski, Neu-Aram.

p. 108, 195.

Lüdtke, Neue Texte

z. Gesch. e. Wieder-

erkennungsmärchen,

etc.

cf. Pauli, Schimpf,

ch. 489.

- Pypin, Očerķŭ.
 Ward, I, p. 760 ff; Sir
 Isumbras.
 Wolff, Kalila va Dimna,
 II, p. 108.
 Wuk, No. 16.
 Cod. Oxf. 2287.
 Cod. G. 274 (Ladino)
 f. 8a.
 (v. No. 308.)
379. *Children in Well.*
 Cod. G. 942, f. 23b.
 (v. Nos. 147, 162.)
380. *Joseph Mokir Shabba.*
 Sabbath, f. 119a.
 Baba Batra, f. 133b.
 Nissim, f. 10b.
 Yalk. § 16.
 Aboab. Men. Ham.
 ch. 156.
 Yalk. Sip I, p. 17.
 Maase Buch No. 6.
 Helvicus, Historien, II,
 ch. 4, p. 11.
 Tendlau, Sagen³,
 No. 20.
 Perles, Sagenkunde,
 p. 76f.
 Ben Gorion II, p. 108,
 344.
 Burton Supplemental
 Nights, III, p. 345 ff.
 Clouston, Pop. Tales &
 Fiction, pp. 398 ff.
 Polycrates in Grenz-
 boten, 1872, col. II,
 pt. II, p. 481 ff.
381. *Bread upon the Waters.*
 Yebamot, f. 121b.
 cf. Baba Batra, f. 74a
 to b.
 Tanḥ. Numb. Hukkat 1.
 Abot de R. Nathan,
 ch. 3.
 Gen. R. ch. 22.
 cf. Numb. R. 18 § 22.
 Eccles. R. II, 1; V, 8 § 5;
 XI, 1 § 1.
 Alphas. Siracid. ed.
 Steinschneider, f. 4bf.
 Maase Buch No. 194.
 Helvicus, Historien I,
 ch. 23, p. 102.
 Tendlau, Fellmeier,
 No. 9.
 Singer, Sagengeschichte
 Z. V. Vlksd. II, p. 300.
 Cosquin, Contes, No. 7.
 Pedersen, Zur Albanes.
 Vlksd. No. 11.
- Cock & Master.*
 Ibn Ḥisdai, Mashal Ha-
 kadmoni, Steinschnei-
 der, Manna, No. 12,
 p. 72.
- Herb of Life.*
 Farḥi, O. P. I, f. 36; III,
 f. 25.
 Dukes, Blumenlese,
 p. 73, note 3.
 Shamir. Koran, Sure 21,
 82; 38, 36.
 Apollodor III, 3, 1.
 Glaucus & Polyidus.

- Bolte & Polivka, I,
P. 126.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction, I, p. 242 f;
249.
cf. Diez, Merkwürdig-
keit v. Asien, I, 106ff.
Grimm, K. & H. M. No. 16.
cf. Habicht, 1001 Nights
I, p. 20—26.
Hahn, Griechische Mär-
chen, No. 3. var. a
and 64, var. 1 and 3.
Jataka, in JFLS.
IV, 1886, p. 173.
Gayangos, Libro de
los Gatos, No. 28.
Rohde, Gr. Roman.
p. 125, f. Note.
cf. Rochholz, Deutscher
Glaube u. Brauch,
I, 261.
Schleicher, Litauische
Märchen, p. 57, 59.
Scott, Tales p. 261.
Codd. G. 246, f. 35b
to 36b; 259, f. 4a
to 6a.
382. *Two Robbers Dis-
covered.*
Yalk. Sip. II, p. 146.
Maase Buch No. 221.
Ben Gorion II, p. 272,
357.
383. *Good & Bad Feeding.*
Cod. Br. M. 2380, Midr.
Haḥefes, f. 134b.
384. *R. Meir & Butcher's
Wife.*
Nissim, f. 28 a.
Rapaport, R. Nissim,
p. 76.
Eisenstein, Oser, p. 277.
Wertheimer, Bet Hamid-
rash II, f. 26.
Yalk. Sip. I, p. 25.
Maase Buch No. 140.
Ben Gorion I, p. 131,
369.
cf. Acta Sanctae Bolland.
St. Victorinus
5th Sept.
Lützenburg & Cochem,
Legenden der Heili-
gen, II, p. 283.
Codd. G. 242, f. 25a;
274 (Ladino), f. 14a.
385. *Two Sisters & Waters
of Ordeal.*
Tanḥ. Numb. Naso, § 6,
f. 81 b.
Numb, R. ch. 9 § 9.
Tanḥ. Eccles. § 10.
Yalk. II, § 978.
Simḥat Hanefesh, f. 30.
Yalk. Sip. IV, p. 11.
Tendlau, Sagen³, No. 34.
Weil, Bibl. Leg. p. 213.
Ben Gorion II, p. 118,
345.
Benfey, Ausland, 1058,
No. 36, p. 84f.
Benfey, Pantschat. I,
455.

- Cardonne, I, 39.
 Clouston, Pop. Tales &
 Fiction, I, p. 173f.
 Dunlop-Liebrecht,
 p. 383, Note 4.
 Gesta Rom. No. 69.
 Hagen, Ges. Abenteuer,
 II, XXXIX.
 Liebrecht, Zur Volks-
 kunde p. 87.
 cf. Pauli, c. 206.
 Rosen, Tuti Nameh, II,
 p. 71.
 Straparola, IV, 3.
 Virgil Legend, Bocca
 della Verità.
 Wüstenfeld, Or. u. Oc-
 cid. I, 338.
 Cod. Br. M. 2351, Midr.
 Haḥefeš, f. 234a.
 Cod. G. 1380, f. 23b.
386. *Merchandise of Scholar.*
 Tanḥ. Exod. Teruma,
 § 1, 2.
 Luzzatto, Kaftor, f. 36b.
 Maase Buch No. 136.
 Tendlau, Fellmeier,
 No. 29.
 Grünbaum, Jüd. Dtsch.
 Chrest. p. 406.
 Ben Gorion II, 65, 339.
 Cod. G. 28, f. 263.
387. *Angel of Death & Un-
 charitable Innkeeper.*
 Eliah Cohen, Meil Şe-
 daḳa, § 438.

- Farḥi, O. P. I, f. 29.
 Sef. Hamaasiyot,
 ed. Araki Cohen, ch. 54.
 Eisenstein, Oşer, p. 334.
 Yalk. Sip. III, p. 111.
 Ben Gorion II, p. 173,
 350.
 Cod. Br. M. 27 189, f. 9a.
388. *Birth of Ben Batira.*
 J. Sanhedrin, VII, 13.
 Eliah Cohen, Meil Şe-
 daka, § 578.
 Maase Buch, No. 225.
 Ben Gorion II, p. 189,
 352.
 cf. Liebrecht, Volks-
 kunde p. 346.
 Cod. Br. M. 27 189 f. 10a.
 Cod. G. 1400, f. 5.
389. *Korah's Riches & Fall.*
 Pesahim, f. 119a.
 J. Sanhedrin, X, 1.
 cf. Pirḳe de R. Eliezer,
 ch. 50.
 Tanḥ. Numb. Korah.
 Numb. R. ch. 18.
 Esther R. ch. 7, 5.
 Kohut, al-Dhamari,
 App. I.
 Yalk. II § 285.
 Grünhut, Likkutim,
 No. 6, p. VIff.
 Eisenstein, Oşer, p. 16.
 Cod. Br. M. 27 189,
 f. 12a.
 Cod. G. 1380, f. 25a.

390. *Bird's Three Advices*.
Tendlau, Fellmeier,
No. 21.
Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 249.
Ginzburg, Hagoren,
1923, p. 42.
Benfey, *Pantschat*. I, 380.
Barlaam u. Josaphat, v.
Wiener, *Jahrb.* 26,
p. 26—34.
Burton, *Supplemental
Nights*, VI, p. 169.
Clouston, *Eastern Ro-
mances*, p. 458, 563.
Gesta Rom. No. 167.
Ibn Hisdai, *Prince &
Dervish* v. Stein-
schneider *Manna*,
No. 6, p. 41.
Jacob de Voragine *Leg.
Aurea*, ch. 176,
f. 160 b.
Köhler, *Kl. Schriften* I,
p. 575—576, 580.
Kossarski, No. 26,
p. 90—91.
Legrand, *Fabliaux*, IV³,
p. 27.
Liebrecht, *Zur Volks-
kunde* p. 458.
Petrus Alphons. *Discip.*
XXIII, 1—7,
p. 67—68.
Schiefer, *Awarische
Texte*, No. 15, note,
p. XXXI.
- Schmidt, *Discip. Cler.*
p. 150.
Cod. Br. M. 27189,
f. 13 b.
Codd. G. 242, f. 112 b
1400, f. 12.
391. *Blood Test*.
Baba Batra, f. 58 a.
Parables of Solomon, I.
Zabara, *Shaashuim*,
LXII. ed. Davidson.
Simḥat Hanefesh, p. 12.
Sef. Ḥasidim, ed. Hil-
desheimer § 291.
Farḥi, *O. P. I*, f. 20.
Reischer, *Shaare Yeru-
shalayim*
Eisenstein, *Oṣer*, p. 531.
Yalk. Sip. II, p. 151.
Maase Buch No. 128.
Tendlau, *Sagen*³, No. 33.
Steinschneider, *Hamaskir*, XIII, p. 133—134.
Kohut in *J. A. O. S.*
vol. 24, p. 133 ff.
Ben Gorion III, p. 61,
301.
Gesta Rom. Nos. 196,
262; ed. Grässe, II,
148—149.
Petrus Alphons. XVIII,
5.
Salzberger, *Salomo Sage*
p. 57.
Schmidt, *Petrus Al.* p. 61.
Vesselovsky, *Salomo i
Kitovras*, p. 81 ff.

- Zachariae, Z. V. Vlksd.
XXV, p. 314;
cf. XXVII, p. 69.
Cod. Br. M. 27 189, f. 15 b.
392. *Solomon & Two-Headed Man.*
(v. No. 114.)
393. *Joshua v. Levi & Prophet Elijah.*
Pesikta, f. 36 a.
Nissim, f. 4 b.
Maase Hashem, f. 41a
to 43a.
Eliah Cohen, Meil Sedaka § 439.
Heilperin, Seder Hadorot, s. v. Joshua b. Levi.
Farhi, O. P. I, f. 31a.
Eisenstein, Oser, p. 211.
Yalk. Sip. I. p. 72.
Maase Buch f. 12a.
v. Grünbaum, Jüd. Dtsch. Chrest. p. 393.
Tendlau, Fellmeier,
No. 38b.
cf. Weil, Bibl. Leg. p. 181.
Zunz, G. V. p. 130,
133a.
Delitzsch, Jüd. Poesie
p. 37.
Lévi, Rév. d. Etudes Juives, VIII, p. 63
to 73, 202—205.
XLVIII, p. 275—277.
Friedländer, Alexander,
p. 222 ff.
- Ben Gorion II, p. 212,
354.
Afanasief, Narodnya
Skazki, vol. IV,
No. 143. p. 335.
Bolte & Polivka, II, p.
210ff.
Dunlop-Liebrecht,
p. 309.
Etienne de Bourbon,
No. 396 note 1.
Gaster, Anuar p. Israelit, XI, 1888, p. 133ff.
Gaster, Lit. Pop. Rom.
p. 142 ff.
Gering, Aeventyri, No. C.
Gesta Rom. No. 80.
Gonzenbach, Sicil. Märchen, No. 92.
Grimm, K. & H. M.
No. 87.
Grimm, Deutsche Mythologie XXXVII.
Hammer, Rosenöl I,
121 ff.
Ispirescu, Basme, p. 25 f.
Jacques de Vitry
ed. Crane, No. 109,
p. 50; p. 179—182.
Köhler, Kl. Schriften, I,
p. 580.
Koran, Sure 18 v. 59
to 81.
Le Grand, Fabliaux, 2,
1.
Luzel, Legendes Chrétiennes, p. 14.

- Magnum Speculum
Exempl. ed. Douai, I,
152.
Méon, 2, 216.
Paris, Gaston L'Ange et
l'Hermite, p. 19.
Paris, Gaston, Poésie du
Moyen Age, 1887,
p. 151f.
Pauli, Schimpf, ch. 682.
Pypin, Očerkŭ, p. 193ff.
Rückert, Sagen, p. 9
to 17.
Scala Celi, f. 15a.
Specul. Exempl. 2, 210,
ed. Major, p. 571.
Ullman, p. 246—248.
Vit. Patr. 5, 93.
Voltaire, Zadig, ch. XX,
Wright, Latin Stories,
No. 7.
Cod. Br. M. 27189,
f. 17b.
Cod. Vatican, 285.
Codd. G. 274 (Ladino)
f. 6a; 289; 972.
394. *R. Meir & Snake.*
(v. No. 314.)
395. *Demon in Tree.*
Ben Gorion, II, p. 203,
395.
Cod. G. 28, f. 238.
396. *Demon in Statue.*
Ben Gorion II, p. 204,
353.
Cod. Br. M. 27189,
f. 21b.
397. *One Single Pious Deed.*
Elijah Cohen, Meil Şe-
daka § 431.
398. *Ben Sabar & Angel of
Death.*
(v. No. 137.)
399. *Wise Will.*
Tanḥ. Gen. Lekh, § 8.
Farḥi, O. P. I, f. 20.
Ben Gorion II, p. 138,
346.
Cod. Br. M. 27189,
f. 22b.
400. *God Near His People.*
J. Berakhot, IX, 1.
Mekhilta, Exod. Jithro,
ch. 1.
Midr. Tanḥ. to Gen. 14.
Exod. R., ch. 1.
Deut. R. ch. 2.
Song R. ch. 7; ed. Grün-
hut, II, 9.
Midr. Psalms, ch. 4.
Yalk. II § 968.
Yalk. Sip. I, p. 58; II,
p. 22.
Tendlau, Fellmeier,
No. 37.
Cod. Br. M. 27189,
f. 23a.
Cod. G. 28, f. 35.
401. *Faithless Woman &
Robber.*
Farḥi, O. P. I, f. 21.
Eisenstein, Oşer, p. 531.
Maase Buch No. 197.
Ben Gorion III, p. 95, 303.

- Benfey, Panschat, I,
p. 436—461.
Cardonne, I, Mélange,
48.
cf. Dunlop Liebrecht,
p. 201.
Gesta Rom. No. 56.
Heptameron, XLV.
Keller, Romans des
Sept Sages, CXLVIII.
Paris, Gaston, Z. V
Vlksd. XIII, 1—24,
129—150.
Sengelmänn, Sintypas.
p. 67.
Suka Şaptati, 15.
Weil, 1001 Nights, II,
p. 292.
402. *Solomon's Three Maxims*.
Dibre Hayamim sihel
Moshe, ed. Constple.
1516.
Farhi, O. P. I, f. 23.
Jellinek, B. H. IV,
p. 148.
Eisenstein, Oşer, p. 532.
Huşin, Maase Nissim,
No. 31.
Yalk. Sip. II, p. 224.
Maase Buch No. 198.
Arabic Maase Nissim,
f. 62.
Tendlau, Fellmeier,
No. 34.
Lévi, Rév. Etudes
Juives, XI, 1885,
p. 225 to 228.
- Ben Gorion III, p. 100,
304.
V. Beclere, Specul.
More, p. 907 (folio ed.)
Behrnauer, 40 Veziere,
XXII nd Night, p. 222.
Etienne de Bourbon,
p. 77.
Florea Darurilor, f. 37a
to 38a.
Gaster, Chrest., I, p. 342.
Gesta Rom. No. 103.
Grimm, K. & H. M. III,
p. 312.
Loiseleur, Contes Orient.
II, p. 366.
Muséon, 1884 (neo-
grec).
Cod. G. 442, f. 13b.
(fragment).
403. *Gold in Jars*.
Eisenstein, Oşer, p. 533.
Huşin No. 37.
Maase Buch No. 199.
Helvicus, Historien I,
ch. 25, p. 108.
Perles, Sagenkunde,
p. 91.
Ben Gorion III, p. 58,
300.
Burton, Supplemental
Nights, III, p. 405 ff.
Clouston, Eastern Ro-
mances, pp. 414,
555 ff.
Habicht, 1001 Nights,
IX, 56 ff.

404. *Solomon & Daughter
of King of Ammon.*

- Gittin, f. 68b.
cf. Yalk. Hadash.
Hirz, Emek Hamelekh,
f. 15.
Jellinek, B. H. II,
p. 86.
Eisenstein, Oser, p. 530.
Maase Buch No. 104.
Tendlau, Sagen³, No.
XL, 7.
Ginzburg, IV, p. 170.
Ben Gorion III, p. 54,
300.
cf. Behrnauer, 40 Veziere,
Shehabeddin, p. 20.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction, I, p. 398ff.
cf. M. R. Cox, Cinde-
rella.
Dunlop, II, p. 637.
Gaster, Lit. Pop. Rom.,
p. 334f.
cf. Gering, Æventyri,
No. XLII, p. 112ff.,
XLIII, p. 120f.
cf. Lidzbarski, Neu-
Aram. p. 63.
Hahn, Griechische Mär.
No. 9.
cf. Rambeaud, La Rus-
sie Épique, p. 392.
cf. Simrock, Der gute
Gerhard, p. 127.
Weil, 1001 Nights I,
p. 159, note.

Keys Recovered.

- Eisenmenger, I, 359f.
Gesta Rom. No. 81.
405. *Warder Worthy of
Paradise.*
Taanit, f. 22a—b.
Aboab, Men. Ham.
ch. 236.
Sef. Hamaasiyot, ed.
Araki Cohen, ch. 70.
Yalk. Sip. V, p. 51.
Maase Buch No. 43.
406. *Men Worthy of Para-
dise.*
Taanit, f. 22a.
Maase Buch No. 43.
Ben Gorion II,
p. 218, 354.
Cod. G. 184, No. 38.
407. *God & the Maimed.*
Gittin, f. 68.
Farhi, O. P. III, f. 58.
Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen, ch. 74.
Arabic Maase Nissim,
f. 68.
Tendlau, Fellmeier,
No. 38a.
Ben Gorion II, p. 208,
353.
408. *Sanctification of Sab-
bath.*
Maase Buch No. 75.
409. *Hanina b. Dosa & Gift
from Paradise.*
Taanit, f. 24b—25a.
Maase Buch No. 35.

- Helvicus, Historien I,
ch. 13, p. 63.
Perles, Sagenkunde,
p. 52.
Bebel, ch. 2 § 6.
Bolte & Polivka, I,
p. 342ff.
Frey, Gartengesell-
schaft, ch. 109.
Grimm, D. Mythologie,
p. 113 & Note
cf. Grimm, K. & H. M.
No. 35.
Röllwagenbüchlein,
p. 98f.
cf. Weil, 1001 Nights.
Cod. G. 184, No. 61.
410. *Immaculate Shirt*.
Farhi, O. P. III, f. 62.
Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen, ch. 59.
Yalk. Sip. III, p. 106.
Zunz, G. V. p. 140,
note c.
Tendlau, Fellmeier,
No. 18.
Ben Gorion I, p. 96 &
192.
Bolte & Polivka, III,
No. 218, p. 517ff.
Clouston, Pop. Tales &
Fiction, II, p. 289
to 316.
Gesta Rom. No. 69.
Rosen, Tuti Nameh. I,
p. 109ff. 7th Night.
Cod G. 942, f. 4b.
411. *Perverse Woman*.
Yebamot, f. 63.
Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen, ch. 62.
Yalk. Sip. I, p. 26.
Helvicus, Historien II,
ch. 57, p. 178.
Tendlau, Fellmeier,
No. 42.
Conde Lucanor, ch. V.
Wright, Latin Stories,
No. 10.
412. *Witch Preventing Birth*.
Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen, ch. 72.
Ben Gorion II, p. 190,
352.
413. *Companion in Para-
dise*.
Taanit, f. 21b.
Maase Buch No. 39.
Ben Gorion II, p. 220,
354.
cf. Bousset, Der ver-
borg. Heilige, Archiv.
f. Relig. Wiss. col. 21,
p. 1ff.
Conde Lucanor, ch. IV.
Cod. G. 184, Nos. 84
& 246.
(v. Nos. 323 & 413 a.)
- 413a. *Nanas the Pious
Butcher*.
Tanh. B. Introd. p. 68;
No. 41, p. 135—6.
Sef. Hasidim § 624.

- Elijah Cohen, Meil Şe-
daka § 567 (from
a book of a Moses
Magrisi).
- Farhi, O. P. III, f. 28.
- Yalk. Sip. III, p. 106.
- Tendlau, Fellmeier,
No. 14.
- Bolte & Polivka, III,
p. 507 ff.
- Gaster, Germania, 1879,
p. 274 ff.
- Köhler, Kl. Schriften I,
p. 5—41.
- Simrock, Der Gute Ger-
hard.
- Cod. G. 184, Nos. 83,
245.
(v. Nos. 323, 413)
414. *Hopeless & Hopeful.*
Simhat Hanefesh, p. 21.
Jellinek, B. H. V, p. 22.
Eisenstein, Oşer, p. 324.
Holekh Tamim u-Poel
Şedek.
Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen,
ch. 103.
Huşin, Maasim Tobim,
No. 10.
Yalk. Sip. II, p. 23.
Maase Buch No. 189.
Tendlau, Fellmeier,
No. 19.
Tendlau, Sagen³, No. 57.
Ben Gorion II, p. 260,
356.
- Benfey, Pantschat. I,
p. 604.
- Boccaccio, Decameron,
X, 1.
- cf. Cento Novelle An-
tiche, No. 65.
- cf. Gesta Rom. No. 109.
Vinc. Bellov. Spec.
Hist. 14.
- Codd. G. 130, No. 46;
942, f. 24b.
415. *Elijah, Slave & Builder.*
Yalk. Reubeni, Gen.
f. 9b.
- Elijah Cohen, Meil Şe-
daka, § 568.
- Farhi, O. P. I, f. 28.
- Sef. Hamaasiyot,
ed. Araki Cohen,
ch. 104.
- Eisenstein, Oşer, p. 325.
- Yalk. Sip. II, p. 111.
- Tendlau, Sagen³, No. 3.
Ben Gorion II, p. 234,
355.
- cf. St. Thomas, Acta
Apost. Apoc. I,
p. 251 ff. —
- Building Overnight.*
cf. Grimm, D. Mytho-
logie², 515 ff; ⁴, 453 ff.
Grimm, K. & H. M. III,
p. 158.
- Habicht, 1001 Nights. VII
335 th night Aladdin.
Haltrich, No. 29.
Cod. G. 942, f. 24b.

416. *Friends Better than Money.*

Yalk. Sip. IV. p. 24.

Tendlau, Fellmeier,

No. 16.

Ben Gorion II, 262, 357.

Codd. G. 184, No. 244;

942, f. 27a.

417. *Charity Rewarded.*

cf. Taanit, f. 24a.

J. Horayot, III, 4.

Lev. R. ch. V § 4.

Deut. R. 4 § 8.

Yalk. II, § 956.

Maase Buch No. 42.

Codd. G. 28, f. 328; 184,

No. 82.

418. *David, Gnats, Spiders & Fools.*

Targum Psalms, Ps. 57,

1—3.

Midr. Psalms, Ps. 34.

Alphab. Siracid.

f. 24a—b.

Maḥzor Rom. Bologna,

Quaternion 6, f. 8b.

Ayuma Kanidgalot,

f. 30a.

Eisenmenger, I, p. 479.

Grünbaum, Neue Bei-
träge, p. 195.

Ginzburg, IV, p. 90.

Dähnhardt, Natursagen

II, p. 66ff.

Gaster, Rum. Bird &
Beast Stories, p. 358.

Rosen, Tuti Nameh,

p. 276.

419. *True Friends.*

Lonzano, Maarikh, ed.

Jellinek, p. 128.

Farḥi, O. P. III, f. 41.

Huṣin, No. 30.

Eisenstein, Oṣer, p. 321.

Ambrosius, De Virgini-
bus, II, 5, p. 475.

Cicero, De Officio, III,
10.

Diodor, Siail. vol. 6.

“Virtues & Burdeus”.

Gesta Rom. No. 163.

Hyginus, Fabularum,

Fab. 257.

Jamblichus, De Vita

Pythagorica, p. 188.

Lactantius, Div. In-

stitut. Bk. V, ch. 18.

Lidzbarski, Neu-Aram.

p. 163.

Pypin, Očerkŭ, p. 183ff.

Schmidt, Balladen u.

Romanzen, p. 225 to

237.

Tuscul. Qu. V, 22.

Valer. Maximus, IV, 7, 1.

cf. Wiener, Frankl Mo-
natsschrift, f. 1854.

Cod. Oxf. 2340.

420. *Demon & Fire Worship
pers.*

Eisenstein, Oṣer, p. 340.

- Lévi, R. E. J. XXXIII,
p. 54 ff.
421. *Hilkiah & the Rain.*
Taanit, f. 23.
J. Taanit, I, 4.
Zabara, Shaashuim,
ed. Davidson,
LIII—LVI.
Aboab, Men. Ham.
ch. 200.
Farhi, O. P. III, f. 30.
Yalk. Sip. II, p. 67.
Maase Buch No. 203.
Helvicus, Historien, II,
ch. 29, p. 86.
Gaster, Beiträge, p. 79 ff.
Hammer & Zinserling,
Nachträge zu 1001 N.
I, p. 281—284.
Knowles, Tales of Kash-
mir, p. 484—496.
Simrock, Guter Gerhard,
p. 42 ff.
422. *Sleep for Seventy Years.*
Taanit, f. 10a, 20a & 23a.
J. Taanit, III, 9.
Meg. Taanit, ch. 12.
Mishna Taanit, f. 19a,
23a.
Tanḥ. Exod. KiTabo § 4.
Tanḥ. B. Exod. Vaera
§ 22.
Yalk. § 188.
Zacuto, Yuḥasin,
pp. 15, 63.
Yalk. Sip. II, p. 66—67.
Maase Buch Nos. 52, 53.
- Helvicus, Historien, I,
ch. 26, p. 116; II,
ch. 21, p. 65.
Eisenmenger, I, p. 30 f.
Tendlau, Sagen³, Nos.
37, 38.
Wünsche, J. Talmud,
p. 148 f.
Grünbaum, Jüd. Deutsch
Deutsch. Chrest. p. 400.
Singer, Z. V. Vlksd. II,
p. 298.
Ancona, Il Cavaliero
Senso, p. 97—130;
151—187.
Gaster, Chrest. I, p. 296,
Amartolon Sotirie.
Gaster, Gypsy Tales.
Gering, Aeventyri, No. 43,
vol. 2, p. 120—122.
Grimm, D. S. No. 392.
Grohmann, Sagenbuch
aus Böhmen u. Mäh-
ren, I, p. 17.
Hertz, D. Sagen in Elsass,
p. 203 f.
Ispirescu, Legende sau
Basmele No. 1.
Liebrecht, Gervasius,
Note 89.
Liebrecht, Zur Volks-
kunde, p. 28 f.
Menzel, Vorchristliche
Unsterblichkeitslehre,
I, p. 104 ff.
cf. Schott. Wallach. Mär.
No. 2.

423. *Money in Tree.*

Niflaot.

Reischer, Shaare Yerushalayim.

Maase Buch No. 203.

Tendlau, Fellmeier,
No. 33.

Boccaccio, Decameron,
X, 1.

Braunholz, Barlaam,
p. 72f.

Cento Novelle Antiche,
No. 65.

Clouston, Eastern Romances, p. 489.

Gaster, Beiträge p. 10ff.

Gesta Rom. No. 109.

Gower, Confessio Amantis, Bk. V. p. 244 f.

Lecoy de la Marche,
Anecdotes historiques
d'Etienne de Bourbon, No. 414, p. 361.

Wright, Latin Stories,
No. 104.

424. *Three Chests.*

Baba Batra, f. 58a.

Behrnauer, 40 Veziere,
p. 110.

cf. Benfey, Pantschat I,
407.

Burton, Supplemental
Nights. IV, p. 6.

Gaster, Anuar p. Israelit, 1879, p. 22 f.

Gaster, Beiträge, p. 6ff.

Gesta Rom. No. 251.

Liebrecht, Zur Volkskunde, p. 456.

Lidzbarski, Neu-Aram.
p. 258.

425. *Merchant & Rain.*

Farhi, O. P. III, f. 30b.

426. *Solomon & Chess.*

Maase Buch No. 230.

Helvicus, Historien, I,
ch. 41, p. 181.

Tendlau, Fellmeier,
No. 116.

Ginzburg, IV, p. 172.

Ben Gorion III, p. 77,
302.

Clouston, Eastern Romances, p. 250, 252 ff.

427. *Solomon, Good & Bad Meal.*

Ben Gorion III, p. 52,
300.

(v. No. 246.)

428. *King & Schoolmaster.*

No Parallel.

429. *Judaism a Pearl.*

No Parallel.

430. *Bunch of Grapes.*

No Parallel.

431. *Bird as Witness.*

cf. Yahya, Shalsholet,
story of Gabirol.

Maase Buch No. 218.

Grünbaum, Jüd.

Deutsch. Chrest.

p. 431, 447.

- cf. Bergsträsser, Neu-Aram. Mär. Ma'lula, No. 10, p. 34 ff.
 Bolte & Polivka II, p. 531.
 Grimm, K. & H. M. No. 115.
 Köhler to Cento Novelle, No. 33. Gött. Gel. Anzeigen, 1869, p. 768.
 Köhler, Kl. Schriften, I, p. 582.
 Schiller, Kraniche.
432. *God's Justice.*
 Meg. Esther (Yiddish) 1593.
 Grünbaum, Jüd. Deutsch. Chrest. p. 215—18.
 Behrnauer, ZDMG. XVI, p. 762.
 Brockhaus, ZDMG., XIV, p. 706f.
 Gellert, Das Schicksal. Gesta Rom. Nos. 80, 127.
 Gonzenbach, Sicil. Mär. No. 92.
 cf. Hammer, Rosenöl, I, 124.
 Köhler, Kl. Schriften, I, p. 578.
 Gaston Paris, L'Ange et l'Hermite, p. 173f.
 Rohde, Zt. f. D. Phil. 28, p. 547.
- Ratschky, Gedichte, p. 238.
433. *Clever Thief.*
 Behrnauer, 40 Veziere, p. 155. 13th Night.
 Clouston, Pop. Tales & Fiction, I, p. 175.
 Conde Lucanor ch. 7.
 Dunlop-Liebrecht, p. 501, No. 7.
 Eulenspiegel, Hist. 27, ed. Lappenberg, p. 35ff.
 cf. Gesta Rom. No. 38.
 Liebrecht, Zur Volkskunde, Sect. II, No. 6.
 Oesterley, Shakespear's Jest Book, No. 12, p. 22.
434. *Three Questions.*
 Anderson, Kaiser & Abt. Apollodor, III, 7, 1. Antigone.
 Basile, Pentam. No. 35.
 cf. Behrnauer, 40 Veziere, p. 110ff.
 Birlinger, Aus Schwaben II, 370—371.
 Eisel, Sagenb. d. Voigtlandes, No. 538; cf. No. 328.
 Grimm, D. Mythologie², II, p. 1095f.
 Habicht, 1001 Nights, X, p. 3ff.

Hahn, Griech. Märchen,
No. 69.

Schleicher, Littauische
Märchen, p. 20.

Burying in Foundations.

Exod. R. ch. 5.

cf. Arukh. s. v. Marakh.

Yalk. § 169; II § 826.

Heilperin, Seder Hado-
rot, f. 23c, 24b.

Ey, Harzmärchen,
p. 178.

Grimm, D. Mythologie
p. 956ff.

Liebrecht, Zur Volks-
kunde p. 194, 286.

cf. Schott, Nos. 2, 8.

cf. Şainénu, monastery
Adsisch.

cf. Voltaire, Zadig,
ch. XXI.

Wolf, Dtsche Haus-
märchen, p. 243.

435. *Foolish Wish.*

Benfey, Pantschat. I,
495ff.

Grimm, D. Mythologie,
XXXVII.

Grimm, K. & H. M. III,
p. 310.

Kirchhof, Wendunmuth
I, 180.

Kuhnert, Midas.

Midas, Ovid, Metam. II,
p. 85—193.

436. *Reward for Charity.*

Huṣin, Maasim Tobim,
No. 13.

Ben Gorion III, p. 67,
301.

437. *Half the Mantle.*

Bolte & Polivka, II,
p. 135 f.; III,
p. 167ff.

Clouston, Pop. Tales &
Fictions, II, p. 372
to 378.

Grimm, K. & H. M.
Nos. 78, 145.

Jacques de Vitry, ed.
Crane, p. 121; 260.

Köhler, Kl. Schriften, I,
p. 473ff.

Wright, Latin Stories,
No. 26.

439. *Grateful Dead.*

(v. No. 334 f.)

440. *Grateful Dead.*

Farḥi, O. P. III, f. 11
to 17.

Burton, Supplemental
Nights, IV, p. 325.

Wife making Tapestry.

cf. Gaster, Gypsy Tales.
Scala Celi, s. v. Clema-
sina.

Simrock, Gute Gerhard,
p. 106ff.

Wolf, Dtsche Haus-
märchen, p. 243ff.

441a. *Man & Snake.*

Tanh. B. Intro.

p. 137.

Tendlau, Fellmeier,

No. 10b.

Grünbaum, Jüd. Dtsch.

Chrest p. 411.

Ben Gorion III, p. 82,
302.

Aesop. Fur. 130.

Benfey, Pantschat, I,
p. 113ff.

Bolte & Polivka, II,
p. 414.

Brugman, Litauische

Märchen, No. 2. Woll-
ner's note to same.

Clouston, Pop. Tales &
Fiction, I, p. 262.

Gesta Rom. No. 174.

Gonzenbach, Sicil. Mär.
No. 69.

Grimm, K. & H. M.
No. 99.

Grünbaum, Neue Bei-
träge, p. 236.

Köhler, Archiv f. slav.
Phil. I, 279.

Köhler to Gonzenbach,
No. 69. p. 247.

Korais, No. 170.

Köhler, Kl. Schriften I,
p. 412, 581.

Pedersen, Zur Albanes.
Vlksd. No. 7.

Salzberger, Salomo
Sage, p. 62.

441b. *Man & Snake.*

Maase Buch, No. 144.

Helvicus, Historien, II,
ch. 38, p. 115.

442. *Widow Comforted.*

Berahya, No. 80.

Maase Buch No. 108.

Helvicus, Historien, II,
ch. 33, p. 104.

Steinschneider, Hebr.

Bibl. XIII, p. 77ff.

Steinschneider, ZDMG,
27, p. 563.

Grünbaum, Jüd. Dtsch.
Chrest. p. 405f.

Ben Gorion III, p. 240,
315.

Benfey, Pantschat, I,
460.

Bolte, Z. V. Vlksd. 1919,
XXIX, p. 69.

Dunlop, Hist. Prose
Fiction I, pp. 94f.
in. 2.

Dunlop², vol. I, pp. 94
to 95, n. 2.

Dunlop-Liebrecht, p. 41.
Note 85.

Grisebach, Treulose
Witwe.

Jacques de Vitry, ed.
Crane, No. 232, p. 96;
288—9.

Landsberger, Jhrb.
Achaiva II, 138.

Lebrecht, Heb. Biblio-
graphie p. 121.

- Der Neue Orient.
Voltaire, *Zadig*, ch. II.
443. *Three Questions*.
Maase Buch No. 227.
Anderson, Kaiser & Abt.
Caland, Z. V. Vlksd.
XXIV, p. 88 ff.
Cosquin, *Contes*, No. 51.
II, p. 133 ff.
Hertel, Z. V. Vlksd.
XXIV, p. 317.
Cod. G. 942, f. 15 b.
444. *Solomon & Spirit of Wind*.
Variant of No. 436.
445. „*One Pursuing a Thousand*.”
Wizard & Jew Literature.
Haşdeu *Cuvinte din*
Batrăni II.
Cod. G. 1060, f. 37 a.
446. *Three Maxims*.
Etienne de Bourbon,
No. 81.
Gesta Rom. Nos. 103,
167.
Tuşescu in *Şezetoarea*,
Revistă de Folklor,
vol. XIX, Folticeni
1923, p. 108 f.
(v. No. 345.)
447. *Demons Overheard*.
Bolte & Polivka, II,
p. 394 ff.
- Grimm, No. 97.
Cod. G. 1380, f. 14 a.
(Variant of No. 29.)
448. *Fallen Star*.
Gen. R. of Moses Ha-
darshan, Gen. 6, 12.
Midr. Abkhir, *Hemdat*
Yamim, f. 53 b to
54 a.
Midr. Abkhir,
Yalk. I § 44.
Jellinek, B. H. V.
Book of Enoch.
Raymundus Mart. *Pugio*
p. 728.
Gaster, *Rum. Bird &*
Beast Stories, p. 74.
Cod. G. 1380, f. 31 b.
449. *Bread upon the Water*.
Aarne Z. V. Vlksd. XIX,
p. 298—301.
cf. Ben Gorion III, p. 105,
304.
v. d. Gabelentz, *ZDMG*.
LII, p. 297.
Köhler, *Kl. Schriften*,
II, p. 610 f.
cf. Cod. G. 246, f. 35 b.
(Variant of No. 381.)
450. *Cut Off Hands*.
Ginsburg, Hagoren, 1923
p. 34 ff.
Ben Gorion I, p. 191,
375.
Bolte & Polivka, I,
p. 295—311.

Cosquin, Contes, No. 35,
II, p. 44—46.

Däumling, Studie ü. d.
Typus d. Mädchen
ohne Hände.

Frobenius, Volksmär. d.
Kabylen, No. 30.

Gaster, Folk Lore,
XXXIV, 1923,
p. 45f.

Gonzenbach, Sicil. Mär.
No. 24.

Grimm, K. & H. M.
No. 31.

Hilke, Z. V. Vlksd. 1919,
XXIX, p. 67 to 68.

Köhler, Z. V. Vlksd. VI,
p. 69.

Papahaghi, Basme Aro-
mane, No. 168, p. 191.

Şainénu, Basme, p. 691.

Suchier, La Manikine.
Z. V. Vlksd. 1920—22,
p. 87.

INDEX.

<p>Aaron before Pharaoh,
Moses and 243.
— years of 285.
Abahu 48, 154, 294.
Abba Eliahu 82.
— Hilkiah's Curious
actions 421.
— Joseph 265.
— Yudan's Charity 417.
Abbaye and Companion in
Paradise 413.
Abdimos Hagadi 265.
— — v. Ben Ezra.
Abishai rescues David 156.
Abiyah and Angel of Death,
— Eliharaf and 140.
Abner and David 418.
Abraham 199, 200, 271.
— of Askalon and Elijah
319.
— the Carpenter 423.
— and Nimrod 2.
— years of 285.
Abrahamic Covenant in De-
calogue 41.
Abu Golish's Conversion 131.
Accusation, Hasty 325.
— of Unfaithfulness dis-
proved 74.</p> | <p>Acts, Hezekiah's Good 234.
Ada b. Ahaba, death of 225.
Adam 55.
Adder, Hanina b. Dosa and
165.
Adrianus 14, 26, 208, 214.
— seeing God 9.
— and Hadraktilios 214.
— and R. Joshua 14.
— and Old Man 26.
— and Waters of Ocean
208.
— worshipped as God 3.
Adultery discovered by
magical cup 351.
— shown in dream 354.
Advent of Messiah 297.
Advice, Antoninus and
R. Jehuda's 150.
— Bad Woman's 350.
Advices, Bird's Three 390.
Agadic Question 294.
Age, Allegory of Old 145.
(p. 193).
Ahab and Jehoran rewarded
by God 282.
— b. Kolaya 28.
Ahitofel and Tetragram-
maton 157.</p> |
|--|--|

Aḥiya 140.

Aḳiba 64, 90, 125, 258.

— and Aba Yudan 417.

— and "All for the Best" 25, 152.

— and Bastard 83.

— comforts Eliezer 127.

— converts Romans 63.

— 's Daughter 318, 450.

— 's Daughter saved on Wedding Day 318.

— and the Dead 134.

— 's death and Burial 245.

— decides the Law 293.

— 's Decision 98.

— distributes Tarfon's money for poor 108.

— and Drowning man 99, 298.

— and R. Eliezer's Excommunication 125.

— and Elijah 245.

— Faith of 240.

— feigns illness 13.

— found on floating rafter 262.

— imprisoned 63. 160.

— and R. Joshua 258.

— and Manners 258.

— and Meal well and half-cooked 257.

— and Parable of Fish 20.

— and Pearl 371.

— pupil of, recovers 197.

— Pupils of 66.

— questioned in Prison by R. Johanan 248.

Aḳiba, Shepherd, Scholar

through love of wife 148 (147).

— and Shipwreck 262.

— starts studying 97.

— taught to plant melons by a word 126.

— Temptation of 34a.

— and Turnus Rufus 15.

— and Johanan b. Nuri 64.

— and Value of Law 90.

— visiting the sick 197.

— and Washing of Hands 160.

— wife of 148.

— and Woman with Blemish 249.

— and Young Girl 248.

Alexander 62.

— and Amazons 5a.

— flying to Heaven 5.

— High Priest Simeon and 279.

— Ishmaelites and Jews 6.

Alexandria, R. Joshua and philosophers of 261.

Allegory of Old Age 145. (p. 183).

Almsgiving, General 264.

Alpha Betarion causes knowledge 355.

— Given by Elijah 355.

— taken back by God 355.

Alphabet, Hillel and the 30.

Ami 49.

- Ammon, Solomon cook to king of 404.
 — Solomon and daughter of king of 404.
 Anak's Daughter 321.
 Anan 230.
 Anatomy of Man 231.
 Angel of Death 141.
 — and Ben Sabar 137, 398.
 — Bride and 231.
 — disguised as poor man 387.
 — Eliharaf and Abiya and 140.
 — and Joshua b. Levi 138.
 — and Murderers 382.
 — Sword of 138.
 — and Uncharitable Inn-keeper 387.
 Angel refusing entry into Heaven to Moses 448.
 — at Bottom of Sea 204.
 Anger of R. Johanan 224.
 Animals, R. Meir and clean 207.
 Ankilas, Conversion of 71.
 Annulled and Demon Exorcised, Wicked Decrees 19.
 Answer, Mar Ukba's clever 230.
 Ant, Solomon and the 343.
 "Antipata" 300.
 Antoninus 120, 270.
 — and R. Jehuda's Advice 150.
 — visits R. Jehudah 149.
 Antoti a miser 394.
 Apostate and Blood Libel 357.
 — Confounded 357.
 — Denunciation and Confusion of 357, 363.
 — Discomfited 363.
 — and Jews 445.
 Apple from Paradise, Miraculous 374.
 Appointment through riches 276.
 Ascent to Heaven 5.
 Ascetic accused of Theft 124.
 Asha 256.
 Ashmedai and Solomon 114, 392.
 — and Two-headed Man 392.
 Askalon, Joseph the Gardener in 410.
 — Shimeon b. Shetaḥ and the Witches of 332.
 Ass, Cantankerous 381.
 — and Cock 151.
 — Fox and Heart of 244.
 — and Lion 244.
 — of Pineḥas b. Yair 235.
 — and Tithe 129, 235.
 Astrologers Confounded 434.
 — Converted 256.
 — Error of 172.
 Astrology powerless against Jews 172.
 Atonement, Day of 73.
 Atones, Charity 198.
 Attendance at School rewarded 168.
 Attendants killed 149.

- B**aba b. Bitā blind 250.
 Babylon 213b, 273, 297.
 — False Prophets in 28.
 Bad Characters, daughters 143.
 — and Good Feeding 383, 427.
 — Treatment, Solomon and Good and 246.
 — Treatment of Parents Good and 192, 193.
 — Wife of Ishmael, Good and 271.
 — Woman's Advice 350.
 Balm in Paradise, Rivers of 154.
 R. Banaah and Three Chests 424.
 Bar Coziba's Exploits 75a.
 — Hadya and Dreams 215.
 — Kamsa 70.
 — Kapara Charity of, to Shipwrecked 300.
 — — as Guest 212.
 — Temalion denies receipt of Money 121.
 Barber, Charity of 413.
 — in Paradise 413.
 Barren Woman, Beruria and 47.
 Barrenness of Matriarchs 287.
 Bastard, Akiba and 83.
 — dropped by Eagle 336.
 — Solomon's daughter marries 336.
 Bear protecting 309.
 Beating Dead Father 311.
 Beating Guests 103.
 Beauty must perish 223.
 — of R. Johanan 222, 223, 224.
 Belated Meal, Hillel and 259.
 Ben Batira, Birth of 388.
 Ben Dama and Dreams 216.
 Ben Ezra and Crucified child 347.
 — Disguised 356.
 — and Jehuda Halevi 356.
 — Maimonides and Pearl 346.
 — son-in-law of Jehudah Halevy 356.
 — v. Aben Ezra.
 Ben Sabar and Angel of Death 137, 398.
 — Charity of 137.
 Ben Temalion 19.
 Benjamin, Life prolonged 22 years 100.
 — maintains woman with seven children 100.
 Benhadad 282.
 Beroka and Elijah 405.
 Beruria, v. Meir.
 Beruria and Jose ha-Gelili 237.
 — and Barren Woman 47.
 — and Prayer against sin 46.
 — Sister of, R. Meir and 292.
 Best, Whatever God does is for the 151.
 Bet Tur, Destruction of 75.

- Betrothed Girl Sold 111/112.
 Bible, Sections of 278.
 — Sequence of Events in 48.
 — translated and Transliterated 61.
 Bilar 7.
 Bird as Accuser 352, 432.
 — foretelling future to Solomon 336.
 — 's Nest, Jewel in 124, 341.
 — removing wing from above Solomon 336.
 — Three Advices of 390.
 — as Witness 352, 431.
 Birds ask king for justice 352.
 — claiming justice 352.
 — foretell future 352.
 — Knowledge of language of 335, 352.
 — prophecy fulfilled 352.
 — protect Solomon's Army 336.
 — as Shade 220.
 — Souls of murdered men 352.
 — Youth and Language of 352.
 Birth of Moses 242.
 Black Man directs Husband 338.
 Blemish, Akiba and Woman with 249.
 Blessed Coin, Elijah and 319.
 Blessing of Sabbath 120.
 — of Scholars, Strange 144.
 Blood Accusation against Jews 347.
- Blood Accusation against children 363.
 — Boiling 194.
 — Changing Colour 373.
 — Libel, False 357.
 — Libel Frustrated 357.
 — of spotted dog 447.
 — Test 391.
 Boat, extraordinary speed of 440.
 Boiled Egg, Solomon and 329, 342.
 "Bone of my Bone" 311.
 Boring of Slave's Ear 277.
 Bottom of Sea 5.
 — and Angels 204.
 Boy Bastard 83.
 Bread upon the Waters 381, 449.
 Breath Foul, False Accusation 320.
 Bridal Procession 269.
 Bride and Angel of Death 139.
 — saved on Wedding Day 318.
 Bridegroom dies on Wedding Day 238.
 — recovering Bride 413a.
 Brother-in-Law, Wicked 313.
 Brothers Bewitched 373.
 — rich and poor 330.
 — rich and poor and Pesah 350.
 — Triplets, indistinguishable 373.
 — two, Hatred of 366.

- Builder, Elijah Slave and 415.
- God the 10.
- Building Schools, Money used for 108.
- Bunch of Grapes 430.
- “Bürgschaft” 419.
- Burial and Death of Akiba 245.
- of Elazar b. Shimeon 95.
- Money spent on 440.
- of Scholar ignored 332.
- of Taxgather honoured 332.
- Buried Twice, Man 175.
- Burning of dead and Akiba 134.
- Bush, God revealed in 42.
- Butcher in Paradise 323, 413a.
- Sabbath Observance of 380.
- Wife of, R. Meir and 384.

- Caesar** 7, 8, 9, 11, 12, 13, 25, 38, 55, 184, 207, 218.
- Daughter of 10, 29.
- and God 9.
- v. Emperor.
- wishes to see God 7.
- Cake with Gold returned 423.
- Calendar 116.
- Calf, Punishment for Worshippers of Golden 27.
- Calligrapher 211.
- Calves of Jeroboam 275.
- Camel recognised by Foot-prints 51.

- Candlesticks of Temple 22.
- Care in Judgment 155.
- Carefulness 273.
- Carpenter, Abraham the 423.
- Carries off Husband, Woman 196.
- Cave for 13 years, Shimeon b. Yoḥai in 206.
- of Wind 374.
- Cemetery, Drunkard in 305.
- Charity 228, 229, 264.
- atones 198.
- of Barber 413.
- of Ben Sabar 137.
- to be given pleasantly 183.
- Good man’s 306.
- Kindness and 183.
- Mar Uḵba’s secret 228.
- Merits of 37.
- prolongs prosperity 317.
- Punishment for delay in 102.
- Rewarded 100, 417.
- Rewarded (Midas) 436.
- saves from death 318.
- saves man 99, 298, 299, 300,
- Ship saved through 299.
- to shipwrecked, Bar Ḳa-para 300,
- threatened with Death 449.
- Charm 146.
- broken by Sword of David or Scroll of Law 351.
- v. Spell, Witch.

Charmed Horse 349.
 — House 349.
 — Sleep 439.
 Charub Tree, Old Man planting 26.
 Chastity and Unchastity 73.
 Chess, Solomon and 426.
 Child, Ben Ezra and Crucified Jewish 347.
 — brought up by Demons 352.
 — Dead, and parable of Two Jewels 147, 379.
 — devoured through starvation 69.
 — freed from slavery as a R. Ishmael, 58.
 — immured in Foundation 434.
 — killed every Easter Jewish 347.
 — Jewish and Bunch of Grapes 430.
 — poor, becomes king 352.
 — selected by Lot 347.
 — shown stone of Jerusalem 202.
 — slave knows Genesis 38.
 — with uncovered head 83.
 Childbirth prevented by witch 388, 412.
 Children Indistinguishable 364, 430,
 — of R. Ishmael, Death of 59.
 — Jewels Lent 147
 — lost and recovered 308, 379.

Children Marriage of 247.
 — of Moses 445.
 — of Moses and Message from Jews 369, 445.
 — Origin of, Detected 430.
 — of Shimeon b. Halafta 239.
 — in Well 379.
 — in Well safe 379.
 Christian converted to Judaism 347.
 — sacrificing Jewish Child at Easter 347.
 Circle of Honi 422.
 Circumcision 19, 239.
 — Forbidden 334.
 — in Cemetery by Spirit 352.
 — in 10 Commandments 41.
 Citron, King Cured by Poor Man's 368.
 — cures king 368.
 City of Truth 268.
 Claim of Egyptians from Jews 62.
 Clean Animals, R. Meir and 207.
 Cleanliness, Shining through 43, 44.
 Cleopatra 18.
 Clever Answer, Mar Ukba's 230.
 — Interpretation, Shela and 53.
 — Jewish Slaves 51.
 — man. Poverty of 372.
 — Thief 433.

Clever Tricks, Three 303.
 — Will 391, 399.
 Clothes burned when touched
 by Jews 344.
 Cloud carrying Eliezer 365.
 Cluster of Grapes and Jew-
 ish Child 430.
 Coal, Treasure in 370.
 Cock cooked by Virgin Mary
 347.
 — Destruction of Town
 through Hen and 72.
 — and Master 381.
 — teaching master lesson
 381, 449.
 — white used magically by
 Ben Ezra 347.
 Coin in Loaf 121b, 122.
 — Prophet Elijah and
 Blessed 319.
 College, Dream of Head of
 326.
 Comfort of Elazar b. Arach
 171.
 Commander carried on
 Shoulders 161.
 — not saluted 45.
 — pregnant 56.
 — taunts Jew 56.
 Commandments, God's name
 in last five 14.
 — refused 14.
 Companion in Paradise 195,
 323, 413, 413a.
 Condemnation 288.
 — for dishevelled woman's
 hair 98.

Condolences 272.
 Confidence of Hillel 290.
 Conjunction 71.
 Conjuring up. v. Bileam, Je-
 sus, Moses, Titus, Witch.
 Contest between king and
 fool 443.
 — with Priest 369.
 Conversion caused through
 dream, Temporary 339.
 — to Judaism 131, 284.
 — v. Proselyte.
 Conversions to Judaism: —
 Akiba and Romans 63.
 Onkelos (Ankilas) 71, 284.
 Abu Gulish 131. Ha-
 nanya b. Teradyon's tor-
 turer 289. Astrologers
 256. Ben Ezra and
 Christian 347.
 Conversation of two dead
 women 110.
 Corn left by Traveller 331.
 — Pinehas b. Yair and 331.
 Courtesy to poor man 387,
 394.
 Covenant in Decalogue,
 Abrahamic 41.
 Cow Observes Sabbath 312.
 Creation expounded, Mys-
 teries of 87.
 — Manner of 265.
 — of World 16.
 Creator 176.
 Creatures, God should speak
 to His 12.
 "Crescentia" 313.

Crown of Merit, Heavenly 326.

Crows' conversation 449.

Crucified Child. Ben Ezra and 347.

Cucumber, Knife stuck in by Ben Ezra 346.

Cup Magical, Lips of Adulterous sticking to 351.

Cure, Ḥanina b. Dosa and 166, 167.

— by Miraculous Herb 330.

Cured by Poor Man's Citron. King 368.

Curious Actions 432.

— Actions, Abba Ḥilkiah's 421.

— — Elijah's 301, 393.

Dama b. Netina 187 (p. 183), 188.

Danger through Letter 446.

Dangerous Discussion 263.

Daughter of Akiba and Hands cut off 450.

— Ḥanina b. Dosa and 162.

— of Jehudah Halevy 356.

— of King of Ammon, Solomon and 404.

— of King cured by Herb 330.

— of King married to clever young Man 335.

— of Moses worthily married 374.

— of Nakdimon b. Gorion 135.

— Saved, Akiba's 318.

Daughter of Solomon in High Tower 336.

— of Solomon marries a Bastard 336.

Daughters, Three Wicked 143.

David 156, 157, 280, 297.

— and Abner 418.

— and Boiled Egg 329, 342.

— in Cave 418.

— conjuring Spirit of Wind 444.

— and Giants of Nob 156.

— Gnats, Spiders and Fools 418.

— Magical Sword of 351.

— and Philistines 418.

— and Stone of Foundation 157.

— v. Solomon.

Dead, Akiba and 134.

— apparently re-appearing 420.

— Cave cleansed of 206.

— Children and Parable of Jewels 147 (146).

— denounce Murderers 339.

— Grateful 334, 439, 440.

— Husband Hanged 442.

— Man, Elijah and 134.

— Man rises and walks 206.

— Man Debts of, Paid 334, 439, 440.

— Message given to Companion from 332.

— revived 11, 50.

Dead revived to discover
Murderer 339, 353.
— rising in their Garments
18.
— Solomon praising the 280.
— Women foretell Future
110.
Dearth 73, 125.
Death of R. Akiba, and
Burial 245.
— Akiba's Daughter saved
from 318.
— Angel of, strikes three
Times 333.
— of Children of R. Ishmael
59.
— Compact to return after
333.
— Decree annulled through
Charity 139, 387, 398,
— of Elazar b. Dama 213.
— of Elazar b. Dardya 253.
— of Elazar b. Shimeon,
Strength and Miracles 95.
— of Elisha b. Abuya 142.
— Foretold 126.
— Fourfold 24.
— of Gourmandiser 226.
— of Hananya b. Teradyon
67, 288, 289.
— of R. Jose 132.
— Judgment after 91.
— through lying 268.
— on Marriage Day 238.
— No repentance after 254.
— of Pappus and Lulianus
22.

Death Punishment for Char-
ity 449.
— of Rabba b. Nahmani
220.
— by Robbers 67.
— Saved from by not lea-
ving Synagogue before
end 320, 345.
— if Secret revealed 449.
— by Serpent prevented by
Prayer 314, 394.
— at the Stake 67.
— by the Sword 68.
— Threefold 27.
— v. Angel.
— and Will of R. Jehuda
ha-Nassi 232.
— of Youth Justified 82.
Debtor betrays himself 358.
Debts Paid, Dead Man's
334, 439, 440.
Decalogue, Abrahamic Cov-
enant in 41.
Decision, Akiba's 98.
— of Eliezer and Super-
natural Witnesses 125.
— of Law by R. Akiba 293.
Decree annulled and Demon
exorcised, Evil 19.
— of Heaven decides Man's
Fate 438.
— against Jews 300, 344,
345.
— against Jews. Saved by
Maimonides from 345.
— against Jews abolished
334.

- Deeds. Pinehas b. Yair's wonderful 331.
 — Reward for single pious 326.
 Defeat of Wickedness 320.
 Delay in Charity. Punishment for 102.
 Demon (frog) 316 (p. 183).
 — and Fire Worshippers 420.
 — healing Sick 376.
 — and Jew 376.
 — rebuking Jew 375.
 — in Statue 396.
 — in Tree 307, 395.
 Demons 29.
 — Overheard 29, 447.
 — promise Son 352.
 — teach Child 352.
 Denunciation of Jews Punished 214.
 Descendants of Issachar 180.
 Destruction of Town through Cock and Hen 72.
 — of Bet Tur 75.
 Devoted Friendship 362.
 Difference in Recitation of Prayers 233.
 R. Dimi 225.
 Dinar baked in Loaf 122a.
 — in Jar of Flour 377.
 Dinner Invitation 212.
 Disciple dies in Youth 82.
 Disciples, Trustfulness of 80.
 Discomfiture of Apostate 363.
 Discouraging Licentiousness 241.
 Discussion, Dangerous 263.
 Disguised Students, Questions to 65.
 Dish Covered 236. (Child and J. b. Han).
 — half and well cooked 257.
 Dishonesty of King 433.
 — of Officers 433.
 Disputation 6—15, 37, 88.
 — before King 340.
 Dispute about Faith 47.
 — about Jesus and Moses 340.
 Disrespect for Parents 193.
 Divination 273.
 Divine Justice 353.
 Division of Earnings 211.
 Divorce 74, 146, 196.
 Doeg b. Joseph dies of Starvation 69.
 Dog, Blood of spotted 447.
 Donkey Drivers, Elazar b. Shimeon and 92.
 Door, closed and forbidden 338.
 Dragon, v. Serpent or Snake.
 Dream, Crown taken off Head.
 — interpreted by Maimonides 354.
 — peculiar, of King 354.
 — seen and forgotten 354.
 — Sees Companion in Paradise 323.
 — told and explained, by Maimonides King's 354.
 Dreams 217, 218.

Dreams Bar Hadya and 215.
 — Ben Dama and 216.
 — Eliezer and 219.
 — R. Ishmael and 217.
 — King Sabur and 218.
 — Maimonides and King's 354.
 Drink in Cemetery 305.
 Drinking Water 191.
 Drought 106.
 Drowning man saved 298.
 Dry Shod through Waters of Jordan 331.
 Dust, Nahum ish Gimzu and Miraculous 25.
 Dying man's Recommendation to his Son 334.
Eagle drops Bastard 336.
 — foretells Marriage of Solomon's Daughter 336
 — telling of Treasure 378.
 Ear of Slave, Boring of 277.
 Earnings, Division of 211.
 Earth replaced with Gold 55.
 Eater, Elazar b. Shimeon a mighty 93.
 Eden 133, 138.
 Egg as Argument 443.
 — Boiled, cannot be hatched 329, 342.
 — Demand for Return of unlimited Results of hatched 329, 342.
 — Gift of, saves Man 326, 397.
 — shown by King 443.

Egyptians claim from Jews 62.
 Elazar b. Arach 87.
 — Comfort of 171.
 — b. Azariah 168, 169, 233.
 — and Curious horse 349.
 Elazar b. Dama, Death of 213.
 — b. Dordaya, Repentance and Death of 253.
 — b. Harsum 91.
 Elazar Hasama 266.
 Elazar ill 223.
 Elazar the Mede, Death of 75a.
 Elazar b. Parta condemned 288.
 — b. Shimeon carries Elijah across the river 94.
 — Death of, Strength and Miracles 95.
 — and Donkey Drivers 92.
 — a mighty Eater 93.
 — v. Eliezer.
 Eleazar and Matrona 27. (Not Eliezer.)
 Eliezer 27, 36, 83, 127, 128, 185, 208, 219, 236, 267.
 — and Aba Yudan 417.
 — Akiba comforts 127.
 — and Dream 36.
 — Hagadol, Prophecy and death 126.
 — v. Elazar.
 — b. Hyrkanos' Decisions of, and Superantural Witnesses 125.

Eliezer and his Father 170.
 — studies and starves 170.
 — Illness of 127.
 — and Immaculate Shirt 410.
 — and Ocean 208.
 — and Prayer 185.
 — riding on Cloud 365.
 — b. Shemua 68.
 — Slave of, Died 128.
 — and the Teaching of Jesus 128.
 — travelling 388.
 Eliezer of Worms Disguised 365.
 — and Maimonides 365.
 — Miracles of 365.
 Eliharaf and Abiya and Angel of Death 140.
 Elijah 94, 123, 201, 202, 205, 209, 245.
 — and Akiba 245.
 — and Beroka 405.
 — and Blessed Coin 319.
 — carried across River by Elazar b. Shimeon 94.
 — carries Akiba's Body 245.
 — Curious Actions of 393.
 — and Dead Man 134.
 — Gift of, to Poor Man 302.
 — and Hands Cut off 450.
 — on Horse wins the Battle 349.
 — and Hypocrite 123.
 — and Joshua b. Levi 301, 393.
 — Man and Grateful Dead 440.

Elijah and the obedient Son 334.
 — and the Pious Man 302.
 — and Portals of Jerusalem 201, 202.
 — Reward of, a good Woman 355.
 — and Roman Governor 209.
 — sells Man as Slave 327.
 — shows Child Stone of Jerusalem 202.
 — shows future Portals of Jerusalem 201.
 — and Simeon b. Yoḥai 205.
 — Slave and Builder 415.
 — Three Gifts of 355.
 Elisha 275.
 — b. Abuya's Death 142.
 Embroidered Kerchiefs 440.
 Emperor 7, 8, 9, 11, 12, 13, 25, 38, 55, 184, 207, 218.
 — Daughter of 10, 29.
 — feasting God 8.
 — and R. Gamliel 55.
 — and God 9.
 — and Revival of Dead 11.
 — wishes to see God 7.
 — v. Caesar 92.
 Empty Scroll Case 363.
 — Ship purchased 440.
 Encounter with R. Ada b. Ahaba 225.
 Equalisation, Request for equal seats in Paradise 333.
 Error, Astrologers 172.

Esau First Born 286.
 Events in Bible, Sequence of 48.
 Everything turning into Gold 435.
 Evil Decrees Annulled and Demon Exorcised 19.
 — Eye, Good and 306.
 — for Good 441a—b.
 — Origin of 270.
 Exchange of Children 364, 430.
 Excuses, Clever 288.
 Exorcised, Evil Decrees annulled and Demon 19.
 Exploits, Bar Coziba's 75a.
 Extraordinary Speed of Boat 440.
 Eye, Good and Evil 306.
 — R. Meir and Presumed Sore 146.
 Eyes of Leviathan 267.
Fairy Tale, R. Johanan and Princess 316 (p. 183).
 Faith of Akiba 240.
 Faithful than Woman, Man more 328.
 — Woman 327.
 Faithless Woman and Robber 401.
 — Woman, Solomon and 328.
 — ness of Woman 56.
 — v. Woman.
 Fall of Bet Tur 75a.
 — of Jerusalem, Kamṣa and 70.

Fall of Jerusalem, Siege and 69.
 — Korah's Riches and 389.
 — from Roof 176.
 Fallen Star 448.
 False Blood Libel 357.
 — Letter 450.
 — Prophets in Babylon 28.
 — Suspicion of Woman 368.
 Famine 101.
 — and Charity 264.
 Farewell of R. Jehuda Ha-Nassi 232.
 Fasting 96.
 Fate of Girl 174.
 — Solomon's Wisdom unavailing against 336.
 — v. Luck.
 Father, Eliezer b. Hyrkanos and his 170.
 — orders Son in Dream to be converted 339.
 — Respect for 188.
 — serves Son 335.
 — treading Mill 383.
 Fear of God and Man 133, 291.
 Feast Undisturbed, Wedding 238.
 Feasting God, Emperor 8.
 Feeding, Bad and Good 383.
 — Bad and Good, Solomon and 427.
 — Good and Bad 383.
 — of Labourers, Good and Bad 200.
 Feet cut off and recovered 450.

- Feet of Silver 450.
- Field converted to Cistern 106.
- of the Rabbis' 130.
- Sheaf in 107.
- sold for Charity 417.
- Treasure in 417.
- Fiery Bull 252.
- Figs, Gift of 26.
- Filial Obedience rewarded 366.
- Fire Demon and Jew 420.
- -worship 420
- Worshippers, Demon and 420.
- Firstborn, Esau 286.
- First Comer to be killed 446.
- Man arriving King 366.
- Fish, Akiba and 20.
- Pearl in 118.
- saves Man thrown overboard 335.
- Solomon's Ring in 404.
- teaching 70 Languages 449.
- Fisherman and magical Fish 373.
- Flax growing instantly 388.
- Flight of Rabba b. Nahmani 220.
- Flour blown into Sea 436.
- Loss of, richly compensated 436, 444.
- Money in 121b, 122.
- and Sinking Ship 436.
- stopping Leak 436, 444.
- Food on King's Table spoiled 354.
- Food provided, Good 227.
- of Robbers 235.
- Sharing 299, 447.
- Unaccustomed 226.
- Fool and Three Questions 443.
- Foolish Wish 435
- Fools, David, Gnats, Spiders and 418.
- Foretell Future, Dead Women 110.
- Future, Ravens 335.
- Foretelling of Dreams 218.
- Former Wealth, R. Hisda's 178.
- Foundation, David and Stone of 157.
- Foundations, Child Im-mured in 434.
- Fountain and Weasel 89.
- Fowler catching Birds 206.
- Fowls and Old Wine 227.
- Fox Eating Ass's Heart 244.
- Tales 212.
- Frauds Discovered 372.
- Friend Assuming Guilt 362.
- Ceding Beloved 361.
- Half a 360.
- Standing Surety 419.
- Friends better than Money
- True 419. [416.
- Friendship, Devoted 362.
- unto Death 419.
- True 361.
- Frog Daughter of Lilith 316. (p. 183).
- Demon Princess 316. (p. 183).

Frog Immense Growth of 316 (p. 183).
 Frozen Sea 374.
 Fuller remembers Halachot 274.
 Future Foretold by Dead Women 110.
 — Foretold by Ravens 335.
 — Foretold to Solomon by Bird 336.
 — Jerusalem, Jewels of 202.
 — Jerusalem, Portals of 201.
 — World 153.

Gaba b. Pesisa (Gaboḥa) 6, 62.
 Gaboḥa on Resurrection, Min and 50.
 Gabriel 255.
 Gallilee, Man leaving 325.
 R. Gamliel 11, 12, 183, 199, 256, 262, 266.
 — and Dispute about Sun and Moon worshipped 54.
 — and Emperor 12, 55.
 — and Philosopher 183.
 — and R. Joshua 199.
 — and Astrologers 156.
 — and Akiba 262.
 — travelling 266.
 — exposed to great Danger 125.
 — Ḥanina b. Dosa prays for Son of 167.
 — and Heathen 42.
 — and R. Joshua and Angel of Death 138.

R. Gamliel Pride and Chastisement of 169.
 — travelling 388.
 Gamzu. Nahum ish 25, 102.
 "Gang n. d. Eisenhammer" 320, 345.
 Ganzak 293.
 Garments, Dead Rising in their 18.
 Gates of Jerusalem, Jew and 204.
 — Pear for 203.
 Geese, Women like 221.
 Gehazi's and Jesus's Refusal to Repent 275.
 Gehinom 133, 134, 192.
 General Almsgiving 264.
 Generosity of Nanas's son 413a.
 Genesis, Child and Book of 38.
 Geniba and Salutation of Scholars 52.
 Gentile and Jew 29.
 — and Red Heifer 33.
 Gerizim 279.
 Giantess, Daughter of Anak 321.
 Giants of Nob, David and 156.
 — and 12 Spies 321.
 R. Gidel 130, 221.
 Gift of Egg saves Man 397.
 — from Paradise 153.
 — from Paradise taken back 409.
 — to Poor Man, Elijah's 302.

Gift. Saved by Single 397.
 Gifts of Elijah. Three 355.
 Gimzu and Miraculous Dust.
 Nahum ish 25.
 Girl. Akiba and young 248.
 — betrothed given back to
 first Bridegroom 111/112,
 413a.
 — ceded to Friend 361.
 — from Children of Moses
 445.
 — Miraculous Power of 445.
 — in empty Ship 440.
 — falls into Pit 162.
 — Fate of 174.
 — with Hands Cut off 450.
 — of Nobility and Snake
 172.
 — in Water not drowned 331.
 Girls. Two tempt Akiba 34a.
 Giving of the Law 375.
 Gluttony of Heathen 322.
 Gnats, Spiders and Fools,
 David and 418.
 Goblet Magical, v. Cup.
 God. Adrianus worshipped
 as 3.
 — Ahab and Jehoran re-
 warded by 282.
 — all too powerful 7.
 — the Builder 10.
 — Deeds of 151.
 — Emperor feasting 8.
 — gives Wisdom to the Wise
 13.
 — as Guarantor 183.
 — Hiram and 4.

God, Justice of 432.
 — a Mighty Light 9.
 — and the Maimed 407.
 — 's name only with Purity
 14.
 — Name of, and Ten Com-
 mandents 14.
 — Name of, working won-
 ders 445.
 — near His people 400.
 — pairs and makes ladders
 — Power of 131. [16.
 — revealed in Bush 42.
 — revealed to Moses, why?
 42.
 — should speak to His Crea-
 tures 12.
 — a Thief? 55.
 — waits on Man 199.
 Gold changed into Scorpions
 by uncharitable Woman
 306.
 — Everything turning into
 435.
 — Foot and Alexander 5a.
 — Hands 450.
 — in Jars 403.
 Golden Calf, Punishment for
 Worshippers of 27.
 — Furniture in Hell 338.
 — Hair 316 (p. 183).
 — Table and Silver Chains
 380.
 Good Acts, Hezekiah's 234.
 — and Bad Feeding 383.
 — and Bad Meal, Solomon
 and 427.

Good and Bad Treatment of
Parents 192, 193.
— and Bad Wife of Ish-
mael 271.
— and Evil Eye 306.
— Food Provided 227.
— Man rewarded 447.
— Years when young, Seven
317.
Gourmandiser 226.
Grapes, Bunch of 430.
Grateful Animals 316 (p. 183).
— Dead 334, 439, 440.
Grave dug anew 439.
— of Moses 184.
Greed of richer Brother pun-
ished 368.
Greeting to Hezekiah 78.
Guessing Thoughts 443.
Guest, Bar Kappara as 212.
Guests Beaten 103.
— and Innkeeper 181.
“Guter Gerhard” 413a.

Hadraqtilos 214.

Haifa 204.

Haim of Coucy 374.

Hair Charm 373.

— Princess with golden 316
(p. 183).

Halachic Questions 261.

Half a Friend 360.

— the Mantle 437.

— and Well Cooked Meal 257.

Halo for Restraint from Sin
333.

Hamnana 291.

Hananya 116, 192.

— and Calendar 116.

— under Spell 213.

— and Treatment of Pa-
rents 192.

— v. Hanina.

Hananya b. Teradyon 67,
288, 289, 292.

— Daughter of 292.

— Martyrdom of 288, 289.

Hands, Akiba and Washing
of 160.

— Cut Off, and healed 450.

— of Gold 450.

— Washing of 158, 159.

— withered by Ineffable
Name 340.

Hanging, Man saved from
326.

Hanina b. Dosa and Adder
165.

— and Cure 166, 167.

— Daughter 162.

— and Gift from Paradise
409.

— and Sabbath Meal 163.

— and Scorpion 164.

— taught and practised 161.

— b. Hama 140.

— v. Hananya.

Hannah Legend 57.

— and Mar Ukba 335.

Harshness 84.

Hasmonaean Princess 250.

Hasty Accusation 325.

Hatred, unreasonable 366.

Healing through Leaves 447.

- Heart of Ass, Fox and 244.
 Heathen 23, 30, 31, 44, 53.
 — and R. Gamliel 42.
 — Glutton 322.
 — and High Priesthood 31.
 — and Jew 29.
 — touching Jews unclean 344.
 Heaven, Gift from 152.
 — Monobaz and Treasures in 101.
 Hegemon, Discomfiture of 85.
 — pious in prayer 45.
 — and Woman's Secret 56.
 Heifer red, Gentile and 33.
 Heir, Slave as 399.
 Hell 354.
 — One Hour in, for one evil Deed 345.
 — Punishment for Abiathar 349.
 — on Sabbath. Rest in 15.
 — Woman in 338.
 Hen and Cock, Destruction of Town through 72.
 Herb of Life 381.
 — Miraculous 330.
 — Reviving Dead 381.
 Hero gathers curative and other Herbs 330.
 Herod and Mariamne 250.
 R. Heshaya b. Levi 285.
 Hetaera, Proselyte. Nathan and 35.
 Hezekiah 78.
 — Good Acts of 234.
 Hezekiah Marriage of, and burning of Solomon's magical Books 234.
 High Priest, Ḳamhit's Sons 39.
 — Simeon and Alexander 279.
 High Road, Stones in 210.
 Ḥilkiah and the Rain 421.
 Hillel and Alphabet 30.
 — and Belated Meal 259.
 — Confident 290.
 — and Irrelevant Questions 84.
 — 's Patience 31.
 — 's Poverty and Study 91.
 — Proselytes of (Onkelos) 31.
 — Pupils of 260.
 — and Wager of 400 Zuz 84.
 Ḥiram and God 3.
 — and Solomon 336.
 Ḥisda 52.
 — Former Wealth of 178.
 Ḥiya 274, 281.
 — b. Adda 272.
 — drunk 297.
 Ḥiya and Golden Table 380.
 — Son of Rab 411.
 Ḥoni Asleep seventy Years 422.
 — Circle of 422.
 — and Rain 422.
 Hope in God rewarded 353.
 Hopeful and Hopeless 414.
 Hopeless and Hopeful 414.

- Horse, beautiful and vicious 372.
 — Charmed 349.
 — unmanageable except by Jews 349.
 Hulda 89.
 Human Members 231.
 Humility 186.
 Huna 52, 177 (p. 183), 230
 Husband and lost Wife 308, 378, 450.
 — Return of 370.
 — Woman carries off 196.
 Hypocrite, Money and 123.
 Hyrcanos 79, 170.
 "Ibychus" 431.
 Idol Healing 376.
 Idols 2, 54, 131, 182.
 Ignorance of Passover Ceremony 350.
 Ignorant excluded from Charity 264.
 — Man, Meritorious 425.
 Ilaa 96.
 Ilai, Jehudah b. and Heathen, 44.
 — and Matrona, 43,
 Illness caused through Love 333.
 — caused through miraculous Herb 330.
 — of R. Elazar 223.
 — feigned 146.
 Ill-Treatment 294.
 Immaculate Shirt 410.
 Impossible to go against Luck 438.
 Impure Priest 295.
 Inclination, Evil 270.
 Inheritance claimed by Slave 391.
 Injustice Punished 447.
 Inn for Travellers 450.
 Innkeeper, Angel of Death and Uncharitable 387.
 — and Guests 181.
 — R. Meir and wicked 181.
 — Robber 315.
 — Thievish 25.
 Inraders 236.
 Insect, Titus and 70.
 Intended Divorce 196.
 Interpretation of Dreams 215, 216, 217, 219.
 — Shela and clever 53.
 Irrelevant Questions, Hillel and 84.
 Isaac, R. converted to save Jews 339.
 Isaachar 180.
 Ishmael 1, 58, 191, 213, 216, 231, 233.
 — Death of Children of 59.
 — and Dreams 217.
 — and Elazar b. Azaryah 233.
 — and Eleazar b. Dama 213, 216.
 — b. Elisha, Martyrdom of Shimeon b. Gamliel and 76.
 — Good and Bad Wife of 271.

Ishmael b. Jose 182, 291.
 — Pupils of, and Dissection 231.
 — ransomed as Child 58.
 — and Respect for Mother 191.
 — and Samaritan 182.
 Ishmael Wife of, and Abraham 271.
 Ishmaelites and Jews, Alexander and 6.
 Israel compared to Ship 132.
 Israelites 19.

Jacob 182.

— Children of, and Wars with Sichem 337.
 — of Keph̄ar Sakanya 36.
 — of Keph̄ar Sama 213.
 — Tithing 32.
 — Years of 285.

Jakim of Sherudot 24.

Janai, Simeon b. Shetaḥ and 255.

Janai before Tribunal 172.
 Jehoran, rewarded by God, Ahab and 282.

Jehudah 68, 274.

— Advice of, Antoninus and 150.
 — Antoninus visits 149.
 — Death and Will of 232.
 — ha-Garsi and Burial of Akiba 245.
 — Halevi, Ben Ezra and 356.
 — b. Ḥanina 58.

Jehudah b. Ilai 43, 44, 263, 269.

— b. Naḥmani 272.

— ha-Nassi 120, 142, 264, 297.

— ha-Nassi and Antoninus 120.

— ha-Nassi and Daughter of Elisha b. Abuya 142.

— and Ignorant 264.

— and sons of R. Ḥiya 297.

— ha-Nassi. Farewell of 232.

— b. Nathan 291.

— v. Judah.

Jeroboam 275.

Jerusalem 170, 224, 240.

— Abraham of 423.

— Jew and Gate of 204.

— Jewels of Future 202.

— Kamsa and Fall of 70.

— Pearl for Gate of 203.

— Portals of Future 201.

— Siege of and Famine in 69.

Jeshua b. Pandira 213.

Jesus 36, 71.

— appears, evil Smell 340.

— to be a Bastard 347.

— conjured up by Ben Ezra 347.

— and Geḥazi's Refusal to repent.

— Moses and 340.

— Spell in the Name of 213.

Jew burned alive 365.

— calms the Sea 400.

— Demon and 376.

Jew faithful through Taunt 429. — in forbidden Street buried alive 365. — and Gate of Jerusalem 204. — and Gentile 29. Jewel in Bird's Nest 124, 341. — Dead Children, and Parable of 147. — of Future Jerusalem 201. Jewish Child, Ben Ezra and crucified 347. — Child and Cluster of Grapes 430. — Girl of nobility Slave 174. — Nurse to Christian Prince 359. — Nurse Clever Answer of 359. — Slaves, Clever 51. — Wet-Nurse 359. Jews accused of murdering Prince 339. — Alexander, Ishmaelites and 6. — to answer Three Questions 443. — Contest with Wizard 369. — cluster like Grapes 430. — Egyptians claim from 62. — Hated 214. — prove superiority of Moses over Jesus 340. — Saved by Maimonides 344, 345. — Self-restrained 296.	Jews to solve Mystery of Death 352. — threatened with Destruction 369. Joab in Kinsari 304. R. Johanan 172, 203, 222, 223, 224, 273, 281. — Anger of 224. — and Astrologers 172. — bares his Arm, 223. — Beauty of 222, 223. — and Death of Rab 273. — and Pearl 203. — and Princess with golden Hair 316 (p. 183). — and Resh Lakish 224. — and Wealth Spent on Study 281. R. Johanan b. Elazar 155. — b. Gadgada 266. — b. Maḥya 200. — b. Nuri and Aḳiba 64. — questions Aḳiba in Prison 64. — b. Zaḳḳai 33, 87, 124, 133, 135, 152, 166, 170, 171, 198, 260, 277, 278, 295. — on his Death Bed 133. — and Punishment of Thief 278. — and priestly Purity 295. — and Study (152) 151. — Ḥanina b. Dosa prays for Son of 166. — discovers Eliezer b. Hyrcanos 170.

R. Johanan and Son's Death 171.

— and pious Actions 198.

— Pupil of Hillel 260.

— and Witchcraft 33.

— and Mysteries of Creation 87.

— and Jewel in Bird's Nest 124.

— and Daughter of Nakdimon b. Gorion 135.

Jonathan b. Amram 264.

Jonathan b. Uzziel 260.

R. Jose 263.

— and Juda b. Giri 263.

— Regrets of 132.

— upbraided for wasting Words 237.

Jose b. Halafta 16, 17, 19, 40, 41, 286.

Jose b. Meshita enters Temple 23.

Jose b. Yoeser, Martyrdom of 24.

Josef 225.

Joseph 91, 96, 183.

— the Gardener 410.

— and his virtuous Wife 410.

Joseph b. Laknaya 93.

Joseph Mokir Shabba 380.

— and Pearl 380.

R. Joshua 65, 83, 103, 116, 125, 168, 169, 198, 199, 208, 213b, 258, 266, 267.

— and Aba Yudan 417.

— and Adrianus 14.

— and Akiba 258.

R. Joshua and Angel of Death 138.

— calculates Journey by Star 266.

— and Elijah 301, 393.

— followed to his Privacy 258.

— and Philosophers of Alexandria 261.

— startled by great Light 267.

— taught Manners 236.

— travelling 388.

— Trustfulness of Pupils 81.

Joshua Haggarsi 245.

Joshua b. Hananya 7, 8, 9, 10, 81, 218, 261.

— and King 407.

Joshua b. Hanina 14.

Joshua the High Priest's Death foretold to Solomon by Eagle 336.

Joshua b. Ilem-(Levi) seeks Companion in Paradise 323.

— and Immaculate Shirt 410.

Joshua b. Levi 138, 201, 202, 205.

— shown future Portals of Jerusalem 201.

Journey calculated through Star 266.

— quick 369.

— quick by Ineffable Name 340.

Juda 270.

- Juda b. Baba, Martyrdom of 68.
 Juda b. Giri 263.
 R. Judah b. Elai and rejoicing at Weddings 269.
 Juda Ha-antoti saved from Death by R. Meir 314, 394.
 Judah b. Ilai and Juda b. Giri 263.
 Judah, v. Jehuda.
 Judaism a Pearl 429.
 Judge Man meritoriously 79.
 Judgment, Care in 155.
 — after Death 91.
 Judith Legend 251.
 Justice, God's 432.
 — prevails 350.
 Justification for Youth's Death 82.
 Justina 247.
- Kabbala**, Power of 365.
 — taught to Maimonides 365.
 Kaddish, Recital of, saves Woman 338.
 R. Kahana 296.
 Kaisar, v. Emperor.
 Kamhit and Sons High Priests 39.
 Kamša and Fall of Jerusalem 70.
 Kapernicum 213b.
 Kephar Sakenya 36.
 — Sama 213.
 Kidor, R. Meir and 315.
- Kindness 84.
 — and Charity 183.
 King, Bastard 372.
 — cured by miraculous Herb 330.
 — cured by poor Man's Citron 368.
 — Dishonest 433.
 — Dream of, Maimonides and 354.
 — dreams and forgets Vision 354.
 — first Man arriving 366.
 — Gift of Corn of 372.
 — Guest's of 195.
 — and Joshua b. Hananya 407.
 — of Kings, Prayer before 45.
 — and People converted to Judaism by Ben Ezra 347.
 — recognises Tapestry 440.
 — Sabur and Dreams 218.
 — and Schoolmaster 428.
 — Solomon, Three Maxims of 402.
 — v. Emperor and Caesar.
 — wins Battle through Elijah 349.
 — and Wizard 369.
- Kingdom lost and recovered 114.
 Kings, Ten 1.
 Knowledge lost through Pride 186.
 Korah's Riches and Fall 389.
 Kuthean buries Dead in Tiberias 206.

Kuthi 32.

Kuthim delivered into Hands
of Jews 279.

Labourers 179.

— Feeding of 200.

— Trustfulness of 79.

Ladders, God pairs and
makes 16.

Lamed High, Letter 17.

Language of Animals and
Birds 316, (p. 183) 335,
352, 381.

— of Birds, Youth and 352.

Laodicea 22, 86, 119.

Law, Akiba decides the 293.

— Giving of the 375.

— Immense value of 90.

Laziness 143.

Lazy Ones lose Hands and
Feet 383.

Learning Revived 274.

Leaves, Miraculous Virtue
447.

Legend of Alexander 5.

— of Hiram 4.

— of Judith 251.

Legion of Soldiers feasted 283.

Legions converted 284.

Lentils, Death from eating
226.

Leprosy, Cure learned by
innocent Woman 313.

— Guilty Persons infected
with 313.

Letter from Heaven 220.

— Lamed High 17.

Levi b. Sisi 186.

Leviathan, Eyes of 267.

— and Man 381.

Liberality, Mar Ukba's 229.

Liberty of Tiberias 149.

Licentiousness Discouraged
241.

Life Token, Blood of Fish
373.

Light, God a Mighty 9.

Limekiln, Maimonides and
345.

— Man saved from 320.

Lion and Ass 244.

— de Beila 7.

— Devouring Girls 373.

— Maimonides turns into
345.

— Slain 373.

Loaf, Coin in 121b, 122.

— with Gold returned 423.

— Money in 377.

Long and Short Prayer
185.

— — Way 236.

Losses, Great 178, 272

Love Triumphant 330..

— of Wife, Akiba Shepherd,
Scholar through 148.

Lover generous 112.

Lovesickness 241.

Luck, Impossible to go
against 438.

— Trial of 330.

Lud, Two Martyrs of 21.

Lulianus and Pappus 22.

Luminous Shirt 410.

Maase Merkaba 87.

Maimed, God and the 407.

— **Wicked** 407.

Maimonides, Ben Ezra and Pearl 346.

— **to be Burned** 344.

— **changes into Lion** 344.

— **converted to Kabbala** 365.

— **cures incurable King** 345.

— **and Eliezer of Worms** 365.

— **and Heathen** 341.

— **interprets Dream** 354.

— **and King's Dream** 354.

— **and Limekiln** 345.

Man, Anatomy of 231.

— **beats Wife** 350.

— **Buried Twice** 175.

— **carried off by Divorced Wife** 196.

— **Citron of poor, Man. King cured by** 368.

— **and Crow. Conversation of** 449.

— **Debts of Dead, Paid** 334, 439, 440.

— **Earnings of** 211.

— **Elijah and Dead** 134.

— **Elijah's Gift to Poor** 302.

— **falls into Sea** 99.

— **God waits on** 199.

— **losing Knowledge through Pride** 354.

— **more Faithful than Woman** 328.

Man not to leave or pass Synagogue before Hazan finished 320.

— **planting Charub Tree, old** 26.

— **pretends Pregnancy** 56.

— **and Snake** 441a—b.

— **Steadfastness rewarded** 378.

— **in Tree** 447.

— **who did not Swear** 308, 378.

— **with good Wife and Elijah** 355.

— **with two Heads** 113, 392.

— **wicked, thrice reprieved** 348.

— **and Woman make Appointment** 173.

— **and Woman sold as Slaves** 73.

Manners, Akiba and 258.

— **R. Joshua taught** 236.

Mantle, Half the 437.

Mar Ukba. Charity of 228.

— **Clever Answer of** 230.

— **Liberality of** 229.

— **and Virtuous Woman** 233.

Mariamne, Herod and 250.

Marriage 135.

— **Attempt to frustrate by Mother-in-Law** 330.

— **of Children** 247.

— **of Daughter of Moses of Coucy** 374.

— **of Hezekiah** 234.

— **Merit of assisting** 398.

- Marriage of poor Girl and
Reward. Assists at 334.
— Spell broken 388.
- Martyrdom of Hananya b.
Teradyon 67, 288, 289.
— of Jose b. Yoeser 24.
— of Judas b. Baba 68.
— of Shimeon b. Gamliel
and Ishmael 76.
- Martyrs 76.
— of Lud 21.
— Miriam and her seven
Sons 57.
- Mary, Virgin, conjured up
by Ben Ezra 347.
- Mathia b. Heresh, Temptation
of 136.
- Matriarchs, Barreness of 287.
- Matrona 16, 17, 27, 34, 41,
43, 81, 386.
— of Ephesus 442.
- Maxims, High Price for 446.
— of Solomon Three 402.
- Meal before Death 449.
— Half and Well Cooked 257.
— Hillel and Belated 259.
— Solomon and Good and
Bad 427.
- Meekness of Tarfon 109.
- Meir 18, 32, 46, 68, 88, 142,
211, 265.
— and Beruria's Sister 292.
— and Butcher's Wife 384.
— and Clean Animals 207.
— Daughter and Prophecy
of 341.
— Death of 147.
- Meir and Kidor 315.
— and Presumed Sore Eye
146.
— and Samaritan 180.
— and Snake 314, 394.
— of Tiberias works Won-
ders 340.
— and Wicked Innkeeper
181.
- Men Worthy of Paradise
406.
- Menasseh's Repentance 252.
- Merchant and Rain 425.
- Merchandise of Scholar 386.
- Mercy of God 348.
- Merit of Ignorant Man 425.
- Merits 77.
— of Charity 37.
— of Repetition 179.
— of Romans 263.
- Meron 152 (151).
- Merodach and the Sun 78.
- Mesha sacrifices his Son 77.
- Message of Moses 243.
- Messiah, Advent of 297.
— Treasure for 209.
- Mice driven off by Tithing
331.
- Midas (Charity Rewarded)
436.
- Mighty Light, God a 9.
- Milk heavy and light 364.
- Millstones in the Air 445.
- Min 47, 48, 49, 50, 176, 203,
217, 296.
— and Gaboha on Resur-
rection 50.

Min and Wind 176.
 Miracles, Pinehas b. Yair's 129.
 — Strength, Death of Elazar b. Shimeon 96.
 Miraculous Apple from Paradise 374.
 — Dust, Nahum ish Gamzu and 25.
 — Herbs 330.
 Miriam 185.
 — and her 7 Sons Martyrs 57.
 Moab 77.
 Moabite Wife 271.
 Modesty of Barber 413.
 — of Rich man 371.
 Mokir Shabba, Joseph 380.
 Monabaz and Treasures in Heaven 101.
 Money in Cemetery 414.
 — entrusted to Hypocrite 123.
 — fated for others 380, 423.
 — in Flour 121b, 122.
 — Friends better than 416.
 — in Jars 403.
 — in Loaf 121, 122a, 377.
 — recovered by Trick 123, 324.
 — spent on Burial 334, 440.
 — spent on rescuing Captive 439.
 — in Stick 121.
 — or Study 152.
 — in Tree 423.
 — used for building Schools 344.

Moon and Sun not destroyed though worshipped 54.
 Moses 185.
 — and Aaron before Pharoah 243.
 — appointed governor of Coucy 374.
 — Birth of 242.
 — Children of 445,
 — of Coucy 374.
 — entering Heaven 448.
 — Grave of 184.
 — and Jesus 340.
 — with Perfume of Paradise 340.
 — Children of, Help from 445.
 — superior to Jesus 340.
 Mother, Rabbi discovers true 364.
 — Respect for 187, (p. 183) 189, 190, 191.
 — true discovered 364.
 Mouse in Wine 108.
 Mules, black 129.
 Murder 143, 255.
 — Avenged 432.
 — Discovered 432.
 Murderers, Dead denounce 339.
 — discovered by Birds 352.
 — Two 382.
 Mysteries of Creation expounded 87.

Nahman b. Isaac, R. 175.
 Nahum and "All for the Best" 25.

Nahum ish Gimzu and Miraculous Dust 25.
 — the Mede 25.
 Nakdimon b. Gorion, Daughter of 135.
 — and the Rain 85.
 Naked, Zophnat sold 60.
 Name of God only with Purity 14.
 — Ineffable on David's Sword 351.
 — Ineffable working Wonders 340, 344, 347.
 — of Jesus, Spell in the 213.
 Nanas the Butcher 413a.
 R. Nathan 88.
 — exorcises evil spirit 349.
 — and the Hetaera, Proselyte 35.
 — de Susita 35.
 "Nature" 372.
 Nebuchadnezzar 28.
 Neglect of Study 91.
 — of Tithes, Punishment for 105.
 R. Nehemiah 68, 226.
 Niece forced to marry Uncle 330.
 Neighbour Thief outwitted by Owner 324.
 Nest, Jewel in Bird's 124, 341.
 Niddah 296.
 Nimrod, Abraham and 2.
 No Mourning for Slaves 128.
 No Repentance after Death 254.

No Respect for Rich 276.
 Nob, David and Giants of 156.
 Nuts, Absence of caused Destruction of Table 322.
Oath, Hasty, Punishment 377.
 — Man who took no 308, 378.
 Obadiah 77.
 Obedience, Reward for filial 366.
 Observance of Sabbath, Reward for 117, 118, 119, 309.
 Observing Sabbath, Cow 312.
 Oceans, Waters of 208.
 Officers Dishonest 433.
 Oil for 18000 Zuz 86.
 Old Age, Allegory of 145. (p. 183)
 — Man planting Charub tree 26.
 — Man removed from Seat 139.
 — Man's false Claim 373.
 — Men ordained 68.
 One Hour Punishment and Reward 348.
 — 'pursuing a Thousand' 445.
 Onkelos (Akilas) b. Kalonikos 71, 284.
 — Hillel and Proselytes 31.
 Ordeal for Adultery 385.
 — by Lions 384.
 — Two Sisters and Waters of 385.

Origin of Evil 270.
Oven burning 228.
— full of Bread 163.
Ox and Ass as Judges 441b.
— rebuking Master 449.

Patra, R. 179.

Pairs and makes Ladders,
God 16.

Palace built overnight 415,
440.

— built and disappears over-
night 440.

Palestine 51, 297.

— Riches of 86.

Pappus b. Jehudah 20.

— and Lulianus 22.

Parable of Creditor 147.

— of Fish, Akiba and 20.

— of Ink 126.

— of Two Jewels, Dead
Children and 147, 379.

— of Wheat 18.

Paradise 192, 195, 254.

— Apple of 374.

— Earthly 374.

— Gift from 153.

— Companion in 195, 323,
413a.

— R. Hanina b. Dosa and
Gift from 409.

— Highseat in, for Restraint
from Sin 333.

— Joshua and his Com-
panion, Butcher in 323.

— Men worthy of 406.

— Miraculous Apple of 374.

Paradise One hour for one
good Act 348.

— Reward for Three char-
itable Deeds 334.

— Rivers of Balm in 154.

— Warder worthy of 405.

— Wicked enter 348.

Parents, Good and Bad

Treatment of 192, 193.

— Humble and Son Great
352, 366.

— Respect for 187, (p. 183)
188, 193, 323.

— wash hands of son 352.

Patience of Hillel 31.

Pearl, Akiba and 371.

— in Fish 118, 380.

— Judaism a 429.

— Magical virtue of 346.

— Maimonides, Ben Ezra
and 346.

— in Peppercorn 438.

— Precious 118.

Peas sown, Boiled 329, 342.

Penance Refused 275a.

Perida, v. Patra.

Persians 218.

Perverse Woman 411.

Pharaoh, Moses and Aaron
before 243.

— Vision of 242.

Philistines and David 418.

Philosophers of Alexandria
and R. Joshua 261.

Piety, Sages' 96.

Pinehas b. Yair 235, 263, 331.

— and Corn 331.

- Pinehas Miracles of 129.
- Wonderful Deeds of 331.
- Pious Deed, Reward for single 326.
- Man, Apparently 123.
- Man and Elijah 302.
- Man Rebuke of 210.
- Man strange Actions of 80.
- Man and Vineyard 117.
- Planting Trees 26, 75.
- Plants Uprooted 149.
- Pleasure, worldly, indulged in by Heathen 322.
- Poem completed by Ben Ezra 356.
- Pomegranate, Twelve Spies sleep in 321.
- Poor Man becomes King 330.
- Citron of, King cured by 368.
- Death of 102.
- Elijah's Gift to 302.
- fed by God 353.
- hopeful 414.
- refusing Gift 414.
- Poor and Rich, Judged 91.
- through Reduction of Tithes 104.
- Portals of Future Jerusalem 201.
- Portions of the Torah 285.
- Potiphar 91.
- Pots of Palestine 51.
- Potter 195.
- Poverty of Clever Man 372.
- Powerful, God all too 7.
- Practised, Hanina b. Dosa taught and 164.
- Praising the Dead, Solomon 280.
- Prayer against Sin, Beruria and 46.
- Saved by 320.
- Prayers, Difference in Recitation of 233.
- Influence of 166, 167, 239.
- Long and Short 185.
- preserve lucky Dinar and Riches 319.
- Praying before King of Kings 45.
- Precious Pearl from Heaven 153.
- Predicament 102.
- Preeminence of Sabbath 15.
- President of College 169.
- Pride 186.
- and Chastisement 169.
- loses Knowledge 106.
- of Shimeon b. Gamliel 88.
- Priest, Contest with Wizard 369.
- of Damascus 131.
- Impure 295.
- Priesthood and Heathen 31.
- Simulated 295.
- Prince Revived denounces Murderers 339.
- and R. Johanan 316. (p. 183)
- murdered by Nobles 339.
- Princess Cured 274.

- Princess Cured with golden Hair 316. (p.183)
 Princess Insane Cured 447.
 — promised to Slayer of Lion 373.
 — of Spain 440.
 — and Tapestry 440.
 Produce of Field 104.
 Proklos of Filoslos 54.
 Proof of Resurrection 49.
 Property, not one's own 210.
 Prophecy by Birds realised 352.
 — comes true, Meir's Daughter 340.
 — and Death of R. Eliezer 126.
 Prophet Elijah, v. Elijah.
 Prophets in Babylon, False 28.
 • Proselytes, v. Conversion.
 Prostitutes, Sister of Beruria 292.
 — Street of 365.
 — and Eliezer of Worms 365.
 — and Warder 405.
 — v. Hataera and Nathan and Mar Ukba.
 Proves Murder, Solomon 353.
 Providence 206.
 Ptolemeus 61.
 Punishment 325.
 — for Delay in Charity 102.
 — for Neglect of Tithes 105.
 — Severer for Thief 278.
 — of Worshippers of Golden Calf 27.
 Pupil studying silently forgot all 237.
 Pupils Disguised 65.
 — of Hillel 260.
 — of R. Joshua, Trustfulness of 81.
 — and Robbers 66.
 Purchase of Empty Ship 440.
 — Frog 316. (p. 183)
 Purity, God's Name only with 14.
 Purse lost and taken by another 432.
 Queen Faithless, False Accusation 446.
 Questions Akiba in Prison, R. Johanan 64.
 — to Disguised Students 65.
 — Hillel and Irrelevant 84.
 — Three 434.
 Rab 273.
 — wife of 411.
 Raba b. Nahmani. Death of 220.
 — Flight of 220.
 — Neglect of 225.
 — Nephew of 227.
 Rabbi 96, 129, 176, 186.
 — discovers True Mother 364.
 Rabbis, Field of the 130.
 — killed 250.
 Rabina 268.
 Rain, Merchant and the 425.
 — Nakdimon b. Gorion and the 85.

- Rainbow, Simeon b. Yohai and the 205.
 Ramatha 295.
 Ransomed as Child, R. Ishmael 58.
 Raphael 136.
 Rare Tree, Reward for Sabbath Observance 117.
 Ravens Dispute and Trial 335.
 Ravens foretell Future 335.
 — Wise Youth and 335.
 Rebecca 236.
 Re-birth, v. Soul.
 Rebuke of Beruria 237.
 Recitation of Prayers, Difference in 233.
 Recovered by Trick, Money 324.
 Recovery 166.
 — of Kingdom 114.
 Red Heifer, Gentile and 33.
 Reduction of Tithes, Poor through 104.
 Refusal to Repent, Jesus's and Gehazi's 275.
 Regrets of R. Jose 132.
 Rejoicing at Weddings 269.
 Religion 29.
 Repentance 325.
 — after Death, No. 254.
 — of Eliezer b. Dordaya 253.
 — of Menasseh 252.
 Repetition, Merits of 179.
 Resh Galuta 225.
 Resh Lakish 195.
 — R. Johanan and 224.
 Resh Yeshibah and R. Meir 384.
 — sees Halo on Mar Ukba 333.
 — sees own Crown given to another 326.
 Resignation of R. Gamliel 169.
 Respect 189, 190.
 — for Father 188.
 — for Mother 187, (p. 183) 189, 190, 191.
 — of Parents 187, (p. 183) 188, 193, 323.
 — for Rich, No. 276.
 — for Sabbath 118, 119.
 Rest House for Travellers 370.
 — on Sabbath for Sinners in Hell 15.
 Resurrection, Min and Gaboha on 50.
 — Proved 49.
 Reuben b. Aristobulos 19, 141.
 Reuben Libellarius 139.
 Reward for once attending Service 348.
 — for Filial Obedience 366.
 — for honouring Father 381.
 — of the Law 90.
 — of Money Refused 374.
 — of Pious Butcher 380.
 — for Sabbath Observance 117, 119, 309.
 — for Sabbath Observance, Pearl in Fish 118.

- Reward for Single Pious Deed 326.
- for Tithing 106.
- Rewarded, Charity 100, 417, 436.
- by God, Ahab and Jehoran 282.
- Revealed in Bush, God 42.
- Revival of Dead 11, 38.
- of Learning 274.
- Rich man, former Slave of murdered Master 335.
- Modesty of 271.
- Rich Return for forgotten Property 331.
- Riches are not stable 371.
- Distributed 101.
- and Fall, Korah's 389.
- given by Elijah 355.
- of Palestine 86.
- restored 353.
- for Sabbath Observance 119.
- taken away through Ingratitude 355.
- Riddle of Raven's Dispute Solved 335.
- Rightful Son, Test of 311.
- Ring brought back from Hell, Wedding 338.
- in Fish, Solomon's 404.
- in Sea 316. (p. 183)
- Rising in their Garments, Dead 18.
- River, Crossing of 129.
- Elazar b. Shimeon carries Elijah across 94.
- Rivers of Balm in Paradise 154.
- Road, Long and Short 236.
- Stones in High 210.
- Robbed Property Restored 353.
- Robbers 181.
- Faithless Woman and 401.
- Pupils and 66.
- Two, discovered 382.
- Romans 218, 263.
- Akiba converts 63.
- Rome 34a, 81, 208, 209, 240.
- Roughhandling 294.
- Rubbish Heap turned into Palace 440.
- Ruler collects vast Treasures 209.
- Rulers of the World 1.
- Ruse of Thief (Clever Thief) 433.
- ben Sabar and the Angel of Death 137.
- Sabbath, Blessing of 120.
- Cow Observing 312.
- Joseph Mokir Shabba 380.
- Meal, Hanina b. Dosa and 163.
- Observance, Riches for 119.
- Observance rewarded 118, 119, 309.
- Preeminence of 15.

Sabbath, Rest for Sinners in Hell 15.
 — Reward for Observance of 117, 118, 119, 309.
 — Riding on 213b.
 — Sanctification of 408.
 — Travellers and 309.
 Sabur, King, and Dreams 218.
 Sacrifice for Study 281.
 Sacrifices his son, Mesha 77.
 Sages break Spell 388.
 — Piety of 96.
 Salted, Food 236.
 Salutation of Scholars, Geniba and 52.
 Samaritan hides dead Man 206.
 — R. Ishmael and 182.
 — Meir and 180.
 Samaritans 214, 279.
 Sambatyon, River 369, 445.
 Samuel 218, 273.
 Sanctification of Sabbath 408.
 Satan 136.
 — Disguised 29, 136.
 Saved, Akiba's Daughter 318.
 — from Servant 314.
 — by Single Gift 397.
 — through Charity 299.
 Scales Even 425.
 Scholar, Burial of, Ignored 332.
 Scholar Intervenes for Fellow Travellers 386.

Scholar, Merchandise of 386.
 — Mocked 386.
 — poor and rich 386.
 — 's Pride loses Knowledge 355.
 — and Taxgatherer 332.
 — through Love of Wife, Akiba, Shepherd 148.
 Scholars, Geniba and Salutation of 52.
 — Starving 266.
 — Strange Blessing of 144.
 School rewarded. Attendance at 168.
 Schoolmaster, King and 428.
 Schools, Money used for building 108.
 Scorpion, Hanina b. Dosa and 164.
 Scroll of Law replaced in Case 363.
 Sea Demon and Marriage Spell 388.
 Seamonster 299.
 Sechem, Mount 182.
 Secret Charity, Mar Ukba's 228.
 — divulged means Death 374, 381, 449.
 Sections of the Bible 285.
 Seed growing quickly 388, 433.
 Self-Control 367.
 Self-Restrained, Jews 296.
 Separation 19.
 Sepphoris 281.

Sequence of Events in Bible 48.
 Series of Addresses 272.
 Serpent, Fiery 340.
 — prevented from killing Judah Ha-Antoti by Meir 314, 394.
 — v. Snake.
 Seven Days Wedding Feast 327.
 — good Years when young 317.
 — Heavens 375.
 — Sons Martyrs. Miriam and 57.
 — Years by Demons. Child taught 352.
 — Years Slavery 327.
 — years Slavery, Wickedness and Piety for Meir's Daughter 340.
 Seventy Years, Sleep of 422.
 Severer Punishment for Thief 278.
 Severus, Asverus 247.
 Shabba, Joseph Mokir 380.
 Shamash and Children of Moses 369.
 Shamash Warned 357, 363.
 Shame of Poor Man 228.
 Shamir 114.
 Shammai 30, 74, 84.
 — Harshness of 30.
 Sharing of Food 299, 447.
 Sheaf left in Field 107.
 Sheep rebuking Master 449.
 Shefifon b. Lakish 137.

Shephiphon protecting Ben Sabar 398.
 Shela 53.
 — and Clever Interpretation 53.
 Shepherd, Scholar through Love of Wife, Akiba 148.
 Shimeon b. Gamliel, Martyrdom of 76.
 Short and Long Prayer 185.
 Simeon b. Halafta 145, 153.
 Shimeon b. Shetaḥ and Witches of Askalon 332.
 Shimeon, v. Simeon.
 Shining through Cleanliness 43, 44.
 Ship empty purchased 440.
 — saved through Charity 299.
 — Saved by Flour 436.
 Shipwreck, Akiba and 262.
 Shipwrecked, Bar Kapara's Charity to 300.
 Shirt, Immaculate 410.
 Sichem, Wars of Sons of Jacob against 337.
 Sick, Akiba visiting the 197.
 Sieve saves Akiba's Daughter from Snakebite 318.
 R. Simeon 68, 279.
 Simeon b. Antipata 103.
 Simeon b. Gamliel, Pride of 88.
 Simeon b. Halafta and Children 239.
 Simeon, High Priest and Alexander 279.

Simeon b. Kamhit 39.
 Simeon b. Lakish 224, 253,
 v. Resh Lakish.
 Simeon debe Rab 212.
 Simeon b. Shetaḥ and Janai
 255.
 — and Jesus 275a.
 — and Witches of Askalon
 332.
 Simeon v. Shimeon.
 Simeon the Temanite 283.
 Simeon b. Yoḥai 19, 92, 144,
 263.
 — in Cave 206.
 — and Rainbow 205.
 Simonia 186.
 Sin against Betrothed 73.
 — Beruria and Prayer
 against 46.
 — with Heathen 53.
 — and Repentance 384.
 — Restraint from 333.
 — Uprooting of 46.
 — Unsuspected of 81.
 Single Gift, Saved by 397.
 — Pious Deed, Reward for
 326.
 Sinking into Ground 369.
 — Ship and Flour 436.
 Sinners in Hell rest on Sab-
 bath 15.
 Sipporis 263, 281.
 Šiṣith, Saved through 35.
 Sister of Beruria, Meir and
 292.
 Sisters and Water of Or-
 deal, Two 385.

Slander, Punishment for
 320.
 Slave apparent Heir 399.
 — and Builder, Elijah 415.
 — Ear of, Boring of 277.
 — Girl betrothed 413.
 — Girl ransomed 413a.
 — as Heir 399.
 — Seven Years 327.
 — Sold as 60.
 Slaves, Brother and Sister
 59.
 — not mourned for 128.
 — Two quickwitted Jewish
 51.
 Slavery, Elijah sells Man
 into, for 7 years 327.
 Sleep, Charmed 439.
 Snake Becoming Bridge 137.
 — bite, Aḳiba's Daughter
 saved from 318.
 — fiery, Soul of Wicked;
 kills many 349.
 — and Girl of nobility 174.
 — and Man 441a-b.
 — Meir and 314, 394.
 — poisoning Wine 401.
 — simulating human Voice.
 — v. Serpent, Dragon.
 R. Sofra 294.
 Sold Naked, Zophnat 60.
 Solomon 140, 200, 236, 246.
 — and Ant 343.
 — and Ashmedai 114.
 — Benaya and Chess 426.
 — Bird Foretelling Future
 to 336.

Solomon. Bird Removing
 Wing from above 336.
 — brings dead Man to Life.
 — and Chess 426.
 — Cook to King of Ammon
 404.
 — and Daughter of King
 of Ammon 404.
 — Daughter of, marries
 Bastard 336.
 — and David 441a—b; 444.
 — and David, Judgment of
 353.
 — and David trying Case
 391, 392, 403.
 — detects Thief 111/112.
 — and Faithless Woman 351.
 — and Good and Bad Meal
 427.
 — and Hiram 336.
 — Judgment of 391, 392,
 403.
 — and Murdered Man 353.
 — Praising the Dead 280.
 — Proverb of 401.
 — proves Murder 353.
 — Ring of, in Fish 404.
 — and Sanhedrin 426.
 — and Snake 441a-b.
 — and Spirit of Wind 444.
 — and Stick in Well 441b.
 — Three Maxims of 402.
 — Throne of 115..
 — Treasure of, discovered
 by Bird 381.
 — and Two-headed Man 113,
 392.

Solomon v. David.
 — Well and Badly Treated
 246.
 — Wisdom of, Man with
 Boiled Egg 329, 342.
 — and Woman, one in a
 thousand 328.
 Son avenges Father's Murder
 353, 432.
 — Demons promise 352.
 — illtreating Father 437.
 — inherits through three
 clever Things 303.
 — of Old Age 335.
 — of old Man, Apparently
 wicked 326.
 — refuses to beat dead
 Father 311.
 — Sacrificed by Mesha 77.
 — teaching Father 437.
 — refuses to trade 327.
 — Test of Rightful 311.
 Sons High Priests, Kamhit
 and 39.
 — Martyrs, Mariam and
 seven 57.
 Soul 270.
 — of Abiathar the priest in
 Hell; Punishment Trans-
 migration 349.
 — in Horse 349.
 Sour, Wine turned 40.
 Spain, Princess of 440.
 Spell Broken 373.
 — Hananya under 213b.
 — in Name of Jesus 213a.
 Spells of Witch in Cask 412.

- Spent on Burial, Money 334,
439, 440.
Spiders and Fools, David,
Gnats 418.
Spies, Giantess and Twelve
321.
Spirit, Soul of dead Man
exorcised 349.
— Soul, in form of fiery
Snake 349.
Spirits train Child 352.
Spitting into Mouth 381.
Spittle, Defiled through 39.
Star, Fallen 448.
— Falling and Returning
448.
Starving Scholars 266.
Statue, Demon in 396.
Stepmother wicked 450.
Stick, Money in 121.
Stone of Foundation, David
and 157.
— Precious 153.
Stones in High Road 210.
Strange Blessing of Schol-
ars 144.
Strength, Death and Mir-
acles of Elazar b. Shim-
eon 95.
Students, Questions to Dis-
guised 65.
Study or Money 152.
— Wealth spent on 281.
Studying, Akiba starts 97.
Substitution of Wife 173.
Success in money. Trial given
to two Competitors 330.
Suleiman 364.
— and Clever Rabbi 364.
— and Rabbi. Wisdom of
364.
Sun 9.
— Merodakh and 78.
— and Moon not destroyed
though worshipped 54.
Superintendent beats Tarfon
109.
Supernatural Witnesses Eli-
ezer's Decisions and 125.
Swear, Man who would not
308, 378.
Swearing Punished 122, 122a.
Swine, Breeding of 43.
— eating King's Food 354.
— Flesh of 158, 207.
— hidden Slave 354.
Sword of David breaks Spell
351.
— of Joab 304.
— of Lead 328.
— placed between Man and
Woman 330.
Synagogue not to be passed
by 320.
Tabut 268.
Tailor and Fish 118.
Tapestry by Princess 440.
— recognised by King 440.
Tarfon 96, 108, 189, 190.
— Beaten 109.
— Charity of 108.
— Daughter of 96.
— Meekness of 109.

- Taught Manners, R. Akiba 258.
 — R. Joshua 236.
 Taught and Practised, Hanina b. Dosa 161.
 Taunting and Consolation 246.
 Teaching of Jesus, Eliezer and 36.
 Tebilah forbidden and revoked through Money 334.
 Temple, Candlesticks of 23.
 — Destruction of 279.
 — Rebuilding of 250.
 Temptation 136.
 — of Akiba 34a.
 — of Angel 161.
 — of Matia b. Heresh 136.
 — of Šadok 34.
 Ten Kings 1.
 Tetragrammaton and Ahitophel 157.
 Theft 143.
 Thief, Clever 433.
 — Detected 111/112.
 — Female 52.
 — God a? 55.
 — Mistaken for, and ill-treated 325.
 — Nurse of 433.
 — Ruse of 433.
 — Secret of 433.
 — Severer Punishment for 278.
 — Solomon detects 111/112.
 Thing taught 400 times 179.
 Three Advices, Bird's 390.
 — Brothers and Witch 373.
 — Chests 424.
 — Chests for Charity 306.
 — Clever Things done by Son 303.
 — Degrees Higher in Paradise 333.
 — Gifts of Elijah 355.
 — Maxims 446.
 — Maxims, Solomon's 402.
 — Pious Actions and Reward 334.
 — Questions 434, 443.
 — Strokes by Angel 333.
 — thousand Dinars given away 334.
 — Times Taught 335.
 — Wicked Daughters 143.
 Throne of Hiram 4.
 — of Nimrod 2.
 — of Solomon 115.
 Tiberias 141, 149, 206, 281.
 Tithes 105, 106.
 — and Ass 129, 235.
 — Poor through Reduction of 104.
 — Punishment for Neglect of 32.
 Tithing draws away Mice 331.
 — by Jacob 32.
 — Reward for 106.
 Titus 70, 71.
 — and Destruction of Jerusalem 70.
 — and Insect 71.

Titus and Onkelos 71.
 Torah 282.
 — Study of, neglected through Wedding 327.
 Town destroyed through Hen and Cock 72.
 — Saving the 283.
 Trade. Refusing to 327.
 Trading is Cheating 327.
 Tragus 22.
 Translation of Bible 61.
 Transliteration of Bible 61.
 Treasure in Coal 370.
 — discovered 446.
 — in Field 5a.
 — in Field 417 (Demon in Tree, Bread upon water).
 — in Heaven, Monobaz and 101.
 — in Tree 423.
 — under Wall 301.
 Treasures for Messiah 209.
 Treatment of Parents, Good and Bad 192, 193.
 — of Solomon, Good and Bad 246.
 — Unfair 225.
 Tree, Demon in 307, 395.
 — Money in 423.
 — Old man planting Charub Tree 26.
 — overgrowing Man's Field 155.
 — precious, Reward for Sabbath Observance 117.
 — as Witness 358.
 Trees, Old, uprooted 150.

Trees young, planted 26, 75, 150, 422.
 Trick. Money recovered by 324.
 Tricks. Three Clever 303.
 True Friends 419.
 — Friendship 361.
 — Mother. Rabbi Discovers 364.
 Trustfulness of Disciples 80.
 — of Labourer 79.
 — of Pupils of R. Joshua 81.
 Truth, City of 268.
 Tur Malka Destroyed 72.
 Turnus Rufus 15, 37.
 Twice Buried. Man 175.
 Two Brothers. Hatred of 366.
 — -headed Man, Solomon and 113, 392.
 — Jewels, Dead Children and Parable of 147, 379.
 — Martyrs of Lud 21.
 — Robbers Discovered 382.
 — Sisters and Waters of Ordeal.
 — Ways 133.

Unaccustomed Food 226.
 Uncharitable Innkeeper and Angel of Death 387.
 Unchastity, Chastity and 73.
 Uncle desires rich Niece 330.
 Undisturbed, Wedding Feast 238.
 Unfair Treatment 225.

Unfaithfulness Disproved,
Accusation of 74.
Ukba, v. Mar Ukba.
Usury 43.

Valley full of Gold 152.
Value of the Law 90.
Vessels of Oil and Wine 105.
Vinegar used as Oil 163.
Vineyard and pious Man
117.
Virtuous Woman 310.
— Mar Ukba and 333.
Vision of Pharoah 242.
Visiting 145.
— the Sick, Akiba 197.
Visits R. Jehuda, Antoninus
149.

Wailing in Distance 290.
Waits on Man, God 199.
Wall, high, Climbing 374.
Walls of the Midrash 125.
Warder worthy of Paradise
405.
Wars of Children of Jacob
with Sichem 337.
Washing of Hands, Akiba and
160.
— Hands after Meals 159.
— of Hands before Meals
158.
Water divides before Pine-
has b. Yair 331.
— flowing backwards 125.
— Fountain in Cave 206.
Water over Ineffable Name
breaks Charm 351.

Water of Paradise and Hell
316. (p. 183)
Waters, Bread upon the 381,
449.
— Frozen 374.
— of Life and Death 316.
(p. 183)
— of Ocean 208.
— of Ordeal, Two Sisters
and 385.
— Still 299.
Ways, Two 133.
Wealth of R. Hisda. Former
178.
— Spent on Study 281.
Weasel and Well 89.
Wedding Day, Death on
238, 318.
— Feast Undisturbed by
Death of Bridegroom 238.
Weddings, Rejoicing at 269.
Well and Badly Treated,
Solomon 246.
— and Half Cooked Meal
257.
Wells, Twelve 85.
Well, Weasel and 89.
“Whatsoever God does is for
the Best.” 151.
Wicked Brother-in-Law 313.
— Daughters, Three 143.
— Enter Paradise 348.
— Innkeeper, Meir and.
— killed instead of Innocent
320, 345, 365, 446.
Wickedness Defeated 320.
Widow Comforted 442.

Widow teaches Joshua b.

Ḥananya Manners 236.

Wife Advice of, 7 prosperous
Years in Youth 317.

— Akiba Shepherd, Scholar through Love of 148.

— Bad Woman and Passover 350.

— beaten through wrong Imitation 350.

— carries off Husband 196.

— Faithless. None in a Thousand 328.

— good, receives Elijah hospitably 355.

— good Woman and Passover 350.

— of Ḥanina b. Dosa 409.

— of Hillel 259.

— and Husband's Secret 449.

— of Ishmael. Good and bad 271.

— lost and recovered 308, 378.

— mistaking Brother for Husband 373.

— a Slave 410.

— Substituted 173.

— Virtuous 310.

— virtuous, of Joseph the Gardener 410.

Will of Jehuda ha-Nassi
Death and 232.

— Wise 399.

Wind, Cave of 374.

— Min and 176.

— Spirit of, conjured up 444.

Winds Loosened 374.

Wine for Blood 357.

— Casks, Reward 409.

— from Grave 51.

— turned Sour 177. (p. 183)

Wing from above Solomon,
Bird removing 336.

Wisdom of Jewish Slaves 51.

— to Wise 13, 40.

— of young Man settling Ravens' Dispute 335.

Wise, God gives Wisdom to
the 13.

— Will 399.

— Youth and Ravens 335.

Wish, Foolish 435.

Wit of Child 236.

— of Son 303.

— of Widow 236.

Witch conjured up 388.

— feeling cold at Fire 373.

— and Hair 373, 412.

— House of 373.

— preventing Birth 412.

— preventing Marriage 412.

— Three Brothers and 373.

Witches of Askalon, Shimeon b. Shetaḥ and 332.

— Cauldron of 412.

Witness, Tree as 358.

— Bird as 431.

— Eliezer's Decisions and Supernatural 125.

— False 332.

Wizard, Contest with Jews
369.

— and King 369.

- Woman, adulterous found out by magic Cup 351.
 — Advice of Bad 350.
 — with Blemish. Akiba and 249.
 — cannot keep Secret 56, 381, 402.
 — carried away by Captain 378.
 — Charity of, Rewarded 436.
 — and Divorce 196.
 — Faithlessness of 442.
 — falsely suspected 368.
 — and Hasty Oath 377.
 — in Hell 338.
 — innocent, exposed to danger and saved 313.
 — Man more faithful than 328.
 — Perverse 411.
 — rewarded by Elijah 355.
 — and Robber. Faithless 401.
 — and Robber 112, 401.
 — sends Husband back to Slavery 327.
 — Solomon and Faithless 351.
 — Superior Merit of 421.
 — tries to obtain Secret 381, 449.
 — Uncharitable causes Gold to turn into Scorpions 306.
 — Virtuous (Hannah) 310, 333.
- Women Conversation of Dead 110.
 — Foretell Future, Dead 110.
 — like Geese 221.
- Wonderful Deeds of Pinehas b. Yair 331.
 — Secret 433.
- World, Creation of 265.
 — Future 179.
 — nearly flooded 157.
 — Rulers of 1.
 — of Two-headed Men 392.
- Worship of Sun and Moon 54.
- Worshipped as God Adrianus 3.
 — Sun and Moon not destroyed though 54.
- Worshippers of Golden Calf 27.
- Worthy of Paradise, Men 406.
 — of Paradise, Warder 405.
- Years, Sleep for Seventy 422.
- Yoezer, Martyrdom of Jose b. 24.
- Young Girl. Akiba and 248.
 — Seven Good Years when 327.
- Youth, Death of, Justified 82.
 — and Language of Birds 335, 352.
- Youth v. Child.
- R. Zadok 34.
- Zakḳai and Long Life 408.
 — Mother of, and Sanctification of Sabbath 408.
- R. Zeira 96, 130, 276.
- Zidkia b. Maṣṣeya 28.
- Zophnat b. Paniel sold naked 60.

PART II

“THE BOOK OF EXEMPLA”

HEBREW TEXT

*

אדוני המלך אעשה כמצותיך. וישב המלך לביתו. ויהי בלילה
וישרת הבחור לפני המלך ויקרא הבחור ויצו לו השכם בבקר
למחר ולך למקום שעושין הסיד ואמור לרב הפועלים שידליק
האש היטב. ויען הבחור אני אעשה כמצותיך. ויהי בבקר ויקם
5 הבחור וירכב על הסוס ויעבר לפני בית הכנסת ושמע [320^b] החזן.
וירד מעל הסוס ונכנס לבית. הכנסת ויתפלל. אחר שסיים החזן
עמד אחר שלא שמע תפלה ואמר ברכו והמתין עד שגמר ואיחר
עד שהיה היום גדול. ויקרא המלך אל המשנה ויצו לו לך למקום
שעושין הסיד ושאל לרב הפועלים אם עשה מצותי. וימהר
10 המשנה וירכב על סוסו ויאמר לרב הפועלים אם עשה מצות
המלך. ויקחו המשנה ויאסרו אותו וישליכו אותו בכבשן. ויבא
הבחור לשם וירא כי השליכו המשנה בכבשן ויאמר לרב הפועלים
המלך יהרוג אתכם אם יודע זה. ויען רב הפועלים ויאמר לו
המלך ציוני אתמול האיש אשר אשלח לך למחר בבקר ראשון
15 השליכוהו בכבשן האש. והנה הוא בא ראשון. וישב הבחור אל
המלך ויאמר לו אדוני המלך מדוע ציוית לשרוף המשנה. ויחרד
המלך חרדה גדולה ויתמה מאד ויאמר אל הבחור עתה ידעתי
כי ירא אלהים אתה ובוראך אוהב אותך כי כך וכך הלשין
המשנה אותך מן המלכה. וציויתי להשליך באש האיש אשר
20 אשלח ראשון אל רב הפועלים אשר עושה הסיד. ואותך ציויתי
לילך ראשון. ואחר כך אמרתי למשנה לך וראה אם עשו מצותי
ואתה איחרת והשליכו אותו במקומך. עתה ידעתי שאתה נקי.
היינו דכתיב צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו¹. ולכך יש
להמתין בבית הכנסת עד שיגמור החזן להתפלל. ואפילו קם אחד
25 שלא שמע עם הצבור.

¹ Prov. XI, 18.

לי אהוב נחמד והרחיקתו מעלי. והלך אליהו אצל האיש. אמר
 לו תן לי הסלע שנתתי לך. אמר לו קח ממני מאה דנרי זהב. כי
 לא מצאתי הסלע. הלך ופשפש עד שמצאו והחזיר לו מיד הלך
 כל ממונו לתוהו ובהו. ונעשה עני יותר ממה שהיה בתחילה.
 התחיל לילך לבית הכנסת כבתחילה והתחיל לצעוק ולבכות אמר ⁶
 אליהו לפני הקב"ה איני יכול לסבול צעקתו הנח לי ואתן לו כדי
 לפרנסו. א"ל הקב"ה עשה כרצונך ואל תרחיקהו מעלי. אמר
 אליהו אני ערב בדבר. א"ל הקב"ה עשה רצונך. הלך אליהו אליו.
 אמ' לו אני הוא שנתתי לך הסלע וחזרתו ולקחתו ממך בשביל
 שהייתה מפסיד תפלה ואם תרצה תשבע לי שלא תפסיד תפלה ¹⁰
 ואני אשלם לך. א"ל ברצון. ובירכו יותר מבתחילה. פעם אחת
 שמעו סוחרים את שמועתו הלכו אליו חמשה סוחרים לנסות את
 עושרו. אמרו לו קח כל סחורתינו ותן לנו פלפלין מן הכל. אמר
 להם ברצון. אחרי כן אמרו לו. איך אנו רוצים כי אם שמך ותקח
 כל סחורתינו. אמר להם ברצון. אחרי כן אמרו לו איך אנו ¹⁵
 רוצים כי אם כסף וזהב. הביאום לאוצרותיו ונתן להם כרצונם
 והלכו להם.

CCCVIII. מעשה. בחסיד אחד שהיה עשיר וקרוב
 למלכות והיה לו בן אחד יפה תואר ויפה מראה. וחכם. ובעת
 פטירתו של אותו חסיד צוה לבנו שלא יצא מבית הכנסת משעה ²⁰
 שיקום החזן להתפלל ויתחיל קדיש עד שיגמור כל תפלתו וגם
 אם יקום אחד לומר ברכו שלא שמע תפלה המתן אותו עד
 שיגמור תפלתו. וכן עשיתי כל ימי והצלחתי במעשי. וגם אם
 תעבור בעיר שיש בו בית הכנסת ותשמע החזן תכנס ואל תצא
 עד שיגמור החזן תפלתו. והלך אותו חסיד לבית עולמו. והבן ²⁵
 היה מאד נחמד לכל רואיו והיה משרת לפני המלך ומוזג יין
 בכוס המלך והמלכה וחותר לחם ובשר לפניו. והיו אוהבים
 אותו ביותר ולבו לשמים. וירא אותו משנה המלך ויקנא בו
 ויבא אל המלך. ויאמר לו אדוני המלך עינים לך ואין אתה רואה.
 כי זה הבחור אוהב את המלכה ומנאפים יחד. ויגער בו המלך ³⁰
 ולא האמין לו עד כי אמר לו היום ומחר עד שהכניס קנאה
 בלבו. ויהי היום וילך המלך לראות פועלים שהיו עושין לו
 מדורת עצים ואבנים לעשות סיד. ויאמר לרב פועלים אותו האיש
 אשר יבא הנה למחר ראשון קח אותו והשליכהו לתוך כבשן
 האש. בלא איתור. ואם לא תעשה זאת נפשך תחת נפשו. ויען לו ³⁵

נאה לפניו להחיות אילו הרשעים [317^b] כשם שהחיה זה הצדיק. ולא ידעתך לעשות עוד מאומה. הלכו לביתם ונשאר המלכות בלא מלך. נתנו עיניהם על ר' יוחנן והמליכו אותו עליהם כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשו. ונתנו לו את הצדקת לאשה. וחיו יחד ימים רבים בשלום ובהשקט ובהנחה והולידו 5 בנים ובנות. ועל זה נאמר שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו¹.

CCCVI מעשה. בבתו של ר' עקיבא שהיו אומרים לה כל העולם ראי ביום שתיכנס לחופה תמות. קדשה בחור אחד נאה ביותר. באותה לילה מן החופה בא עני אחד לבקש לחם. וכשראתה אותו הלכה והאכילתו והשקתו. אותו עני הלך לו. והיא הלכה לחופתה עד הערב כשנכנסה עם בעלה במיטה. בא נחש אחד בחור הכותל לנושכה והרחיקה מבעלה ולקחה מכבנתה ונתנה אותה בחור. ונתקשר המכבנת בראש הנחש ונחנק ומת. השכימה ולקחה המכבנת ומצאה הנחש מת במכבנת. אמר לה 15 ר' עקיבא הייתי סבור שלא תחיי עד הבקר. וסיפרה לו כל העניין מן העני והלך ר' עקיבא וספר לכל התלמידים. אמר ראו כמה כחה גדולה של צדקה. תניא ר' אליעזר אומר כשאדם מרבה במצות באמונה וביראת הקב"ה הוא משמרו ושומר גופו. כדכתיב י"י ישמור צאתך ובאך². וכת' י"י שמרך י"י צלך על 20 יד ימינך³.

CCCVII מעשה. ברבי אברהם שהיה שרוי באשקלון. והיה [319^a] עני מאד והיה סוגר בית הכנסת ופותח. כי היה ראשון ואחרון. ראה אותו אליהו הנביא ובקש לרחמו. אמר לפני 25 הקב"ה תן לי רשות ואתן לו כדי לפרנסו. אמ' לו הקב"ה עשה כרצונך ואל תרחיקהו מעלי. הלך אליו אליהו נתן לו סלע הלך בשוק לקנות כלים נזדמן לו אליהו בדמות בחור אחד. והיה נושא בידו בגד שוה זהוב. א"ל קח זה הבגד. א"ל איך לי כי אם סלע. לקח הסלע ונתן לו. אחר כך בא אליהו בדמות זקן. א"ל מכור לי את הבגד. אמר לו מה תתן לי. א"ל עשרה זהובים והסלע. 30 וא"ל ברצון. עד שנעשה עשיר גדול ונעשה סוחר גדול. והיו כל הסוחרים באים אצלו. ולא הלך לבית התפלה. א"ל הקב"ה היה

¹ Eccl. XI, 1.

² Ps. CXXI, 8.

³ ib. 5.

ובכה וצעק עליהם ויבואו כולם לנחמו וגם המלכה דברה על לבו וינחמו וישלחו אחרי בניו אשר היו מחזרים על הפתחים. וכששמעו שבא אביהם שמחו שמחה גדולה. ובאו אליו וראה אותם וספרו לו את כל התלאה אשר מצאתם וילבישם ויאכילם ויהיו עמו. והיה אהוב ונחמד בעיני המלך כי הביא לו אשה 5 יפה וטובת מראה לא היתה כמוה בכל מלכותו. ורצה המלך לכונסה מיד ולהכניסה לו לחופה. וענתה ואמרה אותה צדקת לא כן יעשה במקומינו לדבר אל אשה ולהכניסה מיד לחופה. אלא תן לי זמן שנים עשר חודש כי כן ימלאו ימי מרוקי הבתולות להיות ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים בתמרוקי 10 הנשים. ובזה ראויה הבתולה לבא אל המלך. ויאמר לה המלך כל שאלתך ובקשתך אמלא עשי הטוב בעינייך. ותעש כן. ויהי ר' יוחנן אהוב ונחמד מאד בעיני המלך והמלכה ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנהו לו ויצוהו לאדון לכל ביתו ומושל בכל אשר לו. ויקנאו בו החכמים ויאמרו איש אל אחיו אם לא נשים 15 עיצה להרוג את ר' יוחנן עתה יגמל לנו את כל הרעה אשר גמלנו לו ולבניו. ויקומו ויארכו לו ויכוהו ויחתכו אותו אבר אבר. וישמע הדבר בית המלך כי נהרג ר' יוחנן וכי חתכו אותו אבר אבר. ויתעצבו מאד המלך והמלכה ותאמר המלכה הוליכני אל מקום שהאיברים שם. הוליכו אותה ולקחה כל אבר ואבר 20 ונתחברה אותם יחד כאשר היו בתחלה ולקחה הטבעת שלה ונגעה מן האבן הפצעים ונתחברו העצמות והגידים בשביל כח האבן שהיה בתוך הטבעת וגם לקחה מן המים של גן עדן ורחצה כל בשרו ונתרפא וישב בשרו כבשר נער קטן. ואז שכבה עליו. ותשם פיה בתוך פיו ונשקה אותו. ונתפללה אל הקב"ה וישמע אליה 25 אלהים והחזיר לו את נשמתו ויחי ויקם וילך על רגליו. וכשראו כך שהיא מחייה מתים תמהו ופחדו ורהו (ורעדו. 1) מאד. ויאמר המלך אם כן הוא נלך ונלחם אל כל סביבותינו אם יִאָהֶרֶג במלחמה היא תחייה אותי. מה עשה המלך הלך הוא וכל שריו ועבדיו וחכמיו לצור מלך אחד ויערכו אתם מלחמה גדולה ויהרג המלך וכל 30 שריו ועבדיו. ויבואו אחר המלכה ויאמרו לה בואי ותחיי את המלך ושריו ועבדיו כי הם נפלו בחרב. הלכה המלכה לשם עם ר' יוחנן ועשתה להם כאשר עשתה אל ר' יוחנן ולקחה המים של גהינם והשליכה עליהם ונשרפו כולם. אמרה להם. ראו את נפלאות אלהים: כי לא ממני החכמה והדעה להמית ולהחיות. כי 35 האלהים הוא ממית ומחיה ומוחץ ומרפא ומשפיל ומרומם. ולא

יש צדיק אחד עומד על שפת הנהר וספר לו כל המעשה. א"ל
 הלויתן לך אחרי אותו דג ונשאלה את פיו אם הוא יודע היכן
 הוא אותו טבעת ואבקש פניו לשלם אותו לך. הלך אחריו והביאו
 לפני הלויתן. וא"ל יש לך טבעת אחד שלקחת ומצאת באותו זמן
 שלם אותו אל זה הדג והוא ישאנו אל צדיק אחד העומד על
 שפת הנהר וכל ישראל צוררים בצער בשביל אותו טבעת הלך
 אותו דג ונתנו לדג אחר ואותו דג הביאו אל ר' יוחנן וכשהקיא
 אותו מפיו בא חזיר אחד גדול ולקח אותו טבעת ובלעו והלך לו.
 בכה ר' יוחנן במר נפש וצעק ואמר אוי לי אוי לי. גם הדג היה
 כעוס מאד בעניינו. ואמר אל ר' יוחנן לא יכולתי עוד לעשות
 שום דבר מזה העניין אלא המקום יתן לך משאלות לבך ויוציאך
 מצרה לרווחה. ונפטר הדג והלך לדרכו. ור' יוחנן היה מתפלל
 ואומר רבונו של עולם גמלתי חסד עם כלב אחד והוא נדר לשלם
 לי מה שעשיתי עמי יהי רצון מלפניך שתביאנו אלי ונלך אני
 והוא לבקש אותו חזיר אם נוכל למצוא אותו. בין כך ובין כך
 שהוא מדבר בא אותו כלב נובח וצועק ואומר אדוני שמע אלהים
 את קולך ואת תפלתך. וישלחני אלהים לפניך והנה עשיתי שאלתך
 ובקשתך פגעתי אותו חזיר אשר לקח הטבעת בפניך והרגתיו
 וקרעתי את קרבו ובני מעיו הוצאתי חוץ מגופו והנם שוכבים
 לארץ והטבעת בתוך הבני מעים ולך עמי ואוליכך שם ותפתח
 הבני מעים ותמצאנו בתוכו. הלך ר' יוחנן אחריו ומצאו מת
 כאשר אמר ויפתח את בני מעיו וימצא את הטבעת בתוכם נטל
 את הטבעת והלך לדרכו ושמת שמחה גדולה. וגם הכלב הלך
 לדרכו. ובא רבי יוחנן אל המלכה ונתן לה הטבעת. וכשראתה
 אותו לקחה אותו ונשקה אותו ועשתה ממנו שמחה גדולה. אמר
 לה ר' יוחנן הואיל והצליח י"י את דרכי שלחני ונלכה יחד אל
 מקומי ולארצי כי עשיתי לך כל מה שבקשת ממני לא כחדתי
 ממך. לכן עשי הישר והטוב ואל תאחר אותנו. אמרה לו הואיל
 ומי"י יצא הדבר לא אוכל לדבר אליך רע או טוב. אלא עמד אלק
 לאיזה מקום שתרצה להוליכני. ויקומו וילכו שניהם יחדיו ויבואו
 עד מקום המלך אשר שלח אחריה. וישמע המלך כי הם באים
 ויעל לקראתם הוא ופרשיו עמו ויביאו אותם אל בית מלכותו.
 וכשבאו אל בית המלכות שמע ר' יוחנן שאשתו מתה ובניו הלכו
 בשבי ואבדו כל מה שנשאר להם ולא נשאר להם מאומה כי לקחו
 וגזלו אותם חכמים שהיו [317^a] מתקנאים באביהם כל ממונם
 ושבו אותם. וכששמע ר' יוחנן כך היה כעוס מאד מאשתו ומבניו

י"י את קולך וראה את ענייך. א"ל ר' יוחנן ברוך י"י אשר לא
עזב חסדו ואמתו מעם עבדו אנכי בדרך נחני בית האשה אשר
בקשתי. לקח הדרדורים ותלה אותם על צואר העורב. וא"ל
תביא לי אחד מלא ממים של גן עדן והאחר של מים מגהינם. א"ל
5 כן אעשה כאשר דברת. וישלח העורב מאתו וילך לדרכו. ויבא
ויטבול בתוך נהר גהינם וימלא האחד מימי הנהר והיו המים
רוהטין מאד וחמים ביותר כי לא יוכל אדם לשים אצבעו בתוך
המים מפני חמימותן. ואילמלא רחמי שדי עליו בזכות הצדק
היה נשרף. ומשם הלך אל נהר ההולך בתוך גן עדן וימלא האחד
10 מן אותם מים. ויטבול במים וירחץ כל גופו וישב בשרו וירפא
מן החבורות והפצעים אשר היו לו ממי גהינם. נטל דרדורין
והלך לו. ובא אל ר' יוחנן. וא"ל הנני אדוני הנני. עשיתי כאשר
צויתנו. ולך לשלום ואלהי ישראל יצילך מכל רע. לקח ר' יוחנן
הדרדורים והלך לו ובא אל המלכה. ויאמר לה אדונתי הנה
15 הדרדורים מלאים ממי גן עדן וממי גהינם כאשר שאלת. לקחם
המלכה מידו וירא המים ויכירם כי אותן מים של גהינם היו
חמים ביותר ומוסרחים מאד. ואותן של גן עדן קרים מאד וריחם
כריח של בשמים. שמח המלכה שמחה גדולה. ואמרה לו יהי
מכירך ברוך. עוד דבר אחד יש לי שצריך אתה לעשות. הנה
20 כבר עבר עשרים וחמש שנים שמת אבי ונתן לי טבעתו מעל ידו
והיה בו אבן טובה אחת לא היה כמותה בכל העולם. יום אחד
הלכתי לשוט על פני הנהר ונפל הטבעת מידי אל תוך הנהר
ובקשוהו עבדיי ויעשו שיָכֹר במים ויוליכו המים דרך אחר ולא
מצאוהו. ואם תוכל להביאו אלי. אלך עמך בלא איחור. אמר לה
25 ר' יוחנן מי יוכל לעשות זאת דבר הנאבד בנהר כבר עברו עשרים
וחמש שנים היאך יוכל אדם למצוא אותו. אמרה לו אם לא
תביאנו אלי לא אלך עמך. הלך ר' יוחנן על שפת הנהר עד מקום
אשר השליך הדג שקנה בתוך הנהר. וישב שם ובכה והתפלל
לפני הקב"ה ואמר יהי רצון מלפניך י"י אלהי ישראל שתשלח לי
30 הדג שגדר לי לגמול לי מה שעשיתי לו. עודנו מדבר ומתפלל
והדג בא. וא"ל אדוני שמע אלהים תפלתך והנני מוכן לעשות
רצונך. וידעתי את אשר אתה מבקש. ויודע הצור כי אין
[316^b] אותה ברשותי אבל אני יודע ומכיר אותו דג שלקחתי ועודנה
ברשותי וצריך אני להזמינו לדין בפני הלויתן כי אספר לו כל
המעשה ושכל ישראל תלוין באותו טבעת ובעזרת י"י הוא ישלם לי
35 אותו. הלך לו אותו דג ובא לפני הלויתן ואמר לו אדוני שמעני

עתה הסכלת עשה. כי הוא היה שוה מאות זהובים. א"ל ר' יוחנן
 כך עלה בדעתי לעשות. משום דכתיב ורחמיו על כל מעשיו. קם
 ר' יוחנן והלך לו על שפת הנהר וראה מעבר הנהר כרך גדול
 ויפה ויושב על הנהר. ובפני הכרך היו שם שתי נשים האחת
 5 היתה מלכה מן אותו כרך וצדקת מאד והיא בתולה ואיש לא
 ידעה והיא היתה אשה יפה אין כמוה בכל הארץ. והאחרת
 היתה שפחתה. אמרה המלכה אל שפחתה ראי זה הצדיק שבעבר
 הנהר הוא בא אחרי. ורוצה הוא להוליכני עמו ולתתן לי מלך
 אחד רשע אין כמוהו. אמנם לא ראה אותי מימיו ולא שמע ממני
 10 אך עורב אחד לקח אחד משערות ראשי והביאו אליו. והוא שלח
 זה הצדיק אחרי. וידעתי כי אלך עמו אם יוכל לעשות לי שלשה
 דברים שאשאל ממנו. לכי ותאמר אל הספן להביאו אלי. הלך
 הספן אחריו והביאו לפני המלכה. עמד ר' יוחנן לפניו וישתחו
 לה. וישאל אליה לשלום. ותאמר לה ברוך אתה בבואך. מאין
 15 באתה. ולאן אתה הולך. אמר לה מארץ רחוקה באתי. ולבקש
 אשה אחר אשר שער ראשה דומות לשער זה שאני נושא. הובאתי
 הנה. אמרה לו שב עמנו חדש ימים ונשיב לך דבר ממה שתבקש.
 וישב עמה. ותציו המלכה לאשר על ביתה לשים עיניו ר' יוחנן.
 ויקחהו וירחצהו ויסכהו. ויתן לו לאכול ולשתות מכל טוב. ויהי
 20 מקץ חדש ימים. ויבא ר' יוחנן אל המלכה ויאמר אליה אדונתי
 הגידי לי אם אוכל למצוא מה שאני מבקש במלכותיך. אמרה לו
 הן. אני האשה הנצבת לקראתיך שאתה מבקש וזה לך האות
 ששערותי דומות לשער שאתה נושא. ותדע כי אלך עמך אך
 צריך אתה לעשות לי שלשה דברים אם תרצה שאלך עמך. אמר
 25 לה ר' יוחנן אל תאחרי אותי וי"י הצליח דרכי באי עמי והציל
 כל ישראל כי עיני כל ישראל עלי. אם לא אביאך אל המלך בתוך
 ארבע חדשים דעי כי הוא יאבד שארית שונאיהם של ישראל.
 אמרה לו שני דרדורים יש לי רוצה אני שתביא לי האחד מלא
 ממים של גהינם והאחר של מים מגן עדן. בכה ר' יוחנן ואמר
 30 [316^a] מי יוכל לעשות זאת. אמרה לו אם לא תעשה כן לא אלך
 עמך. אמר לה אם כן הוא הביאי לי אותן שני דרדורים ואעשה
 יכולתי. הביאו לו ועבר הנהר והלך עד שבא אל יער דבי עילאי
 וישב שם ובכה במר נפש והתפלל לפני הקב"ה ואמר רבונו של
 35 עולם יהי רצון מלפניך שתשלח לי העורב אשר נתתי מלחמי אליו
 ונדר לי לשלם גמולי. בין כך ובין כך בא העורב פורת עליו ואמר
 לו הנני אדוני הנני מוכן למשלחתך גזור עלי ואקיימה כי שמע

בידך. א"ל המלך אם לא תביאנה לי אחתוך ראשך וכל אנשי דתך.
 א"ל ר' יוחנן אם כן הוא תנה לי זמן שלש שנים לבקש אותה
 ולהביאה אליך. נתן לו זמן. והלך ר' יוחנן לביתו וציווה את
 אשתו ואת בניו וסיפר להם כל המעשה. ויבכו אותו בניו ובנותיו
 ואשתו על דאגת לבו. נטל רשות מהם והלך לו דרך אותו יער ⁵
 דבי עילאי כי אמר אולי יקרה לפני העקרב שגדלתי ורוממתי.
 ונשא עמו שלשה חלות לחם ועשר זהובים. נכנס בתוך עובי היער
 ופגע כלב אחד גדול מאד כי לא ראה כמוהו מימיו. כי הבהמות
 שבאותו יער היו משונות וגדולות מאד. והיה הכלב צועק
 ומתאנח ואומר רבונו של עולם יצרתני כלב גדול ומשונה כי לא ¹⁰
 יכולתי למצוא לאכול די סיפוקי כי אין הקומץ משביע את
 הארי. ואלו הייתי קטן כמו כלבים אחרים הייתי מתפרנס מדבר
 מועט. ואתה רחום וחנון על כל מעשיך וכי בראתני למוות ברעב.
 ענה ר' יוחנן וא"ל לא בראך הקב"ה למוות ברעב כי רחמיו על
 כל מעשיו. טול חלת לחם שיש לי ואכול. לקח הכלב אותה ¹⁵
 ואכלה. ואמר המקום יצילך מכל מיני פורעניות העתידות לבא
 עליך. ויתן לי מקום שאוכל לגמול לך זה החסד שעשית עמדי.
 הלך לו ר' יוחנן ופגע בעורב אחד גדול ואין כמותו צועק וגונח
 ואומר כאשר אמר הכלב ונתן לו ר' יוחנן החלה האחרת שהיה ²⁰
 לו. וברכו העורב כאשר עשה הכלב בלשונו. הלך ר' יוחנן לדרכו
 ויצא מן היער וראה בפניו נהר אחד הלך וישב על שפת הנהר
 ואכל שם הלחם שנשאר לו ושתה מן המים. וראה כנגדו דייג
 אחד במים. וא"ל הדייג רוצה אתה לקנות מה שתעלה מצודתי.
 א"ל הן. א"ל בכמה תתן אותו לי. א"ל באותן עשרה זהובים
 שיש בכיסך. תמה ר' יוחנן ואמר מי סיפר לזה שהיו עשרה ²⁵
 זהובים בכיסי. אין זה כי אם מאת האלהים. לקחם ונתנם לו.
 עלה מצודתו והיה בה דג גדול ויפה מאד והיה שווה [315^b] מאה
 זהובים. כשראה הדייג הדג גדול חרה לו עד מות. על הסחורה
 טובה שעשה לו. בא הדייג והשליך הדג בפניו. בא הדג ונשתטח
 לפני ר' יוחנן ואמר לו אדוני אתה ידעת כי אני גדול ואין יכולת ³⁰
 בידך להביאני אנה ואנה ואם תרצה לאכול ממני. מחתיכה קטנה
 יש לך הרבה. עשה הישר והטוב והשליכני אל הנהר אשר יצאתי
 משם ובעזרת הצור אני אשלם לך משכורתך. ויהיה אלהים עמך
 ויצילך מכל הרעות העתידות לבא ויתן לי מקום לגמולך החסד
 שעשית עמדי. בא ר' יוחנן והשליך אותו אל תוך הנהר. והדייג ³⁵
 ראה והטיב חרה לו. וא"ל מדוע עשית כן להשליכו אל הנהר

שמע המלך מן חכמתו ושלח אחריו ושאל לו חכמות ועניינים הרבה ומצא אותו חכם מחוכם ונבון לכל דבר והיה המלך אוהב אותו מכל חכמיו ואותו המלך לא היה לו אשה. יום אחד באו לפניו חכמיו ואמרו לו אדונינו המלך לא נאה לך להיות תמיד בלא אשה ואין לך בן לישוב על כסא מלכותך אחריד. וכשתנות נפשך תשאר המלכות בלא יורש וישאר המלכות ביד איש נכרי ולא יהיה לך זכר בעולם הזה. לכן יבקשו לאדונינו נערה יפה בכל מדינות מלכותו וישאנה ותהיה לו לאשה. ולא רצה המלך לשמוע אליהם ליקח אשה. עד שבאו לפניו פעם שנייה ושלישית ורביעית וכמה פעמים עד שהכריחו אותו מאד. אמר להם אם כן הוא שאתם רוצים שאקח אשה תנו לי זמן שלשה ימים ואשיב לכם דבר אם דין הוא שאקח אותה אם לאו. נתנו לו זמן שלשה ימים. יום שיני הלך וישב לו בחצירו נתפס מאד ממחשבות בתוך המהשבות שהיה פרח עורב אחד עליו והביא בין רגליו שער אחד יפה מאד ודומה לזהב ונפל על המלך אותו שער לקחו והביאו אל חכמיו ביום השלישי. אמר להם אתם רוצים שאקח אשה אם תוכלו להביא לי אותה אשה שזה השער היה מראשה מוטב ואשאנה. ואם לא תוכלו אחתוך ראשיכם. אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים לידע מה נעשה. נתן להם. ונתייעצו יחד ואמרו אין איש בעולם יכול לעשות דבר זה אלא ר' יוחנן כי הוא יודע כל הלשונות ואין חכם כמוהו בכל הארץ. באו ביום השלישי אל המלך ואמרו לו כך חכם אחד יש במלכותך ושמו ר' יוחנן והוא יודע כל לשונות שבעולם ואין אדם יכול לעשות דבר זה שאתה שואל כי אם אותו. שלח המלך אחריו בין כך ובין כך עבר עורב אחד פורח על בית מדרשו של ר' יוחנן וצועק ואומר המקום יצילך ר' יוחנן מן הרעות העתידות לבא עליך. שמע ר' יוחנן ותמה מאד כי בלשון הזה ברכו העקרב. ואז באו עבדי המלך אליו ויאמרו קום בא אל המלך כי הוא שלח [315^a] אחריד. ויחרד ר' יוחנן חרדה גדולה ויקם וילך אל המלך וישתחו לפני המלך ויאמר לו המלך שמעתי עליך שאתה חכם ונבון ויודע כל הלשונות שבעולם ורוצה אני ליקח אשה שאין דין מלכות להיות בלא אשה ובלא בנים. לכן לך והביא לי אותה אשה שזה השער יש מראשה כי עורב אחד הביא אותו והשליך אותו לפני. וידעתי כי שער ראש אשה הוא וחפץ אני בה. ענה ר' יוחנן ואמר לא כל מלך שר ונגיד ושלטון לא שאל כדבר הזה שאתה שואל לבקש אשה אחת אחרי שער אחד שיש

סרבלי למהר ואתן לו. וכן עשו. ולא היה להם יותר מאומה
ויבא ר' יוחנן בפני העקרב ויפל לפניו ויבדק ויתפלל אל י"י
ויאמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך כי נתתי כל מה שהיה
לי בשביל לקיים מצות אבי ולא נשאר לי מאומה ולא ידעתי
מה יש לי לעשות ממנו כי אין לי עוד כלום ואני ואשתי ובניי
6 ערומים ויחויפים ורעבים וצמאים מכל טוב. פרנסנו אלהי כי
אתה רחמן וחסיד על כל מעשיך. והודיעני אלהי ישעי מה טיבו
של זה העקרב שגדלתי ורוממתי ומה יהיה בסופו. ויפתח
העקרב את פיו ויאמר שמע אלהים תפלתך ונתן לי רשות לדבר
אליו. ידעתי כי עשית לי כל מה שתוכל ולא מנעת אותך מליהנות
10 לי בכל כחך ועתה שאל נא לי דבר אחד מה שתרצה ואתן לך.
ענה ר' יוחנן אם כן הוא למדיני כל לשונות שבעולם למד לו.
והיה יודע בטוב להבין לשון בהמות ועופות וחיות וכל לשונות
שבעולם. ואשתך הצדקת אשר היתה תדיר מטרחת בעבורי
וזריזה לשמשני תשאל ממני דבר אחד ממה שתרצי ואני אתן
15 לה. ותבא האשה ותאמר לו אדוני תן לי עושר גדול כדי שאוכל
לפרנס בעלי ובני ביתי בכבוד. אמר לה. בואו אחרי והביאו
עגלות וסוסים וחמורים וכל מה שתוכלו מבהמות עמכם. ואעמוס
אותם מכסף ומזהב ומאבנים טובות ומרגליות. וכן עשו. וילכו
אחריו עד שהוליכום אל יער אחד ששמו יער דבי עילאי ונכנסו
20 בעובי היער. והתחיל העקרב לשרוק בפיו ובאו אליו כל החיות
שבעולם נחשים ועקרבים וכל מיני חיות וכל אחד ואחד היה
מביא לו דורון כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות וישליכו
בפניו כשם שמביאין דורון למלך. ויאמר העקרב אל ר' יוחנן
ולאשתו קחו לכם ומלאו אמתחותיכם והעגלות וכל מה שיש
25 לכם מלאו הכל כדי שיהיה לכם הרבה שלא תצטרכו לשום אדם.
ויעשו כן. ויאמר ר' יוחנן אל העקרב אל נא יחר לאדוני ואדברה
אליו הודיעני מי אתה ומאין באתה. א"ל בן אדם הראשון אנכי
[314^b] שבא אדם הראשון על כל בהמה וחיה ועוף. וכשבא על
אמי הוליד אותי. וכן אני הולך ומתמעט כל אלק שנה עד סוף
30 האלק. ולאחר האלק אני גדל עד סוף האלק שנה אחרות. ולא
הייתי בכלל ביום אכלך ממנו מות תמות. א"ל ר' יוחנן כי בן
אדם הראשון אתה ברכיני. אמר לו המקום יצילך מן הרעות
העתידות לבא עליך. תמה ר' יוחנן ואמר לו מה הן הרעות
העתידות לבא עלי ולא רצה לומר לו כלום. נפטר ממנו בשלום
35 והלך לו ור' יוחנן שב לביתו והיה עשיר גדול וחכם אין כמוהו.

לך בשוק ושב שם עד שתראה שום אדם מביא שום סחורה למכור בשוק. ואותה סחורה שתראה ראשונה קנה אותה ואל תניח ותביא אותה לביתך ותהיה לך למשמרת. נפטר הזקן והלך לבית עולמו. ויבך אותו בנו שלשים יום ויתמו ימי בכיתו. ויקם ר' יוחנן ויזכור ממה שצוהו אביו הלך לשוק וישב שם וראה איש אחד נושא בידו גביע אחד יפח מאד. א"ל ר' יוחנן רוצה אתה למכור לי זה הגביע שאתה נושא. א"ל הן. א"ל בכמה. א"ל במאה זהובים. א"ל תן אותה לי בששים זהובים. ולא רצה והלך לו. אמר ר' יוחנן בלבו מה אעשה ממצות אבי אם לא אקנה אותו. קרא אחריו ואמר לו תן אותה לי וקח מאה זהובים כאשר דברת. א"ל אם תרצה ליתן לי ב' מאות זהובים אתן אותה לך. ואם לאו הניחני לילך לדרכי. א"ל לא אתן לך כי אם ק' כאשר אמרת. הלך לו. וחזר ר' יוחנן ואמר בעל כרחי צריך אני לקנותו בשביל מצות אבי. קרא אחריו ואמר לו קח הב' מאות כאשר דברת. א"ל האיש אם רצונך ליתן לי אלף זהובים בעבורו אתן לך. ואם לאו הניחני. חשב ר' יוחנן בלבו כי הולך ומייקר אותו תמיד. וצריך הוא לקנותו בעל כרחו משום מצות אביו. מה עשה הביאו לביתו ונתן לו אלף זהובים בעבורו ויהי לו למשמרת ופעמים הרבה נסה לפתוח אותו ולא יכול לפותחו. והיה בפני חג הפסח. וכשישבו לאכול בליל ראשון של פסח. אמר לאשתו הביאי לי הגביע שקניתי במצות אבי ויהיה על השלחן לכבוד יום טוב הלך הצדקת והביאה אותו. לקחו ר' יוחנן לנסות לפותחו ויפתח אותו מיד וימצא בתוכו גביע קטן בתוך הגדול ויפתח הקטן וימצא בתוכו עקרב אחד קטן ויתמהו מאד ולקחו ר' יוחנן ונתן לו לאכול וירץ סביב צוארו ויחבק לו וינשק לו וכשהיה שבע הלך לו ונכנס בתוך הגביע קטן וסגר אותו ר' יוחנן וישם הקטן תוך הגדול כאשר בתחילה. ויאמר ר' יוחנן אל אשתו לא בחנם ציוני אבי דבר זה נאכילנו ונגדלנו ונדע מה יהיה בסופו. האכילוהו בכל יום וגדל העקרב ולא היה יכול עוד ליכנס בגביע קטן והיה בתוך [314^a] הגדול וגדל לרוב מאד עד שעשה לו בית להיות בה. ונפל ר' יוחנן מאד מנכסיו כי זה העקרב אוכל כל מה שיש להם עד שגדל שלא היה יכול ליכנס בשום בית והיה בחצר וגדל מאד עד שהיה כהר גדול ולא היה לר' יוחנן עוד מה ליתן לו לאכול. בכה ר' יוחנן ואמר לאשתו מה נעשה עוד לתת לו לאכול כי אין בידינו מאומה כי הוא אכל כל אשר היה לנו. אמרה לו הצדקת מכור טליתך היום וקנה לו לאכול ואני אמכור

לירושלם מסחורתו אשר הוא גר שם. ושמע קול בעיר שאשתו נסקלת. מה עשה הקִבֶּה הביא צרעת גדול על אותן אנשים שהעידו שקר עליה ועל אחי בעלה. שמעו שמטרוניתא אחת רופאנית הייתה בכרכי הים. אמרו איש אל אחיו נתנה ראש' לילך אל הרופאנית. ויאמר האיש אל אחיו לך עמנו. הלכו כולם ארבעה עד שהגיעו [311^b] למקומה. נכנסו אצלה. מיד הכירם. והם לא הכירוה. אמרו לה אדונתינו מארץ רחוקה באנו ושמענו שמעך שאת רופאנית מעולה ורפאי אותנו מצרעתנו. והקח ממנו כסף וזהב לרוב. אמרה להם לא אוכל לעשות רפואה לשום אדם אם לא יגיד לי עונו הגדול כי לא יועיל לו. אמרו לו (!) כזאת וכזאת עשינו. אמרה להם רואה אני פניכם שחשאים גדולים אתם ולא גיליתם לי כל עוונותיכם. וכל זמן שתכסו על פשעיכם. לא יועיל רפואה לכם. מה עשו ספרו והודו ולא בושו וספרו כל המעשה לפני בעל האשה. אמרה להם הרעותם ופיכם ענה בכם. בשבועה לא אעשה לכם רפואה. כי כל רפואות שבעולם לא יועילו לכם. כי לא איש אל ויכזב. מאשר דבר ביד משה עבדו בחירו וביד עבדיו הנביאים. דכת' לא תלך רכיל בעמך ולא תעמד על דם רעך¹. נמצא שהרכילות מביא לידי רע. ואתם רשעים. אני האשה הנצבת עמכם אשר עשיתם כל הרעות האלה. והוצאתם אותו לסקילה בשביל לשונכם שקר. והקִבֶּה הצילני למען רחמי וחסדיו הרבים. וזהו בעלי אשר הולכתם לפניכם אלי. והקִבֶּה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי. וכל סתר מביא לגלוי. שנ' וסתר פנים ישלים². ואותם שלשה אנשים לקו בצרעת ומתו בו. מיד הכיר האיש כל המעשה וידע שהיא אשתו. והיו שמיחים וטובי לב. ונתנו שבת לבוראם על כל הניסים האילו. ובא וראה כמה גדול עונש לשון הרע ומעיד שקר ומוציא דבה סופו ללקות בצרעת. וכל יריאי השם ישמרו לשונם מדבר רע. שנ' שומר פיו ולשונו שומר מצרה נפשו³.

CCCCV. [313^b] מעשה. בחסיד אחד שהיה עשיר מאד וזקן ולא היה לו כי אם בן אחד ושמו ר' יוחנן והיה לאותו ר' יוחנן אשה יפה וצדקת מאד. לימים חלה אותו זקן למות. וקרא לבנו וציווהו להתעסק במצות הבורא ולעשות צדקה תמיד ונתן לו כל אשר לו. וגם ציווהו וכן אמר לו בני כשיתמו ימי בכי אבלך

¹ Levit. XIX, 16. ² Job XXIV, 15. ³ Prov. XXI, 23.

והעידו כך וכך ראינו שעשתה פלוניתא זאת עם עבדה. ודנוה
 סנהדרין לסקילה. מיד לקחוה ונתנו על צוארה חבל המצרי.
 והוציאוה לבית הסקילה ומחוץ לירושלם וסקלוה. עד שנעשה
 גל של אבנים כדין הנמקל. ויהי ביום השלישי בא אדם אחד מעיר
 5 אחרת שמוליך את בנו ללמוד תורה בירושלים [311^a] וכשהגיעו
 לבית הסקילה חשך עליהם היום ולא יכלו להגיע לירושלים ולנו
 הלילה באותו מקום ושמו ראשיהם על הגל. וישכבו במקום
 ההוא. וישמעו קול מדבר מתוך האבנים שהיתה מתאנחת וצווחת
 ואומרת אוי לי כי נסקלתי בלשון הרע. וישמע האיש את הקול
 10 מדבר בתוך האבנים. ויהפוך את האבנים כל הלילה לצד אחד
 וירא כי אשה היא. ויאמר לה מי את בתי. ותאמר לו אשת פלוני
 הייתי. ויאמר אליה מה לך פה. אמרה לו כך היה מעשה וסקלוני
 בלא פשע ובלא חמס בכפיי. אמרה לו אדוני לאן אתה הולך. א"ל
 לירושלם ללמוד תורה לבני. אמרה לו אם תוליכני לארצך אני
 16 אלמדנו תורה נביאים וכתובים. אמר לה וכי יודעת את ללמוד.
 אמרה לו הן. מיד הוליכה לארצו עמו ולימדה תורה לבנו. יום
 אחד נתן עבד הבית עיניו בה. ואמר לה השמיעי לי ועשי רצוני
 ואני אתן לך כל מה שתרצי. ולא אבתה לשכב עמו. מה עשה
 העבד לקח סכין אחד ורצה להורגה. והכה את הנער והרגו.
 20 ויברח והקול נשמע בית אבי הנער כי מת העלם. ויאמר לאשה
 מאחר שכן הוא לך מביתי וצאי לדרכך. כי בכל עת שאני רואה
 אותך לבי סוער והומה על בני. מה עשתה האשה הלכה לדרכה
 וכשהגיעה על שפת הים באה ספינה מליסטים ולקחוה ושבאוה
 בשבי. וי"י הטיל רוח סערה אל הים. ויהי סער גדול בים
 25 והאניה חשבה להשבר. ויראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו
 ויאמרו איש אל רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה
 הזאת לנו. ויפילו גורלות ויפול הגורל על האשה ויאמרו לה
 הגידה לנו מה מלאכתיך. ותאמר להם עברייא אני ואת אלהי
 השמים אני יריאה אשר עשה הים ואת היבשה וסיפריה להם כל
 30 הקורות אותה. מה עשו האנשים נתגלגלו רחמים על האשה. ועשה
 הקב"ה לה נס. ולא נגעו כל הליסטים אליה וישליכוה אל היבשה
 ועשו לה דירה קטנה. וישתוק הים מזעפו. ותלך האנייה לדרכה.
 והאשה הזאת נשארה במחוז והיתה רופאנית מעולה ובחונה.
 והזמין לה הקב"ה כל מיני עשבים שבעולם והייתה מתרפאת כל
 35 זב ומצורע וכל חולי. ועלתה האשה מעלה מעלה. ותקבוץ זהב
 וכסף לרוב עד שיצא טבעה בכל העולם. לימים חזר בעלה

לדרכו. והלך הדוב עמו כל אותו הלילה. יצאו ליסטים מעבדי המלך מן היער. ומצאו שני האנשים שחיללו את השבת ושללו אותם וגזלו להם כל ממונם. בין כך ובין כך בא זה החסיד עם הדוב. כשראה הדוב את שני האנשים שחיללו את השבת ושללו אותם וגזלו אותם (הרגם?) כשראה זה האיש שהרגם היה מצטער⁵ בעצמו. בין כך פגע את הליסטים. אמרו לו מי אתה. אמר להם יהודי אני. אמרו לו מאין אתה אמר להם מבית המלך. אמרו לו מי נתן לך את הדוב. אמר להם. המלך וצוה לו המלך שישמריני מן הליסטים. אמרו הליסטיין זה לזה כמה אוהב אותו המלך אותו האיש. אמרו שמא ילשין אותנו למלך [307] ויתלה אותנו. אמרו לו נתן לך ממון רב ואל תאמר למלך ממנו מאומה. מה עשו נתנו לו ממון רב. והוליכוהו עד ביתו לשלום. כשבא לביתו הזר הדוב לדרכו. ועתה בא וראה כמה שכרן של צדיקים. עושי מצות ושומרי שבת. ומה זה ששמר שבת עשה לו נס. השומר שבת כל ימיו על אחת כמה וכמה.

15

CCCIV. מעשה. באדם אחד שהלך לסחורה והניח את אשתו לאחיו. וציוה לו אחי שים עיניך על אשתי ולבד לעבדה ולשמרה עד שאשוב לשלום. וענה לו אחיו אעשה כדבריד. הלך האיש לסחורתו בדרך רחוקה ותשאר האשה לבדה ביד אחי בעלה. מה עשה היה יוצא ונכנס והולך אצלה יום אחר יום²⁰ ואומר לה השמיעני ואעשה כל חפצך ואתן לך כל מה שתרצה. והיא אומרת לו חלילה מעשות זאת שכל המכחשת לבעלה מכחשת לבוראה. ועוד כי נפשה נידונת בדינה של גהינם. ועוד כי בעלי אחיך הוא. והפקידני בידך לשמור אותי ולא לחבל נפשי ונפשך. ואיך תעלה בדעתך לשלוח יד בפקדון אחיך כי בתורת²⁵ פקדון שמני בידך בלי ליכנס ברשות שאינו שלו. וכל שכן שאשת אחיך אני ואסורה אני עליך בחייו. וכל החומד אשת חבירו יתרחק ממנו ממונו. ולסוף בא לידי צרעת. ועתיד להיות נידון בגהינם יורד ואינו עולה. מה עשה אותו האיש. יום אחד בא ונכנס אצלה בבית. ויאמר אל העבד. קח את הבקבוק ולך לשאוב מים. וכיון שהלך למים קפץ האיש ורצה לאונסה. ואמר לה עשי רצוני וצעקה האשה צעקה גדולה ומרה ואין מושיע לה. עד שהניחה מפני שצעקה. ויצא לשוק ושכר עליה עדים שקרים. ואמר להם בואו והעידו שאתם ראיתם שאני מצאתיה עם עבד ביתה. מה עשו הרשעים הלכו לפני סנהדרין והוליכוה לפניהם³⁵

תלמידיו היה נותן להם מדינרי זהב וליתומים ולא למנות משל
 כספים. וליתומים שאינם הולכים ללמוד היה מתפרנס בפרוטות.
 ואיך היה מפרנסם כל אחד שהיה לו חמש נפשות בתוך ביתו
 נותן לו ה' דינרי זהב לכל אחד ואחד מהם. וכן היה רגיל לעשות
 5 בכל יום. פעם אחד הלך למקום אחד ובאו אלמנות ויתומים
 וחכמים ולא מצאוהו שם. מה עשתה אשתו נכנסה לבית האוצרות
 כדי ליתן לחכמים דנרי זהב. ומצאה שם עקרבים. הלכה לאוצרות
 של כסף ומצאה שם נמליה. לאוצר של פרוטות ומצאה שם
 פרעושים. כיון שראתה כך הייתה מתביישת לצאת. והם יושבין
 10 בחוץ ומעכבין עד שבא בעלה. ומצאן כשהן עומדין. אמר להם
 רבותיי מה אתם עושים כאן מפני מה לא נכנסתם לבית. אמרו
 לו לא כך דרך ארץ שיכנסו בני אדם בבית שאין בעל בתוכו.
 נכנס הוא לביתו. ומצא אשתו בוכה ואמרה לו. למה הנחתני
 בלא כסף. אמר לה. והלא כל אוצרותי בידך. אמרה לו לא מסרת
 לי אוצרות של נמלים עקרבים ופרעושים. נכנס הוא מילא חפניו
 15 דינרי זהב ונתן לחכמים ומילא חפניו כסף ונתן ליתומים ולא למנות
 והפרוטות. לפיכך כתיב אל תלחם לחם רע עין. אמר הק"ה טוב
 עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל:¹

CCCIII. מעשה. בשלשה אנשים שבאו מן הסחורה וקדש
 עליהם שבת. אמרו זה לזה מה נעשה. כי זה הדרך דרך ליסטים
 20 וחיות רעות. אמרו השנים מוטב שנחלל את השבת. ואל נפסד
 ממונינו. אמר השלישי לא אזוז מכאן. ולא אחלל את השבת.
 הקב"ה שנתן לנו שבת לנוח ולשמור. הוא יכול לשומריני ולהצילני
 מן החיות רעות ומן הליסטים. ומה עשו השנים הלכו לדרכם
 25 וחללו את השבת. והאחד שלא רצה לחללו תקע אהלו וערד
 שולחנו והדליק את נרו וקדש השבת. וכשאכל בא דוב אחד שלא
 היה כמוהו ועמד נגדו. כשראה החסיד הדוב אצלו נתן לו מפתו
 ומבשרו ואכל. ומעולם לא עלה פחד בלבו. לאחר אכילו בירך
 ברכת המזון. ושכב וישן. והדוב שכב אצלו. למחר שהוא שבת
 30 ראה את הדוב שהוא שוכב אצלו. נתן עיניו למרום. ונתן שבח
 והודיה למקום שלא הזיקו הדוב. מה עשה החסיד הלך וסידר
 תפלתו. וישב ואכל ולקח מפתו ומבשרו ונתן לדוב. ועמד אצל
 הדוב כל היום. לערב התפלל תפלת ערבית ועשה הבדלה והלך

¹ Prov. XXII, 9.

CCCCI. (Cod.Oxford.1466 f.300^b) מעשה. בחסיד אחד שהיה מתפלל בכל יום שלשה תפלות. והיתה תפלתו עולה לפני כסא הכבוד. כתמיד שהיה קרב על גבי המזבח. וקבל עליו אותו חסיד שלא יקבל מתנה משום אדם. והיה מהלך בכל יום באשפות ומלקט סמרטוטין ונותן לפניו ולאחריו. לכסות ערוותו. וכך היה מנהגו. ⁵ וכשראה הק"ב עלבונו וענותו. אמר לאליהו לך ותן לו ד' זוזים. הלך אליהו ומצאו מתפלל כמנהגו. המתינו עד שנתפלל. א"ל שלום עליך רבי. והחזיר לו שלום. ורצה אליהו ליתן לו ד' זוזים כמו שצוהו הב"ה. ולא רצה לקבלם עד שפייס אותו וקבל. הלך לשוק וקנה מהם בגד לצורכו. ובא לו אדם אחד וחמד אותו טלית ¹⁰ שעליו. א"ל מכור לי טלית זה. א"ל בכמה. א"ל בעשרים וארבעה זהובים. א"ל קחהו. ומן אותן כ"ד זהובים נתעשר וקנה מהם עבדים ושפחות עיירות וספינות היו לו פורשות בים. כיון שנתעשר נמנע מהתפלל. ושכח מנהגו הראשון. אמר הק"ב לאליהו ראה מאותו צדיק שהרביתי לו עושר ונכסים וכבוד ומנע תפלתו. לך ¹⁵ וקח ממנו מה שנתתי לו. הלך אליהו ומצאו שהיה יושב בקטידריו של זהב. בבית הכנסת. א"ל שלום עליך רבי. והחזיר לו שלום. א"ל אליהו עשה לי טובה. וחזור לי מה שהפקדתי אצלך. א"ל מה המעשה שהפקדת אצלי. א"ל ד' זוזים שנתתי בידך. א"ל איני מכירך. א"ל אליהו כך שמי. ונתתי לך כשהיית מתפלל בבית ²⁰ הכנסת. א"ל יפה הזכרתני. מיד רצה ליתן לו. א"ל אליהו אותן עצמן תן לי. ולא אחרים. א"ל ומי מכירן ומי יוכל לפשפש אחריהן תביא ארנקי שלך ואברר אותן. מיד נעשה לו נס. ולקח אותן עצמן והלך לו. מיד נחמעט אותו חסיד ומתו כל בניו וכל בנותיו ועבדיו ושפחותיו וספינותיו טבעו בים. וחזר אותו חסיד למנהגו ²⁵ הראשון ומלקט סמרטוטין באשפות ומתפלל ג' תפלות בכל יום. כבש הק"ב רחמיו ואמר אותו חסיד חביב עלי ביותר. ואיני יכול לראות צערו. לך והלווה לו עשרה זוזים. והשביעהו בשמי שלא יבטל תפלתו לעולם כמנהגו. מיד בא אליהו אצלו ומצאו מתפלל והמתינו עד שנתפלל ונתן לו שלום. וא"ל טול מה שאני ³⁰ נותן לך. ואשביעך בה' שלא תבטל תפלתך לעולם:

CCCCII מעשה. בחסיד אחד שהיה רגיל ליתן צדקה והיה עושה טובות הרבה וגמילות חסדים. עם בעלי תורה וכל אדם והייתה אשתו צרת עין. והיו לו שלשה אוצרות אחד של דינרי זהב. ואחד של כספים ואחד של פרוטות. וכשבא אצל ³⁵

לו. גל שטפני לחבירו וחבירו לחבירו עד שהגעתי ליבשה. אמר לו. ומה מעשים טובים עשית אמר לו. כשהייתי עובר לספינה פגע בי איש עני ואמר לי זכה עמי ויהיבנא ליה עיגול ריפתא ואמר לו אשריך די יהיבת נפשי אף את יהי רצון שתתיהיב לך נפשך. וקרא עליו ר' עקיבה שלח לחמך על פני המים וגו'¹.

CCXCIX. ושוב מעשה בספינה גדולה שפירטה (!) (שפירשה. 1.) לים ונטלה הרוח והוליכה למקום שאין המים מהלכין. כיון שראו צרתן שעמדה הספינה אמרו נשתתף במזונות שאם נמות נמות כולנו ואם נחיה נחיה כולנו. והאיר הקב"ה עיני סכלם. ולקחו כבש אחד ועשו אותו צלי באש בראש הספינה ובאה חית (!) אחת גדולה מן הים לריחו והתחילה גוררת הספינה עד שהוליכה הספינה למקום שו. גים הולכים. כיון שהגיעו לרומי תנון עובדא לר' אליעזר ור' יהושע קראו עליהם שלח לחמך על פני המים וגו'.

CCC. בר קפרא הוה מטייל בשפתא דימא דקסרין וראה ספינה שטעה בים ואנטיפתא עולה מתוכה ערום. בא אצלו ונתן לו שלום ונתן לו שני סלעים. אמר לו אדם כמוך נותן לאדם שעולה מן המים שני סלעים. מה עשה. הכניסו לביתו והאכילהו והשקהו ונתן לו עוד ג' סלעים אחרים. בתר יומי איצטרכו יהודאי ספסירא. אמרו מאן יזיל ויסיים עליהון. אמרי ליזיל בר קפרא דהוא חשוב למלכותא. אמר להון ידעתון אתון דהדא מלכותא לא עבדן כלום על מגן. אמרי ליה אית הכא מאה דינארי. נסיבתון בידו וסליק למלכותא. [392^a] כיון שראהו אנטיפתא עמד על רגליו ונתן לו שלום אמר ליה אנטיפתא להבא. אמר לו. בעינא תרחמי על אילין יהודאי. אמר ליה ולא ידעת את דהדא מלכותא לא עבדת כלום על מגן. אמר לו. אית לו מאה דינרי סביתהון וזיל סיים עלי נאמר (!) ליה אילין מאה דינרי משכונן לך חליף חמשה סלעין די יהיבת לי. ועמד משכנא לך חלק מיכלא ומישתיא דאכלית בביתך. וקרון עלוהי שלח לחמך על פני המים. עוד היה בר נשחר דבכל יומא הוה נסיב דוד עיגול ומקלקל בימא. חד יומא אזל וזבן נונא בזעיה ואשכח ביה חדא מרגניתא. אמרו ליה חיווי דההוא גברו רעדו גע גוליא סירין. וקראו עליה שלח לחמך על פני המים וגו'¹.

¹ Eccles. XI, 1.

CCXCV. תנו רבנן. מעשה באחד מבית רמתא שנהג סלסול בעצמו. ומדת פרישות. שלח עליו רבן יוחנן בן זכאי לבדקו. הלכו ומצאוהו שנתן שמן על גבי כירים. ונתנו בתוך מקפה שלגריסין. אמרו לו מה אתה עושה. אמ' להן כהן גדול אני. ותרומה טהורה אני אוכל. אמרו לו וכי כירים זו טהורה.⁵ או טמאה. אמ' להן וכי יש לנו בתורה על הכירים טומאה. והלא לא אמרה תורה אלא על התנור שהוא טמא. שנ' וכל כלי חרש וגו' אמרו לו כשם שאמר תורה על התנור שטמא. כך אמרה על הכירים. שנ' תנור וכירים יתן. אמרו לו אם כן הייתה עושה לא ראית טהרה מימיו.¹⁰

CCXCVI. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא לרב כהנא. אמריתו נדה שרי לאתוודי בהדי גברה. אפשר אש בנעורת. ואינה [198^b] מהבהבת. אמ' ליה תורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפלו כסוגת שושנים לא יפרצו בני פרצות. ריש לקיש אמ' מהכא. כפלת הרמון רקתך. אל תקרי רקתך אלא ריקניך.¹⁵ שאפלו ריקנין שבישראל. מלאים מצות ומעשים טובים כרמון. ר' זירא אמ' מהכא וירח את ריח בגדיו ויברכהו. אל תקרא בגדיו. אלא בוגדיו. שאפילו בוגדים שבישראל יש בהן מצות וראויין לברכה.

CCXCVII. מעשה. תנו רבנן. בני ר' חייא הוו יתבי קמי דר'. ולא הוו אמרי ולא מידו. אמ' להו אגבור חמרא אדרדקי. כי היכי דלימרו מלתא. כיון דאיבסוס (!) פתוח ואמור. אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל. ואלו הן ראש גולה שבבבל. ונשיא שבארץ ישראל. שנ' והיה למקדש ולאבן נגה ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמוקש ליושבי ירושלם.²⁰ אמ' להן לאחר ייני. קוצים אתם מטילין לי בעיני. אמ' ליה ר' חייא ר' אל ירע לך. יין ניתן בשבעים אותיות. וסוד ניתן בשבעים אותיות. נכנס יין יצא סוד.

CCXCVIII. Cod. GasterOr.84 [391^b] מעשה. בר' עקיבה ע"ה שהיה בא בספינה בים וראה ספינה אחרת שהיתה טובעת³⁰ בים והיה בה תלמיד חכם אחד והיה מצטער עליו ר' עקיבה. וכשבא למגזת (למדנת. 1) הפופוקיאה (!) ראהו שהיה יושב לפניו. ושאל לו שאלות רבות. אמר לו. בני היאך עלית מן הים. אמר

אעביר. אמ' ליה אימא אלהי מאיר ענני ומיתצלח. אמ' ליה מי
 יימר. הוה איכא הנהו כלבי דאכלי אינאשי. שקל קלא שדא בהו.
 אתו עליה למיכליה. אמ' אלהי מאיר ענני ואיתצל. יהבהניה
 ליה. לסוף אשתמע מלחא בי מלכא. איתיוה אסקוה לזקיפא. אמ'
 אלהי מאיר ענני. אחתוה. אמרי ליה מאי הוא. אמ' להו הכי
 5 הוה מעשה. איתיוה חקקוה לדמותא דר' מאיר. על פתחא
 דרומאי כל דיזי ליה ניזי דפיה. יומא חד חזיוה רהיטי אבתריה.
 רהיט מקמיהו. על לבי זונות. איכא דאמרי בשולי גויס חזא.
 טמש הא ומתסהא. ואיכא דאמרי אתא אליהו ז"ל. ואידמי להון
 10 לזונה. חבקתיה כרכתיה. ואתיא לבבל. אמרי חוס ושלום. אמ' (!)
 ר' מאיר הוה. לא הוה עביר הכי. קם וערק ואתא לבבל ואיכא
 דאמרי מה הוא מעשה דבוריה.

CCXCIII. [197^b] מעשה. תנו רבנן. ר' עקיבה איקלע
 לגנזק בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות. וקנקנים
 15 שלגויים לאחר שנים עשר חדש מותרין או אסורין. ובמה שמש
 משה שבעת ימי המלואים. ולא הוה בידיה. אזל שאל בי מדרשא.
 אמרו ליה הלכתא מתענין לשעות. קנקנים שלגויים. לאחר שנים
 עשר חדש מותרין. ובמה שמש משה שבעת ימי המלואים. בחלוק
 לבן שאון בו אימרא.

CCXCIV. מעשה. תנו רבנן. משהבח להו ר' אבהוא
 20 למיני ברב ספרא. אמ' להו אדם גדול הוא. שבקו ליה מכסא
 דתלי סרי שנין. יומא חד אשכחוה. אמרי ליה כת' רק אתכם
 ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם.
 מאן דאית ליה כוסיא בישא ברהמיה מסיק ליה. אישתיק ולא
 25 אמ' להו ולא מידר. דמו ליה סודארא בצוריה וקא מצערו ליה.
 אתא ר' אבהו אשכחנהו. אמ' להו מאי קא מצעריהו ליה. ולא
 אמרת לן אדם גדול הוא. אימור דאמרי לכו בתנאיי. בקראיי מאי
 אמרי לכו. אנן דשכיחינן גביכו דמי לן [198^a] אנפשן ומעיינינן
 בקראיי. אינהו לא מעייני. אמרה (!) ליה לימא לן את. אמ' להו
 30 אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שנושה בשני בני אדם.
 אחד אוהבו. ואחד שונאו. אוהבו נפרע ממנו מעט מעט. שונאו
 נפרע ממנו בבת אחת.

אמ' להן [196^a] גוילים נשרפין ואותיות פורחות. אף אתה פתח פיד ותכנס אש. אמ' להן מוטב שיטלה מי נתנה. ואל יחבול הוא בעצמו. אמ' לו קלסטנירו רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין שלצמר מעל לבך. את מביאני לעולם הבא. אמ' לו הין. מיד הרבה לו בשלהבת ונטל ספוגין שלצמר מעל לבו. וקפץ⁵ לתוך האור. יצאת בת קול ואמרה. ר' חנניה בן תרדיון וקלסטנירו מזומנין לחיי העולם הבא. בכה ר' ואמ' יש קונה עולמו בשעה אחת. ויש קונו אותו בכמה שנים.

CCXC. תנו רבנן. מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך. ושמע קול צוהת בעיר. אמ' מובטח אני שאין צוהת אלו בתוך ביתי. משום שנ' משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח ביו'. אמ' ראבא האי קרא אי דרישת ליה מסופיה לרישיה מידריש. ואי דרישת ליה מרישיה לסופיה מידריש. נכון לבו בטוח ביו' מאי טעם משום דמשמועה רעה לא יירא. ומשמועה רעה לא יירא. מה טעם. משום דנכון לבו בטוח ביו'.¹⁵

CCXCI. מעשה. תנו רבנן. [196^b] ההוא תלמידא די הוה קא אזיל בתריה דר' ישמעאל ביר' יוסי חזייה די הוה קא מפתח. אמ' ליה מאי טעמא מפחדת. דלמא חוטא איהו ההוא גברא. דכת' פחדו בציון חטאים. אמ' ליה והא כת' אשרי אדם מפחד תמיד. אמ' לי כי כתי'. ההוא בדברי תורה כתיב. ר' יהודה בר נתן הוה קא אזיל בתריה דרב המנונא. חזייה דיהוה קא מפחיד. אמ' ליה מאי קא מפחדת. דלמא יסורי קא אתו אמן דשאני לך דכת' כי פחד פחדתי ויאתיני. אמ' ליה והא כת' אשרי אדם מפחד תמיד. אמ' ליה כי כת' ההוא בדברי תורה כתיב.

CCXCII. מעשה. תנו רבנן. ברוריה דביתהו דר' מאיר.²⁵ ברתיה דר' חנניה בן תרדיון הואי. אמרא ליה זילא בי מילתא דיתב אחתי בקובה. שקל תרקבא דדינרי ואזל. אמ' אילא אתעביד בה איסורא. מתעביד ניסא. ואי לא. מתעביד ניסא. אזל נקט נפשיה בחד מן פראשי. אמ' לה אי שמע לי. אמרה ליה דשתנא אנא. אמ' ליה מיתרחנא. אמרה ליה ומאי נפקא לך מיניה כי נפישא טובא. אמ' שמע מינה לא אתעבד בה איסורא. [197^a] אזל לגבי שומר דידה אמר ליה מסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דדינרי פלגא פלח ופלגא ניהוי לך. וכי שלמי מאי

באותיותיו. דתנן כל ההוגה את השם באותיותיו. אין לו חלק לעולם הבא. ואיהוא מאי טעמא עבד להתלמד עבד. דכת' לא תלמד לעשות. אבל אתה למד להבין ולהורות. אי הכי אמאי איענש. משום דעבד בפרהסיא. ועל אשתו להריגה משום דלא מחייא ביה. מכאן [195^a] אמרו חכמים כל מי שיש בידו למחות ולא מיחה הוא נענש עליו. ועל בתו לישב בקובה. דאמ' ר' יוחנן פעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי. אמרו כמה נאות פסיעותיה שלרוביה זו. מיד דקדקה בפסיעותיה. והינו דאמ' ריש לקיש מאי דכת' עון עקבי יסובני. עונות שאדם דש בעקיבו בעולם הזה. מסובין אותו ליום הדין. בשעת הוצאת שלשתן. צידקו עליהן את הדין. הוא אומ' הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט. ואשתו אמרה אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. בתו אמרה גדול העצה ורב העליליה וגומ' אמ' ר' כמה גדולים שלשה צדיקים הללו. שנזדמנו להן שלשה מקראות הללו שלצדוק הדין. בשעת צדוק הדין. 15

CCLXXXIX. מעשה. תנו רבנן. כשחלה ר' יוסי בן קסמה הלך ר' חנניה בן תרדיון לבקרו. אמ' לו חנניה אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה. שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו. והרגה את חסידיו. ואבדה את טוביו. ועדיין היא קיימת. ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה. 20 ומקהיל [195^b] קהלות ברבים. וספר תורה מונח לך בחיקך. אמ' לו מן השמים ירוחמו. אמ' לו אני אומר לך דבר שלטעם. ואתה אומ' לי מן השמים ירוחמו. תמיה אני אם לא ישרפו אותו ואת ספר תורה באש. אמ' לו ר'. מה אני לעולם הבא. אמ' לו כלום מעשה בא לידך. אמ' לו מעות שלפורים נתחלפו לי במעות שלצדקה 25 וחילקתים לעניים. אמ' לו אם כן הוא מחלקך יהא חלקי. ומגורלך יהא גורלי. אמרו לא היו ימים מועטים. עד שנפטר ר' יוסי בן קסמא. והלכו כל גדולי הדור והספידוהו הספד גדול. בחזירתן מצאוהו לר' חנניה בן תרדיון שיושב ועוסק בתורה. ומקהיל קהלות ברבים. וספר תורה בחיקו. והביאוהו וכרכוהו בספרו. 30 והקיפוהו חבילו זמורות והציתו בהן האור. והביאו ספוגין שלצמר ושראום במים ונתנום על לבו כדי שלא תצא נשמתו. אמרה לו בתו. אבא בכך אראך. אמ' לה אלמלא אני לבדי נשרפתי. קשה הדבר. עכשו הוא נשרף וספר תורה עמו. מי שיבקש עלבונה שלתורה. יבקש עלבוני. אמרו לו תלמידיו. רבינו מה אתה רואה. 35

מפני מה היו אבותינו. עקוהין מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

- CCLXXXVIII. מעשה. תנו ר' בנן. כשנתפס ר' אלעזר בן פרטא. ור' חנניה בן תורדיון למינות. אמ' לו ר' אלעזר בן פרטא לר' חנניה בן תורדיון אשריך שנתפסת על דבר אחד. אוי לו שנתפס על חמשה דברים. אמ' לו חנניה בן תורדיון. לר' אלעזר בן פרטא. אשריך שנתפסת על חמשה דברים. ואתה ניצל. אוי לו שנתפס על דבר אחד ואינו ניצל. שאתה עסקת בתורה ובגמילות חסדים. והוא לא עסק אלא בתורה בלבד. כדרב הונא. דאמ' [194^a] רב הונא כל העוסק בתורה בלבד. דומה כמי שאין לו אלוה. שנ' וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה. מאי ללא תורה. אמ' רב הונא כל העוסק בתורה בלבד. דומה כמי שאין לו אלוה. ובגמילות חסדים לא עסק. והא תניא ר' אליעזר בן יעקב אומ'. אל יתן אדם מעותיו לארנקי של צדקה. אלא אם כן ממונה עליה. כי חנניה בן תורדיון. הימוני הוה מהימן. מעבד לא עבד. ולא עבד. והא תניא אמ' לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים. מעבד עבד. כדבעי ליה לא עבד. איתויה לר' אלעזר בן פרטא. אמרי ליה מאי טעמא תאנית. ומאי טעמא גנבת. אמ' להו אי ספרא לא סיפא. ואי סיפא לא ספרא מדהא לא איתה. הא נמי לא איתה. 20 מאי טעמא קארו לך. אמ' להו רבן שלטרסיים אני. איתו ליה תרי קיבורי. אמרו ליה היא דשתיא הי דערבא. איתרחיש ליה ניסא. אתא זיבורא איתי על דשתיא. ואתי זיבורתא איתי על דערבא. אמ' להו הא דשתיא הא דערבא. מאי טעמא לא אתית [194^b] לבי אבידן. זקן אני ומתירא אני שמא תרמסוני ברגליכם. 25 ועד הידנא כמה סאבי אירמוס. איתרחיש ניסא ההוא יומא ואירמוס חד סבא. מאי טעמא שבקת עבדך לחירו. אמ' להו לא היו דברים מעולם. קום חד מניהו לאסהודי ביה. אתא אליהו ז"ל. אודמי ליה מיחשיבי דמלכותא. אמ' ליה האי מדאיתרחיש ליה ניסא בכולהי. ביה נמי מיתרחיש ליה. וההוא גברא הוה 30 דקא מיחוי בישותיה. לא אשגח ביה. קם למימריה להו. הוה כתיבא איגרתא פתקוה בארבע מאה פרסי. אזל ולא אתאי. איתויה לר' חנניה בן תורדיון. אמרו ליה מאי טעמא קא עסקת בתורה. (אמר) כאשר צוני ירי אלהי. מיד גזרו עליו שריפה. ועל אשתו הריגה. ועל בתו לישב בקובה. עליו לשרפה שהיה הוגה את השם 35

CCLXXXV. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' הושעיה בן לוי.

יבוא עלי אם נסתכלתי בדברי הגדה מימי. פעם אחת נסתכלתי. ומצאתי כת' בהן מאה ושבעים וחמש פרשיות נאמרו בתורה. דבור. אמירה. וצווי. כנגד מאה ושבעים וחמש שנותיו שלאברהם אבינו. ומה טעמיה עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. 5 מהוא באדם בזכות מי שכת' בו האדם הגדול בענקים. וכן מאה וארבעים ושבע מזמורות נאמרו בספר תהלים. כנגד שנותיו שליעקב. ומה טעמיה ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. מנין תהלות כמנין שני ישראל. וכן מאה ושלוש ועשרים הללויה. שעונין אחר הקורא את ההלל כנגד שנותיו שלאהרן. ומה טעמיה 10 הקבה נקרא קדוש שנ' ואתה [193^a] קדוש וגו' ואהרן נקרא קדוש. שנ' לאהרן קדוש יוי. אמ' דויד יראו את יוי קדושיו. ומה תל' לומ' יושב תהלות ישראל. ר' שמואל בר חייה ביר' יהודה. כל תהלה ותהלה שישראל מהללין ומקלסין לפני הקבה 15 הוא למעלה מן הקילוס. שנ' ויברכו שם כבוד' ואת' מרו' על כל ברכ' הדא היא ואת' יוש' תהל'. יושב על תהלות ישראל.

CCLXXXVI. מעשה. תנו רבנן. מטרונה אחת שאלה את

ר' יוסי בן חלפתא. אמרה לו לא אתם אומרינן שיעקב הוא החביב. למה יצא עשו תחלה. אמ' לה טפה ראשונה שליעקב היתה. אבל עשו נקפה משאר דמים. לכך נאמ' אדמוני. אמ' רב 20 אבהו כהדין פרכיטא שמשטיף המרחץ. ואחר כך מרחיץ את בן המלך. כך למה יצא עשו תחלה. כדי שיצא וסיריותו עמו. ואחר כך יצא יעקב.

CCLXXXVII. מעשה. תנו רבנן. שאלו את הזקנים

מפני מה אמהות עקרות היו. אמ' להן מפני שהן צדיקות וכשרות. 25 כדי שלא יהיו בטוחין בעצמן. ויאמרו כדאי אנו שינתנו לנו בנים. אמ' הקבה הריני מגשיך כותן [193^b] שלא יהיו בטוחות על עצמן. ד"א מפני שהן בנות גוים עובדי ע"ז וכשהן קטנות מוסרינן אותן לכומרינן. אמ' הקבה אם אני נותן להן בנים מיד יהיו אבותיהן משתבחין בע"ז שלהן. ויאמרו כדאי היא שזכו 30 לבנים. אלא אמ' הקבה יאכלו בשרם בשנים ויתגדלו בכל כוחם. ואחר כך אני נותן להן בנים. כדי שידעו שאין צורך בע"ז שלהן. ד"א מפני שהקבה מתאוה לתפלתן של צדיקים. שנ' יערב עליו שיחי. ואומ' וערבה לי' מנחת יהודה וירושלם. ואמ' ר' יצחק

לפניו רבונו שלעולם זה שחמל עלי ינתן ביד בן הדר. מיד והנה נביא אחד נגש אל אחאב מלך ישראל. ויאמר כה אמר יְיָ הראית את כל ההמון הגדול הזה הנני נותנו בידך היום וידעת כי אני יְיָ. ואין לך מלך רשע יתר מיהורם בנו. בוא וראה מה כת' בו וירא העם והנה השק על בשרו מבית. כיון שראה בצרתו⁵ של ישראל. מיד לא יכול לכבוש את עצמו. אלא רשע מבחוק. וכשר מבפנים. לכך כנסת ישראל משתבחת לפני הקבה ואומרת שחורה אני ונאווה. אעפ שאני שחורה אני נאה.

CCLXXXIII. תנו רבנן. מעשה בשמעון התימני. שלא

בא בלילי יום טוב לבית המדרש. לשחרית מצאו ר' יהודה בן¹⁰ בבא. אמ' לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש. אמ' לו מצוה אחת אירע לידי ועשיתיה. בלשת שלגוים [192^a] נכנסה לעיר. והיינו מתיראין שלא יצהיבו את בני העיר. שחטנו להן עגל אחד. והאכלנום. והשקיננום. וסכנום. שלא יצהיבו את בני העיר. אמ' לו תמיה אני. אם לא יצא שכרך בהפסידך. שהרי¹⁵ אמרו. אין עושיין ביום טוב לא לאכילת גוים ולא לאכילת כלבים. שנ' הוא לבדו יעשה לכם. לכם ולא לגבוה. שהיה אבא שאול אומ'. ומה אם בשעה שלא נפתחו כירי הדיוט. נפתחו כירי שמים. בשעה שנפתחו כירי הדיוט. דין הוא שיפתחו כירי שמים.

CCLXXXIV. מעשה. תנו רבנן. אנקלוס בר קלאניקוס²⁰

איגירה. ^a שדר קיסר ^b גונדא דרומאי בתריה. משכינהו בקראי גיירינהו. הדר שדר גונדא אחרינא בתריה. אמ' להו לא תימרו ליה מידי. כי אזלו אמ' להו אימא לכו מילתא בעלמא. ניפרא נקיט נורא לאפיפיארא אפיפיארא לדוכסא דוכסא להגמונא. הגמונא לקומה. קומה מינקיט קמי איניש. אמרו ליה לא. ואלו²⁵ הקבה כת' ביה וי' הולך לפניו יומם. איגור. הדר שדר גונדא אחרינא בתריה. אמ' להו לא תשתעו בהדיה [192^b] כלל. כי נקיטין ליה ואזלי חזא מזוזתא ואותיב ידיה עלה. אמ' להו מאי האי. אמרו להו ואימא את אמ' לו מנהגו שלעולם. מלך בשר ודם יושב מבפנים. ועבדיו משמרין אותו מבחוק. ואלו³⁰ הקבה משמר את ישראל מבחוק שנ' י' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם. איגור.

^a פיר' שלח. ^b פיר' חיל.

כשולי קדירה. וידעו כל ישראל שמחל לו הקבה לדויד על אותו
 עון. ולא יפה אמ' שלמה ושבת אני את המתים. והינו דכת' ביום
 השמיני שלח את העם וג' אשר עשה יוי' לדויד עבדו. שמחל לו.
 ולישראל עמו שמחל להן על יום הכפורים באותה שעה. ודוקא
 5 אמ' שלמה כי לכלב חי טוב מן האריה המת. בשעת מיתתו
 שלדוד בשבת היה. שלח שלמה לבי מדרשא. אבא מת ומוטל
 בחמה. וכלבים שלבית אבא רעבים. מה אעשה. שלחו ליה חתוך
 נבלה והנח לפני הכלבים. ואביך הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו.
 ולא יפה אמ' שלמה כי לכלב חי טוב מן המת. נר קרוי נר.
 10 נשמתו שלבשר ודם קרויה נר. מוטב שתכבה נרו של בשר ודם.
 מפני נרו שלהקבה.

CCLXXXI. מעשה. תנו רבנן. ר' יוחנן הוה מיטייל
 וסליק מטבריה לצפורין. והוה מסתמך על כתפיה דר' חייא בר
 אבון. מטון חד חקל. אמ' דין בית חקלא הוה דילי [191^a] וזבינתיה.
 15 בעי מלעי באוריתא. מטון לחד זוי. אמ' הדין זוייתא הות דידי
 וזבינתה. בעי מלעי באוריתא. מטון חד בית כרם. אמ' דין בית
 כרמא הות דידי וזבינתה. בעי מלעי באוריתא. שרי ר' חייא
 באכי. אמ' ליה מא לך באכי. אמ' ליה בכינא על דלא שבקת לך
 לסיבותך כלום. אמ' ליה חייא בני קלה בעיניך מה שעשיתי.
 20 מכרתי דבר שניתן לששת ימים. וקניתי דבר שניתן לארבעים יום.
 שכל העולם כולו נברא לששת ימים. שנ' כי ששת ימים עשה יוי'
 את השמים ואת הארץ. והתורה ניתנה לארבעים יום. דכת' ויהי
 שם עם יוי' ארבעים יום. כד דמך ר' יוחנן היה דורו קורא עליו
 את הפיסוק הזה. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז
 25 יבוזו לו.

CCLXXXII. מעשה. תנו רבנן. זגה הוא שאמ' הכת'
 שחורה אני ונאווה. אמרה כנסת ישראל לפני הקבה אעפ' שאני
 שחורה אני נאה. בוא וראה שאין לך דור חייב כדורו של אחאב.
 ומה כתו' בו והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר
 30 לא כרעו לבעל. ואין לך מלך רשע יתר מאחאב. שלא הניח ע"ז
 בעולם שלא עבדה. [191^b] וכששלח בן הדד על ספר תורה לקחתו.
 אמ' לו כל אשר שלחת אלי בראשונה אעשה והדבה הזה לא
 אוכל לעשות. אמ' לו אחאב הכל ברשותך והכל שלך. חוץ מספר
 תורה. באותה שעה עלה ספר תורה ונשתטח לפני הקבה. אמ'

להר גריזים. כיון שהגיעו להר גריזים. חרשוהו וזרעוהו כרשנין.
כדרך שבקשו לעשות את בית אלהינו. ואותו היום עשאוהו
יום טוב.

CCLXXX. מעשה. תנו רבנן. שאלה שאלו לעילא מר'

- תנחום דמן נויי. (!) מהוא לכבות בוצינא דנהורא. מן קדם^a באישא
בשבתא. פתח ואמ' אנת שלמה אן היא חכמתך. אן היא
סכלתנותך. לא דייך שדבריד סותרין דברי דויד אביך. אלא
שדבריד סותרין זה את זה. דויד אביך אמר לא המתים יהללויה.
ואתה אמרת. ושבת אני את המתים. וחזרת ואמרת כי לכלב חי
טוב מן האריה המת. אמ' להן לא קשיא דקא אמ' דוד לא המתים
יהללויה. כדרב יהודה דאמ' רב יהודה. לעולם יעסוק אדם
בתורה ובמצוות. קודם שימות. שכיון שמתבטל מן המצוות ואין
לו ההקב"ה שבת בו. והינו דאמ' ר' יוחנן מאי דכת' במתים חפשי.
כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות. ודקא אמ' שלמה ושבת
אני את המתים שכשחטאו ישראל במדבר. עמד משה. [190^a]
בתפלה ותחנונים ולא נענה. כיון שאמ' זכור לאברהם ליצחק
ולישראל. מיד נענה. ולא יפה אמ' שלמה ושבת אני את המתים.
דבר אחר ושבת אני את המתים. מנהגו שלעולם. מלך בשר ודם
גוזר גזירה. ספק מקיימין אותה. ספק אין מקיימין אותה. ואם
תמצא לומ' מקיימין אותה בחייו. אין מקיימין אותה לאחר
מיתה. ואלו משה רבינו גזר כמה גזירות ותקן כמה תקנות
מעצמו תקנות גדולות לישראל וקיימות הן לעולם ולעולמי
עולמים. ולא יפה אמ' שלמה ושבת אני את המתים. ד"א ושבת
אני את המתים. כדרב יהודה דאמ' רב יהודה אמ' רב. מאי
דכת' עשה עמי אות לטובה. אמ' דויד לפני הקב"ה רבונו של
עולם מחול לי על אותו עון. אמ' לו מחול לך. עשה עמי אות
לטובה. אמ' לו בחייד אין אני מודיע. אבל אני מודיע בחיי
שלמה בנך. בשעה שבנה בית המקדש. ובקש להכניס ארון
לבית קודש הקדשים. דבקו שערים זה בזה. אמ' שלמה עשרים
וארבע רננות ולא נענה. פתח ואמ' שאו שערים ראשיכם ולא
נענה. הדר ואמ' שאו שערים ראשיכם ויבא מלך [190^b] הכבוד.
ולא נענה. כיון שאמ' יוי אלהים אל תשב פני משיחיד זכרה
לחסדי דויד עבדך. מיד נענה. באותה שעה נתפכו פני שונאי

^a כלומ' חולה.

יהיה לך אלהים אחרים [188^b] על פני וגו' ופירקה מעליה עול מלכות שמים וקבלה עליה עול בשר ודם. אוזן ששמעה כי לי בני ישראל עבדים. והלך וקנה לו אדון אחר לפיכך תבוא האוזן ותירצע. שלא שמרה מה ששמעה. ומה נשתנית דלת ומזוזה מכל כלי הבית. אלא אמ' הקב"ה אני פדיתי אתכם מבית עבדים. בשכר אותו הדם שעשיתם על המשקוף ועל שתי המזוזות. ואתה מבקש לחזור לעבדות. לכך והגישו אדניו אל הדלת או אל המזוזה.

CCLXXVIII. מעשה. תנו רבנן. שאלו התלמידים את רבן יוחנן בן זכאי. מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מן הגזלן. אמ' להן זה השווה כבוד עבד לכבוד קונו. וזה לא השווה כבוד עבד לכבוד קונו. כביכול עשה עין שלמעלה כאלו אינה רואה. ואזן שלמעלה כאלו אינה שומעת. שנ' הוי המעמיקים מי'י לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם. כי יאמרו מי רואינו ומי ידעינו. כי יאמרו אין י'י רואה אותנו עזב י'י את הארץ. ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב. תניא היה ר' מאיר אומ' משום רבן גמליאל. משל למה הדבר דומה. לשני [189^a] בני אדם. אחד זימן בני עירו ולא זימן בן המלך. ואחד לא זימן בני עירו. ולא בן המלך. אי זה עונשו מרובה. זה שזימן בן עירו. ולא זימן בן המלך.

CCLXXIX. מעשה. תנו רבנן. יום שבקשו כותים את בית המקדש מאלכסנדרוס מקדון להחריבו ונתנו להן. באו והודיעו לשמעון הצדיק. מה עשה שמעון הצדיק. לבש בגדי כהונה ונתעטף בהן. ומייקרי ירושלם עמו ואבוקות שלאור בידם. והיו מהלכין כל הלילה. הללו מהלכין מצד זה. והללו מהלכין מצד זה. עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוד השחר. אמ' להם מי הללו. אמרו לו יהודים שמרדו בד. כיון שהגיעו לאנטפטרס זרחה החמה. כיון שראה את שמעון הצדיק. ירד ממרכבתו והשתחוה לו. אמ' לו מלך גדול שכמותך ישתחוה ליהודי זה. אמ' להן דמות דיוקני שלזה היתה מנצחת לפני בבית מלחמתי. אמ' להן למה באתם. אמרו לו בית שאנו מתפללין בו עליך ועל מלכותך שלא תיחרב. גוים הללו באו להחריבו. ותחנו להן. אמ' מי הם הללו. אמרו לו כותים שעומדין לפניך. אמ' להן הרי הן מסורים [189^b] בידכם. מיד נקבום בעקביהם. ותלאום בזנבי סוסייהן. והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים. עד שהגיעו

יהושע בן פרחיה ערק לאלכסנדריא שלמצרים. ושמעון בן שטח
 אטמרתיה אחתיה. כי הוה שלמא שדר ליה שמעון בן שטח
 כתבא. מני ירושלם עיר [187^b] הקודש. לוכי אלכסנדריא שלמצרים
 אחותי. בעלי שרוי בתוכך. ואני יושבת שוממה. אמ' שמע מינה
 הוה שלמא. קא אתא נקוטו^a אשפיזא. קם ביקריהו ועבדי להו⁵
 יקרא טובא. אמ' ר' יהושע כמה אכסניא זה שלנו טובא ונאה.
 אמ' ליה ישי. ר' עיניה תרוטות. אמ' ליה. רשע בכך אתה עוסק.
 ולכך נתכוונתה. אפיק ארבע מאה שופרי שמתיה. בי יומא הוה
 קא אתי לקמיה. אמ' ליה מחול לן. ולא הוה מקביל ליה. למחר
 אתא אשכחיה דהוה קא קרי קרית שמע. סבר לא קא משתעי¹⁰
 בהדיה. ואחר ליה בדיה. הוא סבר מנזח הוא דקא נזח ליה.
 נפק זקף לבינתא וסגיד ליה. כי הוה תלת יומי. אמ' ליה הדר בד.
 אמ' ליה כבר מקובל אני ממך. שכל החוטא ומחטיא את הרבים
 אין מספיקין בידו לעשות תשובה. ואמ' מר ישוע הנצרי כשף
 והסית והדיח ישראל. ודחפו יהושע בן פרחיה. שלא יהא לו חלק¹⁵
 בעולם הבא. תאני ר' שמעון בן אלעזר אומ'. יצר. תינוק. ואשה.
 לעולם תהא שמאל להן דוחה וימין מקרבת.

UCLXXVI. מעשה תנו רבנן. [188^a] רב זעירא וחד
 מן רבנן הוו יתבין לעיין באוריתא קדם בית מדרשא. עבד חד
 מאלין דמתמני בכסא. עמד ליה דחד מן רבנן. ולא עמד ר' זעירא²⁰
 אמ' ליה נתהמי לעיין באוריתא ולא נקום מן קמויי. אמ' רב
 זעירא אנא בפירוש לית אנא קאים מן קמויי. דרש יעקב כבר
 נבוריא בכנשתא מדרתא דקסרין וקלסוהי רבנן. הוי אומר לעץ
 הקיצה עורי לאבן דומם הוא יורה הנה הוא תפוש זהב וכסף
 וכל רוח אין בקרבו. הוי אומר לעץ הקיצה. זה זקן שהוא מתמנה²⁵
 בכסף. עורי לאבן דומם הוא יורה. יודע הוא להורות. הנה הוא
 תפוש זהב וכסף. ולא בכספא אתמני. וכל רוח אין בקרבו. לא
 ידע כלום. אין אתון בעיין מילא דאורייתא. הא ר' יצחק ביר' אלעזר
 בכנשתא מדרתא דקסרין. ויזי בהיכל קדשו. כיזי בהיכל קדשו.

CCLXXVII. מעשה. תנו רבנן. שאלו התלמידים את³⁰
 רבן יוחנן בן זכאי. אמרו לו מה ראה עבד לירצע באזנו. מכלל
 איבריו. אמ' להן אוזן ששמעה על הר סיני אנכי יזי אלהיד. לא

קמיה. ואתא אהדרנהו קמיה דר'. כי הוה חזו ליה ר' להווא כובס. אמ' ליה אתה עשיתה אותי ואת זה. ואיכא דאמרי הכי הוה אמ' ליה. אתה עשית את חייא. (הוא) עושה אותי. דבר אחר בבקר זרע [186^b] את זרעך ולערב אל תנח ידיך. אם העמדת תלמידים הרבה בנערותך. אל תנח ידיך בזקנותיך כי אינך יודע איזה מהם ראוי אם ראשונים אם אחרונים. ואם כולן ראויין הרי זה נאה ומשובח.

CCLXXV. מעשה. תנו רבנן. לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. לא כאלישע שדחפו לגיחזי בשתי ידיו. ולא כר' יהושע בן פרחיה שדחפו לישוע הנצרי בשתי ידיו. אלישע מאי האי. דכי אתא נעמן לקמי אלישע ואיתסי. זו שדא קמיה דהבא וכספא ולא קביל. כי נפק אזל גיחזי בתריה. אמ' ליה אמ' לך פדיון שבויים איקלע לי. שדר לי כיכרא. אמ' ליה אשתבע ושקול. הינו דכת' ויאמר נעמן הואל וקח ככרים ויפצר בו ויצר ככרים כסא. וגומ' ויאמ' אליו אלישע מאין גיחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו. ומי שקל כולי האי. כסא ובגדים הוא דשקל. אמ' ר' יצחק באותה שעה בא ומצאו לאלישע שהיה יושב ועוסק בשמונה שרצים. אמ' אמ' לו רשע הגיע עת שתיטול שכר שמונה [187^a] שרצים. אמ' ליה יהי רעוא שצרעת נעמן תדבק בגיחזי ובניו עד סוף כל הדורות. מיד ויצא מלפניו מצורע כשלג. ויצא בעולם הזה. מלפניו לעולם הבא. לבסוף נתחרט עליו אלישע. ובקש להחזירו. דכת' וילך אלישע דמשק. אמ' ר' יוחנן שהלך להחזיר גיחזי בתשובה ולא חזר. אמ' ליה הדר בך. אמ' לו. כך מקובל אני ממך. שכל החוטא ומחטיא את הרבים. אין מספיקין בידו לעשות תשובה. מה עשה. איכא דאמרי אבן^a שואבת עשה. תלא לה לחטאת ירבעם בן נבט והעמידה בין שמים לארץ. ואיכא דאמרי חקק לה שם אפומה. והיתה מכרזת ואומרת אנכי ולא יהיה. ואיכא דאמרי מנע רבנן מבי מדרשא דכת' ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו. מכלל דעד ההוא יומא לא הוו נפישין. ר' יהושע בן פרחיה שדחפו לישוע מאי היא דכי קטלינהו ינאי מלכא לרבנן. אזל ר'

^a פיר' אבן ששואבת הברזל ומושכו אצלה שם לגגו שלעגל ירבעם ושאב את העגל והעמידו באויר.

CCLXXIII. מעשה. תנו רבנן. כל ניחוש שאינו כאליעזר עבד אברהם. וכיונתן בן שאול. אינו ניחוש. אבל שאינו מכוון מעשיו לכך. אלא סימנא בעלמא נקוט לית לן בה. כי הא דרב חוה קא אזיל לבי רב' חנן בר ראבא חתניה. הוא מעברא דקא אחי לאפיה. אמ' מעברא לאפאי. יומא טבא לגו. אזל אודיק ⁵ בדשא חזא חיותא דתליא. טרף אבאבא. נפק אתא כוליה עלמא. ונפק נמי ההוא טבאחא לאפיה. ושבקה לחיותא. [185^b] לא עלים רב עיניה מניה. אמ' להו השתא כולכו ספתחו להו איסורא לבני ברת. לא אכל רב מההוא בשרא. מאי טעמא. אי משום איעלומי הא לא איעלים. דעיניה ביה הוה. ואי משום דנחיש ¹⁰ והא אמ' רב. כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם. וכיונתן בן שאול אינו נחש. אלא ההיא סעודה הרשות הואי. ורב לא מתהני מסעודת הישות. דתניא כל סעודה שאינה שלמצוה איך תלמיד רשאי ליהנות ממנה. שמואל הוה באדיק בספרא. אי משכח פיסוקא מעליא אמ' סימן טב. ר' יוחנן בדק בינוקא ¹⁵ דכולהי שני דרב הוה כתיב ליה ר' יוחנן. לקדם רבינו שבבבל. כי נח נפשיה דרב. הוה כתיב ליה לשמואל חברינו שבבבל אמ' לא ידע בי דרביה אנא. כתב שדר ליה עיבורא דשתין שני. אמ' השתא אמ' חושבנא בעלמא הוא. כתב שדר ליה טעון תלת עשר גמלי ספיקי טריפאתא. אמ' אית לי רבא בבבל איקום איזיל ²⁰ אחזייה. אמ' ליה לינוקא אימא לי פיסוקא. אמ' ליה ושמואל מת. לא אזא. ולא היא. לא שכיב שמואל מידי. אלא כי היכי דלא ליטרוח ליתי ר' יוחנן לבבל [186^a] אשמעיה.

CCLXXIV. מעשה. תנו רבנן. זה הוא שאמ' הכת' בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיך. ר' אליעזר אומ' אם ²⁵ עשיתה מצות צדקה בבקר. ותבעו אותך גבאי צדקה בערב. אל תאמ' דיי שנתתי בבקר. אלא תן אף בערב. כי אינך יודע איזה יכשר. הזה או זה. הידא קימא לך דצפרא או דרמשא. לית את ידע ואב תרויהון מעליין. ר' יהושע אומ' אם יגעת בתורה בנערותך. אל תנח ירך בזקנותך מללמוד. כי אינך יודע אי זו ³⁰ תורה מתקיימת בידך שלנערותך או שלזקנותך. והם שניהם כאחד טובים. ר' הוה גמיר תרי סר אלפי הלכאתא. אגמריה לר' חייא שבעה מניהו. לבסוף חלש ר' ואנשייה לכולהון. אהדר ר' חייא לקמיה הנהו שבע דאגמריה. שיתא אבדו מניה. הוה ההוא כובס דהוה שמע ליה לר' עד גאריס להו. אזל ר' חייא גמרינהו ³⁵

כולו חנק ומרע וכל פה דובר נבלה¹. בעון נבלות הפה שונאי
 בחורי ישראל מתים. אמ' ליה אימא מילתא כנגד שבחו שלהקבה
 פתח ואמ' האל הגדול ברוב גדלו. אדיר וחזק ברוב נוראו. ומחיה
 מתים במאמרו. עושה גדולות עד אין חקר. ונפלאות עד אין
 מספר. 5 ברוך מחיה המתים. אמ' ליה אימא מילתא כנגד אבלים.
 פתח ואמ' אחינו המיוגעין. המדוכאין באבל זו. חנו לבבכם
 לחקור את זאת. זאת היא עומדת לעד. רבים ישתו. רבים ישתו.
 כמשתה ראשונים. כך משתה אחרונים. בעל נחמות ינחם אתכם.
 ברוך מנחם אבלים. אמ' ליה רבים שתו לימא. רבים ישתו לא
 לימא. 10 כמשתה ראשונים לימא. כך משתה אחרונים לא לימא איניש
 הכי. דאמ' ר' שמעון בן לקיש וכן תאנא משום ר' יוסי לעולם אל
 יפתח אדם פיו לשטן. [184^b] אמ' רב יוסף מאי קראה. כסדום
 היינו לעמרה דמינו². מאי אהדרו ליה. שמעו דבר יוי קציני
 סדום. אמ' ליה אימא מילתא כנגד מנחמי אבלים. פתח ואמ'
 אחינו גומלי חסדים בני גומלי חסדים המהזיקים בבריתו 15
 שלאברהם אבינו. שנ' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וג'³
 אחינו בעק הגמול ישלם לכם גמול ברוך משלם הגמול. אמ' ליה
 אימא מילתא כנגד כל ישראל. פתח ואמ' רבון העולמים פדה
 והציל את עמך ישראל. מן הדבר. מן ההרב. מן השבי. מן
 20 הבזה. מן השדפון. מן הירקון. ומן כל מיני משהית. ומן כל מיני
 פורעניות. המתרגשות לבוא בעולם. טרם נקרא ואתה תענה.
 ברוך עוצר המגפה מנחלתו. רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה
 ברתא. אמרו ליה רבנן לעולא קאי מר ליזיל לנחומיה. אמ' מאי
 איזי בהדי בבלאי דנחמתיהו גדופי. דאמרי מאי אפשר לעשות.
 25 אזא איהו לחודיה. אמ' ליה כת' ויאמר יוי אל משה אל תצר את
 מואב ואל תתגר בס מלחמה. וכי עלת על דעתו שלמשה לעשות
 מלחמה שלא [185^a] ברשות. אלא כך אמ' משה. ומה מדין שלא
 באו אלא לעזור את מואב. אמרה תורה צרור את המדינים.
 מואביים עצמן על אחת כמה וכמה. אמ' לו הקבה למשה. לא
 30 כשעלתה על דעתך. שתי פרידות טובות יש פי להוציא. רות
 המואביה ונעמה העמונית. והרי דברים קל וחומר. ומה על שתי
 פרידות טובות חס הקבה על שתי אומות הגדולות ברשעה ולא
 החריבן. בתו שלר' אם כשרה היא. וראויה לצאת הימנה דבר
 טוב. על אחת כמה וכמה.

¹ Jes. XI, 16.

² Jes. I, 9.

³ Gen. XVIII, 19.

הוי אומ' משעת יציאה. יצא ר' ודרש. דבר זה לימדני אנטנינוס. ומקרא מסייעו. לפתח חטאת רובץ¹. שוב אמ' לו נשמה אימתי ניתנת בו באדם. משעת פקידה. או משעת יציאה. אמ' לו משעת יציאה. אמ' לו אפשר לחתיכה שלבשר מונחת שלשה ימים בלא מלח. ואינה מסרחת. אלא הוי אומ' משעת פקידה. יצא ר' ודרש.⁵ דבר זה לימדני אנטנינוס. ומקרא מסייעו. ופקדתך שמרה ורחי².

CCLXXI. מעשה. תנו רבנן. בתחלה שלח ישמעאל ולקח אשה מבנות מואב. לימים יצא אברהם למדבר לראות את בנו. ונשבע לשרה שאינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם. והגיע לשם בחצי היום. מצא את אשתו. אמ' לה היכן הוא ישמעאל. אמרה לו יצא הוא ואמו לרעות את הגמלים במדבר. אמ' לה תני לי מעט מים ופת לחם כי עיפה נפשי מדרך המדבר. אמרה לו [183^b] אין לי לחם ומים. אמ' לה כשיבוא ישמעאל מן המדבר הגידו(!) לו שבא זקן אחד מארץ כנען לראותך ואמ' חלף מפתן ביתך שאינה ראוייה לך. כשבא ישמעאל הגידה לו¹⁵ את הדבר. ובן חכם כחצי חכם. הבין ושילחה. והלכו למדבר פארן. ומצאו שם מעיינות מים וישבו שם. שלחה אמו ולקחה לו אשה מבנות אביה מארץ מצרים. לימים יצא אברהם אבינו לראות את בנו ולא מצאו. אמ' לאשתו תנו(!) לי מעט מים. מיד הוציאה לחם ומים. וקיבלתו בסבר פנים יפות. עמד אברהם²⁰ ונתפלל על בנו. ונתמלא ביתו מטוב העולם. כשבא ישמעאל הגידה לו הדבר. וידע שעדיין רחמי אביו עליו. וכן הוא אומ' כרחם אב על בנים³.

CCLXXII. מעשה. תנו רבנן. רב חייא בר אדא מקרי בניה דר' שמעון בן לקיש. ואמרי לה מתני בניה דר' שמעון בן²⁵ לקיש הוה. איתרעת ביה מילתא. יומא קמא לא על לגביה. שמע למחר על לגביה. אמ' ליה ליהודה בר נחמני מתורגמניה. אימא מילתא. פתח ואמ' וירא יי וינאץ מכעס בניו [184^a] ובנותיו⁴ בשביל אבות המנאצין לפניו. הקב"ה כועס על בניהן ועל בנותיהן ומתים כשהן קטנים. איכא דאמרי בחור היה. ואמ' הכי על כן³⁰ על בחוריו לא ישמח יי ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי

¹ Gen. IV, 7. ² Job X, 12. ³ Ps. CIII, 13. ⁴ Deut. XXXII, 19.

CCLXVII. תנו רבנן. מעשה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו מהלכין בספינה. והיה ר' אליעזר ישן. ור' יהושע ניעור. נזדעזע ר' יהושע. וננער ר' אליעזר. אמ' לו מה זה יהושע. אמ' לו מאור גדול ראיתי בים. אמ' לו שמא עיניו שללויתן ראית. דכתיב ביה ועיניו כעפעפי שחר.¹ 5

CCLXVIII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ראבינא מיריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא. אמ' לי ההוא צורבא מרבנן ור' טבות שמיה. ואמרי לה רב טב יומי שמיה. דאי הוה יהבין ליה כל חלאלי דעלמא. לא הוה משני בדבוריה. אמ' לי מיריש הוה אמינא לא איכא קושטא בעלמא. עד דאיקלעי לההוא אתרא 10 די שמיה קושטא. ולא משני בדבוריהו. ולא מאית איניש בלא שניה. ונסבי אתתא מניהו והווי ליה תרי בני. יומא חד הות יתבא וקא חיפא רישה אחאי שיבבתה קא קריא אבאבא דילה. אמינא לאו אורח ארעא. [182^b] אמרי לה ליתתה הכא. שכיב חד מניהו בני. אתון לגבה אמרו לה מאי האוי אמרה להו הכי הוה. 15 והכי הוה. סוף אגלאי מלתא אמרי במטותא זי מהכא לא תגרי בהו מותנא בהנך אינאשי בלא זמן.

CCLXIX. תנו רבנן. מעשה בר' יהודה ביר' אלעאי שהיה יושב ושונה לתלמידיו. עברה כלה לפניו. אחז בידו שרביט שלהדס והיה משענן בו. עד שעברה כלה מלפניו. שוב מעשה 20 בר' יהודה ביר' אלעאי שהיה יושב ושונה לתלמידיו. עברה כלה לפניו. אמ' להן בני עמדו והתעסקו בכלה. שהרי מצינו בהקב"ה שנתעסק בכלה. והלא דברים קל וחומר. מה אם הקב"ה נתעסק בכלה. אנו על אחת כמה וכמה. ומניין שקילע הקב"ה לחוה. 25 שנ' ויבן ירי אלהים את הצלע². שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא. מלמד שתיקן הקב"ה לחוה וקישטה וכללה והביאה אל האדם. שנ' ויביאה אל האדם³. פעם אחת נעשה הקב"ה שושבין לאדם. מכאן ואילך אדם קונה שושבין לעצמו.

CCLXX. מעשה. תנו רבנן. [183^a] אנטונינוס אמ' ליה לר'. יציר הרע מאימתי שולט באדם. משעת יצירה. או משעת יציאה. אמ' לו משעת יצירה. אם כן בועט באמו ויוצא. אלא 30

¹ Job XLI, 10.

²⁻³ Gen. II, 22.

ניתבו רבנן בהדן. אמ' להו לא. ערקיןן ערוקו. ערקו. פש ההוא כובס. שדיוה עליה. ערק ההוא כובס. דליוה לכוליה. אמ' ר' אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ.

CCLXV. מעשה. תנו רבנן. שאל אבדומוס הגרדי את

- ר' מאיר. אמ' לו היאך נבראת הארץ. אמ' לו וכי יש אדם שאינו ⁶ בקי בדברים הללו. אלא לך אצל אבא יוסף הבנאי שהוא עומד על הקורא. אמור לו שאלה אחת יש לי לשאול אותך. הלך אצלו ואמ' לו. אמ' לו איני יכול לירד אצלך. שאני שכיר אלא שאל מה אתה מבקש. אמ' לו היאך נבראת הארץ אמ' לו נטל הקבה עפר שלשלג מתחת כסא הכבוד. וזרק על המים. מיד נעשית ארץ. ¹⁰ ואותן צרורות קטנות שהיו באותו עפר. נעשו הרים וגבעות. שנ' בצקת עפר למוצק. אלו מים. ורגבים. אלו הרים וגבעות. ידובקו¹. שמהם נדבקו. וכת' כי לשלג יאמר הוא ארץ².

CCLXVI. תנו רבנן. מעשה ברבן גמליאל ור' יהושע

- שהיו באין בספינה. ¹⁵ [181^b] ולא היה ביד רבן גמליאל אלא פת בלבד. ונמצא ביד ר' יהושע פת וסלת. אמ' לו מניין היתה יודע שאנו מתעכבין בים זמן מרובה. שהבאת בידך פת וסלת. אמ' לו כוכב אחד יש. ועולה אחת לשבעים שנה. ומתעה הספנים. אמרתי שמא יעלה ויתענינו. אמ' לו כל כך יש בידך. ואתה צריך לירד לספינה. אמ' לו עד שאתה תמיה עלי. תמה על שני ²⁰ תלמידים שיש לי ביבשה. ר' אלעזר חסאמא. ור' יוחנן בן גדיא. שיודעין לשער כמה טפין יש בים. ואין להם לחם לאכל ולא מים לשתות. ולא בגד ללבוש. נתן דעתו להושיבן בראש. כיון שעלה ליבשה שלח להן ולא באו. חזר ושלח להן ובאו. אמ' להן כמדומין אתם ששררות אני נותן לכם. עבדות אני נותן לכם. והושיבן ²⁵ בישיבה. ומא קארו ליה ר' אלעזר חסאמא. חדא זמנא אזל לחד אתר. אמרי ליה חכים ר' למפרס על שמע. חכים ר' למקרב. אמ' לא. אמרי ליה העל מגן קרן ר'. נתכרכמו פניו. הלך אצל ר' עקיבה. אמ' ליה מה לך פניך חולנאות. תנא ליה עובדא. אמ' ליה צא מר דייליף אמ' ליה היך. מן דייליף אזל [182^a] לתמן. ³⁰ אמרו ליה חכים רבי למפרס על שמע. אמ' להו אין. חכים ר' למקרב. אין. אמרי הא חכים אלעזר. והווי קרו ליה אלעזר חסאמא.

¹ Job XXXVIII, 38. ² ib. XXXVII, 6.

דישראל. שמע ר' פנחס בן יאיר חתניה נפק לאפיה. עייליה לבי
 בני הוה קא אריך ליה לבשריה. חזא דהוה אית ליה פילי
 בגביה. הוה קא באכי וקא נתן דמעיה [180^a] בגויהו. וקא
 מצוח. אמ' ליה מאי היא. אמ' ליה אוי לי שראיתך בכך. אמ'
 לו אשריך שראיתני בכך. שאלמלא לא ראית בי כך. לא מצאת
 5 בי כך. דמיעקרא כי הוה מקשי ר' שמעון בן יוחאי קושיא.
 הוה מפריק ליה ר' פנחס בן יאיר תרי סר פירוקי. לבסוף כי הוה
 מקשי ר' פנחס בן יאיר קושיא. הוה מפריק ליה ר' שמעון
 בן יוחאי עסרין וארבעה פירוקי. אמ' הואיל ואיתרחיש לך
 10 ניסא ליתקין מילתא. דכת' ויבא יעקב שלם. אמ' רב שלם
 בגופו. שלם בממונו. שלם בתורתו. ויחן את פני העיר. מאי היא.
 אמ' רב מטבע תיקן להך. שמואל אמ' שווקים תקן להם. ר' יוחנן
 אמ' מרחצאות תקן להם. אמ' איכא מילתא דליתקין. אמ' ליה
 ההוא סבא איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה. ואית להו
 15 צערא להכהנים לאקופי. אמ' איכא דידע דאיתחזק לה טומאה
 הכא. אמ' ליה ההוא סבא כאן קצץ בן זכאי תרמוסי תרומה.
 עבר הוא נמי הכי כל היכא דהוה קשי טהריה. אמ' ליה ההוא
 סבא. כך טיהר בן יוחאי בית הקברות. אמ' ליה אלמלא לא
 היית עמנו. ואי [180^b] נמי היית עמנו. ולא נמנית עמנו. יפה
 20 אתה אומ'. עכשו שהיית ונמנית עמנו. יאמרו זונות מפרכסות זו
 את זו. תלמידי חכמים לא כל שכן. אהב(!) ביה עיניה ונח נפשיה.
 נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גירי. אמ' עד אן ישנו לזה בעולם.
 נתן עיניו בו ונעשה גל שלעצמות.

CCLXIV. מעשה. תנו רבנן. ר' פתח אוצרות בשני
 25 בצרות. אמ' יכנסו בני תורה. בעלי מקרא. בעלי משנה. בעלי
 תלמוד. ועמי הארץ אל יכנסו. דחק ר' יונתן בן עמרם ונכנס. אמ'
 לו ר' פרנסיני. אמ' לו קרית. לאו. שנית. לאו. אמ' לו במה
 אפרנסך. אמ' לו פרנסני ככלב. פרנסיני כעורב. לבתר דנפק. יתיב
 ר' קא מצטער. אמ' אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ. אמ' לפניו
 30 ר' שמעון ביר' שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא. שאינו רוצה
 ליהנות בכבוד תורה. בדקו ומצאו כדבריו. אמ' ר' יכנסו הכל. ר'
 לטעמיה. דאמ' ר'. איך פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי
 הארץ. כי דההוא דמי כלילא דרמו אבני טבריה אתו לקמיה דר'.
 אמרו ליה ניתבו רבנן בהדן אמ' להו לא. ערקין ערוקו. ערקו
 35 [181^a] פלגא. דליוה לפלגאתו. אתו הנך פלגא. אמרו ליה לר'

CCLXII. מעשה. תנו רבנן. הניא אמ' רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה. וראיתי ספינה אחת שנשברה. והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה. ומנו ר' עקיבה. וכשעליתי ליבשה. בא ודן לפני בהלכה. ואמרתי לו בני מי העלך. אמ' לי דף שלספינה נזדמן לי. וישבתי עליו. וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי. מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על [179^a] אדם. מנענע להן ראשו. באותה שעה אמרתי. כמה גדולים דברי חכמים. שאמרו מים שאין להן סוף. אשתו אסורה. ומים שיש להן סוף. אשתו מותרת.

CCLXIII. מעשה. תנו רבנן. עובדא הוה בר' יהודה ביר' אלעאי. ור' יוסי. ור' שמעון בן יוחאי. דהוו יתבין. ויחיב יהודה בן גירי גביהו. פתח ר' יהודה ביר' אלעאי ראש המדברים בכל מקום. ואמ' כמה נעים מעשיהם שלאומה זו. תיקנו שווקים. תיקנו גשרים. תיקנו מרחצאות. ר' יוסי שתק. נענה ר' שמעון בן יוחאי ואמ'. כל שתיקנו לא תיקנו אלא לעצמן ולצרכן. שווקים להשיב בהן זונות. מרחצאות לעדן בהן עצמן. גשרים ליטול מכס. הלך יהודה בן גירי. וסיפר דברים לפני קיסר. אמ' יהודה שעילה. יתעלה. יוסי ששתק. יגלה לצפורי. שמעון שגינה. יהרג. אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא. כל יומא הוה מיתיא להו דביתהו רפתא בצנעא. כי דתקף גזירתא. אמ' ליה לבריה נשים דעתן קלה עליהן. דלמא מצערי לה ומגליא. אזלו טשו במערתא. אתרחיש להו ניסא. ואיברי להו חרובא ועינא דמיא. הוו יתבי עד צוריהו [179^b] בחלא. כולי יומא וגרסי. לעידן צלויי לבשי ומיכסי וקימי ומצליי. איתיבו תרתי סר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפתחא דמערתא. אמ' מאן אודעיה לבר יוחאי דמית קיסר. ובטלה גזרתיה. נפקו חזו אנאשי דקא כרבי וזרעי. אמרו מניחין חיי עולם. ועוסקין בחיי שעה. כל מקום שנתנו עיניהן בו מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להחריב עולמי יצאתם. חזרו למערתכם. הדור איתיבו תרי סר ירחי שתא. אמרו משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה להן צאו ממערתכם. נפקו כל היכא דהוה מחי בעיניה ר' אלעזר. מסי ר' שמעון. אמ' לו בני. דיו לעולם אני ואתה. חזו ההוא סבא. דהוה נקיט תרי מדאני אסא בידיה. אמרי ליה הני למא לך. אמ' להו לעבוד לכבוד שבת. ותסגי לך בחד. חד כנגד זכור. וחד כנגד שמור. אמ' ליה לבריה. קא חזית כמה חביבה מצות שבת עליהו

אלמנה שכן היא עצמה מתהללת. אמ' להן היא תועבה. ואין
 בניה תועבה. שני מצורעין שנתערבו קרבנותיהן. וקורב קרבן
 אחד מהם. ומת אחד מהן. השני מה תהא עליו. אמ' להן יכתוב
 נכסיו לאחר. ויהיה עני. ומביא הטאת העוף הבאה על הספק.
 שלשה דברי אגדה. אמרו לו כת' אחד אומ' ישא יו' פניו אליך.¹
 5 וכת' אחר אומ' לא ישא פנים.² אמ' להן כאן קודם גזר דין. כאן
 לאחר [178^a] גזר דין. כת' אחד אומ' כי לא אחפוץ במות המת.³
 וכת' אחר אומ' כי חפץ יו' להמיתם.⁴ אמ' להן כאן בעושיין תשובה
 כאן בשאינן עושיין תשובה.⁵ כת' אחד אומ' כי בחר יו' בציון.
 10 וכת' כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר
 בנו אותה להסירה מעל פני.⁶ כאן קודם שנשא שלמה בת פרעה.
 כאן לאחר שנשא שלמה בת פרעה. שלשה דברי בורות. אשתו
 שללוט מה היא שתטמא. אמ' להן מת מטמא. ואין נציב מלה
 מטמא. בן השונמית מה הוא שיטמא. אמ' להן מת מטמא ואין
 15 חי מטמא. מתים לעתיד לבוא צריכין הזאה שלישי ושביעי. או
 אינן צריכין. אמ' להן לכשיחיו נחכם להן. איכא דאמרי לכשיבואו
 משה רבינו עמהם. שלשה דברי דרך ארץ. מה יעשה אדם
 ויחכים. אמ' להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה. אמרו לו הרבה
 עשו כן ולא הועילו. אמ' להן ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו.
 20 שנ' כי יו' יתן חכמה. מאי ומפיו דעת וחבונה.⁷ תאני ר' חייא.
 משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו. לאוהבו משגר לו
 ממה [178^b] שלפניו. מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סגי.
 מה יעשה אדם ויתעשר. אמ' להן ירבה בסחורה וישא ויתן
 באמונה. הרבה עשו כן ולא הועילו. ויבקש רחמים ממי שהעושר
 שלו. שנ' לי הכסף ולי הזהב.⁸ מאי קא משמע לן. דהא בלא הא
 25 לא סגי. מה יעשה אדם ויהיה לו בנים. ישא אשה ההוגנת
 לו. ויקדש עצמו בשעת תשמיש. הרבה עשו כן ולא הועילו.
 ויבקש רחמים ממי שהבנים שלו. שנ' נחלת יו' בנים. מאי שכר
 פרי הבטן.⁹ אמ' רב המא בר חנינה. בשמשחינין עצמן בבטן.
 30 כדי שיזריעו נשותיהן תחלה. נחלת יו' בנים. מאי קא משמע לן
 דהא בלא הא לא סגי.

¹ Numb. IV, 26. ² Deut. X, 17. ³ Ezek. XVIII, 32.
⁴ I Sam. II, 25. ⁵ Ps. CXXXII, 13. ⁶ Jer. XXXII, 31.
⁷ Prov. II, 6. ⁸ Hag. II, 8. ⁹ Ps. CXXVII, 3.

בשמאל. אמ' לו בן עזאי עד כאן העזתה פניך ברבך. אמ' לו תורה היא. וללמוד אני צריך.

CCLIX מעשה. תנו רבנן. אמרו חכמים לא יהא אדם קפדן בתוך ביתו. מעשה בהלל הזקן שעשה סעודה לאדם אחד. ובא עני ועמד על פתחו. ויצאה אליו אשתו. אמ' לה בתי אשה אני צריך להכניס. ואין לי פרנסה. כלום יש לך פרנסה. נטלה אשתו את כל הסעודה ונתנה לו. ואחר כך לשה עיסה אחרת. ובשלה אלפס אחר. ובאה והניחה [177^a] לפניו. אמ' לה בתי. מפני מה לא הבאת לנו לסעוד מיד. שחה לו את כל המעשה. אמ' לה בתי. אף אני לא דנתי אותך. אלא לכך זכות. שכל מעשים שעשית. לא עשית אלא לשם שמים.

CCLX מעשה. תנו רבנן. שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן. שלשים מהן ראויין שתשרה עליהם שכינה כמשה רבינו. ושלשים מהן ראויין שתעמוד להן המה כיהושע בן נון. ועשרים בינונים. גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל. קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי. שלא הניח מקרא. ומשנה. תלמוד. הלכות. והגדות. ודקדוקי תורה. ודקדוקי סופרים. קולין וחומריין. גזירות שוות. תקופות. וגימטראות. ושיתת מלאכי השרת. ושיתת שדים. ושיתת דקלים. וממשלות כובסים. וממשלות שועלים. ודבר קטן. ודבר גדול. דבר גדול מעשה מרכבה. ודבר קטן הוייא דאביי וראבא. לקיים מה שנ' להנחיל אוהבי יש ואוצרו' אמלא. וכי מאחר שקטן שבכולן כך. גדול שבכולן על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל. שבשעה שהיה [177^b] עוסק בתורה. כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

CCLXI מעשה. תנו רבנן. שנים עשר דבר שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע בן חנניה. שלשה דברי חכמה. שלשה דברי אגדה. שלשה דברי בורות. שלשה דברי דרך ארץ. שלשה דברי חכמה. אמרו לו הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע. עד אימתי מטמאין משכב במשא ובמרכב. אמ' להן עד שימוק הבשר. אמרו לו בת משולחת מה היא לכהונה. מאי אמרינן. קל וחומר הדברים. ומה אלמנה שאין איסורה שווה בכל. בנה פגום. זו שאיסורה שווה בכל. אינו דין שבנה פגום. או מה

ביניהם. אמ' לו שמעון בן שטח. ינאי המלך עמוד על רגליך ויעידו
בך. ולא לפנינו אתה עומד. אלא לפני מי שאמר והיה העולם
שנ' ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני יו'. אמ' לו לא
כשם שאתה אומ'. אלא כשיאמרו חביריך. נפנה לכאן ולכאן.
6 כבשו פניהם בקרקע. אמ' להן בעלי מחשבות אתם. בעלי מחשבות
יפרע מכם. באותה שעה ירד גבריא'ל וחיבטן בקרקע.

CCLVI. [176^a] מעשה. תנו רבנן. אמרו חכמים מעשה
ששלחה מלכות שני אסטרוגלון. אמרה לכו ולמדו תורתן של יהודים.
ובואו והודיעונו מה בתוכה. הלכו להן אצל רבן גמליאל לאושא.
10 ולמדו ממנו מדרש הלכות ואגדות. הגיע זמנן להפטר. אמרו
לו ר'. כל תורתכם נאה ומשובחת היא. חוץ מדבר זה שאתם
אומרים. שור של ישראל שנגח שור של נכרי. פטור. ושל נכרי שנגח
שור של ישראל חייב. בת ישראל לא תילד את הנכרית. אבל
נכרית מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של נכרית. אבל
15 נכרית מניקה בנה של ישראל ברשותה. גזילו של ישראל אסור.
ואבידתו של גוי מותרת. הדבר הזה אין אנו מודיעין למלכות.
באותה שעה עמד רבן גמליאל ונתפלל עליהן. ובקשו דבר ממה
שהיה בידם ולא מצאו.

CCLVII. תנו רבנן. מעשה בר' עקיבה שעשה סעודה
גדולה לתלמידיו. והביא להן שני תבשילין. אחד נא. ואחד
מבושל. תחלה הביא להן נא. הפקת שבהן אחז את הקלח בידו
ותלשו ולא בא אחריו. משך ידו ואכל פתו [176^b] ריקה. תפש
שבהן. אחז את הקלח בידו אחת. ולא בא אחריו. אחזו בשמאל
ותלש בימין. אמ' לו ר' עקיבה. לא כך בני. אלא הנח עקיבך עליו
בתוך ותלשהו. אחר כך הביא להן המבושל. ואכלו ושתי ונסתפקו.
25 לאחר שאכלו ושתי. אמ' להן בני. לא עשיתי לכם כל כך. אלא כדי
לבדוק אתכם. אם יש בכם דרך ארץ אם לאו.

CCLVIII. מעשה. תנו רבנן. תניא אמ' ר' עקיבה פעם
אחת נכנסתי אחרי ר' יהושע לבית הכסא. ולמדתי ממנו שלשה
דברים. למדתי שלא יפרע עד שישב. ולמדתי שלא יפנה מזרח
30 ומערב. אלא צפון ודרום. למדתי שאין מקנהוין בימין אלא

¹ Deut. XIX, 17.

כספר השמים וכל צבאם יבול כנבול עלה מגפן¹. אמ' הרים וגבעות בקשו עלי רחמים. יצאת בת קול ואמרה. עד שיבקשו רחמים עליך. יבקשו רחמים על עצמן. שבתחלה כת' בהן הרים הגבוהים ליעלים². ועכשו כת' בהן הרים כדונג נמסו מלפני יו³. באותה שעה אין הדבר תלוי אלא בי. הניח ראשו בין ברכיו. וגעה⁵ בבכייה. עד שיצאת נשמתו. יצתה בת קול [175^a] ואמרה ר' אלעזר בן דרדיא מקובל בתשובה. והרי הוא מבני העולם הבא. שמע רב פאפא ואמ' אשריהם שלבעלי תשובה. לא דיין שמקבלין אותן אלא שקוראין להם רבי.

CCLIV. מעשה. תנו רבנן. בן עזאי אומ' תדע לך כוח¹⁰ התשובה. בוא וראה מר' שמעון בן לקיש. שהיה הוא ושני רעיו שודדים בהרים וגוזלין לכל אשר יעבור עליהם בדרך. מה עשה ר' שמעון בן לקיש. הניח לשני רעיו שודדים בהרים. ושב לאלהי אבותיו בכל לבו. בצום ותפלה. והיה משכים ומעריב בתשובה לפני הקב"ה והיה עוסק בתורה כל ימיו. ועושה צדקות כפי כחו.¹⁵ ולא שב למעשיו הרעים. ונתרצית תשובתו. וביום שמת מתו שני רעיו שהיו שודדים בהרים. ונתנו לשמעון בן לקיש באוצר החיים. ולשני רעיו בשאול תחתית. אמרו שני רעיו לפני הקב"ה. רבון העולמים יש לפניך משוא פנים. זה רעינו שהיה שודד עמנו. הוא באוצר החיים. ואותן האנשים בשאול תחתית. אמ' להן זה²⁰ עשה תשובה בחייו. ואתם לא עשיתם תשובה. אמרו לפניו הנה אותנו. [175^b] ואנו עושיין תשובה גדולה ממנו. אמ' להן אין אתם יודעין שאין תשובה לאחר מיתה דכת' כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה⁴. ואומ' תנו לי'י אלהיכם כבוד בטרם יחשיך⁵. ואומ' עד אשר לא תחשך השמש⁶. מיכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו.

CCLV. מעשה. תנו רבנן. עבדיה דינאי מלכא קטל נפשא. אמ' להון שמעון בן שטח. תנו עיניכם ביה ונדוננו. שלחו ליה. ינאי המלך עבדך קטל נפשא. שדרינהו להו. אמרו ליה כת'³⁰ והועד בבעליו⁷. יבוא בעל השור ויעמוד על שורו. אתא ויחיב

¹ Jes. XXXIV, 4. ² Ps. CIV, 18. ³ ib. XCVII, 5.

⁴ Eccl. IX, 10. ⁵ Jerem. XIII, 16. ⁶ ib. XII, 2. ⁷ Exod. XXI, 29.

אבא מקרה אותי הפסוק הזה. בצר לך ומצאוך כל הדברים
האלה באחרית הימים ושבת עד יְוִי אלהיך ושמעת בקולו. כי
אל רחום יְוִי אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך¹ הריני קורא אותו. אם
ענה הרי מוטב. ואם לאו הרי כל אֲפִיא שווק. והיו מלאכי
השרת מסתמין את החלונות. שלא תעלה תפלתו שלמנשה לפני
הקִבָּה. ואומרין לפניו רבונו [174^a] שלעולם. אדם שהעמיד
צלם בהיכל. יש לו תשובה. אמ' להם אם אין אני מקבלו
בתשובה. הריני נועל את הדלת בפני כל בעל תשובה. מה עשה
הקִבָּה חתר לו כמין חתירה מתחת כסא הכבוד שלו. ושמע את
10 תחנתו. דכת' ויתפלל אל יְוִי ויעתר לו. מה הוא ויעתר. אמ' ר'
אליעזר בערבאי צוחין לחתירה עתירה. וישיבהו ירושלם למלכותו.
וידע מנשה כי יְוִי הוא הוא האלהים². באותה שעה אמ' אית דין
ואית דיון.

CCLIII. מעשה. תנו רבנן. הדע לך כוח התשובה. בוא
15 וראה מלעזר בן דרדיא שעבד ע"ז שתיים ושלושים שנה. ולא הניח
זונה בעולם עד שבא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה בכרכי
הים שהיא נוטלת כיס בשכרה. עבר עליה שבעה נהרות. בשעת
רגילת הדבר. היתה משמעת קולה בשעת תשמיש. יצאת בת
קול ואמרה. כשם שאין צרוחות זו חוזרת למקומה. כך אלעזר
20 בן דרדיא נטרד מן העולם הבא. נשבע שבועה ואמ'. שאם יקבלני
הקִבָּה אני עושה תשובה גדולה. הלך וישב בין הרים וגבעות.
ואמ' שמים וארץ בקשו [174^b] עלי רחמים. יצאת בת קול
ואמרה. עד שיבקשו רחמים עליך יבקשו רחמים על עצמן.
שבתחלה כת' בהן בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ³.
25 ועכשו כת' בהן כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה⁴. אמ'
שמש וירח בקשו עלי רחמים. יצאת בת קול ואמרה. עד שיבקשו
רחמים עליך. יבקשו רחמים על עצמן. שבתחלה כת' בהם ויעש
אלהים את שני המאורות הגדולים⁵. ועכשו כת' בהן וחפרה
הלבנה ובושה החמה⁶. אמ' כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים.
30 יצאת בת קול ואמרה. עד שיבקשו עליך רחמים. יבקשו רחמים
על עצמן. שבתחלה כת' בהן ואת הכוכבים⁷. ועכשו כת' בהן וְקָלָו

¹ Deut. IV, 30. ² II Chr. XXXIII, 13. ³ Gen. I, 3.

⁴ Jes. LI, 6. ⁵ Gen. I, 16. ⁶ Jes. XXIV, 23. ⁷ Gen. I, 16.

^a פיר' שם אלהות.

את יפיה ושמע את דבריה. נשאה חן בעיניו. ושמח על הבשורה שבישרתו. וצוה לעבדיו לעשות לו סעודה גדולה. כשהן מתעסקין בכך. צוה להוציא כל בני המלכות מעליו. ונתיחד עם אותה הנערה. ותבעה לדבר תקלה. השיבה ואמרה אדוני המלך. כל עצמי לא באתי לכאן אלא לדבר זה. אבל בשעה זו אי אפשר.⁵ שאני בנדותי. ולילה זו טבילתי. אבל אני רוצה שיצוה המלך על הכרוז. כל מי שיראה אשה ושפחתה הולכות בלילה למעין המים. אל יגע בהן. ולכשתחזור אותה האשה הרי היא ביד המלך [173^a] יעשה בה כטוב בעיניו. עשה כן אותו רשע. ולילה זימן כל בני המלכות. ושריו ועבדיו. ואכלו אותה סעודה בשמחה גדולה. ונשתכרו ביוק. כיון שראו בני המלכות. שהרכין המלך בראשו. אמרו נצא מלפניו. שרצונו להתיחד עם העבריה. יצאו מאצלו. נשתייר המלך והנערה ושפחתה. נטלו את החרב והתכו את ראשו. ונטלוהו ויצאו להן. ביציאתן הרגישו בהן הגייסות. אמרו זה לזה איש אל יגע באלו. שמצות המלך היא. יצאו ובאו לירושלם חצי הלילה. ואמרו להן פתחו לנו שכבר נעשה נס. אמרו לה השוערים לא דייד שקלקלת אלא תרצי למסור את דמי ישראל. עד שנשבעה להן. ולא האמינו עד שהראת להן ראשו שלאותו רשע. והאמינו ופתחו לה. ואותו היום עשאוהו יום טוב. כיון שהיה יום שני. יצאו ישראל ופשטו ידיהן על אותן הגייסות.²⁰ והרגו בהן עד שאיבדו אותן מן העולם. והשאר הניחו סוסיהן וממונן וברחו. ובאו ישראל ושבו את הכל.

CCLII. מעשה. תנו רבנן. [173^b] ר' יהושע אומ' תדע לך כוח התשובה. בוא וראה ממנשה בן יחזקיהו. שעשה כל התועבות הרעות הרבה מאד מכל הגוים שנ' והוא העביר את בנו בגיא בן הנם ועונן וניחש וכישף ועשה אוב וידעני הרבה לעשות הרע בעיני יו'י. עד שנגזרה עליו גזירה קשה. שנ' וידבר יו'י אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו. ויבא יו'י עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה. בחושים.² מהו בחושים בחשתיים. עשה לו כמין כלי נחשת. ועשה אותו נקבים.³⁰ ונתנו לתוכו. והתחיל מסיק (!) תחתיו אש. כיון שראה צרתו צרה. לא הניח ע"ז בעולם שלא הזכירה. צלמא פלן שיזבן. צלמא פלן שיזבן. וכיון שלא הועילו כלום. אמ' זכור אני כשהייתי קטן היה

¹ II Chr. XXXIII, 6. ² ib. 11.

חבנה. ואם סתרתה ובניתה. עבדא בישא. בחר דעבדין מתמלכין.
 אם זינד עלך ספרך כאן. לא רכא ולא בר רכא. הרודוס קלוניא
 מתעביר. מאי רכא מלכא. דכת' ואנכי היום רך ומשוח מלך¹. ואי
 בעית אימא מהכא. ויקראו לפניו אברך². במאי בנייה אמ' רבא.
 באבנא שישא ומרמרא. ואיכא דאמרי באבני כוחלא ושישא
 ומרמרא. אפיק סאפא ואעיל סאפא. כי היכי דליקביל סידא סבר
 למיסדיה בדהבא. אמרו ליה רבנן שבקיה. דהכי שפיר טפי.
 דמיתחזי כי אדואתא דמיא. ובאבא בן ביטא היכי מסי ליה
 עצה להורדוס. והא אמ' רב יהודה אמ' רב. ואי [172^a] תימא
 ר' יהושע בן לוי. מפני מה נענש דניאל. מפני שהשיאו עצה
 לנבוכדנצר. דכת' לכן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאך בצדקה פרוק.
 וכת' כולא מטא על נבוכדנצר מלכא. וכת' לקצת ירחיק תרי עשר³.
 אי בעית אימא שאני בית המקדש דלא סאגי ליה דלא מלכיה.
 ואי בעית אימא עבדא במצואתא. ומני לן דאיענש דניאל. אי
 לימא משום דכת' ותקרא אסתר להתך⁴. ואמ' רב התך זה דניאל.
 ולמה נקרא שמו התך. שחתכוהו מגדולתו. הניחא למאן דאמ'
 שחתכוהו מגדולתו. שפיר. אלא למאן דאמ' שכל דברי מלכות
 נחתכין על פיו. מאי איכא למימר. שהטילוהו לגוב האריות.

COLLI. מעשה. תנו רבנן. בשמונה עשר באדר יום
 שעלה סליקוס הוא. דתניא כשצר על ירושלם. היו ישראל בשקיע
 ובתענית. והיתה שם אשה אחת יפה ביותר. ויהודית בת אחיטוב
 שמה. והיתה מתפללת בכל יום לפני הקב"ה בשק ואפר. נתן
 הקב"ה בלבה לעשות נס על ידיה. והלכה אצל שוערי הפתח.
 ואמרה להן פתחו לי אפשר שיעשה נס על ידי. אמרו לה שמא
 פירשת [172^b] לצד אחר. אמרה להם חוס ושלום. פתחו לה.
 הלכה אצל מחנה סליקוס היא ושפחתה. אמרה להן דבר סתר
 יש לי למלך. הלכו והגידו למלך. ואמרו נערה יפה באת מירושלם.
 ואמרה דבר סתר לי למלך. אמ' להן תכנס. נכנסה אצל המלך
 ונשתטחה לפניו. אמ' לה המלך מה טיבך. אמרה לו אדוני המלך
 אני ממשפחה גדולה שבירושלם. ואחי ובית אבי מלכים וכהנים
 גדולים. ושמעתי עליך שהיו אומרים כבר הגיע עת העיר הזאת
 ליפול בידיך. ולפיכך קדמתי למצוא חן לפניך. כיון שראה המלך

¹ II Sam. III, 39. ² Gen. XLI, 43. ³ Dan. IV, 24. 25. 26.

⁴ Esth. IV, 5.

בזה. אמ' להן מה לדבר קשה בעיניכם לא אמרו חכמים להחמיר
אלא להקל. שנ' ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה¹.
ולא כתם.

- CCL. מעשה. תנו רבנן. הרודוס עבדא דבית חשמנאי
הוה. נתן עיניו באותה תינוקת. שמעינהו למרואתיה דקא⁵
אמרי לה. מן דמריד בההיא שעתא מצלח. קם קטלינהו לכולהו
מרואתיה. סליקא ההיא רביתא נפלא מאיגרא. כי קא נפלא.
אמרא כל דאמ' מבית [171^a] חשמנאי אתינא עבדא הוא. הטמינה
שבע שנים בדבשו. איכא דאמרי בא עליה. ואיכא דאמרי לא בא
עליה. מן דאמר בא עליה ליתובי ליצריה. ומן דאמ' לא בא¹⁰
עליה מאי טעמא עבד הכי. למימרא דנסיב בת מלכא. אמ' מן
דאריש מקרב אחיך תשים עליך מלך². רבנן. קם קטלינהו לכולהו
רבנן. שייריה לבאבא בן ביטא למיסב עצה מניה. אהדר ליה
כלילא דיאלי נקרונהי לעיניה. אתא איתיב קמיה. אמ' ליה קא
חזי מר. האי עבדא בישא מאי קא עביד. אמ' ליה ומאי אעביד¹⁵
ליה. ללוטיה מר. אמ' ליה כת' גם במדעך מלך אל תקלל³. אמ'
ליה הנני מילי מלך. האיי הדיוט הוא. לא יהא אלא עשיר. ובחדר
משכבך אל תקלל עשיר⁴. והא כת' ונשיא בעמך לא תאר⁵. בעושה
מעשה עמך. והאי לאו עושה מעשה עמך. אמ' ליה מסתפינא
דילמא איכא איניש גבן. אמ' ליה כת' כי עוף השמים יוליך את²⁰
הקול⁶. אמ' ליה אי הוינא ידענא דצניעותו כולי האי. לא עבדנא
הכי. השתא מאי תקנתיה דההוא גברא. אמ' ליה הוא כבה
אורו שלעולם. יעסוק באורו שלעולם. הוא כבה אורו שלעולם.
רבנן. דכת' כי נר מצוה [171^b] ותורה אור⁷. יעסוק באורו שלעולם.
בית המקדש דכת' ונהרו אליו כל הגוים⁸. איכא דאמרי אמ' ליה²⁵
הוא כבה עינו שלעולם יעסוק בעינו שלעולם. הוא כבה עינו
שלעולם. רבנן דכת. והיה אם מעיני העדה⁹. יעסוק בעינו שלעולם.
בית המקדש. דכת' הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם ומחמד
עיניכם¹⁰. אמ' ליה מסתפינא ממלכותא. אמ' ליה. שדר שליחא דהואי
באורתא שתא וייתי התם שתא. והדר שתא. ואדהכי ואדהכי בנית³⁰
ליה. שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור. ואם סתרתה אל

¹ Levit. XV, 19. ² Deut. XVII, 15. ³⁻⁴ Eccl. X, 20.

⁵ Exod. XXII, 27. ⁶ Eccl. X, 20. ⁷ Prov. VI, 23. ⁸ Jes. II, 2.

⁹ Numb. XV, 24. ¹⁰ Ezek. XXIV, 21.

אמ' בחכמתן זה המקרא טוב ארוחת ירק ושלוה שם. טוב
ארוחת ירק שאכלתי בביתו שלאותו עני. משור אבוס ושנאה בו.
שאכלתי בביתו שלאותו עשיר והזכיר את צערי.

CCXLVII. תנו רבנן. מעשה ביסטיני בתו שלארורוס

5 בן יסטיני. שבאת לפני ר'. אמרה לו אשה בכמה נשאת. אמ' לה
בת שלוש שנים ויום אחד. ובכמה מתעברת. בת אחת עשרה
שנה ויום אחד. אמרה לו ר' נישאתי [170^a] בשש. ונתעברתי
בשבע. ואוי להן לשלוש שנים שאיבדתים בבית אבא. ומאי
מיעברא. והא תנא רב ביבי קמיה דרב נחמן. שלוש נשים
10 משמשות במוך. ואלו הן. קטנה. מעוברת. ומניקה. קטנה שמא
תעבר ותמות. מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל. מניקה שמא
תגמול את בנה. ואיזו היא קטנה. מבת אחת עשרה שנה. עד
בת שתים עשרה ויום אחד. ופחות מכאן ויתר על כן. משמשת
כדרכה והולכת. דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים אחד זו ואחד
15 זו. משמשת כדרכה והולכת. ומן השמים ירוחמו. משום שנ' שומר
פתאים יו'י¹. איבעית אימא אשר פיהם דבר שוא². ואי באעית
אימא אשר בשר חמורים בשרם³.

CCXLVIII. תנו רבנן. מעשה באשה אחת שבאת לפני ר'

עקיבה. אמרה לו ר' נבעלתי בתוך שלוש מה אני לכהונה. אמ'
20 לה כשרה את לכהונה. אמרה לו ר' אמשול לך משל למה הדבר
דומה. לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש. פעם ראשונה גוער בה.
שנייה גוער בה. שלישית מוצצה. אמ' לה [170^b] אם כן פסולה
את לכהונה. ראה התלמידים מסתכלין זה בזה. אמ' להן מה
לדבר קשה בעיניכם. כשם שהתורה כולה הלכה למשה מסיני.
25 כך פחותה מבת שלוש שנים שכשרה לכהונה. הלכה למשה מסיני.
ואף ר' עקיבה לא אמרה אלא לחדד בה התלמידים.

CCXLIX. תנו רבנן. מעשה באשה אחת שבאת לפני ר'

עקיבה. אמרה לו ר' ראיתי כתם. אמ' לה שמא מכה היתה ביד.
אמרה לו היך. וחית. או שמא יכולה להתגלע ולהוציא דם.
30 אמרה לו היך. וטוהרה ר' עקיבה. ראה התלמידים מסתכלין זה

¹ Ps. CXVI, 6. ² ib. CXLIV, 8. ³ Ezek. XXIII, 20.

היו שניהן מהלכין עד שהגיעו לטרפילין. נפתחה מערה לפניהן. ירדו שלוש מעלות. ומצאו שם כסא ושולחן מטה ומנורה. והניחו לר' עקיבה על מטתו ויצאו. לאחר שיצאו. נערך שלחן. ודלקה מנורה. ונסתם פי המערה. באותה שעה אמרו. אשריכם ישראל. אשריכם חכמים. אשריכם גבורים. אשריכם יראי שמים. אשריכם מצוקי ארץ. מה גנוז לכם. מה שמור לכם. מה צפון לכם. שנ' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם.¹ ואומ' ומעולם לא שמעו ולא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה² [169^a] לו אשריך ר' עקיבה שנמצא לך מלון טוב בשעת מיתתך.

10

CCXLVI. מעשה. תנו רבנן. טוב ארוחת ירק ושלוה שם משור אבוס ושנאה בו.³ אמ' ר' לוי כנגד מי אמ' שלמה המקרא הזה. כנגד שני בני אדם. בשעה שירד ממלכותו היה מחזר על פתחי ישראל בשביל פרוטה. ופגעו בו מבני אדם שנים שהיו מכירין אותו. בא אחד מהן ונשתטח לפניו אמ' לו אדוני המלך אם רצונך תשגיח עלי היום. מיד הלך עמו. והעלהו לעלייה. והביא לפניו. הרבה מטעמים. התחיל משמיע לו דברי מלכותו. ואמ' לו תזכור שעשית ביום פלוני כשהיית מלך. כיון שהזכיר לו מלכותו. התחיל גועה ובוכה בכל אותה הסעודה. עד שעמד שביע מבכיתו. למחר פגע בו חברו. התחיל משתטח לפניו. ואומ' לו אדוני המלך אם רצונך תשגיח עלי היום. אמ' שמא אתה מבקש לעשות לי כדרך שעשה חבירך אתמול. אמ' לו אדוני איש עני אני. ואם תשגיח עלי היום. מעט ירק יש לי ואותו אני מניח לפניך. אם רצונך בוא עמי. באותה שעה השגיח עמו. כיון שהכניסו [169^b] לביתו. רחץ ידיו ורגליו והביא לפניו מעט ירק. התחיל אותו האיש מנחמו ואומ'. אדוני המלך תדע כי שבועה נשבע הקב"ה לדויד אביך שאינו פוסק מזרעו מלכה לעולם שנ' נשבע יוי לדויד אמת וגומ'⁴. אחר כך היא דרכו שלהקב"ה שמוכיח ועוד חוזר ומתרצה. שנ' כי את אשר יאהב יוי יוכיח וכאב את בן ירצה.⁵ אבל הקב"ה עתיד להחזירך למלכותך. וכיון ששמע שלמה כך. מיד נתקוררה דעתו עליו. ושמה באותה סעודה שלירק. ועמד משם שבע. ר' חייא בר אבא ור' אבון בר בנימין בשם ר' יוסי בר זמרא אמרי כיון שחזר שלמה למלכותו.

1. Ps. XXXI, 20. 2 Jes. LXIV, 3. 3 Prov. XV, 17.

4 Ps. CXXXII, 11. 5 Prov. III, 12.

כל בני אדם. אמ' להן תנו לי מכסר. אמרו לו מה טיבך. אמ' להן המלך מנה אותי על המכס. וצוה אותי על כל העובר כאן שאקח ממנו מכסר. אמ' לו השועל והלא זה מלך שבבהמות. וכי אפשר ליקח מן המלך מכס. אמ' החמור ידעתי שהוא מלך. אעפ' כן אינו זז מכאן עד שאגבה ממנו מכסר. אמ' השועל כמדומה אני שעד 5 כאן אתה מבקש מכס. מעתה תבקש נפשך. אלא לך לעצמך קודם שיושיט המלך את ידו בך. ולא שמע. אחר כך רמזוהו ולא נרמז. עקצוהו ולא נעקץ. כיון שראה הארי שטותו אמ' לשועל איני יכול לסבול סכלותו שלזה. אלא הריני עושה אותו חתיכות. והבא לי 10 ואוכל. כך עשה הושיט ידו והפילהו לארץ. ועשה ממנו חתיכות חתיכות. והלך וישב לו. וצוה לשועל להביא [168^a] לו. מה עשה השועל פשפש על לבו שלחמור ואכלו בתומו בשתיקה. ולקח חתיכה חתיכה והביא לפני המלך ואכל. כיון שהגיע לבני מעור פשפש בשביל לבו ולא מצאו. קרא לשועל ואמ' לו הלב איכן הוא. 15 אמ' לו אדוני המלך חכם וגבור כמותך. שואל שאלה זו. אלו היה לו לב היה מצריך נפשו לכל הדברים האלו ולאבד נפשו על מכסו. חזר המלך ואמ' איך אלו דברי טעם. שאלמלא היה לו לב. לא היה מצטרך לכל זאת. כך פרעה הרשע שדומה לחמור. והקב"ה נמשל בארי ומשה לשועל. כיון שבא לפני פרעה ואמ' לו אלהי העברים שלחני אליך. אמ' לו פרעה מי יוֹי¹. חזר 20 משה לפני הקב"ה ואמ' לו למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתי². אצל מי שאין לו לב. ואינו יודע מה שאני אומ'. אמ' לו הקב"ה עתה תראה אשר אעשה לפרעה³.

CCXLV. תנו רבנן. מעשה בר' עקיבה שהיה חבוש בבית 25 האסורים. והיה ר' יהושע הגרסי משמשו שהיה תלמידו. ערב יום הכפורים עם חשיכה. נפטר מרבו והלך לו לביתו. ובא אליהו ז"ל ושמר לו על פתח ביתו. ואמ' [168^b] לו אני אליהו הכהן. באתי להודיעך שמת ר' עקיבה רבך בבית האסורים. היו שניהן מהלכין עד שהגיעו לפתח בית האסורים. מצאו פתוח. ורב שלבית האסורים ישן. וכל העם ישנים. ור' עקיבה מת מונח על מטתו. 30 ניטפל בו אליהו ולקחו על כתיפו. וכשיצאו אמ' לו ר' לא כך אמרת שאני אליהו הכהן. והרי כהן אסור להטמא למתים. אמ' לו חייך יהושע בני שאין טומאה בצדיקים ואפילו בתלמידיהן.

¹ Exod. V, 2.

² ib. 22.

³ ib. VI, 1.

ופשפשו. וכיון שלא מצאו שם. אמ' להן לכו לעצמכם. לא ידעתי את י'י ולא שמעתי מעולם שמועתו. לא הוא ולא שמו. כיון שיצאו ממנו. שלח ושאל כל חכמיו ויועציו. אמ' להן כלום שמעתם שם אלהי העברים מעולם. או שמעתם שיש אלוה לעברים. אמרו לו כך שמענו מעולם שיש אלוה להן. בן חכמים בן מלכי 5 קדם. אמ' הקב'ה שוטים אתם קריתם לעצמכם חכמים. ולי בן חכמים. איכן תהא חכמתכם בשעה שאני מאבד את מצרים. ובשעה שאני משימה שממה ומשמה. והינו דכת' אך אוילים שרי צען חכמי יעצי פרעה וג' אים אפוא חכמיד¹.

10 דבר אחר. אמ' להן מה היא אומנותו שלא להיכם שבאתם בשליחותו. אמרו לו הוא ברא שמים וארץ. והוא צר עובר במעי אמו. והוא מוריד טל ומטר. [167^a] והוא זן ומפרנס את כל העולם כולו. אמ' להן ויש בו כל המדות הללו. אמרו לו הינן. אמ' להן איך אני צריך לו. שאני בראתי עצמי. ויש לי נילוס נהר שמשקה את ארצי. דכת' לי יארי ואני עשיתיני². לפיכך לקה נילוס תחלה. 15 ומה חטא נילוס ללקות. אלא אמ' הקב'ה אם ילקה פרעה תחלה. יאמ' אלהי כעס עלי. אלא ילקה נילוס תחלה. כדי שידע פרעה שאין בו ממש. ובדבר שחירף וגדף בו נלקה. הוא אמ' מי י'י. סרס שתי אותיות מים יוד. הרי הן ים. ואף הקב'ר לא נפרע ממנו אלא בים. ונער פרעה וחילו בים סוף³. תאנא משמא דר' יהושע 20 בן קרחא. פרעה שחירף בעצמו נפרע ממנו הקב'ה בעצמו. מני לן דכת' מי י'י. נפרע ממנו הקב'ה בעצמו. דכת' דרכת בים סוסיך⁴. ואומ' וינער י'י את מצרים בתוך הים⁵. סנחיריב שחירף על ידי שליח. נפרע ממנו הקב'ה על ידי שליח. מני לן דכת' ביד מלאכיך 25 חרפת י'י⁶. נפרע ממנו הקב'ה על ידי שליח דכת' ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך י'י ויך במחנה אשור מאתים ושמונים אלק⁷.

CCXLIV מעשה. תנו רבנן. [167^b] למה היה פרעה דומה.

בשעה שבא משה אליו בשליחותו שלמקום. ואמ' לו מי י'י אשר אשמע בקולו. לחמור שמנוהו על המכס. כל מי שיעבור עליו 30 נותן לו מכסו. פעם אחת מלך שבבהמות ופקח שבחיות. ואלו הן הארי והשועל. עבדו עליו. עלה בדעתו ליטול מהן מכסו. כדרך

¹ Jes. XIX, 12. ² Ezek. XXIX, 3. ³ Ps. CXXXIV, 15.

⁴ Hal. III, 15. ⁵ Exod. XIV, 27. ⁶ II Kgs. XIX, 23.

⁷ ibid. 35.

מעוברת. ויכתבו שמה בפתקיהן. ולתשעה חדשים יברקו אותן. ותגזור ויטלו את הולדות וישלכו ליאור. לפי כשיכנס למים לא תהא לו הצלה. ששם מיתתו. לכך נאמ' ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו¹.

CCXLIII. מעשה. תנו רבנן. יום שבא משה ואהרן
 5 אצל פרעה יום אפססבאור שלמלכים היה. והיו כל גדולי מלכות.
 וכל שלטוני מדינות לפניו. מביאין אפססבאות שעליהן ודרון
 שלהן. ופרעה לובש טכסיסי מלכות. ויושב על כסאו וכולן עומדין
 עליו כדי לקדש שמו שלהקבה. אמרו לו לפרעה שני זפוטיין
 10 עומדין על פתחך. כסבור פרעה שמא ממדינות רחוקות באו.
 והביאו לו דרון. יבואו ויראו בגדולתו. אמ' להן יכנסו. נכנס
 משה ואהרן כשהן עטופין בטליתיהן. ומקלותיהן בידיהן. ולא
 נתנו לו שלום. ולא סיפנוהו. באותה שעה היתה לו בושע גדולה.
 נשא עיניו וראה אותן אמ' הכלב אני כי באו אלי הללו במקל.
 15 אמ' להן משלמי אתם. ומי שלחכם אצלי. אמרו לו אלהי [166^a]
 העברים. אמ' להן וכי יש אלוה לעברים. מפני מה לא הציל עמו
 מידו. היום כמה שנים. אמרו לו הוי יודע שיש אלוה לעברים.
 ולא הניחך עד עכשו. אלא למלא סאתו ולהפרע מאותו האיש
 בבת אחת. אמ' להן וכי אלהיכם כוח וגבורה יש בו יותר ממני.
 20 או גדולה ומלכות יש לו יותר ממני. בכמה מדינות הוא שולט.
 בכמה עיירות הוא מולך. כמה מדינות לכד. כמה ארצות כיבש.
 כמה מלחמות עשה ונצח. כמה חיילות ופרשים יש עמו בצאתו
 למלחמה. אמרו לו אלהינו אינו בענין שאתה מספר. אלא כוחו
 וגבורתו מלא עולם. קולו חוצב להבות אש. דבורו מפרק הרים.
 25 קשתו אש. חציו שלהבת. רמחיו לפיד. מגניו צנים (עננים. 1). חרבו
 ברק. חניתותיו ניצוצי אש. לוחם ולא בעשיה. נוצח ולא ביגיעה.
 הוא יצר את העולם כולו. ומלך על כולו תחלה. והוא ממליך כל
 מלכים. ומלכותו לא תפסק לעולם ולעולמי עולמים. אמ' להן
 הואיל וכן הוא. המתינו לי עד שאחקור בבית גנזי בדלסדקוס
 שלי. לפי שאין מלך בעולם שלא שיגר לי כתב ודורון. ואם אמת
 30 [166^b] אתם אומריין עכשו אמצאנו באיגרות שלי. מיד צוה
 והוציאו לפניו כל איגרות וספרים שהיו בבית גנזיו מימי
 בראשית. ונתנם לשבעים סופרים מבינים בשבעים לשון. בדרקו

¹ Exod. I, 22.

דברי אוריה. קיימין דברי זכריה. ואם בטלו דברי אוריה יבטלו דברי זכריה. אני [164^b] שמחתי שנתקיימו דברי אורייה (!). סוף שדברי זכריה לבוא בלשון הזה. אמר (אמרו. l) לו ניהמתנו עקיבה.

CCXLI. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב יהודה אמ' רב.

- מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת. והעלה על לבו טינה. 6
באו ושאלו לרופאים. אמרו אין לו תקנה עד שתבעל לו. אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו. תעמוד לפניו ערומה. תספר עמו מאחורי הגדר. ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר. פליגי בה ר' יעקב בר אידו. ור' ישמעאל בר נחמני. חד אמ' אשת איש היתה. 10
וחד אמ' פנויה היתה. בשלמא למאן דאמ' אשת איש היתה שפיר. אלא למאן דאמ' פנויה היתה. אמאי כולי האי. רב פאפא אמר משום פגם משפחה. רב אחא בריה דרב איקא אמ' כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות. ולנסבה מנסב. לא מיתבא דעתיה. כדר' יצחק דאמ' מיום שחרב בית המקדש ניטל 15
טעם ביאה וניתן לעוברי עבירה. שנ' מים גנובים ימתקו¹.

CCXLII. מעשה. תנו רבנן. [165^a] תניא בשעה

- שנתעברה אמו שלמשה. ראה פרעה הרשע בחלומו. רחל רבוצה וילדה שה. והיה רואה מאזנים תלויין בין הארץ לרקיע. ומביאין את השה ומניחין בכף מאזנים. ומביאין כל כסף וזהב שלמצרים ומניחין בכף שנייה. והיתה מכרעת על כולן. ועדיין היו מביאין 20
כל זיון (!) שלמצרים. והיו מוסיפין על הכסף והזהב והשה מכריע. לבקר שלח פרעה. והביא כל מכשפיו וחרטומיו וסיפר להן את חלומו. אמרו לו רחל זו שראית רבוצה. אומה זו שהיא שרויה במצרים. והשה שהיתה יולדת. בן עתיד לצאת ממנה. והוא עתיד להחריב את מצרים. והוא מכבש את הארצות לאומה זו. 25
אמ' להן כבר נולד. אמרו לו עדיין לא נולד. אלא הלילה [הוא] הזה נתעברה אמו. אמ' להן מיתתו במה. אמרו במים תהא מיתתו. לפי שאסטרוגלין רואין ואינן רואין. נראה להן שמיתתו במים וכסבורין שיטבע במים וימות. ולא היו יודעין שעל ידי מריבה הוא נענש. אמ' להן פרעה לחרטומיו. ועכשו מה תקנה 30
יש לדבר הזה. אמרו לו מנה פקידים על כל הנשים המעוברות [165^b] אשר בארץ מצרים. ויחפשו יפה יפה. ויבדקו כל אשה

¹ Prov. IX, 17.

ליה אזלית ועבדית לך שליחותך והפכית ההיא דרתא. אמ' ליה ולמא אפך בישין. אמ' ליה מן אמרויאתך דבריתא. אמ' ליה ומא אמריתך בבריתא. אמ' ליה דצלית עלוי ינוקא ואמרת כשם שהכנסתו לברית כך תכניסו לתורה ולחופה. והא עמי פתקיה ⁵ [163^b] למיסביניה בתר עשרה יומין. אמ' ליה והין היין. אמ' ליה הוא על דידך ועל דחברך לית אנא שליט. אמ' ליה למה. אמ' ליה פעמים שמסגלין במצוות ובמעשים טובים. והוא מוסיף לכם שנים. אמ' ליה הא כמא דלית את שליט עליך. אף במילינך לית את שליט. דהא כבר צלית עלוי ואמרית ליה. כשם שהכנסתו לברית כך תכניסו לתורה ולחופה. אמרו עליו על אותו תינוק ¹⁰ שזכה וחייה שנים הרבה.

CCXL. תנו רבנן. מעשה ברבן גמליאל ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבה שהיו נכנסין לרומי. ושמעו קול המייה שלמדינה מפטיוולים עד מאה ועשרים מיל. התחילו הן בוכין. ור' עקיבה מצחק. אמרו לו עקיבה מפני מה אנו בוכין. ¹⁵ ואתה מצחק. אמ' להן ואתם למה בכיתם. אמרו לו לא נבכה. שהגוים עובדי ע"ז זובחין לאלהיהן. ומשתחווין לעצביהן. ויושבין בטח ושאנן ושלוה. ובית הרום רגלי [רגלי] אלהינו נעשה שרפת אש. ומדור לחית השדה. אמ' להן אף אני לכך צחקתי. אם כך נתן למכעיסיו. ²⁰ [164^a] לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת היו עולין לירושלם. הגיעו לצופים קרעו בגדיהן. הגיעו להר הבית וראו שועל יוצא מבית קדש הקדשים. התחילו הן בוכין. ור' עקיבה מצחק. אמרו לו עקיבה. לעולם אתה מתמיה. שאנו בוכין ואתה מצחק. אמ' להן ואתם למה בכיתם. אמרו בואו וראו מה אמ' עקיבה למה בכיתם. לא נבכה. המקום שכתבו ²⁵ והזר הקרב יומת¹. היום הרי שועל יוצא מתוכו. עלינו נתקיים הכת' הזה. על זה היה דוח לבינו על אלה חשכו עינינו. על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו². אמ' להן לכך צחקתי. הרי הוא אומ' ואעידה [להם] לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו³ וכי מה ענין אוריה אצל זכריה. אלא אוריה אמ' ציון ³⁰ שדה תחרש וירושלם לעיים תהיה⁴. זכריה אמ' כה אמ' יוי עוד ישובו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות⁵. אמ' המקום הרי לי שני עדים האלו. אם קיימין

¹ Numb. I, 51.

² Echa V, 18.

³ Jes. VIII, 2.

⁴ Jer. XXVI, 18.

⁵ Zech. VIII, 4.

CCXXXVIII. מעשה. תנו רבנן. מעשה באחד מגדולי
 כבול שהיה משיא את בנו. ועשה סעודה גדולה. וזמן לכל
 החכמים. אמ' לבנו עלה והביא לנו חבית אחת שליון מן העלייה.
 עלה להביא הכישו נחש ומת. והיה מוטל בין החביות. המתין
 לו לירד ולא ירד. אמ' אביו אני עולה ורואה מה טיבו שלבני.
 עלה ומצאו שהכישו נחש ומת. והוא מוטל בין החביות. מה
 עשה ירד בשתיקה. והמתין עד שאכלו ושתו. וכיון שגמרו לאכול
 ולשתות. באו לברך ברכת המזון. אמ' להם לא לברך ברכת
 חתנים לבנו שלאותו האיש באתם. ברכו ברכת אבלים. לא להכניס
 בנו שלאותו האיש לחופתו באתם. הכניסו אותו לקברו. על רב
 זכאי ואפטר עילאוויה. לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו
 עושה¹.

CCXXXIX. תנו רבנן. מעשה באחד מגדולי צפורי.
 שבא לו בן וזמן לכל גדולי עיר תאנה. וזמן את ר' שמעון בן
 חלפתא עמהם. כיון שנכנס למדינה הוה תמן חד משתיא. וחדא
 סיעא טליי קימין ומרקדין אמרון ליה סבא סבא איתי רקוד
 עימן. אמ' להון [ענון בהדי מא דאנא] לית בחילי דאנא גבר
 סב. מן דאטרחון עלוי אמ' להון ענון בהדי מא דאנא אמ' לכון.
 אמ' להון מן שירווי. דחטאה חלי. ברם סופיה מאריר כלעניתא
 דמותא. הות תמן חדא דרא הפיכא. אמ' להון למא הדא כן.
 דהות כן. ולמא הדא כן. תהוי כן. דמיכא תיתער. אין דמיכא
 תיתער. מיד שרת דרתא. אדיקון בני מר(י)ה דקרתא. חמון ר'
 שמעון בן חלפתא קאים ביניהון. נחתון וגחנון על רגלוי. [163^a]
 אמרי ליה בבעי מנך מרן שרי נשבוק להון דלא הוון חכמין
 למרן. אמ' להון מא נעביד לכון והא גזירתא גזירה אלא דאנא
 יכיל תאלי לכון עד דאתון מפנון מן הכא. אזלון מתמן לגזירה.
 אפיק להון אבוי דמינוקא חמר טב. אמרין ליה אית לך מן הדין
 חמרין טבא. אמ' להון צלון על הדין מינוקא דיתיי. ואנא רחיץ
 במלכיה דעלמא דבמשתותיה אנא משקי לכון מניה. אמרון ליה
 כשם שהכנסתו לברית כך תכניסו לתורה ולחופה. מן דנפקין
 נגוסיא. נפק ר' שמעון בן חלפתא בתריהון בחשיכתא. פגע ביה
 שליחהון דבריאחא. אמ' ליה בגין דאתון רחיצין על עובדיכון
 טביא. אתון נפקין שעה דלא שעה. אמ' ליה ואת מי את. אמ'

¹ Eccles. II, 2.

באלפס. ואין משאירין פיאה בקערה. אמרתי כה בתי אני טעיתי
 מן ההלכה. אמ' ר' שמעון בן אלעזר. מימיו לא העמידו אדם
 על ההלכה אלא אלמנה זו. תינוקת. פעם אחת הייתי מהלך
 בדרך בשדה. אמרה לי תינוקת אחת. ר' לא שדה היא. אמרתי לה.
 בדרך כבושה אני הולך. אמרה לי דרך זו לסטים שכמותך כבושה.
 5 שוב מעשה בתינוקת. פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי
 תינוקת אחת ממלאה מן העין. אמרתי לה השקיני נא. אמרה לי
 אף חמורד אשקה. אמרה (אמרתי ל.) לה ודאי בתי עשית מעשה
 רבקה. אמרה [161^b] לי אני עשיתי מעשה רבקה אמינו. אבל
 אתה לא עשיתה כמעשה אליעזר העבד. תינוק. פעם אחת הייתי
 10 מהלך בדרך. וראיתי תינוק אחד שהיה יושב על פרשת דרכים.
 אמרתי לו בני. באי זו דרך לילך לעיר. אמ' לי (זו) ארוכה וקצרה.
 וזו קצרה וארוכה. הלכתי בקצרה וארוכה. כיון שהגעתי לעיר
 היו מקיפות לה גנות ופרדסים. חזרתי לאחורי. אמרתי לו. בני
 לא כך אמרת לי זו קצרה. אמ' לי ולא כך אמרתי לך וארוכה.
 15 נשקתיו על ראשו. ואמרתי אשריכם ישראל שכולכם חכמים
 מגדוליכם ועד קטניכם. שוב מעשה בר' יהושע פעם אחת היה
 מחלך בדרך. ומצא תינוק אחד. אמ' לו באי זו מימיה שלעיר.
 אמ' לו מא איכפת לך הא שום ובצלים רבים. פעם אחת היה
 20 מהלך בדרך. מצא תינוק אחד קופץ^a עלי ידיו. אמ' לו מה בדרך.
 אמ' לו אלו הייתי רוצה שתדע מה בידו איני מכסהו.

CCXXXVII. מעשה. תנו רבנן. ר' יוסי הגלילי הוה
 קא אזיל באורחא. אשכחה לברוריה אשתו שלר' מאיר. אמ' לה
 באי זו דרך [162^a] נלך ללוד. אמרה לו גלילי שוטה אתה. לא
 25 כך אמרו חכמים. ואל תרבה שיתח עם האשה. הוה לך למימר
 באי זו ללוד. ברוריה אשכחתיה להווא תלמידא. דהוה קא
 גרים בלחשא. בטשה ביה. אמרא (!) ליה לאו הכי כתי' ערוכה בבל
 ושמורה¹. אם ערוכה במאתים וארבעים ושמונה איברים. היא
 שמורה בלב. ואם לאו אינה שמורה בלב. תאנא תלמיד היה
 30 לו לר' אליעזר בן יעקב שהיה שונה בלחש. לאחר שלוש שנים
 שכח תלמודו.

¹ II Sam. XXIII, 5.

יוחנן משום ר' יוסי בן זמרה כל התולה בזכות עצמו. תולין לו בזכות אחרים. וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו. משה תלה בזכות אחרים. שנ' זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וג'¹ לפיכך תלוי לו בזכות עצמו. שנ' ויאמר להשמידם לולי משה בחירי². חזקיה תלה בזכות עצמו. שנ' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך וג' לפיכך תלו לו בזכות אחרים שנ' וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דויד עבדי³. והינו דאמ' ר' יהושע בן לוי מאי דכת' הנה לשלום מר לי מר⁴. אפלו בשעה ששיגר לו הקב"ה שלום מר הוא לו.

- CCXXXV. מעשה. תנו רבנן. אמ' חגי בשם ר' שמואל בוא וראה. ראשונים [160^b] חרשו. וזרעו. ונכשו. וכסחו. ועדרו. וקצרו. ועמרו. ודשו. וזרו. וביררו. וטחנו. ורקדו. ולשו. וקיטפו. ואפו. ואנו אין לנו אפלו פה לאכול. אמ' רב מני אפלו לחמרתיה דר' פינחס בן יאיר. לא אידמינן. עובדא הוה בחמרתיה דר' פינחס בן יאיר דנסבוה לסטיא. עבדת גבון תלתא יומי לא טעימת מידי בתר תלתא יומין אתמליכו לאהדורה למרה. אמרו נהדרה למרה דלא תמות גבן ותסרח מערתא. אפקוח מנהון. אתת וקמת על פתחא דמרה ר' פנחס בן יאיר. שריא מנהקא. אמ' להון ר' פנחס בן יאיר פתחו להדא עלובתא. דהא אית לה תלתא יומין לא טעימת מידי. פתחו לה ויהבו קמה למיכל ולא אכלת. אמרו ליה ר' לא בעיא לה למיכל. אמ' להון מתוקנין וראויין הן. אמרו לא כך למדתנו רבינו. הלוקיח לזרע. ולבהמה. קמת לעורות. שמן לסוד בו את הכלים. פטור מן הדמאי. אמ' להן ומא נעביד לה דהיא מחמרת על עצמה. עשרונהי ואכל.

- CCXXXVI. מעשה. תנו רבנן. תניא אמ' ר' יהושע בן חנניה. מימי לא נצחני [161^a] אדם אלא אשה. תינוקת. ותינוק. אשה מאי. פעם אחת נתארחתי אצל אלמנה אחת. ועשתה לי פולין. פעם ראשונה סעדתי ולא שיירתי כלום. שנייה ולא שיירתי כלום. שלישית הקדיחתו במלח. כיון שלעטתי משכתי ידי הימנו. אמרה לו ר' מפני מה משכת ירך ממנו. אמרתי לה כבר סעדתי מבערב. אמרה לי היה לך למשוך ירך מן הפת. או שמא פיאה אתה מניח על כל אותן התבשילין. כך אמרו חכמ' משאירין פיאה

¹ Exod. XXXII, 13. ² Ps. CVI, 23. ³ II Kgs. XIX, 34.
⁴ Jes. XXXVIII, 17.

בעולם הזה. ולא תחיה לעולם הבא. אמ' ליה אמאי כולי האי.
 אמ' ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה. ונסיבת איתתא והור
 לך בנין. אמ' ליה חזאי ברוח הקדש דלא נפיק מנאי זרעא מעליא.
 בהדי כובשי דמרי עלמא למא לך. מאי דמיפקדת באעי לך
 למעבר. ומאי דניחא ליה להוי. אמ' ליה השתא הב לי ברתך.
 אפשר מני ומנד תסתייע מלכא ונפקין מנאי זרעא מעליא. אמ'
 קא אמינא לך אנא צו לביתך. ואתה אמרת לי הב לי ברתך. כבר
 נגזרה עליך גזירה. אמ' ליה בן אמוץ כלה נבואתך וצא. כך
 מקובל אני מבית אבי אבא אפלו חרב חדה על צוארו של אדם
 אל ימנע עצמו מן הרחמים שנ' הן יקטלני לו איחל¹. איתמר
 נמי ר' יוחנן ור' אלעזר דאמי תרויהו אפלו חרב חדה על צוארו
 של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. אמ' רב חנין אם בא בעל החלום
 ואמ' לו לאדם למחר הוא מת. אל ימנע עצמו מן [159^b] הרחמים.
 שנ' כי (ברוב) חלומות והבלים וגומ'². לסוף יהב ליה ברתיה
 נפק מניה מנשה ורב שקה. יומא חד ארכיבנהו אכתפיה. קם ממיט
 להו לבי כנשתא. חד אמ' דמיא קרחתיה דאבה למטוי עלה
 גלדאני. וחד אמ' דמיא קרחתיה דאבא למתבר עלה אמגוזי. חבט
 שדינהו. קרי עליהו וכלי כליו רעים³. רב שקה מית מנשה חיא.
 מיד ויסב אל חזקיהו פניו אל הקיר⁴. מאי קיר אמ' ריש לקיש
 שהתפלל מקירות לבו. שנ' מעי אותילה קירות לבי⁵. ר' לוי אומ'
 שהתפלל על עסקי קיר אמ' לפניו רבונו של עולם ומה שונמית
 שלא עשתה לפניך אלא קיר אחת קטנה. החייתה את בנה. אבי
 אבא שחיפה את ההיכל כולו בטבליות שלזהב טהור. על אחת
 כמה וכמה. זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת. אמ' רב
 יהודה אמ' רב. שסמך גאולה לתפלה. ר' לוי אומ' שגנז ספר
 רפואות. כדתניא. ששה דברים עשה מדעתו. על שלשה הודו לו.
 ועל שלשה לא הודו לו. גנז ספר רפואות והודו לו. כתת נחש
 הנחשת והודו לו. גרד עצמות אביו על מטה שלחבלים והודו
 לו. ועל שלשה לא הודו לו. סתם מי [160^a] גיחון ולא הודו לו.
 קצץ דלתות ההיכל ושיגרן למלך אשור ולא הודו לו. עיבר ניסן
 בניסן ולא הודו לו. וכי לית ליה לחזקיהו החדש הזה לכם⁶. זה
 ניסן. ואין אחר ניסן. יחזקיהו טעה בדשמואל. דאמ' שמואל אין
 מעברין את השנה ביום שלשים שלאדר. הואיל נראוי לקבעו
 ניסן. וחזקיהו סבר הואיל וראוי לקבע ניסן לא אמרינן. אמ' ר'

¹ Job XIII, 15. ² Eccles. V, 6. ³ Jes. XXXII, 7.
⁴ ib. XXXVIII, 2. ⁵ Jerem. IV, 19. ⁶ Exod. XII, 2.

ינוח על משכבכם(!)¹ על משכבך מיבעי ליה. מסייע ליה לר' חייא בר גמדא. דאמ' ר' חייא בר גמדא. אמ' ר' יוסי בר שאול אמ' ר' בשעה שנפטר צדיק מן העולם. אומרין מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם צדיק פלוני בא. יבואו צדיקים יוצאין לקראתו יבא שלום ינוח על משכבכם. אמ' ר' אלעזר בשעה שנפטר צדיק⁵ מן העולם שלוש כתות שלמלאכי השרת. יוצאין לקראתו. אחת אומרת בוא בשלום. ואחת אומרת הולך נכוחו. ואחת אומרת יבוא שלום ינוח על משכבכם. בשעה שרשע עובר מן העולם. שלוש כתות שלמלאכי השרת יוצאין לקראתו. אחת אומרת אין שלום אמר אלהי לרשעים². ואחת אומרת למעצבה תשבון³(!).¹⁰ ואחת אומרת וירד ושכב את ערלים⁴(!).

CCXXXIII. תנו רבנן. מעשה בר' ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה. שהיו מסובין במקום אחד. היה ר' ישמעאל מוטה. ור' אלעזר בן עזריה [158^b] זקוף. כיון שהגיע זמן קרית שמע. הטה ר' אלעזר בן עזריה. וזקף ר' ישמעאל. אמ' לו ר' אלעזר בן עזריה. ישמעאל אחי משל לאחד שאומרין לו מפני מה זקנד מגודל. אמ' להן יהיה כנגד המשחיתים. אף אתה כל זמן שזקפתי אתה הטייתה. עכשו שאני הטייתי. אתה זקפת. אמ' לו אתה עשית כדברי בית שמאי. ואני עשיתי כדברי בית הלל. דבר אחר שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות. מאי דבר אחר וכי תימא²⁰ הכי נמי אנא עבדי כבית הלל דשרו במטין. הני מלי דקא מטית. ואתית מעיקרא. אבל הכא כיון דזקפת מעיקרא ומטית השתא. אמרי כבית שמאי סבירא ליה. שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות.

CCXXXIV. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב המנונא מאי דכת' מי כהחכם מי יודע פשר דבר³. מי כהקב"ה שעשה פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו. חזקיה אמ' ניתי ישעיה לגבאי. כי היכי דאזל אליהו גבי אחאב. ישעיה אמ' ניתי חזקיהו לגבאי. כי היכי דאזל יוֹרם בן אחאב גבי אלישע. אמ' הקב"ה עלי לעשות פשרה ביניהן. מה עשה הביא יסורין על חזקיהו [159^a]³⁰ ואמ' לישעיהו - בקר את החולה. שנ' בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו וג'⁶ מאי כי מת אתה ולא תחיה. מת

¹ Jes. LVII, 2. ² ib. 21. ³ ib. L, 11. ⁴ cf. Ezek. XXXII, 19. ⁵ Eccles. VIII, 1. ⁶ Jes. XXXVIII, 1.

אצלו מצאו שהוא בוכה. אמ' לו למה אתה בוכה. דתניא. מת
מתוך השחוק. סימן יפה לו. מת מתוך הבכי. סימן רע לו. פניו
כלפי העם. [157^a] סימן יפה לו. כלפי הכותל סימן רע לו. מת
בערב שבת סימן יפה לו. במוצאי שבת סימן רע לו. במוצאי
יום הכפורים סימן יפה לו. בערב יום הכפורים סימן רע לו. מת
בחולי מעים סימן יפה לו. מפני שרובן שלחסידים מתים בחולי
מעים. אמ' ליה אתורה אתורה ומצות קא בכינא. איפוך. ואי
בעית. אימא ר' חייא הוה עסיק במלי דמצואתא. סבר כי היכי
דלא ניפגר מר עבד מצואתא. אמ' לבני קטן אני צריך. נכנס ר'
שמעון אצלו. מסר לו מסורת חכמה. לבני הגדול אני צריך. נכנס
רבן גמליאל אצלו. מסר לו סדרי נשיאות. אמ' לו נהוג נשיאותך
^aברמ'ים. וזרוק מרה בתלמידים. והא כת' ואת יראי י'וי יכבד¹.
זה יהושפט מלך יהודה. בשעה שרואה תלמיד חכמים עומד מעל
כסאו וחובקו ונושקו וקורא לו ר' ומרי. לא קשיא הא בצנעה.
הא בפרהסיא. ר' מוטל בצפורי. ומקום מוכן לו בבית שערים.
והא תניא הלוד אחר ר' לבית שערים. אין בית שערים הוה. וכי
דחזיוה דחלוש ליה עלמא. [157^b] אמרי נמטייה לצפורי. דמ'דלי
עלמא ובסיים אוירא. ההוא יומא דקא ניהא נפשיה דר'. קמו
רבנן ברחמי^b. אמרי כל מן דאמ' ניהא נפשיה דר'. ידקר בחרב.
לא הוה קא שתיק פומיהו מרחמי. סליקא אמתיה דר' לאיגרא.
אמ' לפניו רבונו שלעולם. עליונים מבקשין את ר'. ותחתונים
מבקשין את ר'. יהי רצון מלפניך י'וי אלהינו שיכפו תחתונים
את העליונים. כי דחזיתיה דהוה קא מצטער טובא. אמרה יהי
רצון מלפניך י'וי אלהינו שיכפו עליונים את התחתונים. שדיא
מנא^o מאיגרא לארעא. אישתיקו רבנן ונח נפשיה. אמרו ליה לבר
קפארא זו חזי מאי. אזא חזא דנח נפשיה. קרעינהו לבושיה
ואהדריה לקרעיה לאחוריה. ואמ' ואתי(!) אראלים^d ומצוקים תפשו
בארון הקדש. ונצחו אראלים את המצוקים. ונשבה ארון הקדש.
אמרו ליה נח נפשיה. אמ' להו אנא קא אמינא. בשעת פטירתו
שלר' זקף עשר אצבעותיו למעלה. אמ' לפניו רבונו שלעולם גלוי
וידוע לפניך. שבעשר אצבעותי יגעתי. ולא נהניתי [158^a]
מהן. אלא כשיעור אצבע קטנה. יהי רצון מלפניך י'וי אלהינו
שיהא שלום על מה בביתי^e. יצאת בת קול ואמרה יבוא שלום

¹ Ps. XV, 4.

^a נ"א בדמ'ים. ^b גזרו תעניתא. ^c נ"א כוזא. ^d ר"ל צדיקים. ^e במנוחתו.

להוציא לעז על הצדיקים הראשונים. יוסף חפיני ושמעון חפרתי
הן שימשהו בחייו. והן ישמשהו לאחר מותו. אינהו סבור לא
יעסוקי ביה בהאי עלמא. כיון דחזו דקדים ערסיהו לערסית (!)
אמרי שמע מינה ^aלההוא עלמא הוא. אמ' להן לחכמי ישראל
אני צריך. נכנסו חכמי ישראל אצלו. אמ' להן אל תספדוני בעיירות. ⁵
הושיבו ישיבה לאחר שלשים יום. [156^a] שמעון בני חכם. גמליאל
בני נשיא. חנינה בן חמא ישב בראש. אל תספדוני בעיירות.
אינהו סבור משום טרחא דצבורא. כיון דחזו דקא טרחי ואתו.
אמרי שמע מנה [מנה] משום זילותא הוא. אמר הושיבו ישיבה
לאחר שלשים יום לא עדיפנא ממשה. תלתין יומי קמאיי ספדוה ¹⁰
בין ביממא בין בלילותא. מכאן ואילך ספדוה ביממי. וגרסי
בלילותא. ספדוה בלילותא. וגרסי ביממא. תרי סר ירחי שתא.
בי אשכבתא דר' נפק בת קלא. אמרה כל דהוה בי אשכבתא דר'
מזומן לחיי העולם הבא. ההוא כובס דכולה שתא הוה. ההוא
יומא לא הוה. כי דשמע סלק ונפל מאיגרא לארעא. ומית. ¹⁵
יצתה בת קול ואמרה כובס מזומן לחיי העולם הבא. שמעון בני
חכם פשיטא. הכי קא אמ' אע"ג דשמעון בני חכם הוא גמליאל
בני נשיא. קשיא ליה ללוי הא נמי פשיטא ואת המלוכה נתן
ליהורם בנו כי הוא הבכור ¹. אמ' ליה ר' שמעון ביר' צריכא לך
ולמטלעתך. והא קרא קא אמ' התם ממלא מקום אבותיו הוא ²⁰
ור' היכי עבד הכי. הכא נמי ביראח חטא ממלא מקום אבותיו
הוא. חנינה בן חמא [156^b] ישב בראש. לא קבל עליו ר' חנינה בן
חמא. מפני שר' אפס גדול ממנו שתי שנים ומחצה. כולהי שניה
דר' אפס יתיב ר' חנינה אבראי. ויתב לוי גביה. כי נח נפשיה
דר' אפס יתיב רבי חנינא ברישא. וקא אתי לוי לבבל. והינו ²⁵
דאמרו ליה לרב. גברא רבא ועדיפא איקלע לנהרדעא. ומטלע
הוא. ודרש כלילא שרי. אמ' שמע מנה נח נפשיה דר' אפס. ויתב
ר' חנינה בראש. ולא הוה איניש למיתב גבי לוי. וקא אתא לבבל.
ודלמא ר' חנינא הוא זנח נפשיה. לוי לר' אפס מיכף הוה כאיף
ליה. ואי בעית אימא כיון דאמ' חנינה בן חמא ישב בראש. לא ³⁰
סגי דלא יאתי ברישא דכת' ותגזר אמר ויקם לך. והא הוה
רבי חייא. קדום נח נפשיה. והא אמ' ר' חייא אני האיתי קברו
שלר' שמוריד דמעוה. איפק. והא אמ' ר' חייא אותו היום שמת
ר' בטלה הכהונה. איפוך. והא תניא. כשחלה ר' נכנס ר' חייא

¹ II Chr. XXI, 3.

ינחם כח'. מר זוטרא אמ' מהכא. וסר מרזח סרוחים¹. מרזח נעשה
סר לסרוחים. אמ' רבא הלכתא ממקרקעא ולא ממטלטלי. בין
למזונות ובין לפרנסה. ובין לכתובת אשה.

CCXXXI. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב יהודה אמ'
5 שמואל מעשה בתלמיד ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה
שריפה למלכות. ובדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים אבר.
באו ושאלו את ר' ישמעאל. כמה איברים יש בו באדם. אמ' להן
מאתים וארבעים ושמונה. אמרו לו והלא אנו בדקנו ומצאנו
מאתים וחמשים ושנים אבר. [155^a] אמ' להן שמא באשה בדקתם.
10 שהוסיף בה הקבה שני צירים ושני דלתות. דתניא ר' עקיבא
אומ' כשם שצירים לבית. כך צירים לאשה. שנ' ותכרע ותלד כי
נהפכו עליה ציריה². ר' אליעזר אומ' כשם שדלתות לבית כך
דלתות לאשה. שנ' כי לא סגר דלתי בטני³. מאתים וארבעים
ושמונה איברים יש באדם. שלשים בפסת הרגל. ששה בכל אצבע.
15 עשרה בקרסולי. שנים בשוק. חמשה בארכובה. אחד בירך. שלשה
בקטלית. ואחת עשרה צלעות. שלשים בפסת היד. ששה בכל
אצבע. שנים בקנה. שנים במרפק. אחד בזרוע. אחד (!) בכתף. מאה
ואחד מזה. מאה ואחד מזה. שמונה עשרה חליות שבשדרה.
תשעה בראש. שמונה בצואר. ששה במפתח שללב. חמשה בנקוביו.

CCXXXII. מעשה. תנו רבנן. בשעת פטירתו שלר'. אמ'
20 להן לבני אני צריך. נכנסו בניו אצלו. אמ' להם הזהרו בכבוד
אמכם. נר יהא דלוק במקומו. [מטה] שלחן יהא ערוך במקומו.
[155^b] מטה תהא מוצעת במקומה. יוסף חפיני ושמעון חפרתי.
הן שימשהו בחייו. והן ישמשהו לאחר מותו. הזהרו בכבוד
25 אמכם דאורייתא היא. דכת' כבר את אביך ואת אמך⁴. אשת אב
הוא. אשת אב נמי דאורייתא. את אביך. זו אשת אביך. הני מלי
מחיים. אבל לאחר מיתה לא. נר יהא דלוק במקומו. שלחן יהא
ערוך במקומו. מטה תהא מוצעת במקומה. מאי טעמא מיתא
אתינא כל בי שמש. כל בי שמשא הוה אתי ומקדיש בביתיה.
30 יומא חד אתת שיבבתי וטרפא אבאבא. אמרה לה אמתה דרב.
זיל דר' ייתי בגואי. מדישמע אסתלק איכסי ולא אתא. שלא

¹ Amos VI, 7.

² I Sam. IV, 19.

³ Job III, 10.

⁴ Exod. XX, 12.

האני. אמרה ליה אנא דשכיחא בגו ביתא מקרבא הניה ידי
מדירך. מאי טעמא עבדו הכי. סברוה כי הא דאמ' רב זוטרא
בר טוביה. אמ' רב ואמרי לה אמ' רב חאנא בר ביזנא. אמ' ר'
שמעון חסידא. ואמרי לה. אמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון חסידא.
נוח לו לאדם שיפול לתוך כבשן האש. ואל ילביק פני חבריו ברבים. ⁵

CCXXIX. מעשה. תנו רבנן. רב מנה הוה ההוא עני
בן טובים בשיבבותיה. דהוה משדר ליה כל מעלי יומא דכפורי
ארבע מאה זוזי. יומא חד שדר ליה ביד דביתהו. אתאי אמרה
ליה לא צריך. אמ' לה מאי טעמא. אמרא ליה דהוה קא מזלחי
קמיה יין ישן. אמ' מפנק כולי האי. איפינהו שדרינהו ניהליה. ¹⁰
כי הוה קא ניחא [154^a] נפשיה. אמ' להו איתו לי חשבנא
דצדקה. חזא דהוה כת' ביה שבעה אלפי דינרי קסריאני. אמ'
אורחא רחיקתא. וזוורי קלילי. קם בזבזיה לפלגא דביתיה. היכי
עבד הכי. והא אמ' ר' אלעא באושא התקינן. המבזבז אל יבזבז
יתר מחמיש. הני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו. אבל לאחר ¹⁵
מיתה לית לן בה.

CCXXX. מעשה. תנו רבנן. שלח ליה רב ענן לרב
חונא. חונא חברין שלם. כי אתא ההיא איתתא לקמד. אגביה
עשור נכסי'. הוה יאתיב רב ששת קמיה. אמ' ליה זיל אימ' ליה
ובשמתא מן דלא אמ' ליה. ענן ענן. מקרקעי או ממטלטלי. ומן ²⁰
יאתיב בי מרזחא בראש. אזא רב ששת לקמיה דרב ענן. אמ' ליה
מר. רבה ורב חונא רבה דרבה. ושמותי שמית מן דלא אמ' לך.
ענן ענן. ממקרקעי או ממטלטלי. ומן יאתי בי מרזחא בראש.
אזא רב ענן לקמיה דרב עוקבא. אמ' ליה קא חזי מר דקא מציר
לי רב חונא. אמ' ליה מאי שלחת ליה. הכי שלחי ליה. אמ' ליה ²⁵
ומאי שלח לך. הכי שלח לי. ועוד מרזחא מיהת דשלח לי
[154^b] מה הוא. אמ' ליה גברא דלא ידע מרזחא מאי ניהו. שלח-
ליה הונא חברין מאי מרזחא. אבל דכת' כה אמ' י'וי אל תבוא בית
מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת
העם הזה את החסד ואת הרחמים¹. אמ' ר' אבהו מניין לאבל ³⁰
שמיסב בראש שנ' אבחר דרכם ואשב ראש ואשכן כמלך בגדוד
כאשר אבלים ינחם². ינחם לאחרים משמע. אמ' רב נחמן בר יצחק

¹ Jerem. XVI, 5. ² Job XXIX, 25.

דראבא הוה. וכל יומי מיקמי דניעול לכלה. מהדר שמעתא בהדי
 דרב אדה בר אהבה. והדר עיילי למתיבתא. ההוא יומא נפק
 רב אדה לבראי. פגעו ביה רב פפא ורב חונא בניה דרב יהודה.
 אמרו ליה נימר לן מר הני שמעתאחא דבסופיה דמעשר בהמה.
 היכי אמרינהו ראבא. אמ' להו הכי אמ' ראבא. אדהכי ואדהכי
 נגה ולא אתא. אמרו ליה רבנן לרב נחמן בר יצחק קום דגה
 לן. ואמאי יתיב מר. אמ' להו לא קאימנא עד דחלפא ערסיה
 דרב אדה בר אהבה. חליפא ערסיה דרב אדה בר אהבה.
 ומסתברא דרב נחמן בר יצחק ענשיה.

CCXXVI מעשה. תנו רבנן. ההוא דאתא לקמיה דר'
 נחמיה. אמ' לו במה אתה סועד. אמ' לו בבשר שמן ויין ישן.
 אמ' לו [153^a] רצונך שתגלגל עמי בעדשים. גלגל עמו בעדשים
 ומת. אמרו אוי לו לזה שהרגו נחמיה. אוי לו לנחמיה שהרגו
 לזה מיב(ע)י ליה. איהו דאפסיד אנפשיה. דלא מיבעי ליה לפנוקי
 נפשיה כולי האי.

CCXXVII מעשה. תנו רבנן. ההוא דאתא לקמיה דרבא.
 אמ' ליה במה אתה סועד. אמ' ליה בתרנגולת פטימא ויין ישן.
 אמ' ליה לא חיישת לדוחקא דצבורא. אמר ליה אטו מדידהו קא
 אכילנא. דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלט
 בעתו¹. בעתם לא נאמ' אלא בעתו. מלמד שהקבה נותן לכל אחד
 ואחד כדי פרנסתו. אדהכי אתאי אחתיה דרבא. דלא הוה חזיא
 ליה תריסר שני. אתיא ליה תרנגולתא פטימתא ויין ישן. אמ'
 מאי דקמה. נעניתי לך תיכול.

CCXXVIII מעשה. תנו רבנן. מר עוקבא הוה ליה
 ההוא עניא בשיבבותיה. כל יומא הוה שדי ליה ארבעה זוזי
 בצנארא דדשא. ונפיק איהו ושקיל ליה. יומא חד אמ' איזיל
 אחזי מן האי דקא אפי(ל) בי הא טבותא. אזא איתוב [153^b]
 אחורי צינארא דדשא. נגהא איתיה לביתהו בהדיה. ואתא.
 בהדי דאצליוה דדשא חזינהו רהיט. אזלו קמו בההוא אתונא
 דהוה גריף נורא מניה. הוה קא מיכייבן כרעיה דמר עוקבא.
 אמרה ליה דביתהו שקול כרעך. אנת אכרעאי. אמ' לה מאי

¹ Ps. CXLV, 15.

לִיה ר' שמעון בן לקיש מאי אהניח לי. החם קרו [151^b]
 לי ר'. והכא קרו לי ר'. אמ' ליה ולא אהניח לך מירי. חלוש
 דעתיה דר' יוחנן עליה. איחלש ר' שמעון בן לקיש. אתיא דביתו
 בכיא קמיה לא אשגח בה. אמרה ליה במטותא מנך לא תחלי
 בי יתמי. אמ' לה עזבה יתומיך אני אחיה ואלמנותיך עלי 5
 תבטחו. נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש. הוה קא מצטער ר' יוחנן
 בתריה טובא. אמרי רבנן מן ליעול לגביה ליתובי דעתיה. ניעול
 ר' אלעזר בן פדת דמחדדן שמעתא תיה. על יתיב קמיה. כל מלתא
 דהוה אמ' ליה. אמ' ליה תניא מסייע לך. אמ' ליה לזו הצרכנו
 לבר לקישא. כי הוה אמינא מלתא. הוה מקשי לי עשרין וארבעה 10
 קשיאתא. ומפרקנא ליה עשרין וארבעה פירוקי. וממילא הוה
 רוחא שמעתאתא. ואת אמרת תניא דמסייע לך. אטו אנא לא
 ידענא דשפירקא אמינא. גחים גחים אבתריה עד דנח נפשיה.

CCXXV. מעשה. תנו רבנן. רב דימי מנהרדעא איתי
 גרוגרות בספינתא למהוזא (!). אתא לקמיה דריש גלותא איתחזי. 15
 [152^a] ולקמיה דרבא לא איתחזי. אמ' ליה ריש גלותא לרבא
 פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא. נקוט ליה שוקא. שדריה רבא
 לרב אדה בר אהבה. אמ' ליה פוק תהי ליה בקנקניה. נפק בעא
 מניה. פיל שבלע קפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי. ככלי
 גללים דמיא ולא מקבלא טומאה. או דלמא ככלי עץ דמיא ומקבל' 20
 טומאה. לא הואי בדיה. אמ' ליה מר ניהו רבא. טפח ליה
 בסנדליה. אמ' ליה בין דילי לרבא דרגי דרגי. לא נקט ליה שוקא.
 ופסידן גרוגרות דיליה. אתא לקמיה דרב יוסף. אמ' ליה קא
 חאזי מר. היכי עבד בי. אמ' ליה מן דלא שהייה לאוניתא דמלכא
 דאדום. לא לשהייה לאוניתך. דכת' כה אמר יוי על שלשה פשעי 25
 מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו את עצמות מלך אדום
 לשיד'. נח נפשיה דרב אדה בר אהבה. רב יוסף אמ' אנא ענשתיה
 דלטתיה. רב דימי מנהרדעא אמ' אנא ענשתיה. דמרי עובדא
 אנא. אביי אמ' אנא ענשתיה. דהוה אמ' להו לרבנן אדמגרסיתו
 גרמי בי אביי. תו אכולו [152^b] בסרא שמינא בי ראבא. רבא 30
 אמ' אנא ענשתיה. דכי הוה אתי לגבי טבאחי. הוה אמ' להו אנא
 שקילנא בשרא מקמי שליחיה דראבא. דאנא עדיפנא מניה. רב
 נחמן בר יצחק אמ' אנא ענשתיה דרב נחמן בר יצחק ריש כלה

¹ Amos II, 1.

בישא. אמ' להו מזרעא דיוסף קא אתינא. דלא שלטא ביה עינא.
דכת' בן פורת יוסף בן פרת עלי עין¹. אמ' רב אבהוא עין שלא
רצתה ליזון ממ' שאינו שלה. אין עין רעה שולטת בה. ור' יוסי
בר חנינא אמ' מיהכא. וידגו לרוב בקרב הארץ². מה דגים [150^b]
שבים. מים מכסין אותן. ואין העין שולטת בהם. אף זרעו שליוסף
5 אין עין רעה שולטת בהן.

CCXXIII. מעשה תנו רבנן. ר' אלעזר חלש. על לגביה
ר' יוחנן לשיולי ביה. אשכחיה דהוה גאני בבית אפל. גלייה
לדרעיה ונפל נהורא בביתא. חזייה דהוה קא באכי. אמ' ליה
10 אמאי בכית. או משום דלא מפישת באוריתא. שנינו אחד המרבה
ואחד הממעיט. ובלבד שיכוין לבו לשמים. אי משום בני. דין
גרמיה דעשיראה ביד. אי משום מזוני. לא כל אדם זוכה לשני
שלחנות. העולם הזה והעולם הבא. אמ' ליה להאי שופרא דידך.
קא חזינא ובכינא. דאזיל ובאלי בארעא. אמ' ליה על דא ודאי בכי.

CCXXIV. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' יוחנן אנא אשתיירי
15 משפירי ירושלם. האי מן דבאעי דלחזי שופריה דר' יוחנן. ניתי
כסא דכספא מבי סקלא. ונמלייה פרצידא דרומאנא ונהדר ליה
ורדא גאהיא אפומיה. ולותביה בין שמשא לטולא. והנהו זהרירי
[151^a] דנפיק מניה מעין שופריה דר' יוחנן. ומקשינן איני והא
20 אמ' מר שופריה דרב כהנא. מעין שופריה דרב אבהוא. ושופריה
דרב אבהוא. מעין שופריה דיעקב אבינו. שופריה דיעקב אבינו.
מעין שופריה דאדם הראשון. ואלו ר' יוחנן לא קא חשיב ליה.
ר' יוחנן צורת פנים לא הויא ליה. הדרת פנים היא דהויא ליה.
חד יומא הוה סאחי ר' יוחנן בירדנא. אתא ר' שמעון בן לקיש
25 חזייה סבר איתתא הוא. קפציה לירדנא אבתריה. כי חזייה ר'
שמעון בן לקיש. אמ' ליה האי שופרד לנשיא. אמ' ליה ר' יוחנן
האי חילך לאורייתא. אמ' ליה אי הדרת בך. אית לי אחתא
דשפירא מנאי יהיבנא לה לדודך. הדר ביה ויהבניה ליה. יומא
חד הוה קא מיפלגי בי מדרשא. הסייף והפגיון והרומח מאימתי
30 מקבלין טומאה. ר' יוחנן אומ' משיצרפן בכבשן. ור' שמעון בן לקיש
אומ' משיצחצחם במים. מאי פגיון אמ' ר' שמעון בן לקיש דשנג
דתרי פומנה. אמ' ליה ר' יוחנן לוסטאה בלסטיותיה ידע. אמ'

¹ Gen. XLIX, 22. ² ib. XLVIII, 17.

במתיבתא דרקיעא. בהרת קדמה לשער לבן טמא. ואם שער לבן
קדם לבהרת. טהור ספק. קדשא בריך הוא אמ' טהור. וכולה
מתיבתא אמרי טמא. אמרי מן לוכח. לוכח רבא בר נחמני. שדר
שליחא בתריה. אשכחיה דקא גאריס. לא יכיל למקרב לגביה.
שדא שגושיא באגמא. סבר דלמא גברי דמלכא קא אתו. אמ' ⁵
רבוניה דעלמא כוליה לידי מלאך המות. ולא לבשרא ודמא.
אישתיק ויכיל ליה. כי הוה קא ניחא נפשיה. הוה קא אמ' טהור
יצתה בת קול ואמרה. אשריך רבא בר נחמני [149^b] שגופך
טהור. ויצתה נשמתך בטהרה. נפל פיתקא בפום בדיתא. רבא
בר נחמני נתבקש לישיבה שלמעלה. לא הוה קא ידעי רבנן היכא ¹⁰
איתיה. חזאנאן אביי להנך צפרי דהוה קא טיסין. וקא עבדין
טולא באגמא. אמ' להו שמע מינה התם הוא. אזול. אתוי ספדוי
תלתה יומי ותלתה לילותא. נפל פיתקא. כל ההולך לביתו יהיה
בנדיו ספדיו(!) שבעה יומי ושבעה לילותא. נפל פתקא מרקיעא
לכו לבתיכם בשלום. ההוא יומא דנח נפשיה דל' זעפא טובא. ¹⁵
טיאעי דהוה קאי כי רכיב גמלא בהך גיסא דנהר פאפא. דרייה
זיקא לדיליה ולגמליה. שדייה להך גיסא. אמ' להו מאי האי.
אמרו ליה רבא בר נחמני נח נפשיה. אמ' לפניו רבונו שלעולם
את דראבא. וראבא דילך. עלמך מאי קא באעית אחרוביה. נח
זעפא. כולהי שני דראבא בר נחמני. ארבעין שנין הוא דחיא. ²⁰
דאמ' ראבא חיי ומזוני ובני. לא בזכותא תליא מלתא. אלא
במזלא תליא מלתא. דהא ראבא ורב חסדא. תרויהו רבנן צדיקי
הוו. [150^a] מר באעי רחמא ואתי מטרא. ומר באעי רחמי ואתי
מטרא. רב חסדא חיא תשעין ותרתין. ראבא חיא ארבעין. בי רב
חסדא שתין הלולי. בי ראבא שתין תכאלי. בי רב חסדא לחמא ²⁵
דסמידא לכלבא ולא מתבעי. בי רבא לחמא דסערי מתבעי ולא
משתכח.

CCXXI. מעשה. תנו רבנן. רב גידל הוה קא יאטיב
אשערי טבילה. כי חזו להו לבנת ישראל דלא הוו ידעין מטבלין.
אמ' להו הכי טבולו. והכי טבולו. אמרי ליה רבנן לא מסתפית ³⁰
מיצר הרע אמ' להו דמיאן באפאי כי קאקי חיורארי.

CCXXII. מעשה. תנו רבנן. ר' יוחנן אזיל ויחיב אשערי
טבילה. אמ' כי אתיאן וסלקין בנת ישראל נפגעו בי. ונהוי להו
בני רבנן ושפירי כותי. אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא

CCXVIII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה סאבור מלכא
לשמואל. מאי חזיתא לאורתא. אמ' ליה חזית דאתו רומאי ורעו
בך חזיר בחטרא דדהבא כוליה יומא. לאורתא חזא. אמ' ליה
קיסר לר' יהושע בן חנניה מאי חזינא לאורתא. אמ' ליה חזית
דאתו פרסיי וטחני בך קשיתא ברחיא דדהבא. הרהור כוליה
5 יומא. ולאורתא חזא.

CCXIX. מעשה. תנו רבנן. עובדא הוה בחדא איתתא
דאתת לגבי ר' אליעזר. אמרה ליה מרי חמית בחלמי דשרית(!)
דביתא תבירא. אמ' לה את ילדה בר דכר. אזלת והוה לה. זמן
10 אחרן עלת למשאליניה ולא הוה. אמרה לתלמידיו היכא רבכון.
אמרון לה מא את בעיא. אמרה להון חזית בחלמי דשריתה
דביתא דההיא איתתא תבירא. אמרו לה ההיא איתתא קברא
בעלה. כד נפקת מן גבהון אזלת ואשכחתיה [148^b] מאית. שרת
מיללא. שמע ר' אליעזר. אמ' להון מא הדא. אמרון ליה כדין
15 וכדין. אמ' להון הכדין אובדתון גברה. ולא כך כת' ויהי כאשר
פתר לנו כן היה. וכך אמ' ר' חונא כל החלום הולך אחר הפה
ואחר פתרונו. חוץ מן היין. יש מי שהוא שותה וטוב לו. ויש מי
שהוא שותה ורע לו. תלמיד חכמים שותה וטוב לו. עם הארץ
שותה ורע לו. אמ' ר' אבהו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין.

CCXX. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב כהנא אשתעי לי
20 חמא בר ברתיה דחסא. רבא בר נחמני אנב מעשה דשמדא נח
נפשיה. אכלו ביה קרצא בי מלכא. איכא גברא ביהודאי דקא
מבטל תריסר אלפי גברא מיכרגא דמלכא תרין ירחי בשתא.
שדרו פריסתקא דמלכא בתריה. ערק אזל לצריפא דעינא. ומצריפא
25 דעינא לשיחא. ומשיחא לאפדנא דאישכו. איתרמי ההוא פריסתיקא
ועייל לאשפיזא דרבא. קריבו ליה תכא. ואנקטוי כסא. ואשקיוה
תרי אתכא. ודליוה לתכא מקמיה. הדר פרצופיה לאחוריה. אתו
אמרו ליה לרבא. [149^a] מאי נעביד גברא דמלכא הוא. אמ' להו
קריבו ליה תכא וקריבו ליה כסא. ולבתר דשתי דליוה מקמיה.
30 עבדו ליה הכי ואיתסי אמ' להו מידע ידענא דגברא דקא בעינא
הכא הוא. אלא אוקטלא הוא מקבלנא ליה. נגאדי לא מקבלנא.
יהבוי עליה. אחתיה בביתא ושרקיה לבבא באנפיה. וחתמיה
ואזל. אתרחיש ליה ניסא ופרקה לאשיתא. נפק ערק לאקרא דאגמא.
אשכח גרידא דיבלא. יתיב עליה וקא גאריס. הוה קא מיפלגי

אנא. אמ' ליה חזאי מחטא דעייל בשיראיה דמלכא. אמ' ליה הב לי
אגרא דאימא לך. לא יהב ליה. לא אמ' ליה. אמ' ליה חזאי תרתי
אצבעתיה דאייל (!) בשיראיי דמלכא. אמ' ליה הב לי אגראי דאימא
לך. לא יהב ליה. לא אמ' ליה. חזאי תלת. חזאי ארבע. חזאי
חמיש. חזאי כולה ידי דעייל בשיראי דמלכא. אמ' לי אי בעיתא
5 הב לי. ואי בעיתא לא תהב לי. קום חזי שיראי דמלכא. דפסודו
להו. שמוע דבי מלכא. איתיוה לנטר שיראי זקפיה. איתיוה
לדידיה. אמרי ליה. את אמטו זוזא דלא יהבו לך בעית אפסודי
שיראי דמלכא. מאי עבדו ליה רבו ליה תרי ארזי בחבלא
וכפונין לרישיהון. ואסרו ליה חד בהא אטמיה. וחד בהא
10 אטמיה וצלקוי.

CCXVI. מעשה. תנו רבנן. שאל בן דמא בן אחותו
שלר' ישמעאל. את ר' ישמעאל. אמ' ליה ראיתי שני לחיי שנשרו.
אמ' ליה שני גדולי רומי יעצו עליך עצה ומתו. אמ' ליה בר
קפארא לר' ראיתי חוטמי שנשר. אמ' ליה חרון אף נסתלק [147^b]
15 ממך. אמ' ליה ראיתי ידי שנשרו. אמ' ליה אי אתה נצרך למעשה
ידיך. אמ' ליה ראיתי רגלי שנשרו אמ' ליה אי אתה נצרך להלך
ברגליך. אמ' ליה אמרי לי באדר מיתת. ניסן לא חזית. אמ' ליה
באדירותא דאורייתא מייתת. ולידי נסיוני לא אתית.

CCXVII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא
20 לר' ישמעל. חזאי דאשקאי משחא דזיתא לזיתא. אמ' ליה אמיה
בעל. אמ' ליה תרתי עיניה דנשק הדדי. אמ' ליה אחותי(ה) בעל.
אמ' ליה חזאי סיהרא דנשק. אמ' ליה אשת ישראל בעל. אמ' ליה
חזאי כוכבא דחטף ובלעיה. אמ' ליה בר ישראל גנבת וזבנתיה
ואכלתינהו לדמיה. אמ' ליה חזאי דכרכון ביטונא דאסא. אמ' ליה
25 נערה מאורסה בעל. אמ' ליה טונא דאסא דנפל עליה. אמ' ליה
משכבו הפך. אמ' ליה יוני דהדרי לפורייה. אמ' ליה בנשי חבריה
קא מהדר. אמ' ליה עורבי דהדרי לפורייה. אמ' ליה אשתו מזנה
עליו. אמ' ליה ביעי קליפאתא בחלמיה. אמ' ליה מיתי משלח
להו. אמ' ליה כולהי אית ביה בההוא [148^a] גברא. לבר מיהא
30 דליתה ביה. אדהכי אתיא ההיא אתתא. אמרה ליה הא גלימא
דכסית ביה. דאלויתא ההיא איתתא לגברה לההוא עלמא.

כחסא. לרבא אמ' ליה מריר עסקך כחסא. אמרי ליה חזינן בסרא
 דמחת אפום דנא. לאביי אמ' ליה מיחבב עסקך כבשרא. לרבא
 אמ' סרי עסקיה כבשרא. אמרי ליה חזינן רומאנא דמחת אפום
 דנא. לאביי אמ' ליה מלי עסקך ברומאנא. לרבא אמ' ליה פקע
 עסקיה כרומאנא. אמרי ליה חזינן חביתא דחמרא דסלק לדקלא. 5
 [146^a] לאביי אמ' ליה מידלי עסקך כדקלא. לרבא אמ' חלי עסקיה
 כתמרי. אמרי ליה חזינן חביתא דחמרא דנפל לבירא. לאביי אמ'
 מייקר עסקך ובחשי עליה בירי בירי. לרבא אמ' ליה פסוד עסקיה ונפל
 לבירא. לסוף אתא רבא לחודיה אמ' ליה חזאי דשא ברייתא דנפל.
 אמ' ליה אתתיה מיתא. ככיה ושניה דנתר. אמ' ליה בניה ובנתיה 10
 מיתין. יוני דמפרח בחלמיה. אמ' ליה אתתיה מגרש. תרי גורגלידי
 דלפתא בחלמיה. אמ' ליה תרי קולפי בלעת. אמ' רבא איזי איתיב
 בבי מדרשא אגרס. אחזי מן אתי מצער לי. אזא רבא איתיב בי
 מדרשא קא גאריס. אתו הלך תרין סומין דהוו קא מישו בהדי
 הדדי. קם רבא לפרוקינהו. אשתמיט חד מניהו צעריה. מחייה 15
 לרבא תרי. בעא לממחייה אחרינא. אמ' ליה תרי חזאי. לסוף
 יהיב ליה אגרא. אמ' ליה חזאי אשיתא ברייתא דנפל. אמ' ליה
 נכסי קנית בלא מצרי. אמ' ליה מוקרא דרישיה אינתר. אמ' לי
 בי סדיך בזיע. וקא מיבדרי אודדיה. אמ' ליה חזאי אפדנא דאביי
 דנפל. [146^b] ואתא אבקא כסייה לדידי. אמ' ליה אביי שכיב. ואת 20
 מלכת ואתיא מתיבתיה לגבך. אמ' ליה חזאי אפדנא דידי דנפל.
 ואזא אבקא כסייה לכוליה עלמא. אמ' ליה מלכת ונפלא אימתך
 אכולי עלמא. אמ' ליה חזאי לבנה דשליפונהי. אמ' ליה שמעתאתך
 מיבדרן. אמ' ליה חזאי די הדר כניפונהי. אמ' ליה קבעי
 להי וגרסי להי משמך בי מדרשא. אמ' ליה חזאי דאקריון הלילא 25
 מצראה בחלמי. אמ' ליה נסי מתרחיש לך. הוו קא אתו תרויהו
 בארבא. אמ' בהדי רבא בריה דרב יוסף בר חמא. דמתרחיש
 ליה ניסא כל שעתא ושעתא למה לי. קם למיזל. בהדי דקא סליק
 לגודא נפל ספריה מידיה. פתחיה רבא אשכחיה דכתיב ביה כל
 חלומות הולכין אחר הפה. אמ' ליה וכי בגויה קימא. כל דאמרת 30
 לי מחילנך לך. לבר מבניה ובנתיה מיתין דלא מחילנא. יהי רעוא
 מימסר ההוא גברא לידא דמלכותא. אמ' גמירי דקללת חכם אפלו
 בחנם היא באה. וכל שכן דאנא עבתיה. ניקום ההוא גברא נגלי.
 אפשר דמיכפר ליה. דאמ' מר גלות מכפרת עון. קם אזל לבי
 רומאי. אשכחיה לההוא גברא דהוה קא [147^a] נטר שיראיה דמלכא. 35
 איתיב גביה. אמ' ליה מאי עיבדתך. אמ' ליה מפשר חלמא

ההוא גברא. אפיק כרוז ואמ'. כל מן דכתיב הדין כתבא ייתי
דמלכא באעי יתיך ליה. אזלין זקיפוניה על שריתא. אמ' ליה
חייך דהוינא ידע דאת עביר בי הדא. אלא טיבותא עביר עמי.
אתפני לי כרוז מן תלת עקן רברבן. אמ' ליה היך. אמ' ההוא
גברא לאעי ולא משכת. ואתתיה זבנא ולא משכת. אמ' הואיל ⁵
והוא כן. שבקוניה בעקתיה.

CGXV. מעשה. תנו רבנן. בר הדיא מפשר חלמי הוה.
דהוה יהיב ליה אגרא. מפשר למעליותא. ודלא הוה יהיב ליה.
מפשר ^[145^a] ליה לגרועותא. אביי ורבא חזו חלמא אתו לקמיה. אביי
יהב ליה אגרא. רבא לא יהב ליה אגרא. אמרו ליה אקרון ¹⁰
בחלמן. זרע רב תוציא השדה. לאביי אמ' ליה רישיה. לרבא אמ'
ליה סופיה. אמרו ליה אקרון בחלמן. זתים יהיו לך בכל גבולך.
לאביי אמ' ליה רישיה. לרבא אמ' ליה סופיה. אמרו ליה אקרון
בחלמן. בנים ובנות תוליד. לאביי אמ' ליה רישיה. לרבא אמ'
ליה סופיה. אמרו ליה אקרון בחלמן. בניו ובנותיו נתונים לעם ¹⁵
אחר. לאביי אמ' ליה מפיקת בנתא ומעיילת כלאתא. לרבא אמ'
ליה דביתהו שכבא. ומימסריה בניה ובנתיה לידי אתתיה אחרית.
דאמ' רבא. אמ' ר' ירמיה בר אבא. אמ' רב. מאי דכת' בניך
ובנתיך נתנים לעם אחר. זו אשת אב. אמרו ליה אקרון בחלמן.
שורד טבור לעיניך. ¹ לאביי אמ' ליה מירואחא דעסקד. מידכי ²⁰
תורא בביתך ולא הני לך למיכל מניה. לרבא אמ' ליה מפסידיה
דעסקיה. מידכי תורא בביתך ולא הני לך למיכל מניה. אמרו ליה
חזינן חמרא זוטרא דקאי על איסדן. לאביי אמ' ליה מלכת וקאיי
אמורא עלך ודריש. לרבא אמ' ^[145^b] ליה פטר חמור גחיש מתפלתך.
אמ' ליה והא אגיסא קאי. אמ' ליה וו דידיה גחיש. אזא רבא ²⁵
בדק בתפליה אשכחיה דלא הוה גחיש. אתא שד גחשיה. אמרו
ליה אקרון בחלמן. וראו כל עמי הארץ ² וג'. לאביי אמ' ליה
מלכת ונפלא אימתך אכולי עלמא. לרבא אמ' ליה מימסר לפרהגבנא
דמלכא. ודיני כולי עלמא קל וחומר מינד. אמרו ליה אקרון
בחלמן. לך אכול בשמחה לחמך. ³ לאביי אמ' ליה מירואחא דעסקד ³⁰
אכלת ושתיית וקרית פסוקא מחרוא דליבא. לרבא אמ' ליה
מפסידיה דעסקיה אכיל ושתי וקרי פסוקא. בעל כרחיה. אמרו
ליה חזינן חסא דמחת אפום דנא. לאביי אמ' ליה נפיש עסקד

¹ Deut. XXVIII, 31. ² ib. 10. ³ Eccl. IX, 7.

CCXII. מעשה. תנו רבנן. שמעון ביר'. עבד סעודת
 משתה. וקרא לכל רבנן. ואינשי למקרי לבר קפארא. אזל וכתב על
 תרעיה. אחר שמחתו מות. ומה יתרון לשמחתו. אמ' מן עבד לי'
 הדא. בר קפארא דאינשית למקרי ליה וכדו אקרי ליה לגרמיה.
 פניא הוא. אזל ועבד מגוס אחרן. וקרא לכל רבנן. וקרא לבר
 קפרא. על כל תבשיל ותבשיל שהיו מביאין לפניהן. היה אומ' עליו
 שלש מאות משלות במועל (בשועל l). והיה התבשיל צונן ולא היו
 טועמין אותו. אמ' ליה מא עבדית [144^a] לך דאסרחת מגוסאי.
 אמ' ליה ולמגוסך אנא צריך. לא כך אמ' שלמה מה יתרון לו
 שיעמול לרוח.¹ מן דאתרחצון דין לדין ועבדון שלמא. אמ' ליה בר
 קפארא. ומה בעולם הזה שאינו שלך השפיע לך האלהים שלוה.
 העולם הבא שכולו שלך. על אחת כמה וכמה.

CCXIII. תנו רבנן. מעשה בר' אלעזר בן דמא שנשכו
 נחש. בא יעקב איש כפר סמא לרפאתו משום ישוע בן פנדירא
 ולא הניחו ר' ישמעאל. אמ' לו אין אתה רשאי בן דמא. אמ' לו
 אני אביא לך ראיה מן התורה שירפאני. ולא הספיק לגמור
 ולהביא ראיה עד שמת. אמ' ר' ישמעאל אשריך בן דמא שיצאת
 נפשך בשלום מן העולם. ולא כפורץ גדירן שלחכמים. שכל הפורץ
 גדירן שלחכמים. סופו שהפורענות באה עליו. היך דאת אמ'
 ופורץ גדר ישכנו נחש.² ולא נשוד העולם (!) הזה. אלא שלא
 ישכנו נחש לעולם הבא. ומה הוה ליה למימר. אשר יעשה אותם
 האדם וחי בהם.³ תאני ר' חייא. וחי בהם. ולא שימות בהם.

CCXIII^A. תנו רבנן. [144^b] מעשה בחנניה בן אחי ר'
 יהושע. דאזל לכפר נחום. ועשו לו כשפים והעלוהו לטבריה
 כדרכיב על חמרא בשבתא. נסב ר' יהושע משח אמ' עלוי מא
 דאמ' וסכו ונתרפא. ושלחו כבבל. שלא יטעו אותו פעם שנייה.

CCXIV. מעשה. תנו רבנן. הדרקתליס הוה כתיב
 טומסיאי להדרינוס. אזל וכתב ליה. אין גזרנין את סני. הא סרקא
^a גזרין. ואין נטרין שבתא את סני. שמראיי נטרין שבתא. אלא
 לית אנא סני אלא יהודאי. אמ' ליה אלא (אלה l) דיהודאי יתפרע מן

¹ Eccl. V, 15. ² ibid. X, 8. ³ Ezek. XX, 13.

^a כלומ, מל.

להן מי אקִנְנוֹס. מה הן. אמרו לו. מים בולעין מים. אמ' להן אפשר. שהנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. אמרו לו מי אקִיִּינוֹס בולעין אותן. אמ' להן אין אני מאמין לדבריכם. מה עשו נטלו ספל אחד ונתנו לתוכו מאותו המים. והיו ממלאין ונותנין לתוכן. והן בולעין ראשון ראשון.

5

CCIX. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' לוי מעשה בשלטון אחד ברומי. שהיה מבזבז תוסבראות שלאביו. נגלה עליו אליהו ז"ל ואמ' להם (!) בחלום. אבותיך היו מקבצין. ואתה מבזבז. ולא זו [143^a] עד שמלאן. ועתידין כל אוצרות שבעולם להיגלות על ידי המלך המשיח כשתרעש הארץ. וינהיו מחלות מחלות לצדיקים. ושם יהיה גליון (!) הכל. שנ' הוי ארץ צלצל כנפים אשר מעבר לנהרי כוש. ואומ' והיה סחרה ואתננה קדש ליוי לא יחסן ולא יאצר כי ליושבים לפני יוי יהיה סחרה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק.¹

10

CCX. מעשה. תנו רבנן. לא ישקל אדם מרשותו לרשות הרבים. ומעשה באחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים מצאו חסיד אחד. אמ' לו ראקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך. לרשות שלך. לגלג עליו. אמרו לא היו ימים מועטים עד שנצטרך אותו אדם ומכר שדהו. והיה מהלך בדרך ונתקל באותן האבנים. אמ' יפה אמ' לי אותו חסיד. מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך. לרשות שלך.

20

CCXI. מעשה. תנו רבנן. חד בר נש הוה לאעי בשתיין רבואן. הוה אכיל עשרין. ומפרנס בני ביתיה בעשרין. ושביק לבנוי עשרין. אמרון ליה אלין להין את שביק להון. אמ' [143^b] לבני. דלא יצטרכון לבריא. ר' מאיר הוה כותב והוה חכים מכתב טאבות. והוה לאעי כל יום בשית סלעין אכיל תרתין. ומפרניס בני ביתיה תרתין. ויהיב למצוות תרתין. אמרו ליה לית את שביק לבנד כלום. אמ' להון לא. אין צדיקים אנון כת' נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם.² ואין רשיעין אנון. מה אני מניח שלי לאויבי המקום. ולא כך אמ' שלמה עתכמתו. ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלט בכל עמלו.³

30

¹ Is. XXIII, 18. ² Ps. XXXVII, 25. ³ Eccl. II, 19.

בחד שוק דדכי. אזל לגביה אמ' ליה דכית שוק פלן. אמ' ליה
 אין. אמ' ליה ואי אפיקית מיתא מן דבתרד. אמ' ליה גוד חמי.
 צפה ר' שמעון בן יוחאי ברוח הקדש שנתנו שם. ואמ' גוזר אני
 על העליונים שירדו ועל התחתונים שיעלו. וכן הות ליה. מיד
 נפק. עבר קומי כנישתא דמגדלא. שמע קליה דמקרי ספרא. אמ'
 6 הא בר יוחאי דדכי טבריה. אמ' ליה, ולא מן המניין היתה (!) מיד
 נעשה גל של עצמות.

CCVII. תנו רבנן. מעשה ששלחה מלכות אצל רבותינו.
 אמרה להן שלחו לנו מכם פנים אחד. מיד נתישבה סנהדרין [142^a]
 10 על דעתה. אמרה כמה נרות וכמה פניסין מאירין למלכות. כמה
 אבנים טובות ומרגליות יש להן. והן מבקשין ממנו פנים אחד.
 דומה שאין מבקשין אלא מי שמאיר להן פנים בהלכה. מה עשו.
 שלחו להן ר' מאיר. ולמה נקרא שמו מאיר. שהיה מאיר פנים
 בחכמה. וכיון שנכנס לרומי. שאלוניה בני רומי. אמרון ליה למה
 15 נקרא שם חזיר חזיר. אמ' להן שהוא עתיד לחזור. אמרו לו דייד
 מאיר. אין כל חדש תחת השמש. ועוד שאלו את ר' מאיר. למה
 נקרא שמו חזיר. אמ' להן שהוא עתיד להחזיר מתן שכר לבעליו.
 לעתיד לבוא הקב"ה מוציא כרוז ואומ' כל מי שלא אכל בשר
 חזיר. יבוא ויטול שכרו. והרבה מאומות העולם שלא אכלו בשר
 20 חזיר. באותו היום הן באין ליטול שכרן. באותה שעה הקב"ה
 אומ' ישתכרו אלו בשני עולמים. לא דיין שאכלו עולמן. אלא
 מבקשין עוד לאכול עולמו שלבני. הקב"ה מוציא כרוז פעם שנייה
 ואומ'. כל מי שלא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים יבואו
 ויטלו שכרן. ואין לך מאומות העולם שלא אכל נבילות וטריפות.
 שקצים ורמשים ואם [142^b] לא אכל טיבל ברוטב. ואם לא טיבל
 25 ברוטב. בשל בקדרה. ונמצא מחזיר שכר טוב לבעליו. עליו הוא
 אומ' מזרה רשעים מלך חכם וישוב עליהם אופן.¹ ועוד היה ר'
 מאיר אומ' עתיד חזיר להיות גוזז מלתיין. וכלב גלקטינין.

CCVIII. תנו רבנן. מעשה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו
 30 פורשין בים הגדול. נטלה אותן הרוח והוליכה אותן למקום שאין
 המים מהלכין. אמרו לא באנו כאן לחנם. אלא לנס. מה עשו.
 נטלו בידן מאותן המים. וכיון שנכנסו לרומי שאלן אדריינוס. ואמ'

¹ Prov. XX, 26.

סימניה דעלמא. על תנין ודרוש. ונראתה הקשת בענן. על תליתי ודרוש. והיתה הקשת בענן¹ וראיתה לזכור ברית עולם. אמ' ר' חזקיה בשם ר' ירמיה כך היה ר' שמעון בן יוחאי אומ'. נשבע הקב"ה שאינו פוחת עולמו משלשים צדיקים. אם תלתיך אנון. אנא גברי מנהון. ואם תרי אינון. אנא וברי אנון. ואם חד הוא אנא⁵ הוא. אמ' ר' חזקיה כך היה ר' שמעון בן יוחאי אומ' יקריב אברהם מן גביה ועד גבאי. ואנא מקריב מגבאי ועד סוף כל דריא. ואילא יצרף עמי אחיה השילוני ואנן מקרביך כולי עלמא. ר' חזקיה בשם ר' ירמיה אמ' כך היה ר' שמעון בן יוחאי אומ'. בקעה בקעה. התמלאי דינרי זהב. והיא מתמלאה. ר' חזקיה¹⁰ בשם ר' ירמיה אומ'. חדא זמנא היה אליהו ז"ל. ור' יהושע בן לוי יתבין פשטין שמעתא. מטון חדא שמועתא מן דר' שמעון בן יוחאי. והוה ר' שמעון [141^a] עבר. אמרין הא מרה דשמועתא איתא ניקום ונשאל ליה. קומו ושאלון ליה. אמ' ליה שמעון בן יוחאי לאליהו ז"ל מן הוא דין דעמד. אמ' ליה ר' יהושע בן לוי.¹⁵ והוא גדול הדור. אמ' ליה ונראתה הקשת בימיו. אמ' ליה אין. ואם נראת הקשת בימיו. לית הוא כדאי מחמי סבר אפאי.

CCVI. מעשה. תנו רבנן. עובדא הוה בר' שמעון בן יוחאי. דהוה טמיר במערתא תלוסר שני הוא ובניו. אוכלין חרובין של גרדניא. עד שהעלה גופן חלודות חלודות. לסוף תלת²⁰ עשר שנין נפק ר' שמעון בן יוחאי. ויתיב ליה על תרע מערתא. וחמא לבר נש חד פריש מצודתיה. בעי למיצד צפריין. פרסה זמן קדמאי. ושמע בת קלא דאמרא דימוס ואשתיה. פרסה זמן תנין. ושמע בת קלא דאמרא ספיק לא ואיתצדת. אמ' אפלו ציפר בלעדי שמיא לא אבדא. ואנן יתבין הכא. ניפוק. ומה דעבד²⁵ רחמנא לטב. כד שמע מיליא שדיכן. אמ' ניחות ונתסחי בהדין (!) דמקרא דטבריה. נחתון ואיתסחון בה. אמ' צריכין אנו [141^b] להחזיק טובה כדרך שהיו אבותינו עושין. שהיו עושין אטליסין ומוכרין בזול. שנ' ויחן את פני העיר. שעשה אטליסין ומכר בזול. ועשה אטליס ומכר בזול. אמ' צריכין אנו למדכיא טבריה. והוה³⁰ נסיב תורמוסין ומקצץ ומקלח בשוקא. וכל הין דהוה תמן מית. הוה גאון וסליק ליה. חמייה חד כותי. אמ' לית אנא אזיל ומגיד בהדין סבא דיהודאי. מא עבד. נסיב חד מית. ואטמריה

¹ Gen. IX, 14.

שלמרגלית. והוה תמן חד מיני פרוש. אמ' אפלו כהדא ביעתא
 דשפנינא לית אנן משכחין. והדין יתיב אמ' הכי. כשהוא מפרש
 בים הגדול. שקעה ספינתו בים וירדה לעמקי הים. וראה שם
 מלאכי השרת. מסתתין בו. ^aמגלפין בו. מסרגין בו. אמ' להן מה
 5 הוא זה. אמרו לו זה שער מזרחי שלבית המקדש. הוא ושני
 פשיפשיו. אבן אחת של מרגלית. מיד נעשה לו נס ויצא משם
 בשלום. בשתא אחרנתא אתא ואשכח לר' יוחנן יתיב ודריש בההוא
 ענינא. עתיד הקב"ה לעשות שער מזרחי שלבית המקדש. הוא
 ושני פשיפשיו. אבן אחת של מרגלית. אמ' ליה סבא סבא. כל מא
 10 דאת יכיל ^bלמגלגא גליג. למשבחא שבת. דאלולי דחמון עיני לא
 הוינא מהימנא יתך. אמ' ליה ביש גידא דההוא גברא. דאלולי
 דחמון עינד לא הויתא מהימנא למליא דאמרת באורייתא. תלא
 עינוהי ואסתכל ביה. מיד נעשה גל שלעצמות.

CCIV. [140^a] תנו רבנן. מעשה בחסיד אחד דהוה
 15 מיטייל בהדא שתיתא דימא דחיפא. והרהר בלבו ואמ' תאמ'
 שהקב"ה עתיד לעשות שער מזרחי שלבית המקדש. הוא ושני
 פשיפשיו. אבן אחת שלמרגלית. מיד יצאת בת קול ואמרה אלולי
 שאת חסיד גמור. כבר היתה מדת הדין פוגעת באותו האיש.
 העולם כולו בראתי בששה ימים דכת' כי ששת ימים עשה יו"י.
 20 ושער מזרחי שלבית המקדש. אי אפשר לעשותו הוא ושני
 פשיפשיו. אבן אחת שלמרגלית. מיד בקש רחמים על עצמו. ואמ'
 לפני הקב"ה רבון העולמים בלבי הרהרתי בשפתי לא הוצאתי.
 מיד נעשה לו נס ונבקע הים לפניו. וראה שם מלאכי השרת
 מסתתין בו. אמ' להן מה הוא זה. אמרו לו זה הוא שער מזרחי
 25 של בית המקדש. הוא ושני פשיפשיו. אבן אחת שלמרגלית.

CCV. תנו רבנן. מעשה בר' שמעון בן יוחאי. שלא
 נראתה הקשת בימיו. נכנסו חכמים אצלו. אמרו לו מפני מה לא
 נראתה הקשת בימך. אמ' להן כלום היא אלא לפורענות. כדאי
 אני לדחות את הפורענות. ר' יודן בן גריון. [140^b] ור' יצחק. ור' נתן
 30 הלכו לשמוע פרשת נסכים מר' שמעון בן יוחאי. ושהוין תמן
 תלתא יומין. בעון למיזל אמרי צריכין אנו מיסב רשותיה. על
 קדמאי ודרש. את קשתי נתתי בענן. זה ר' שמעון בן יוחאי דהוא

^a פיר' מציירין. ^b פיר' למשבחא שבת.

אחת ואחת עשתה בביתה כך. ואלו גבי אברהם. כת' ואל הבקר
רץ אברהם.¹ ואמ' רב יהודה אמ' רב בן בקר אחד. רך שנים.
וטוב שלשה. התם תלתה תורי לתלתה גברי. הכא לישראל טובא.
דכת' יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים.²

CCI. מעשה. תנו רבנן. ושמתי כדכד שמשתיך.³ ושמתי⁵
כדכד שמשתיך. (!) ר' אבא בר כהנא אמ' כדין וכדין. ור' לוי אמ'
כדכדיינון. ר' יהושע בן לוי אומ' אבני כדכודיה. ר' יהושע בן
לוי קם עם אליהו ז"ל אמ' ליה לית מרי מחמי לי אלין אבני
כדכודיה. אמ' ליה אין. והראן לו על ידי נס.

CCII. מעשה. בספינה אחת שלגוים שהיתה מפרשת בים¹⁰
הגדול והיתה כולה גוים. והיה בה תינוק יהודי. ועמד עליה סער
גדול בים. איגלי אליהו ז"ל על ההוא ינוקא. אמ' ליה אתא זיל
בשליחותי [139^a] לגבי ר' יהושע בן לוי. ומחמי ליה אלין
כדכודיה. ואנא משיזיב להדא^a אלפא בזכותך. אמ' ליה ר' יהושע
בן לוי גדול הדור הוא. וליתיה מהימנא יתי. אמ' ליה לא תחמי¹⁵
יתהון לית (ליה !). קדם בר נש. אלא דבריה למערתא דרחיקא מן
לוד תלתה מילין. ואת מחמי יתהון ליה. תמן. מיד נעשה לו נס ויצא
משם בשלום. אזל ההוא ינוקא לגבי ר' יהושע בן לוי. אשכחיה
יתיב ודריש במותבא רבא בלוד. אמ' ליה מרי. מילא דעניעו
אית לי מימר קמך. קם ליה ר' יהושע בן לוי. איתון חמון²⁰
ענותנותיה דר' יהושע בן לוי. דעבד מהליך חורי ינוקא תלתה
מילין. ולא אמ' ליה מא את באעי מני. עד דמטון לתרע מערתא.
וכיון דמטון לתרע מערתא. אמ' ליה מרי. אלין אינון אבני
כדכודיה. וכיון שהראן לו. הבהיקה כל לוד מאורן. והשליכן
לארץ ונגנזו.²⁵

CCIII. מעשה. תנו רבנן. ושעריך לאבני אקדח.³ ר' ירמיה
בשם ר' שמואל בר רב יצחק. עתיד הקב"ה לעשות שער מזרחי
שלבית המקדש. הוא ושני פשיפשו. אבן אחת שלמרגלית. ר' יוחנן
הוה יתיב [139^b] דריש במותבא רבא דצפורי. עתיד הקב"ה לעשות
שער מזרחי שלבית המקדש. הוא ושני פשיפשו. אבן אחת³⁰

¹ Gen. XVIII, 7. ² I Kg. V, 9. ³ Is. LIV, 12.

^a פיר' ספינה.

הן גמילות חסדים שלדניאל. שהיה מתקן את הכלה. ומלווה את המת. ונותן פרוטה לעני.

CLXCIX. תנו רבנן. מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' צדוק. שהיו מסובין בבית משה שלבנו שלרבן גמליאל. מזג רבן גמליאל את הכוס. ונתנו לר' אליעזר ולא רצה ליטלו. נתנו לר' יהושע וקבלו. אמ' לו ר' אליעזר. מה זה יהושע בדין הוא שאנו מסובין. וגמליאל ביר' עומד ומשמינו. אמ' לו ר' יהושע. הנח לו וישמש. אברהם גדול^a הגדול שימש מלאכי השרת. וכסבור שהן ערביים עובדי ע"ז שנ' והוא עומד עליהם. והלא דברים קל וחומר. ומה אברהם גדול העולם שימש ערביים גמליאל ביר' לא ישמינו. אמ' להן ר' צדוק. הנחתם כבוד המקום. ואתם עוסקין בכבוד בשר ודם. מה אם מי שאמ' [138^a] והיה העולם משיב רוחות. ומעלה עננים. ומוריד גשמים. ומגדל צמחים. ועורך שלחן לכל אחד ואחד. גמליאל ביר' לא ישמינו.

CC. תנו רבנן. מעשה בר' יוחנן בן מתיה. שאמ' לבנו צא ושכור לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמ' לו. אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו. לא יצאתה ידי חובתך עמהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. למימרא דסעודתא ואברהם עדיפא מדשלמה והא כת' ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כור סלת וששים כור קמח עשרה בקר בריאים ועשרים בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברבורים אבוסיים.¹ מאי ברבורים. ר' ברכיה אומ' מן ביברא. ורבנן אמרי עוף טהור מעולה היה בא מן ביבר. והיה עולה על שלחנו שלמלך שלמה בכל יום. רב אומ' מאי ברבורים אבוסיים. שאובסין אותן בעל כרחן. ושמואל אמ' שאבוסיין ועומדין מאיליהן. ור' יוחנן אומ' מביאין תור מרעייתו כד לא אניס. ותרנגולת מאשפתה כד לא אניסא. אמ' ר' יוחנן מובחר שבבהמות שור. ומובחר שבעופות תרנגולת [138^b] אמ' אמימר תרנגולתא אוכמתא כיד^b בטינתא דמשתכחא בי עצארי דלא מציא פסעא קניא. אמ' רב גוריון בר אסיטון משמא דרב. הללו לעמילן שלטבחים. ור' יצחק אומ' הללו לציקי קדרה. ואמ' ר' יצחק אלף נשים היו לו לשלמה. כל

¹ I Kg. V, 3.

^a העולם. ^b פיר' בטנה גדולה.

מאזרי זיקות רג' מאי מִיָּדִי היתה זאת. אמ' להם וכי מידי היתה זאת. לא אתם עשיתם. לפיכך למעצבה תשכבון.

CLXCVI. תנו רבנן מעשה באשה אחת בצידון. ששהת

עם בעלה עשר שנים ולא ילדה. אתון לגבי ר' שמעון בן יוחאי בעו משתבקא. אמ' להן חייכם כשם שנזדווגתם זה לזה. מתוך⁵ מאכל ומתוך משקה. כך אין אתם פורשין זה מזה. אלא מתוך מאכל ומתוך משקה. אמ' לה כל חפץ טוב שיש לי בתוך ביתי טלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשת. עשת סעודה גדולה והאכילתו והשקתו ושכרתו יתר מדאג. ורמזה לעבדיה ושפחותיה. אמרה להן טלו אותו והוליכוהו לבית אבא. נטלו אותו והוליכוהו לבית¹⁰ אביה. בחצי [137^a] הלילה ניעור משנתו. אמ' לה היכן אני נתון. אמרה לו לא כך אמרת לי. כל חפץ טוב שיש לי בתוך ביתי טלי אותו ולכי לבית אביך. והלא אין לי חפץ טוב בעולם אלא אתה. וכיון ששמע ר' שמעון בן יוחאי. התפלל עליהם ונפקדו. הקבה פוקד עקרות. והצדיקים מתפללים. והוא מסכים על ידן.¹⁵

CLXCVII. תנו רבנן. מעשה באחד מתלמידיו של ר' עקיבה.

שחלה ונסה למות. נכנס ר' עקיבה וביקרו. כיון שראת פנדקיתו. אמרה מאי חשיב כולי האי. מאלתר אחימת ליה חמין וטרחת ביה ואיתסי. נכנס ר' עקיבה ודרש. כל מי שאינו מבקר את החולה. כאלו נטל את נשמתו ממנו. כי אתא רב דימי אמ'. כל²⁰ המבקר את החולה גרם לו שיתיה. וכל שאינו מבקר גורם לו שימות.

CLXCVIII. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת היה רבן

יוחנן בן זכאי מהלך בירושלים. והיה ר' יהושע מהלך אחריו. ראו בית המקדש שהוא חרב. אמ' אוי לנו על חרבן הבית שהיו²⁵ מתכפרין בו עונותינו. אמ' לו בני אל ירע לך. יש לנו כפרה אחרת [137^b] כמותה. ואיזו זו. זו גמילות חסדים. שנ' כי חסד חפצתי ולא זבח.¹ וכן מצינו בדניאל שהיה מתעסק בגמילות חסדים כל ימיו. מה נאמ' בו אלהך די אנת פלח ביה בתדירא הוא ישיזבנד.² ומה הן גמילות חסדים של דניאל. אם תאמ' בעולה ומנחה. וכי³⁰ יש עבודה בבבל. והא כת' השמר לך פן תעלה עלתיך.³ אלא מה

¹ Hos. VI, 6. ² Dan. VI, 16. ³ Deut. XII, 13.

לריחים ויורש גן עדן. חד ברנש הוה קאים טחין בצפורין. חד זמן
אתת ^aזומ'יא על טחוניא. אמ' טליא לסבא. אבא עול וטחון תחותי.
אנא איזיל תחותך. אם את פולקי. אנא לקי. מוזמה. אנא
מזדמה. מתבזי. אנא מתבזי. טב לי ולא לך ונמצא כונדו (!) לרחים.
5 ויורש גן עדן.

CLXCIV. מעשה. תנו רבנן. לא תרצת. לא תתיר דמו
שלרועת. לא תרצת. לא תעשה הדם שיהיה צוות עליך. אמ' ר'
איבו. מעשה באשה אחת שהיו לה שני בנים. ועמד אחד מהן
והרג את חבירו. מה עשת. נטלה את דמו ונתנה אותו בתוך
10 צלוחית. כל זמן שהיה תוסס. היתה יודעת שהוא חי. וכיון
שנת הדם ידעה שהוא מת.

CLXCV. מעשה. תנו רבנן. [136^a] ריש לקיש הוה לאעי
באוריתא בפילון דטבריה. הוה תמן חד פחר. והוה מתקין ליה
חדא לגינא דמיא בכל יום. יומא חד לא אתקין ליה. אמ' ליה
15 בגין לא אתקינת לי יומא דין. אמ' ליה לית אנא מתקין לך עד
דאת מצלי עלי. דיהי חולקי עמד. לעלמא דאתי. אמ' ליה מאי
כולי האי. אנא זכית לאוריתא. ההוא גברא לא זכי לה. ומאי את
באעי. אנא לאעי באוריתא. בכל יום. ואת לאעי בפחרא. ויהי
חולקד עמי לעלמא דאתי. אלא ודאי דאנא מצלי עלך דיהי לך
20 רואחא עם בני אומנותך. דכל בר נש ובר נש יהבין חשבניה עם
בני אומנותיה. מן דכספא אכיל בכסף ומן דפחר אכיל בפחר. ר'
פינחס מושלו משל למה הדבר דומה למלך שעשה סעודה והזמין
את בני מדינתו ופקיד דלא ייתי ברנש פנאי. גמא דיסתמין עליה.
מן אאיתי (!) ^bפרולטין חי'פין. ומן דאיתי מובלין רטיבין. ומן דאיתי
25 קנסין וקצנין. פקיד מלכא ואמ' כל בר נש ובר נש. על מא דאיתי
ירבע. אלו שהיו מסובין על העצים ועל האבנים. אמרו כך הוא
שבחו שלמלך. [136^b] שאנו מסובין על העצים ועל האבנים. אמ'
להן המלך. לא דייכם שניבלתם פלטין שלי. שעמדה עלי בכמה
יציאות. ואתם קושרין עלי קתיגור. כך לעתיד לבוא עתידין
30 חרשעים לומ'. כך היינו מצפין לישועתו שלהקבה. אמ' להן שוטיין.
עולם שהייתם בו. לא בעל' הרע הייתם.¹ הן כלכם קודחי אש

¹ Is. L, 11.

^a פיר' אנגריא. ^b פיר' כסאי (!) מצוירין.

CLXC. תנו רבנן. מעשה באמו שלר' טרפון. שיצאת ליטיול בתוך חצירה בשבת. ונפסק קורדיקין שלה. הלך ר' טרפון והניח שתי כפות ידיו תחת פרסותיה והיתה מהלכת עליהן. עד שהגיעה למטתה. פעם אחת חלה ונכנסו רבותינו לבקרו. אמרה להון צלון על טרפון ברי שהוא מכבדני. אמרון לה ומא הוה עביר 5 ביד ותנית להון עובדא. אמרין אפלו הוא עושה כן אלף אלפי פעמים. עדיון לחצי הכבוד לא הגיע.

CLXCI. מעשה. תנו רבנן. אמיה דר' ישמעאל קבילת עילאוי גבי רבנן אמרה להון לימרו בישמעאל בר' שאינו מכבדני. באותה שעה נתכרכמו פניהם של רבותינו. אמרין אפשר דר' ישמעאל מבסר 10 אמיה. אמרין לה ומא הוא עביר ביד. אמרה להון כיון [135^a] שהוא בא מבית תלמודו אני מרחצת את רגליו. ומבקשת לשתות. ואינו מניחני. אמרין הואיל הוא רצונה הוא כבודה. אימיה דר' טרפון אפלו הוא עושה לה כן אלף אלפי פעמים. עדיון לחצי הכבוד לא הגיע. ואימיה דר' ישמעאל הואיל והוא רצונה הוא 15 כבודה. ר' זעירא הוה מיצר סגון ואמ' הלואי היה לי אב ואם דאיקר יתהון. וכד שמע אלין טעמיה. אמ' מודנא לך רחמנא שאין לי לא אב ולא אם. לא כר' ישמעאל הוינא מקביל עלוי כעבד. (!) ולא כר' טרפון הוינא יכיל מעבד. אמ' ר' אבון פטור אני מכבוד אב ואם. דכד אתעברת ביה אמיה מת אביו. וכד ילידת 20 יתיה אימיה מיתת היא.

CLXCII. מעשה. תנו רבנן. ר' חנניה חברהון דרבנן. אמ' יש מי שהוא מאכיל אביו עגלים מפוטמים ויורש גיהנם. ויש מי שהוא כונדו לריחים ויורש גן עדן. כיצד מאכיל אביו עגלים מפוטמים ויורש גיהנם. 25

CLXCIII. מעשה באחד שהיה מאכיל אביו עגלים מפוטמים. חד זמן אמ' טליא לסבא. [135^b] לית את חאמי מא דעבד לי גבר פלן. לית אנא אזיל^a ומסבר (!) ליה. לית אנא אזיל^b ומזמי ליה. אמ' ליה אבוה לא תימר ליה כלום. בר טבין הוא דכותך. אמ' ליה סבא סבא אכול ושתוק. דכלביא אכלין ושתקין. 30 נמצא מאכיל אביו עגלים מפוטמים ויורש גיהנם. וכיצד כונדו

^a פיר' מבזה. ^b פיר' מקלל.

CLXXXVII. מעשה. תנו רבנן. שאלו התלמידים את ר' אליעזר. אמרו לו עד היכן הוא כבוד אב ואם' להן ולי אתם שואלין. צאו וראו מה עשה גוי אחד באשקלון. ושמו דימה בר נתינה. ^a ופט'רולי היה. והיתה אמו מסטרתו לכאן ולכאן. ולא הוה אמ' לה דויד אימא. פעם אחת נפסק ^b קורד'יקין שלה והושיט ידו ונתנו לה. כדי שלא תצטער. אמ' ר' חזקיה האבן שישב עליה אביו. לא ישב עליו מימיו. וכשמת אביו עשאה יראה.

CLXXXVIII. תנו רבנן. מעשה בישפה שלבנימין שאבדה ונפלה תחת ידו. אמרו למי יש כמות. אמרו לדימה בן נתינה. הלכו והסיחו עמו. ופסקו עמו במאה זהובים. עלה להביא ^a [134] להן. ומצא אביו ישן. ורגלו מונחת על התיבה. ויש אומרים מפתח התיבה מצאו תחת מראשותי אביו ולא רצה לצערו. אמ' להן לעתותי ערב. דמו שאינו רוצה בכך. הוסיפו לו ששים רבוא שכר. ורב כהנא אמ' שמונים רבוא שכר. אמ' להן לעתותי ערב. לערב באו אליו והביאו הממון בידם. אמ' להן מה באתם לפרוע ממני שכר כבוד אבא. מא אנא מזבין כבוד אבא בפרוטין אלו. חס לי איני נוטל אלא מה שפסקתי עמכם בראשונה. לשנה אחרת נתן לו המקום שכרו. נולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו אמ' להן יודע אני בכס. שאם אני מבקש כל ממון שבעולם. הרי אתם נותנין לי. אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא. אמ' ר' חנינה ומה מי שאינו מצווה ועושה כך. מצווה ועושה על אחת כמה וכמה. כי אתא רב דימי אמ'. פעם אחת היה לבוש ^c סר'יקין שלזהב. ויושב בין גדולי רומי. ובאת אמו וקרעתה ממנו. וטפחה לו על ראשו. וירקה בפניו. ולא הכלימה.

CLXXXIX. ^b [134] מעשה. תנו רבנן. ר' טרפון הוה ליה ההיא אימא זקינה כל אימת דהות בעיא למיסק ^d לפוריא ^e גח'ין לה וסלקא עליה. אתא משתבח בבי מדרשא. אמרו לו עדיין לחצי הכבוד לא הגעת. כלום זרקה ארנקך לים ולא הכלמתה.

^a פיר' ושר הטבתים. ^b פיר' מנעלה. ^c פיר' בגד מצויר בזהב. ^d פיר' מטה. ^e פיר' נְשָׁתָה.

והיה מקצר בתפלתו. אמרו לו תלמידיו. רבינו ראיתה פלוני שקיצר בברכותיו. כדי שיאמרו קצרן הוא. אמ' להן כלום קצר יתר ממשה רבינו. שנ' אל נא רפא נא לה.¹

CLXXXVI. מעשה. תנו רבנן. זה הוא שאמ' הכת' אם

- נבלת בהתנשא.² בן עזאי אומ' אם נבלת עצמך בדברי תורה. סופך⁵ להתנשא בהן. ואם זמותה יד לפה. אם נזדמזמו אחריו דברים. יד לפה. חד ידע תריין לא ידעין. ור' עקיבה אומ' מי גרם לך להתנבל בדברי תורה. על שנשאת עצמך בהם. כי הא דר' הוה עבר על חד סימוניא. יצאו בני סימוניא לקראתו. אמרו לו רבינו תן לנו אחד^a שיהא דן את דינינו. ושונה משנתינו ומאיר עינינו.¹⁰ יהב להון ר' לוי בר סיסרי. מיד עשו לו בימה גדולה [133^a] והושיבו אותו למעלה. טפת (!) דעתו עליו ונתעלמו דברי תורה ממנו. אתון למשאל ליה שאלות. ולא ידע למתיב. אמרי ליה גידמת במה חולצת. ולא ידע מה להשיב. רקקה דם מה הוא. ולא ידע. אמרין דלמא לית בר אלפן הוא. בר אגדה הוא. אמרון ליה מה הוא¹⁵ דין. דכת' אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת.³ אם אמת למה רשום. ואם רשום למה אמת. ולא ידע מה להשיב. כיון שראה צרתו צרה. השכים בבקר והלך לו אצל רבו. אמ' ליה מאי עבדו לך. אמ' ליה ר' אל תזכירני צערי. שאלות שאלו לי ולא יכלתי להשיבך. אמ' ליה ומא אינון. גידמת במה חולצת. אמ' לו ולא²⁰ היית יודע להשיב. אמ' ליה אפלו בשנייה אפלו בגופה. רקקה דם מה הוא. אמ' לו ולא היית יכול להשיבך. אמ' לו אם היה בו צחצוחית שלרוק הרי הוא כשר. ואם לאו פסול. אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת. אם אמת למה רשום. ואם רשום למה²⁵ אמת. אמ' לו ולא היית יודע מה להשיבך. אמ' לו רשום עד שלא נגזרה הגזירה. אמת משנגזרה הגזירה. מה הוא חותמו שלהקבה ר' ביבי בשם ר' אבון אמת. [133^b] ומהוא אמת. אמ' ר' שמעון בן לקיש אלק בראשון שלאותיות. מים באמצען. תיו בסופן. על שם אני ראשון ואני אחרון. אמ' לו ולמה לא השבת אותם. אמ' לו ר' עשו לי בימה גדולה והושיבני למעלה ממנה. וטפת רוחי עלי.³⁰ ונתעלמו דברי תורה ממני. וקרא עליו אם נבלת בהתנשא.

¹ Numb. XII, 13.

² Prov. XXX, 3.

³ Dan. X, 21

^a שיהיה.

CLXXXII. מעשה. תנו רבנן. ר' ישמעאל בר' יוסי סלק למצליא בירושלם. עבד בהדין ^a פלא'טיוס. חמיניה חד שמראי. אמ' ליה אן את אזיל. אמ' להו מסק מצליא בירושלם. אמ' ליה ולא טב לך מצליא בההוא טורא בריכא ולא בההיא ^b קלקלתא. אמ' ליה אימור לכם למה אתם דומין. לכלב שהוא לזהט אחר 5 הנבלה. כך לפי שאתם יודעין שע"ז טמונה תחתיו. דכת' ויטמן אתם יעקב. ¹ לפיכך אתם לזהטין אחריו. אמרין דין באעי סאיבא. וקם וערק בליליא.

CLXXXIII. מעשה. תנו רבנן. [132^a] שאל פלוספוס אחד את רבן גמליאל. אמ' לו כתוב בתורתכם. נתן תחן לו ולא ינע לבבך 10 בתחך לו. ² וכי יש לך אדם שהוא מבזבז נכסיו לאחרים. ואין לבו רע עליו. שמא יצטרך לבריות. אמ' לו אם בא אדם ללוות ממך מלויהו את. אמ' לו לאו. אם הביא לך את המשכון מלויהו את. אמ' לו 15 הין. אם הביא לך ערב שאינו כדאי מלויהו את. אמ' לו לאו. אם הביא לך ערב ראש המדינה מלויהו את. אמ' לו הין. והרי דברים קל וחומר. אם כשערבו בשר ודם מלויהו את. קל וחומר כשערבו מי שאמר והיה העולם. על אחת כמה וכמה.

CLXXXIV. מעשה. תנו רבנן. מעשה ששילחה מלכות לקיצרה שלפעור. אמרו לכו ובדיקו קבורתו שלמשה. ובואו 20 והודיעונו היכן הוא. הלכו להן לקיצרה שלפעור. והיו בודקין אותו למעלן. ורואין אותו למטן. בודקין אותו למטן. ורואין אותו למעלן. נחלקו חצין למעלן. וחצין למטן. למעלן היו רואין אותו שלמטן. ולמטן היו רואין אותו שלמעלן. לקיים מה שנ' ולא ידע איש את קבורתו. ³

CLXXXV. תנו רבנן. [132^b] מעשה בתלמיד אחד שעבר לפני 25 התיבה לפני ר' אליעזר. והיה מאריך בתפלתו. אמרו ליה תלמידיו רבינו ראית פלוני שהאריך בברכותיו. בדי שיאמרו מברכן הוא. אמ' להן כלום האריך ממשה רבינו. שנ' ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה. ⁴ שוב. מעשה בתלמיד אחד שעבר לפני ר' אליעזר.

¹ Gen. XXXV, 4. ² Deut. XX, 10. ³ ibid. XXXIV, 6.

⁴ ibid. IX, 9.

CLXXIX. מעשה. תנו רבנן. ר' פתרא הוה ליה ההוא תלמידא. דהוה תני ליה ארבע מאה זמנין. זמנא חדא אמרו ליה איכא מילתא דמצוה. תנא ליה ולא גמר. אמ' ליה הידנא מאי שנא. אמ' ליה מההיא שעתא דאמרו ליה למר דאיכא מלחא דמצוה אסחתה לדעתאי. אמינא השתא קאי מר. השתא קאי מר.⁵ אמ' ליה הב דעתוך דאתני לך. תנא ליה ארבע מאה זמני אחריני גמר. נפק [131^a] בא קלא. אמרה ליה. ארבע מאה שני ניהא לך דיתוספון על חיידך. או דתזכי את ודרך לעלמא דאתי. אמ' בעינא דאזכי אנא ודרי לעלמא דאתי. אמ' הקבה תנו לו זו וזו.

CLXXX. מעשה. תנו רבנן. ר' מאיר המא חד שמראי.¹⁰ אמ' ליה ממך את. אמ' ליה מיוסף. אמ' ליה לא. אמ' ליה וממך דמן אנן. אמ' ליה מיששכר. אמ' ליה מן הן משפחה. אמ' ליה מן דין קראה ובני יששכר תולע ופיה ויוב ושמרון.¹ אלין שמראי אתקרון על שם שמרון. אזל ליה גבי איפטרפא דידהון. אמ' ליה אמ' לי כהנא דיהודאי חדא מלחא. ואנא חמייה טאבות. אמ' ליה¹⁵ ומא היא. תנא ליה עסקיה. אמ' ליה חיידך דמן יוסף אפקך. וליששכר לא אעלך.

CLXXXI. מעשה. תנו רבנן. עובדא הוה בדרומא. דהוה תמן חד פנדקי והוה קאים לביש זוגי בליליא. ואמ' למן דהוי תמן קומו פוקו לכוון.^a דלואיתא איעברה לה. והוון נפקין²⁰ ולסטאי קדמין להון ומקפחין להון ועילין ופלגין עמיה. חד זמן אזל ר' מאיר דפרק תמן. קם ההוא רשיעא ולבש זוגי ואמ' [131^b] לר' מאיר קום פוק לך דלואיתא איעברה לה. אמ' ליה ר' מאיר אית לי אחא ואנא מסכי ליה. אמ' ליה והיכן הוא. אמ' ליה בכנשתא. אמ' ליה מאי שמיה ואנא אזיל וקרי ליה. אמ' ליה טוב. כל ההוא²⁵ ליליא הוה ההוא פנדקאה^b גידא בישא אזיל וצוח על תרעה דכנשתא טוב טוב. ולא הוה בר נש עני ליה. בצפרא קם ר' מאיר ושוי טעניה אחמרא דייזיל ליה. אמ' ליה. ואן הוא אחך דאמרת. אמ' ליה חזי ליה וירא אלהים את האור כי טוב.²

¹ Gen. XLVI, 13.

² ib. I, 4.

^a פיר' שיירות. ^b פיר' זקן אשמה.

ומת אמ' לו רצונך שתסעיד אצלי. אמ' לו הין. לאחר שאכלו
ושתו. אמ' לו כוס שלברכה אתה שותה. או ארבעים זהובים אתה
נוטל. אמ' כוס שלברכה אני שותה. יצתה בת קול ואמרה כוס
שלברכה שווה ארבעים זהובים. אמ' ר' יצחק עד אן (!) ושנה לאותה
המשפחה. וקוראין לה משפחת ברלויאניס. 5

CLXXVII. מעשה. תנו רבנן. רב הונא הוה ליה ארבע
מאה דני חמרא^a ותקוף. [130^a] על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא
חסידא ורבנן. ואמרי לה רב אדה בר אהבה ורבנן. אמרו ליה
ניעיין מר במליה. אמ' מאי חשידנא עליכו דעבדי מלתא בלא
דינא. אמרו ליה ונחשוד מרי עלמא דעביד מלתא בלא דינא. אמ'
להו מאי שמיע לכו. אמרו ליה שמיעא לן. דלא קא יהיב מר
שבשתא לאריסיה. אמ' להו ומאי. קא שבקו לי מידי מניה.
אמרו ליה הינו דאמרי אינאשי בתר גנבא גנוב טעמא טעום.
מכאן ואילך קביל עליה וקא יהיב. איכא דאמרי הדר חלא והוה
חמרא. ואיכא דאמרי יקר חלא. וזבין חלא בדמי חמרא. 10 15

CLXXVIII. מעשה. תנו רבנן. עולא ורב חסדא הוו קא
חלפי ואזלי אפיתחא דבי רב הונא בר נחילאי. נגד רב חסדא וקא
מיתנח. אמ' ליה מאי קא מיתנח מר. דאמרי רב אנחה שוברת
חצי גופו שלאדם. אמ' ליה לא בעינא איתנוחי אביחא כי האיי
דיהוה סמיכי עליה ארבע מאה^c גלימי דרבנן. והוה להו שיתין
אפיתחא דהוה אפיין ושדיין נהמא ביממא ובליליותא. והוו מפקי חטי
וסערי ונהמא ושדו אבבא. [130^b] ותלו כיסי בלא^d שצציהו אבאבא.
והוו להו תרי פתחי. דמן דיהוה צריך עייל בהא ושקי. ונפיק
באידך. כי היכי דלא נכסף. והשתא חזיתיה בחרבא ולא בעינא
דאיתנח. אמ' ליה הכי אמ' ר' יוחנן מיום שחרב בית המקדש.
נגזר על בתיהן שלצדיקים שיחרבו. שנ' באזני יוי צבא' אם לא
בתים רבים לשמה יהיו.¹ חזייה דלא הוה קא מיתבא דעתיה. אמ'
להו דיו לעבד שיהיה כרבו. אמ' רב נחמן בר יצחק עתיד הקב"ה
להחזירן ליישובן. שנ' שיר המעלות הבוטחים בימי כהר ציון לא
ימוט לעולם ישב.² מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירו ליישובו. אף
בתיהן שלצדיקים עתיד הקב"ה להחזירן ליישובן. 20 25 30

¹ Isa. V, 9. ² Ps. CXXV, 1.

^a פיר נחמין. ^b פיר שריגים. ^c פיר סדינן. ^d פיר בלא קשרים.

וסלקת העפר ממני. אמ' לו ר' לא הייתי יודע שאתה ישן בו.
 אמ' לו ר' מפני מה היית אומ' הגיע זמן תחית המתים. וכי כבר
 הגיע זמן תחית המתים. עד ^a אֵן לא הגיע. אלא לפי שהרגזתני
 והעמדתני ממקומי. קודם זמן קץ לפיכך אמרתי. כדי שתבין.
 אמ' לו ר' אתה אמרת לי שמת. אתה. ומת אינו מרקיב. אמ' לו ⁵
 ולא קריתת ספר משלי. לא כך אמ' שלמה בחכמתו חי בשרים לב
 מרפא ורקב לעצמות קנאה. ¹ אני מימי לא עמדתי [129^b] על מדותי.
 ולא היה בלבי קנאה על חבירי. ולא עוד אלא מימי לא ספרתי
 בבית הכנסת. ולא בבית המדרש. אלא כְּנָתִי לבי ואזני לשמוע
 דברי תורה לקיים מה שנ' ושומע לי ישכון בטח. ² אמ' לו ר' נחמן.
 ר' רצונך אבנה לך קובה ותישן בה. אמ' לו אל תנידני ואל תזיזני
 ממקומי. לפי שברשות קברוני. אלא החזיר העפר שסלקת למקומו.
 והניחני עד שיקיים הקִבָּה דברו לנו. וידעתם כי אני יוֹי בפתחי
 את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי. ³ מיד עשה לו
 כמו שצוה והניחו. והיה מתעצב ומצטער כל היום כולו. ואמ' אוי ¹⁵
 לי שמא הרגזתי לאותו צדיק בחזירת העפר. באותה הלילה ראה
 בחלום שהיה ישן בארון חדש וזיו פניו מבהיק כזוהר הרקיע.
 והוא קורא פסוק זה. אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי
 יום יום לשמר מזוזות פתחי. ⁴ מיד נתן שבת והודייה לפני הקִבָּה
 שמשלם שכר טוב לחסידיו. יתברך שמו שלהקִבָּה שאינו מקפח ²⁰
 שכר כל בריה. ומה הוא זה בשביל שניהג עצמו בשתיקה. ולא
 היה עומד על מדותיו. כך שילם לו הקִבָּה. הַרְגִיל בתורה. [129^b]
 [בתורה] ומגדל בניו לתלמוד תורה. ומהלך בענוה. ובגמילות
 חסדים. על אחת כמה וכמה.

CLXXVI. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא לר'. ²⁵
 ומי שברא הרים לא יצר רוח. ומי שברא רוח לא יצר הרים. שנ'
 כי הנה יוצר הרים ובורא רוח. ⁵ אמ' ליה שוטה שפל לסופיה. יוֹי
 צבאות שמו. אמ' ליה קבע לי זמנא דמהדרנא לך תיובתא. איתיב
 ר' בתעניתא תלתא יומי. הוה יתיב ר' וקא באעי ^b מְבָרָא. אמרי
 ליה מינא דקאים אבבא. קרי אנפשיה ויתנו בְּרוּתִי ראש ולצמאי ³⁰
 ישקוני חומץ. ⁶ אמ' ליה ר' מבשר טובות אני. אויבך נפל מן הגג

¹ Prov. XIV, 30. ² Prov. I, 33. ³ Ezek. XXXVII, 13.

⁴ Prov. VIII, 34. ⁵ Amos IV, 13. ⁶ Ps. LXIX, 22.

^a כלומ' עדיין. ^b פיר' לאכול.

מעשיר. ויש מזל לישראל. ור' יוחנן אומ' אין מזל לישראל. ואזדא ר' חנינא לטעמיה דאמ' ר' יוחנן מניין אין מזל לישראל. שנ' כה אמר יוי אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו¹ כי יחתו הגוים מהמה. וישראל לא יחתו. ואף רב אמ' אין מזל לישראל. שנ' ויוצא אותו החוצה.² אמ' לפני הקב"ה רבונו שלעולם נסתכלתי באצטגנינות שלי ואינו ראוי לי. אמ' לו צא [128^a] מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל. מאי דעתך דקאי צדק במערב. מהדרנא מוקינא ליה במזרח. משום דהוה יאתיב אברהם במזרח. והוה ליה צדק במערב. והינו דכת' מי העיר ממזרח.³

CLXXIII. תנו רבנן. מעשה באדם אחד שנזקק לאשה אחת. ואמ' לה לאי זה מקום תלכי. והיתה אותה אשה כשרה. הלכה ואמרה לאשתו. והלכה אשתו לאותו מקום ונזקק לה. אחר כך תהה ובקש למות. אמרה לו אשתו מפתך אכלת. ומכוסך שתיתה. אלא מי גרם שאת גס רוח. הוי שאוי לבני אנשא.

CLXXIV. תנו רבנן. מעשה ברוביה אחת שנשבית היא ועשר שפחותיה. נטלה יוני אחד והיתה מתגדלת בתוך ביתו בא בעל החלום ואמ' לו הוציא רוביה זו מביתך. אמרה לו אשתו אל תוציאנה. שוב בא בעל החלום ואמ' לו הוציא רוביה זו מביתך. ואם אתה מוציאה מוטב. ואם לאו הריני הורגך. עמד והוציאה מביתו. והיה מהלך אחריה. אמ' אלך ואראה מה יהיה בסופה שלרוביה זו. כשהיתה מהלכת בדרך. הלכה [128^a] וישבה לה על העין צמאה. ירדה לשתות מן העין. כיון שהניחה ידה על הכותל. יצא עליה^a הכעוס ונשכה ומתה. והיתה צפה על פני המים. ירד ונטלה וקברה. באו ואמ' לאשתו בתי לא כעס עליהן (!) אלא אביהן שבשמים.

CLXXV. תנו רבנן. מעשה בר' נחמן בר יצחק שהיה לו תל עפר בתוך שדהו. העמיד פועלין לסלק את התל. כשהן חופרין בו. עד (!) שקפץ אדם אחד מתוך התל. והיה יושב ומתנווד. מיד רצו הפועלין והודיעו לר' נחמן. באו ומצאו. אמ' לו מי אתה. אמ' לו מת אני מן העולם הזה שאתה חי בו. מפני מה ציערתני

¹ Jer. X, 2. ² Gen. XV, 5. ³ Isa. XLI, 2.

^a פיר' שרף.

שאני מצטער בעצמי. אלא שהזכרתני צערו שלא יוב. נכנס ר' יוסי וישב לפניו. אמ' לו ר' רצונך אומ' לפניך דבר אחד. אמ' לו אמור. אמ' לו אהרן הכהן היו לו שני בנים ומתו ביום אחד. וקבל תנחומין. שנ' וידם אהרן.¹ ואין שתיקה אלא תנחומין. אף אתה ר' קבל תנחומין. אמ' לו לא דיי שאני מצטער בעצמי אלא⁵ שהזכרתני צערו שלא אהרן. נכנס ר' שמעון וישב לפניו. אמ' לו ר' אומ' לפניך דבר אחד. אמ' לו אמור. אמ' לו דויד מלך ישראל היה לו בן ומת. וקבל תנחומין. ומניין שקבל תנחומין. שנ' וינחם דויד את בת שבע אשתו.² אף אתה ר' קבל תנחומין. אמ' לו לא דיי שאני¹⁰ [127^a] מצטער בעצמי. אלא שהזכרתני צערו שלדויד המלך. נכנס ר' אלעזר בן ערך וישב לפניו. כיון שראהו אמ' לַשָּׁמַשׁ טוֹל כְּלִי לִפְנֵי לַמֶּרְחָק. מפני שאדם גדול הוא. ואיני יכול לעמוד בו. נכנס וישב לפניו. אמ' לו ר' אמשול לך משל למה הדבר דומה. לבעל הבית שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה צועק ובוכה. ואומ' אימתי יצא פקדון זה שלם. אף אתה ר' היה לך¹⁵ בן. קרא מקרא. תורה. נביאים. וכתובים. שנה משנה. מדרש. הלכות. והגדות. ושמש חכמ' הרבה ונפטר מן העולם בלא חטא. עמד ונשקו על ראשו ואמ' לו אלעזר בני ניהמתני כדרך שבני אדם מתנחמין.

CLXXII. תנו רבנן. מעשה בר' ינאי ור' יוחנן. שהיו יושבין²⁰ בפילי שלטבריה. והיו שם שני^a אסטרוגלין ראו שם שני יהודים הולכין למלאכתן אמרו אותן שני האסטרוגלין. שני יהודים הללו אינן נכנסין. אלא הנחש שורפן. שמע ר' ינאי ור' יוחנן מה שאמרו וישבו על פתח המדינה לידע אם נכנסין. אם לאו. [127^b] ואותן שני האנשים חזרו ממלאכתן ונכנסו וראו אותן ר' ינאי ור' יוחנן. ואמרו²⁵ לאותן האסטרוגלין לא אמרתם ששני אנשים הללו יוצאין ואינן נכנסין שהנחשים שורפן. אמרו להן היין. אמרו להן הרי יצאו בשלום ונכנסו בשלום. והיו אותן שני האסטרוגלין מביטין בהן. אָמְרוּ לֵהֶן אָמְרוּ לָנוּ מַה עֲשִׂיתֶם הַיּוֹם. אמרו להן לא עשינו כלום. אלא כשם שהיינו למדים לעשות. קרינו את שמע והתפללנו. אמרו³⁰ להן יהודים אתם. ואין אסטרוגילא מתקיימת בכם. שנ' ואתה לא כן נתן לך יי' אלהיך.³ איתמר ר' חנינא אומ' מזל מחכים. ומזל

¹ Levit. X, 3. ² II Sam. XII, 24. ³ Deut. XVIII, 14.

^a כלומר חוזי כוכבים.

לאכסניא. אלו היה לך ^a דבר רע. קפץ ובא לירש אוסיא שלך. כמה
 בינינו לבינו. אנחנו נתננו נפשינו עליך ולא הנחנוך. והוא לא בא
 לראות בצרתך. ועכשו אם ישמע שאירע בך דבר. הוא עתיד
 לבוא עלינו ולחלוק עמנו. באותה שעה אמ' להן כך וכך שאינו
 יורש משלו כלום. אמרו לו משאת מת מי מרחקו. אמ' להן קראו
 5 אותו ואני מרחקו. אמרו לו אין בידך כלום. יש בירושלם נשיא
 גדול ורבן יוחנן בן זכאי שמו. הוא מסייע אותו. ומשאת מת
 הוא בא עלינו בדין. ואומ' מי יאמ' שריחקו אביו. ואנו מוציאן
 את הכתב. והוא אומ' ^b פלסטיין הוא. ואתם עשיתם אותו. ואנו
 10 באין לידי דינין. אמ' להן הואיל ואמרתם כך. שהוא לפני רבן
 יוחנן בן זכאי והוא מתהלל בו. אני עולה ומרחקו לפניו. באותו
 שעה הציעה לו בניו ^b [126] בסרטנה. והרכיבוהו. ונכנס לירושלם
 בערב שבת. אמ' איני מרחקו אלא בשבת בתוך בית המקדש. בשעה
 שכל בני אדם בטלים מכוונסין בה. מה עשה הורקנוס. נכנס וישב
 15 לו בבית המקדש. מיד נכנסו כל בני ירושלם כלימודן לשמוע
 מדרש. והיה ר' אליעזר דורש באותה שבת. מיד נכנס ר' אליעזר
 וישב על כסאו. ועמד החזן לפניו לדרוש. אביו ראה אותו עטוף
 טליתו מיד נבעת מפניו שהיה סבור שיצא לתרבות רעה.
 כיון שראה אותו יושב על כסאו ודורש. עמד הורקנוס על הספסל.
 ואמ' לפני בני ירושלם. אליעזר בני לנדותך באתי ולרחקך מירושתי.
 20 עכשו הרי אני מוסיף לך שני חלקים יתר על אֶחֶיד. אמרו רבותינו
 הפרשה הזאת חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה.¹

CLXXI. מעשה. תנו רבנן. כשמת בנו של רבן יוחנן בן
 זכאי. נכנסו תלמידיו לנחמו. נכנס ר' אליעזר וישב לפניו. אמ' לו היה
 25 רצונך אומ' לפניך דבר אחד. אמ' לו אמור. אמ' לו אדם הראשון היה
 לו בן ומת וקבל עליו תנחומין. ומניין ^a [126] שקבל עליו תנחומין.
 שנ' וידע אדם עוד את אשתו.² אף אתה ר' קבל תנחומין. אמ' לו
 לא דיי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרתני צערו שלאדם הראשון.
 נכנס ר' יהושע וישב לפניו. אמ' לו. ר' רצונך אומ' לפניך דבר
 אחד. אמ' לו אמור. אמ' לו איוב היו לו ^c בנים ומתו כולן ביום
 30 אחד. וקבל תנחומין ומניין שקבל תנחומין. שנ' יוֹי נתן ויוֹי לקח
 יהי שם יוֹי מבורך.³ אף אתה ר' קבל תנחומין. אמ' לו לא דיי

¹ Ps. XXXVII, 15. ² Gen. IV, 25. ³ Job. I, 21.

a לו. b פיר' כִּזְב. c ז' בנים וג' בנות.

CLXX. תנו רבנן. מעשה בר' אליעזר בן הורקנוס שהיה
 בן ^aפול'יט. והיה אביו זקוק לעסקי מלכות ולעסקי ^bהאיסר'טקטין
 כיון שהרגיש אביו שלר' אליעזר בהן. שהן באין עליו. אמ' לבניו
 מה אתם יושבין. נעמוד ונברח מפני אלו. קרא לעבדיו ושמשיו.
 אמ' להן הביאו הבהמה והגמלים. מיד טענו כל הכלים על הגמלים.
 5 וברחו הורקנוס ובניו למקום אחר. ור' אליעזר לא הלך עם אביו.
 אלא ברח לירושלם. ולא נטל בידו לא ככר ולא מעות. ולא כלום.
 אלא נכנס לירושלם כמו עני. כיון שנכנס ראה רבן יוחנן בן זכאי
 יושב ומלמד תורה. והתלמידים יושבין לפניו. כיון שהיו גומריין
 את הפרק. היה אומ' להן הגדה. אחר כך היה אומ' להם משנה.
 10 נכנס וישב אצל רבן יוחנן בן זכאי. עשה לפניו שתיים שלוש שבתות.
 ובא לדבר כנגד התלמידים בדברי תורה. ורבן יוחנן בן זכאי
 והתלמידין מריחין את פיו סרוח. והיו מטמינין בדבר. ולא היו
 אומריין זה לזה. שוב היה בא לדבר והיה ריח פיו סרוח. ידע
 15 רבן יוחנן בן זכאי שאין ריח רע שבתוך פיו אלא מן [125^a] הרעב. שלא
 היה נותן לתוך פיו כלום. אמ' רבן יוחנן בן זכאי לתלמידים
 בחייכם שתבדקו את הדבר. ותדעו מה עסקו שלתלמיד זה. אם
 רעב ואם אוכל. והיו מחזרין בכל ירושלם. ושואלין לפנדקין. כלום
 יש חבר בכאן אכסנאי. והיו הולכין לשוק אחר ושואלין לאשה
 20 אחרת. ואומריין לה יש כאן אצליך חבר אחד אכסנאי. אמרה להן
 הין. אמרו לה יש לו כלום כאן. אמרה יש לו שק אחד הניחו
 אצלי והלך. אמרו לה אנו מבקשין לראות אותו. מיד הביאה
 אותו לפניהם. פתחו אותו ומצאו אותו מלא אדמה. מן הארץ.
 שהיה נותן ראשו לתוכו ומוצץ שני ^cב'לין. ועמד עליהן עד
 25 שהסריח פיו. הלכו ואמרו לרבן יוחנן בן זכאי. והיה תמיה על
 הדבר. וראה צדק (!) שהיה בר' אליעזר. שלא תבע מיד אדם כלום.
 כיון ששמע רבן יוחנן בן זכאי כך. קבע לו מעות הרבה כדי שיהיה
 אוכל ושותה עד שיתרפא ריח פיו. עשה לפני רבן יוחנן בן זכאי
 שנה ושתיים. ושלוש שנים. אחר כך חזר אביו שלר' אליעזר למקומו.
 30 כיון שבא למקומו. ישב חדש ראשון ושני. לא בא ר' אליעזר בנו
 אליו. [125^b] היה רע לו לומ' הניחוני והלך לירושלם. והיו אָחיו שלר'
 אליעזר אומריין לאביהן. רֵאָה מה עשה אליעזר בנך. הניחך והלך
 לו לירושלם. ולא היה צריך לך. אלא הרי הוא בירושלם אוכיל
 פטומות. ואתה מת מן הטלטול שניטלטלת וברחת מבית אביך

^a פיר' בִּזְרִית. ^b פיר' השלטים. ^c פיר' חתיכות.

עצמו מבית המדרש. דתנן בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד
לפניהן בבית המדרש. ואמ' להן מה אני לבוא בקהל. אמ' לו רבן
גמליאל אסור אתה. אמ' לו ר' יהושע מותר אתה. אמ' לו רבן
גמליאל הכת' אומ' לא יבוא עמוני ומואבי בקהל יוי.¹ אמ' לו ר'
5 יהושע וכי עמונים ומואבים במקומן הן עומדין. והלא כבר עלה
סנחריב מלך אשור ובלבל כל האומות. שנ' ואסיר גבולות עמים
ועתודותיהם שוסתי.² וכל דפאריש מרובא פריש. אמ' לו רבן
גמליאל והא כת' ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון.³ כבר חזרו.
אמ' לו ר' יהושע והא כת' ושבתי את שבות עמי ישראל.⁴ ועדיין
10 לא שבו. והתירוהו לבוא בקהל. אמ' רבן גמליאל השתא איזיל
ואפייסיה לר' יהושע אזל. חזינהו^a לאשיתא דבותיה (!) דמישחרן.
אמ' ליה מכתלי ביתך ניכר שפחמי אתה. אמ' לו אוי לדור שאתה
פרנסו. שאין אתה יודע בצערן שלתלמידי חכמים. ובמה הן
ב^b עסיקין. אמ' לו נעניתי לך מחול לי. ולא השגיח בו. עשה בשביל
15 כבוד בית אבא. אמ' לו מחול לך. סוף רבן גמליאל [124^a] מאי דריש.
ור' אלעזר בן עזריה מאי דריש. רבן גמליאל דריש כל תלמ' חכנ'
שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש. ור' אלעזר דריש לעולם
יעסוק אדם בתורה אפלו שלא לשמה. שמתוך שלא לשמה בא
לשמה. שלח ר' יהושע לבי מדרשא מן דלבש מדא ילבש מדא.
20 ודלא לביש מדא יימר לגבר דלבש מדא. שלח מדך ואנא אלבשיה.
אמ' להו ר' עקיבה לרבנן^c טרוקו גאלי דלא ליתו עבדי דבי רבן
גמליאל ולטרדו למתיבתא. הדר שלח לבי מדרשא מזה בן מזה
יזה. ושאינו מזה בן מזה. ואמ' (!) למזה בן מזה. מימד מי מערה.
ואפרך אפר מוקלה. שלח ליה ר' עקיבה. רבינו נתפייסחה. כלום
25 עשינו אלא לכבודך. למחר אני ואתה משכימין לפתחו. אעפ' כן
לא אעברוה לר' אלעזר בן עזריה. אמרי היכי נעביר לידרוש רבן
גמליאל חדא שבתא. ור' אלעזר בן עזריה חדא שבתא. לא מקביל
רבן גמליאל עילויה. אלא מוטב לדרוש רבן גמליאל תרי שבי. ור'
אלעזר בן עזריה חדא שבתא. הינו דתנן. אמ' להן שבת שלמי
30 היתה. שבת שלר' אלעזר בן עזריה היתה. ואותו [124^b] תלמ'
ר' שמעון בן יוחאי הוה.

¹ Deut. XXIII, 4. ² Is. X, 13. ³ Jerem. XLIX, 6.

⁴ Amos. IX, 14.

^a פיר' תחלים. ^b מה הן נזונין. ^c פיר' סגרו הדלתות.

שנכנסו בעלי תריסין לבית המדרש. עמד השואל ואמ' תפלת
 ערבית רשות או חובה. אמ' [122^b] לו רבן גמליאל חובה. אמ' להן
 רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שתולק עלינו בדבר זה. אמ' לו
 רבי יהושע לאו. אמ' לו והלא משמך אמרו לי רשות. יהושע
 עמוד על רגליך ויעידו בדך. עמד ר' יהושע על רגליו. ואמ' כיצד
 5 אעשה. שאלמלא אני חי והוא מת. יכול החי להכחיש את המת.
 עכשו שאני חי והוא חי. יכול החי להכחיש את החי. היה רבן
 גמליאל יושב ודוֹש. ור' יהושע עומד על רגליו. עד שרננו כל
 העם ואמרו להצפית התרגמן ושתק. אמרי כמה נצעריה וניזול.
 10 בבכורות צעריה בראש השנה צעריה. במעשה דר' צדוק צעריה.
 הכא נמי קא מצעיר ליה. אלא תא נעבריה. מן נוקים. נוקים ר'
 יהושע. הוה ליה בעיל דביב. נוקים ר' עקיבה דלמא עניש ליה
 ולית ליה זכות אבות. נוקים ר' אלעזר בן עזריה. שהוא חכם.
 והוא עשיר. והוא עשירי לעזרא. שהוא חכם דאי מקשי ליה
 מפריק ליה. והוא עשיר דאבוה מפלח בי קיסר ואזיל הוא ומפלח
 15 כותיה. והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות. ולא מאצי
 עניש ליה. אמרו ליה ניקביל מר להוי ריש מתיבתא. אמ' להו
 עד דאיזיל ואימלוך [123^a] באנשי ביתי. אזל ואימלוך באנשי ביתיה.
 אמרי ליה דלמא מפייס להו ומעברי לך. אמ' לה גמירי מעלין
 בקדש ולא מורידין. אמרי ליה ודלמא עניש לך. אמ' להוי יומא
 20 חד במנא^a דמנְקרא ולימחר (!) ליתבר. אמרי ליה ויניק את. ההוא
 יומא בר תמני סרי שני הוה. איתרחיש ליה ניסא והוה ליה תמני
 סרי שְערי חואראתא הינו דתנן. אמ' להן ר' אלעזר בן עזריה הרי
 אני כבן שבעים שנה. ולא מאצי אמ' בן שבעים שנה. תנא בו
 25 ביום ביטלו שומרי בית המדרש. וניתנה רשות לתלמידים להכנס.
 דרש רבן גמליאל. כל תלמ' חכמ' שאין תוכו כברו אל יכנס לבית
 המדרש. ההוא יומא אתוסף כמה ספסלי דרבנן. אמ' ר' יוחנן
 פליגו בה אבא יוסי בן דוסתאי ורבנן. חד אמ' אתוסף בההוא
 יומא ארבע מאה ספסלי. ואידך אמ' שבע מאה ספסלי. חלש
 30 דעתיה דרבן גמליאל אמ' דלמא חוס ושלום מונע תורה מישראל
 הוא. אחוו ליה בחלמיה^b חצְבי חיורארי דמלך^c סריקאתא. ולא
 היא ליתוב דעתיה הוא דאחוו ליה. ולא היתה הלכה בבית
 המדרש שלא פירקוה אותו היום. עדיות בו ביום נשנית. וכל בו
 ביום [123^b] דאמרינן. ההוא יומא איתמר. ואף רבן גמליאל לא מנע

^a פיר' מרגלית. ^b פיר' חביות גדולות. ^c פיר' ריקנים.

CLXVII. תנו רבנן. מעשה וחלה בנו שלרבן גמליאל. שיגר שני תלמידיו אצל ר' חנינה בן דוסא. לבקש עליו רחמים. [121^b] כיון שראה אותם עלה לעלייה ובקש עליו רחמים. ובירידתו אמ' להן לכו שחלצתו חמה. אמרו לו וכי נביא אתה. אמ' להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי. אלא כך מקובל אני. כיון ששיגרה תפלתי בפני. יודע אני שמקובל. ואם לאו יודע אני שהוא מטורף. ושבתי וכתבו אותה שעה וְכִיּוֹנָה. וכשבאו אצל רבן גמליאל אמ' להן העבודה לא הוספתם ולא חסרתם. באותה שעה חלצתו חמה. ושאלני מים לשחות.

CLXVIII. מעשה. תנו רבנן. בשעת זקנותו שלר' יהושע נכנסו תלמידיו לבקרו. אמ' להן. בני מה חידוש היה בבית המדרש היום. אמרו לו תלמידים אננו ומימך אננו שותים. אמ' להן חוס ושלוש אין דור חכמים יתום. שבת שלמי היתה. שלרבי אלעזר בן עזריה. היכן היתה הגדתו. אמרו לו הקהל את העם. מה דרש בה אנשים באים ללמוד. ונשים באין לשמוע. הטף למה הן באין. ליתן שכר טוב למביאייהן. אמ' להן מרגלית טובה היתה לי בידכם. ובקשתם לאבדה ממנו. אלמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי. ועוד דרש דברי חכמים כדרבונות וכמשמרות נטועים בעלי [122^a] אסופות¹ מה דרבן זה מכוין את הפרה לְתַלְמֵהָ. להביא חיים לעולם. כך דברי חכמ' מכוונין את האדם לדברי המקום. או מה הדרבן הזה נוח ומיטלטל כך דברי חכמים נוחין ומיטלטלין. ת"ל וכמשמרות נטועין. או מה מסמר זה הין חסר הין יתר. כך דברי תורה הין חסרין הין יתירין. ת"ל בעלי אסופות. אלו מטמאין. ואלו מטהרין. אלו אוסרין. ואלו מתירין. אלו פוסלין. ואלו מכשירין. אשב אני ולא אשנה. ת"ל נתנו מרוצה אחד. אֵל אחד נתנן. פרנס אחד אמרן. מפי רבון כל המעשים ב"ה. אף אתה עשה אזנך^a כארפכסת. והכניס בהן דברי מטמאין. ודברי מטהרין. דברי אוסרין. ודברי מתירין. דברי פוסלין. ודברי מכשירין.

CLXIX. תנו רבנן. מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע. ואמ' לו תפלת ערבית רשות או חובה. אמ' לו רשות. בא לפני רבן גמליאל. אמ' לו חובה. אמ' לו והלא ר' יהושע אמ' לי רשות. אמ' לו המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש. כיון

¹ Eccles. XII, 12.

^a פיר' משפך.

עליו. ולא מצאו נר ששבת. אלא ההוא שנדלק לשבת. ונשאר עד מוצאי שבת. עליו ועל כיוצא בו כת' ותגזר אומ' ויקם לך.¹

CLXIV. תנו רבנן. מעשה במקום אחד שהיה בו ערוד. והיה מזיק [120^b] את הבריות. באו והודיעו לר' חנינה בן דוסא. אמ' להן הִרְאֵנוּ לִי אֶת חורו. הלכו והראו לו את חורו. ונתן עקיבו על פי חורו. ויצא והכישו ומת אותו ערוד. נטלו על כתיפו והביאו לבית המדרש. אמ' לתלמידיו בני ראו שאין ערוד ממית. אלא חטא ממית. באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד. ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינה בן דוסא. ר' שמעון בן אלעזר אומ' תינוק בן יומו חי משמרין אותו מפני החלדה ומפני הנחשים שלא ינקרו את עיניו. ארי רואה אותו ובורח. מת אפלו כעוג מלך הבשן משמרין אותו מפני החלדה ומפני הנחשים שלא ינקרו את עיניו. הא כל זמן שאדם חי. מוראו מוטל על הבריות. מת ניטל מוראו מעל הבריות. הדא היא דכת' ומוראכם וחתכם.²

CLXV. תנו רבנן. מעשה בר' חנינה בן דוסא שהיה עומד בתפלה. בא ^a חברֵבֶר ונכרך על רגליו. ראו כל התלמידים וברחו. והוא עמד ולא הפסיק תפלתו. מה עשה אותו חברבר נשכו ונפל ומת. לאחר זמן נכנסו [121^a] תלמידיו. וראו חברבר נופל ומת. ור' חנינה בן דוסא עומד ומשלים תפלתו. לאחר שהשלים. אמרו לו תלמידיו רבינו לא הרגשת בו' אמ' להן יבוא עלי אם הרגשתי בו. אמ' ר' יצחק ביר' אלעזר ברא לו הקבה מתחת כפות רגליו מים. לקיים מה שנ' רצון יראיו יעשה.³ אמרו אוי לו לאדם שפגע בו חברבר. ואוי לו לחברבר שפגע בו חנינה בן דוסא.

CLXVI. תנו רבנן. מעשה בר' חנינה בן דוסא שירד ללמוד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי. חלה בנו שלרבן יוחנן בן זכאי.²⁵ אמ' לו. חנינה התפלל עליו. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים והיה. אמ' אם הִטִּיחַ בן זכאי ראשו בקרקע כמה פעמים. אין משגיחין עליו. אמרה לו אשתו וכי חנינה גדול ממך. אמ' לה לאו. אלא הוא דומה כעבד לפני מלך. ואני דומה כְּשֶׁר לִפְנֵי מֶלֶךְ.³⁰

¹ Joh. XXII, 28. ² Gen. IX, 2. ³ Ps. CXLV, 19.

^a פד' ערוד.

אמ' לו אני. כיון שיצא לרחוב העיר. הרגיש בו שירד ממנו. וראה
 שלהבת עולה לרקיע. ושמע קולו שהוא אומ' לו. חנינה חזור בד
 כבר נתנסיתה ונמצאת שלם. שוב איך אנו מצערין אותך. שכך
 שמעתי שאומרין עליך ואשים דברי בפיד ובצל ידי כסיתך.¹

CLXII. מעשה. תנו רבנן. מעשה בביתו שלנחוניא [119^b] חופר 8
 שיחין. שנפלה לבור גדול. באו והודיעו לר' חנינה בן דוסא. שעה
 ראשונה אמר שלום. שניה אמ' להן שלום. שלישית אמ' להן עלתה.
 אמ' לה בתי מי העלך. אמרה זכר שלרחלים נזדמן לי וזקן מנהגו.
 אמרו לו וכי נביא אתה. אמ' להן לא נביא אנכי. ולא בן נביא
 אנכי. אלא אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו. יכשל בו זרעו. אמ' 10
 רב אחא אעפ' (כן) מת בנו בצמא. שנ' וסביביו נשערה מאד.² מלמד
 שהקבה מדקדק עם סביביו כחוט השערה. ר' חנינא אמ' מיהכא
 אל נערץ בסוד קדושים רבה. ונורא על כל סביביו.³ אמ' רב חנא
 ואיתימא ר' שמואל בר נחמני. מאי דכת' ארך אפים. ארך אף
 מיבעי ליה. אלא ארך אפים לצדיקים ולרשעים. 16

CLXIII. תנו רבנן. מעשה בר חנינה בן דוסא שפעם אחת
 אמרה לו אשתו מה יהא לשבת. ובתו אמרה לו במה נדליק
 לשבת. לאשתו אמ' מן השמים ירוחמו. ולבתו ^aהדליקו מה שיש
 בכלי זה. אמרה היאך נתבייש משכנותינו. מה נאכל. עמדה 20
 והסיקה [120^a] את התנור. והניחתו. וזה באה אל הכלי ומצאה
 אותו חומץ. אמ' לה מי שאמ' לשמן ידלק. הוא יאמר לחומץ ידלק.
 באת אחת משכנותיה לשאול האור. אמרה לה טלי מן התנור
 שכבר הסקתיו. הלכה ליטול אור. מצאה פת כשהיא חרקה צוחה
 אליה ואמרה לה. אשת אדונינו בואי ראי פתך שכבר חרקה.
 חשבה בלבה שהיא משחקת עליה. אמרה לה אף אני רוצה בכך. 25
 כיון שיצאת ההיא השואלת. עמדה להציץ בתנור והנה הוא מלא
 פת. הביאה סל גדול ומלאה אותו. וקראה לר' חנינה. ואמרה לו
 בוא סעוד וסמוך. אמ' לה אקדש עליו קדוש היום. אמרה לו ואם
 קדשת מתנת שמים היא. ולא מתנת בשר ודם. ובתו הלכה
 והדליקה בחומץ. ^bפלומי אומ' נצרכו ביציאת שבת נר להבדיל 30

¹ Isa. LI, 16. ² Ps. L, 3. ³ Ps. LXXXIX, 8.

^a אמ' ^b כלומ' שם חכם הוא.

השמר בחנוני אחד. שהיה מבשל בשר חזיר. ובשר טהור. שלא יכיר בו אדם שהוא יהודי. וכך היה מנהגו כל מי שהיה נכנס ולא היה נוטל ידיו. היה יודע שהוא גוי. ונותן לפניו בשר חזיר. ואם נטל ידיו. היה יודע שהוא יהודי ונותן לפניו בשר טהור. פעם אחת נכנס יהודי אחד לאכול שם. ולא נטל ידיו. נתן לפניו ⁶ בשר חזיר. ואכל. בא לעשות עמו חשבון. אמ' לו חתיכה בעשרה מנה אכלת. אמ' לו אתמול אכלתי אותה בשמונה. ועכשו אתה מבקש ממני עשרה. אמ' לו זה שלחזיר. התחיל נבהל ועמדו שערותיו. אמ' לו בצניעות יהודי אני. ואתה מביא לפני בשר חזיר. אמ' לו [118^b] בשביל שראיתי אותך שלא נטלת ידיך. והייתי ¹⁰ סבור שאתה גוי. הוי 'אומ' מים הראשונים הֶאֱכִילוֹ בשר חזיר. אחרונים הרגו נפש.

CLIX. מעשה. באחד שאכל קטנית בביתו. ויש אומרים גריסין. ויצא ולא נטל ידיו. ויצא לשוק וידיו מזוהמות. ראהו חבירו ועלה לביתו. ואמ' לאשתו תנו לי אותה טבעת שאמ' ליד ¹⁵ בעליך. באותו סימן שאכלתי קטנית. נתנה לו. אחר כך בא בעלה מן השוק. סיפרה לו כל המעשה. נתמפא חמה והרגה. הוי 'אומ' כל מי שאינו נוטל ידיו לאחר המזון כאלו שפך דמים.

CLX. מעשה. תנו רבנן. עובדה הוה בר' עקיבה דהוה אסיר בסגנא ולא הוה מריה דאסיריא שביק עולמיה לֶאֱכָנְסָא ²⁰ ליה מיא למשתי ולמסחי רגלוהי. חייש דלמא מרכס בי ^a סגנא מרוב מיא מא הוה עביד הוה נטיל ידיה ממיא. ומא דמשתאר שאתי ליה. אמ' מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אעבור על דברי חבירי.

CLXI. [119^a] תנו רבנן. מעשה בר' חנינה בן דוסא שהלך לבקר את רבו. והשכים לבית המדרש ופתח לעולם הוי מקביל את כל ²⁵ האדם בסבר פנים יפות. בא הגמון אחד ועמד על פתח בית המדרש. ואמ' מי בכם ירכיבני על כתיפו ויוליכני לביתו. ויעשה לי כל צרכי. קם ר' חנינה בן דוסא ואמ' לו אני. הרכיבו עד שהביאו לביתו והביא לו מים. עמד ונתפלש בעפר. אמ' לו רבי מה רצונך. ובמה אדוני סועד. אמ' לו דבש ואגוזים. יצא הוא ³⁰ לצד. ואשתו לצד. עד שהביאו לו. לקח השלחן חבטו. אמ' לו ר' בטוב עין מה רצונך. אמ' לו מי ירכיבני ויוליכני עד מקומי.

^a פיר' יחריב.

חותמו של הקב"ה בארבעים ושמונה פנים. כיוצא בדבר אתה אומ'¹
 על פי הגורל תחלק נחלתו.² מלמד שהיה קול יוצא מאותן הגורלות
 שחילק בהן יהושע את הארץ. ואומ' זה לבנימין. זה למנשה. זה
 לזבולן. זה ליהודה. וכן לשאר השבטים. ואל תחמה בדבר זה.
 שהרי יהושע מעיד על האבן שהיא שומעת ויודעת. דכת' הנה
 האבן הזאת תהיה לנו לעד כי היא שמעה את כל דברי יי'³
 ואומ' כי אבן מקיר תזעק וְכָפִיס מעץ יעננה⁴ והלא דברים קל
 וחומר ומה אלו שומעין ויודעין. הצרור שהיה חקוק עליו שמו
 שלמלך מלכי המלכים על אחת כמה וכמה. באותה שעה לא השגיח
 דויד לדברי הצרור והושיט ידו ונטלו. וכיון שכן פרחו ממנו.
 אותיות החקוקים בו. ונשאר חרש בידו. מיד התחילו המים יוצאין
 ומתגברין ומבקשין [117^b] להחריב את העולם ולהחזירו לתוהו
 ובוהו. ודויד וכל ישראל עומדין במים עד שהגיעו המים לטבורו
 של דויד. התחיל דויד צועק ובוכה. ואומ' הושיעה יי' כי באו
 מים עד נפש. טבעתי ביון מצולה.⁵ ולא נענה. אמ' לפניו רבונו
 של עולם גלוי וידוע לכל העולם שבידך להמית ולהחיות. אם רצונך
 התמלא עלי רחמים ואל תמיתני בחניקה זו. ואם גזרת עלי שתהא
 מיתתי בחנק. תהא מיתתי כפרה על כל עונותי. ולא נענה חזר
 ואמ' כלום יש כאן אדם שיודע לכתוב את השם ואינו כותבו. תהא
 מיתתו בחנק. ולא תהא מיתתו כפרה לו. וכל ישראל מחולי עון.
 באותה שעה נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו. ואמ' ומה לעשות
 שלום בין איש לאשתו אמרה תורה ימחק השם על המים. דכת'
 ומחה אל מי המרים.⁶ להחיות כל ישראל על אחת כמה וכמה.
 מיד קפץ וכתב את השם על הצרור והניחו על המים וחזרו המים
 למקומן. והיו המים מתמעטין והולכין. ונכנסין לתהום עד שנראית
 הארץ. מיד צוה דויד והחזירו כל אותו העפר וסתמו את המקום.
 ומניין שמציון התחיל הקב"ה [118^a] ליסד את העולם. שנ' אלהים יי'
 דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו.⁷ וסמך ליה מציון מכלל
 יופי אלהים הופיע.⁸ מכלול יופי של עולם מציון הוא.

CLVIII. מעשה תנו רבנן. אמרו חכמ' כל האוכל ואינו
 נוטל ידיו מהו חייב. כך שנו רבותינו נטילת ידים שלפני המזון
 מצוה. ושלאחר המזון חובה. אמרו רבותינו. מעשה היה בימות

¹ Numb. XXVI, 56. ² Josh. XXIV, 27. ³ Habak. II, 11.

⁴ Ps. LXIX, 3. ⁵ Numb. V, 23. ⁶ Ps. CXIII, 3. ⁷ Ps. L, 2.

ליזבון. כענין שנ' להלן. הלא אם שלום ואמת יהיה בימי¹ אמ' ליה אי הכי בעי רחמי בהדאי. בעא רחמי ואחצל. (!) והינו דכת' ויעזר לו אבישי בן צרויה.² מאי ויעזר לו. אמ' רב יהודה אמ' רב. שְׁעָזְרוּ בתפלה. אמ' אבישי שם ואחתיה. כיון דחזינהו רהיט מקמיהו. הוו קא רדפי בתריה. כי מטא לקובי אמרו ליה קום ביה. כי מטא ביטרי. אמרו ליה בתרי תרי. אמרו ליה רשע זיל אשתבח לערפה אימך רשיעתא בקיברה דביתרין גוֹרְרִין אריא קטיל. כיון דאידכור ליה שמא דאימיה כחוש חיליה וקטליה. סוף אמרו ליה ישראל לדויד. הואיל ואיכא כי האי חובא לא תיפוק. הינו דכת' אז נשבעו אנשי דויד לו לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה.³ ומני לן דכלא זרעיה. דכת' וְעַתְלָהּ אִם אַחֲזִיהָ רֵאתָה כִּי מֵת בָּנָה וְתִקֵּם וְתֵאבֹד אֶת זֶרַע הַמְלוּכָה.⁴ והא הוה יואש. בנוב נמי אשתייר אֶבְיָתָר דכת' וימַלֵּט בן אחד לאחימלך בן אחיטוב.⁵ אמ' רב יהודה אמ' רב. אלו לא נשתייר [116^b] אביתר לאחימלך. לא נשתייר יואש לדויד.

CLV. מעשה. תנו רבנן. אמרו חכמים בשעה שברא הקב"ה את העולם. והבדיל בין המים העליונים למים התחתונים היו מימי תהום מתגברים ועולין למערב ולא היה נראה חללו שלעולם. עד שברא הקב"ה צרור וחקק עליה שם המפורש בארבעים ושמונה פנים. יתפאר ויתעלה לעד. ואותו השם חותמו שלהקב"ה.²⁰ נטל את הצרור והניחו על פי תהום. וכיון שהמים רוצין להתגבר ולהתעלות. כשהיו מגיעין לאותו הצרור. מיד מתפזרין וחוזרין לאחוריהן. וכיון שביקש דויד ליסד אבן שתייה. חפר למִטָּה אֵלֶּף וחמש מאות אמה. ואלף וחמש מאות אמה פְּעָמִים. עד שהגיע לאותו הצרור. אמ' אוי לי שיגעתי לריק. והבל היתה²⁵ יגיעתי. שהייתי סבור שאמצא מקום טהור שלא נגע בו אדם. והרי אני מוצא חרש. מיד צוה דויד [וְפִלְנָה] ופנו את העפר מן התהום. עד נתגלה הצרור ונראה יפה לפי שאמרו חכמים מציון נשתת עולם. והיא אבן שתייה. ומאותו מקום התחיל הקב"ה [117^a] ליסד את העולם. ושם הניח את הצרור. וכיון שראה דויד את השם המפורש חקוק בו. הושיט ידו ליקח את הצרור. יצא קול מן הצרור. ואמ' אל תגע בי שמא תחריב את העולם. ראה שכן חתום

¹ II Kings II, 19.

² II Sam. XXI, 17.

³ ibid.

⁴ II Kings XI, 1.

⁵ I Sam. XXII, 20.

שבא על עסקי נזב. אמ' לו הקב"ה לדויד עד מתי יהיה העון הזה טמון. על ידך נחרב נזב עיר הכהנים. ועל ידך נהרג שאול ושלשת בניו. ועל ידך נטרד דואג האדומי. רצונך שיכלה זרעך או תימסר ביד אויב. אמ' לפניו מוטב שאמסר ביד אויב ואל יכלה זרעי. ההוא יומא נפק^a לשכר בזאי אתא שטן אידמי ליה 5 בטביא. שדא ביה גירא ולא מטייה. רהיט מקמיה רהיט בתריה. משכיה עד דאמטייה לארע פלשתאי. כיון דחזייה ישרי בנוב. אמ' ליה אַת דויד דקטליה לגלית אחי נקטיה^b קמטיה שדייה תותי בסדייה^c וסאגוי עילאוייה אמ' עד דאכילנא ושתינא נקטלינייה ליה. איתעביד ליה ניסא אירויתא ליה ארעא מתחותיה. הינו 10 דכת' תרחיב צדי תחתני¹. ההוא יומא פניא דמעלי שבתא הוה. איגליא מילתא לאבישי בר צרויה בר אחתיה דדויד. איכא דאמרי אתאי פרדה בקת קמיה. אמ' שמע מינה דויד מלכא דישראל שרי בצערא. איכא דאמרי אבישי הוה קא יתיב חאיף רישיה. אתת יונה איטרפא קמיה. [115^b] אמ' כנסת ישראל היא. 15 שמע מינה דויד מלך ישראל שרי בצער. היך דכת' אם תשכבון בין שפתים² וגומ' איכא דאמרי כסא הוה נקיט אבישי. והוה לדמא. ואיכא דאמרי כלילא דדויד הוה גביה ויבש. אתא לביתיה ולא אשכחיה. אזל שאיל לבי מדרשא. אמ' להון אַעג דתנן. אין רוכבין על סוסו. ואין משתמשין בשרביטו. להצילו מהו. אמרו ליה 20 בידן סכנה שפיר דאמי. רכבה (!) אבישי לפרדה דלדויד ואזל. איקפיצא ליה ארעא בארבע מאה פרסי. בהרי דאתי. אשכחה לערפה אמיה. הַת יתבא קומי שוקא על איגרא. כי זוזיתיה אמרה האי לאצוליה לדויד קא אתי. אדהכי ואדהכי פסקתיה לפלכה. בעא דתשדייה עילאוי דאבישי ותקטלינייה ולא מטייה 25 מידי. אמרה ליה עולימא איתי לי פלכאי פתקיה בריש מוקיה עלה וקטלה. כי דחזייה ישרי בנוב לאבישי דקא אתי. פתקיה לדויד כתלתה פרסי לעילא. ודן לית^d נסכיה תחותיה. אמ' ליפול עליה וליקטול. אמר אבישי שם ואוקמיה לדויד מן שמיא לארעא. סוף אמ' ליה אבישי מאי באעית התם. אמ' ליה קדשא 30 [116^a] בזה קא אמ' לי. תכלה מלכותי או יכלה זרעי. אמרתי מוטב במלכותי. ולא בזרעי אמ' ליה איפוך צלותך. ברברך קירא

¹ II Sam. XXII, 37. ² Ps. LXIV, 14.

^a פיר' לצוד נץ. ^b פיר' כפתו. ^c פיר' הישב עליו.

^d פיר' נעץ חניהו בארץ.

CLIII. תנו רבנן. מעשה בר' אבהוא כשבא להסתלק מן העולם. הראה לו הקב"ה שלוש [114^a] עשרה נהרי אפרסמון. התחיל לומר לתלמידיו אשריכם עוסקי בתורה. אמרו לו רבינו מה ראית. אמ' להן שלוש עשרה נהרי אפרסמון. נתן לי הקב"ה שכר תורתו. התחיל לומר אני אמרתי לריק יגעתי. לתהו והבל כליתי ⁵ אכן משפטי את ירי ופעולתי את אלהי. ¹ וכן ישעיה אומר אשריכם זורעי על כל מים. ² אלו עוסקי בתורה שנ' הוי כל צמא לכו למים. ³ ואין מתן שכר בעולם הזה אלא לעולם הבא. שנ' אשר אנכי מצוה היום לעשותם. ⁴ היום לעשותן. ואין היום לקבל שכרן. וכן אמ' שלמה הוד והדר לבושה ותשחק ליום אחרון. ⁵ ואין קצבה למתן שכרה שלתורה הוא שצפה דויד ואמ' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ⁶ את מוצא שהקב"ה מראה לצדיקים בשעת פטירתן מתן שכרן. לפי שבשביל עוסקי התורה העולם עומד. שכן חנה אומרת. כי לימי מצוקי ארץ וישת עליהם תבל ⁷ מי הן מצוקי ארץ אלו עוסקין בתורה שבזכותן הושתתה תבל שנ' וישת עליהם ¹⁵ תבל. הא למדת שהעולם לא נתיסד אלא על התורה.

CLIV. [112^b] תנו רבנן. מעשה בר' יוחנן בן אלעזר שהיה אילן נטוע בתוך שדהו ונופו נוטה לשדה אחרת. בא אדם אחד וקבל לפניו. אמ' לו שאילננו שלאיש אחר נוטה לתוך שדי. אמ' לו לך ובוא למחר. אמ' לו ר' כל דינין שהן באין לפניך. מיד אתה פוסקן. והדין שלי אתה מאחר בו. אמ' לו כבר אמרתי לך לך ובוא למחר. מה עשה ר' יוחנן. מיד שלח פועלין וקצצו את האילן שהיה בתוך שדהו. ונוטה לתוך שדה שלאדם אחר. בא אותו האיש למחר לדון לפניו. אמ' לאותו האיש שהיה נוטה אילננו לתוך שדה חבירו צריך אתה לקוץ אותו. אמ' לו ר' ולמה ²⁵ האילן שלך נוטה לתוך שדה פלוני. אמ' לו צא וראה. כשם שאת רואה את שלי. כך עשה את שלך. יצא וראה. מיד עשה כן. לפיכך נאמ' שפטים ושטרים. שלא יהא בשופט דבר שלפסלנות. דכת' התקוששו וקושו. ⁸

CLV. מעשה. תנו רבנן. וישבי בנוב אשר בילידי ³⁰ הרפה. ⁹ מאי וישבי בנוב. [115^a] אמ' רב יהודה אמ' רב איש

¹ Is. XLIX, 4. ² ib. XXXII, 20. ³ Is. LV, I.

⁴ Deut. VII, 11. ⁵ Prov. XXXI, 25. ⁶ Ps. XXXI, 20.

⁷ I Sam. II, 8. ⁸ Zeph. II, 1. ⁹ II Sam. XXI, 16.

בהדיה שרגא וחמרא ותרנגלא. מטא להדיא מאתא. אמ' [113^a]
 להו הבו לי אשפיזא. לא יהבו ליה. נפק בת (!) בדברא בליליא. אתא
 זיקא ^a אנהריה לשרגא. אמ' כל דעבדי מן שמיא לטב. אתא אריה
 דרייה לחמרא. אמ' כל דעבדי מן שמיא לטב. אתא שונארא
^b דרזיא לתרנגלא. אמ' כל דעבדי מן שמיא לטב. למחר אשכחה
 5 להדיא מאתא ^c דגרבה גייסא. אמ' כל דעבדי מן שמיא לטב. דכת'
 חסד ומשפט אשירה. ¹ אם חסד אשירה. ואם משפט אשירה. וכת'
 באלהים אהלל דבר. ² ביוי אהלל דבר. אלהים לשון דיון. יוי לשון
 רחמים. וכת' ובכל מאדך. ³ בכל מדה ומדה שהוא מודד לך. בכל
 10 הוי מודה לו.

CLI. תנו רבנן. מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' שמעון
 בן יוחאי שיצא לחוצה לארץ. ובא עשיר. והיו התלמידים רואין
 אותו. ומבקשין אף הם לצאת לחוצה לארץ. ידע ר' שמעון בן
 יוחאי הדבר. הוציאם לבקעה שלפני מרון עירו. ונתפלל לפני
 15 הקב"ה ונתמלאת הבקעה דינרי זהב לפניו. אמ' להן מי שהוא
 מבקש ליטול יטול. אלא היו יודעין שכל מי שהוא נוטל עכשו.
 מתוך חלקו שלעולם הבא הוא נוטל. שאין [113^b] מתן שכרה
 שלתורה בעולם הזה. אלא לעולם הבא. שנ' ותשחק ליום אחרון. ⁴

CLII. תנו רבנן. מעשה בר' שמעון בן חלפתא שבאת
 20 ערב שבת. ולא היה לו מאין לאכול. ערב שבת עם חשיכה יצא
 לחוץ לעיר ונתפלל לפני הקב"ה מיד ניתנה לו אבן טובה מן
 השמים. נכנס ונתנה על שלחנו ופרנס את השבת. והיה יושב
 ואוכל בלילי שבת. אמרה לו אשתו מאין אלו. אמ' לה ממה
 שפרנס הקב"ה. אמרה לו אם אין אתה אומ' לי מאיכן הן איני
 25 טועמת עמך כלום. התחיל מודה לה. אמ' לה כך וכך נתפללתי.
 וניתן לי מן השמים. ואלו ממנה. אמרה לו איני טועמת כלום עד
 שתאמ' לי שאת מחזירה למוצאי שבת. אמ' לה למה. אמרה
 לו למחר אתה בא וחביריך עמך. הן נוטלין יתר. ואתה נוטל
 פחות מהן. כשיצאת השבת הלך והחזירה. מיד ניטלה ממנו.
 30 ולמה שאין מתן שכרה שלתורה אלא ליום אחרון.

¹ Ps. CI, 1. ² ibid. LVI, 11. ³ Deut. VI, 5.

⁴ Prov. XXXI, 25.

^a פיר' כבית. ^b פיר' טרפו. ^c פיר' שללה החיל.

והיה מכבד לרבינו הקדוש ביותר. והיה אומ' לו איכוף גבילך
ואת תסק עלוי. יומא חד אמ' ליה מן יתנינני אהא סנדלא דידך
תדוש עלי. אמ' ליה לית ראוי לאקלותך שאת מבני חיי העולם
הבא. אמ' ליה והא כת' ולא יהיה שריד לבית עשו.¹ היך תחיוך
בי. אמ' ליה לאו. לא נאמר אלא עשו. וכל דעביד כעשו. ותאנא
בברייחא. ולא יהיה שריד לבית עשו. גרים שנתגיירו וחסדיהם.
מאי תל' לומ' לבית עשו. לעשו ולביתו שהן כמותו. חד יומא אמ'
ליה אנטונינוס לרבינו הקדוש. אנא באעי לאמלכא ברי אסורוס
בתרי ולמפטר אנשי טבריה מן כרגא שתא חדתא. ודתא דילן די
לא למעבד תרין עובדין בשתא חדא. היך דתימא למעבד. עבד
ליה רמאזא. דבר אנשא ארכביה ענק חבריה ויהב לרכבא
עיטא למפטריה. זמנא אמ' ליה ^a קתילוקין דילי בען לאתררב עלי.
מא למעבד. על עמיה לגנתיה וקטע חד צנון. והוה ליה ברתא
שמה גילה גארא. חד יומא שלח ליה ^b גרגילא. שלח ליה רבינו
הקדוש כוס ^c בראתא. שדר ליה [112^b] ^d כראתא. שדר ליה רבינו
^e חסא. וכד הוו שאלין ליה לרבינו הקדוש על עסקא דנן הוה אמ'
כי עוף השמים יוליך את הקול.²

CXLIX. מעשה. תנו רבנן. אנטונינוס שלח ^f רבינו
הקדוש בגין ^g דתוסברייחא חסרין מא נעביד עד דנמלי יתהון. נסב
שליחא ואעליה לפרדיסא. שרי עקר פוגלין רברבין. ושתל זעירין.
20 אמ' לה הב תשובה. אמ' ליה לית את צריך כיון דסליק לגביה.
אמ' ליה הן היא תשובת דברים. אמ' ליה לא יהב לי כלום. אמ'
ליה ומא אמ' לך. אמ' ליה ולא אמ' לי כלום. אמ' ליה ולא עבד
קלמך (קדמך. 1) כלום. אמ' ליה נסיבני ואעילני לפרדיסא. שרי עקר
פוגלין רברבין ושתל זעירין. תרדין רברבין ושתל זעירין. קם מן
25 שעתיה והוה מפיק שלטונין ומעיל דוכסין. עד דאתמלון תוסברייחא
לקיים מה שנ' ועל הרבך תחיה.³

CL. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב יהודה אמ' רב. וכן
תנא ר' עקיבה. לעולם יהא אדם רגיל לומ'. כל מה שעשה הקב"ה
לטובה. כי הא דר' עקיבה הוה קא אזיל באורחא. והוה איכא
30

¹ Obad. I, 18. ² Eccl. X, 20. ³ Gen. XXVII, 40.

^a פיר' קצינים. ^b פיר' זינתה. ^c פיר' שחוט אותה הבח.

^d יכרת זרעו. ^e חוס עליה. ^f פיר' לגבי. ^g פיר' אוצרות הממון.

חכם גדול לירושלים. יצאו כולן לקראתי בשמחה יתירה וכיון
 שישב בישיבה. בא בן כלבא שבוע וכפף עצמו וישב לפניו
 כתלמיד לפני רבו. [111^a] אמ' לו שאלה אחת יש לי לשאול. אמ'
 לו ר' עקיבה שאל. אמ' לו יש לי בת הכעיסה אותי מכמה שנים
 וגרשתיה מביתי. ונשבעתי שלא אפרנס אותה. ואמרו לי שהיא 5
 מצטרפת ביותר רַעְבָּה וְצִמְאָה. ונתגוללי רַחֲמֵי עֲלֶיהָ. ועכשו
 התיר לי שבועתי. שאחזירנה לביתי. אמ' לו ר' עקיבה ומה טיבה.
 אמ' לו בן כלבא שבוע היה לי רועה אחד בור עם ארץ. מטומטם
 גוי לכל דבר. ואינו יודע לברך ברכת המזון. עמדה וקידשה
 עצמה לו. אמ' לו ר' עקיבה ואלו היה יודע משנה ומקרא מה 10
 היית עושה בו. אמ' לו בן כלבא שבוע אלו היה יודע ברכת המזון
 לבדה. הייתי נותן לו חצי ממוני. אמ' לו ר' עקיבה אני הוא
 עקיבה חתנך. מיד עמד ונשקו על ראשו ונשק פיו ועיניו. ונתן
 שבת והודייה להקִבָּה. וכיון שעמד מישבתו בא לו להכנס אל
 ביתו. יצאה אשתו לקראתו ונפלה על רגליו ונשקה אותם. באו 15
 תלמידיו לדחוק אותה. אמ' להן הניחוה שהתורה הזאת שלי
 ושלכם מאצלה היא וקראו עליה חכמות נשים בנתה בותה
 חצבה עמודיה שבעה.¹

CXLVIII. חנו רבנן. מעשה ברבינו הקדוש שהיה
 אהוב אצל המלך אַנְטִינִיּוֹס והיה המלך מכבדו ביותר. ולא היה 20
 עושה דבר בממשלתו אלא במאמרו. וכשהיה בא אצלו היה
 מביא עמו שני משרתים. אחד הורג אותו על פתח הבית בסתר.
 ואחד הורגו בתוך הבית. כדי שלא ירננו אחריו שהוא נכנס אצל
 ישראל. והיה מַצִּיחַ לרבינו הקדוש שלא יהא עמו אדם בשעה
 שיבוא. הוה יומא חד אתא אשכח עמיה ר' חנינא בר חמא אמ' 25
 ליה הלא פְּקִידְתְּךָ דלא אשכח עמך איניש. אמ' ליה לא תדחל
 לאיגלווי מילתא לית הוא כשאר אנשא. נאמן רוח הוא. אמ' ליה
 זיל קרי לי בעבדא דלברא לאזהרותיה. הוה ליה בלביה שהרי
 הוא מת. אשכחיה ר' חנינא מאית. אמ' מא למעבד. אי אתוב
 ואימ' ליה מאית הוא. אין משיבין על הקללה. ואי איהך ולא 30
 אתיביניה. לא לזלולי במלכא. מא עבד כִּינָן לכו למרי שמיא
 ובעא להחיותיה. עשה יוֹי למענו והחיה אותו. אתא ביה לות
 מלכא. אמ' בקשטא זעירא די בכון יכול [112^a] לאחיא מיתיא.

¹ Prov. IX, 1.

זו שהיא בת עשירים. שהלבין ראשה והיא יושבת ומשמרת
 עצמה לרועה אחד. שאינו מכיר אפילו ברכת המזון. אמרו עליו
 על ר' עקיבה שהיה בן ארבעים שנה ולא למד כלום. כיון שנשא
 בת כלבא שבוע. אמרה לו. לך למד תורה בירושלם. אמ' לה בן
 מ' שנה אני ומה תעלה בידי. פעם אחת היה עומד [110^a] על פי ⁵
 הבאר בלוד. וראה את האבן שהיא חקוקה ונתונה על פי הבאר.
 אמ' להם מי חקק את האבן הזאת. אמרו לו חבל שתרד עליה
 בכל יום. באותה שעה דן ר' עקיבה קל וחומר בינו לבין עצמו
 ואמ'. ומה רך פסק את הקשה. דברי תורה שהן קשין כברזל על
 אחת כמה וכמה שיתקקו את לבי שהוא בשר. אמרה לו אשתו ¹⁰
 לך למד תורה. אמ' לה הלא יִשְׁחָקוּ עלי שאני בן ארבעים שנה
 ואיני יודע כלום. אמרה לו בוא לעשות פלא. אמ' לה ומה הוא.
 אמרה לו הביא לי חמור שהוא ניזק בחליותיו הביא לה. זרקה
 על נזקו עפר וזרקה עליו שחלים וצמת. הוציאו לשוק יום ראשון
 וִשְׁחָקוּ עליו. יום שני ושחקו עליו. יום שלישי לא שחקו עליו. ¹⁵
 אמרה לו לך ולמד תורה. היום ישחקו. למחר לא ישחקו. יום
 שלישי ואמרו זה מנהגו כן. הלך וישב לו אצל מלמד תינוקות.
 אמ' לו ר' למדני תורה כתב לו אלף בית. אלף תיו ולמדה. ברכת
 המזון ולמדה. תורת כהנים ולמדה. והיה למד והולך עד שקרא
 מקרא. הלך וישב לו אצל ר' אליעזר ור' יהושע. אמ' להן רבותי ²⁰
 פתחו לי בטעם [110^b] משנה. כיון שפתחו לו הלכה אחת ודרשה.
 הלך וישב לו בינו לבין עצמו. אמ' אלף זה למה נכתב. וַיָּבֹא וַתִּיּוֹ (!)
 למה נכתבו. ומפני מה צורתו כזה. וזה צורתו כזה. וגילה טעמים
 מלבדו וחזר ושאלם והעמידם בדברים. והיה שונה והולך עד
 שגילה כל טעמים שבתורה יהוציא תעלומים וסתרים ועליו נאמ' ²⁵
 מִבְּכֵי נְהָרוֹת חִבֵּשׁ וּתְעֻלּוֹמָה יוֹצִיא אֹר.¹ אמרו עליו על ר' עקיבה
 בכל יום היה מביא חבילה שלקש. חציה מוכר להתפרנס בה.
 וחציה מדליק להאיר בתוך ביתו. פעם אחת עמדו עליו שכניו
 ואמרו לו עקיבה איברתנו בעשן. אלא מכור אותך לנו. וטול שמן
 בדמיהן. ושנה לאור הנר. אמ' להן הרבה סיפוקין אני מסתפק ³⁰
 מהן. אני שונה בהן. אני מתחמם בהן. אני מתפרנס מהן. לאחר
 שתים עשרה שנה בא ר' עקיבה ועמו אלף זוגות תלמידים. כיון
 ששמעו כל גדולי ירושלם וזקניהם וחכמיהם ותלמידיהם שבא

¹ Job XXVIII, 11.

^a פיר' דומה לגוי בכל דבר.

לשוט. ושמא הלכו לכאן ולכאן ועכשו הן באין. הקריבה לפניו
ואכל וברך. אחרי כן אמרה לו אשתו. אדוני יש לי שאלה לשאלך.
אמ' לה אמרי שאלתך. אמרה לו קודם היום בא אדם אחד ונתן
לי פקדון. ועכשו בא ליטול פקדוני אחזירנו לו או לאו. אמ' לה
בתי כל מי שיש לו פקדון אצליך למה לא תחזירוהו לו. אמרה
לו חוץ מדעתך ומעצתך לא הייתי נותנת. מה עשתה תפסתו
בידו והעלתו לתר והקריבתו לְמִטָּה וראה שני בניו מונחין
מתים. התחיל בוכה ואומ' בְּנֵי בְנֵי המאירין פני בתורתי. [109^a]
באותה שעה אמרה לו אשתו ר' לא כך אמרת הפקדון תניחו
לרבו. מיד אמרה. יוֹי נתן יוֹי לקח יהי שם יוֹי מבורך.¹

CXLVII. מַעֲשֵׂה. תָנוּ רַבֵּנָן. אמרו עליו על ר' עקיבה
שהיה עני ועוסק בתורה בדוחק. אמרו לא נפטר מן העולם עד
שנתן לו הקב"ה מקצת שכרו בעולם הזה. אמרו ששים שלחנות
שלזהב היו לו לר' עקיבה. שלשים היה משתמש בהן. ושלשים
היו גנוזים בבית גזירו. אמרו עליו על ר' עקיבה שעשה לאשתו
כל מיני תכשיטין שבעולם. ועשה לה עטרה גדולה שלזהב.
מקובעת אבנים יקרות גדולות טובות ומרגליות. ועשה בה דמות
חמה ולבנה כוכבים ומזלות. אמרו לו בניו הרי אנו מתביישין
מבני אדם ממה שתכבד אמינו. והן אומרים ראו זקן זה כמה
תכשיטין הוא עושה לאשתו. אמ' להן בני עדיין לא עשיתי חצי
הכבוד שעשתה לי. שצער גדול נצטערה עמי. אמרו עליה על
אשתו שלר' עקיבה בתו שלבן כלבא שבוע. שהיה אחד משלשה
עשירים גדולים שהיו בירושלם. והיה ר' עקיבה רועה צאן ובקר
לבן כלבא שבוע. והיה [109^b] צנוע בדרכיו. כיון שראתה בתו
שלבן כלבא שבוע את ר' עקיבה. אמרה לו בוא והשבע לי שתקרא
בתורה. נשבע לה. כיון שנשבע לה עמדה ונתקדשה לו שלא מדעת
אביה ולא מדעת אמה. לימים בא אחד מגדולי הדור לארס אותה.
אמרה מקודשת אני. אמר לה למי. אמרה לעקיבה. מה עשה אביה
עמד וגירשה מממונו. מה עשת הלכה וישבה אצל זקינה אחת
אמו שלר' עקיבה. והיו שכנותיה מביאות לה מלאכה בחשאי. כדי
שלא תתבייש שהיא מגדולי הדור. ומאותו השכר היתה מקיימת
עצמה. והשאר היתה משלחת לבית שלר' עקיבה. אמרו חגר אחד
היה בשכנותיה והיה מצטער על הדבר הזה. ואומ' ראו שוֹמְטָה

¹ Job I, 21.

יחפוץ שישמע אותו. פעם אחת היה יושב ודורש בבית המדרש. נמצאו שם שתיים שלוש נשים. כשהיה יושב ודורש. ישבו אותו הנשים. שישמעו קולו שלר' מאיר שהיה ערב ביותר. וכיון שעמד והפסיק מלדרוש. הלכו אותן הנשים לבתיהן. וקודם שיעמוד ויפסוק משנתו. הלך אחד מבעלי אותן הנשים לביתו. ומצא פתח ⁶ ביתו נעול. וכשבאת אשתו כעס עליה. ואמ' לה בשביל מה באתי לכאן ולא מצאתי אותך בביתך. אמרה לו כשהיינו בבית. היה ר' מאיר יושב ודורש. והיה קולו ערב ביותר ובשביל כך ישבנו שם. אמ' לה בשבועה לא תכנסי עד שתלכי ותריקי על פניו. ישבה לה אותה האשה שתיים שלוש שבתות. ולא הלכה. מפני ¹⁰ שהיה ר' מאיר אדם גדול וצדיק. עד ששמע ^[108^a] ר' מאיר הדבר. מה עשה ר' מאיר. הלך ונתן סם על עיניו. והלך לאותה חצר. ^aואומ' להן שמא יש כאן אשה שתדע ללחוש על עיני או בשכינותיכם. מיד עמדו נשים שבאותה חצר והלכו אצל אותה האשה ואמרו לה הגיע זמניך שתרצי לבעליך. יצתה לנגדו והיא ¹⁵ יראתה מפניו. אמ' לה בתי התדעי ללחוש על עיני. אמרה לו איני יודעת ללחוש לעינים. אמ' לה אעפ' כן רוקי לי שבע פעמים על עיני. שרוקת הפה יפה לעינים. רקקה לו שבע פעמים בעיניו. לאחר שרקקה לו. אמ' לה לכי בתי ואמרי לבעליך. אתה אמרת לי פעם אחת. כבר רקקתי שבע פעמים. באותה שעה שמעו ²⁰ תלמידיו. אמרו נלך ונהרוג אותו. אמ' להן. בני דיו לעבד להיות כרבו. לא כך אמ' ר' ישמעאל גדול הוא השלום שבשביל לעשות שלום בין איש לאשתו. אמ' הקב"ה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים דכת' ומחה אל מי המרים.¹ אנו על אחת כמה וכמה.

CXLVI. מעשה. תנו רבנן. אשת חיל מי ימצא.² זו ²⁵ אשתו שלר' מאיר. אמרו ^[108^b] מעשה בר' מאיר שהיה יושב ודורש במנחה בשבת. ומתו שני בניו. מה עשתה אימן הניחתן במטה ופרסה עליהן סדין. במוצאי שבת בא ר' מאיר מבית המדרש. אמ' לאשתו היכן בְּנֵי. אמרה לו הלכו לבית המדרש. מיד הלך לבית המדרש ולא מצאן. בא לביתו ואמ' לאשתו נסתכלתי ³⁰ בבית המדרש ולא ראיתים. אמרה לו שב עתה יבואו. ישב ונתנה לו כוס והבדיל. ועוד חזר ושאלה בני היכן הן. אמרה לו יצאו

¹ Numb. V, 23.

² Prov. XXXI, 10.

^a והיה שואל לאנשי אותו חצר ואמ'.

עמדו והרגו אותה. הא למדת שלשון הרע הורגת שלשה. האומרו. והמקבלו. וזה שאומרין עליו. והמקבלו יתר מן האומרו.

CXLIII. תנו רבנן. מעשה בר' שמעון בן יוחאי שאמ' ליה לבריה זיל לבי מדרשא כי היכי דלְבָרְכוּךָ. אזל אשכחינהו דקא קריין. פלס מעגל רגליך.¹ וכת' ארח חייב פן תפּלס.² חזיין ליה. אמרו ליה מאי בעית הכא. אמ' להו אמ' לי אבא איזיל לבי מדרשא כי היכי דלְבָרְכוּךָ. אמרו ליה יהי רעוה מקמי קדשא בריך הוא. דתזרע ולא תחצוד. תעיל ולא תפיק. תפיק ולא תעיל. ליחרוב ביתך. וליתב אַשְפִּיזְךָ. לְבַלְבֵּל פתורך. ולא תחזי שתא חדתא. אזל מנהון בעיק רוח. אתא לגבי דאבוה. אמ' ליה לא מיבעיא להו דברוכי לא מברכינן לי. אלא צעורי קא מצערין לי. אמ' ליה מא אמרו לך. אמ' ליה הכי והכי. אמ' ליה הני [107^a] ברכאתא מעליאתא נינהו. אמ' ליה ומא פתרניה. אמ' ליה תזרע ולא תחצוד. תליר בנין ולא ימותון. לְבַלְבֵּל פתורך בְּיָנִי ובבנאתא. ולא תחזי שתא חדתא. דלא תמות איתתך ותיסב אתתא אחרי. תעיל ולא תפיק. תעיל כלאתא ולא ימותון בנך. תפיק ולא תעיל. תפיק בנאתא ולא ימותון גובריהון. ליחרוב ביתך. דהדין עלמא. וליתב אשפיזך. בית עלמא דאתי. דכת' קרבם בתימו לעולם.³ אל תקרא קרבם אלא קברם.

CXLIV. תנו רבנן. מעשה בר' שמעון בן חלפתא שהיה למד להיות הולך ושואל בשלומי שלרבו. וכיון שיהזקין וכהו עיניו ולא היה בו כוח להלוך. נמנע שלא בטובתו ולא הלך אצלו. אמר לו רבו מה ראית שאין אתה בא אצלינו. אמ' לו ר' ומרי הרחוקות נתקרבו. והקרובות נתרחקו. וְהַשָּׁנִים נעשו שלשה. ומטול שלום בבית בטל. הרחוקות נתקרבו. אלו העינים שהיתי מביט למרחוק. ועכשו אם אין אדם מגיע אצלי איני מכירו. והקרובות נתרחקו. אלו האזנים שהייתי שומע למרחוק עכשו אם אין אדם משמיע קולו בְּאָזְנִי איני שומע. וְהַשָּׁנִים [107^b] נעשו שלשה' שני רגלים שלי נעשו שלוש. שאני מסתמך על המקל. ומטיל שלום בבית בטל. שבטלה התאוה.

CXLV. תנו רבנן. מעשה בר' מאיר שהיה יושב ודורש. והיה קולו ערב ביותר. וכל מי שהוא שומע קולו כשהוא דורש

¹ Prov. IV, 26.

² ibid. V, 6.

³ Ps. XLIX, 12.

לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי וְיִי שְׁכַבִּי עַד הַבֶּקֶר. אמרין ליה לר' מאיר אין אמרין לך בההוא עלמא. מן את באעי אבוד או רבך מא את אמ' להון. אמ' נימר קדמאי אבא. ובתר כן ר'. ושמעין אנון לך. אמ' להן לא כך תנינן. מצילין ותיק הספר עם הספר. ותיק התפלין עם התפלין. מצילין את אלישע בן אביה ⁶ בשביל תורתו. אחר ימים באו בנותיו לפני רבינו הקדוש. אמרו לו ר' פרנסינו. אמ' להן בנותיו שלמי אתם. אמרו לו בנותיו שלאלישע בן אביה אנו. אמ' להן אותו האיש אל יהי לו מושד חסד. ואל יהי חונן ליתומיו. אמרו לו רבינו אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. אל תסתכל באלישע בן אביה אלא בתורתו. ¹⁰ מיד בכה ר'. וגזר שיתפרנסו. והרי דברים קל וחומר. ומה אלישע בן אביה. שלא היתה תורתו לשם שמים. בנותיו מתפרנסות בשביל תורתו. מי שהיתה תורתו לשם שמים על אחת כמה וכמה.

CXLII. תנו רבנן. מעשה באדם אחד שהיו לו שלוש בנות. אחת גנבת ואחת עצלה. ואחת מספרת לשון הרע. בא אדם ¹⁵ שיש לו שלשה בנים וביקש ליקח [106^a] אותן לבניו. אמ' לו אביהן אין בנותי ראויות לבניך. אמ' לו למה. אמ' לו מפני שאחת גנבת. ואחת עצלה. ואחת מספרת לשון הרע. אמ' לו אעפכן אני רוצה בהן ליקחן לבני. לקחן והכניסן לבניו. מה עשה להן. אותה שהיתה גנבת. השליטה על כל שלו. ואותה שהיתה עצלה. הביא ²⁰ כל עבדיו ושפחותיו והפקידה עליהן. ואותה שהיתה מספרת לשון הרע. היה משכים בכל יום ושואל בשלומה. לימים בא אביהן אצלן. אותה שהיתה גנבת ואותה שהיתה עצלה. היו משבחות אביהן. ואומרות לו אבא כל הברכות ינחו על ראשך שנתתנו לבית זה. הרבה מצאנו בו קורת רוח. ואותה שהיתה ²⁵ מספרת לשון הרע. אומרת לו כל הקללות ינחו על ראשך. שאין אדם נותן בתו אלא לאיש אחד. ואתה נתתני לשני אנשים. לאב ולבנו. ואם אין אתה מאמין. שב לך תחת המטה. וראה. כיון שבנו יוצא למלאכתו. הרי הוא בא ותובעני. ישב אביה תחת המטה. וחמיה השכים אצלה לשאול בשלומה. כדרך שהוא רגיל בכל יום. בא לפניו והשתחוה לה. ונשקה על ראשה כדרך [106^b] ³⁰ שהוא רגיל. אמרה לו הנח מפני אבא שיש כאן. חשב אביה ואמ'. שמא לתבעה בא. עמד מתחת המטה והרגו. שמעו בניו והרגו את חמיהן. עמדה היא לבכות על אביה בית הנשים.

הייתי רוכב על הסוס ומהלך אחרי כותל מערבי שלבית קדש הקדשים. [104^b] ושמעתי בת קול שיצאת מבית קדש הקדשים ואמרה. שובו בנים שובבים חוץ מאלישע בן אֶבְיָה. שהיה מכיר את כחי ומרד בי. מה עשה בדורו שלשמד. שהיו משעבדין ישראל לעשות מלאכה בשבת. והיו שנים נושאים חבילה אחת כדי לפטור. והיו נושאים חבילות גדולות. ופורקין לתוך ד' אמות. אמ' להן ישאו קטנות או לא יפרוקו. הן אמנא הוּן עבדין תרויהן קדם בי ספרא. שִׁמְעוֹן קליה דספרא דמקרי טליא ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי.¹ והוה טליא מגיב ליה ולאלישע אמר אלהים. אמ' ליה חמי את. לא בגיני הוא אמ' ומי גרם ליה. פעם אחת היה יושב ופושט בבקעת גניסר. ראה יהודי אחד עלה לדקל בשבת ונטל אם על הבנים. וירד בשלום והלך לו. לאחר השבת ראה יהודי אחר עלה לדקל ושלח את האם² ולקח את הבנים כשהוא יורד מצאו נחש והכישו ומת. אמ' כת' שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים.³ היכן הוא טובו שלזה והארכת ימיו. ולא הוה ידע שכבר דרשה ר' יעקב בצבורא. למען ייטב לך. לעולם [105^a] שכולו טוב. והארכת ימים לעולם שכולו ארוך. ויש אומרים לשונו שלר' יהודה הנחתום ראה שותת בפי הכלב. אמ' זה הוא לשון שיגע בתורה כל ימיו. זה הוא לשון שהיה מיפיק מרגליות. דומה שאין תחית המחים. ואין מתן שכר לעולם הבא. ויש אומרים אמו כשהיתה מעוברת בו. עברה אצל בית ע"ז והריחה⁴ מאותו מין ולא היתה יכולה לסבול את עצמה עד שנתנו לה ואכלה. והיה מפעפע בכריסה כריסה שלחכינה. אמרון לר' מאיר הא אלישע רבך מסתכן. אזל לגביה אמ' ליה עד כדין לית את חזור בך. אמ' ליה ומאי מקבלין מני. אמ' ליה ולא כדין כתיב. תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם.⁵ אפילו עם דכדוכה שלנפש. באותה שעה בכה אלישע ונסתלק. שמח ר' מאיר ואמ' שמא מתוך תשובה נסתלק רבו. בתר תרין יומין אמרון לר' מאיר הא קבריה דרבך מוקיד. אזל לתמן ופָּרַשׁ טליתיה עליה. אמ' לה ליני הלילה.⁶ ליני בעולם הזה שהוא דומה לְלִילָה. אם יגאלך טוב זה חי העולמים. דכת' טוב יֵרִי לכל ורחמיו על כל מעשיו.⁷ [105^b] ואם

¹ Ps. L, 16.

² Deut. XXII, 7.

³ Ps. XC, 3.

⁴ Ruth III, 13.

⁵ Ps. CXLV, 9.

^b פיר' בשר חזיר.

^a פיר' ונטל.

מראשיתו ובי היה המעשה. אביה מגדולי ירושלים היה. בשעה שבא לימול את בנו. זימן לכל גדולי ירושלם. וזימן לר' אליעזר. [103^b] ור' יהושע עמהן. אלו ישבו בבית אחד. ואלו ישבו בבית אחד. לאחר שאכלו ושחו. התחילו אומרינן פסוקין ומזמורינן. אמ' לו ר' אליעזר לר' יהושע. אלו עסיקין בדידהון אף אנן בדידך. כיון ⁵ שעסקו בתורה מיד ירדה אש והקיפה את כל הבית. אמ' להם אבִיָה רבותי מה באתם לשרוף עלינו את הבית באש. אמרו לו חוס ושלום. אלא אנו עסיקין בדברי תורה. ודברי תורה משמחין כיום נתינתן מסיני. עיקר נתינתן מסיני באש ניתנו. שנא' וההר בוער באש עד לב השמים.¹ אמ' להן אם כך הוא (!) כוֹחַה של תורה. ¹⁰ בן שְׁמֵלְתִי היום אני מפרישו לתורה. ועל ידי שהיתה כוונתו שלא לשם שמים לא עלתה בידו שלאותו האיש. אמ' ליה ומא אמרית ביה. אמ' ליה ויִוִי ברך את אברהם בכל.² ואמ' ויִוִי ברך את אחרית איוב מראשיתו.³ אמ' ליה ומא אמרת ביה. אמ' ליה שכפל הקֶבֶה את ממונו. דכת' ויוסף יוֹי את כל אשר לאיוב ¹⁵ לְמִשְׁנָה.⁴ אמ' ליה חבל על דמובדין ולא משתכחין. עקיבה רבד לא כך אמ'. ויִוִי ברך את אחרית איוב מראשיתו. בזכות מצוות ומעשים טובים שהיו בידו מראשיתו. אמ' ליה ומא אמרת ביה. אמ' ליה ייטיב [104^a] אלהים את שם שלמה משמך ויגדל את כסאו מכסאִיך.⁵ אמ' לו ומא אמרת ביה. אמ' ליה מכאן שאין אדם ²⁰ מתקנא בבנו ותלמידו. אמ' ליה חבל על דמובדין ולא משתכחין. עקיבה רָבֵךְ לא כך אמ'. ייטיב אלהים את שם שלמה משמיד. בזכות שמיד. ויגדל את כסאו מכסאִיך. בזכות כסאִיך. אמ' ליה ומא אמרת ביה. אמ' ליה לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז.⁶ אמ' ליה ומא אמרת ביה. אמ' ליה אלו דברי תורה שהן ²⁵ קשין לקנותן כזהב וכזכוכית. אמ' ליה חבל על דמובדין ולא משתכחין. עקיבה רבד לא כך אמ'. נמשלו דברי תורה בכלי זהב וכלי זכוכית. מה כלי זהב וכלי זכוכית. אֶעֱפֹ שִנְשִׁבְרוּ יֵשׁ לָךְ תְּקֵנָה. כך תלמיד אֶעֱפֹ שִסְרַח. יכול הוא לחזור ולהחזיר תלמודו. אמ' לו חזור לך מאחרי שכבר הלכת אלפים אמה שהוא תחום ³⁰ השבת. אמ' ליה ומנא ידעת. אמ' ליה שִיַּעֲרָתִי בַעֲקֵבִי סוֹסִי וְעַד כֹּאן תְּחוּם הַשַּׁבָּת. אמ' ליה כל הדין שבחא אית בך. ולית את חזר. אמ' ליה לא יכולנא. אמ' ליה למה. אמ' ליה פעם אחת

¹ Deut. IV, 11. ² Gen. XXIV, 1. ³ Job. XLII, 12.

⁴ ibid. 11. ⁵ I Kings I, 47. ⁶ Job XXVIII, 17.

יחדו והפכתי אבלם לששון.¹ ר' יהודה אומ' כהנים היו. שנ' ורויתי נפש הכהן דשן ועמי [102^b] את טובי ישבעו נאם יוי.²

CXXXIX^A מעשה. תנו רבנן. אֶלְיָהוּ וְאַחִיָּה אָנוּן
5 תרינ' ^aאֶסְקֶפְטְרִיא דשלמה. והיה מלאך מותא עייל ונפיק ושאייל בשלאמיה דשלמה בכל יום ויום. יומא חד חמא שלמה מלאך מותא קאים ומחריק שניה לקבלהון. אמ' שלמה הדא היא עת למות. בשעה שאדם נולד יגזר עליו באי זה מקום ימות. אמ' מא דאמ' ואפרח יתהון לאוירא. אזל ונסיב יתהון מן אוירא. אתא ליה
10 וקם מגחיד לקבליה. אמ' ליה שלמה אתמול הויתא מחריק בשינד וכדו את מגחיד לקבלי. אמ' ליה כן גזר עלי מרי עלמא למיסב יתהון מן אוירא. וכל יומין דהוון גבך לא הוינא ידע מא לעביד בהון. והוינא אמ' מאן משלח לי אֶלֶין לאוירא ואיסבינהון ^bמ' הין ואתיהיב בלבך למעבד כן. בגין דנעביד ^cקלוסיה דמרי.

CXL. מעשה. תנו רבנן. תרינ' בנוי דרב ראובן בר
15 אסטריבולוס. הוון תניין קדם ר' בטבריה. חמא מלאך מותא קאים ומחריק בשנוי לקבלהון. אמ' נגלי יתהון לדרומא. שמא גלות [103^a] מכפרה עון. אזל מלאך מותא ונסיב יתהון מן דרומא. אתא וקם ליה לקבליה דר' מגחיד. אמ' ליה אתמול הוית
20 מחריק בשנד. וכדו את מגחיד לקבלי. אמ' ליה כן גזר עלי מרי עלמא למיסב יתהון מן דרומא. וכל יומין דהוון גבך לא הוינא ידע מא נעביד להון. והוינא אמ' מן משלח יתהון לדרומא ואתיהיב בלבך למעבד כן. בגין דנעביד קלוסיה דמרי.

CXLI. תנו רבנן. מעשה בר' מאיר שהיה יושב ודורש.
25 והיה אלישע בן אֶבְיָה עובר רוכב על סוסו בשבת. אמרין לר' מאיר פסק מדרשיה ונפק לקבליה. אמ' ליה אלישע לר' מאיר במה אתה עוסק. אמ' ליה בהדין קרא טוב אחרית דבר מראשיתו.³
אמ' ליה ומא אמרת ביה. אמ' ליה למד תורה בנערותו ושכח בזקנותו. לא נתקיימה. דבר אחר טוב אחרית דבר מראשיתו. נשא
30 ונתן בנערותו והפסיד בזקנותו לא נִשְׁתַּכַּר. ד"א טוב אחרית דבר

¹ Jerem. XXXI, 13. ² Jerem. XXXI, 14. ³ Eccles. VII, 8.

^a פיר' ממוקים על האוצרות. ^b נ"א מנהון.

^c פיר' שבחן וענינו שליחותו.

פתח החופה. וישב התינוק לפניו. אמ' לו בני שאלה אני שואלך.
 אמ' לו אמור. אמ' לו אדם ששאל מחבירו קופה מלאה תבן. נטלו
 ועשאו בטיט ובנה בו דירה גדולה. לאחר זמן בא בעל התבן.
 ואמ' לו תן לי תבני. מה יעשה לו. אמ' לו יתן לו תבן אחר
 תחתיו. אמ' לו אם אינו רוצה אלא תבנו. מה יעשה לו. אמ' לו
 יסתור את הדירה ויקפיאנה במים. ויתן לו תבנו. אמ' לו בני
 אתה [101^b] הוא התבן. והרוח היא הדירה. שלחני הקבה שהוא
 בעל התבן ליקח את תבנו. לא השלים דבריו עד שבא אביו מבית
 הכנסת וידיו על ראשו. צווח ובוכה על פרי מעיו. ונפל לפני מלאך
 המות. ואמ' לו בבקשה ממך שתטול את נפשי תחת בני. מיד
 לבש עליו מלאך המות ארבעה בגדי אכזריות. אף וחמה. חרון
 אף וקצף גדול. ונזדיין עליו כגבור יוצא למלחמה. שלף חרבו
 מתערה. והניח רגלו על צוארו כדי להכותו. מיד נזדעזעו מאתים
 וארבעים ושמונה איברים שיש בו. ועמד וברח מתחתיו. ואמ' לו
 למי שאת שלוח ליטול את נפשו. לך וטול את נפשו. שאיני יכולה (!)
 לסבול במה שבאת עלי. וכיון שראתה זקינתו. נפלה ושערה סתור
 מפולשת בעפר אמרה לו בבקשה ממך שתטול את נפשי תחת
 פרי מעי והיא גועה ובוכה. מיד לבש לה (!) מלאך המות ארבעה
 בגדי אכזריות. אף. וחמה. וחרון אף. וקצף גדול. ונזדיין עליה
 כגבור יוצא למלחמה. ושלף חרבו מתערה. והניח רגלו על צוארה
 כדי להכותה. מיד ברח מתחתיו. ויצאה ונעלה הדלת אחריה.
 [102^a] ואמרה למי שאת שלוח ליטול את נפשו. לך וטול את
 נפשו. שאיני יכולה לסבול במה שבאת עלי. באותה שעה שראתה
 כלתו שלאותו התינוק המראה הגדול הזה ירדה מחופתה ונפלה
 לפני מלאך המות. ואמרה לו בבקשה ממך שתטול את נפשי תחת
 התינוק הזה. והנח לו שישב ימיו. לקיים מה שכת' נפש תחת
 נפש.¹ מיד לבש עליה ארבעה בגדי אכזריות. ושלף חרבו מתערה.
 והניח רגלו על צוארה. אמרה לו גמור מלאכת מלך מלכי המלכים
 ששילחך. ונתבהל עליה. פעם שנייה ושלישית ולא חזרה. אלא
 אמרה גמור מלאכת מלך מלכי המלכים. מיד נתרם עליה מלאך
 המות. ונפלה דמעה שלרחמים מעין מלאך המות. אמר הקבה זה
 שהוא אכזרי הורג נפשות נתרם על אלו. אני שכתב' בי אל רחום
 וחנון² לא ארחם עליהן. והוסיף להן הקבה שבעים שנה לכל אחד
 ואחד. הדא היא דכת' אז תשמת בתולה במחול ובחורים וזקנים

¹ Levit. XXIV, 18.

² ibid. XXXIV, 6.

CXXXIX. תנו רבנן. מעשה בראובן הלבב שמימיו לא טעם טעם חטא. אלא פעם אחת הלך לבית הכנסת בשחרית. ומצא אדם יושב במקומו. מיד ^a נזף בו. ואמ' לו במקום גדולים על תעמוד. מיד עמד וישב אצל פתחה שלבית הכנסת. והתחיל בוכה בלבו. ונכנסה דמעתו אצל כסא הכבוד. מיד שלח הקב"ה לִיטול את נפש בנו. ולא ניתן לו בן אלא לאחר שמונים שנה. וכשבא מלאך המות הכירו ר' ראובן. ואמ' לו מה לך באתה. שמא הגיע זמני להפטר מן העולם. אמ' לו לאו אלא שלחני הקב"ה לטול את נפש בנך. אמ' לו למה. אמ' לו מפני [100^b] שנזפת בעני זה. אמ' לו אם כך נתחייבתי. הנה לי שלשים יום עד שאני מכניס את בני על ארוסתו וישמח בה. ואחר כך קח את נפשו. הניח לו מלאך המות שלושים יום. מיד נתרגז על מלאך המות בארבע מדות רעות. באף וחתמה. ובחרון אף. וקצף גדול. מה עשה ר' ראובן עמד וחילק את ממונו לשלשה חלקים חלק אחד פיזרו לעניים ואביונים. וחלק אחד כדי לשמח את בנו. אמ' שמא מתקיים הפיסוק הזה לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות.¹ וחלק אחד הניחו לידע מה יהיה הדבר. לאחר עשרים ותשעה ימים ששימח את בנו. בא אליהו ז"ל וישב לו אצל פתחו שלנער. מיד נרתע הנער וישב (!) לו. אמ' לו זקן מפני מה באתה. אמ' לו בני אני אליהו באתי לבשרך. מיד נשתחווה לו. אמ' לו מה בשורה בידך. אמ' לו מלאך המות למחר יקח את נפשך בני. אמ' לו הנער. זקן הלא מיום שברא הקב"ה את העולם ועד עכשו. כל מי שבא יומו הוא מת. אמ' לו היך. אמ' לו ואהיה כאחד מהן. אמ' לו בני. לא כשב בני אדם מתים אתה מת. אמ' לו היאך הדבר. אמ' לו בארבע [101^a] מדות רעות שנרגז על מלאך המות בהן מלמעלה הוא יבוא עליך. אמ' לו ר' מה אעשה ואנצל מידו. אמ' לו למחר כשאביך עולה לפני התיבה. ואתה עומד משמאלו. הבט וראה עני אחד. לובש בגדים צואים סמרטוטיך. חלוק לו כבוד. שהוא מלאך המות. שמא ירחם עליך. למחר כשהגיעה השעה. חזר וראה אותו האיש. הלך ונתן לו שלום. אמ' לו ר' עמוד שב במקום גדולים. אמ' לו בני אביך אתמול אמ' לי במקום גדולים אל תעמוד. ואתה אמרת לי שב. אמ' לו והרי אני חלקתי לך כבוד. אמ' לו מי שהכבוד שלו ירחם עליך. מיד יצא והלך וישב על

¹ Prov. XI, 4.

^a פיר' גער בו.

והורידו למטה ואמ' לו זה המקום שאתה עתיד לשכב. אמ' לו ר' יהושע הראני החרב שאתה לוקיח (!) הנפשות בה. מיד נתן לו החרב. אמ' לו ר' יהושע בזו החרב אתה לוקיח כל הנפשות. אמ' לו הין. כשהיה רואה אותה מכאן ומכאן. השליך עצמו בגן עדן. אמ' לו מלאך המות את נפשך לא נתתה לי. תן לי את החרב. אמ' לו ⁵ בחיי איני נותן לך כלום. חזר לפני הקב"ה ואמ' לפניו. רבונו של עולם לקח החרב ממני והשליך עצמו בגן עדן. אמ' לו הקב"ה לך בכל המקומות שהלך ר' יהושע. אם נשבע בשמי תשאל על שבועתו. הוציאו מגן עדן וקח נפשו. ואם לאו קח החרב והנח אותו. הלך מלאך המות ומצא את רבן גמליאל חבירו. אמ' לו ¹⁰ יפה עשה ר' יהושע חבירך. שנכנס לגן עדן. ולקח החרב ממני. אמ' לו בחיי בטוב עשה לך. [99^b] אלא טול החרוטים הללו ותן אותם לר' יהושע שיראה בכל גן עדן אם יש שם מן הגוים יכתוב לי הדבר. כיון שקרא ר' יהושע החרוטים. הלך אל שערי גן עדן. ומצא שם שלוש לשכות. אחת שלכסס ואחת שלזהב. ואחת ¹⁵ שלזכוכית. בא למדוד לשכה של זכוכית. מצא כל גיורי ישראל. ולא הניחו אותו למדוד. עמד במריבה עמהן. אמ' לו יעקב אבינו. בני מה אתה מבקש. אמ' לו אבא. רבן גמליאל חבירי כתב לי ראה בגן עדן אם יש שם מן הגוים אחד וכתוב לי. ואינך מניחין אותי למדוד. אמ' להן הניחו לו. אמ' לו בחייד בני לא בגן עדן ²⁰ אפילו גוי אחד אלא בשעה שעושין צדקה. הוא משלם להן שכרם בעולם הזה. שלא יהא להן חלק לעולם הבא. מיד מדד אותו והיה ארכו שלש מאות אמה. ורחבו מאה אמה. וקומתו חמשים אמה. בא בלשכה שלכסס. ומצא כל מלכי ישראל. המהלכין בדרך ²⁵ ישרה. בא בלשכה שלזהב ומצא אברהם ויצחק ויעקב משה ואהרן ודוד. וראה מטה מוצעת ובחור נתון על המטה ובוכה [100^a] והיו יורדין דמעות מעיניו. וזקן עומד עליו. ומטפת בידו. ואומ' לו עד מתי אתה בוכה. הקב"ה יעשה את שאלתך. מיד אמ' לפני אבות העולם. אותו שהיתה המטפת בידו מי הוא. אמרו לו אליהו ז"ל שעתיד לבשר את ישראל. שנ' מה נאוו על ההרים רגלי ³⁰ מבשר משמיע שלום מבשר טוב. ¹ והאיש שהיה נופל על המטה מי הוא. אמרו לו משיח בן דוד שעתיד לנחם את ישראל שנ' נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם. ²

¹ Isaiah LII, 7.

² Isa. XL, 1.

אמ' לו לך ואמור להקבֹה והקבֹה לא נפשו חביבה לו מנפשו.
ולא נפשו מנפשו. הלך מלאך המות ואמ' לו. אמ' לי שפיפון בן
ליש לא נפשו חביבה לו מנפשו. ולא נפשו מנפשו. אם ימיתנו
ימיתנו ביחד. ואם יחיינו יחיינו ביחד. מיד יצתה בת קול ואמרה
מה אעשה לשני צדיקים הללו. שאני גוזר גזירה והן מבטלין 5
אותה בתפלתם. מיד יצתה בת קול ואמרה. אני מוסיף להן
מאתים מאתים שנה. אמרו. באותן מאתים שנה לא הפילה אשה
פרי בטנה. ולא היה חרב בעולם. ולא שלטה חיה רעה בעולם.
ולא מת בן קודם לאב. ולא מת אדם פחות משבעים שנה. ולא
10 היה רעב. עליהם הכת' אומ' רצון יריאיו יעשה.¹

CXXXVIII. תנן ר' בנן. מעשה בר' יהושע בן לוי שהיה
יושב ודורש. בא מלאך המות ועמד על פתחו. ואמ' לו שלום
עליך ר'. ולא התזיר לו עד שסיים תורתו. אמ' לו שלום עליך
ר'. אמ' לו למה אתה מתגאה ואין אתה עונה שלום. אמ' לו חוס
ושלום לא עשיתי אלא בשביל ההלכה [98^b] שאסיים אותה. אמ'
15 לו ר'. אין אתה מכירני. אמ' לו לאו. אמ' לו אני מלאך המות.
שלחני הקבֹה ליטול את נפשך. אמ' לו בחיי אם אתה עומד אלה
שנים. איני מוסר נפשי בידך. לך ממני. מיד עלה לרקיע ועמד
לפני הקבֹה ואמ' לפניו רבונו שלעולם לא הניחני לעמוד לפניו.
20 אמ' לו הקבֹה לך וקשט עצמך בסימני המיתה. אמרו עליו על
מלאך המות ארכו מסוף העולם ועד סופו. מכה רגלו ועד קדקדו
מלא עינים. לבושו אש. כסתו אש. כולו אש. והסכין בידו. וטפה
שלמֶרֶה תלויה בו. ממנה אדם מת. וממנה מסרית. וממנה פניו
מוריקות. הלך וקישט את עצמו ועמד על פתחו שלר' יהושע בן
25 לוי. אמ' לו הקבֹה שלחני ליקח את נפשך. אמ' לו חוס ושלום.
איני מוסר נפשי בידך. ואם אתה רוצה ליקח את נפשי הוליכני
לגן עדן. והראני המקום שעתיד אני לנוח בו. מיד עלה לרקיע.
ואמ' לפני הקבֹה רבונו של עולם לא הניחני לעמוד לפניו. אמ'
לו הקבֹה לך וקשט עצמך בסימני המיתה. וְלָךְ וקח את נפשו.
30 אמ' לפניו רבונו שלעולם לא הניחני ליקח את נפשו. [99^a] אלא
כך וכך אמ' לי. אמ' לו הקבֹה לך והוליכו לגן עדן. והוציא חירם
מלך צור. והכניסו. מיד לקח אותו בכנפיו והכניסו לגן עדן. אמ'
לו ר' יהושע העלני למעלה ואראה כל גן עדן. והורידני למטה
והראני המקום שאני עתיד לשכב. העלה למעלה וראה כל גן עדן.

¹ Ps. CXLV, 19.

אותו צדיק. כיון ששמע כך. נטל בידו כלי כסף וכלי זהב וכל מיני מאכל ומשקה. משוי חמשה חמשה חמורים. והלך לאותה המדינה. ובא אצל היתום. והכין לו בית. והציע לו מטה. ועשה לו חופה. ונתן [97^a] לו כל צרכו. וחזר לביתו בחזירתו פגע בהר גדול. אָרְכוֹ שנים עשר מיל. והיה בו חנין גדול ארכו שנים עשר מיל. וכל מי שהוא עובר היה נושכו ושורפו. וכשראה אותו את בן סבר עשה עצמו כגשר ועבר עליו. כיון שירד מעליו פגע בו אדם אחד מכוער ביותר. ונתן לו שלום והחזיר לו. אמ' לו איך אתה מכירני. אמ' לו לאו. אמ' לו אני מלאך המות בא ליטול את נפשך. שכבר נתנו לך ^a פתִּקֶךָ מן השמים. מה עשה אותו צדיק. 10 נשא עיניו לשמים ואמ' לפניו רבונו של עולם. כת' שומר מצוה לא ידע דבר רע'. ואני הלכתי לעשות מצוה. עכשו אָמוֹת בדרך. ולא אלך אצוה על אשתי ועל בני. מיד יצאת בת קול ואמרה. המתן לו חמשה ימים וחצי. חמשה ימים שילך לביתו. וחצי כדי שיצוה לביתו. והיה הולך ובוכה. פגע בו אדם אחד נתן לו שלום. 15 והחזיר לו. אמ' לו יש כאן תלמיד חכם. אמ' לו יש בכאן חכם גדול ושמו שפיפון בן ליש. אמ' לו הוליכני אצלו. שמא נשא ונתן בתורה ונשמח. שכן כתו' פקודי יְיָ ישרים משמחי לב². הוליכו אצלו. כיון [97^b] שראה שפיפון בן ליש את בן סבר היה פניו מבהיקות כזיו השמש. והכיר בו שהוא חכם גדול וצדיק. כשנכנס 20 וישב מעט היו פניו מוריקות. אמ' לו שפיפון בן ליש. כשנכנסת היו פניך מבהיקות. ועכשו פניך מוריקות. שמא כלום אתה צריך לאכול ולשתות כאדם שבא מן הדרך. אמ' לו לאו. סָפַר לו המעשה. אמ' לו שב עמי ואל תירא. ואני ערב לך שלא תמות. בפעם הזאת. אמ' לו. אמ' הכת' אח לא פדה יפדה איש³. אמ' לו אֶעֱפֹכְ שֵׁב 25 עמי. מיד עמד שפיפון בן ליש וכל תלמידיו. וגזרו תענית באותה המדינה שלשה ימים. מיד חשכה כל המדינה. באו תלמידיו ואמרו לו. רבינו ואור עינינו. חשך כל העולם. אמ' להם צאו וראו. אם כל העולם חשך. מה שהיה היה. ואם על מדינה בלבד. בטוחין אנו בהקִבָּה שיביט בתחנונינו. ויעשה רצונינו. מיד ירד 30 מלאך המות מאותו ענן ורבץ אצל שפיפון. ואמ' לו תן לי פקדוני שהפקדתי אצלך. אמ' לו לא הפקדת אצלי כלום. אמ' לו השלם לי בן סבר למיתה. אמ' לו משביע אני עליך בשם. שתחזור לפני הקִבָּה ותאמר לו [98^a] מָאֵן בן ליש לשלם לי את בן סבר למיתה.

¹ Eccles. VIII, 5. ² Ps. XIX, 9. ³ Ps. XLIX, 8.

^a פיר' כחבק.

פניו דומה למלאכי השרת ביראת שמים. שְׁמִימִיו לא נָשָׂא עֵינָיו וראה אשת חבירו. ולא אשה בעולם. פעם אחת היה יושב ועוסק בתורה בבית המדרש. עבר שטן וראה אותו ונתקנא בו. אמ' אי אפשר אדם כמות זה שלא חטא. מה עשה באותה שעה עלה לרקיע ובא ועמד לפני הקִבֵּה ואמ' לפניו רבונו שלעולם מתיה בן חרש מה הוא לפניך. אמ' לו צדיק גמור. אמ' לפניו רבונו שלעולם תן לי רשות ואני אסית אותו. אמ' לו אין אתה יכול לו. אמ' לו [96^a] אֲנִי כֵן תֵּן לִי רְשׁוֹת. אמ' לו לך. מיד הלך ומצאו שהוא יושב ועוסק בתורה. מה עשה נדמה לו כאשה יפה שלא היתה כמותה בעולם. כמות נעמה אחות תובל קין שָׁטְעוּ בָהּ מִלֵּאכֵי השרת שֵׁנ' ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה¹. בא ועמד לפניו. כיון שראה אותה הפך פניו וחזר לאחוריו. שב ובא לצד השמאל. כיון שראה אותו שהיה מתהפך לו מכל צד. אמ' אני מתירא שמא מתגבר עלי יצר הרע ויחטיאני. מה עשה אותו צדיק. קרא לתלמידו שהיה משמש לפניו. אמ' לו לך והביא לי אש ומסמריך. הלך והביא לו. נתן המסמריך באש עד שנעשו כאש. ונתן אותן בעיניו. כיון שראה השטן כך נבהל ורעד ונפל לאחוריו. באותה שעה עלה השטן למרום. ועמד לפני הקִבֵּה ואמ' רבונו שלעולם כך וכך היה המעשה. אמ' לו והלא אמרתי לך שאין אתה יכול לו. באותו שעה קרא הקִבֵּה לרפאל רופא שלו. ואמ' לו לך ורפא את עיניו של מתיה בן חרש. בא ועמד לפניו. אמ' לו מי אתה. אמ' לו אני רפאל שלוחו של הקִבֵּה שלחני לרפאת את [96^b] עֵינֶיךָ. אמ' לו הניחני מה שהיה היה. חזר לפני הקִבֵּה ואמ' לפניו רבונו שלעולם כך וכך אמ' לי. אמ' לו הקִבֵּה לך ואמור לו אני ערב לך. שלא ישלח בך יצר הרע. מיד ריפא אותו. מכאן אמרו חכמ' כל מי שאינו רוצה לראות באשת איש. אין יצר הרע שולט בו. והינו דכת' בן פורת יוסף בן פורת עלי עין². אל תקרא עלי עין אלא עלי עין. עין שלא רצתה ליהנות ממה שאינו שלה. אין יצר הרע שולט בה. הקִבֵּה יסלק ממנו יצר הרע ושנאת חנם ויגער בשטן ואל יסטיף עלינו.

CXXXVII. תנו רבנן. מעשה בחסיד אחד שהיה שמו בן סבר. ולמה נקרא שמו בן סבר שהיה סובר בתורה והוא אדם גדול וצדיק. פעם אחת שמע שְׁהִיָּה יתום אחד מישראל. ואירט אשה ושהה עמה שָׁנִים הרבה. ולא היה יכול לכנסה. מה עשה

¹ Genes. VI, 2. ² ibid. XLIX, 22.

(ארבעים יום בתענית. מיד יצתה בת קול) בשבילו ומל אותו ולימדו תורה. וברכת המזון. ולא היה למד עד שישב ר' עקיבה ארבעים יום בתענית. מיד יצתה בת קול ואמרה ר' עקיבה על זה אתה מתענה. אמ' לפניו רבונו של עולם והלא לפניך ערבתי. מיד פתח הקב"ה את לבו ולימדו שמע ישראל. ושמונה עשרה ברכות.⁶ והעמידו בתוך הצבור. ואמ' ברכו את יי' המבורך. וענו אחריו הצבור אמן. מיד התירו אותו האיש מזו הגזרה. בא לו אצל רבי עקיבה בחלום באותו הלילה. ואמ' לו תנוח דעתך שהנחת את דעתי. פתח ר' עקיבה ואמ' ברוך המקום שרצון יריאיו יעשה.

- CXXXV. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת היה רבן יוחנן בן [95^a] זכאי מהלך בירושלם. והיו תלמידיו מהלכין אחריו. וראו רוביה אחת שהיא מלקטת שעורים מתחת רגלי בהמתן של ערבים. אמ' לה בת מי את. אמרה לו ר' המתן. מיד נתעטפה בשערה וישבה לפניו. אמרה לו ר' בתו שלנקדימון בן גריון אני. אמ' לה בתי ממון שלאביך היכן הוא. אמרה לו לא כד מושלין משל בירושלם. מלח ממונא חסד. ואמרי לה חסד. ושלבית חמיק היכן הוא. אמרה לו ר' בא זה ואבד את זה. באותה שעה אמ' להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו. העבודה אני התמתי על כתובתה שלזו. והיתה כתובתה אלף אלפים דינרי זהב. כל ימי בקשתי המקרא הזה ולא מצאתיו. אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את ג' יותין על משכנות הרועים.¹ אל תקרא ג' יותין אלא ג' יותין כשישראל עושין רצונו של מקום אין אומה ולשון שולטת בהן. אבל אם אינם עושין רצונו. מסורין הן לגללי בהמה שלאומה שפלה שבאומות. כל ימי אביה שלרוביה זו לא היה נכנס לבית המדרש עד שמציעין לו כלי מילת מתחתיו.²⁵ ובאין העניים ושומטין [95^b] אותן מתחתיו. איכא דאמרי התם לפי כבודו הוה דעבד. ואיבעית אימא לפום גמלא^a שח'ניה. מה עשה אותו צדיק. ירד מעל סוסו והרכיב אותה רוביה עליו. אחר שהלבישה בגדי משי ורקמה. והכניסה לבית המרחץ. ואחר כך הכניסה לביתו. ועשה לה חופה גדולה. והשיאה לאחד מגדולי תלמידיו. וזכה וזיכה. כמו שאמרו חכמ' מגלגלין זכות על ידי זכאי.

CXXXVI. תנו רבנן. מעשה בר' מתיא בן חרש שהיה יושב ועוסק בתורה. והיה זיו פניו דומה לחמה ולבנה. וקלסטר

¹ Songs I, 8.

^a פיר' משאו.

מלך בשר ודם שאם אוֹסְרֵנִי אֵין אֲסוּרוֹ אֲסוּר עוֹלָם. ואם כעס עלי
 אֵין כעסו כעס עולם. וְאֲנִי יִכּוֹל^a לִגְנֹבוּ בְּדַבְרִים וּלְשַׁחְדוֹ בַּמִּמּוֹן.
 עֲכָשׁוּ אֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים ב"ה. שאם אוסרני
 אסרו אסור עולם. ואם כעס עלי כעסו כעס עולם. ואֵין אֲנִי יִכּוֹל^a
 לִגְנֹבוּ בְּדַבְרִים וּלְשַׁחְדוֹ בַּמִּמּוֹן. ולא עוד אלא שיש לִפְנֵי שְׁנֵי
 דַּרְכִּים. אחת לִגֵּן עֵדֶן ואחת לִגְיָהֶנָּם. ואֵינִי יוֹדֵעַ בְּאִיזוֹ מֵהֶן
 מוֹלִיכִין אוֹתִי. ולא אֲבִכָּה. אמרו לו רִבִּינוּ בְּרַבֵּינוּ. אִמָּ' לֵהֵן יְהִי
 רִצּוֹן שִׁיחָא מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם. כְּמוֹרָא בִּשְׂרֵי וְדָם. אמרו לו עַד
 כֹּאֵן. אִמָּ' לֵהֵן וְלוֹאֵי. בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ. אִמָּ' לֵהֵן פְּנוּ כֻלָּם מִפְּנֵי
 הַטּוֹמָאָה. וְהִכִּינוּ כֶּסֶף לַחֲזָקִיָּה מֶלֶךְ יִהּוּדָה שְׂבָא. 10

CXXXIV. תְּנוּ רַבָּנָן. מַעֲשֵׂה בְר' עֲקִיבָה שֶׁהָיָה מֵהַלֵּךְ
 בְּבֵית הַקְּבֵרוֹת. וּפָגַע בּוֹ אָדָם שֶׁחֹר כִּפְחָם וְהוּא טוֹעֵן עֲצִים עַל
 כְּתִיפּוֹ. וְהָיָה מְרַהִיט [94^a] בֵּהֶן כֶּסֶס. גָּזַר עָלָיו ר' עֲקִיבָה
 וְהַעֲמִידוֹ בְּדֶרֶךְ. אִמָּ' לוֹ בְּנֵי מָה לָךְ בַּעֲבוּדָה קֶשֶׁה זֶה. אִם עֶבֶד
 אַתָּה וְאֲדוֹנֶיךָ נֹתֵן עֲלֶיךָ עוֹל זֶה. אֲנִי פוֹדֵךְ מִמֶּנּוּ. וְאֲנִי אוֹצִיאֲךָ
 לְחֵירוֹת. וְאִם עֲנִי אַתָּה בּוֹא וְאֲנִי אֶעֱשִׂיךָ. אִמָּ' לוֹ הִנֵּחֲנִי אֲדוֹנִי
 שְׂאִינִי יִכּוֹל לַעֲמוֹד. אִמָּ' לוֹ מִבְּנֵי אָדָם אַתָּה אוֹ מִן הַמְּזִיקִין. אִמָּ'
 לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ מֵת הוּא. וּבְכָל יוֹם מִשְׁגֵּרִין אוֹתוֹ לַחֲטוֹב עֲצִים
 וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בָּהֶם. אִמָּ' לוֹ בְּנֵי. מָה הִיָּה עֹסֵק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם
 שְׂבָאָתָה מִמֶּנּוּ. אִמָּ' לוֹ גִּבְאֵי הַמָּס הֵייתִי. וְהֵייתִי נוֹשֵׂא לַעֲשִׂירִים
 וְהוֹרֵג לַעֲנִיִּים. וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׂבָאָתִי עַל נַעֲרָה מְאֹרְסָה בְּיוֹם
 הַכְּפוּרִים. אִמָּ' לוֹ בְּנֵי. שְׂמָא שְׂמַעְתָּ שִׁישׁ לָךְ תִּקְנָה מֵאוֹתָן הַמְּמוֹנִין
 עֲלֶיךָ. אִמָּ' לוֹ אֲדוֹנִי אֵל תַּעֲכַבְנִי שְׁלֹא יִהְיֶה לִּי הַמְּמוֹנִין עָלַי. שֶׁכֵּן
 בַּעֲלֵי פוֹרְעָנוּת עוֹשִׂין. וְאֵין לְאוֹתוֹ הָאִישׁ תִּקְנָה. אֵלָּא שְׂמַעְתִּי
 מֵהֶן דְּבַר שְׁלֹא אוֹכֵל לַעֲשׂוֹתוֹ. וְהָיָה אוֹמְרִין אִם הִיָּה לוֹ בֶּן עוֹמֵד
 בְּתוֹךְ הַצְּבוּר וְאוֹמָ' בְּרַכּוֹ אֵת יוֹי הַמְּבוֹרֵךְ. וְעוֹנִין הַצְּבוּר אִמָּן.
 מִתִּירִין אוֹתוֹ הָאִישׁ מִן הַפוֹרְעָנוּת. וְאֵין לִי בֶן. אֵלָּא הִנַּחְתִּי אֶשְׁתִּי
 מִעוֹבְרָת. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם זָכַר אִם נִקְבָּה. וְאִם זָכַר הוּא. מִי יִלְמְדוּ
 תוֹרָה. שְׁלֹא הִיָּה לוֹ אוֹהֵב בְּאוֹתוֹ [94^b] הָעוֹלָם. מִיָּד קִבֵּל עָלָיו
 ר' עֲקִיבָה שִׁילֵךְ לַעֲיִרוֹ וַיִּשְׁאַל עָלָיו. אִם יֵשׁ לוֹ בֶּן מִלְּמַדוֹ תוֹרָה. 30
 אִמָּ' לוֹ ר' עֲקִיבָה מָה שְׂמַךְ. אִמָּ' לוֹ עֲקִיבָה. וּמָה שֵׁם אֶשְׁתִּךְ.
 אָמַר לוֹ שִׁישְׁנָא. וּמָה שֵׁם עִירֶךָ. אִמָּ' לוֹ לְדַקִּיָּה. הֵלֶךְ ר' עֲקִיבָה
 וַשֵּׁאל בִּשְׁבִילּוֹ. אָמְרוּ לוֹ ר' יִשְׁחָקוֹ עֲצָמוֹתָיו שְׁלֹאֹתוֹ רָשָׁע. אִמָּ'
 לֵהֵן אֶעֱפֹ כֵן אָמְרוּ לוֹ. אָמְרוּ יֵשׁ לוֹ בֶּן אַחֵר עָרֵל. שִׁיגֵר ר' עֲקִיבָה

^a נ"א לפירסו.

לך הצלם שסימא את עינך. אמ' להן אני לא באתי אלא לבקשו ולהשלים לו שמא יפתח לי עיני. והיה שוחק עליהן. עד שנכנס לדמשק. כיון שנכנס. נתכנסו עליו אכלוסי דמשק אמרו לו מרי אבא גוליש מה אתה עושה. אמ' להן מה שאתם רואין. אמרו לו סבור אתה שאתה מלעיג בצלם אף הוא מלעיג בדך יתר. ושיחק 5 בהן ואמ' להן להשלים לו באתי. שמא ירחם עלי. אלא לכו קבצו כל בני המדינה. נתכנסו חיילות חיילות על הגגות ועל הארץ. ובתוך הבית. לראות לאבא גוליש. כיון שנתמלא בית ע"ז. אמ' לאשתו שתעמידו על העמוד שהיה מכיר שם. הלך ועמד עליו. ואמ' להן אחי בני דמשק בשעה שהייתי כומר ומשמש לצלם הזוז. 10 היו בני אדם מפקידין אצלי פקדונות. והייתי כופר בהן לפי שאין לצלם עינים לראות. ולא אזנים לשמוע. כדי שיפרע ממני. עכשו הלכתי אצל מי שעניו משוטטות בכל העולם ולא יבצר ממנו מזמה. ובקשו ידי לעשות ולמשמש וליטול [93^a] כמו שהייתי למד. ולא הספקתי לעשות עד שנפרע ממני. לפיכך סימא 15 את עיני. אמ' ר' פינחס הכהן בן חמא לא ירד מן העמוד. עד שהאיר לו הקב"ה את עיניו. וכפל כבודו ומוראו על הבריות. כדי שיתקדש שמו בעולם. ונתגייר מן האומות אלפים ורבבות. וזכו להסתופף תחת כנפי השכינה על ידו.

CXXXII. תנו רבנן. מעשה בר' יוסי כשבא להסתלק מן 20 העולם. נכנסו חכמי ישראל אצלו ומצאוהו שהוא בוכה. אמרו לו רבינו מפני מה אתה בוכה. יגעת בתורה כל ימך. והעמדת תלמידים הרבה. אלא מדה היתה בדך שלא נעשקת בדין ישראל. אמ' על דא בְּכִינָא. שלא נשאתי בעולן שלישראל. ומשאן ודיניהן. וקיימתי בנפשי ואיש תרומות יהרסנה¹. שכל אחד ואחד מִישראל 25 דומה לקורה שבקרקעית הספינה. שאין הספינה תלויה אלא על קורה אחת. ומניין שאנו ערבין זה בזה. שנ' כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום. ואת אשר איננו פה עמנו היום². אבל הנושא בעולן שלישראל. עליו הכת' אומ' וצדיק יסוד עולם³.

CXXXIII. מעשה. תנו רבנן. [93^b] כשחלה רבן יוחנן 30 בן זכאי נכנסו תלמידיו אצלו. כיון שראה אותן הרים קולו בבכייה. והיה בוכה. אמרו לו רבינו נר ישראל עמוד הימיני פטוש החזק. מפני מה אתה בוכה. אמ' להן אלו אני הולך לפני

¹ Prov. XXIX, 4. ² Deut. XXIX, 14. ³ Prov. X, 25.

לא הלך. אלא ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. היכי אשכחן דאחיי.
אמ' ר' נחמן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת. שנ' אל נא
תהי כמת. אמ' ר' יהושע בן לוי למה נקרא שמן יימים. מפני
שאימתן מוטלת על הבריות. דאמ' ר' חנינא מימי לא שאלני
אדם על מכת פרדה לבנה וְחַיִּיתָ. והא קא חזינן דהאיי. אלא אימא
5 וחית והא קא חזינא דמיתסי דחיווארן רישי כרעיהו קא אמרינן.

CXXX. מעשה. תנו רבנן. רב גידל הוה מהפיד בארעא
למזבן יתה. אזל ר' אבא זבנה. אזל רב גידל^a קבליה לר' זירא. אזל
ר' זירא קבליה לר' יצחק נפאחא. אמ' לו המתן עד שיעלה אצלינו
10 לרגל. כי סליק אשכחיה. אמ' ליה עני המהפך בחררה ובא אחד
ונטלה ממנו מאי. אמ' ליה נקרא רשע. ואילא מר מאי טעמא עבד
הכי. אמ' ליה לא היה ידענא. השתא נמי נותבינה ליה מר. אמ'
ליה זבינא לא מזביננא לה. דארעא קמיתא היא לי. ולא מסימנא
מילתא. [92^a] דאמ' מר. מוכר נכסיו הראשונים אינו רואה סימן
15 ברכה לעולם. אי באעי במתנה נשקלה. רב גידל לא ניחא ליה.
דכת' ושונא מתנות יחיה¹. לא מר נחית לה. ולא מר נחית לה.
ומתקריא ארעא דרבנן.

CXXXI. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' פינחס מעשה היה
בדמסקיה שהיה שם בית צלם אחד. והיה לו כומר ושמו אבא
גוליש. והיה משמש לפני הצלם שנים הרבה. פעם אחת הגיעו
20 ^bאננְקֵי שלצער צעק לפני הצלם ימים הרבה ולא הועיל לו. אחר
כך יצא לחוץ בלילה ואמ' רבונו שלעולם שמע תפילתי. ופדני
מצרתי ונתרפא. גנב עצמו ובא לו לטבריה ונתגייר. והיה מרדף
אחר המצות. נתמנה פרנס על העניים. כיון שנכנסו מעות תחת
25 ידו. הידים שהיו למודות למשמש כשהיו בבית הצלם. התחילו
להיות ממשמשות בקדש. מיד חשש באחת מעיניו ונסמית. שוב
שלח ידו בהקדש וחשש בשנייה ונסמית. והיו בני מקומו באין
לטבריה ורואין אותו שהוא סומא. ואומרינן לו אבא גוליש. מה
ראית שהיית שוחק בצלם ומניח אותו. ולא היה גובה ממך. וכן
30 אחרים. וכן אחרים. מה עשה. אמ' לאשתו עמדי [92^b] עד שנלך
לדמשק. ואתזה בידו והיו מהלכין. כיון שהגיעו לעיירות שבתחום
דמשק היו מתכנסין עליו ואומרינן הרי אבא גוליש. יפה עשה

¹ Prov. XV, 27.

^a פיר' ציעק עליו. ^b פיר' דוחק.

בהדיה. אמ' ליה ולהאי נמי חלוק ליה. דלא לימדו כך עושין
 לבני לוייה. חלק ליה. אמ' רב יוסף כמה נפיש גברא (הדין) ממשה
 ושתיין רבון. דאלו התם חד זמנא. והכא תלתא זמני. ודלמא הכא
 נמי חד זמנא חלק. הכי קא אמ' כמשה ושתיין רבון. איקלע
 להווא אשפיזא שדו ליה סערי לחמריה ולא אכל. ^a נקיד'נהי ⁵
 ולא אכל. ^b תבט'נהי ולא אכל. אמ' להו ודלמא לא מיעשרן.
 עש'רונהי ואכל. אמ' להו ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה.
 ואתם מאכילין אתם טבלים. ומאי מיחייב והא תנן. הלוקח זרע
 לבהמה. קמח לעורות. שמן לנר שמן לסוד בו את הכלים. פטור
 מן הדמאי. התם איתאמר עלה. אמ' ר' יוחנן לא שנו אלא שלקחן
 מתחלה לבהמה. אבל לקחן מתחלה לאכילה. ונמלך עליהן לבהמה.
 חייבין כדתניא. הלוקח פירות מן השוק לאכילה. ואחר כך נמלך
 עליהן לבהמה. הרי זה לא יתן לא לפני בהמתו ולא לפני בהמת
 חברו. אלא אם כן עישר. שמע ר' נפק לאפיה. אמ' לו רצונך
 סעוד אצלי אמ' לו הין. ^c צהבו פניו [91^a] שלר' אמ' לו כמדומה ¹⁵
 אתה שמודר הנייה מישראל אני. ישראל קדושים יש רוצה ואין
 לו. ויש שיש לו ואינו רוצה. והכת' אומ' ואל תלחם את לחם רע
 עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול
 ושתה יאמר לך ולבו בל עמד¹. ואתה רוצה ויש לך השתא
^d מ'סרהבנא למילתא דמצווה כי הדרנא אתינא עיילנא. כי הדר ²⁰
 אתא אתרמי על בההוא פתחא דהוו קימין ביה ^e כוד'נוותא
 חיואראתא. אמ' מלאך המות יש בביתו של זה. ואני סועד אצלו.
 נפק אזל. שמע ר' נפק לאפיה. אמ' ליה מזביננא להו. אמ' ליה
 קא עברת משום ולפני ע'ר לא תהן מכשול. מקטילנא להו קא
 עברת משום בל תשחית. מפקדנא להו. מפישת הזיקא בעלמא. ²⁵
 מעקרנא להו איכא צער בעלי חיים. הוה קא מתקיף ביה טובא.
 גבה טורא ביניהו. בכא ר' ואמ'. מא אם בחייהן כך במיתתן על
 אחת כמה וכמה. דאמ' ר' חנא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן
 יתר מחייהן. שנ' ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד
 וישליכו אותו בקבר אלישע ויחי ויקם [91^b] על רגליו². אמ' ליה ³⁰
 רב פפא לאביי. ודלמא לקיומי נבואתיה דאליהו. דכת' ויהי נא
 פי שנים ברוחך אלי³. אי הכי הינו דתנינא. על רגלו עמד. לביתו

¹ Prov. XXIII, 6. 7. ² II Kings XIII, 21. ³ ibid. II, 9.

^a פיר' ביררו אותם. ^b פיר' בנפה חבטום לנקותם. ^c פיר' הזהירו.

^d ביר' נחפז. ^e פיר' פרדות.

מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלם ויעש הרע בעיני
 יְוִי כתועבות הגוים אשר הוריש יְוִי¹. וכת' גם אלה משלי שלמה
 אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה². וכי עלתה על דעתך
 שחזקיה מלך על כל העולם כולו. ולימדו תורה. ולמנשה בנו לא
 לימד. אלא כל טורח שטרח בו וכל שעמל בו. לא עלתה לו.
 ולא החזירו למוטב אלא יסורין. שנ' וידבר יְוִי אל מנשה ואל
 עמו ולא הקשיבו. ויבא יְוִי עליהם את שרי הצבא אשר למלך
 אשור וילכדו את מנשה בחוהים ויאסרוהו בנחשתים ויִלְכְּוּהוּ
 בבלה. וכהצר לו חלה את פני יְוִי אלהיו ויכנע מאד מלפני אלהי
 אבותיו ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחנונו וישיבהו ירושלם
 למלכותו³ מיד נענה ר' אליעזר ואמ' הא חביבין יסורין.

CXXVIII. מעשה. תנו רבנן. עבדים ושפחות אין
 עומדין עליהן בשורה. ואין אומריין עליהן לא ברכת אבלים. ולא
 תנחומי אבלים. מעשה שמתה שפחתו שלר' אליעזר. נכנסו תלמידיו
 לנחמו. כיון שראה אותן עלה לעלייה. עלו אחריו. [90^a] נכנס
 15 ^a לאפ"ליון נכנסו אחריו. לטרקלין. נכנסו אחריו. אמ' להן כמדומה
 אני שאתם נכויין בפושריין. ועכשו אפילו ברותחין אין אתם נכויין.
 לא כך שנייתי לכם אין עומדין עליהן בשורה. ואין אומריין עליהן
 ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים. אלא כשם שאומריין לו לאדם
 20 על שורו ועל חמורו שמתו. המקום ימלא חסרונך. כך אומריין לו
 לאדם על עבדו ועל שפחתו שמתו המקום ימלא חסרונך.

CXXIX. מעשה. תנו רבנן. אמרו עליו על ר' פינחס בן יאיר מימיו לא בצע על פרוסה שאינה משלו. ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו. מעשה בר' פינחס בן יאיר דהוה קא אזיל לפדיון שבויים. פגע ^ב גִּינְאִי נהרא. אמ' ליה גינאי נהרא 25 חלוק לי מימד ואעבר בד. אמ' לו אתה הולך לעשות רצון קונך. ואני הולך לעשות רצון קוני. אתה ספק עושה. ספק אי אתה עושה. אני בודאי עושה. אמ' לו אם אי אתה חולק לי. גוזר אני עליך שלא יעברו בד מים לעולם חלק ליה. הוה ההוא ישראל בהדיה דהוה ^ע דארי חטי [90^ב] לפסחא. אמ' ליה ולהאי נמי 30 חלוק ליה דמצוה קא עסיק חלק ליה. הוה ההוא טיעא דלוה

¹ II Chr. XXXIII, 1—2. ² Prov. XXV, 1.

³ II Chr. ib. 10—13.

a פיר' החדר הפנימי. b פיר' שם הנהר. c פיר' נושא.

ולא עוד אלא שהגביה ר' אליעזר שני זרועותיו והניחן על לבו
והיה בוכה וצועק ואומ' אוי לי על שני זרועותי על שני ספרי
תורות שנפטרינ מן העולם. שאם יהיו כל הימים דיו. וכל האגמים
[88^b] קולמסין. וכל בני אדם סופרינ. אינן מספיקין לכתוב מה
שקריתי ומה ששניתי ומה ששמעתי בישיבה ולא חסרתי מן
5 התורה אלא כאדם שמטיף אצבעו ולא חיסרוני תלמידיו אלא כדי
שיכחול המכחול מן הכוחל. ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות
הלכות במכשפה לא תחיה. ויש אומרינ שלשת אלפים. ולא שאלני
אדם בהן מימי אלא ר' עקיבה בן יוסף. פעם אחת אמ' לי רבי
למדני היאך נוטעין קשואים. והיאך עוקרין אותן. אמרתי דבר
10 אחד נתמלא המקום כולו קשואין. אמ' לי ר' למדתני נטיעתן.
למדני עקירתן. אמרתי דבר אחד נתכנסו כל הקשואין למקום
אחד. אחר כך אמ' לו ר' אלעזר בן עזריה ר' מנעל שעל האמום
מהוא. אמ' לו טהור. והיה משיב על טהור טהור. ועל טמא טמא.
עד שיצאת נשמתו בטהרה. באותה שעה קרע ר' אלעזר בן עזריה
15 בגדיו והיה בוכה ויוצא. אמ' להן לחכמים רבותי בואו וראו שר'
אליעזר טהור לעולם הבא. לפי שלא יצאת נשמתו אלא בטהרה.
לאחר שמה בא ר' עקיבה ומצאו^a בסירטא שבא מקסרי ללוד. כיון
שראהו [89^a] מיד קרע את חלוקו ותלש בשערו והיה דמו שותת
על הארץ. והיה בוכה וצועק ואומ' אוי לי עליך אבי רכב
20 ישראל ופרשיו. הרבה מעות יש לי ואין שלחני לצרף.

CXXVII. מעשה. תנו רבנן. כשחלה ר' אליעזר נכנסו
ארבעה זקנים לבקרו ר' טרפון. ר' יהושע. ור' אלעזר בן עזריה.
ור' עקיבה. נענה ר' טרפון ואמ' חביב אתה לנו ממתנת גשמים.
דאלו מתנת גשמים בעולם הזה הצמיחה פירות ונתן זרע לזורע
25 ולחם לאוכל. והכל שמחים בה בעולם הזה. ואלו תורתך רבינו
בעולם הזה ולעולם הבא. נענה ר' יהושע ואמ' חביב אתה לנו
מגלגל חמה ולבנה דאלו גלגל חמה ולבנה מאירין בעולם הזה
לבריות. ואילו תורתך רבינו בעולם הזה ולעולם הבא. נענה ר'
אלעזר בן עזריה ואמ' חביב אתה לנו מאב ואם. דאלו אב ואם
30 בעולם הזה. ואלו תורתך רבינו בעולם הזה ולעולם הבא. נענה
ר' עקיבה ואמ' חביבין ייסורינ. אמ' להן סמכוני ואשב ואשמע
דברי ר' עקיבה תלמידי שהוא אומ' על הייסורינ. אמ' לו עקיבה
מניין לך. אמ' לו ר' מקרא אני דורש. [89^b] בן שתים עשרה שנה

^a פיר' רחוב הציר.

ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ועמד עליו נחשול שבים
 לטבעו. אמ' יודע אני שאין זה אלא בשביל בן הרקנוס. עמד על
 רגליו ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי
 ולא לכבוד בית אבא עשיתי. אלא לכבודך עשיתי. אמרתי כדי
 6 שלא ירבו מחלקות בישראל. עניד הים מזעפו. אימא שלום דביתהו
 דר' אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הות. כל יומא לא הוה שבקא
 ליה למיפל אאפיה. יומא חד [87^b] ריש ירחא הוה אתא עניא
 וקרא אדשא. סברא דהידנא ריש ירחא הוה לא נפיל אאפיה. עד
 דאתיא אשכחתיה דנפל אאפיה. אמרה ליה קטלתיה. אדהכי
 10 שמעו קול שיפורי דשכיבא מבי דרבן גמליאל אמ' לה מנא לך.
 אמרה ליה מקובלת אני מבית אבי אבא כל השערים ננעלו חוץ
 משערי אונאה.

CXXVI. מעשה. תנו רבנן. כשחלה ר' אליעזר הגדול.
 אותו היום ערב שבת היה. והיה ישן^a בקנוף וחכמים יושבין
 16 בטרקלין. נכנס הורקנוס בנו לחלוץ לו תפליו ולא הניחו והיה
 בוכה ויוצא. אמ' להן לחכמים רבותי כמדומה אני שנטרפה דעתו
 שלאבא. אמ' לו בני לא דעתי נטרפה. אלא דעתך נטרפה. הנחת דבר
 שאתה חייב עליו מיתה. ואתה מתעסק בדבר שאין מתחייב עליו
 [אלא] משום שבות. הנחת הדלקת הנר שאתה מחוייב עליו מיתה.
 20 ואתה מתעסק בתפילין שאין אתה חייב עליהן אלא משום שבות.
 כיון שראו חכמים שדעתו מתישבת עליו נכנסו כולן וישבו לפניו.
 אמרו כסת עגולה והכדור [88^a] והאמום. והקמיע ותפלה שנקרעו
 שאמרת לנו מה הן. אמ' להן מקבלין טומאה. צאו והזהרו בהן
 שהן הלכות קבועות ניתנו לו למשה בסיני. והיו משאילין אותו
 25 בטמאות וטהרות ובמקוות (!). אמרו לו ר' מה הוא זה. אמ' להן
 טמא. מה הוא זה. אמ' להן טהור. אחר כך אמ' ר' אליעזר
 לתלמידיו תמיך אני על תלמידי יהודי הזה. היאך ימותו מיתת
 עצמן. אמ' לו ר' אלעזר בן עזריה למה. אמרו לו מפני שלא באו
 ושימשו אותי. אחר כך אמ' לר' עקיבה בן יוסף. אתה מפני מה
 30 לא באתה. אמ' לו ר' לא נפנית. אמ' לא תמיך אני עליך שאם
 תמות מיתת עצמך. ויש אומרים לא אמ' לו כך. אלא כיון שאמ'
 לתלמידיו כך. מיד ר' עקיבה נמסר דמו בקרבו. ואמ' לו ר' מיתתי
 אני במה. אמ' לו שלך קשה מכולן. נכנס וישב לפניו. אמ' לו ר'
 מעתה למדני ושנה לי. פתח וישנה לו שלוש מאות הלכות בבהרת.

^a כלומר בחדר.

הדבר הזה. הצילני מעון זה. יצתה בת קול ואמרה. רבן יוחנן
בן זכאי לך אצל חצר אחיו. שם אילן עומד בתוך החצר ובראש
האילן שם נתון הדבר שנחשד עליו אותו חסיד. והלכו ומצאו
אותו שם. וראה ותמה הרבה. ואמ' זה שלא גנב ולא גזל בשביל
שאמ' ישבע על האמת נענש החסיד. הנשבע לשקר ומחלל שמו⁵
שלהקבה על אחת כמה וכמה לפיכך אמ' הכת' ולא תשבעו
בשמי לשקר¹.

CXXV. מעשה. תנו רבנן. תנן התם חיתכו חליות
חליות. ונתן חול בין חליה לחליה. ר' אליעזר מטהר. וחכמים
מטמאין זה הוא תנורו של עכנאי. מאי עכנאי. אמ' רב יהודה¹⁰
אמ' שמואל שהקיפוהו דברים כענינא וטימאוהו. תאנא אותו
[86^b] היום השיב ר' אליעזר כל תשובות שבעולם ולא השגיחו
עליו. אמ' אם הלכה כמותי תריב זה יוכיח. נעקר החרוב ממקומו
והלך ארבע אמות. וחזר וישב במקומו. אמרו לו אין מביאין
ראיה מן החרוב. אמת המים תוכיח. חזרו המים לאחוריהן.¹⁵
אמרו לו אין מביאין ראיה מן אמת המים. כהלי בית המדרש
יוכיחו. נטו כהלי בית המדרש ובקשו ליפול. גער בהן ר' יהושע
ואמ' להן. תלמידי חכמים זה בזה. ואתם מה לכם. לא נפלו בשביל
כבודו של ר' יהושע. ולא זקפו בשביל כבודו של ר' אליעזר. אמר
אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו. יצתה בת קול ואמרה מה²⁰
לכם אצל ר' אליעזר הגדול שהלכה כמותו בכל מקום. עמד ר'
יהושע על רגליו ואמ' לא בשמים היא. מאי לא בשמים היא.
אמר ר' ירמיה כבר נתתה לנו מהר סיני וכתבת אחרי רבים
להטות. אשכחיה ר' נתן לאליהו אמ' ליה מאי אמ' קדשא בריך
הוא בההיא שעתא. אמ' ליה אָחִיד ואמ' נצחוני בְּנִי. מיד הביאו²⁵
כל טהרות שטיהר [87^a] ר' אליעזר ושרפום ובירכוהו. אמרו מי
ילך ויודיעו. אמ' ר' עקיבה אני אלך שמא ילך מי שאינו הגון
ונמצא מחריב את העולם כולו. הלך לבש שחורים ונתעטף שחורים
וחלץ מנעלו ונשמט וישב לפניו בארבע אמות. אמ' לו ר' עקיבה
מה יום מימים. אמ' לו ר'. חביריך בדלו ממך. אף הוא חלץ מנעלו³⁰
וזלגו דמעיו ונשמט וישב על גבי קרקע. אותו היום לקה שליש
בהטים. שליש בזתים. מחצה בשעורים. ויש אומרים אף בצק
שביד אשה תפח. תאנא אף גדול היה באותו היום שבירכו את
ר' אליעזר. שכל מקום שנתן עיניו בו ר' אליעזר נשרף. ומעשה

¹ Lev. XIX, 12.

CXXIV. מעשה. תנו רבנן. מדבר שקר תרחק¹. מעשה בשני אחים שהיו דרין בדרום. והיו עשירים ביותר. והיה אחד נושא אשה. והאחד נתן נפשו לעבוד את המקום בכל לבבו ובכל נפשו. והלך לבית המקדש והיה דר שם. אמ' מקדשו שלהקבה חרב אף אני אהיה חרב. ולא אקח אשה ולא אשמה בעולם. שמקדשו שלהקבה כאבל. ואני אהיה כאבל. וכל רגל ורגל היה הולך אצל אחיו. ונותן לו שלום. פעם אחת הלך לבית אביו ליתן לו שלום ולא מצאו שם. ואותו היום היתה אשת אחיו מכבסת בגדיה והפשיטה את תכשיטיה. שהיו שוין יתר מעשרת אלפים דינרין. והניחה אותן כנגדה. וכשבא אחי אישה אצל אחיו ליתן לו שלום. נכנס לחצר ולא מצאו שם. וכשראתה אותו אשת אחיו נתביישה מפניו והלכה. והיה שם אילן גבוה מין תמרה. והיה בראשו עוף ועשה קנו שם וכשנתנה מקום לאחי אישה. הניחה תכשיטיה שם והלכה. וכשנכנס [85^b] אותו חסיד ולא מצא שם אדם. יצא לו לדרכו. ואותו העוף ירד ולקח את תכשיטיה ועלה והניחו בקנו. וכשבא אישה מן השוק מצא אשתו בוכה ופורעת ראשה התחיל שואל אותה ואומ' לה למה את בוכה. אמרה לו כך הייתי מכבסת בגדי והוצאתי את תכשיטי מעל צוארי והנחתי אותן כנגדי. בקשתי אותם לאחר שעה ולא מצאתי כלום. ואיני יודעת מי גנב אותם. אמ' לה מי נכנס לחצר. אמרה לו לא נכנס אלא אחיך. ולא לקחו אלא הוא. אמ' לה הוא הניח כל שלות העולם ואת ירושתו ואת ממונו וכל מה שהיה לו והלך לעבוד את המקום ב"ה מרוב אהבה ואת אומרת שאחיד גנב את תכשיטי. עמדה היא בפרקונה ואמרה לית פרה (!) ממה שתוליו אצל החכמים ותשביעו. שמע בקול אשתו והלך וחפש אחריו והוליו אצל החכמים והתחיל להגיד המעשה להן כך וכך היה הדבר. אמרו לו זו שהניח שלות העולם הזה. היאך הוא גנב תכשיט אשתך. כמות זה הצדיק לא יעשה הדבר הזה. והיה המעשה לפני רבן יוחנן בן זכאי. אמ' רבן יוחנן בן זכאי לאותו חסיד מה אתה אומ'. [86^a] תשבע. אמ' הין. אני נשבע באמת ואיני חושש כלום. אמ' לו רבן יוחנן בן זכאי פייס אותו מממונוך ואל תשבע. אמ' לו לאו בשביל בני אדם שלא יאמרו חשוד הוא. והיה אותו חסיד מתעצם (!) טובה. אמ' להן רבן יוחנן בן זכאי לכו ובואו בבקר אלי. וכשהלך רבן יוחנן לביתו. עמד בתפלה ואמ' רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך כל מה שבנסתרים. ואתה יודע

¹ Ex. XXIII, 7.

אפ"ן. נסיבת מן ההיא פיתא תלתה^ע עיגולין. קצת עיגולא ונפלוך
תלתא דינריא. הדא דאינון אמרין. בין זכאי בין חייב ליד
שבועה לא תיעול.

CXXII. מעשה. תנור רבנן. אמ' רב כהנא ואמרי לה

- 5 אמ' רב יהודה אמ' רב מעשה באדם אחד שהפקיד דינר זהב
אצל אשה אחת ונטלתו ממנו והניחתו בכר שלקמה ואפאתו בככר
ונתנתו לעני. לימים בא בעל דינר אמ' לה תני לי דינרי. אמרה
לו. יהנה סם המות באחד מבני אם נהניתי מדינרך כלום. אמרו
לא היו ימים מועטין עד שנהנה סם המות באחד מבניה.
10 וכששמעו חכמים בדבר. אמרו ומה מי שנשבע באמת כך. בשקר
על [84^b] אחת כמה וכמה.

CXXIII. מעשה. תנור רבנן. לא תשא את שם יי' אלהיך

- לשוא¹ שלא תהא עושה תפלך וטליתך והולך ועובר עבירות. אמ'
ר' ינאי תפלין צריכין גוף נקי. מפני מה לא החזיקו בהן מפני
15 הרמאין. עובדא הוה בחד גבר דעל לחדא זוי בערבותא באפתי
רמשא. והוה גביה פריטין למפקדא. על לבי כנשתא ואשכח חד
גבר קאים מצלי ותפלוי עלוי. ואית דאמרין גיור הוה. אמ' לית
לי למתן פקדוני אלא גב הדין גברא דהוא נטר כל מצואתא
דבריייה. יהב ליה פקדוניה. באפוקי שבתא אזל בעא פקדוניה.
20 וכפר ביה. מא עבד ההוא גברא אזל וקם קמי ארונא מצלי. ואמ'
רבוניה דעלמא לא ליה הימינית. אלא לשמך קדישא דחקיק
עליה חימינית. נגלה לו אליהו ז"ל אמ' ליה איזיל ואימור הדין
סימנא לאנתתיה מן שמייה והיא יהבא לך. איזיל אמ' לה אמ'
ליך בעליך סימן ביני לבינך דאלך עמא אכלין חמירא בלילי
25 פסתא. ומן ההוא^b מילנא ביום צומא רבא. והיא יהבא לך. אזל
ואמ' לה כן ויהבת ליה. בתר שעה סליק בעלה מן שוקא. אמרה
לו אף חד סימן דהוה ביני לבינך אזלת ופרסמתיה. אמ' לה ומה
עסקא ותנית ליה עובדא [85^a] שרו וחבט עליה. שרו וחבט עליה.
אמ' הואיל ונתפרסמנו נחזור לסודינה. עמדו וחזרו לסודם. מכאן
80 אמרו אל תאמן בגר. עד עשרים וארבעה דורות.

¹ Ex. XX, 7.

^a פיר' ככרות.

^b כלומר זה מינא בשר חזירא הוה ואכלו ביום צומא דכפורה.

לִיה מְרִי תִבִּיל חֹד הֵן חֲסִירִין. אִמ' לִיה וּקְלִידִין דְּמַלְכָּא חֲסִיר
כְּלוּם. אִמ' לִיה שַׁבַּת הֵן חֲסִירִין. מְנִיין לִי לִיתָן בְּתוּכִם וַיִּבְרַךְ
וַיִּקְדֹּשׁ.

CXXI^a. מַעֲשֵׂה. תְּנוּ רַבְּנֵי. לֹא תֵשָׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ
לְשׁוֹא¹. אִמ' ר' סִימּוֹן אֵין אֲנוּ נֹתְנִין אֶת הַשְּׁבוּעָה לְמִי שֶׁהוּא
חֲשׂוֹד עֲלֵיהָ. הֵדָא דְּבַר תְּמַלְיוֹן מִסִּיעַ לְרַבְּנֵי. עוֹבְדָא הוּא בְּחַד
גְּבַרָא דְּאִפְקִיד גְּבִי בַר תְּמַלְיוֹן חֹד כִּיס דְּדִינָרִין. אִזְלָא בַּעַל פְּקֻדוֹנִיהָ
וּכְפָר בִּיהָ. וְאִמ' לִיה כָּל מָא דִּיהֶבֶתָּ לִי יְהִיבִיתָ לָךְ. אִמ' לִיה^a אֲגוּמִי
וְאִשְׁתַּבַּע לִי. אִמ' לִיה [83^b] אֲגוּמִי וְאִנָּא מִשְׁתַּבַּע לָךְ. מָא עֲבַד
אִזְלָא לְבִיתָהּ וְנָסִיב חֹד קִנִּי וְחֻקָּהּ וְשָׁקַע אֶלֶף דִּינָרִיא בְּגוּהָ. וְהוּא
מִסְתַּמֵּיד בַּהּ עַד דְּעַל לְכַנְשָׁתָא. כִּיּוֹן דְּעַל לְכַנְשָׁתָא אִמ' לִיה. צוּד
הַדִּין קִנִּיא וְאִנָּא סְלִיק וּמִשְׁתַּבַּע לָךְ. צַד הַהוּא קִנִּיא וְסְלִיק
וְאִשְׁתַּבַּע לִיה. וְאִמ' מְרִיה דְּהַדִּין טוֹבָא כָּל מָא דִּיהֶבֶתָּ לִי יְהִיבִיתָ
לָךְ. הַהוּא גְּבַרָא מִן כְּבֻדִּיהָ טָרַף הַהוּא קִנִּיא לְאַרְעָא. וְשָׂרוּ
אֵלֶיהָ דִּינָרִיא^b מִתְבָּזְקִין. שְׂרִי מַלְקִיט בַּהוֹן. אִמ' לִיה לְקִיט דְּמָן
דִּידָךְ אֶת מַלְקִיט.

CXXI^b. מַעֲשֵׂה. תְּנוּ רַבְּנֵי. ר' חֲגִי הוּא דְּרִישׁ הַדִּין
עוֹבְדָא דְּהוּא בְּחַדָּא אִיתְתָּא דְּאִזְלָתָא לְמַעַרְךָ גְּבִי חֲבֵרְתָּהּ וְהוּא
קְטִיר בְּסוּדְרָה תִּלְתָּ דִּינָרִין. וְנִפְלֹן מִנָּה וְאִתְגַּבְּלוֹן בְּלִישָׁא. וְלֹא
יָדַעַת בַּהוֹן עַד דְּאִזְלָתָא לְבִיתָהּ. כִּיּוֹן דְּאִזְלָתָא לְבִיתָהּ בַּעַת תִּלְתָּהּ
דִּינָרִיא וְלֹא אִשְׁכַּחַת יְתָהוֹן. אִמְרָא לֹא אִזְלוֹן אֲלֵא גְבִי פְלוּנִיתָ.
אִזְלָתָא וְאִמְרָתָא לָהּ חֲמִיתִי לִי תִלְתָּהּ דִּינָרִין דְּנִפְלֹן מִנִּי הֵכָא. אִמְרָה
לָהּ לֹא. אִמְרָה לָהּ לֹא אִזְלִיתָ לְזוּרִי אַחֲרִי. הֵכָא נִפְלֹן מִנִּי. אִמְרָא
אִם הָיִיא אִתְתָּא יָדַעַת בַּהוֹן תְּקִיבּוּר בְּרָה רַבָּא. בְּרַעוּת שְׁמִיא
קְבֵרְתִּיהָ. מִיעֲלִין וְגַמְלִין לָהּ חֲסֵד אִמְרָה אֲלוּלִי דְּהוּת [84^a] יָדַעַת
בַּהוֹן לֹא קְבֵרִית בְּרָה רַבָּא. שְׁמַעַת קֵלָהּ וְאִמְרָתָא. תוֹב אִם הָיִיא
אִתְתָּא יָדַעַת בַּהוֹן תְּקִיבּוּר בְּרָא אַחֲרָנָא. בְּרַעוּת שְׁמִיא קְבֵרְתִּיהָ.
מִיעֲלִין וְגַמְלִין לָהּ חֲסֵד. אִמְרָה אֲלוּלִי דְּהוּת יָדַעַת בַּהוֹן לֹא קְבֵרַת
בְּרָא אַחֲרָנָא. שְׁמַעַת קֵלָהּ וְאִמְרָתָא תוֹב אִם הָיִיא אִתְתָּא יָדַעַת בַּהוֹן
תְּקִיבּוּר בְּרָה אַחֲרָנָא בְּרַעוּת שְׁמִיא. קְבֵרַת תִּלְתִּיהוֹן. מִיעֲלִין וְגַמְלִין
לָהּ חֲסֵד אִמְרָא לִיכָא אִזְלָא וּמִנְחָמָא לָהּ. לִיכָא אִזְלָא וּמִחֲמִיא לָהּ

¹ Ex. XX, 7.

^a פִּיר' לָךְ עֲמִי. ^b פִּיר' מִתְפֹּרֶרִין.

אמ' ליה אִין. אמ' ליה איזיל צוח ליה דסימא אית ליה והיא
למלכותא. אזל צוח ליה אתא אמ' ליה מא את. אמ' ליה יהודאי.
אמ' ליה ומה היא אומנותך. אמ' ליה תִּיט. וכמה את ^a לאַעי
ביומא. אמ' ליה בעסרא פורין. אמ' ליה ובר נש לאעי בעסרא פורין
ביומא. אכיל לטרתא דנונא בדינר. אמ' ליה הב לי רשו דנשתעי ⁸
קמד. אמ' ליה אשתעי. אמ' ליה מרי חד יום אית לך [82^b] בשתא
והוא חביב עלך סגי לחדא מכל יומי שתא ואנן חייבין ליקרא
יתיה. אמ' ליה. ומא היא חביבותיה. אמ' ליה כל מא דאנן
חטיין ביומי שתא הוא אתי ומכפר על חובך. אמ' הוּאִיל והביא
ראיה לדבריו יפטר בשלום. מה פרע לו הקב"ה מן ^b מחרֶסֶף ¹⁰
דיליה אשכח ביה חדא מרגלית אטימיטון. ממנה היה מתפרנס
כל ימיו.

CXIX. מעשה. תנו רבנן. ר' ישמעאל ביר' יוסף בעא
קמי ר'. בני בבל בזכות מי הן חייין. אמ' ליה בזכות תרומות
ומעשרות. בני סוריא בזכות מי הן חייין. בזכות שהן שומרים ¹⁵
שבתות וימים טובים. תנו רבנן אמ' ר' חייא בר אבא פעם אחת
זימנתי אדם בלדקיא והביא לפנינו תמחוי אחד שלכסף וטבעותיו
דמטותיו שלזהב ועשרים וארבעה בני אדם סובלין אותו. והיה
בו כל מיני מאכל שברא הקב"ה מששת ימי בראשית. ושני תינוקות
עומדין על גביו אחד מימין ואחד משמאל. כשהוא מניחו האחד ²⁰
מכריז ואומ' לו הכסף ולי הזהב אמ' יוֹי צבאות¹. וכשהוא
מגביהו האחד מכריז ואומ' ליֹוי הארץ ומלואה². וכל כך למה
שלא להגביה דעתו שלבעל הבית עליו. אמרתי לו [83^a] בני
מפני מה זכית לכל הכבוד הזה. אמ' לו ר' טבח הוינא והוינא
נפיק למרעיתי חד יום בשבתא. הוינא בחר טבתא ושמינתא ²⁵
ואמרנא אלין ליקרא בהון שבתא. וכד הוינא נפיק ביומא תנינא.
הוינא משכח טב מנהון אמרנא אלין ליקרא בהון שבתא. אמרתי
לו לא לחנם זכית לכל הכבוד הזה.

CXX. מעשה. תנו רבנן. ר' הוה עביר ^c שִׁירו לאטנינוס
מלכא והוה מיתי ליה תבשילין רותחין בחולא. ותבשילין צנינין ³⁰
בשבתא. אמ' ליה אלין צניניא חביבין עלי מן אלק רתיחיא. אמ'

¹ Hag. II, 8.

² Ps. XXIV, 1.

^c פיר' סעודה.

^b פיר' קשקשים שלו.

^a פיר' מתעסק.

מתירין. הוא פוסל והן מכשירין. התחיל והכריז עליהן אנשים הללו אנשי שוא הן. אמרו כבר בניתה ואין אתה יכול לסתור. אמ' להן מפני מה אני מטמא. ואתם מטהרין. אני אוסר. ואתם מתירין. אני פוסל ואתם מכשירין. אמרו לו מפני מה אתה מעבר ^{81^b} שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. אמ' להן שכן מצינו בעקיבה בן יוסף שהיה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. אמרו לו הנח לעקיבה בן יוסף שלא הניח כמותו בכל ארץ ישראל. אמ' להן אף אני לא הנחתי כמותי בכל ארץ ישראל. אמרו גדיים שהנחת נעשו תישים. ולא עוד אלא שהעלו קרניים. וכך אמרו לנו. אמרו לו משמינו אם חזר בו מוטב. ואם לאו יהא בנדוי. ואמרו לעם אשר עמו אם חוזרין בהן מוטב ואם לאו אחיה יבנה מזבח וחנניה ינגן בכנור ויכפרו ויאמרו אין להן חלק ביוי אלהי ישראל. געו כילן בבכיה ויאמרו חוס ושלום אלא יש לנו חלק ביוי אלהי ישראל. וכל כך למה דכת' כי מציון תצא תורה ודבר יוי מירושלם¹.

CXVII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' ברכיה מעשה בחסיד אחד שיצא ליטייל בכרמו בשבת. לידע מה הוא צריך. וראה שם פרצה אחת וחישב עליה לגדרה בשבת. ובמוצאי שבת אמ' חוס ושלום הואיל וחשבתי עליה לגדרה בשבת. שוב איני גודרה עולמית. מה פרע לו הקב"ה זימן לו מתוכה אילן אחת^a שלנצפה ועלת מאיליה וגדרתה. ממנה היה ^[82^a] ניזון כל ימיו וממנה היה מתפרנס כל ימיו.

CXVIII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' פינחס מעשה בתופר אחד ברומי שהיה מכבד שבתות וימים טובים. פעם אחת הלך ליקח דג ערב יום הכפורים שחל להיות בשבת. לא הוה תמי אלא חד נון. והוה^b טליא דאפרכא קאים תמן והוה דין מוסיף ודין מוסיף עד דעבד יהודא לטרתא דנונא בדינר ונסבה. למחר אמ' אפרכא לעבדיה למא לא איתית לן נון. אמ' ליה לא הוה תמן אלא חד נון. והוה חד יהודאי קאים תמן והוה הוא מוסיף ואנא מוסיף עד דעבד יהודאי לטרתא דנונא בדינר ונסבה. בעי את למיכל לטרתא דנונא בדינר. אמ' ליה לא. אמ' לו ואת ידע ליה.

¹ Mical. IV, 2.

^a פיר' בלשון ערבי קפאר. ^b פיר' נער המושל.

מכאן ומכאן והיו עומדין על הכסא שנים עשר אריות שלזהב
 וכנגדן שנים עשר נשרים שלזהב אלו כנגד אלו יד שלארי מימין
 כנגד כף הנשר משמאל. וכנף שלנשר מימין כנגד יד האריה
 משמאל. וכן כל האריות שבעים ושנים. והנשרים [80^b] שבעים
 ושנים. ועל מעלה ראשונה רובץ ארי שלזהב. וכנגדו שור שלזהב.⁵
 ועל מעלה שניה רובץ דוב שלזהב. וכנגדו שה שלזהב. ועל מעלה
 שלישית רובץ נמר של זהב. וכנגדו תינוק (!) שלזהב. ועל מעלה
 רביעית רובץ נשר שלזהב. וכנגדו צבי שלזהב. ועל מעלה חמישית
 רובץ טווס שלזהב. וכנגדו תרנגול שלזהב. ועל מעלה ששית רובץ
 נץ שלזהב. וכנגדו יונה שלזהב. וכשהיה רוצה לעלות לכסא היתה¹⁰
 החלילה חוזרת. האריה פושט ידו שלימין והדוב פושט ידו
 שלשמאל והיה עולה ויושב וקורא במעלה הראשונה תורת יוי
 תמימה משיבת נפש¹. ועוד חוזרת חלילה. האריה פושט ידו
 שלימין והנשר פושט ידו שלשמאל. ועולה וקורא עדות יוי
 נאמנה מחכימת פתי². ובמעלה השלישית קורא. פקודי יוי ישרים¹⁵
 משמחי לב³. ובמעלה הרביעית קורא. מצות יוי ברה מאירת
 עינים⁴. ובמעלה החמישית קורא. יראת יוי טהורה עומדת לעד⁵.
 ובמעלה הששית קורא. משפטי יוי אמת צדקו יחדו⁶. וכשהיה
 מגיע למקום השבת ויושב. יונה שלזהב יורדת ופותחת הארון
 ונוטלת ספר תורה ומניחתו בחיקו וקורא [81^a] בו כדכת' והיתה²⁰
 עמו וקרא בו כל ימי חייו⁷. ושבעים^a קתדראות שלסנהדרין סביב
 לכסא. והיה יושב ודן לכל באי העולם ונמלך בסנהדרין. וכיון
 שהיה רוצה להפטר לביתו. מלוין אותו ומברכין אותו. עד שנכנס
 לביתו. ונפטרין מאתו בשלום.

CXVI. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' ספרא ר' אבהוא²⁵
 משתעי כשירד חנניה בן אחי ר' יהושע לגולה היה מעבר שנים
 וקובע חדשים בחוצה לארץ. שלחו אחריו שני תלמידי חכמים ר'
 יוסי בן כופר ובן בנו שלזכריה בן קבוטל. אמ' להן למה באתם.
 אמרו לו ללמוד תורה באנו. התחיל והכריז עליהן. אנשים הללו
 חכמים גדולים הן. בני חכמים גדולים הן. ואבותיהן שימשו³⁰
 במקדש. שכך שנינו זכריה בן קבוטל אומ' פעמים הרבה קראתי
 לפניו כדניאל. התחיל הוא מטמא. והן מטהרין. הוא אוסר והן

¹⁻⁶ Ps. XIX, 8—10. ⁷ Deut. XVII, 19.

^a פיר' אפריון.

ליה עזקתיה. בלעה ^a דְּעֵץ חד גפא בארעא וחד גפא ברקיעא.
 פתקיה ארבע מאה פרסי. וכל היכא דמטא. אמ' אני קהלת הייתי
 מלך על ישראל בירושלם¹. אמרי רבנן מי כדי שוטה [79^b] אחדא
 מלתא לא סריד. מאי האי אמרו ליה לְבָנִיה בן יהוידע קא בעי
 לך מלכא שלמה לגביה. אמ' להו לא. שלחו לה למלכואתא קא
 5 אתי מלכא לגביהו שלחא אֵין קא אתי. שלחו ליה בדקן בכרעיה.
 שלחא להו ^b במוֹקִיָּה קא אתי. שלחו וקא תבע להו בנדותיהו.
 וקא תבע לה נמי לבת שבע אמיה. איתיוה לשלמה אהבו ליה
 עזקאתא דחקיק עלה שם ושושלתא דחקיק עלה שם. כי דעייל
 חזייה ופרח. ואפלו הכי הוה ליה בעתתיה. והינו דכת' הנה
 10 מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם
 אחוזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על יריכו מִפְּחָד בלילות².

CXV. מעשה. תנו רבנן. אמרו חכמים כא' זה צד
 15 עשה שלמה את הכסא. עשאו שלשן וקבע בו אבנים טובות
 וְכֶרֶךְ. וכל מיני אבן יקרה והיה כולו מצופה זהב דכת' ויצפהו
 זהב טהור³. ושלשים ושלש מעלות היו לו. ומששה מקומות עולה
 אליו. ושש דרכים היו לו ועל כל דרך ודרך שש מעלות. ועל כל
 מעלה ומעלה. עולה עד שמגיע למקום [80^a] הַשֶּׁבֶת. ושנים עשר
 20 אריות מצוורים בכל מעלה ומעלה. ושני זאבים אחד מימין ואחד
 משמאל. וממעל לכסא עשוי כמו קובה ושלשלת שלזהב תלויה
 באמצע הקובה. ועל השלשלת יונה שלזהב מצויינת באבן יקרה
 וכתר שלזהב נתון על פיה. ומרגלית יקרה נתונה על הכתר שהיה
 אורה זורח מסוף העולם ועד סופו. ובשעה שהיה רוצה לעלות
 על המעלה הראשונה אריות פושטין את ידיהן זה כנגד זה
 25 ומעלין אותו למעלה השנייה. ובידיהן כתב מוֹרֶשׁם פונה לימינו
 וקורא לא תכירו פנים במשפט⁴. פונה לשמאלו וקורא לא תקח
 שחד. וכן בכל מעלה ומעלה היה קורא פסוקים ודל לא תהדר
 בריבו⁵. מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג⁶. לא תטה משפט
 30 אביוֹנָךְ בריבו⁷. וכן בידי כל האריות כולן עד שהיה מגיע לְמָכוֹן
 הַשֶּׁבֶת וכל המעלות כולם קבועים במ אבנים טובות ומרגליות

¹ Eccl. I, 12. ² Song. III, 7. ³ I K. VI, 20.

⁴ Deut. I, 17. ⁵ ib. XVI, 19. ⁶ Ex. XXIII, 3.

⁷ ib. 7.

^a פיר' נעץ. ^b פיר' מנעל שלעץ.

מחברתה אותבה אארעא. אתו אמרו ליה לשלמה אמ' להו הכי
 אמ' לכו. נגודו ליה ממיכליה. לסוף תלתא יומין עיילנה לקמיה.
 שקל קניא משח בה ארבעה ^a גרמידי ושדא קמיה. אמ' ליה מי
 כדי כי מאית ההוא גברא לית בההוא עלמא אלא ארבעה
 גרמידי. השתא ^b [78] כבישתיה לכולי עלמא ולא שְׁבַעַת עד ⁵
 דכבשת נמי לדידי. אמ' ליה לא קא בעינא מידי. אלא קא בעינא
 למבנייה לבית המקדש וקא מיבעי לי שמירא. אמ' ליה לדידי לא
 מסיר לי ^b לאִי־סֵרָא דִימָא מסיר ליה. ולא יהיב ליה אלא לתרנגלא
 ברא דמהימן ליה אשבועתיה. ומאי עביד ביה ממטי ליה לטורא
 דלית ביה ישוב ומנח ליה אשינא דטורא ^c ופְּקִי טורא ומנקיט ¹⁰
 ומיתי ^d ביזְרוּנִי מאילני ושאדי התם והוי ישוב. והינו דמתרגמינן
 נגר טורא. בדקו קינא דתרנגלא ברא דאית ליה בני. וחפיוה
 לקיניה בזכוכיתא חיוורת. כי אתא בעא למיעל ולא אימצו. אזא
 איתי שמירא אותביה עלויה רמו ביה ^e קְלָא שְׁדִייה שקלוה. אתא
 חנק נפשיה אשבו עתיה. אמ' ליה בְּנֵיהּ בן יהוידע מאי טעמא ¹⁵
 כי חזיתיה לההוא סמיא דהוה קא טאעי באורחא אסיקתיה. אמ'
 ליה דקא מכרזי עליה ברקיעא דצדיק גמור הוא ומן דעבד ליה
 ניח נפשא זאכי לעלמא דאתי. ומאי טעמא כי חזיתיה לההיא
 רויא דהוה קא טעי באורחא אסיקתיה אמ' ליה דקא מכרזי
 עליה ברקיעא דרשע גמור ^a [79] הוא ועבדי ליה הכי כי היכי ²⁰
 דליכליה לעלמיה. ומאי טעמיה כי חזיתיה לההיא חדותא בְּבִית.
 אמ' ליה ההיא בעיא לממת גברה בגו תלתין יומין. ובעיא
 למינטרא ליבם קטן עד תליסרי שנין. ומאי טעמא כי שמעתיה
 לההוא גברא דאמ' ליה לאושכפא עיביד לי מסני לשבע שנין
 אַחֲכָת. אמ' ליה ההוא שבע יומי לית ליה. מְסִיגִי לשבע שנין ²⁵
 באעי. ומאי טעמא כי חזיתיה לההוא קסאמא דהוה קא קסים
 אחיכת. אמ' ההוא הוה יתיב אבי גיזא דממונא ליקסום מאי
 דאיכא תותיה. ^f תִּרְחִיהּ לגביה עד דבנייה לבית המקדש. יומא
 חד הוה יתיב איהו בדליה בביתא. אמ' ליה כת' כתועפת ראם
 לו ¹ ואמרינן כתועפות. אלו מלאכי השרת. ראם אלו השדים. מאי ³⁰
^g רבּוּתִינּוּ מִנֵּן. אמ' ליה שקול שושלתא מנאי והב לי עוזקתך
 וה[עידנ]א קא מחוינא לך רבותאי. שקליה לשושלתא מניה ויהב

¹ Numb. XXIII, 22.

^a פיר' אמות. ^b נ"א: לשרא רבא. ^c פיר' ובקע. ^d פיר' זרעונים.

^e פיר' צרור. נ"א קול. ^f פיר' איתר אותו. ^g נ"א רבותייכו.

אבן שלמה מסע נבנה¹. אמ' להו שלמה לרבנן בעינא למבני בית להקבֵּה היכי אעביר. אמרו ליה² בְּקִי שְׁמִירָא דְאִיתִי מִשֶּׁה לְאֲבִנִי אֲפֹד. אִיתִי שִׁידָא וְשִׁיתוֹן דְּמִכְבָּשִׁי עַל הַדְרִי. אֲפֹשֶׁר דִּידְעִי הֵיכָא אִיתִיה. אִיתִי שִׁידָא וְשִׁיתוֹן. אֲמֵרוֹן לִיה אֵנן לֹא יִדְעִינן. דְּלִמָּא אֲשִׁמְדָּאִי מִלְכָּא דְשִׁידִי יִדַּע הֵיכָא אִיתִיה. אמ' להו הֵיכָא יְתִיב 5 אֲמֵרוֹ לִיה אִיתִיה בְּדוּכְתָּא פֶּלֶן בְּטוּרָא. כְּרִיא לִיה בִּירָא וּמְלִיא מִיא [77^b] וּמִכְסִּיא בְּטוּרָא דְגַלְלָא וְחִתִּימָא בְּגוּשְׁפַּנְקִיָּה. וְכָל יוֹמָא סְלִיק לְמִתִּבְתָּא דְרִקִּיעָא וְהַדְר נְחִית לְמִתִּיבְתָּא דְאַרְעָא. וְהַדְר³ סְאִיִּיד (!) לִיה⁴ לְגִשְׁפַּנְקִיָּה וּמִגְלִי לִיה וְשִׁתִּי וּמִכְסִּי לִיה וְהַדְר חֲתִים לִיה וְנָאִים. שְׁדִּירִיה לְבִנְיָה בֶן יְהוֹיָדָע. שְׁדִּיר בַּהֲדִיָּה שׁוֹשְׁלַתָּא 10 דְחִקִּיק עֲלֵה שָׁם. וְעִזְקָתָא דְחִקִּיק עֲלֵה שָׁם. דְּגַבְאֲבָא דְעִמְרָא וְזִיקָא דְחִמְרָא. אִזָּא כְּרָא בִירָא מִתְתַּאִי וְשִׁפְיָנְהוּ לְמִיא וְסִתְמִינְהוּ בְּגַבְבָּא דְעִמְרָא. וְכִרָא בִירָא מַעֲלָאִי וְשִׁפְכִיָּה לְחִמְרָא וְטִמְיָנְהִי וְסְלִיק וְיִתִּיב בְּאִילָנָא. כִּי אַתָּא סִיּוּרִיָּה לְגִשְׁפַּנְקִיָּה. גְּלִיָּה אֲשַׁכְחִיָּה 15 חִמְרָא אֲמ' לֶץ הֵיִן הֵמָּה שְׁכָר כָּל שׁוּגָה בּוֹ לֹא יַחֲכֹם². וְכַת' זְנוּת וַיִּין וְתִירוּשׁ יִקַּח לִב³. לֹא אִישְׁתּוֹ. כִּי צִהִי לֹא סָגָא לִיה. אִישְׁתִּי רִוָּא וְגִנָּא. נַחַת בְּנִיָּהוּ בֶן יְהוֹיָדָע שְׁדָא בִּיה שׁוֹשְׁלַתָּא שָׁם⁴ טִמְיָא כִּי אַתְעַר אֲשַׁתְּכַח דְּהוּא קָא מַפְרִזַּל בְּעָא לְאַקְטוּלִיָּה. אֲמ' לִיה שְׁמָא דְמִרְדָּךְ עֲלֶךְ שְׁמָא דְמִרְדָּךְ עֲלֶךְ. כִּי נָקִיט לִיה וְאִתִּי מִטָּא דְקִלָּא 20 חָף בִּיה שְׁדִיָּה כִּי מִטָּא בּוֹתָא חָף בִּיה שְׁדִיָּה. מִטָּא גְּבִי כּוּכָא דְהֵהִיָּא אֲרִמְלַתָּא נִפְקָא אִיחַנָּא [78^a] לִיה כְּפָא לְקוּמְתִיָּה מִנָּה אִיתְּבֵר בִּיה גְּרִמָּא. אֲמ' הֵינּוּ דַּכְת' וְלִשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבֵּר גְּרִם⁴. חִזָּא סְמִיא דְהוּא קָא טָאֵעִי בְּאַוּרְחָא אֲסָקִיָּה. חִזָּא רוּיָא דְהוּא קָא טָאֵעִי בְּאַוּרְחָא אֲסָקִיָּה. חִזָּא חֲרוּאֲתָא דְהוּא קָא מִהַדְרִי לִיה בְּכָא. שְׁמַעִיָּה לְהֵהוּא גְּבִרָא קָא אֲמ' לִיה לְאוּשְׁכַּפָּא עֵיבִיד לִי 25 מִסְנֵי דְפִלְחִי שְׁבַע שְׁנִין אַחִיד. חִזָּא לְהֵהוּא קְסָאמָא דְהוּא קָא קְסִים אַחִיד. כִּי מִטָּא לְהֵתֶם לֹא עֵיילוּהָ לְקִמִּי שְׁלֵמָה עַד תִּלְתָּה יוֹמִי. יוֹמָא קָמָא אֲמ' לְהוֹ אֲמָאִי לָא קָא עֵייל לִי מִלְכָּא שְׁלֵמָה לְגַבִּיָּה. אֲמֵרוֹ לִיה אֲנִסִּיָּה מִשְׁתִּיא. עָקָא (!) לְבִינְתָּא אוֹתִיב אַחְבֵּרְתָּה. 30 אַתּוֹ אֲמֵרוֹ לִיה לְשֵׁלֵמָה אֲמ' לְהוֹ הֵכִי אֲמ' לְכוּ הַדְרִי אֲשַׁקִּיּוּהָ עַד דְּפַצַּח לִיה חִמְרִיָּה. לְמַחֵר אֲמֵרוֹ לִיה אֲנִסִּיָּה מִיכְלָא. שְׁקָא לְבִינְתָּא

¹ I K. VI, 7. ² Prov. XX, 1. ³ Hos. IV, 11.

⁴ Prov. XXV, 5.

^a פִּיר' בְּקֶשׁ. ^b פִּיר' מִבִּיט. ^c פִּיר' חוֹתֶם. ^d פִּיר' גִּזָּה צִמְר.

^e פִּיר' כְּשִׁפִּים.

הבחור מא איכפת ליה שלא לכבוש את יצרו. אם היום אם למחר.
היום שלא היתה ראויה לו ועתידה להזקק לו. אלא על הזקן
תמיה. אם יצרו כבש. והנערה עזב. ממון למה החזיר. ולפי שעשה
דבר זה משבח אני את הזקן יותר מכולן. כיון ששמע שלמה את
דבריו. אמ' לו רשע. ומה ממון שלא ראית חמדתו והרהרת בלבך.
5 ממון שבא לידך על אחת כמה וכמה. מיד כפתו ונגדו והודה
לפניו. והחזיר הממון לבעליו. לכך נאמר כי חכמת אלהים בקרבו
לעשות משפט¹.

CXIII. [76^b] תנו רבנן. מעשה באדם אחד שהיו לו שני בנים.
והיה לאחד מהן שני ראשים. כשמת אביהן. אמ' בעל שני ראשים
10 אני בכור. וראוי לי ליטול שני חלקים. וחלק ראש השני. לפי שאני
במקום שני אנשים. וזה אומ' לא תטול אלא שני חלקים. חלקך.
וחלק בכורתך. באו לפני שלמה לדין. תמה בעסק שלהן. עד
שישב ופשפש וחקר בדין שלהן. אמ' להן בואו למחר. כיון שחזרו
אצלו. אמ' להן לכו לעצמכם עכשו ואשגר אחריכם מה שיראה
5 לי בדין. מיד שיגר לשני בני אדם נאמנים. אמ' להן לכו והטילו
מים חמין על הראש האחד. אם ירגיש הראש האחר ויצעק ויבכה.
בידוע שהן כראש אחד ואינו נוטל אלא חלק אחד. ואם לא ירגיש
הראש האחר ולא יחשוש לאותן מים חמין. בידוע שזה לבדו וזה
לבדו. והרי הוא כשני בני אדם. וראוי ליטול שני חלקים. הלכו
20 אותן שני בני אדם ועשו כן. כיון שהטילו על הראש האחד מים
חמין. התחיל הראש האחר לצעוק ולבכות ולשגר דמעות ויצאו
[77^a] מים על חוטמו. מיד נתנו לו חלק אחד כמו שצוה שלמה
ונתברר לכל חכמתו ובינתו. שנ' וידעו כי חכמת אלהים בקרבו
לעשות משפט².

CXIV. מעשה. תנו רבנן. זה הוא שאמ' הכת' עשיתי
לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שדה ושרות³. שרים ושרות.
אלו מיני זמר. ותענוגות בני האדם. אילו בריכות ומרחצאות
שדה ושרות הכי תרגימו שידא ושיתון. במערבא אמרי^a שידא
דאמ' ר' יוחנן שלש מאות מיני שידא שהיו בשיחין. ושדה עצמה
30 איני יודיע מה היא. שידא ושיתון למא ליה דכת' והבית בהבנותו

1-2 I K. III, 25.

3 Eccl. II, 8.

^a פיר' מיני זמר.

והטמינו במקום אחר. במוצאי שבת בקשו לילך לדרכם. הלכו
לאותו המקום שהטמינו בו ולא מצאו כלום. זה אומ' אתה גנבתו.
וזה אומ' אתה גנבתו. הלכו לפני שלמה וסידרו לפניו כל דבריהם.
כיון ששמע שלמה את דבריהם היה דואג ואומ' אם אין אני דן
5 ביניהן ואוציא הממון. עכשו יאמרו כל העולם נסתלקה חכמה
ממני. מה עשה ישב וחקר בחכמתו ובבינתו להחזיר להן תשובה
ללכוד אותן בדברים. אמ' להן לכו ובואו למחר. כיון שחזרו אצלו
התחיל לספר עמהן. אמ' להן אתם בעלי סחורה והולכין ובאין
למקומות רחוקים וחכמה ובינה יש עמכם.

(CXII) מלך שלרומיים שלח אלי לחקרני בדבר שאירע 10
בעירו ומבקש אני מכם שתשמעו אותו. אפשר שבא לידכם כמותו
ותגידו לי. אמרו לו אמור. אמ' להן תינוק ותינוקת שהיו דרין
בעיר אחת ונאָהבו זה את זה. אמ' לה תינוק לתינוקת השבעי לי
שאם [75^b] ארסתיך מוטב. ואם לאו כל אדם שיארס אותך אל
15 תשמעי לו אלא ברשותי. נשבעה לו כך. לימים נתארסה התינוקת
לאחר. כיון שביקש להכנס עליה. אמרה לו נשבעה איני שומעת
לך. עד שנלך אצל פלוני. ונטול ממנו רשות שכך נשבעתי לו. מה
עשה בעלה נטל עמו כסף וזהב ובגדים לרצות בו את האיש. והלך
עם הנערה ליטול ממנו רשות כיון שבאו אצלו אמרה לו הריני
20 עומדת בשבועתי שנשבעתי לך אלא אם תרצה הרי לך כסף וזהב
ופטריני לבעלי. אמ' לה הואיל ועמדת בשבועתיך כבר פטחתיך
בלא כסף ובלא זהב ובלא כלום. והרי את מותרת לבעליך לכי
שמחי בחלקך. וכשהן מהלכין בדרך פגע בהן ליסטים אחד ונפל
עליהן ונטל כל ממונם. ואותה הנערה אמרה לו עשה עמי חסד
25 וטול לעצמך כל כסף וזהב שלי ואל תגע בי ושלחני ואלך לעצמי
עם בעלי וסידרה לו כל דבריה. ואמרה מה ההוא שהוא בחור
ועומד על פרקו כבש יצרו ולא נגע בי. אתה זקן על אחת כמה
וכמה. [76^a] כיון ששמע אותו זקן כך נשא קל וחומר בעצמו
ופטרה והחזיר לה כל תכשיטיה. וכל כסף וזהב שנטל ממנה
30 והלכו לשלום. ועכשו שלח אלי לפרש לו איזה מהן משובת. אבל
יחקור כל אחד מכם בחכמתו אי זה משובת מכולן. פתח ראשון
ואמ' משבח אני את הנערה שעמדה בשבועתה. פתח שני ואמ'
משבח אני את הבחור שכבש יצרו ולא נגע בה. פתח השלישי
ואמ' לא על הנערה ולא על הבחור אני תמיך. שהנערה עמדה
35 בשבועתה. ועוד שאין דעת אשה להזקק לכמה בני אדם. ואף

לו ר' כל כך למה. אמ' לו בשביל שלא אשתמש בכתרה שלתורה שכל המשתמש בכתרה שלתורה חייב מיתה.

- CX. תנו רבנן. מעשה באדם חסיד אחד שנתן דינר לעני בשנת בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות בין שתי נפשות. ושמע שתי רוחות שמספרות זו עם זו. ואחת אומרת לחברתה חֲבֵרְתִי צאי ונשוט בעולם ונראה מה אומרין אחורי הפרגוד מה פורענות באה לעולם. אמרה לו חברתה איני יכולה לצאת מפני שאני קבורה במחצלת שלקנים. אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה וחזרה אצלה. אמרה לה חברתה כלום שמעת מאחורי ^aהפרגוד מה פורענות בא לעולם. אמרה לה שמעתי שכל הזרע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו. הלך הוא וזרע ברביע שנייה כל העולם נלכד ושלז נמלט. לשנה אחרת הלך ולן בבית הקברות בין שתי נפשות. שמע שתי רוחות מספרות זו עם זו. ואחת אומרת לחברתה חברתי צאי ונשוט בעולם [74^b] ונראה מה אומרין אחורי הפרגוד. איזו פורענות באה לעולם. אמרה לה חברתה איני יכולה לצאת מפני שאני קבורה במחצלת שלקנים. אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה והודה אצלה. אמרה לה חברתה חברתי מה שמעת. אמרה לה כל הזרע ברביעה שנייה שדפון מלקה אותו. הלך הוא וזרע ברביעה ראשונה בא שדפון לעולם כל העולם נשדף ושלז נמלט. אמרה לו אשתו מפני מה פורענות שבאה לעולם כל העולם נלכד שלך נמלט. שח לה כל אותן הדברים. לימים היתה קטטה בין אשתו שלחסיד לאמה שלרוביה. אמרה לה יראוך כבתיך שהיא קבורה במחצלת שלקנים. לשנה אחרת הלך ולן בבית הקברות בין שתי נפשות. ושמע שתי רוחות שמספרות זו עם זו. ואחת אומרת לחברתה צאי ונשוט בעולם ונראה מה אומרין אחורי הפרגוד מה פורענות באה לעולם. אמרה לה חברתה הניחי לי דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים.

- CXI. תנו רבנן. מעשה בשלשה בני אדם שהיו מהלכין בדרך בערב [75^a] שבת וקדש עליהם היום. אמרו זה לזה בואו ונטמין ממון שלנו במקום אחד. הלכו והטמינו הממון במקום אחד. כיון שהיה בחצי הלילה עמד אחד מהם ונטל את הממון

^a פיר' הפרוכת.

בלבו ועשה חציה בית זרע וחציה בית מקוה מים. ובאת שנת בצורת והיה מזבין סאה דחטין בסלע. וסאה דמִים בתלת סלעין. והיה מכריז ואומ' איתון זבנון סאה דמִים דהיא עבדא תלת סאין דחטין. ומי גרם לו על ידי שהיה מוציא מעשרותיו כראוי לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומ' להן עשר תעשר. 5

CVII. תנו רבנן. מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו. אמ' לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לזבחי שלמים. אמ' לו אבא מה ראית לשמוח במצוה זו יתר מן כל המצוות. אמ' לו בני כל מצות שבתורה נתן ל(נ)ו הקב"ה לדעתינו. וזו שלא לדעתינו. וכן הוא אומ' כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר¹. 10
קבע לנו הקב"ה ברכה כדכת' למען יברכך יוי אלהיך¹. והלא דברים קל וחומר ומה מי שלא נתכוון לזכות וזכה. מעלין עליו כאלו נתכוון לזכותו וזכה. המתכוין לזכות וזכה על אחת כמה וכמה. כיוצא בדבר [73^b] אתה אומ' והוא לא ידע ואשם ונשא עונו² ומה אם מי שלא נתכוון לחטוא וחטא מעלין עליו כאלו 15
חטא. המתכוון לחטוא וחטא על אחת כמה וכמה.

CVIII. תנו רבנן. מעשה בר' טרפון שהיה עשיר גדול ולא היה נותן מתנות רבות לעניים. פעם אחת אמ' לו ר' עקיבה רצונך ליקח לך עיר אחת או שתיים. אמ' לו היין. מיד עמד ר' טרפון ונתן לו ארבעת אלפים דינרי זהב. הלך-ר' עקיבה וחילקן לעניים. לזמן. אמ' לו ר' טרפון לר' עקיבה. ר' אין אתה מראה לי עיר זו שלקחת לי. אמ' לו היין. היו שניהן מהלכין עד שהגיעו לבית מלמד תינוקות. הביא ספר תלים והניחו לפניו והיה ר' עקיבה קורא בו עד שהגיע לפסוק הזה. פזר נתן לאביונים³. אמ' 20
לו ר' זו היא העיר שלקחת לי. מיד עמד ר' טרפון ופזר את ממונו לעניים. 25

CIX. תנו רבנן. מעשה בר' טרפון שהיה אוכל במקצועות מן הכרם שלו. ובא אריסו ומצאו והכה אותו מכה רבה. ולא אמ' לו כלום. כיון שראה שנפשו יוצאה. אמ' אוי לך [74^a] טרפון שזה הורגך. מיד קרע האריס את בגדיו והיה צועק ובוכה. אמ' 30

¹ Deut. XXIV, 19. ² Lev. V, 17. ³ Ps. CXII, 9.

אתה ודרך [72^a] ארץ יש בך. ואותן אנשים שהיו נכנסין אצלי
נודרין בתורה ומבדין. ונשבעין על ישיבה. ועל כוס. ועל מאכל.
וכך שמעתי שכל הנודר בתורה ומבדה ילקה ארבעים. אמ' לו
ר' ארבעים משלך. וארבעים משלי. וארבעים משלכמים. ששיגרוני
אצלך.

5

CIV. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' לוי מעשה באדם אחד
שהיה מוציא מעשרותיו כראוי. והיתה לו שדה אחת. והיתה
עושה אלף מדה והיה מוציא ממנה מאה מדה מעשר. ממנו היה
ניזון וממנה היה מתפרנס כל ימיו. בשעת מיתתו קרא לבנו. אמ'
לו בני תן דעתך בשדה זו. כך וכך היתה עושה לי. כך וכך הייתי
10 מוציא ממנה. ממנה הייתי ניזון כל ימי וממנה הייתי מתפרנס
כל ימי. לא תעביד בה פרא. ולא תעביד בך פרא. בשנה ראשונה
זרעה אותו הבן. וְעָשָׂתָּ לוֹ אֵלֶּף מֵדָה וְהוֹצִיא מִמֶּנָּה מֵאָה מֵדָה.
בשנייה נכנסה בו עין צרה. והוה פוחת עשרה. והיא פחתה מאה.
15 הוא פוחת עשרה והיא פחתה (I) מאה עד שעמדה על מעשרותיה.
כיון שידעו בו חביריו [72^b] לבשו לבנים ונתעטפו לבנים ונכנסו
אצלו. אמר להן. מה באתם לשמוח על אותו האיש שלבו דוות.
אמרו לו חוס ושלוש לא באנו אלא לשמוח עמך. לשעבר היית
אתה בעל הבית והקב"ה כהן. והיום נעשית כהן והקב"ה בעל
הבית. אמ' ר' לוי בדיל דפחת שינה מן שנה שנא עלויי עידנא.
20 לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומ' להם עשר תעשר.¹

CV. מעשה. תנו רבנן. כבד את י"י מהוניך². עיביד
בהונך עד דלא תעביד דלא בהונך. מעשה באחד שהיה כונס יין
ושמן הרבה. ולא היה מוציא מעשרותיו כראוי. מה עשה הקב"ה
הכניס בו רוח תזזית. מה עשה נטל את המקל והתחיל משבר
25 בחביות גער בו בז בתו. מה עשה נטל את המקל ופצעו על ראשו.
אמ' ליה תחות מסייעא יתי את גער בי. אמ' ליה תן את המקל
ואני משבר אף אני. נתן לו את המקל. והוה דין מתבר חדא. והוא
מתבר תרתי תרתי. מי גרם לו על שלא הוציא מעשרותיו כראוי.

CVI. מעשה. תנו רבנן. [73^a] אמ' ר' לוי מעשה באחד
שהיה מוציא מעשרותיו כראוי. והיתה לו שדה אחת. ונתן הקב"ה

¹ Deut. XIV, 22.

² Prov. III, 9.

גנזתי נפשות. שנ' פרי צדיק עץ חיים¹. אבותי גנזו במקום [71^a] שהייד שולטת בו. ואני גנזתי במקום שאין הייד שולטת בו. שנ' צדק ומשפט מכון כסאך². אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות. ואני גנזתי דבר שעושה פירות. שנ' אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו³. אבותי גנזו לאחרים. ואני גנזתי לעצמי. שנ' ולך תהיה צדקה⁴. אבותי גנזו לעולם הזה. ואני גנזתי לעולם הבא. שנ' והלך לפניך צדקך כבוד ירי יאספך⁵.

CII. תנו רבנן. מעשה בנחום איש גם זו. שהיא סומא בשתי עיניו. גדם בשתי ידיו. קטע בשתי רגליו. והיה גופו מלא שחין. פעם אחת אמ' לתלמידיו פנו את הבית מן הכלים והוציאו את מטתי. כיון שעשו כך נפל הבית. אמרו לו רבינו וכי מאחר שאתה צדיק גמור מפני מה עלה בך כך. אמ' להן אני הוא שגרמתי לעצמי. פעם אחת הייתי מהלך בדרך והיה עמי משוי שלוש חמורים. אחד שליין. ואחד שלשמך. ואחד שלכל מיני מעדנים. נזדמן לי עני אחד. אמ' לי ר' פרנסני. אמרתי לו המתן עד שאפרוק מן החמורים. הלכתי וחזרתי מצאתי אותו מת. נפלתי על פניו [71^b] ואמרתי. עיני שלא חסו עליך. יתסמיון. ידי שלא מיהרו ליתן לך יתגדמון. רגלי שהלכו ולא נתנו לך. יתקטעון. לא נתקוררה דעתי עד שנתמלאתי שחין. אמרו לו אוי נא לנו שראינוך בכך. אמ' להן אשריכם שראיתוני בכך. ואוי לי אם לא ראיתוני בכך.

CIII. תנו רבנן. מעשה בר' שמעון בן אנטופטרס שהיה מאכיל אורחים ומשקה אותם ומלווים (!). ואחר כך מלקה אותן. נשמע הדבר לרבותינו והיו קנוטין על דבר זה. אמרו מי ילך ויודיענו. הלך ר' יהושע מצאו יוצא מבית הכנסת. אמ' לו בית לינה. הלכו שניהם עסקו בחזרה עד הערב. ועמדו ואכלו ושתו ונסתפקו. לשחרית אמ' לו נלך למרחץ. חזרו ואכלו ושתו ונסתפקו. אמ' לו מי מלויני. אמ' לו אני. הלך ר' שמעון אחריו כחצי מיל. והיה ר' יהושע מתירא שמא יקפחנו על שוקיו. כיון שהלך לדרכו אמ' לו ר' יהושע דבר אחד אני שואל אותך. מה אורחים הנכנסים אצלך אתה מלקה אותם ולי לא הלקיתה. אמ' לו. ר' חכם גדול

¹ Prov. XI, 30. ² Ps. LXXXIX, 15. ³ Jes. III, 10.

⁴ Deut. XXIV, 13. ⁵ Jes. LVIII, 8.

מתוך ביתה ופרעה את ראשה בשוק. והיתה מטפחת ומנחת ידיה על [70^a] ראשה וצועקת. אמ' לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו. אֶעֱפֹ שִׁאיִנו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. היא שחבלה בעצמה פטורה. אתה שחבלת בה. צא ותן לה ארבע מאות זוז.

- XCIX. תנו רבנן. מעשה באדם אחד שהיה רגיל בצדקה. ⁵ פעם אחת הלך וישב בספינה בתוך הים באת הרוח וטיבעה את הספינה בים. ראהו ר' עקיבה ובא להעיד על אשתו להנשא. לא הגיע עת לעמוד עד שבא אותו האיש ועמד לפניו. אמ' לו ר' עקיבה לא אתה האיש שטבעת בים. אמ' לו היך. אמ' לו ומי העלך מן הים. אמ' לו צדקה שעשיתי היא העלתני מן הים. אמ' ¹⁰ לו מניין אתה יודע. אמ' לו כשירדתי לעמקי מצולה. שמעתי קול רעש גדול זה אומ' לזה. וזה אומ' לזה רוצו ונעלה את האיש הזה שנמצא רגיל בצדקה. באותה שעה פתח ר' עקיבה ודרש. ברוך יוי אלהי ישראל שבחר בדברי תורה ובדברי חכמים שדברי תורה ודברי חכמים קיימין לעולם ולעולמי עולמים. שנ' ¹⁵ שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו¹. אל תקרא ברוב הימים אלא בלב הימים.

- C. [70^b] תנו רבנן. מעשה בבנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה. באת אשה אחת עמדה לפניו אמרה לו ר' ²⁰ פרנסני. אמ' לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום. אמרה לו אם אין. אתה מפרנסני נמצאת הורג אלמנה ושבעה בניה. עמד ופרנסה משלו. לימים חלה בנימין הצדיק והיה נוטה עד שערי מות. עמדו מלאכי השרת לפני הקב"ה ואמרו לפניו רבונו של עולם כתבת בתורתך כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים ²⁵ עולם מלא. בנימין הצדיק שהחיה אלמנה ושבעה בניה. והרי הוא מצטער על המטה. בקשו עליו רחמים וקרעו לו גזר דינו. והוסיפו לו עשרים ושתיים שנה על שנותיו.

- CI. תנו רבנן. מעשה במנבז המלך שבזבז אוצרותיו לעניים בשני רעבון. אמרו לו אבותיך גנזו ואתה בזבזת. אמ' להן ³⁰ אבותי גנזו אוצרות שלמטה ואני גנזתי אוצרות שלמעלה. שנ' אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף². אבותי גנזו ממון. ואני

¹ Eccl. XI, 1.

² Ps. LXXXV, 12.

כפי תהיה¹. אמ' ר' פרנך [69^a] אמ' ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם. ובנו תלמ' חכמ'. ובן בנו תלמיד חכמים. אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנ' לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך². מאי אמר יוי. אמ' רב יהודה אמ' רב. אמ' הקב"ה אני ערב בדבר זה. מעתה ועד עולם. אמ' ר' ירמיה. מיכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה. רב יוסף איתיב ארבעי תעניאתא. אקריוה לא ימוש מפיד. איתיב ארבעי אחרניאתא. אקריוה ומפי זרעך ומפי זרע זרעך. אמ' אמתו^a לא צריכנא. מיכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה. ר' זעירא איתיב ארבעי תעניאתא דלא לישוב ר' אלעא בשנייה. ולא נסמכו עליה מלי דציבורא. איתיב ארבעי אחרניאתא דלא תשלוט ביה נורא דגיהנם. כל תלתין יומי הוה באדיק נפשיה ושגר תנורא וסליק ויתיב ביה. יומא חד אהבו (!) ביה רבנן עינא איחרך מְשָקִיָה. הוּ קרן ליה חרכא קטין שקי.

XCVII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' עקיבה כך היה תהלת תשמיש לפני חכמים. פעם אחת הייתי מהלך בדרך פגעתני במת מצוה ניטפלתי בו כארבעים מיל עד שהביאותיו לבית [69^b] הקברות. וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר' אליעזר ור' יהושע. אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה שהיית מהלך. מעלה עליך הכת' כאלו שפכת דמים. אמרתי ומה אם בשעה שנתכוונתי לזכות נתכוונתי. אלו לא נתכוונתי לזכות על אחת כמה וכמה. מאותה שעה לא זזתי לשמש חכמים. הוא היה אומ' די לא ישמש חכמים חייב מיתה.

XCVIII. תנו רבנן. מעשה באדם אחד שעבר על דברי עקיבה. ופרע ראשה שלאשה בשוק. באת לפני ר' עקיבה וחייבו ליתן לו (!) ארבע מאות זוז. נתן לו זמן כשיצא אמ' לו חבירו חבירי אני אתן לך עצה. שאין אתה נותן לה אפלו פרוטה אחת. אמ' לו לך טול שמן באיסר ושבור את הצלוחית על פתחה שלאשה. הלך ועשה כן. מה עשתה האשה יצאה מתוך ביתה ופרצה את ראשה בשוק. והיתה מטפחת ומנחת ידיה על ראשה וצועקת. העמיד עליה עדים. ובא לפני ר' עקיבה. אמ' לו לבזויה זו אני אתן ארבע מאות זוז. ומה על שמן באיסר לא חסה על כבודה. אלא יצאה

¹ Jer. XV, 19.

² Jes. LIX, 21.

^a פיר' שוב איני צריך.

שבקוי יסורי. כולהי שני [68^a] דקביל יסורי ר' אלעזר ביר' שמעון
לא שכיב איניש בלא זמניה. כולהי שני דקביל ר' יסורי לא
איצטריך עלמא למטרא. דאמ' ר' אבא בר רב שילא קשי יומא
דמטרא כיומא דדינא. אמ' אמימר. אי לאו דהוה צריכין ליה
בריא. בעו רבנן רחמי עליה ובטלוה. ואפילו הכי כי הוה
עקרי פגלא ממשארא הוה מליא בדיה מיא. איקלע לאתריה דר'
אלעזר ביר' שמעון אמ' להו יש לו בן לאותו צדיק. אמרו לו בן
יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בארבעה. שדר איתייה
וסמכיה ואשלמיה לר' שמעון בן יוסי בן לקוניא אחוה דאמיה. כל
יומא הוה אמ' לי' לקריתי אנא אזיל. אמ' ליה חכים עבדו יתך
וגולתא דדהבא פרסו עלך ור' רבי קרן לד. ואת אמ' לקריתי אנא
אזיל. אמ' ליה *המ'מי עזובה. כי גדל. אתא איתיב במתיבתא
דר' וקא מקשי ומפריק. אמ' להו דאמי האיי קלא לקליה דר'
אלעזר ביר' שמעון. אמרו ליה בריה נינהו. קארי עליה פרי צדיק
עץ חיים. זה יוסף בנו שלר' אלעזר ביר' שמעון. ולוקח נפשות
חכם זה ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא אחוה דאמיה. כי נת נפשיה
אמטיוה למערתא [68^b] דאבוה. אשכחיה לעכנא דהדירא לה
למערתא. אמרו לה עכנא עכנא פתחי פיד ויכנס בן אצל אביו. לא
פתחא להו. הו קא מרנני רבנן. אמרי חוס ושלום דלמא לא הדר
ביה שפיר. יצתה בת קול ואמרה. לא מפני שזה גדול מזה. אלא
זה היה בצער מערה. וזה לא היה בצער מערה.

XCVI. מעשה. תנו רבנן. איקלע ר' לאתריה דר' טרפון.
אמ' להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו בהלכות.
אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו. וכל זונה שנשכרת בארבעה.
שוכרתו בשמונה. שדר איתייה. ואמ' ליה אי הדרת בך יהבנא לך
ברתאי. איכא דאמרי לא נסבה כלל. ואיכא דאמרי נסבה וגירשה.
דלא נימרו בשביל זו חזר זה. ור' מאי כולי האיי. דאמר רב
יהודה אמ' רב. ואמרי לה. אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן
ואמרי לה. אמ' ר' שמואל בר נחמני. אמ' ר' יונתן כל המלמד
את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה שלמעלה שנ' אם תשוב
ואשיבך לפני תעמוד². וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו
הקבה גוזר גזירה מבטלה בשבילו. שנ' ואם תוציא יקר מזולל

¹ Prov. XI, 30.

² Jer. XV, 19.

^a פיר' בשבועה שכבר עזבתי הדרך הרעה. לא תשא תרג' לא תימיר.

קרחא אספסלי יחבי קמיהו אמרי רבנן מימיהן אנו שותין. והן
 יושבין על גבי קרקע. רמו להון ספסלי ואסיקונון. אמ' להו רבן
 שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם. ואתם מבקשין
 לאבדה ממני. אחתוי לר'. אמ' להו ר' יהושע בן קרחא מי שיש
 לו אב יחיה. ומי שאין לו אב ימות. אחתוי נמי לר' אלעזר ביר'
 שמעון. חלוש דעתיה. אמ' כואתיה קא חשבי לי. כי מסקי ליה
 מסקי לי. וכי מחתי ליה מחתי לי. אילא עדיפנא מניה. עד ההוא
 יומא כי הוה מקשי ליה לר' אלעזר ביר' שמעון. הוה מליס (!) ליה
 לאקשווייה ואמ' ליה שפיר קא אמרת. מכאן ואילך כי הוה אמ'
 ר' יש לי להשיב. אמ' לו כך יש לי להשיב וזו היא תשובתך.
 הקפתני חבילות תשובות שאין בהן ממש. חלוש דעתיה. אזל אמ'
 ליה לאבוי. אמ' ליה בני אל ירע לך. ארי בן ארי-הוא. ואתה ארי
 בן שועל. והינו דאמ' ר' שלשה ענותנין הן. אבא ובני בתירה.
 ויונתן בן שאול. אבא הא דאמריין. בני פתורה (!) דאמ' מר. מיד
 הושיבוהו בראש ומנוהו נשיא עליהם. יונתן בן שאול דקא אמ'
 לדוד ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה'. וממאי
 דלמא שאני [67^b] בני פתירה די חזו ליה להליל דעדיף מניהו.
 יונתן בן שאול נמי דחזייה לדוד דאימשח ליה. וגדר ליה עלמא
 בתריה. אלא רבן שמעון בן גמליאל ודאי ענותנא הוא. אמ' ר'
 חביבין יסורין. קביל עליה יסורי תלת עשרי שנין. שית^a בצמרתא.
 ושבע בצפדונא ואמרי לה שבע בצמרתא ושית^b בצפדונא. ריש
 אהריאריה דר' הוה עתיד מסבור מלכא. כי הוה ראמי כיסתא
 לחיותא הוה אזיל קלא תלתא מיילי הוה מכוין דאמי ליה בעידנא
 דאיצטריך ר' לקטנים. ואפלו הכי אלים ליה קליה לקליהו. ושמעי
 קליה נחתי ימא. ואפילו הכי יסורי דר' אלעזר ביר' שמעון הוו
 עדיפי מדר'. דאלו ר' אלעזר ביר' שמעון הוו עדיפי מדר'. דאלו ר'
 אליעזר מאהבה באו. ומאהבה הלכו. דר' על ידי מעשה באו. ועל
 ידי מעשה הלכו. על ידי מעשה באו. דההוא עגלא דהוו קא
 ממטו ליה למשחטיה. קבריה לרישיה בכנפיה דר' אמ' ליה זיל
 לכך נוצרתה. אתו עלוהי יסורי. על ידי מעשה הלכו. דההיא
 אמתא דבי ר' דהוה קא^c כנשא ביתא הוה שרי בני^d כרכוששתא.
 הוה קא כנשא להו. אמ' לה שבוקינן. ורחמיו על כל מעשיו כת'.

¹ I Sam. XXIII, 17.

^a פיר' קאב השנים. ^b פיר' אבנים שמתגדלין בתוך הכליות.

^c פיר' מכבוד הבית. ^d פיר' חתול.

שלנו גדול משלכם. קארי אנפשיה היתה כאניות סוחר ממרחק
 תביא לחמה¹. נפק לבי מדרשא איתון קמיה שתיך מיני דמא ואמ'
 להו טהור. הוה קא מרגני רבנן אמרי סלקא דעתא לית בהו חד
 ספיקא. אמ' להו אם כמותי יהו כולן זכרים. ואם לאו תהא נקבה
 אחת ביניהן. הוה כולהו זכרים ואסיקו להו ר' אלעזר. אמ' ר' כמה⁶
 פריה ורביה בטלה זו מישראל. כי הוה קא ניהא נפשיה. אמ' לה
 לדביתהו רבנן ידענא דרתיחין. ולא מיעסקין בי שפיר. ^aאגנין
 בעליהא וכל יומא סקי גבאי. ולא תדחלין מנאי. אמ' ר' שמואל
 בר נחמני אשתעיא את אמיה דר' יונתן דאשתעיא את לה דביתהו דר'
 אלעזר ביר' שמעון לא בציר מתמניסר ולא עדיף מעשרין ותרתי¹⁰
 אגניתיה בעליהא. וכל יומא הוה סלקא ומעיינא ^bבמזייה. כי הוה
 משתמטא ^cבינחא הוה אתי דמא. יומא חד חזאי רחשא דקא נפיק
 מאודניה חלש דעתה. אמרה דלמא חוס ושלום קא שלטא ביה
 רמתא. אתחזי לה בחלמא. אמ' לה לא תסתפי. יומא חד שמעית
 בזיליתא [66^b] דצורבא מרבנן. ולא אימחאי כיד איבעי לוי. כי¹⁵
 הוה אתו בי תרי לדינא הוו קימי אבאבא. ואמ' מר מילתיה ואמ'
 מר מילתיה. נפק קלא ואמ' איש פלוני אתה זכאי. ואיש פלוני
 אתה חייב. יומא חד הוה קא מיניניא (!) דביתהו בהדי ^dשיבבתה.
 אמרה לה תהא כבעלה שלא ניתן לקבורה. איכא דאמרי ר' שמעון
 בן יוחאי איתחזי בחלמא לרבנן. אמ' להו פרידה אחת יש לי²⁰
 ביניכם. אי אתם מבקשין להביאה אצלי. אזלו רבנן לאיעסוקי ביה
 לא שבוק ^eבני עכברי. דכולהו שני דהוה ניה ר' אלעזר ביר' שמעון
 בעיליתא לא סליק חיה רעה לדוכתיהו. במעלי יומא דכפורי הוו
 טרידין. אזול בני ^fבאדי ואסקוה אמטיוה למערתא דאבוה
 אשכחוה ^gלעכנא דהדירא לה למערתא. אמרו לה עכנא עכנא פתחי²⁵
 פיד ויכנס בן אצל אביו. פתחא להו ועילויה. שלח ר' לדבר באשתו.
 שלחה כלי שנשתמש בו קודש. ישתמש בו חול. תמן אמרינן. באתר
 דמרי זונא תלא ליה זיניה תמן ^hקולבאי קולתיה תלא. שלח לה
 נהי דבתורה גדול ממני. במעשים גדול ממני. שלחא ליה בתורה
 אנא לא ידענא. במעשים ידענא דקביל עליה יסורי. בתורה מאי³⁰
 היא דכי הוו יתבי [67^a] רבן שמעון בן גמליאל. ור' יהושע בן

¹ Prov. XXXI, 14.

^a פיר' השכיבני. ^b פיר' בשערו (!). ^c פיר' שערו. ^d פיר' שכינתיה.

^e פיר' שם מקום. ^f פיר' שם מקום. ^g פיר' נחש.

^h פיר' הרועה חולה תרמולו (!).

אכוותא ^a וצ'רוי ליה לכרסיה ומפקי מניה ^b כרוכי כרוכי דתרבא
ומנחו ליה בשמשא ולא הוה מסרח. כל תרבא נמי לא מסרח. כל
תרבא כי אית ביה ^c שריאקי סומאקי מסרח. דידיה אף על גב
דאית ביה שריאקי סומאקי לא מסרח. קרי אנפשיה אף בשור
ישכן לבטה. ואף ר' ישמעאל בור' יוסי מטא כי האי מעשה
לידיה. פגע ביה אליהו אמ' ליה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר
עם אלהינו להריגה. אמ' ליה מאי אעביר ^d הרמנא דמלכא אמ'
ליה אביך ברח ^e לאסיא אתה ברח ללדקיה. כי הוה קרבי ר'
אלעזר ביר' שמעון ור' ישמעאל ביר' יוסי גבי הדאדי הוה חלפא
^f בקרא דתורא ביניהו ולא הוה נגעו בהו. אמרה להו ההיא
מטרוניתא בניכם אינן משלכם. הם אמרו לה שלה גדול משלנו.
וכל שכן [65^b] איכא דאמרי הכי אמרו לה. כן איש וכן גבורתו.
איכא דאמרי. הכי אמרו לה. אהבה דוחקת את הבשר ואמאי
נהדרו לה כלל והא כת' אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם
אתה ². אלא כדי שלא [יצא] לעז על בניהם. אמ' ר' יוחנן איבריה
דר' אלעזר ביר' שמעון. כחמת בת שבעת קבין. איבריה דר'
ישמעאל ביר' יוסי. כחמת בת שבעת קבין. ואמרו לה בת חמשת
קבין. אמ' בר פפא איבריה דר' יוחנן. כחמת בת שלשת קבין.
איבריה דרב פפא כי ^g רקודי הדפנאי ואפלו היכי ר' אלעזר ביר'
שמעון לא סמך אנפשיה. אמר איקבי (!) עלי ייסורי. קביל עלי ייסורי.
כל יומא הוה ^h מכו'ליה שתיך נמטי ומפקין מתותיה שתיך ⁱ משוכלי
דמא. והוה עבדא ליה דביתהו שתיך מיני ^k לפדא לאברוייה ולא
הוה שבקא ליה למיעל לבי מדרשא. כי היכי דלא נדחוקנהי רבנן
בשמעתא ¹ בפניא אמ' להו אחי ורעי בואו. בצפרא אמ' להו
אחי ורעי לכו. יומא חד שמעתיה דביתהו אמרה ליה אנתקא (!)
²⁵ מאי תית להו בידים. כלית כל ממון שלבית אבא. ^m אימריא
אזול לבית נשה סליק אתו הנך ספאני. איתו ליה שתיך עבדי כי
נקיטין [66^a] שתיך ⁿ אורנקי. ועבדו ליה שתיך מיני לפדא ואכל.
שדרתה לברתה אמרא לה זיל חזאי אבוג מאי קא עביד הידאנא

¹ Judg. VIII, 21. ² Prov. XXVI, 4.

^a פיר' קורעין כריסו. ^b פיר' חתיכות חתיכות חלב.
^c פיר' גידים אדומים. ^d פיר' דבר המלך. ^e פיר' שם מקום.
^f פיר' צמד בקר. ^g פיר' חביות שלמקום פלוני. ^h פיר' מציעי
לו ששים מצע. ⁱ פיר' כלים. ^k פיר' תבשיל תאנים. ^l פיר' בלילה.
^m פיר' כעסה. ⁿ פיר' כיס.

טב לך צאיד אומנהון דאבהתך. אמ' ליה ואית בך מתני לי. אמ' ליה אִין. אית דאמריין תלת עשרי שניין דיומין עבד שְׁנִי עד זמן דאמ' סיפרא. וכיון דאמר סיפרא אמריין אפלו גולתא דיליה הוה אחרן מעבר ליה מן עלוי לא הוה יכיל מעברתה. שלבית רבן גמליאל הוה ליה בן בֵּית אחד והיה מוליך ארבעים סאה אצל ⁵ הנחתום. אמריין ליה כל הדין חילא טבא אית לך ולית את יהיב ליה בסיפרא. וכיון דאמ' סיפרא אמריין אפילו סאה חדא לא הוה יכיל מטען. ואית דאמריין אפילו כבינְתִּיה דיליה הוה אחרן ^a מעבר ליה מן עלוי לא הוה יכיל מעברתיה.

- XCV. מעשה. תנו רבנן. ר' אלעזר ביר' שמעון פגע ¹⁰ ביה בההוא פרה ^b גִבְאנא דהוה קא תפיס גנבי אמ' ליה את מצית בהו דכת' בו [64^b] תרמש כל חיתו יער¹. איכא דאמרי מהאי קרא אמ' ליה יארב במסתר כאריה בסוכה יארוב לחטוף עני יחטף עני במשכו ברשתו². אמ' ליה ואילא היכי אעביר. אמ' ליה זיל בתלתה שעי קמיאתא לחנותא אי חזית אינאשי וקא שאתו חמרא ¹⁵ וקא נימו עיין או רבנן נינהו דהוו טרידי בעיבדתיהו ואידך אינהו נינהו. אשתמאי מלתא לבי מלכא ואמ' להו קריאנא דאיגרתא הוא נהוי ^c פּרוּאֶפְקָה הוה קא תפיס ואזי. שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוֹסֵר עִם אלהינו להריגה. שלח ליה ²⁰ קוצים אני מכלה מן הַקָּרֶם. שלח ליה. בעל הַקָּרֶם הוא יכלה את קוציו. פגע ביה ההוא כּוֹפֵס אמ' ליה כי האי גונא. אמ' מדחציף כולי האי שמע מינה רשע הוא. אמ' להו תפסוה תפסוה בתר דאיתב דעתיה הוה קא ^d מִכְתֵּשׁ לשיזוביה ולא הוה קא מסתייע מלתיה אסקוה ^e לזְקִיפָא אזל קם תותי זקיפיה וקם באכי קרי ²⁵ עליה שומר [פיו] ולשונו שומר מצרות נפשו³. אמ' [65^a] ליה ר' אל ירע לך הוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים. הנית ידו על כריסו ואמ' כריסאי ובני מעי שִׁישׁוּ. ומה ספיקות שבכם כך. וְקִאוֹת שבכם על אחת כמה וכמה. אמ' מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם. ואפילו הכי כל תקופת תמוז הוה מיתי ³⁰

¹ Ps. CIV, 20. ² Ps. X, 10. ³ Prov. XXI, 23.

^a פיר' טליתו. ^b פיר' גבאי המס שלמלך. ^c פיר' שלית.

^d פיר' משתדל להצילו. ^e פיר' לקורה.

XCII. תנו רבנן. מעשה בר' אלעזר ביר' שמעון בן יוחאי
 זמנא חדא עלון חמריא לקרתיה. חמוניה יתיב קמי תנורא. אמיה
 נסחא והוא אכיל. נסחא והוא אכיל עד זמן דאכל כל^a אצותא
 דפיתא. אמרין וי דחויא בישא שחך במעוהי דדין. שמע קלהון
 נסב חמריהון ואסקון לאגרא. אזלין ואמרין לאבוי אמ' להון
 ודלמא מלה בישא אשמעתוניה. אמרין ליה חמיניה יתיב קמי
 תנורא. אמיה נסחא והוא אכיל. עד זמן דאכל כל אצותא דפיתא.
 אמרנן וי דחויא בישא שרי במעוהי דדין. אמ' להון ומן דידכון
 הוא אכיל. הלא מן דברא יתיה ברא מזוניה. אף על גב כן איזילו
 ואימרו ליה מן שמי. והוא מחית לכון. אזלון ואמרון ליה. והנס
 האחרון היה קשה מן הראשון. כי הוה מסיק הוה מסיק חד חד
 וכי הוה מחית הוה מחית תריי תריי.

XCIII. מעשה. תנו רבנן. ר' אלעזר ביר' שמעון אזל
 לגבי ר' שמעון ביר' יוסף בר' לקניא חמוי ונכס ליה חד תור.
 ואפא ליה חדא אצו דפיתא. ופתח ליה חד גרב דחמר. והוה
 מזיג ליה והוא שתי. מזיג ליה והוא שתי. אמ' ליה אפשר ששמעת
 מאביך כמה שיעורו שלכוס. אמ' ליה כמות שהוא אחת. ובצונין
 שתיים. ובחמין שלוש. ולא שיערו חכמים לא בכוסך שהוא קטן.
 ולא ביונק שהוא יפה. ולא בכריסי שהיא רחבה.

XCIV. מעשה. תנו רבנן. ר' אלעזר בר שמעון אתמני
^b אַנְגְּלָטוּס מפיק עיבורא. חד זמן אתא אליהו ז"ל לגביה בדמות
 חד סבא. אמ' ליה אתקין לי בעירא. אמ' ליה מא אית לך מטען.
 אמ' ליה הדא^c גולתי והדא^d חפיתתי ומרכב אמ' לית אתון חמיין
 להדין סבא דאנא מטעין ליה ומובליה לסופא דעלמא. והוא אמ'
 לי אתקין לי בעירא. אמ' ליה ובאעי את למרכב. אמ' ליה אין.
 ארכביה שרי מסיק ליה טורין ומחית ליה^e גלימן מעבר ליה
 חקלוון דכובין וחקלוון דדרדרין לסופא שרי מנטל גרמיה עלויה.
 אמ' ליה סבא סבא [64°] קליל גרמד ואין לא דאנא^f מקליק לך.
 אמ' ליה ובאעי את למנשמא ציבחד. אמ' ליה אין. מא עבר
 אעליה לחדא חקיל ואותביה תחות חדא אילן ויהב ליה ואכל
 ושתא. וכיון דאכל ושתא אמ' ליה כל הדא שזיפתא להן לך. ולא

a פתר' עוגה. b פיר' סבל. c פיר' טלית. d פיר' חמת מים.
 e פיר' גבעות. f פיר' אשליך על האשפה.

[62^a] חציו נותן לשומר בית המדרש. וחציו פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא מקום להשתכר. ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס לבית המדרש. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפני שמעיה ואבטליון. כיון שעלה עמוד השחר אמ' לו שמעיה לאבטליון. אחי בכל יום הבית מאיר 5 והיום אָפֶל. הציצו עיניהם וראו דמות אדם בארובה. עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג פירקוהו והרחיצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו כגון זה ראוי לחלל עליו את השבת. עשיר אומרין לו מפני מה לא עסקת בתורה. אם אמ' עשיר היה וטריד בנכסיו. אומרין לו כלום עשיר היית יתר כר' אלעזר בן 10 חרסום. אמרו עליו על ר' אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה ואלף ספינות בים. ולא הלך ולא ראה אותן מימיו. אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה. פעם אחת היה הולך לפדיון שבויים. פגעו בו עבדיו וכפוהו לאנגריא לעמול עמהן באותו מקום שהיו [62^b] עמלין בו. בקש להשמט ולא יכול. 15 אמרו לו חיי אלעזר בן חרסום אֲדוֹנֵנו. שאין אתה זז מכאן עד הלילה. כיון שהרגיש בהן שעבדיו הן. גילה להן את עצמו. אמ' להם בשלי אתם טורחין. ואותי אתם מטריחין. מיד נשמטו ממנו והלכו להן אף הוא נשמט והלך והשלים מצותו. בחור אומרין לו מפני מה לא עסקת בתורה. אם אמ' היה בחור נאה וטרוד 20 בַּיָּצֵרוֹ. אומרין לו כלום נאה הייתה יתר מיוסף הצדיק. אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום היתה אשת פוטיפרע משדלתו בדברים. ובגדים שלבשה לו שחרית. לא לבשה ערבית. ערבית לא לבשה לו שחרית. אמרה לו השמע לי. אמ' לה לאו. אמרה לו הריני מעברת עליך את הדין בפני רבך. אמר. עושה משפט 25 לעשוקים'. הריני מרעבת אותך מפרס שלך. אמ' נותן להם לרעבים. הריני חובשתך בבית האסורים. אמ' יֹי מתיר אסורים. הריני מסמא את עינך. אמ' יֹי פוקח עורים. הריני כופפת קומתך לשעבוד. אמ' יֹי זוקק כפופים. [63^a] כל סופא דמלתא ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. לשכב אצלה בעולם 30 הזה. להיות עמה לעולם הבא. נמצא הלל מחייב את העניים. ואלעזר בן חרסום מחייב את העשירים. ויוסף הצדיק מחייב את חבחרים.

לעד ביני וביניך. והיתה חלדה עוברת לכנגדך. [61^a] אמ' לה השמים וחלדה ובאר זו יהיו עדין שאין אנו מכזבין זה בזה. הלכו כל אחד לדרכו. ואותה הנערה עומדת באמונתה וכל מי שהיתה תובעה היתה ממאנת עליו. כיון שהחזיקו התחילה לנהוג עצמה נכפה ומקרעת בגדיה ובגדי כל מי שהוא נוגֶעָה. עד 5 שנמנעו בני אדם ממנה. והיא היתה משמרת בריתה לאותו האיש. והוא כיון שעבר מכנגד פניה תקפו יצרו ושכחה והלך לעירו ונפנה למלאכתו ונשא אשה אחרת ונתעברה וילדה בן זכר. וכשהגיע לשלשה חדשים חלקתו (!) החלדה. ועוד נתעברה וילדה בן זכר ונפל לבור. אמרה לו אשתו אם כדרך כל האדם היו בניך 10 מתים. הייתי אומרת צדוק הדין. עכשו שמתו מיתה משונה אין זה בלי דבר. ספר לי מעשיך. גילה לה כל המעשה. אמרה הלוך אצל חלקך שנתן לך הקִבָּה. הלך ושאל בעירה אמרה לו היא נכפה וכל מי שתובעה כך וכך היא עושה לו. הלך אצל אביה פירש לו המעשה. אמ' לו מקבל אני כל מום שבה העיד עליו עדים. בא 15 אצלה. התחילה לעשות כמנהגה [61^b] סיפר לה חלדה ובור. אמרה לו אף אני בבריתי נעמדתי. מיד נתישבה דעתה ופרו ורבו בבנים ובנכסים. ועליהן אמ' עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי¹.

XC. מעשה. תנו רבנן. מעשה באדם אחד שבא לפני ר' עקיבה. אמ' לו קוץ לי שכרה שלתורה. אמרה לו המתן עד 20 שיבוא בן עזאי. כשבא בן עזאי. אמ' לו ר' עקיבה קוץ לזה שכרה שלתורה. אמ' לו שכר מקרא אתה מבקש או שכר משנה. או שכר הגדה אמ' לו קוץ לי שכר כולם. אמ' לו כת' טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף². אף אתה אם יש לך כסף וזהב הוציא לי שני אלפים דינרי זהב ושני אלפים דינרי כסף על כל דבור ודבור 25 שלתורה. ואני אקוץ לך שכרה שלתורה. ללמדך שאין סוף למתן שכרה שלתורה.

XCI. מעשה. תנו רבנן. עני ועשיר ובחור באין ליום הדין. עני אומרין לו מפני מה לא עסקת בתורה. אם אמ' עני הייתי וטורח במזונותי. אומרין לי כלום עני הייתה יותר מהלל הזקן. 30 אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה מְשַׁתְּכֵר בטרפֵּעִיקא

¹ Ps. CI, 6.

² Ps. CIX, 72.

ולר' נתן יש אומרי'ן אחזו להו בחלמיהו זילו פייסו לרבן שמעון
בן גמליאל. ר' נתן, אזל. ר' מאיר לא אזל. אמ' דברי חלומות לא
מעלין ולא מורידון. כי אתא ר' נתן אמ' ליה נהי דאהי [60^a] לך
^a קמ'רא דאבוק למהוי אב בית דין. למהוי נשיאה מהניא לך.
מחני ליה לך' שמעון בריה. אחרי'ן אומרי'ן אלו היתה תמורה לא
⁵ היתה קריבה. אמ' ליה מי הן הללו. שמימיהן אנו שותין.
ושמותיהן אין אנו מזכירין. אמ' לו בני אדם שבקשו לעקור כבודך
וכבוד בית אביך. אמ' ליה גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם
כבר אבדה¹. אמ' ליה האויב תמו חרבות לנצח וערים נתשת
אבד זכרם המה². אמ' ליה הני מילתא היכא דאהנו במעשיהו.
¹⁰ הדר אתנייהו. אמרו משום ר' מאיר אלו היתה תמורה לא היתה
קריבה. אמ' ראבא אפילו ר' דענותא הוה אמרו משום ר' מאיר
אמ'. ר' מאיר אומ' לא אמר.

LXXXIX. מעשה. אמ' ר' חנינה בוא וראה כמה גדולים
בעלי אמנה מני לן מחולדה ובור. ומה המאמין בחלדה ובור כך.
¹⁵ המאמין בהקבה על אחת כמה וכמה. מעשה בנערה אחת שהיתה
הולכת לבית אביה והיתה מקושטת בכסף וזהב וטעת בדרך
והלכה בלא ישוב. כיון שהגיע חצי היום צמאה ולא היתה לה
[60^b] לוי. ראתה באר וחבל שלדלי תלוי עליה אחזה בחבל
שלדלי ונתשלשלה וירדה ושתת בקשה לעלות ולא יכלה היתה
²⁰ בוכה וצועקת. עבר עליה אדם אחד ושמע קולה. עמד על הבאר
והציץ בה ולא היה יכול להבחין. אמ' לה מי את מבני אדם או
מן המזיקין. אמרה לו מבני אדם אני. אמ' לה שמא את מן
הרוחות ואת מתנכרת עלי. אמרה לו לאו. אמ' לה השבעי לי
שמבני אדם את. נשבעה לו. אמ' לו מה טיבך. סיפרה לו כל
²⁵ המעשה. אמ' לה אני מעליך ותזדווגי לי. אמרה לו הין. העלה.
כיון שהעלה בקש להזדווג עמה מיד. אמרה לו מאי זה עם אתה.
אמ' לה מישראל אני וממקום פל' אני וכהן אני. אמרה לו אף
ממשפחת פלוני אני בני אדם ידועין ונקובי שם. אמרה לו עם
³⁰ קדוש כמותך שבחר בך הקבה וקדשך מכל ישראל את מבקש
לעשות כבהמה בלא כתובה ולא קדושין. בוא אחרי אצל אבי
ואמי ואני מתארסת לך. נתנו ברית זה לזה. אמרה מי יהיה

¹ Eccl. IX, 6.

² Ps. IX, 7.

^a פיר' אבנט של מלכים.

מהלכין בדרך. אמרו אף אנו נדרוש במעשה מרכבה. אותו היום תקופת תמוז היו ונתקשרו שמים בעבים. והיו מלאכי השרת מתקבצים ובאים לראות. כבני אדם שמתקבצין [59^a] ובאין לראות ^aבמזמון חתן וכלה. הלך ר' יוסי הכהן וסיפר דברים לפני רבן יוחנן בן זכאי. אמ' אשריכם ואשרי עיני שראו בחלומי. אני ואתם ⁵ מסובין על הר סיני. ונתנה עלינו בת קול מן השמים. עלו לכאן עלו לכאן טרקלין גדולים מוכנין לכם. מצעות גדולות מוכנות לכם אתם ותלמידים ותלמידי תלמידים מזומנים לכת שלישית.

LXXXVIII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ר' יוחנן בימ' רבן

¹⁰ שמעון בן גמליאל נשיא. ור' מאיר חכם. ור' נתן אב בית דין. כי הוה עייל רבן שמעון בן גמליאל הווי קימי כולי עלמא מקמיהו. אמ' להו נתן ור' מאיר הווי קימי כולי עלמא מקמיהו. אמ' להו ר' שמעון בן גמליאל לא באעי הכירא בין דילי לדילהו. גרס להו ההוא מתניתא. ההוא יומא לא הוה ר' נתן ור' מאיר למחר אתו ¹⁵ חזו דלא קימי מקמיהו וכי דרגילא מלחא אמרי מאי האי. אמרו להו תקין רבן שמעון בן גמליאל. אמ' ליה ר' מאיר לר' נתן אנא חכם ואת אב בית דין. ליתקין מלחא כי לא אתינן. אמ' ליה ומא נעביד להו. תא נימא ליה ליתני בעקצין דלית ליה. וכיון [59^b] ²⁰ דלא גמר נימא ליה מי ימלל גבורות יוי ישמיע כל תהלתו¹. למי נא למלל גבורות יוי למי שיכול להשמיע כל תהלתו. ונעבריה. וחוי את נשיא והוינא אנא אב בית דין שמעינהו ר' יעקב בר קדשא (!) אמ' חוס ושלום אתיא מלחא לידי כסופא. אזל ויתוב אחורי עליתיה דרבן שמעון בן גמליאל. פשטה גרס ותנא. אמ' מאי דקמה ^bמילתא דלמא חוס ושלום מילתא איכא בי מדרשא. יהב דעתיה ²⁵ עיין בה וגרסה. למחר אמרו ליה לתני מר בעקצין. פתח ותני. ^oבחר דאוקי אמ' להו אי לא הוה גמרנא הוה כספתין פקיד ואפקינהו מבי מדרשא. הווי כתבין קושיאתא ^dבפתקא ושדו בי מדרשא. די הוה מיפרק ודלא הוה מיפרק הוה כתבין פירוקיה ושאדו ליה. אמ' להו ר' יוסף תורה בחוץ ואנו בפנים. ³⁰ אמ' להו רבן שמעון בן גמליאל. אצולי מצלינן להו מיהו נקנסינהו דלא נימא שמעתא משמיהו. אסיקו לר' מאיר אחרים אומריין.

¹ Ps. CVI, 2.

^a פיר' שירות וזמירות. ^b פיר' מה עסק הדבר. ^c פיר' אחר שישלים.

^d פיר' איגרות.

שלא־שר. אמ' שמן במאה רבוא אני צריך. אמרו לך אצל פלוני.
הלך ומצאו עוזק (!) תחת חזית. אמ' לו שמן במאה רבוא אני צריך.
אמ' לו המתן עד שאגמור מלאכתי. לאחר שהשלים נטל כליו והיה
ממשמש והולך. אמ' אותו פולמוטוס [58^a] דומ' אני ששיחקו בי
היהודים. וכי יש לזה שמן במאה רבוא. כיון שבא לביתו. אמ'
5 לשפחתו בואי רחצי רגלינו. מלאה את הספל שמן ורחצה להן.
לקיים וטבל בשמן רגלו. הביאה לפניהן ואכלו ושתו. לאחר שאכלו
עמד ומדד להן שמן במאה רבוא. אמ' לו רצונך שוב קח. אמ' לו
אין עמי מעות. אמ' לו אני אלך עמך ואקח את מעותי. עמד
ומדד שמן בשמונה עשר רבוא. אמרו לא הניח אותו הגמון גמל
10 וחמור בארץ ישראל עד ששכרו לטעון עליו. הכירו בו אנשי
לדקיה. יצאו לקראתו מהלך שלשת ימים. והיו מקלסין אותו. אמ'
להן לא לי אתם מקלסין. אלא לזה שהכל משלו. ולא עוד אלא
שהוא נושה בי שמונה עשר רבוא. לקיים מה שנ' יש מתעשר ואין
כל מתרושש והון רב.¹

LXXXVII. מעשה. תנו רבנן. מעשה ברבן יוחנן בן
זכאי שהיה רוכב על החמור ויוצא מירושלם. ור' אלעזר בן ערך
מהלך אחריה ללמוד תורה מפיו. אמ' לו ר' שנה לי פרק אחד
במעשה מרכבה. אמ' לו ולא כך שניתי לכם ולא במרכבה ביחיד.
20 אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו. אמ' לו [58^b] ר' תרשני לומ'
לפניך דבר אחד במעשה מרכבה ממה שלימדתני. אמ' לו אמור.
מיד ירד רבן יוחנן בן זכאי ונתעטף שב על האבן תחת הזית. אמ'
לו' ר' מפני מה ירדת מן החמור. אמ' אפשר שכינה עמנו ומלאכי
השרת מלוין אותנו. וארכב על החמור. פתח ר' אלעזר בן ערך
ודרש במעשה מרכבה. ירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות
25 שבשדה עד שפתחו כולם ואמרו שירה. ומה שירה אמרו הללויה.
נענה מלאך מתוך האש ואמ'. הן הן מעשה מרכבה. עמד ר'
יוחנן ונשקו לר' אלעזר בן ערך על ראשו. ואמ' ברוך יוי אלהי
ישראל שנתן בן לאברהם אבינו כאלעזר בן ערך שיודע לחקור
ולהבין ולדרוש במעשה מרכבה. יש נאה דורש. ואין נאה מקיים.
30 יש נאה מקיים. ואין נאה דורש. אלעזר בן ערך נאה דורש ונאה
מקיים. אשריך אבינו אברהם שר' אלעזר בן ערך יצא מחלציד.
וכשנאמרו הדברים לפני ר' יהושע. היה הוא ור' יוסי הכהן

¹ Prov. XIII, 7.

בני מה אתה מבקש. אמ' לו שאלה אחת יש לי לשאול ולאמר
שתשיבני. אמ' לו שאל בני שאל. אמ' לו מה מפני מה רגליהן
שלאפרקיים רחבות. אמ' לו בני שאלה גדולה שאלת. מפני שדירים
בין ^a בצעי המים. אמ' לו את הוא הלל שאומרין עליך. אמ' לו
היך. [57^a] אמ' לו כמותך אל ירבו בישראל. אמ' לו מפני מה. אמ'
לו שאבדת ממני ארבע מאות זוז. אמ' לו בני הזהר ברוחך. כדאי
הוא הלל שיאבד ממך ארבע מאות זוז. והלל לא יקנוט.

LXXXV. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת עלו כל ישראל
לרגל ולא היה להן מים לשתות. הלך נקדימון בן גריון אצל
הגמון אחד שהיה שם. אמ' לו הלויני שתים עשרה מעלות מים. ¹⁰
ואני נותן לך שתים עשרה מעלות מים. ואם לאו אני נותן לך
שנים עשר ככרי כסף. קצץ לו כסף וקבע לו זמן. כשהגיע זמנו
שלח לו. שגר לי או מים. או מעות. שלח לו עד כאן יש לי שהות
ביום. במנחה שלח לו שגר לי מים. או מעות. שלח לו עד כאן יש
לי שהות ביום. אמ' אותו הגמון כל השנה כולה לא ירדו גשמים. ¹⁵
עכשו ירדו. נכנס בשמחה לבית המרחץ. מה עשה נקדימון בן
גריון נכנס לבית המקדש ונתעטף ועמד בתפלה. ואמ' לפניו רבונו
שלעולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא
עשיתי. אלא לכבודך עשיתי. כדי שיהיו מים מצויין לעולי רגלים.
מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו כל מעלות ²⁰
[57^b] והותירו. עד שהגמון יוצא מבית המרחץ נקדימון בן גריון
יוצא מבית המקדש. וכשפגעו זה בזה אמ' לו יודע אני שלא
הרעיש אלהיך את העולם אלא בשבילך. אלא שיש לי פתחון פה
עליך להוציא מעותי ממך. שכבר שקעה החמה והמים ברשות
ירדו. חזר נקדימון בן גריון ונכנס לבית המקדש נתעטף ועמד ²⁵
בתפלה. אמ' לפניו רבונו שלעולם כשם שעשית לי נס בראשונה.
כך עשה לי נס באחרונה. מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחתה
החמה. באותה שעה אמר הגמון אלולי נקדה לך חמה. היה לי
פתחון פה עליך להוציא מעותי ממך. תאנא לא נקדימון שמו אלא
בוני שמו. ולמה נקרא שמו נקדימון שנקדה חמה בעבורו. ³⁰

LXXXVI. תנו רבנן. מעשה שנצטרכו אנשי לךדיה לשמן.
שלחו ^b פולמוטוס אחד ליקח להן שמן במאה רבוא. הלך לארצו

^a פיר' נחלים. ^b פיר' שר.

זה שגילה ראשו. ר' אליעזר אומ' ממזר. ור' יהושע אומ' בן נדה.
 ר' עקיבה אומ' ממזר ובן נדה קשה לו לר' אליעזר. אמ' לו ר'
 עקיבה (אליעזר) היאך מלאך לבך להכנס לתוך דברי חבירך. אמ'
 לו אקימנו. הלך ר' עקיבה אצל התינוק. [56^a] אמ' לו בני יש
 לך אב. אמ' לו לאו. יש לך אם. אמ' לו הין. אמ' לו מה טיבה. 5
 אמ' לו מפטמת ראשי בשמים ומוכרת בשוקי טבריה. הלך לו
 אצל אמו. אמ' לה בתי אם תאמרי לי דבר שאני אומ' לך אני
 מביאך לחיי העולם הבא. אמרה לו השבע לי ונשבע לה. והיה
 ר' עקיבה מוציא בשפתיו ומבטל בלבו. אמרה לו מימי לא משתמש
 לי בעלי לא בבקר ולא בערב. אלא בחצי הלילה במזרה טפח 10
 ומטוה טפח כדי שלא יזכור אשה אחרת שכל הזכור אשה אחרת
 מוליד בנים ממזרים. אמ' לה ומה טיבו שלזה התינוק בתי אמרה
 לו ר' בשעת חופתי נדה הייתי. ופירש ממני בעלי. ובא עלי
 שושבינו והיה לי בן זה. באותה שעה בכה ר' אליעזר ואמ' סוד
 ימי ליריאיו¹. ברוך המקום שגילה סודו לעקיבה בן יוסף. באותה 15
 שעה אמרו. ברוך ימי אלהי אברהם יצחק ויעקב. ואלהי ר'
 עקיבה.

LXXXIV. מעשה. תנו רבנן. לעולם יהא אדם ענותן
 כהלל. ואל יהי קפדן כשמאי. מעשה בשני בני אדם שהמרו זה
 את זה. אמרו כל מי שילך ויקניט את הלל. יטול ארבע מאות זוז 20
 מחבירו. [56^b] אמ' אחד אני אלך. אותו היום ערב שבת היה.
 והיה הלל חופף את ראשו. הלך ועמד על פתח ביתו ואמ' מי
 כאן בי הלל. מי כאן בי הלל. נתעטף ויצא לקראתו. אמ' לו בני
 מה אתה מבקש. אמ' לי שאלה אחת יש לי לשאול וְלֹאֲנִי שתשיבני.
 אמ' לו שאל בני שאל. אמ' לו מפני מה ראשיתך שלבבליים אינו 25
^a מגולגל. אמ' לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להן חיות
 פְּקֻחֹת. המתין שעה אחת ובא. ואמ' מי כאן בי הלל. הלל.
 נתעטף ויצא לקראתו. אמ' לו בני מה אתה מבקש. אמ' לו שאלה
 אחת יש לי לשאול וְלֹאֲנִי שתשיבנו. אמ' לו שאל בני שאל. אמ' לו
 מפני מה עיניהן שלתדמורים^b תרוטות. אמ' לו בני שאלה גדולה 30
 שאלת. מפני שהן דרים בן החולות. המתין שעה אחת ובא. ואמ'
 מי כאן בי הלל. מי כאן בי הלל. נתעטף ויצא לקראתו. אמ' לו

¹ Ps. XXV, 14.

^a פיר' עגול. ^b פיר' סגורות.

למחר השכים וטבל עָלָה ושנה לתלמידיו. ואמ' להן בשעה
שהשכבתיה אצלי במה חשדתוני. אמרו לו. שמא יש בנו תלמיד
שאינו ברוך לרבינו. וכשטבלתי במה חשדתוני. אמרו לו שמא
מטורח הדרך [55^a] ראה רבינו קרי. אמ' לו העבודה כך היה.
ואתם שדנתוני לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות. 5

LXXXI. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת הוצרך דָּבָר
לחכמים אצל מטרונות אחת. שכל גדולי רומי מצויין אצלה. אמרו
מי ילך אצלה. אמ' להן ר' יהושע בן חנניה אני אלך. הלך הוא
ותלמידיו כיון שהגיע אצל ביתה חלק תפלין ברחוק ארבע אמות
ונכנס ונעל הדלת בפניהן. וכשיצא ירד וטבל וְשָׁנָה לתלמידיו 10
אמר להן כשחלצתי את תפלין במה חשדתוני. אמרו כסבור רבינו
אל יכנסו דברי קדושה במקום טומאה. וכשנעלתי הדלת במה
חשדתוני. אמרו אמרנו שמא דבר מלכות בינו ובינה. וכשירדתי
וטבלתי במה חשדתוני. אמרו שמא נתזה צערה מפיה על בגדיו
של רבינו. אמ' להן העבודה כך היה ואתם שדנתוני לכף זכות. 15
[המקום ידין אתכם] לכף זכות.

LXXXII. תנו רבנן. מעשה בתלמיד אחד שקרא הרבה.
ושנה הרבה. ושמש תלמידי חכמים הרבה. ומת בחצי ימיו.
[55^b] והיתה אשתו נוטלת תפלין שלו ומחזרתן בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות. אמרה להן כת' בתורה כי הוא חייך וארך ימיו. 20
בעלי שקרא הרבה. ושנה הרבה. ושמש תלמידי חכמים הרבה.
מפני מה מת בחצי ימיו. ולא היה אדם שהשיבה דבר. אמ' אבא
אליהו פעם נתארחתי אצלה. אמרתי לה בתי בימי נדוּתִיָּהָ. מהוא
אצליך. אמרה חוס ושלוש אפלו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי
^a לְבֹנִיָּהָ מהוא אצליך. אמרה אוכל עמי ושותה עמי ולן עמי 25
בקרוב בשר. ולא עלתה דעתו לדבר אחר. אמרתי לה. ברוך
המקום שעקרו. שלא נשא פנים לתורה. שהרי אמרה תורה ואל
אשה בנדת טמאתה לא תקרב¹.

LXXXIII. תנו רבנן. מעשה שהיו זקנים יושבין. והיו
שני תינוקות מהלכין לפניהן. אחד מכסה ראשו. ואחד גילה ראשו. 30

¹ Lev. XVIII, 19.

^a פיר' שבעת ימי נקרים.

ושלם לאלהיו. ושלם לירושלם. וכיון שיצאו הכתובים. נתישבה דעתו עליו. אמ' לא עשיתי כהוגן. הקדמתי שלומי של יחזקיהו לאלהיו. מיד עמד מכסאו ופסע שלוש פסיעות. והחזיר את הכתובים. וכתב כתובין אחרין תחתיהן. מה כת' בהון. שלם לאלהיו של יחזקיהו. שלם לחזקיהו. שלם לקרתא ירושלם. אמ' לו ⁵ הקב' אתה עמדת מכסאיך ופסעת שלוש [54^a] פסיעות בשביל כבודי. חייך שאני מעמיד ממך שלשה מלכים קיזמוקלטורין שולטין מסוף העולם ועד סופו. ואלו הן נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשאצר. וכיון שעמדו וחירפו. קעקע הקב' את ביצתן מן העולם.

10

LXXIX. מעשה. תנו רבנן. הדין את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות. מעשה באדם אחד שירד מגליל העליון. ונשכר אצל בעל בית אחד בדרום שלוש שנים. כיון שהגיע ערב יום הכפורים. אמ' לו תן לי שכרי. ואלך ואפרנס את אשתי ואת בְּנִי. אמ' לו אין לי מעות. תן לי בהמה אין לי. תן לי קרקע. אין לי. תן לי פירות. אין לי. תן לי כרים וכסתות. אין לי. הפשיל טליתו^א לאחוריו והלך לביתו בפתי נפש. לאחר הרגל נטל שכרו בעל הבית בידו ומשוי שלשה חמורים. אחד שלמאכל. ואחד שלמשתה. ואחד שלמיני מגדים. והלך לביתו. לאחר שאכלו ושתו ונתן לו שכרו. אמ' לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי. ואמרתי לך ¹⁵ אין לי מעות. במה חשדתני. אמ' לו אמרתי שמא ^א פִּרְקַמְטִיא בזול נזדמן לו לר'. ולקח בהן [54^b] וכשאמרתי לך אין לי בהמה במה חשדתני. אמ' לו אמרתי שמא משכרות הן ביד אחרים. וכשאמרתי לך אין לי קרקע. במה חשדתני. אמ' לו אמרתי שמא מחכרות (?) ²⁰ ביד אחרים. וכשאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני. אמ' לו אמרתי שמא אינן מעושין. וכשאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני. אמ' לו אמרתי שמא הקדיש ר' כל נכסיו לשמים. אמ' לו העבודה כך היה. שהקדשתי כל נכסי לשמים. בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה. וכשבאתי אצל חבירי שבדרום. התירו לי נדרי. ואתה שדנתני לכף זכות. המקום ידין אותך לכף זכות. ⁸⁰

LXXX. מעשה. תנו רבנן. מעשה בחסיד אחד שפדה רוביה אחת בת ישראל. וכשהגיע למלון השפיכה דָּרַךְ מִרְגְּלוֹתָיו.

^א פיר' סחורה.

ישראל מאה אלף כרים ומאה אלף אלים צמר. מהוא אילים צמר.
 ר' אבא בר כהנא אמ' ^a פרובטיא. מה עשה כינוס כל אסטרוגלין
 שלו. אמ' להון לית אתון אמרין לי. למא אנא עביר קרבא עם
 כל אומיא ונצח להון. ועם אלין יהודאי ואינון נצחין לי. אמרון
 ליה בזכות חד סבא דהוה אית להון. אמ' להון ומה הוא דין 8
 סבא. אמרון ליה אברהם. אמ' להון ומא הוה בעסקיה. אמרין חד
 [53^a] בר יחידאי אתיהיב ליה למאה שנין וקרביה. אמ' לון וקרביה.
 אמרין ליה לא. אמ' להון ואין דלא קרביה מתעביר להון ניסא.
 ואלו קרביה על אחת כמה וכמה. וכדון בר יחידאי אית ליה לההוא
 גברא והוא עתיד ממלך תחותי והוא אזיל ומקריב ליה. דלמא 10
 מתעביר ליה נסין. הדא היא דכת' ויקח את בנו הבכור אשר
 ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה¹. על החמה כת' שהיה
 משתחוה לחמה. מה כת' תמן ויהי קצף גדול על ישראל. אמ'
 הקב' לישראל בני. אומות העולם אינן מכירין כוחי ומורדיון בי.
 אתם מכירין בי ומורדיון בי. ר' מנא אמ' אלולי זכות אשתו של 15
 עובדיה כבר היו ישראל מכולין (!) באותה שעה. שנ' ואשה אחת
 מנשי בני הנביאים².

LXXVIII. מעשה. תנר רבנן. ר' זעירא שאל לר' זעיר (!)
 אמ' ליה שמעת מהיא מרגיליתא דהוה רב חונא דריש על הדין
 פסוקא צדקה תרומם גוי. אמ' ליה אין. אמ' ליה צדקה תרומם 20
 גוי אלו ישראל. ותסד לאומים חטאת³. חסד שאומות העולם עושין
 מיתקן הוא להן ^b כריסת שלחכינה. ממי את למד. [53^b] ממרודד
 בלאדן. אמרו מרודד בלאדן היה משתחוה לחמה. והיה למורד
 לאכול בשש שעות ביום. וישן עד תשע שעות. וכיון שחזר גלגל
 חמה בימי חזקיהו וישן לו. עמד מצאו שחרית. בקש להרוג את 25
 עבדיו. אמ' להן הנחתם אותו ישן כל היום וכל הלילה. אמרון
 ליה יומא הוא אלא שחזר. אמ' להן ומי החזירו. אמרו לו
 אלהיו שלחזקיהו. אמ' להן וכי יש אלוה גדול מאלהי. אמרו
 אלהיו שלחזקיהו גדול מאלהיך. מיד שלח ספרים ומנחה לחזקיהו.
 הדא היא דכת' בעת ההוא שלח מרודד בלאדן בן בלאדן מלך 30
 בבל ספרים ומנחה למלך חזקיהו⁴ מה כת' בהון שלם ליחזקיהו.

¹ II K. III, 27. ² II K. IV, 1. ³ Prov. XIV, 34.

⁴ II K. XX, 12.

^a פיר' מין מן הכבשים צמרו יפה. ^b פיר' כסם הנחש.

LXXVI. מַעֲשֵׂה תָנוּ רַבָּנָן. כִּשְׁתַּפְּסוּ אֶת רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן

גַּמְלִיאֵל וְאֶת ר' יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁע. הִיָּה רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל

יוֹשֵׁב וְתוֹהֶה בְּדַעְתּוֹ. וְאוֹמ' אוֹי לָנוּ שְׂאֵנוּ נִהְרָגִין כַּמַּחֲלָלִי שַׁבָּתוֹת.

וְכַעֲבוּדֵי ע"ז. וְכַשּׁוּפְכֵי דַמִּים. אִמ' לֹא ר' יִשְׁמַעְאֵל ר'. אֲנִי אֵהָא

אֲבִין לַפְּנִיךָ. שְׁמָא בַשְּׁעָה שְׁהִיִּית מִיִּסָּב בְּאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה בְּאוֹ עֲנִיִּים ⁵

וְעַמְדוֹ עַל הַפֶּתַח וְלֹא הִנִּיחוּם שִׁכְנָסוּ. אִמ' לֹא הַשָּׁמַיִם אִם עֲשִׂיתִי

כֵּן אֲלֹא שׁוֹמְרִין יוֹשְׁבִין לִי עַל הַפֶּתַח כְּשֶׁהֵן מוֹצְאִין אֹרְחִין מַכְנִיסִין

אוֹתִי אֲצִלִּי לֹאכּוֹל וְלִשְׁתּוֹת [52^a] וְלִבְרֹךְ לִשְׁם שָׁמַיִם. אִמ' לֹא ר' רַצּוֹנְךָ

אוֹמ' לַפְּנִיךָ דָּבָר אֶחָד (!) אִמ' לֹא אִמּוֹר. אִמ' לֹא שְׁמָא כְּשֶׁהִיִּית יוֹשֵׁב

בְּדִין וְדוֹרֵשׁ וְכָל ^a אֲכָלוּסֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִין לַפְּנִיךָ. שְׁמָא זֶהָת דַּעְתְּךָ ¹⁰

עֲלֶיךָ. אִמ' לֹא יִשְׁמַעְאֵל אַחִי מַכְאֵן לְאָדָם לְקַבֵּל פְּגָעוֹ. וְהָיוּ מִתְחַנְּנִין

^b לְסַפְקָלְטוֹר זֶה אוֹמ' אֲנִי כֹהֵן גָּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גָּדוֹל הָרַגְנִי תַחֲלָה וְאַל

אֲרָאָה בְּמִיתַתּוֹ שְׁלַחֲבִירִי. וְזֶה אוֹמ' אֲנִי נָשִׂיא בֶּן נָשִׂיא הָרַגְנִי

תַּחֲלָה וְאַל אֲרָאָה בְּמִיתַתּוֹ שְׁלַחֲבִירִי. וְהָיוּ מַפִּילִין גּוֹרְלוֹת. וְנָפַל

הַגּוֹרֵל עַל רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. נָטַל חֶרֶב וְחָתַךְ רֹאשׁוֹ. אִמ' לֹא ר' ¹⁵

יִשְׁמַעְאֵל בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ הִמָּתֵן לִי עַד שְׂאֲבָכָה אוֹתוֹ. מַה עֲשֵׂה ר'

יִשְׁמַעְאֵל נָטָלוֹ וְהִנִּיחוֹ בְּחִיקּוֹ. וְהָיָה צוּעֵק וְבוֹכָה וְאוֹמ' פֶּה קָדוֹשׁ

פֶּה נֶאֱמַן פֶּה מוֹצִיא ^c סִנְדְּרוּכִין טוֹבִים וּמַרְגְּלִיּוֹת. מִי הִטְמִינְךָ

בַּעֲפָר וּמִי מִלֵּא לְשׁוֹנְךָ אֲבָק (וְעִפּוֹר). וְעֲלִיו הִכָּת' אִמ' חֶרֶב עוֹרִי עַל

רַעֲי וְעַל גִּבְרַת עֲמִיתִי. אִמ' יוֹי צַבָּאוֹת הֵךְ אֶת הָרֹעֶה וְתַפּוּצִין ²⁰

הַצֶּאֱן וְהַשִּׁיבוּתִי יָדִי עַל הַצּוּעָרִים¹. וְלֹא הִגְמִיר הַדָּבָר עַד שֶׁנָּטָלוֹ

הַחֶרֶב וְחָתְכוֹ רֹאשׁוֹ. וְעֲלִיהֶם אִמ' הִכָּת' וְחָרָה אִפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם

בַּחֶרֶב וְהָיוּ נִשְׁיָה אֲלֵמ' וּבְנֵי יִתּוּמִים² מִמִּשְׁמַע [52^b] שֶׁנ' וּבְנֵיהֶם

יִתּוּמִים. אִינִי יוֹדַע שְׁנִשְׁיָהֶם אֲלֻמָּנוֹת. וְאִין אֲלֻמָּנוֹת אֲלֵא שְׁלֵא

נִמְצְאוּ לֵהֵן עֲדִים לְהַנְשֵׂא כִּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה בְּבֵית תּוֹר שְׁלֵא נִמְלָטָה ²⁵

מִמֶּנּוּ נִשְׁמָה לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ. וּמִמִּשְׁמַע שֶׁנ' וְהָיוּ נִשְׁיָהֶם

אֲלֻמָּנוֹת. אִינִי יוֹדַע שֶׁבְּנֵיהֶן יִתּוּמִים. אֲלֵא אִין יִתּוּמִים אֲלֵא שֶׁהָיוּ

נִכְסִיָּהֶן בְּחִזְקַת אֲבִיהֶן וְלֹא הִנִּיחוּם לִישָׂא וּלִיתֵן בָּהֶם.

LXXVII. מַעֲשֵׂה תָנוּ רַבָּנָן. ר' נַחוֹנְיָא בֶּן הֶקְנָה

אוֹמ' צְדָקָה תְּרוּמָם גּוֹי אֲלוֹ יִשְׂרָאֵל. וְחֹסֵד לְאוֹמִים חֲטָאֵת³. חֹסֵד ³⁰

שְׂאוּמוֹת הָעוֹלָם עֲשִׂין. חֲטָאֵת הוּא לְיִשְׂרָאֵל. מִמִּי אֶת לִמַּד מִיִּישֵׁע

שֶׁנ' וְיִישֵׁע מֶלֶךְ מוֹאֵב הִיָּה נּוֹקֵד מַה הוּא נּוֹקֵד רַעֲי. וְהַשִּׁיב לְמֶלֶךְ

¹ Zach. XIII, 7. ² Ex. XXII, 23. ³ Prov. XIV, 34.

^a פִּיר' קָהֵל. ^b פִּיר' שֶׁר הַטְּמִינִים. ^c פִּיר' אֲבָנִים טוֹבוֹת.

^a פְּטוּמְתִּיהָ וְאֶשְׁכַּחֲוֶן חֲכִינָה כְּרוּכָה עֲלֶיהָ. אִמִּי אֱלֹלִי אֱלֹהִיהָ
 דִּקְטָלִיהָ מִן הָיָה יָכִיל לִיהָ. וְקִרְאוּ עֲלֶיהָ אִם לֹא כִי צוּרִם מִכְרִם
 וַיֹּוֹי' הַסְּגִירָם¹. וְהָיוּ הַזֹּרְגִין וְהַזֹּלְכִין עַד שֶׁשָּׁקַע הַסּוֹס בְּדָם עַד
 חוֹטְמוֹ. וְהָיָה הַדָּם מִגִּלְגָל סִלְעִים מִשּׁוּי אַרְבַּעִים סָאָה. עַד שֶׁהִלֵּךְ
 הַדָּם בֵּית אַרְבַּעַת מִיָּלִין. וְתֹאמִי שֶׁהָיָה קְרוּבָה לִיָּם. וְהִלָּא הָיָה
 רְחוּקָה מִן הַיָּם אַרְבַּעִים מִיָּל. אָמְרוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מוֹתֵי תִינוּקוֹת
 מִצָּאוּ [51^a] עַל אֶבֶן אַחַת. וּמִצָּאוּ שְׁלֹשׁ קוֹפּוֹת שֶׁלְקָצִיצֵי תִפְלִין
 שֶׁלְתִשַּׁע תִּשַּׁע סָאִין. וַיֵּשׁ אֹמְרִין תִּשַּׁע קוֹפּוֹת שֶׁלְשָׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ סָאִין.
 תִּנִּי אִמִּי רֶבֶן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּתֵי כְנַסְיוֹת הָיוּ בְּבֵית
 תּוֹר. וְכָל אַחַת מֵהֶן אֵין פּוֹחַתִין מִחֲמֵשׁ מֵאוֹת תִּינוּקוֹת. וְהָיוּ
 אֹמְרִין אִם בָּאוּ עֲלֵינוּ הַשּׁוֹנָאִים^b בְּמַלְתָּבִים הִלְלוּ אֲנוּ יוֹצֵאִין
 עֲלֵיהֶן. וּמִנְקָרִין עֵינֵיהֶן. כִּיּוֹן שֶׁגִּרְמוּ הָעוֹנוֹת הָיוּ כּוֹרְכִין כָּל אֶחָד
 בְּסִפְרוֹ וְהַזֹּרְגִין אוֹתוֹ. וּמִכּוֹלֵךְ לֹא נִשְׁתִּייר אֶלָּא אֲנִי. וְהָיָה קוֹרָא עַל
 עֲצָמוֹ עֵינֵי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עִירִי². כִּרְם גָּדוֹל הָיָה לוֹ
 לְאֲדָרִינוֹס מֵהֵלֶךְ שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר מִיָּל עַל שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר מִיָּל. כַּמִּטְבְּרִיָּה
 לְצִפּוֹרִי. וְהַקִּיפּוֹ גָדוֹר מֵהַרְוֵגֵי בֵּית תּוֹר. וְהָיָה בּוֹ מֵלֵא קוֹמָה
 וּפְשׁוּט יָדַיִם. וְלֹא גָזְרוּ עֲלֵיהֶן שִׁיקְבְּרוּ. עַד שֶׁעָמַד מֶלֶךְ אַחֵר וּגָזַר
 עֲלֵיהֶן שִׁיקְבְּרוּ. אִמִּי רַב הוֹנָא מִשְׁנִיתָנָה הַרְוֵגֵי בֵּית תּוֹר לְקַבּוּרָה.
 נִקְבְּעָה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב. הַטּוֹב שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ. וְהַמְּטִיב שֶׁנִּקְבְּרוּ. תִּנִּי
 ר' יוֹסִי חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה עֲשֶׂת בֵּית תּוֹר אַחֵר חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.
 וְלָמָּה חֲרַבָּה עַל שֶׁהִדְלִיקָה נְרוֹת עַל חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְלָמָּה
 הִדְלִיקָה נְרוֹת עַל [51^b] חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא שֶׁהָיוּ בּוֹלְטֵי
 יְרוּשָׁלַם יוֹשְׁבִים בְּאַמְצַע הַמְּדִינָה. וְכִיּוֹן דִּהוּהָ חָד מִנְהוֹן סִלִּיק
 לְחֲמֵן הוֹוֵן צוּחִין וְאֹמְרִין לִיהָ בְּגִין דְּשִׁמְעֵנָא עֲלֶךְ דָּאֵת בְּעִי
 מִתְּעַבְדָּא^d אֲרַכּוֹנְטוֹס אוֹ בִּלְבָטוֹס. אִמִּי לַהוֹן לִית אֲנָא בְּדַעְתִּי.
 וּבְגִין דְּשִׁמְעֵנָא עֲלֶךְ דָּאֵת בְּאֵעִי מִזְבְּנָא^f אֲוִסִּיא דִּידֶךָ וְהוּא אָמַר
 לַהוֹן לִית בְּדַעְתִּי. וְהוּא חֲבֵרִיָּה אִמִּי לִיהָ מָא אֵת בְּאֵעִי מִן דִּין.
 כְּתוּב וְאֲנָא חֲתָם. וְהוּא כְּתִיב וְחֲבֵרִיָּה חֲתָם. וְהוּא מִשְׁלַחִין^g אֲוִנִיתָא
 לְבֵר בִּיתִּיתָ. אֹמְרִין לִיהָ אֵין אַתָּא פִּלָּךְ מִיעוֹל לְאוֹסִיא דִּידִיָּה לֹא
 תִשְׁבְּקוּנִיָּה דִּהָא מִזְבְּנָא. לְקִיּוֹם מָה שֶׁנ' שְׂרִיד סוֹרְרִים וְחֲבֵרֵי גִנְבִים³.

¹ Deut. XXXII, 30. ² Lam. III, 51. ³ Jes. I, 23.

^c פִּיר' סוֹחֲרִי.

^b פִּיר' קִלְמָסִים.

^a פִּיר' בְּתָרוֹ.

^f פִּיר' שְׂרָה מֶלֶךְ.

^e פִּיר' יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ.

^d פִּיר' שֶׁר.

^g פִּיר' שֶׁטֶר.

דרך כוכב מיעקב.¹ דרך בר כוזבא מיעקב. ר' עקיבה כד הוה חמי
 לבר כוזבא הוה אמ' אֵהָן הוא מלכא משיחא. אמ' ליה ר' יוחנן
 בר תורתא יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד אינו בא. תני אמ'
 ר' שמעון בן גמליאל. ר' עקיבה היה דורש והקול קול יעקב
 והידים ידי עשו.² קולו שליעקב צווח ממה שָׁעָשׂוּ לוֹ ידיו שלעשו.³
 בבית תור שמונים אלף רבוא. אמ' ר' יוחנן שמונים אלף זוג
 שלתוקעי קרנות היו מקיפין על בית תור. וכל אחד ואחד היה
 ממונה על כמה חיילות. והיה שם בר כוזבא. והיו לו מאתים אלף
 מטיפי אצבע[50^a] שלהו לו חכמים ואמרו לו. עד מתי אתה עושה
 את ישראל בעלי מומין. אמ' להן וכי היאך לבדקן. אמרו לו כל
 מי שאינו רוכב על סוסו ועוקר ארז מלבנון אל יכתב * באסטרטוא
 שלך. והיה לו מאתים אלף כד. ומאתים אלף כד. וכיון דהוה נפיק
 לקרבא. הוה אמ' רבוניה דעלמא^b לא תסעוד ולא תכסוף. היך
 כמה דאת אמ' הלא אתה אלהים זנחתנו.³ תני שלש שנים ומחצה
 עשה אדרינוס מקיף על בית תור. והיה ר' אלעזר המודעי יושב
 על השק ועל האפר ומתפלל בכל יום ואומ' רבון העולמים אל
 תשב בדין היום. בעא אדרינוס מיזל ליה. אמ' ליה חד כותי לא
 תיזיל לך דאנא מחמי מא מעבד ומשלם לך מדינתא. עיליה מן
 בית^c ביבא דמדינתא ואשכח לר' אלעזר המודעי קאים ומצלי
 עבד גרמיה לחוש גו אָדְגִיָה. חמוניה בני מדינתא אובלוניה גבי
 בר כוזבא. אמרין ליה חמינן להדין כותיא משתעי לחביבך. אמ'
 ליה מא אמרת ליה. ומא אמר לך אמ' ליה אין אנא מימ' לך
 מלכא קטיל ליה. ואין לית אנא מימ' לך אחקטיל לו. שב [50^b]
 דיקטול לי מלכא ולא את. אמ' ליה אמ' לי דאנא משלם לך
 מדינתא. אתי לגבי ר' אלעזר המודעי אמ' ליה מא אמרת להדין
 כותיא. אמ' ליה ולא כלום. ומא אמ' לך אמ' ליה ולא כלום. יהב
 ליה חד בעיט וקטליה. יצאת בת קול ואמרה לו. הוי רועי האליל
 עוזבי הצאן. הרגת לר' אלעזר המודעי זרוען שלכל ישראל ועין
 ימינן. לפיכך זרועו שלאותו האיש יבש תיבש. ועין ימינו כהה
 תכהה. באותה שעה גרמו העונות ונלכדה בית תור ונהרג בר
 כוזבא. אתון טעינין רישיה גבי אדרינוס. אמ' להון מן קטליה. אמ'
 ליה חד כותי אנא קטלתי. אמ' איתון לי פטומתיה. איתון ליה

¹ Numb. XXIV, 17. ² Gen. XXVII, 22. ³ Ps. LX, 12.

^a פיר' אגרת שלחיילות. ^b פיר' אל תעזיני ואל תכניעני.

^c פיר' ביב.

LXXIV. פתח אִירֶךְ וְאִמִּי. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁנַתָּן עֵינָיו
בְּאֶשְׁתּוֹ לְגִרְשָׁהּ וְהִיתָה כְּתוּבָתָהּ מְרֻבָּה. מַה עָשָׂה הַלֵּךְ וְזִימֵן אֶת
שׁוֹשְׁבֵינָיו וְהַאֲכִילֵם וְהַשְׁקִים וְהַשְׁפִּיךְ וְהוֹשִׁיבֵן עַל מִטָּה אַחַת
וְהִבִּיא לִוְבָן בִּיצָה וְהַטִּיל בִּינִיהֶן וְהַעֲמִיד לָהֶן עֲדִים וּבֵא לְבֵית דִּין.
וְהָיָה שֵׁם זָקֵן אֶחָד מִתְּלִמִּידֵי שְׁמַאי הַזֶּקֶן וּבָבָא בֶן בִּיטָא שֶׁמוֹ
אִמִּי מִקֻּבֵּל אֲנִי מִשְׁמַאי הַזֶּקֶן. לִוְבָן בִּיצָה^a סֹלֶלֶד מִן הָאֹר. שִׁכְבַּת
זֶרַע^b דִּיהָ מִן הָאֹר. הִלְכוּ וּבִדְקוּ וּמִצְאוּ כְּדִבְרֵי וְהִבִּיאוּהוּ לְבֵית
דִּין וְהִלְקוּהוּ וְהִגְבּוּ לָהּ כְּתוּבָתָהּ מִמֶּנּוּ. אִמִּי לִיָּה אֲבִי [49^a] לִרִ' יוֹסֵף
מֵאַחֵר דִּהוּ צְדִיקִי כֹלִי הָאִי מֵאִי טַעֲמָא אִיעֲנוּשׁ. אִמִּי לִיָּה
דְּלֹא אֲבֹל עַל יְרוּשָׁלַם דְּכַתִּי שְׁמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כֹּל
אוֹהֲבֵיהָ שִׁישׁוּ אֶתָּה מִשׁוּשׁ כֹּל הַמִּתְאַבְּלִים עֲלֶיהָ¹.

LXXV. מַעֲשֵׂה. תְּנוּ רַבָּנִין. אֶשְׁקָא דְּדִיֶּסְפֶּק חֲרוּב בֵּית
תּוֹר. דִּהוּ נִהְיָגִי כִּד הוּא מִתִּלִּיד יְנוּקָא שְׁתִּלִּי אֶרְזָא. וַיִּנִּיקְתָּא
שְׁתִּלִּי^c תּוֹרָנִיתָא וְכִי הוּוּ מִינְסַבָּא קִיִּצִי לָהּ עֲבָדִי לָהּ^d גִּנּוּנָא
מִנִּיהוּ. יוֹמָא חַד הוּוּ קָא חֲלָפָה בְּרַתִּיהָ דְּקִיסָר אִיתְּבֵר שְׁקָא
דְּדִיֶּסְפֶּק קֶאֱצוּ אֶרְזָא עִילָו לִיָּה אֶתָּה נְפֹל עֲלוּיָהּ וּמַחֲוִנָּהּ. אֶזּוּל
אִמְרוּ לִיָּה לְקִיסָר מִרְדּוֹ בְּךָ יְהוּדָאִי אֶתָּה עֲלוּיָהּ. גִּרְעָ בְּחָרִי אֶפֶס כֹּל
קֶרֶן יִשְׂרָאֵל. אִמִּי ר' חִיָּיא בֶר אֲבָא אֱלוֹ שְׁמוֹנִים קֶרְנֵי מִלְּחָמָה שְׁנַכְנְסוּ
לְכַרְךָ בֵּית תּוֹר. בְּשַׁעַת שְׁלִכְדוּהָ וְהִרְגּוּ בָּהּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְסָף עַד
שְׁהֵלֶךְ דָּמָם וְנָפַל לִים הַגְּדוֹל. שְׁמָא תֵּאֲמַר קְרוּבָה הִיתָה. הִיתָה
רְחוּקָה אַרְבַּעִים מִיל מִן הַיָּם. תֵּנִיא ר' אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל אֹמֵר שְׁנֵי
נַחֲלִים יֵשׁ בְּבִקְעַת יְהִי יָם (!) אֶחָד מוֹשֵׁךְ אֵילָךְ. וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ אֵילָךְ.
שִׁיעֲרוּ חֲכָמִים שְׁנֵי חֲלָקִים [49^b] אֶחָד מֵיָם וְאֶחָד דָּם. בְּמִתְנִיתָא
תֵּאֲנָא שֶׁבַע שָׁנִים בְּצִירוֹת אוֹמּוֹת הָעוֹלָם אֶת כְּרַמִּיָּהֶן מִדְּמֵן שְׁלִישְׁרָאֵל
בְּלֹא זָבַל.

LXXV^a. מַעֲשֵׂה. תְּנוּ רַבָּנִין. ר' הִיָּה דוֹרֶשׁ עֲשִׂדִין
וְאַרְבַּעַהֲעוּ בְּדִין עַל בִּלְעִי וְלֹא חֲמַל². ר' יוֹנָתָן (!) דוֹרֶשׁ שְׁתִּין. וְר'
יוֹנָתָן יֵתֵר עַל ר'. אֱלֹא יָדִי דִּהוּוּ סִמּוֹךְ לְחֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהוּוּ
תִּמְן כְּבִין נִהִירִין. וְכִיוֹן דִּהוּוּ דְּרִישׁ קְמִיָּהוֹן הוּוּ בְּכִין וּמִשְׁתַּתְּקִין
וְקִימִין לְהוֹן. תֵּנִיא ר' יְהוּדָה בֶר אֱלֵעָאִי אֹמֵר. ר' הִיָּה דוֹרֶשׁ.

¹ Jes. LXVI, 10.

² Lam. II, 2.

^c פִּיר' אֶצְטְרוּבִילִין.

^b פִּיר' קוּפָּה.

^a פִּיר' כִּיָּהָה.

^d פִּיר' חוּפָּה.

כבית הכסא אתא דרקונא שמטיה ^a לכרכשיה ונח נפשיה. אמ' הואיל ואתרחיש לי ניסא הא זימנא אשבקינהו שבקינהו ואזא ^b אדקור ואכול ושחור ואדליקו שראגי עד דאתחזי בליונא ^c דגושפנקא ברחוק מילא. אמ' מאי הויא קאבעי לממרד. אתא עלויהו. אמ' ר' אסי תלת מאה אלפי שלפי סיפא עול לטור מלכא ⁵ וקטלו ביה תלתא יומי ותלתה לילוותא. ובהך גיסא הילווי ^d וחנגי ולא הוו ידעי. בלע יו"י ולא חמל' כי אהא ראבון אמ' ר' יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לינאי המלך בהר המלך. דאמ' ר' יהודה אמ' ^e [48^a] רב אסי ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים. ¹⁰ חוץ משלשה שהיו בה כפלים כיוצאי מצרים. ואלו הן. כפר ביש. כפר שחלים. כפר דכריא. כפר ביש דהוו בישי השפחות. כפר שחלים שהיתה פרנסתן משחלים. כפר דכריא אמ' ר' יוחנן שהיו נשותיהן יולדות זכרים ובאחרונה יולדות נקבה ופוסקות. אמ' עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שתיין רבואתא קני לא ¹⁵ מחזיק אמ' ליה ההוא מינא לר' חנינה שקורי קא משקריתו. אמ' ליה ארץ צבי כת' בה. מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו. אף ארץ ישראל בזמן שיושביה עליה יתיבא. בזמן שאין יושביה עליה ^e גמ' דא.

LXXIII. מעשה. תנו רבנן. רב מנימין בר חלקיה. ²⁰ ורב חלקיה בר טאבי ורב הונא בר חייא. הוו יתבי בהדי הדאדי אמרי אי איכא דשמיעא ליה מילתא מכפר סכנא של מצרים לימא. פתח חד מנהון ואמ' מעשה בארנס וארוסתו שנשבו לבין הגוים והשיאום זה לזה. אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בזה (בר) [48^b] שאין לה (לי) כתובה ממנו (ממך). ולא נגע בה עד יום מותו. ²⁵ וכשמת אמרה להן ספרו זה שפטפט ביצרו יתר מיוסקי ואלו יוסף חדא שעתא. והאי כל יומא ויומא. ואלו יוסף לאו בחדא מטה. והאי בחדא מטה. ואלו יוסף לאו אשתו. והאי אשתו. פתח אידך ואמ' מעשה ועמדו חטים ארבע ^f מודיאות בדינר ותסר השער מודיא אחת. ובדקו ומצאו אב ובנו שבעלו נערה מאורסה ³⁰ ביום הכפורים. והביאום לבית דין וסקלו. וחזר השער למקומו.

¹ Lam. II, 2.

^c פיר' חותם הטבעת.

^b פיר' רקדו.

^a פיר' פי הטבעת.

^f פיר' לשון מדה.

^e פיר' מתקצרת.

^d פיר' מחולות.

מוחו ומצאו בו כמין צפור דרור משקל שתי סלעים. במתניתא
תאנא כגוזל בן יונה משקל שני לטריק. אמ' אבוי נקיטין פיו
שלנחשת צפרניו שלברזל.

LXXI. מעשה. תנו רבנן. אנקלוס בר קלניקוס בר
אחתייה דטיטוס היה. בעא לאיגיורי. אזל אסקיה לטיטוס^a בנגודא.
אמ' ליה מן חשיב בההוא עלמא. אמ' ליה לישראל. מה הוא
לאדבוקי בהון. אמ' ליה מליהו לא מאצית. עבדת דנפישין. זי איגרי
בהו דהוית רישא דכת' היו צריה לראש¹. כל המיצר להן לישראל
נעשה ראש. אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי הוא. אמ' ליה
במאי דפסק על נפשיה. כל יומא קלוליה ליה ולמחר הדרי [47^a]
בארו ליה וקאלו ליה. אזל אסקיה לבלעם הרשע. אמ' ליה מן
חשיב בההוא עלמא אמ' ישראל. מהו לאדבוקי בהו. אמ' להו
לא תדרש שלמם וטובתם². אמ' ליה דיניה דההוא גברא במאי
הוא. אמ' ליה בשכבת זרע רותחת. אסקוה לישוע הנצרי אמ' ליה
מן חשיב בההוא עלמא אמ' ישראל. מהו לאדבוקי בהו. אמ' ליה
טובתם דרוש. רָעָתָם אל תדרוש. כי כל הנוגע בהם הנוגע (!)
בבבת עינו. ודיניה דההוא גברא במאי. אמ' ליה בזואה רותחת.
תא חזי בין משעמדי דישראל ובין נביאי דאומי עלמא. תניא ר'
שמעון בן אלעזר אומ' בוא וראה כמה גדול כוחה שלבושה שהרי
סייע הקב"ה ביד בר כמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו.

LXXII. מעשה. תנו רבנן. על תרנגולא ותרנגלתא חרוב
טור מלכא דהוו רגילי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי קמיהו
תרנגולא ותרנגלתא. כלומ' פרו ורבו כתרנגלין. יומא חד הוה קא
חליף^b גונאדא דרומאי. שקלוניהו אכלונהו. נפקו עלויהו מחונהו.
אזול אמרו ליה לקיסר מרדו בך יהודאי. ואתא עלויהו. הוה בהו
ההוא בר דרומא דהוה [47^b] קפיץ מילא וקטיל בהו. שלפיה
קיסר לתגויא אנחיה על ארעא ואמ' רבוניה דעלמא כוליה אנא נמי
מלכא אנא. אינחא קמד לא אמסר אנא ומלכותאי בידיה דחד
גברא. אכשליה פומיה לבר דרומא אמ' הלא אתה אלהים זנחתנו
ולא תצא בצבאותינו³. והא דוד נמי מימר אמ' דוד אתמוהי חווא
דקא מתמה. הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא בצבאותינו. עייל

¹ Lam. I, 5. ² Deut. XXIII, 7. ³ Ps. LX, 12.

^a פיר' כישוף. ^b פיר' חיל.

הא זמנא. הוא סבר דלמא כולה מלתא לא עבד. פורתא דהצלה נמי לא הוּא. אסוותא דאסיוה לר' צדוק מעיקרא אשקיוה מיא דתבנא. ולבסוף מיא ^aדפארי. לבסוף מיא דספסקא ולבסוף אשקיוה מיא ^bדנהמא עד דריוה מעיה פורתא פורתא. אזל שדריה לטיטוס הרשע. אמ' ואמר אי אלהימו צור חסיו בו ¹. זה ⁵ טיטוס הרשע שהירק וגידק כלפי מעלה. מה עשה תפס זונה בידו ונכנס לבית קדש הקדשים. והציע תחתיו ספר תורה. ועבר עליו עברה. נטל סיוף וגדר פרוכות ונעשה לו נס והיה הדם מבצבץ ויוצא כסבור הרג עצמו שנ' שאגו צורריך בקרב מועדיך ². אבא חנין אמ' מי כמוך חסין יה ³ מי כמוך חסין וקשה. מי [46^a] כמוך ¹⁰ שאתה שומע בניאוצו וגדופו שלאותו רשע ואתה שותק. דבי ר' ישמעאל תאנא מי כמוך באלים יו"י ⁴ מי כמוך באלמים יו"י. נטל את הפרוכות ועשאן כמין ⁵ גרגותני והביא כל כלים שבמקדש והניחן בהן והניחן בספינה לילך להשתבה בעירו שנ' ובכך ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו וישתכחו בעיר אשר כן ¹⁵ עשו ⁵. אל תקרא וישתכחו אלא וישתכחו. ואל תקרא קבורים אלא קבוצים. איכא דאמרי קבורים ממש. דאפלו מלתא דהות מיטמרא איגליא להו. עמד עליו ^dנחשול שבים לטבעו. אמ' אלהיהם שלא לו גבורתו במים היא. בא פרעה וטבעו במים. בא סיסרא וטיבעו במים. אף ההוא גברא קא באעי לטבועיה במיא. אם גבור הוא ²⁰ יעלה ליבשה ויבוא ויעש עמי מלחמה. יצאת בת קול ואמרה לו רשע בן רשע. בן בנו שלעשו הרשע. בריוה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה. עלה ליבשה ותעשה עמך מלחמה. עלה ליבשה ובא יתוש ונכנס לו בחוטמו. וניקר במוחו שבע שנים. יומא חד קא חליף גבי חנותא דנפאחי. שמע קל ^eארזפתא אישתיק. [46^b] ²⁵ מכאן ואילך הוה מיתי ^fסדנא וארזפתא נקשי קמיה. כי הוה מיתי גוי הוה יהיב ליה ארבעה זוזי. לישראל לא הוה יהיב ליה ולא מידעם. אמ' ליה ^gמסתך דקא חזית בסנאך. מכאן ואילך כיון דדש ביה דש ביה. בעא לממת אמ' להו קליוה לההוא גברא ובדרוה ^hלקטמיה על שבמי דלא ליסכחיה אלהא דיהודאי. אמ' ³⁰ ר' פינחס בן עריבא (!) אני הייתי בין גדולי רומי. וכשמת פצעו את

¹ Deut. XXXII, 37. ² Ps. LXXIV, 4.

³ Ps. LXXXIX, 9. ⁴ Ex. XV, 11. ⁵ Eccl. VIII, 10.

^a פיר' מורסן. ^b פיר' פת דקין. ^c פיר' שק. ^d פיר' גלי חים.

^e פיר' פטיש. ^f פיר' סדון. ^g פיר' יספיק לך. ^h פיר' אפרו.

אפקן לדידי אפשר דהאוי פורתא דהצלה. אמ' ליה נקוט נפשך
 כקצירי תלתה יומי. ואמרו דשכיב ליה. ואגני מידעם ^a סריא גבך
 וליעיילון בך תלמידך. דלא ליעיילון בך אינהו. דלמא מרגשי.
 משום דחייא קליל. דאמ' מר. חי נושא את עצמו. עבד הָכִי. נכנסו
 בו ר' אליעזר מצד אחד. ור' יהושע מצד אחד כי מטו לפיתחא בעו
 לַמִּדְקָרִיָּה. אמ' לה (!) יאמרו. רבן דקרו. בעו למזרקיה. יאמרו. רבן
 זרקו. פתחו ליה באבא ואפקוה. אזל אשכחיה לאספיונוס (!) קיסר.
 אמ' ליה שלמא לך מלכא. שלמא לך מלכא. אמ' ליה תרי קטלי
 מיחייבת. חדא דלאו מלכא אנא. וקא קארית ליה מלכא. ועוד אי
 מלכא אנא. עד להיהאנא אמאי לא תיתי לגבאי. אמ' ליה דקא
 אמרת לא מלכא אנא. אי לאו דמלכא את. [45^a] לא הוה מימסרא
 ירושלם בידך. דכת' והלבנון באדיר יפול¹. ואין אדיר אלא מלך. דכת'
 והיה אדירו ממנו. ומושלו מקרבו יצא². ודקא אמרת עד להידנא
 אמאי לא תיתי לגבאי משום בריוני דאית בן לא שבקין. אמ' ליה
 אלו חבית שלדבש ^b ודרקון כרוך עליה לא שוברין החבית בשביל
 דרקון. אישתיק לא אמ' ליה ולא מדעם. קרי עליה רב יוסף ואי
 תימלא ר' עקיבה. משיב חכמים אחור ודעתם יסכל. הוה ליה
 למימר מיתנין ^c צבתא ושקלינן ליה לדרקונא וחביתא שבקינן ליה.
 אדהכי אתא ^d פרסתקא דמלכא אמ' ליה קום דמית ליה קיסר
 ואימנו להו חשיבי דמלכותא לישוייך קיסר ^e סיס חדא מסניה בעא
 למיסס. לאידך לא הוה קא עילא. בעא למשלפה לאידך לא הוה
 קא משתלפא. אמ' ליה לא ^f תכתש. דכת' שמועה טובה תדשן
 עצם³. מאי תקנתיה. אמ' ליה איתי איניש דחלישא דעתוך מניה
 ואליניה (!) קמד דכת' ורוח נכאה תיבש גרם⁴. עבד הכי ועייל. אמ'
 ליה מאחר דחכימת כולי האי. מאי טעמא עבדת הכי. אמ' ליה
 הא אמרי לך. [45^b] אמ' ליה אנא נמי הא אמרי לך. השתא קא
 אזילנא ואיניש משדרנא. בעי מנאי מלתא דאעביד לך. אמ' ליה
 בעינא דתתין לי. יבנה וחממיה (!) ^g ושושלתא דבי רבן גמליאל
 ואסוותא דמסו ליה לר' צדוק. קרי עליה רב יוסף ואי תימא ר'
 עקיבה משיב חכמים אחור ודעתם יסכל⁵. הוה ליה למימר שבקה

¹ Jes. X, 34.² Jer. XXX, 21.³ Prov. XV, 30.⁴ Prov. XVII, 22.⁵ Jes. XLIV, 25.^a פיר' והניח דבר מסרית אצלך. ^b פיר' נחש. ^c פיר' מלקחים.^d פיר' שלית. ^e פיר' לבש מנעלו אחת. ^f פיר' תתירא.^g פיר' יחוס דור אחר דור. ^h פיר' רופאים.

לאחרוביה לביתיה. ^a כפֹּרֶא ידיה בההוא גברא קא באעי. ערק
 אזל איגיר. נפק מיניה ר' מאיר. שדריה לאספסיונס קיסר. אתא
 צר עלה תלת שנין. תלתה עתירי הוו בה בירושלם. נקדימון בן
 גריון. ובן כלבא שבוע ובן ציצית ^b הלֹסֶת. נקדימון בן גריון.
 שנקדה חמה בעבורו. בן כלבא שבוע. שכל הנכנס לביתו כשהוא ⁵
 רעב ככלב יצא כשהוא שָׁבֵעַ. בן ציצית הכסת שהיתה ציצתו
 נגרת על הכרים ועל הכסתות. איכא דאמרי שכסותו מוטלת בין
 גדולי רומי. חד אמ' להו זייננא לה לירושלם בְּחֵטִי וְסַעֲרִי. חד
 אמ' זייננא לה לירושלם בחמרא ומשחא. וחד אמ' זייננא לה
 לירושלם ^c בצִיבִי. שבחיה רבנן לדציבי מכולהו. דרב חסדא ¹⁰
 כולהו אקלידי מסר לשמאעיה. לבר ^d מאקלודא דבי ציבי. דאמ'
 רב חסדא חדא ^e אכלבֹא דחטי. בעיא שתינ אכלבי ציבין. הוו
 בריוני בירושלם. אמרו להו לרבנן שבוקו לן לעביד קרבא. לא
 שבקו להו אמרו לא מסתייעא מלכתון. שבוקו לן לעביד שלמא.
 [44^a] לא שבקונהו. כי דחזו דלא הוה קא שבקו להון. קמו קלוניהו ¹⁵
 לכולהי ^e אנבֹרי הוה כפנא. מרתא כוסית חשיבתא דירושלם הואי.
 אמרה ליה לשלוחה. זי איתי לי סמידא משוקא. אמ' לה סמידא
 לא איכא. ^f חֲזִירִיתא איכא. זי איתי לי חִירִיתא. לא איכא. ^g כושקרא
 איכא. זי איתי לי כושקרא לא איכא. דסערי איכא. זי איתי לי.
 נפק ולא אשכח ולא מדעם. ^h איבֹקי איזי משכח אנא פורתא ²⁰
 דמדעם אכילנא. איתיבא לה פורתא בכרעה ושכיב. קרא עליה
 ר' בן יוחנן בן זכאי. הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה
 הצג על הארץ מהתענג ומרד¹. איכא דאמרי גרוגרת דר' צדוק.
 אכל וְאַיִתְנִיס. דר' צדוק איתיב ארבעין תעניא. עד דכי הוה
 אכיל מדעם הוה מתחזי במעייה. מאיתו ליה גרוגרות מייץ ²⁵
 מייהו ושדו להו. אפקתיה לכוליה דהבא וכספא. שדיתיה בשוקא
 דירושלם. קרי עלה רבן יוחנן בן זכאי כספם בחוצות ישליכו
 וזהבם לנדה יהיה כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת
 יו"י נפשם לא ישבעו². אבא סְקֶאָרָא [44^b] ראש בריוני דירושלם.
 בר אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוה. קרייה בצנעה. אמ' ליה עד ³⁰
 לאימת עבדיתו הכי. וקטליתו ליה לעלמא בכפנא. אמ' ליה מא
 אעביד. אי אמינא להו מידעם קטלו לי. אמ' ליה עיביד תקנתא.

¹ Deut. XXVIII, 56.

² Ezech. VII, 19.

^a פיר' יקנת ידיו. ^b הלֹסֶת כלומ' כר וכסת. ^c פיר' עצים. ^d פיר' מפִּתִּית.
^e פיר' אוצר(ות). ^f פיר' קמת. ^g פיר' סובין. ^h פיר' בדוק.

LXIX. חנו רבנן. מעשה בדואג בן יוסף שהיה בירושלם. והיה נוטל סאה שלזהב על כתיפו והיה מהלך בכל חוצות ירושלם. [42^b] ואומ' חנו לי פת לחם לאכול וקחו את הסאה הזאת. ולא נתן לו אדם בעולם בה כלום. השליך אותה בחוץ מעל כתיפו וחזר לביתו ומת. והניח אשתו והיה לו בן. והיתה אמו מודדתו בטפחים בכל שנה. ונותנת משקלו זהב לשמים. וכשהגיעה בצורת ירושלם טבחתי בידו (!) ואכלתו. עליה קונן ירמיה. אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים¹. ורוח הקדש צווחת ואומרת. אם יהרג במקדש יו"י כהן ונביא².

LXX. מעשה. חנו רבנן. אמ' ר' יוחנן מאי דכת' אשרי אדם מפחד תמיד³. אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלם. על תרנגולא ותרנגולתא. חרוב טור מלכא. אל^a שְׁקָא דדיספק חרוב בית תור. ההוא גברא דקמצא רחמיה ובר קמצא^b עיל דבביה עבד סעודתא. אמ' ליה לשלוחיה זיל איתי קמצא. אזל ואיתייה לבר קמצא. אשכחיה דיאתיב בסעודתיה. אמ' ליה מכדי ההוא גברא עיל דבביה בסעודתאי מאי באעית. קום פוק. אמ' ליה שבקן^c לא תכספן דאיתין לך דמי מא דאכילנא. אמ' ליה לאו [43^a] אמ' ליה איתין לך דמי כולה סעודתא. אמ' ליה לאו. אמ' הואיל והווי יתבי רבנן ולא מיחו. איזול ואיכול בהו קרצא בי מלכא. אזל אמ' ליה לקיסר מדרו בד יהודאי. מי יאמר. אמ' ליה שדר איתי קרבנא אי מקבלי מנך. שדר בידיה עגלא^d תְּלָתָא. בהדי דאתי שדא ביה מומא בניב שפתים. ואמרי בחרין שבְּעִין דוכתא דלדידן מומא. לדידהו לא מומא. סברו לאקרוביה משום שלום מלכות. אמ' להו זכריה בן אבקולס. יאמרו. בעלי מומין קריבין לגבי המזבח. בעו למקטליה דלא ליזיל וליגלי. אמ' להו ר' זכריה בן אבקולס. יאמרו המטיל מום בקדשים יהרג. אמ' ר' יוחנן ענותנותו שלר' זכריה בן אבקולס. החריבה את בתינו. ושרפה את היכלינו. והגלתנו מארצנו. אזל אמ' ליה. שדריה^e ליגריין קיסר בהדי דאתי שדא גירא למזרת. אתא לירושלם. למערב אתא לירושלם. ולארבע רוחות אתא לירושלם. אמ' ליה לינוקא אימא לי פסוקך. אמ' ליה ונתתי נקמתי באדם ביד עמי ישראל⁴. אמ' הקבֵה קא [43^b] באעי

¹ Lament. II, 20. ² ib. ³ Prov. XXVIII, 14. ⁴ Ezech. XXV, 14.

^a פיר' רגל כסא שעושין תחתיו עגלה. ^b פיר' אויבו. ^c פיר' אל תבישני.

^d פיר' שלישי לבטן. ^e פיר' שם אדם.

לקול מורי ולמלמדי לא הטייתי אזני. כמעט הייתי בכל רע בתוך קהל ועדה.¹ והיה אביו חוזר וקורא אותם פעמים הרבה. ועוד אמ' עליו. כַּעַס לֹאבִיו בֶּן כָּסִיל וּמִמָּר לְיֹלְדָתוֹ.² אשריכם צדיקין שהן מקבלין עליהן מדת [41^b] הדין. אמרו עליו על ר' חנניה בן תרדיון. שהיה קורא בתורה. עד שהגיע השליח אצלו לדון³ אותו. מצאו אותו קורא בתורה. אמרה (!) לו כבר גזרה עליך מלכות הרשעה שריפה. פתח ואמ' הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט.⁴ אמרה אשתו מה נגזר עלי. אמ' לה הריגה. פתחה ואמרה אל אמונה ואין עול.⁵ אמרה בתו מה נגזר עלי. אמרה לה נגזר על אביך להשרף. ועל אמך ליהרג. ועליך לעשות מלאכה בשבת.⁶ פתחה ואמרה גדול העצה ורב העלילה.⁷ אמרו כשיצא להשרף היתה בתו בוכה אמ' לה בתי למה את בוכה. אמרה לו שאת יוצא להשרף. אמ' לה בתי שמא היה ראוי להשרף באש לא נופת. שכן כת' תאכלהו אש לא נופת. ואני נשרף באש נופת שלא להשרף באש לא נופת. אמרה לו אני בוכה על התורה שהיא נשרפת עמך. אמ' לה התורה אש. ואין אש אוכלת אש. שנ' מימינו אש דת למו.⁸ העור נשרף. אבל האותיות פורחין ואינן נשרפין. מי שעתיד [42^a] ליפרע דינה שלתורה. יפרע דמי מידם.

LXVIII. מעשה. תנו רבנן. זכור אותו האיש לטוב. ויהודה בן בבא שמו. שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל.²⁰ פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד. שכל הסומך יהרג. וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תיחרב. ותחומין שסמכו בהן יעקרו. מה עשה ר' יהודה בן בבא. הלך וישב בין שני הרים גדולים. בין שתי עיירות גדולות. בין שני תחומי שבת. בין אושא לשפרעם. וסמך שם חמשה זקנים. ר' מאיר. ר' יהודה. ור' שמעון.²⁵ ור' אלעזר בן שמע. ור' אַנְיָה. מוסיף אף ר' נחמיה. כיון שהכירו בהן אויבים. באו עליהן. אמ' להן בני רוצו. אמרו לו רבינו. ואתה מה תהא עליך. אמ' להן הרי אני מוטל לפניהן כאבן שאין לו הופכין. אמרו. לא זז משם עד שיעצו בו שלש מאות^a לונכיות שלברזל ועשאוהו ככברה.

30

¹ Prov. V, 11—14.

² Prov. XVII, 25.

³ Deut. XXXII, 4.

⁴ ib.

⁵ Jer. XXXII, 19.

⁶ Deut. XXXIII, 2.

^a פיר' רמחים.

ו"י¹. וכת' אֶחָד אֹמ' כִּי שֵׁם אֲשֶׁב לִשְׁפֹט אֶת הַגּוֹיִם². אָמְרוּ לוֹ
 בַּשְּׁעָה שֶׁהִקְבֵּה דָן אֶת יִשְׂרָאֵל דָּן כִּשְׁהוּא עֹמֵד וּמִקְצֵר בְּדִין.
 וּבַשְּׁעָה שֶׁהוּא דָן אֶת הַגּוֹיִם. דָּן אוֹתָם מִיּוֹשֵׁב וּמִדְּקָדֵק בְּדִין עִמָּהֶן.
 וּמֵאֲרִיךְ עִמָּהֶן בְּדִין. אִמ' לֵהֶן [40^b] לֹא כֹךְ דְּרֵשׁ ר' יְהוֹשֻׁעַ רַבָּנָם.
 זֶה וְזֶה אֶחָד הוּא בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם הַכֹּת' מְדַבֵּר כִּשְׁהוּא דָן אוֹמוֹת
 הָעוֹלָם דָּן מִיּוֹשֵׁב וּמִדְּקָדֵק בְּדִין. וּמֵאֲרִיךְ בְּדִין. וְאַחֵר כֹּךְ הוּא
 עֹמֵד וְנִעְשֶׂה³ אֲנִטְדִּיקוֹס כְּנִגְדָן. אִמ' לֵהֶן מָה הוּן (!) דִּין דַּכְת' עוֹבֵד
 אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לַחֶם³. אָמְרוּ לוֹ טוֹב מִי שֶׁהוּא חוֹכֵר שְׂדֵה אַחַת.
 וּמְכִישָׁה וּמִזְבֵּלָה וּמַעֲדָרָה. מִמִּי שֶׁהוּא חוֹכֵר שְׂדוֹת הָרַבָּה וּמְכִירָן.
 אִמ' לֵהֶן לֹא כֹךְ דְּרֵשׁ ר' יְהוֹשֻׁעַ רַבָּנָם. אֲלֹא עוֹבֵד אֵל עַד יוֹם מוֹתוֹ
 יִשְׁבַּע רִישׁ. אֲלוֹ אוֹמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵן מְרַדְּפִין אַחֵר ע"ז. אִמ' לֵהֶן
 מָה הוּא דִּין דַּכְת' וַיְהִי בַּהֲקִשְׁתָּהּ בְּלִדְתָּהּ. אָמְרוּ לוֹ כֹּךְ^b מִמַּסְמִסִּין
 אֶת הַחַיָּה. וְאוֹמְרִין לָהּ בַּשְּׁעָת לִידְתָּהּ אֵל תִּירָאִי כִּי בֶן זָכָר יִלְדָּתָהּ.
 אִמ' לֵהֶן לֹא כֹךְ דְּרֵשׁ ר' יְהוֹשֻׁעַ רַבָּנָם. כֹּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט נוֹלְדָה
 תְּאוֹמָתוֹ עִמּוֹ. וּבְנִימִין תְּאוֹמָה יִתִּירָה נוֹלְדָה עִמּוֹ. כֹּךְ אִמ' ר' אַבְא
 חֲלָפּוֹ בֶר קוֹרִיָּה תְּאוֹמָה יִתִּירָה נוֹלְדָה עִם בְּנִימִין.

LXVI. תְּנוּ רַבָּנָן. מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִידֵי ר' עֲקִיבָה שֶׁהָיוּ
 מֵחֻלְכִּין לְכַזִּיב. פָּגְעוּ בָּהֶן לִסְטִים. אָמְרוּ לֵהֶן לֹאִין אַתֶּם הוֹלְכִין.
 אָמְרוּ לֵהֶן לַעֲכוּ. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְכַזִּיב פִּירְשׁוּ. אָמְרוּ לֵהֶן [41^a]
 תַּלְמִידֵי מִי אַתֶּם. אָמְרוּ לֵהֶן תַּלְמִידֵי ר' עֲקִיבָה. אָמְרוּ אֲשֶׁרִי ר'
 עֲקִיבָה וְאֲשֶׁרִי תַּלְמִידָיו. שְׁלֹא פָּגַע בָּהֶן אָדָם רַע מֵעוֹלָם.

LXVII. תְּנוּ רַבָּנָן. מַעֲשֶׂה בְּבָנוֹ שֶׁלֹּר' חֲנַנְיָה בֶן תְּרַדְיוֹן
 שִׁיצָא לְתַרְבוּת רַעָה. וְנִתְחַבֵּר עִם הַלִּסְטִים. וְהִלָּךְ עִמָּהֶן וּגְלָה רִזָּן
 לְאַחַד מִגְדוּלֵי רוֹמִי. וּמִצָּאוּ אוֹתוֹ שֵׁם וְעַמְדוֹ עָלָיו וְהִרְגוּהוּ. וּבֹא
 אָבִיו וּמִצָּאוּ מוֹשֶׁלֶךְ בְּדֶרֶךְ וּפִיו מִלֹּא עֶפֶר. אִמ' לוֹ בְּנִי. עֲלִיד נֹאמ'
 הַפְּסוֹק הַזֶּה עָרַב לְאִישׁ לָחֶם שֶׁקָּר וְאַחֵר יִמְלֵא פִּיתוֹ הֶחָצֵץ⁵. וְכִיּוֹן
 שֶׁבָּאוּ לְקַבְּרוֹ. בִּקְשׁוּ חֲבִירָיו לֹמ' עָלָיו דְּבָרִים מְשׁוּם כְּבוֹד אָבִיו.
 וְלֹא הִנִּיחָן אָבִיו. אָמַר לֵהֶן רַבּוֹתִי אֲנִי אֹמ' עַל בְּנִי. פִּתַּח וְאִמ'
 עָלָיו. בְּנִי. עֲלִיד נֹאמ' הַפְּסוֹק הַזֶּה וְנִקְהַמְתָּ בְּאַחֲרִיתָהּ בְּכָלּוֹת בִּשְׂרָךְ
 וּשְׂאָרָךְ. וְאָמַרְתָּ אֵיד שִׁנְאַתִּי מוֹסֵר וְתוֹכַחַת נָאֵץ לְבִי. וְלֹא שִׁמְעַתִּי

¹ Jes. III, 13. ² Joel IV, 12. ³ Prov. XXVIII, 17.

⁴ Gen. XXXV, 17. ⁵ Prov. XX, 17.

^a פִּיר' בַּעַל דִּין. ^b פִּיר' מְרַפֵּאִין אוֹתָהּ בְּדְבָרִים.

על ימין ועל שמאל. אמרה לו שוטה שבעולם. מפני מה אתה מרקק. וכי מוכת שחין אני. או יש בי מום. כדי שיתרקק עלי. אמר לה גברתי. לא בד אני מרקק. אלא תמהתי עליך. היאך את מבושמת מבחוך ומלוכלכת מבפנים. ועוד אמרתי בלבי. שמא חוס ושלוש האש תשלוט [39^b] בזה הנזאי הגדול. היאך גיהנם תחרך 5 אותו. נשפך לבה כמים. אמרה לו הכניסני לדתך. והצילני מגיהנם. אמ' לה גברתי. איך תצחקי עלי ואני בבית האסורים. אמרה לו אין אני משקרת בדבר זה. אמ' לה גברתי. היאך אפשר שאכניסך לדתי. ואני אסור בכבלי. לכו למדרש חכמים והתגיירי. אזלא מניה למדרש חכמים ונתגיירה על ידיהם. וכיון שנתאחרה. אזל 10 בעלה למבעי יתזה ולא אשכחה. אמרו לו כבר אזלא למדרש חכמים. אזל ואשכחה דאיגיירא. אף הוא אתגייר בהדה. ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם.

LXVI. מעשה. תנו רבנן. אמ' רב יהודה אמ' רב. בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו. הרי שיצאת מן הראשון בגט. 15 ומן השני במיאון. מה הוא שתחזור לראשון. מה עשו. שִׁכְרוּ אחד בארבע מאות זוז. וּמְנוּ ר' יוחנן בן נורי. ובא ושאל ר' עקיבה בבית האסורים. וכיצד עשה. הלך וקנה מיני סחורה. פלפלין וכמון וקצח וזנגבילין. ועשה עצמו כמוכר תבלין. והיה מחזר סביבות בית האסורים שהיה [40^a] ר' עקיבה חבוש בו כדי 20 שישמיע לר' עקיבה זו השאלה. בתוך מיני סחורה. בשעה שהוא מכריז. וכך היה אומ' מי יקנה פלפלין וכמון וקצח. יצאה מראשון בגט. וזנגבילין ומלח. ומשני במיאון. ודמו בני המדינה שהוא מונה מיני סחורה. ממה שלא ידעו. והשיב ר' עקיבה ואמ' אסור. ונתקיים המקרא הזה. מִיָּמִינוּ בְּכֶסֶף שְׁתִּינוּ¹.

LXV. תנו רבנן. מעשה בשני תלמידים מתלמידי ר' יהושע. ששינו עטיפתן בשעת השמד פגע בהם^a אסר־טיוס אחד. אמר להן אם במיה שלרתל אתם תנו נפשכם עליה. ואם אין אתם בניה. למה נהרגין. אמרו לו בניה אנו. ועליה אנו נהרגין. אמ' 30 להן שלש שאלות אני שואל אתכם. אם הִשְׁבַּתְם אותי הרי מוטב. ואם לאו אני משמד אתכם. אמ' להן כת' אֶחָד אומ' נצב לריב

¹ Lam. V, 4.

^a פיר' שוטר.

ואת בניו וירכיבם על נושא אדם¹. ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות. בארץ גשן ובארץ כנען שלשים שנה וארבע מאות². וישלח את³ זעטוטי בני [38^b] ישראל³. ואל זעטוטי בני ישראל לא שלח ידו⁴. לא חמד אחד מהם נשאתי⁵. אשר חלק יו"י אלהיך אותם להאיר לכל העמים⁶. אשר לא צויתי לאומות לעבדו⁷. וכתבו. ואת צעירת הרגלים. ולא כתבו ואת הארנבת⁸. לפי שאשתו שלתלמי המלך ארנבת שמה. שלא יאמר שיחקו בי היהודים. וכתבו שם אשתי בתורה. ונטל מהם שתים ושבעים תורות. כולן שווין כאחד.

LXII. תנו רבנן. מעשה בבני מצרים שבאו לדון עם ישראל בימי אלכסנדרוס מקדון. אמרו להם אתם נטלתם ממון אבותינו. שנ' וישאילום וינצלו את מצרים⁹. אמ' להן גביהא בן פסיסא לחכמים. תנו לי רשות. ואלך ואדון לפניהם. נתנו לו רשות. אמ' להם כשם שאין לכם ראייה אלא מן התורה. כך אני אין לי ראייה אלא מן התורה. הלא כת' בתורה ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך¹⁰. ולא עוד אלא בנינו הזכרים אנו שואלין מכם. שכך כת' כל הבן הילוד היארה תשליכוהו¹¹. מיד שתקו.

LXIII. תנו רבנן. [39^a] מעשה בר' עקיבה שהיה חבוש בבית האסורים. והיה גוי אחד בשכונתו והיה אותו הגוי נכנס אצלו בכל יום ויום להוציאו מדתו ולא רצה ר' עקיבה. פעם אחת הפציר בו אותו הגוי ולא רצה. והלך כועס. כיון שנכנס לביתו. הקריבה לו אשתו מאכלו. ולא רצה לאכול. הציעה לו מטתו. ולא רצה לישן. אמרה לו מה טעם הכעס הזה שאתה בו. אמ' לה היהודי הזה אני אומ' לו יצא לדתינו. והוא לא רצה ואין לי חיים עד שיצא לדתינו. אמרה לו אכול ושתה והטייל. ועלי להוציאו מדתו. אכל ושתה וישן. כיון שהיה בבקר נתקשטה אותה האשה והיא היתה נאה ביותר. ונכנסה אצל ר' עקיבה. וישבה כנגד פניו. כיון שראה אותה. פנה לאחוריו והיה רוקק

¹ Exod. IV, 20. ² Ex. XII, 40. ³ Ex. XXIV, 5.

⁴ ib. 11. ⁵ Numb. XVI, 15. ⁶ Deut. IV, 19. ⁷ ib. XVII, 3.

⁸ Lev. XI, 6. Deut. XIV, 7. ⁹ Ex. XII, 36. ¹⁰ Ex. I, 13.

¹¹ ib. 22.

אביך. אמרה [37^b] לו אדם מגדולי ישראל ומירושלם. אמ' לה ואף אני מירושלם. ספרי לי מי הוא אביך. אמרה לו ישמעאל הכהן. אמ' לה אחותי. את אחותי בת אבי ואמי. נפל זה על צואר זה. וגעו בבכיה עד שמתו מרוב הבכיה. עליהם קונן ירמיה. על אלה אני בוכיה.¹

5

LX. תנו רבנן. מעשה באשה אחת. וצפנת בת פניאל שמה. ולמה נקרא שמה צפנת. שהכל צופין ביפיה. ולמה נקרא שמו פניאל. שהיה כהן גדול ונכנס לפני לפנים. נשבת אותה האשה. והיה השבאי מחזר בה בשוק. והיה מכריז ואומ' מי יקנה שפחה נאה. בא אחד קל שבקלים ורק שבִּרְקִים וראה אותה.¹⁰ והיו עליה שבעה בגדים. אמ' לו פשוט לבושה ממנה. כדי שאראה תוכה. ואני אקנה אותה. פשט ממנה ארבעה בגדים. אמ' לו הוסיף ופשוט אותה. הוסיף שנים אמ' לו הוסיף כדי שאסתכל בה שמא מום יש בתוכה. מיד^a החזיקה בחלוקה וקרעה אותו עד טבורה אמרה לו שוטה שבעולם. אין כמותי¹⁵ בעולם. ובת כהנים גדולים אני. עליה הכת' אומ' פן אפשריטנה ערומה.²

LXI. תנו רבנן. [38^a] מעשה בתלמי המלך. שאמ' לחמשה זקנים כתבו לי תורתכם בכתב יוני. וכתבו לו. והיה אותו היום קשה להן לישראל. כיום שעשו בו העגל. שוב מעשה²⁰ בתלמי המלך. שְׁכִינָס שבעים ושנים זקנים. והושיבם בשבעים ושנים בתים. ולא הודיען מה יבקש מהן. אחר כך נכנס אצל כל אחד ואחד. ואמ' לו כתבו לי תורתכם. נתן הקִבֵּה לכולן לב אחד. וכתבו לו את התורה. ושנו בה שמונה עשרה דבר. ואלו הן. כְּתָבוּ לִי רֵאשִׁית התורה. אלהים ברא בראשית³. אעשה אדם בצלם ובדמות⁴. ויברא אלהים את האדם בצלם ובדמות⁵. זכר ונקוביו ברא אותם⁶. (זכר ונקוביו בראם⁷). ויכל אלהים ביום הששי⁸. הבה ארדה ואבללה שם שפתם⁹. ותצחק שרה בקרוביה¹⁰. כי באפם הרגו שור¹¹. וברצונם עקרו אבוס¹². ויקח משה את אשתו

¹ Lam. I, 16. ² Hos. II, 5. ³ Gen. I, 1. ⁴ ib. 26. ⁵⁻⁷ ib. 27. ⁸ Gen. II, 1. ⁹ Gen. XI, 8. ¹⁰ Gen. XVIII, 12. ¹¹⁻¹² Gen. XLIX, 6.

^a כלומ' זו האשה.

אימה למלכותי וכבדני. אמ' ליה אללי עלך קיסר. היאך נכבדך
ולא נכבד המקום. קם לצעורי יתהוון. אמרה לו מרים אמהוון.
אתחולי אתחול בי קודם לכולהוון. אמ' לה אינון ביומא הדין.
ואת למחר. שכך כת' בתורתכם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום
אחד.¹ אמרה לו רשע שבעולם. בטלת כל התורה כולה. ולא קיימת
ממנה אלא זה הפסוק. אמרה' לו שבוק לי עד דאנשק לבני. נשקה
לכל חד וחד. והיא תאמ' לו זיל ואימור לאברהם אביך. אל תזווח
דעתך עליך. אתה בנית מזבח אחד לבן אחד. ולא בצעת הדבר.
והנה אנחנו לפניך שבעה מזבחות. ובתר כן קטילינון קיסר מלכא.
בתר צערא טובא. וקטל אמהוון בתריהוון עליה נאמ' אם הבנים
שמחה.²

LVIII. תנו רבנן. מעשה בר' יהודה בר חנינא. שהלך
לכרך גדול שלרומי. אמרו לו יש כאן תינוק אחד יהודי בבית
האסורים נאה ביותר. עמד על פתח בית האסורים ואמ' מי נתן
למשסה יעקב וישראל לבוזזים.³ ענהו התינוק מבית האסורים
ואמ' הלא יו'י זו חטאנו לו. ולא אבו [37^b] בדרכיו הלך ולא
שמעו לתורתו.⁴ אמ' מובטח אני בזה שמו'רה הו'ק'אה בישראל.
נשבע אני בשם שאיני זז מיכאן עד שאפדנו בכל דבר שפוסקין
עלי. לא זז משם עד שפדה אותו בממון הרבה. ולא היו ימים
מועטין עד שהו'רה הוראה בישראל. ומנו ר' ישמעאל.

LIX. תנו רבנן. מעשה בבנו ובבתו שלר' ישמעאל שנשבו
לשני אדונים. אמ' אחד משני אדונים לחבירו יש לי עבד שאין
כיפיו בכל העולם כולו. אמ' לו חבירו ואני יש לי שפחה שאין
כיפיה בכל העולם כולו. לך ונזדווג זו על זה. והילדים בינינו
למחצה. השיאום. והכניסו אותו על אחותו. ולא הכירה. וגם היא
לא הכירה. והיה יושב בקרן זוית והיא יושבת בקרן זוית.
והוא אומ' אני בן כהן ואשא שפחה. והיא אומרת אני בת כהן
ואנשא לעבד. והוא בוכה והיא בוכה כל אותו הלילה. כיון
שרבה בכיה על בכייתו. אמ' לה נערה על מי תבכי. אמרה אני
מאנשים רבים ועצומים ולא יותר לנו לשאת לעבדים. ולהתערב
בהן. ומי יתן. ויראני אבי. איכן אני הלילה. אמ' לה ומי הוא

¹ Lev. XXII, 28. ² Ps. CXIII, 9. ³ Jes. XLII, 24.

⁴ ibid.

המלך ונתעברתי ממנו. והנה הוא מבקש לילד. קראי לי חיה לילד אותי. הלכה אותה שעה לבקש את החיה ומצאה אותה בבית קיסר המלך. שבאותו היום ילדה בתו. קראה לחיה. יצאה אליה. אמרה לה לכי אחרי לביתי. אמרה לה מה לך. והלא אין את מעוברתי ולא אחת מבנותיך. ולא אחת משפחותיך. אמרה 5 לה יש לי ממך צורך גדול. הלא תראי שאני באתי בעצמי לקראך. ולא שלחתי שליח. אמרה לה את מבקשת להפסיק חיותי מבית המלך. אלו היית מעוברת. הייתי הולכת עמך. אמרה לה בביתי דבר גדול מן המעוברת. אמרה לה מה הוא. אמרה לה בעלי בעלו קיסר המלך ונתעבר ממנו ומבקש הוא לילד. ולו שלשה 10 ימים מצעק בחבליו. צחקה עליה המילדת. אמרה לה שוטה שבעולם וכי הזכרים יתעברו מן הזכרים. שמא חולי אחר יש בו. נשמעו הדברים לפני קיסר. שיגר עבדיו ונשאוהו במטה שהוא שוכב עליה. אמ' לו רצונך שְׂאֵה־רֶגֶץ או אֶחָתוֹךָ יָדִיד ורגליך. ששניתה עלי כזב. ודברים מכווערים. [36^a] אמ' לו אדוני המלך 15 האמינני. ואני אספר לך כל המעשה. האמינו וספר לו כל המעשה. אמ' לו שוטה שבעולם הם אמת. ותורתם אמת. לכך נאמ' משכבת חיקך שמור פתחי פִּיךָ.

LVII. תנו רבנן. מעשה בקיסר המלך שגזר על מרים הצדקת. ועל שבעה בניה שיעבדו ע"ז ולא רצו. קרא לגדול ואמ' 20 לו עבוד ע"ז שלי. ואם לאו אני מענה אותך ענוי גדול. אמ' לי כת' בתורתינו. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני¹. קרא לשני ואמ' לו כך. אמ' לו כת' בתורתינו כי לא תשתחוה לאל אחר². השלישי אמ' לו כת' בתורתינו שמע ישראל יו"י אלהינו יו"י אחד³. הרביעי אמ' לו כת' בתורתינו. אתה הראת לדעת כי 25 יו"י הוא האלהים⁴. החמישי אמ' לו כת' בתורתינו וידעת היום והש' אל לבבך כי יו"י הוא האלהים⁵. הששי אמ' לו כת' בתורתינו. השמרו לכם פן יפתה לבבכם⁶. השביעי והוא קטן שבכולן אמ' לו כת' בתורתינו. את יו"י האמרת היום. ויו"י האמירך היום⁷. כבר נשבענו שלא נעבוד זולתו. והוא נשבע 30 לנו לשלם שכרינו. אמ' [36^b] ליה קיסר אנא אשרי לך. ותן

¹ Exod. XX, 3. ² Ex. XXXIV, 14. ³ Deut. VI, 4.
⁴ Deut. IV, 35. ⁵ Deut. IV, 39. ⁶ Deut. XI, 16.
⁷ Deut. XXVI, 18.

מכשול¹. אמ' לו. אם כן יעביר את האדם. כביכול והכרתי את האדם מעל פני האדמה².

LV. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה קיסר לרבן גמליאל. אלהיכם גנב הוא. דכת' ויפל יו"י אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעתיו³. עפרא בפומיה דקיסר. אמרה ליה ברתיה לרבן גמליאל שתוק שתוק רבהון דיהודאי. אני משיבה לאבא. שתק. אמרה ליה אבא אבא. תנה לי⁴ דוכוס אחד. אמ' לה למא ליד. אמרה לו לסטים באו עלינו ונטלו עלינו (!) קיתון שלחרש. והחזירו לנו קיתון שלזהב. אמ' לה⁵ ולואי שיבראו עלינו בכל יום תמיד. אמרה לו הלא טוב לאדם שיטלו ממנו עצם אחד. ויחזירו לו בקיה שלימה. והעצם שניטל ממנו בתוכה. הרי נתנו לו אשה ושפחה. היאך גנב יחזיר כזה מדעתו? אמ' לה היה לו ליטול העצם ואדם ער. למה נטלו מתוך תרדמה. אמרה לו אם כן מאוסה באפיה. הלא תראה שאם תניח [35^a] בשר תחת בית השחר (השחי) שלך התוכל לאכול אותו. מתוך שנפשו שלאדם אוננת ממנו. נטלו הקבה בתרדמה.

LVI. תנו רבנן. מעשה באחד. שהיה קורא. משכבת חיקך שמור פתחי פירך⁴. שמע הגמון אחד. נכנס אצלו ואמ' לו. אתם כזב. ותורתכם כזב. הלא כתוב בתורתכם ודבק באשתו והיו לבשר אחד⁵. אמ' לו אם תרצה לעמוד על דבר זה. עשה מה שאני אומ' לך. ואתה תמצא דברי אמת. אמ' לו ומה אעשה. אמ' לו לך עשה כך וכך. הלך אותו הגמון בשטותו. ונתחלה שלשה ימים. ובכל יום ויום היתה אשתו נכנסת אצלו. ואומרת לו. אדוני המלך מה לך. אמ' לה יש בי דבר ואני חולה ממנו. ומתירא אני שמא תגיד לי לבשר ודם. ולא רצה לגלות לה הדבר. כיון שהיה יום שלישי. כעסה עליו ואמרה לו. הלא תגיד לי מה חולי שיש בך. אמ' לה הלא אמרתי לך. מתירא אני שמא תוציאי סודי ותעכירני לפני בני אדם. אמרה לו לאו. אמ' לה איך אני מגלה לך הדבר. עד שתשבעי לי. נשבעה לו שאינה מגלה סודו אפלו לעוף השמים. [35^b] אחר כך אמ' לה. בעלי קיסר

¹ Lev. XIX, 14.

² Zeph. I, 3.

³ Gen. II, 21.

⁴ Micah VII, 5.

⁵ Gen. II, 24.

^a פיר' מושל. ^b פיר' ומי יתן.

על רישיה וקטליה. אמ' הואיל ואיתבי לי ניסא בהאי קראה
 אדרשיה. נפק ר' שילא קא דריש לך יו"י הגדולה¹ אלו מעשה
 בראשית. שנ' עושה גדולות עד אין חקר². והגבורה זו קריעת
 ים סוף שנ' וירא ישראל את הים הגדולה³. והתפארת. זו חמה
 ולבנה שעמדו לו ליהושע. שנ' וידם השמש וירח עמד⁴. והנצח⁵
 זו מפלתה שלרומי. שנ' ויז נצחם על בגדי⁶. וההוד זו מלחמת
 נחלי ארנון. שנ' יל כן יאמר בספר מלחמות יו"י⁷. כי כל בשמים
 ובארץ זו מלחמת סיסרא. שנ' מן שמים נלחמו⁸. לך יו"י
 הממלכה. זו מלחמת גוג ומגוג. וכן הוא אומ' הנני אליך גוג
 נשיא ראש משך ותובל⁹. לכל לראש. [34^a] אמ' רב חנין בר אבא.
 אפלו¹⁰ ריש גרגותא. מן שמיא מוקמי לה. תאנא במתניתא
 משמיה דר' עקיבה. לך יו"י הגדולה. זו קריעת ים סוף. שנ'
 וירא ישראל את הים הגדולה. והגבורה. זו מכת בכורות.
 והתפארת. זו מתן תורה. והנצח. זו ירושלם. וההוד זו בית
 המקדש יבנה במהרה בימינו.

LIV. מעשה. תנו רבנן. שאל פרוקלוס בן פלוסלוס את
 רבן גמליאל. אמר לו כתוב בתורתכם כי יו"י קנא שמו אל קנא
 הוא⁹. וכי יש כוח בע"ז להתקנות בה. למה לא יאבד אותה מן
 העולם. אמ' לו אדם יקרא לכלבו בשם אביו. וכשהוא נודר או
 נשבע בחיי הכלב. במי האב מתקנא. בבן או בכלב. אמ' לו והלא
 יש במקצתה צורך. אמ' לו ומה ראית. אמ' לו ומה נפלה
 דליקה במדינה פלונית. נשרפה המדינה. וניצל היכל שלע"ז הלא
 תדע שהיא עמדה על עצמה. אמ' לו מלך בשר ודם שיצא למלחמה.
 עם מי נלחם. עם החיים. או מן המתים. אמ' לו הואיל ואין
 במקצתה צורך מפני מה אינו מבטלה. אמ' לו וכי לדבר אחד
 הן עובדין. להמה וללבנה לכוכבים ולמזלות להרים ולגבעות
 לימים ולאפיקים ולגיאיות. [34^b] ואף לאדם הן עובדין היאבד
 עולמו מפני השוטים. אמ' לו הואיל ונכשלו בה רשעים. למה
 אינו מעבירה מן העולם. כדכת' בתורתכם ולפני עור לא תתן

¹ I Chr. XXIX, 11. ² Job IX, 10. ³ Exod. XIV, 31.

⁴ Jos. X, 13.

⁵ Jes. LXIII, 3.

⁶ Numb. XXI, 14.

⁷ Judg. V, 20.

⁸ Ezech. XXXVIII, 3.

⁹ Ex. XXXIV, 14.

¹⁰ פיר' אמת המים.

בר רומאה ולית את מניה. נכנס ואמ' להן. ברוך המקום שבהר
בזרעו שלאברהם. ונתן להן מחמתו. כל מקום שהולכין נעשין
שרים לאדוניהם. מוטב שתחזרו לארצכם. נתן להם ממוז הרבה.
ופטרום לבתיהם בשלום.

LII. מעשה. תנו רבנן. רב הונא ורב חסדא הוו יתבי.
חלק עליהו גניבא. אמ' ליה חד לחבריה. איתי מר ליקום
מיקמיה. אמ' ליה ומיקמי פלגאה ליקום. אדהכא אתא איהו
לגביהו. אמ' להו שלם עליכו מלכי. שלם עליכו מלכי. אמרו ליה
ומני לן דרבנן איקרו מלכי אמ' להו דכת' בי מלכים ימלוכו.¹
אמרי ליה ומני לן דכפלינן שלמא למלכי. אמ' להו דאמ' רב
יהודה אמ' רב מניין שכופלין שלום למלך [33^a] שנ' ורוח לבשה
את עמשי ראש השלישים לך דוד ועמד בן ישי שלום שלום לך
ושלום לעוזריך כי עזרך אלהיך.² אמרי ליה טעום מידי. אמ'
להו הכי אמ' רב יהודה אמ' רב. אסור לאדם שיטעום כלום
קודם שיתן מאכל לפני בהמתו. שנ' ונתתי עשב בשדך לבהמתך.
והקדר. ואכלת ושבעת.³

LIII. מעשה. תנו רבנן. ר' שילא חזייה לההוא גברא
דבצל גזיה. איתיה ^aנגדיה. אזא. אכל ביה קרצא בי מלכא. אמ'
איכא חד מיהודאי. דליכא נורא דמלכותא עליה. וקא עביר כל
דבאעי. שדירו עליה ואיתיה לר' שילא ואמרו ליה אמאי נגדתיה
לההוא גברא. אמ' להו דבצל חמרא. אמרי ליה או הכי בר קטלא
הוא. אמ' להו אנן לית לן רשותא למקטליה אתו כל דניחא לכו
עיבדו ביה. איתבי קא מעייני בדיניה פתח ר' שילא ואמ' לך
יו"י הגדולה³ חזיונהו לשפתתיה דהו קא ^bמידמדמן. אמרי מא
קא אמ'. אמ' להו שמאציה הכי קא אמ'. בריך רחמנא דיהב
מלכותא בארעא. ויהב שלטנא ורחמי דינא. [33^b] אמרי חביבא
עליה מלכותא כולי האי. ניתב אבבא דמלכא נידון דינא. יתיב
אבבא דמלכא. וקא דאין דינא. יומא חד הוה חליף ואזיל ההוא
גברא. אמ' ליה מתרחיש נסא לשקארי כולי האי. אמ' ליה רשע.
ההוא גברא שקורי שקרי. קרא כתיב אשר בשר חמורים בשרם.
בעא למיעל למימרא ליה למלכא. שקא ^cקולפא דפרזלא מחייה

¹ Prov. VIII, 15. ² I. Chr. XII, 18. ³ Deut. XI, 15.
^a פיר' הכה אותו. ^b פיר' מתנודות. ^c פיר' עץ שעושין בראשו
ברזל עגול ומכין בו.

L. מעשה. תנו רבנן. [31^b] אמ' ליה ההוא מינא לגבוהא
בן פסיסא. וי לכוון חייא. דאמריהו מיתיה חייא. דהווי להו מיתו.
דמיתו איך חייא. אמ' ליה וי לכוון חיביא. דאמריהו מיתו לא
חיו. דלא הווי הווי דהווי לא הווי. אמ' ליה חייביא קרית לי
קאימנא בעיטנא בד. ומפיקנא לאקמומיתך מנך. אמ' ליה השתא
5 אם את עושה כן. רופא אומן תקרא. ושכר הרבה תטול.

LI. תנו רבנן. מעשה בשני ילדים שנשבו מהר הכרמל.
והיו מהלכין בדרך. והשבאי מהלך אחריהן אמ' אחד לחבירו.
גמלה שמהלכת לפנינו. סומה באחת מעיניה. צדה אחת טעונה
יין. וצדה אחת טעונה חומץ. שתי מדות היא טעונה אחת שליון.
10 ואחת שלחומץ. ושני בני אדם מנהגין אותה. אחד גוי ואחד
ישראל. אמ' להן השבאי. בני עם קשה ערף מניין אתם יודעין.
אמרו לו גמלה מרגליה ניכרת. שהיא סומה באחת מעיניה. בוא
וראה מעשבים שבפיה. צדה שהיא רואה אוכלת. וצדה שאינה
רואה אינה אוכלת. צדה אחת טעונה יין. וצדה אחת טעונה
15 חומץ. יין מטפטף ואינו מפעפע. וחומץ מטפטף [32^a] ומפעפע.
שני בני אדם מנהגין אותה. אחד גוי ואחד ישראל. גוי נפנה
בדרך. וישראל אינו נפנה בדרך. אלא בעדדין. רדף אחריהן ובדק
ומצא כדבריהן. בא ונשקן על ראשן. הלכו כארבע מאות פרסה.
20 אמ' אחד מהן לחבירו אני מריח חירוד קדירות בארץ יהודה.
אמ' להן אלהיכם לא יכול לסבול אתכם. אני היאך יכול לסבול
אתכם. בדק ומצא כן. הביאם לתוך ביתו. והיתה לאמו כבשה
שחטה אותה. והביאה לפניו יין. אמ' אחד מהן לחבירו ריח
הבשר הזה כריח בשר הכלב. וריח היין כריח המת. אמ' להן
מאין ידעתם. אמרו לו צא ושאל למי שהביאה אותה. יצא ושאל
25 אמו. אמרה לו הבשר הזה מבשר טליתא דמיתת אימה ואונקתה
כלבתא. והיין הזה מכנתא דאת ידע בה דעל קברא דאבוד. נכנס
ואמ' להן יפה אמרתם נאה ומשובח. ישב ואכל ושתה לבדו.
כדטאיב לביה שרי לרקדא. אמ' חד מנהוץ לחבריה. דמן רגליה
כרגלי ממזירא. אמ' להן בני עם קשה עורף מניין אתם יודעין.
30 אמרו לו צא ובדוק באמד. שלף [32^b] סיפא וקם על רישה. אמ'
לה כל שאמרו לי התינוקות הללו יפה אמרו. ואמת דבר. חיי
לי איך הוה עובדא ואי לא קטילנא לך. אמרה ליה הב לי
רשותא. ויהב לה. אמרה לו פעם אחת זמן אביך משורר אחד
והיה נאה ביותר. ובא אלי ונתעברתי בד. ובני אדם קורין לך
85

כת'. ועוד ^aשפל לסופיה דקרא. ורשעים עוד אינם. כיון דיתמו חטאים. ורשעים עוד אינם. אדרבה תבעי רחמי עלויהו להדרינהו לתיובתא. ^bוממילא. ורשעים עוד אינם.

XLVII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא לברוריה 5 כת' רני עקרה לא ילדה ¹ משום דעקרה. רני. אמרה ליה שטיא. ספל לסופיה דקרא. כי רבים בני שוממה. אלא מאי רני עקרה. רני כנסת ישראל. שהיא כעקרה שלא ילדה בן לגיהנם. כותיהו.

XLVIII. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא לר' אבהוא. כת' מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ². וכת' מזמור 10 לדוד בברחו מפני שאול במערה ³. הי מניהו קדים. מעשה אבשלום קדים. או מעשה שאול קדים. אמ' ליה אתון דלא דרשיתו סמוכים. קשיא לכו קראי אהדי. אנן דרשינן סמוכים. לא קשיא לן קראי אהדי. דאמ' [31^a] ר' יוחנן סמוכים מן התורה מניין. שנ' סמוכים לעד לעולם ⁴. למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג 15 ומגוג. לומ' לך. שאם יאמ' לך אדם. כלום יש לך עבד שמורד ברבו. אמור לו יש לך בן שמורד באביו. אלא די הוה הכא נמי דהוה.

XLIX. מעשה. תנו רבנן. אמ' ליה ההוא מינא לר' אמי. אמריתו דחיו שכבי. הא הוו להו עפרא. אמ' לו אמשול 20 לך משל. למלך שאמר לעבדיו בנו לי פלטורין ^c גדולים. במקום שאין מים ואין עפר. הלכו ובנו לו. לימים נפלו. אמ' להן חזרו ובנו אותן. אמרו לו אין אנו יכולין. כעס עליהן ואמ' להן ומה במקום שאין עפר ואין מים בניתן. עכשו שיש מים ויש עפר לא כל שכן. ואם אין אתה מאמין צא לבקעה וראה עכבר היום חציו 25 בשר וחציו אדמה. ולמחר השריץ ונעשה כולו בשר. ושם תאמר לזמן מרובה. עלה להר וראה. היום אין כאן אלא חלזון אחד. למחר ירדו גשמים. ונתמלא ההר כולו ^d חלזונות.

¹ Jes. LIV, 1.

² Ps. III, 1.

³ Ps. LVII, 1.

⁴ Ps. CXI, 8.

^a פ' צפ' פיר' ומאיליו. ^b פיר' מגדול. ^c פיר' מגדול. ^d [פירש חלזון גופו דומה לים .. וברייתו דומה לדג וע ... א' לע' שנה וברדמו צו ... תכלת לפ' דמיו יקרים ... [added by modern hand]

בית הכסא אית לי. מגאוי ועד בית מדרשא דכי אזינא בדיקנא נפשי בכולהו. וכי אתינא בדיקנא נפשי בכולהו.

LXIV. מעשה. תנו רבנן. גוי אחד חזא לר' יהודה בר' אלעאי. וחמא אפוהי⁸ נהירין. אמר חד מן תלת מלין אית בהדין גברא. א מוזיק ברביתא. אי מרבי חזירין. אי שאתי חמרא.⁵ שמעיה אמ' ליה תפוח דעתיה דההוא גברא. דחד מן תלת מלין לית בי. לא מוזיק ברביתא אנא. דהא אסיר לבר נש מישראל. לאוזיק ברביתא. ולא מרבי חזירין אנא. דהא אסיר לן למרבי חזירין. דתנן אין מגדלין חזירין בכל מקום. ולא שאתי חמרא אנא דהא ארבעה כסא דאני שאתי בליליא דפסחא [30^a] אנא חזיק¹⁰ רישי עד מעצרתא. רב' מנא הוא חזיק רישיה עד חגא דמטללתא. אמ' ליה ואמאי אפך נהירין. אמ' תורת מנהרא אפאי. דכת' חכמת אדם תאיר פניו¹.

XLV. תנו רבנן. מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך. ובא הגמון אחד ונתן לו שלום. ולא החזיר לו. המתין לו עד¹⁵ שסיים את תפלתו. לאחר שסיים את תפלתו אמ' לו. כת' בתורתכם. רק השמר לך ושמר נפשך מאד². אלו חתכתי את ראשך. מי היה תוביע את דמך מירי. אמ' לו המתן עד שאפייסך. אמ' לו אלו היית עומד לפני מלך בשר ודם. ובא חבירך ונתן לך שלום. כלום היית מחזיר לו. אמ' לו לאו. ואם החזרת לו מה היו עושין²⁰ בדך. אמ' לו חותכין את ראשי. אמ' לו ומה אם אתה. שהיית עומד לפני מלך בשר ודם. שהיום כאן ולמחר בקבר. כך. אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים ששמו חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים. על אחת כמה וכמה. מיד נתפייס אותו הגמון והלך לו. ונפטר אותו חסיד והלך לביתו בשלום.²⁵

XLVI. מעשה. תנו רבנן. [30^b] הנהו^b בריוני דהוה בשיבותיה דר' מאיר. והוא קא מצערין ליה טובא. שמתניהו ובעא לאבדינהו. אמרה ליה ברוריה^c דביתיה. מאי דעתיך משום יתמו חטאים מן הארץ³. מאי כת' יתמו חטאים. חטאים

¹ Eccl. VIII, 1. ² Deut. IV, 9. ³ Ps. CIV, 35.

^a פיר' מאירות. ^b פיר' לסטים. ^c פיר' אשתו כלומ' ברוריה אשתו שלר' מאיר היה.

גדולים. שבעה בנים היו לקמחית. וכולן שימשו בכהונה גדולה. שלחו חכמים ואמרו לה. מה מעשים טובים יש בידך. אמרה להם יבוא עלי. אם ראו קורות ביתי שערות ראשי. ואם אמרתי חלקי מימי. אמרין כל קמחיא קמח. וקמחא דקמחית סלת. וקראה עליה את הפסוק הזה כל כבודה בת מלך פנימה.¹ 5

XL. מעשה. תנו רבנן. מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בן חלפתא. אמרה ליה מה הוא דין דכתיב יהיב חכמתא לחכימין.² אית [29^a] והוא מוסיף ליה. לא צריך קראה למכתב. אלא יהיב חכמתא ולא לחכימין. אמ' לה אם יבואו אצליך שני בני אדם ללוות. אחד עני. ואחד עשיר. לאיזה מהן את מלוה. לאותו עני. או לאותו עשיר. אמרה לעשיר. אמ' לה למה. אמרה לו שאם מאבדן העשיר. יש לו מהיכן יפרע לי. אבל אם יאבדן העני. מהיכן יפרע לי. אמ' לה ישמעו אזניך מה שפיך מדבר. כך אלו נתן הקב"ה תורה לטפשים. היו יושבין והוגין בה בבתי³ קרקסאות ובבתי מרחצאות. אבל חכמים יושבין והוגין בה בבתי כנסיות. לכך נאמ' יהיב חכמתא לחכימין. 10 15

XLI. מעשה. תנו רבנן. מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בן חלפתא. אמרה לו אם חביבה מילה לפני הקב"ה מפני מה לא ניתנה בעשר הדברות. אמ' לה כבר ניתנה. דכת' וגרד אשר בשעריך.³ זה הגר שהוא מל' ונכנס בברית כישראל ומשמר את השבת. 20

XLII. מעשה. תנו רבנן. גוי אחד שאל את רבן גמליאל. אמ' לו מפני מה נגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה. אמ' לו אלו נגלה על חרוב [29^b] אחד או על תאנה אחת. הייתי אומ' שיש שם מקום בארץ פנוי מן השכינה. נגלה על הסנה ללמדך שאין בארץ מקום פנוי מן השכינה. 25

XLIII. מעשה. תנו רבנן. אמרא ליה ההיא מטרוניתא לר' יהודה בר' עלעאי פניך דומין למגדלי חזירין. ולמלוי רבית. אמ' לה הימנותא בידך דתרויהו אסירין לן. אלא עשרין וארבעה

¹ Ps. XLV, 14. ² Dan. II, 21. ³ Ex. XX, 10.

^a פיר' מקומות צ"ז.

לבנו. אינו משלם לו טובות שקבל את בנו. הקִבָּה על אחת כמה וכמה. ושחק טוטרפוס. אמ' ר' אלעזר אמ' הקִבָּה אני הכתבתי על עצמי נותן לחם לכל בשר¹. ובא זה וחטף את המצוה ונתן לעני שיאכל. עלי לשלם לו. דכת' מלוה יו"י חונן דל². מה אני משלם לו. ארחם עליו. כשריחם על העני.

5

XXXVIII. תנו רבנן. מעשה באחד מארץ ישראל שהיה לו בן. ונצטער בו עם רבו. עד שלימדו ספר [28^a] בראשית בלבד. בסוף באו הגייסות. ושבו אותו תינוק. והוליכוהו לכרך גדול וחבשוהו בבית האסורים. הרגיש הקִבָּה עולמו על קיסר. והוליכו לאותו כרך. אמ' קיסר לאותו האיש הממונה על השבויים. הוציא 10 לו דִּיתִיקי שלספרים. והוציא לפניו. נטל ספר אחד מתוכן. ולא היה יודע לקרותו. אמ' קיסר. זה אינו אלא שליהודים. יש כאן אחד מהן יודע לקרותו אמ' לו הין. ואני מביאו אצלך. הלך אצל התינוק. אמ' לו תדע לקרות כתב היהודים. אמ' לו ספר אחד לימדני אבא ואני יודע לקרותו. אמ' לו שמא לא תדע לקרות. 15 ויתיו המלך את ראשך. מוטב לך שתמות כאן ואל יתיו המלך את ראשך. אמ' לו כבר אמרתי לך ספר אחד לימדני אבא. מיד הוציאו מבית האסורים. והלבישו בגדים נאים. והביאו לפני קיסר. הוציא לפניו אותו הספר. והיה התינוק קורא בו מבראשית. עד שהגיע אלה תולדות השמים. כיון ששמע קיסר. אמ' בידוע 20 שלא הרגיש הקִבָּה את עולמו. אלא בשביל זה. כדי להשיבו אצל אבותיו. מיד צוה ונתן לו שני ככרי כסף ושני ככרי זהב. ומנה עליו שומרים והוליכוהו [28^b] אצל אבותיו. ושמעו חכמים את המעשה. אמרו ומה אם זה שלא נצטער. ולא נתן אלא שכר ספר אחד בלבד לסופר. שלם לו הקִבָּה כל אותו שכר. מי שצטער 25 ומלמד בניו מקרא ומשנה והגדות. כמה שכר ישלם לו הקִבָּה לכך נאמ' הנחמדים מזהב³.

XXXIX. תנו רבנן. מעשה בשמעון בן קמחית. שיצא ליטייל עם מלך גוי. ערב יום הכפורים עם חשיכה. ונתזה צנורה שלרוק על בגדיו מפיו וטמאתו. ונכנס יהודה אחיו ושימש 30 תחתיו בכהונה גדולה. באותו היום ראת אימן שני בניה. כוהנים

¹ Ps. CXXXVI, 25. ² Prov. XIX, 17. ³ Ps. XIX, 11.

^a פיר' כלי שמניחין בו ספרים.

למדרשו שלר' חייא. אָמַרָה לו. ר' צוה עלי ויעשוני עֲבָרָה. אמ' לה בתי. שמא עיניך נחת באחד מן התלמידים. הוציאה כתב מתחת ידה ונתנה לו. אמ' לה לכי זכי במקחך. אותן מצעות שהציעה לו באיסור. הציעה לו בהתר. זה מתן שכרו בעולם הזה. לעולם הבא על אחת כמה וכמה. 6

XXXVI. [27^a] מעשה. תנו רבנן. כשנתפס ר' אליעזר למינות. העלוהו^a לגרדום לדון. אמ' לו אותו הגמון. זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים. אמ' לו נאמן עלי הדיין. כסבור אותו הגמון עליו הוא אומ' והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים. אמ' לו הואיל והאמנתי עליך^b דימוס. פטור אתה. כשבא. אמ' לו ר' עקיבה ר' תַּרְיִינִי לומ' לפניך דבר אחד ממה שלימדתני. אמ' לו אמור. אמ' לפניו. ר' שמא דבר שלמינות בא לְיָדְךָ והנאך. ועליו נתפסת. אמ' לו עקיבה. הזכרתני. פעם אחת הייתי מהלך בשוק העליון שלצפורי. ומצאני אדם אחד מתלמידיו שלישוע הנצרי. ויעקב איש כפר סכניא שמו אמ' לו כתוב בתורתכם לא תביא אתנן זונה¹. מהוא לעשות ממנו בית הכסא לכהן גדול. ולא אמרתי לו כלום. אמ' לי כך לימד ישוע הנצרי. מאתנן זונה קִבְצָה. ועד אתנן זונה ישובו². ממקום הטנופות בא. ולמקום הטנופות ילך. והנאני הדבר. ועליו נתפסתי למינות. ועברתי על מה שכת' הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה³. הרחק 20 [27^b] מעליה דרכך. זו דרך המינות ואל תקרב אל פתח ביתה. זו הרשות.

XXXVII. מעשה. תנו רבנן. טוֹשַׁךְ פֹּס (!) שאל את ר' עקיבה. אמ' לו שמא אתם סבורין. שאתם נוטלין שכר על הצדקה. ואין אתם נענשין עליה. אמ' לו היאך. אמ' לו אם ימרוד לסטים 25 במלך ויברח ממנו. כל מי שמקבלו. אינו נידון כיוצא בו. אמ' לו ר' עקיבה. אילו היו ישראל קרוין נכרים לפני הקב"ה. יפה היית אומ'. אלא היית (!) קרוין בנים שנ' בנים אתם ליו"י אלהיכם⁴. מה תאמר מלך בשר ודם שכעס על בנו. וגזר עליו שלא יטעם כלום משלו שלשים יום. כל שיקבלנו שלשים יום כשהמלך מתרצה 30

¹ Deut. XXIII, 19. ² Micah I, 7. ³ Prov. V, 8.
⁴ Deut. XIV, 1.

^a פיר' ברמה. ^b פיר' הצלה.

לה ממשפחה גדולה אני. ומכהונה גדולה אני. אמרתי שמא אבוא עליה ונמצאת מוליד ממזרים בעולם. כיון ששמעה דבריו. צותה עליו ופטרתי בכבוד גדול.

XXXIVa. מעשה. תנו רבנן. כשהלך ר' עקיבה לרומי.

- ⁵ נאכלו עליו קרצין לפני הגמון אחד. שיגר לו שתי נשים יפות. רחצום וסכום [26^a] וקשטום ככלות לפני חתנים. והיו מתנפלות עליו כל אותו הלילה. זאת אומרת תזור אצלי. וזאת אומרת תזור אצלי. והיה יושב ביניהן ומדקדק. לשחרית. הלכו והקבילו פני הגמון. זאת אומרת שוה לי מותי. ממה שנתתני לאיש זה. וזו אומרת שוה לי מות ממה שנתתני לאיש זה. שלח וקרא לו. אמ' ¹⁰ לו מפני מה לא עשית עם הנשים הללו. כדרך שבני אדם עושין. לא נשים יפות הן. לא בני אדם כמותך הן. לא שברא אותך ברא אותן. אמ' לו מה אעשה להן. וכבר ריחן בא אלי כריח בשר נבילות וטריפות וכבשר חזיר.

XXXV. תנו רבנן. מעשה באדם אחד ונתן שמן. ¹⁵

- שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרכי הים נוטלת ארבע מאות זהובים בשכרה. שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבעה לו זמן. כשהגיע זמנו. הלך וישב על פתח ביתה. לכנסה שפחתה ואמרה לה אותו האיש ששיגר לך ארבע מאות זהובים. בא וישב על הפתח. אמרה לה יכנס. נכנס. הציעה לו שבע מטות. ²⁰ שש שלכסף. והשביעית שלזהב. עלתה וישבה על גבי עליונה ערומה. אף הוא עלה לישוב אצלה ערום. באו ארבע ציציותיו וטפחו לו על פניו. נשמש וישב על גבי קרקע. אמרה לו ^b גפא שלרומי שאיני מנחמתך עד שתאמר לי מה מום מצאת בי. אמ' ²⁵ לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך. אלא מצוה אחת צוה אלהינו. וציצית שמה. וכת' בה אני יו"י אלהיכם שני פעמים. אני הוא שעתיד ליפרע. ואני הוא שעתיד לשלם שכר טוב. עכשו נדמו לי כארבעה עדים. אמרה לו העבודה שאיני מנחמתך. עד שתאמר לי מה שמך. ומה שם עירך. ומה שם רבך. ומה שם ³⁰ מדרשך שאתה למד בו תורה. כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה. שליש למלכות. ושליש לעניים. ושליש נטלה בידה. חוץ מאותן המטות. ואתה לארעא דישראל. אתה לטבריה. באה

^a פ' הולכי רכיל ^b פיר' שם ע"ז.

ליה אין. דכת' תתן אמת ליעקב¹. אמ' ליה הפריש שבטו שללוי אחד מעשרה לשבטים. ולא היה לו להפריש עוד משנים. אמ' ליה את אמ' דאינון הרי עשר ואנא אמ' דאינון ארבעת עשר. אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. אמ' ליה טאבות. והא לי את מסייע. אוספת קמחא אוספת מיא. אמ' ליה לית את מודי לי 5 שהן ארבע אמהות. צא מהן ארבע בכורות שלארבע אמהות. שאין הבכור מתעשר. למה שהוא קודש. ואין קדש מוציא מידו קודש. אמ' ליה טובי אומתך. ומא אית ביה ואל תטוש תורת אמך².

XXXIII. מעשה. תנו רבנן. גוי אחד שאל את רבן יוחנן בן זכאי. אמ' ליה אלין מליא דאתון עבדין נראין כמין 10 כשפים. מביאין פרה אדומה ושוחטין אותה. ושורפין אותה. וכותשין אותה. ונוטלין אפרה. וכשאחד מכם מיטמא למת. מזין עליו שתיים שלש טפין. ואומרין לו טהרת. אמ' לו לא נכנסה רוח תזזית באותו האיש מימיו. אמ' לו לאו. ולא ראית אחד שנכנסה 15 בו רוח^א תזזית. אמ' לו היך אמ' לו ומה אתם עושין לו. אמ' לו מביאין עיקרין וכותשין אותן. ושחוקין אותן. ומעשנין עליו ומרבצין עליו. והיא בורחת. אמ' לו הלא ישמעו אזניך מה שפיד מדבר. כך טומאה רוח רעה הוא. דכת' וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ³. וכיון שיצא. אמרו לו 20 תלמידיו. רבינו לזה דחית בקנה. לנו מה אתה משיב. אמ' להן חייכם לא המת מטמא. ולא המים מטהרין. אלא גזירתו שלהקבה [25^b] היא. אמ' הקבה חוקה שחקקתי וגזרה שגזרתי. אין אתה רשאי לעבור על גזרתי. ומפני מה כל הקרבנות באין זכרים וזו נקבה. אמ' רב איבו משל לבן שפחה שטנק בפלטורין שלמלך. 25 אמ' המלך תבוא אמו ותקנה את צואתו. כך אמ' הקבה תבוא פרה ותטהר מעשה העגל.

XXXIV. תנו רבנן. מעשה בר' צדוק שנשבה לרומי. ונטלתו מטרונית אחת. ושיגרה לו שפחה אחת יפה כיון שראה אותה. נתן עיניו בכותל. והיה יושב ושונה כל אותו הלילה. 30 לשחרית באה והקבילה פני גברתה. אמרה לה שוה לי מות ממה שנתתיני (!) לאיש זה. שלחה וקראה לו. אמרה לו מפני מה לא עשית עם האשה הזאת. כדרך שבני אדם עושין. אמר

¹ Micah VII, 20.

² Prov. I, 8.

³ Zech. XIII, 2.

^a פיר' שטות.

כתב לו בית. אמ' לו מה הוא זה. אמ' לו בית. אמ' לו אין זה בית אלא אלק. אמ' לו בני. מנין אתה יודע שזו אלק ושזו בית. ושזו גימל. אמ' לך כך קבלתי באמונה. אמ' לו בני. כשם שקבלת עליך זו באמונה. כך קבל עליך זה באמונה.

- XIII. מעשה. תנו רבנן. מעשה בגוי אחד שהיה עובר
 אחורי בית הכנסה. [24^a] ושמע קול תינוק קורא. ואלה הבגדים
 אשר יעשו חשן ואפוד¹ אמ' לו למי הכבוד הגדול הזה למי.
 אמרו לו לכהן גדול שהוא עומד ומשמש לפני המזבח. אמר אלק
 ואתגיר על מנת שאהיה כהן גדול. ואשמש בכהונה גדולה על
 גבי המזבח. בא לפני שמאי הזקן. אמ' לו ר' גירני על מנת
 10 שאהיה כהן גדול. ואשמש בכהונה גדולה על גבי המזבח. אמ' לו
 וכי אין בישראל כהנים גדולים. אלא הגוי הקל הזה. שבא
 בתרמילו. גער בו ודחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל הזקן
 אמ' ר' ר' גירני על מנת שאהיה כהן גדול. אמ' לו שב בני שב
 אמ' לו כלום מעמידין לפני המלך. אלא מי שירדיע (!)^a טכסיסי
 15 מלכות לך למד טכסיסי מלכות. הלך וקרא. כיון שהגיע לפסוק
 הזה. והזר הקרב יומת². אמר להן מקרא זה על מי נאמ'. אמרו
 לו אפי' על דוד מלך ישראל. מיד נשא אותו הגר קל וחומר
 בעצמו. אמ' ומה אם ישראל שנקראו בנים למקום. ועליהן אמרה
 שכינה. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. עליהם נאמר
 20 והזר הקרב יומת. אני הגר [24^b] הקל הזה שלא באתי אלא
 בתרמולי. על אחת כמה וכמה. מיד נתפייס אותו הגר מאיליו.
 ובא לפני הלל הזקן. אמ' לו ר' כל ברכות שבעולם ינוחו על
 ראשך. שאלו היית לו (!) כשמאי הזקן לא באתי לקהל ישראל.
 25 קפדנותו שלשמאי בקשה לאבדני מן העולם הזה. ומן העולם
 הבא. ענותנות שלך הבראתני לחיי העולם הזה. ולחיי העולם
 הבא. נולדו לו שני בנים. אחד קרא לו הלל. ואחד קרא לו
 גמליאל. והיו קורין אותן על שמו. גירי הלל ואביהן הוא אנקלוס
 הגר שתרגם את התורה.

- XXXII. מעשה. תנו רבנן. כותי אחד שאל את ר' מאיר.
 30 אמ' ליה לית אתון אמרין דהדין יעקב אבוכון קשיט הוא. אמר

¹ Exod. XXVIII, 4.

² Numb. III, 10.

^a פיר' תכשיט כלום' נימוס המלך.

אותו. אמ' להן דת הגוי טובה. הוסיפו והלכו. נזדמן להן אותו
שטן בדמות בחור. שאלו אותו. אמ' להן דת הגוי טובה. הוסיפו
והלכו. נתצוור אותו שטן בדמות זקן אחר. שאלו אותו. אמ' להן
דת הגוי טובה. נטל הגוי ממון הישראלי. והלך אותו הישראלי
בפחי נפש. ולן בחרבה אהת. כיון שהיה שלישי הלילה. שמע
8 שדים מספרין זה לזה. אמרו שנגם לאחד. איכן היית היום. אמ'
להן מצאתי יהודי וארמי. וצחקתי בהן והעדתי לגוי. אמרו לשני
ואתה איכן היית. [23^a] אמ' להן אני הייתי עוצר בתו שלקיסר
מלילד. והיה לה שבעת ימים מצעקת בחבליה. ואילו נטלו מירקי
10 אילן שעל גבי בית הכסא שלהן. ושחטו על חוטמה היתה יולדת
מיד. אמרו לשלישי ואתה היכן הייתה. אמר להן אני הייתי
סותם מעין שלמדינה פלונית. ואלו נטלו שור שחור ושחטו אותו
על המים. היה מתרפא. מיד שמר אותו היהודי הדבר בלבו.
והשכים בבקר למדינת קיסר. ומצא בתו מקשה לילד. אמ' להן
15 טלו מן האילן שעל גבי בית הכסא ושחטו בחוטמה. נטלו ושחטו
בחוטמה. ומיד ילדה. מיד נתן לו המלך ממון גדול לפי שאין לו
ולד אלא היא. חזר והלך אל המדינה. שמימיה סתומין. ואמ'
להן טלו שור שחור ושחטו על המים והמים יוצאין. נטלו. ושחטו.
ויצא המים. ונתנו לו בני המדינה ממון גדול. למחר מצאו אותו
20 הגוי שנטל ממנו ותמה עליו. אמ' לו והלא כבר נטלתי כל
ממונד. מנין לך זה העושר. סיפר לו כל המעשה. אמר אף אני
אלך ואשאל מהן מאותה חרבה. הלך ולן בחרבה. ובאו אותן
שלשה שדים והרגוהו. [23^b] שנ' צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע
תחתיו¹.

XXX. מעשה. תנו רבנן. מעשה בגוי אחד שבא לפני
25 שמאי הזקן. אמ' לו רבי כמה תורות ניתנו לכם. אמ' לו שתים.
אמ' לו איזו ואיזו. אמ' לו אחת בכתב ואחת שלא בכתב. אמ' לו
את שבכתב אני מאמינך. ואת שלא בכתב איך אני מאמין לך.
גער בו והוציאו בניזיפה. בא לפני הלל הזקן. אמ' לו כמה תורות
30 ניתנו לכם. אמ' לו שתים. אמ' לו איזו ואיזו. אמ' לו אחת בכתב
ואחת שלא בכתב. אמ' לו את שבכתב אני מאמין לך. ואת שלא
בכתב איך אני מאמין לך. אמ' לו שב בני שב ואומר לך. ישב.
כתב לו אלק. אמ' לו מה הוא זה. אמ' לו אין זה אלק. אלא בית.

¹ Prov. XI, 8.

לגְבִיךָ סני זנותא. כי אתו לגביד. שְׁדִירִינְהוּ לגבאי. כי אתו לגבה
 שדרתינְהוּ לגבי אבוהא. אמ' להו מאי טעמא. לחנניה מישאל
 ועזריה לא אמ' להו. אמרו ליה אֵנָן קדשא בריך הוא אמ' לן.
 והא חנניה מישאל ועזריה שאלתינְהוּ ואמרו לי דאסיר. אמרו
 ליה אֵנָן נמי נְבִיִּי כְּתִיבִּיהוּ. לדידהו לא אמר להו. לדידן אמ' לן.⁵
 אמ' להון. אִי הֵכִי בְּעִינָא לְמַבְדִּיקִינָכוֹן. כי היכי דאיבְדִּיקוּ
 חבְרִיכוֹן. ואנא עביד לכוֹן טיבותא. דאלו חנניה מישאל ועזריה
 שְׁדִירִינְהוּ באתונא דנורא ולא עָדא בהון ריח נור. וגביהון
 טאבות [22^a] עבדנא. מתעביד לכוֹן אטפקא. אמרו לו הנך תלתה
 הוו ואנן תרי. אמר להו מֶן נִיתִי בְּהִיכֹו. אמרי מני לן דניתי.¹⁰
 לית לן אלא יהושע כהן גדול דבזכותיה נפיש טובא לנא
 ומיתצלנן. אתינא ליהושע אותיבונְהוּ ושדינְהוּ בנורא. אִינְהוּ
 איקלו לגמארא. יהושע סליק מחרד מניה תכילתיה. אמ' ליה
 ידענא בד דצְדִיקָא את. אלא מאי שנא חנניה מישאל ועזריה
 דלא איחרד מְנִיָּהוּ כלום. ומאי שנא את דאהניא בד נורא^a פורתא.¹⁵
 אמ' ליה אינְהוּ בי תלתא. אנן חד לחודי. והא אברהם אבוכון
 יחיד הוה. אמר ליה אברהם לא הוה רשעים בהדיה ולא
 אתיהיב רשותא לנורא. הכא אֲתִיְהִיב רשותא לנורא. אמ' רב
 פפא הינו דאמרי אינאשי תרי^b קִינְסִי יבישי מוקד חד רטיבא.
 ואילא מאי טעמא דאיחרד מניה תכילתיה. משום בנוהי שנשאון²⁰
 נשים גרשות. ולא מיחה בהן. שנ' ויהושע היה לבוש בגדים
 צואים¹. וכי דרכו שליהושע ללבוש בגדים צואים. אלא מתוך
 שהיו בניו נשואין נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן
 שנ' ויראני את [22^b] יהושע הכהן הגדול. וכת' ויאמר יו"י אל
 השטן יגער יו"י בד השטן².

25

XXIX. מעשה. תנו רבנן. מעשה בגוי אחד ויהודי
 שהיו מהלכין בדרך. אמר אותו הגוי ליהודי דתי טובה מדתך.
 אמ' לו היהודי לא כי אלא דתי טובה מדתך. שנ' ומי גוי גדול
 אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת³. אמ' לו
 הגוי נשאל. אם יאמרו דתי טובה מדתך. אטול ממונך. ואם³⁰
 יאמרו דתך טובה מדתי אטול ממוני. אמ' לו היהודי מקבל אני
 עלי את הדבר. הלכו שניהן. נזדמן להן שטן בדמות זקן. שאלו

¹ Zech. III, 3.

² ib. III, 2.

³ Deut. IV, 8.

^a פיר' מעט. ^b פיר' עצים.

אמרין ליה מן את. אמ' להון שמעית דהדין מלכא רחים תינא.
 אמ' להון מלכא זילו ואוקימנחי בתרע פלטינ. כל דגאים ועבר
 יהי טארי ליה באפה מנחון. אתעביד ליה כן. אזל גלג לבני
 ביתיה. אמרון ליה זיל וצלי לבראך. דהווי תינין. ולא הווי
 אתרוגיין. דהווי בשילין. ולא תווי פגין. לקיים מה שנ' נתתי כפרך
 מצרים כוש וסבא תחתיך¹.

XXVII. מעשה. תנו רבנן. [21^a] מטרונה אחת שאלה
 את ר' אלעזר. מפני מה חטייה אחת חטאו ישראל במעשה העגל.
 והן מיתים בה שלוש מיתות. אמ' לה אין חכמתה של אשה אלא
 בפלכה. שנ' וכל אשה חכמת לב בידיהן טוו. אמ' לו ר' הרקנוס
 בנו. בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה. איבדת ממנו
 שלש מאות כר מעשר בכל שנה. אמ' לו ישרפו דברי תורה ואל
 ימסרו לנשים. לכשיצאת. אמרו לו תלמידיו רבינו לזו דחית
 בקנה. לנו מה אתה משיב. ר' ברכיה בר כהנא בשם ר' אליעזר
 כל מי שהיה לו עדים והתראה. היה מת בבית דין. עדים ולא
 התראה. היה נבדק כשׁוטה. לא עדים ולא התראה. היה מת
 במגפה. רבי וילוי בר סיסי תרויהון אמרין. זבת. קיטרי. נוסד.
 היה מת בבית דין. שפת. ריקד. שחק. נבדק כשׁוטה. שמת בלבו
 מת במגפה.

XXVIII. מעשה. תנו רבנן. כה אמר יו"י צבאות אלהי
 ישראל לאחאב בן קוליה ולצדקיה בן מעשהיה הנבאים בשמי
 שקר הנני נותנם ביד נבוכדנצר מלך בבל והכם לעיניכם. ולקח
 מהם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישימך אלהים
 כצדקיהו וכאחאב אשר קלם מלך בבל באש². [21^b] שרפם אין
 כתיב. אלא קלם. אמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בו יוחאי. שעשאן
 כקליות. מאי טעמא קלינהו. דכתי' יען אשר עשו נבלה בישראל
 וינאפו את נשי רעיהם וידברו דבר שקר בשמי אשר לא צויתם
 ולא שלחתים ולא דברתם ולא עלתה על לבי ואנכי היודע ועד
 נאם יו"י³. מאי עבוד. אזול לגבי ברתיה דנבוכדנצר. אמ' לה
 אחאב. כה אמ' יו"י השמעי לצדקיהו. וצדקיהו אמ' לה. כה אמ'
 יו"י השמעי לאחאב. אצל לא ואמר לאבוהא. אמ' לה ברתי
 ודעתיה בזנותא. אמרא ליה הין. אמר לה אלהא דאלין דאתו

¹ Jes. XLIII, 3.

² Jer. XXIX, 22.

³ ib. 23.

לההוא אתרא. בעא למבת. אמרו ליה מאי איכא בהדך. אמ' להו קא משדרנא כְּרָגָא למלכא. קמו בְּלִילְיָא^a שְׂרוּגְהִי לספטיה. ושקלו כל מא דהוה בהוא ומלוֹנְהוּ עֲפָרָא. כי מטא להתם אשכחיה עפרא. אמרי אחיכִי קא מְחִיכִי בְּדִ יהוֹדָאִי. אפקוה למקטליה. אמר גם זו לטובה. אתא אליהו זכור לטוב. וַאֲדַמִּי לְהוּ⁵ בְּחָד מְנִיהוּ. [20^a] אמ' להו דלמא מעפרא דאברהם הוא. דהוא שאדי עפרא. יהוה חרבי^b גִּילִי. והוה^c גִּירִי. ברוק ואשכח. הו(!) להו ההוא מחוזא דלא יכיל למכבשיה. תלת שנין. שדו מההוא עפרא עליה וכבשוה. אלבשוה וכסויה ועילוה לְבִי גִנְזָא דמלכא. אֲמָרוּ לִיה. שקול כל דניחא לך. כי הדר ואתא בההיא דירא.¹⁰ אמרי להו הנך דיורי מאי אמטית לְבִי מְלָכָא. אמ' להו מאי דשקלי מהכא אמטאי. אִינְהוּ סְבוּר כל עפרא דההוא דירה הכי הוא. קמו גרפונה לְכוּלָה חֲרָבְתָא. שקלוה ואמטויה לבי קסר בדק ולא אשכח. קטלינהו לכולהו. לקיים מה שנ' נתתה ליראיך נס להתנוסס¹. בוא וראה כמה זכות... עומדת לְדוּרִי דוֹרוֹת.¹⁵

XXVI. מעשה. תנו רבנן. אדרינוס שחיק עצמות. הא סליק לארעא דישראל. חָמָא חָד סָב^d חֲצַבְּ חֲצִיבִין^e ונציב נציבין. אמ' ליה סבא סבא. אלו קרְצָתָ לָא אַחֲשִׁיכָתָ. אלו לְאִית בטליותך. לא לאית בסיבותך. אמ' ליה חייך מרי דְּקֶרְצִיתִי וְאַחֲשִׁיתִי. ומא דבאעי קדשא בריך הוא עביד. אמ' ליה בחייך²⁰ סבא. אם עֲבָדִין אֵלִין נַעֲבָאתָא ביומן את מטעים לי מנהון. זכא ההוא סבא. ועבדון אֵלִין נַעֲבָאתָא ביומיה. מלא סליה תִּינִין. ואזל וקם ליה קמיה.^f אמ' ליה מן את. אמ' ליה אנא ההוא סבא דעברת עלי. ואמרת לי אלו עבדין אֵלִין נַעֲבָאתָא בְּחִינָךְ. את מטעים לי מנהון. אמ' להון פִּנוֹן יתהון מניה. . ומלו יתהון ליה²⁵ דינרין. אתעביד ליה כן. אזל^g וגִּלְג לבני ביתיה. שמעת מְגִירִיתִי. אזלת [אזלת] ואמרת לבעלה בר קבלאי בר קבלאי. שמעית דהדין מלכא רחים תִּנְיָא. אמ' לַה מן הין אתמודעא לִי(ד). אמרה ליה דהדין סבא^h מְגִירָן. מלא סליה תִּינִין. ומלו יתהון ליה דינרי דהבא. קֶרֶץ בליליא ומלא מִרְע וטען על חֲמָרָא אזל וקם קמיה.³⁰

¹ Ps. LX, 6.

^a פיר' חתירו הכלים. ^b פ' קש. ^c פ' חצים. ^d פיר' חוצב סלעים שבשרהו. ^e פיר' ונוטע בה אלו נטעים. ^f כלומ' אמ' הדרינוס לסבא. ^g פיר' משתבית בביתו. ^h פיר' שכינינו.

אין אתה הורגינו הרבה מזיקין יש לו למקום. הרבה דובין. הרבה אריות. הרבה נחשים. הרבה שרפים. הרבה עקרבין שיפגעו בנו. ולא עוד אלא שהקב"ה עתיד לתבוע את דמינו מידך. אמרו. לא נסע משם עד שבאת עליו ^a דיופלי מרומי והוציאו את מוחו בבקעיות. ⁵

XXIII. מעשה. תנו רבנן [19^a] יוסי משיחא כשבקשו השונאים להכנס להר הבית אמרו יכנסו מהן ובהן בתחלה. אמרין ליה עול ומה דאת מפיק הוא דידך. נכנס והוציא מנורה של זהב. אמרו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו. אלא עול תניינית. ומה דאת מפיק הוא דידך. ולא קביל עילוייה. אמר ר' פנחס ¹⁰ נתנו לו מכס שלש שנים ולא קבל עליו. אמר לא קיי שהכעסתי להקב"ה פעם אחת אלא אכעיסנו פעם שניה. מה עשו לו. נתנו אותו ^b בתמור שלהרשין. והיו מנסרין בו והוא ציוח. קי קי דאכעיסת לבראי.

XXVI. מעשה. תנו רבנן. יקים איש צרודות היה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידה. והוה רכיב סוסיא. נפיק למצלביה. אמר ליה חמי סוסיא דארכבי מרי. וחמי סוסיא דארכבך מרד. אמר ליה אם כן למכעיסיו. קל וחומר לעושה רצונו. אמר לו ועשה אדם רצונו יותר ממך. אמר לו אם כן לעושה רצונו קל וחומר למכעיסו. נכנס בו הדבר ^c כריסה של חלינה. הלך וקיים ²⁰ בו ארבע מיתות בית דין. סקילה. שריפה [19^b] הרג וחנק. כיצד עשה. נטל קורה ונעצה בארץ. וקשר בה נימה. ותקיפה גדר ועשה מדורה לפניו ונעץ החרב באמצע. כיון שנתלה בקורה. נפסקה הנימה ונחנק. ונפל על החרב. ונהפך עליו הגדר. ונשרף במדורה. שמע ר' יוסי בן יועזר איתנח ^d ונגזר. לשעה חזר נראה מיטתו ²⁵ פורחת באויר. אמר קלה היא זו שהרי לשעתו נכנס לגן עדן.

XXV. מעשה. תנו רבנן. נחום איש גס זו. הוא נחום המדי. הוה רגיל דכל מה דהוה מאטי עליה. אמר גס זו לטובה. יומא חד בעא לשדורי דארון לקיסר. אמרי בהדי מן נשדריה. נשדריה בהדי נחום איש גס זו. שמלומד בניסים. שדריהא מטא ³⁰

^a פיר' שני שליחים. ^b פיר' הקורה שמכלעין (?) על גבה החרשים. ^c פיר' סם הנחש הגדול. ^d פ' חלה.

עקיבה והניחוהו בבית האסורים. ותפסו את פפוס בן יהודה ותבשׁוהו בבית האסורים. אמר לו פפוס בן יהודה לר' עקיבה. אשריד ר' עקיבה שנתפסה על דברי תורה. אוי לו לפפוס בן יהודה שנתפס על דברים בטלים. בשעה שהוציאו את ר' עקיבה להריגה זמן קרית שמע היה. והיה מקבל עליו עול מלכות שמים.⁶ והיו סורקין את בשרו במסרק של ברזל. והיה מכויץ את דעתו כדי לקבל עליו [18^a] עול מלכות שמים באהבה. אמרו לו תלמידיו רבינו. עד כאן. אמר להן כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה ובכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך. אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו. עכשו שבא לידי לא אקיימנו. אמרו לא הספיק לגמור¹⁰ את הדבר עד שיצאת נשמתו באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם זו תורה וזו שכרה. אמר להם חלקם בחיים. שנ' ממתים ידך י"וי ממתים מחלד חלקם בחיים¹ יצאת בת קול ואמר אשריד ר' עקיבה שאתה מזומן לחיי עולם הבא.

XI. תנו רבנן. מעשה במטרונה אחת בתו של קיסר¹⁵ שנהרגה. ולא נודע מי הרגה. אמרו הגוים מי עשה המעשה הזה אלא ישראל שהן אויבים. גזרו על כל ישראל הריגה. כיון שראו כך היה במדינת לוד שני אחים שנתקנאו להקב"ה ומסרו עצמן על קדושת שמו של הקב"ה ונתנו עצמן לטביחה. הלכו ואמרו לגוים. למה גזרתם כך על ישראל. אנחנו עשינו את המעשה הזה²⁰ והרגנו אותה. כיון ששמעו כך בטלו הגזרה מישראל. ותפסו את שני אחים הללו. מה עשו להן [18^b] היו לוחצין אותן בכל יום חותכין מהן אבר אבר. כדי שתטרף נשמתן. ולפי שעשו את המעשה הזה ואמרו מוטב שיהרגו האנשים ההם וינצלו כל ישראל לפיכך אמרו חכמים. הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד²⁵ במחיצתן.

XXII. מעשה. תנו רבנן. כשהרג טרגינס את פפוס ואת ללינוס בלִקְיָה אמר להם אין אתם מעמו של חנניה מישאל ועזריה. אם אתם מעמו של חנניה מישאל ועזריה יבוא אלהיכם ויציל אתכם מידי. אמרו לו חנניה מישאל ועזריה כשרים היו ונבוכדנצר הגון שיעשה נס על ידו. אבל אתה מלך רשע ואין³⁰ אתה הגון שיעשה נס על ידך. ואנו מחוייבי מיתה לשמים ואם

¹ Ps. XVII, 14.

שיתמעטו ובטלוה. לאחר זמן הכירו בו שהוא יהודי. החזירם.
 אמרו חכמים מי ילך ויבטל את הגזירה. ילך ר' שמעון בן יוחאי
 שהוא מלומד בניסים. ואחריו מי. ר' אלעזר בן יוסי בן חלפתא.
 אמר להן ר' יוסי אלו אבא חלפתא קיים יכולין אתם לומר לו תן
 בן בנך להריגה. אמר להן ר' שמעון ואלו היה אבא קיים יכולין
 אתם לומר לו תן בנך להריגה. אמר יוסי אנא דקא מסתפינא
 על ברי דלמא עָנַש לִיה ר' שמעון. כשהיו מהלכין בדרך. נשאלה
 שאלה לפניהן. מניין לדם שרצים שהוא טמא. עיקם פיו ר'
 אלעזר בר' יוסי ואמר. זה לכם הטמא. אמר ליה לשמעון מעקימת
 שפתיך [17^a] אתה ניכר שתלמיד חכמים אתה. אלא יחזור הבן
 אצל אביו בשלום. יצא לקראתם בן תמליון. אמר להם רצונכם
 אבוא עמכם. בכה ר' שמעון ואמר. שפחה של בית ר' נזדמן
 לה מלאך שלשה פערים אנו ולא פעם אחת. יבוא הנס מכל מקום.
 קדים הוא על לברתיה דקיסר. כי מתא התם אמר ליה בן תמליון
 צא. בר תמליון צא. כיון דקארו ליה נפק^a איארא. אמרא ליה
 זיל אמור להו. שאילו כל מא דאית לכוון ועולו לבי גִנְזָא ושקולו
 כל מא דאית לכו. עלו אִשְׁכְּתָה להיא איגְרָתָא. שקלוה וקרעוה.
 והינו דאמר ר' אלעזר בר' יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה
 כמה טיפי דמים.

XX. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת גזרה מלכות הרשעה
 שמד על ישראל שלא יעסקו בתורה. הלך פפוס בן יהודה ומצאו
 לר' עקיבה שהיה יושב ודורש. ומקהיל קהלות ברבים. אמר לו.
 עקיבה אין אתה מתירא מאומה זו. אמר לו אתה הוא פפוס
 שאומרין עליך שחכם גדול אתה אין אתה טפש. אמשול לך משל
 למה הדבר דומה. לשועל שהיה מהלך על שפת [17^b] הים. ראה
 דגים שמתחבאין בים. אמר להן מפני מה אתם מתחבאין. אמרו
 לו מפני הרשתות והמכמורות שעושין לנו בני האדם. אמר להן
 עלו ליבשה ונדור אני ואתם כדרך שדרו אבותי. אמרו לו אתה
 הוא שאומרין עֲלֶיךָ פקח שבחיות. אין אתה אלא שוטה. ומה אם
 במקום חיותינו כך. שלא במקום חיותינו על אחת כמה וכמה.
 אף אנו מה אם בזמן שאנו עוסקין בתורה שכת' בה כי הוא חייך
 וארך ימים גזרות קשות באות עלינו. אם מניחין אנו את התורה
 על אחת כמה וכמה. אמרו לא היו ימים מועטין עד שתפסו את ר'

^a פיר' יצא אל היער.

וכל מה שאמרת יפה אמרת. אמר לה לא כך אמרתי לך אם קלה היא בעיניך קשה לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. ומה הקב"ה עושה מזווגן בעל כרחן ושלא בטובתן. דכתיב אלהים משיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות¹. מה הוא בכושרות בכושרות דבאעי אמר שירות ודלא באעי באכי. ועוד אמר ר' יוסי⁵ יושב הקב"ה ועושה סולמות מעלה לזה ומוריד לזה. משפל לזה ומרים לזה. הדא היא דכת' כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים².

XVII. מעשה. תנו רבנן. מטרונה אחת שאלה [16^a] את ר' יוסי בן חלפתא אמרה לו מה רָאָה לָמַד להיות גבוה מכל האותיות. אמר לה מפני שהוא כרוז ודרכו של כרוז להיות עומד במקום גבוה ומכריז^a.

XVIII. מעשה. תנו רבנן. שאלה קלפטרא מלכתא את ר' מאיר. אמרה ליה ידענא דַחיוּ שְׁכָבִי דכת' ויציצו מעיר כעשב הארץ³. אלא^b מיהו כשהן עומדין בלבושיהן הן עומדין או ערומים הן עומדין. אמר לה בלבושיהן הן עומדין. קל וחומר מחטה. מה חטה זו שנקברת ערומה יוצאה בכמה לבושיין. צדיקים שנקברין בלבושיהן על אחת כמה וכמה.

XIX. מעשה. תנו רבנן. פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל. שלא ישמרו את השבת. ושלא ימולו את בניהם. ושיבעלו את נשותיהן נדות. הלך ראובן בן אַסְטְרוֹבִילּוּס²⁰ וְסֵפֶר קְוִימִי. וילך וישב עמהם. אמר להן כלום גזרתם גזרות על היהודים. אמרו לו הין. שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו בניהן. ושיבעלו נשותיהן נדות. אמר להן מי שיש לו אויב. הוא רוצה [16^b] שְׂיַעֲנִי או יַעֲשִׂיר. אמרו לו יַעֲנִי. אמר להן אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שְׂיַתְרֶשְׁשׁוּ וּבִטְלוּהָ. חזר ואמר להן מי²⁵ שיש לו אויב רוצה בו שְׂיַכְחוּשׁ או יִבְרִיא. אמרו לו יַכְחוּשׁ. אמר להן אם כן ימולו לשמנה ימים כדי שְׂיַכְחוּשׁוּ בניהן במילה. ובטלוהו. חזר ואמר להן מי שיש לו אויב הוא רוצה בו שירבה או יתמעט. אמרו לו יתמעט. אמר להן אם כן לא יבעלו נדות כדי

¹ Ps. LXVIII, 7. ² Ps. LXXV, 8. ³ Ps. LXXII, 16.

^a שני לא תרצח לא תנאף לא תגנוב
^b פיר' אבל. ^c פיר' הקיף שעריו מאוזן לאוזן.

אמר לו הנח לאוכלי המן שאינן מצוי. אמר לו ולא עוד אלא שנהר סַנְבַּטְיוֹן מעיד עליו. שכל ימות השבוע הוא מושך ובשבת אינו מושך. אמר לו אף בנהר זה איני מאמינך שאינו בארצינו. אמר לו ^a מַעְלִי זכורו מעידין עליו. שכל ימות השבוע הוא עולה בידם ובשבת אינו עולה בידם. ואם לית את מהימין. איזיל 5 ובדוק באבדך. אזל בחד בשבתא ואקימיה. בְּתָרִי ואקימיה. בתלתה ואקימיה. בארבעה ואקימיה. בחמשה ואקימיה. בערב שבת ואקימיה. בשבתא ולא קס. אזל בחד בשבתא ואקימיה. אמר ליה אבא את נטר שבתא. אימת דמית איתעבירת יהודי. אמר ליה בני. כל מי שאינו משמר שבת אצלכם כתקנה כאן הוא 10 משמרה על כרחו כתקנה. אמר ליה ובששת [15^a] ימים מה יגיעה יש כאן. אמר לו בני ביגיעה גדולה אנחנו יגיעים. שבכל ימות השבוע אנו נדונין ובשבת אנו נחים. ובמוצאי שבת לכשהסדרים שְׁלָמִים מלאך אחד וְדוֹמָה שמו. ונפשות של אותן האנשים בידו. ושרביט של אש בידו. והוא מרדף אותנו למקום חשכה. ששמה 15 ארצית. ומה טעמיה אֶרֶץ עֵיפָתָה כְּמוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים¹ צאו למות שכבר שלמו הסדרים. אומות העולם שאין קוראין סדרים יורדין לגיהנם. אבל ישראל שקורין סדרים ניצלין מדנה של גיהנם.

XVI. מעשה. תנו רבנן. מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי 20 בן הַלְפָתָא. אמרה לו לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו. אמר לה לששת ימים. דכתיב כי ששת ימים עשה יְיָ את השמים ואת הארץ². אמרה לו ומה הוא עושה מאותו היום. אמר לה מזוֹנָג זוֹנָגִין. בתו של פלוני לפלוני וממונו של פלוני לפלוני. אמרה לו אף אני יכולה לעשות כן. כמה עבדים ושפחות יש לי בשעה קלה 25 אני יכולה לזוֹנָג. אמר לה אם קלה [15^b] היא בעיניך קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. מה עשת. נטלה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות ואמרה פלונית לפלוני ופלוני לפלונית. וזווגה אותן בלילה אחת. בצפרא אתון לגבה דין רישה פציע. ודין עיניה שמילא. ודין רגליה תבירא. דין אמר 30 לית אנא באעז לדא. ודא אמרת לית אנא בעיא (!) לדין. שלחה והביאה לר' יוסי. אמרה לו אמת היא תורתכם נאה ומשובחה.

¹ Job X, 22. ² Ex. XX, 11.

^a פיר' בעלי אוב.

כל עצמן של אותן האנשים לא הבטיחן אביהן אלא על החרב שנ' ועל חרבך תחיה. אין אנו יכולין לקבל את התורה. אחר כך הלך אצל עמון ומואב. אמר להן מקבלין אתם עליכם את התורה. אמרו לו מה כתוב בה אמר להן לא תנאף. אמרו לו כל עצמן של אותן האנשים לא באו אלא מטיפה של זנות שנ' ותהרין שתי 5 בנות לוט מאביהן. אין אנו יכולין לקבל את התורה. אחר כך הלך אצל בני ישמעאל אמר להן מקבלין אתם עליכם את התורה. אמרו לו מה כתוב בה אמר להן לא תגזב. אמרו לו כל עצמן של אותן האנשים אינן חיינן אלא מן הגניבה ומן הגזל שנ' והוא יהיה פרא אדם ידו בכל אין אנו יכולין לקבל את התורה. בא לו 10 אצל ישראל. אמרו לפניו רבנו של עולם. ברח דודי ודמה לה לַצְבִּי אוֹ לְעוֹפֶר הָאֵילִים¹. ערוק מן ריחא בישא [14^a] לריחא טבא. עלי עשור. עלינו לקבל עשר הדברות וְעָלִי נָבֵל² עלינו³ להתנבל בהן בימות השמד. ר' שמעון בן לקיש אומר בשמחה ורבנן אמרין שלא⁴ באנגריא. כיון שראה הקב"ה שנתנו ישראל את דעתן לקבל 15 את התורה באהבה. פתח ואמר להן אנכי יוֹי אלהיך.

XV. מעשה. תנו רבנן. טורנוס רפוס הרשע שאל את ר' עקיבה. אמר ליה מה יום מן יומין. אמר ליה ומה גבר מן גברין. אמר ליה מא אמרית לך ומה אמרת לי. אמר ליה אמרת לי מא שנא יומא דשבתא מכל יומיא ואנא אמרית לך מא שנא טורנוס 20 רפוס הרשע מכל גבריא. אמר ליה המלך רוצה לכבדני. אמר ליה אף מלך מלכי המלכים ב"ה רוצה שיהיו ישראל משמרין את השבת. אמר לו ומפני מה הוא עושה מלאכה בשבת. אמר לו ומה מלאכה הוא עושה. אמר לו משיב רוחות ומעלה עננים ומוריד גשמים. ומפריח טללים ומגדל צמחים. ומדשן פירות 25 ומזריח חמה. כל מה שהוא עושה בחול הוא עושה בשבת. אמר לו אני אדע בדך שבין היהודים גדלת לא ראית שהן דרין בחצר אחת. אם אין זה נותן לזה עירוב וזה נותן לזה עירוב אינן מותרין לטלטל. אבל אם היה אחד ידו בכל החצר הוא מטלטל בכל החצר. כך הואיל והעולם כולו שלו ואין רשות לאחר 30 עמו לפיכך הוא מטלטל בתוך עולמו. ולא עוד אלא אוכלי המן מעידין עליו. שכל ימות השבוע הוא יורד ובשבת לא היה יורד.

¹ Song VIII, 14. ² Ps. XCII, 4. ³ Ex. XX, 2.

⁴ פ' נמסור עצמינו. ⁵ פ' בעל הכורח.

XIII. מעשה. תנו רבנן. אמר ליה קיסר לר' עקיבא. אמריתו דקדשא בריך הוא יהיב חכמתא לחכימין. והלא אית בחכימין חכמתהון. לית הוא אלא יהיב לטפשינ. אזא ר' עקיבא^a ואקצר. שגר עליה קיסר אמר לית אנא יכול. פקיד ואיתיו ליה^b מיאסוי סממני באלפין דינרין. ושדר ביה שליחא קמיה. אמר⁵ ליה ר' עקיבה לשליחא זרק יתיה גו^c מפקת כלביא. מיד חזא ואמר לקיסר. גזר קיסר למיתיה לר' עקיבה. אמר ליה מאי בזיונא דבזיתנא. אמר ליה את חסת על עובדי אנשא. איך לא נחוס על אוריתא דבה חכמתא לחכימין. אמר ליה יאות אמריתו¹⁰ דהוא יהיב חכמתא לחכימין.

XIV. מעשה. תנו רבנן. אדריינוס שהיק עצמות שאל את ר' יהושע בן חנינה. אמר לו כבוד גדול חלק הקב"ה לאומות העולם. [13^a] אמר לו למה. אמר לו שנתן חמש דברות לישראל וחמש דברות לאומות העולם. חמש דברות הראשונות שנתן לישראל שמו מעורב בהן כלומר שאם יחטאו ישראל הוא קורא אחריהן^d קטיגור. וחמש דברות האחרונות שנתן לאומות העולם אין שמו מעורב בהן כלומר שאם חטאו אומות העולם אינו קורא אחריהן קטיגור. אמר לו צא והטייל עמי במדינה. יצא ונטייל עמו במדינה. וכל מקום שהיה מוליכו היה מראה לו^e איקונן שלו קבועה. והיה אומר לו זו מה היא. אמר לו איקונן שלי עד שמשכו והוליכו לבית הכסא. אמר לו אדוני המלך. רואה אני שבכל המדינה הזאת את שליט. ובמקום הזה אין את שליט. אמר לו למה. אמר לו שבכל מקום ראיתי איקונן שלך קבועה ובמקום הזה אינה קבועה. אמר לו את הוא סבֵהוֹן דיהודאי. את הוא חִפִּימֵהוֹן דיהודאי. כך הוא שבחו של מלך שתהא איקונן שלו קבועה במקום בזוי ומטונף ומלוכלך. אמר לו ישמעו אזניך מה שפיך מדבר. כך הוא שבחו של הקב"ה שיהא שמו מעורב עם הרוצחין ועם המנאפין ועם הגנבים. וסילקו. [13^b] והלך לו. אמרו לו תלמידיו רבינו לזה דחית בקנה לנו מה אתה משיב. אמר להן בְּנֵי כֵךְ עלת על דעתו של הקב"ה ליתן תורה לישראל. בתחלה הלך אצל בני עשו אמר להם מקבלין אתם עליכם התורה. אמרו לו מה כתוב בה. אמר להן לא תרצח. אמרו לו

^a פיר' התחילה. ^b פיר' שם מקום (!) ^c פיר' צואת הכלבים.
^d פיר' עונש. ^e פיר' צורה.

ויהבין ליה מסתוריתא ויחיב סתיר. יומא חד הוא קא חליף ר' יהושע התפ. אמרה ליה. אימא ליה לאלהיכו לשקול מא דיהיב. אמר לה אלהא דידן מיהב יהיב. משקל לא שקילי.

XI. מעשה. תנו רבנן. אמר ליה קיסר לרבן גמליאל אמריתו דחיי שכבי. דכתיב ויציצו מעיר כעשב הארץ¹. הא⁵ הוו להו עפרא ועפרא מי קא חיי. אמרה ליה ברתיה דקיסר שבקיה דאנא מהדרנא ליה. אמרה ליה שני יוצרין יש בעירנו אחד יוצר מן המים ואחד יוצר מן העפר איזה הוא מהן משובח. אמר ליה יוצר מן המים. אמרה לו הקב"ה מן המים יצר מן העפר לא כל שכן.

XII. מעשה. תנו רבנן. שאל קיסר את רבן גמליאל. אמר לו אם יש [12^a] אדון לעולם למה לא ירד וידבר עם בריותיו פעם אחת בשנה כדי שיזהרו בכבודו. אמר לו אין העולם יכול להתקיים עמו מפני שהוא אש שכך כתוב בתורתנו. כי יזי¹⁵ אלהיד אש אוכלה². אמר לו דבר זה לא השבתי לי כהוגן. אמר לו למחר תבוא תשובתך. השכים בבוקר נכנס רבן גמליאל וישב לפני קיסר. לא שהה עד שבא טבי עבדו ולחש לו באזנו. ^a סטרו על פניו. אמר לו קיסר חייב אתה מיתה למלכות. היאך תסטור את עבדך במושבנו. איך לא תתבייש ממנו. אמר לו אדוני המלך דברים של תמה אמר לי ואינן נשמעין. אמר לו מה אמר לך. אמר²⁰ לו בא לבשרני בספינה^b לך לה שבע שנים נבוכה בים. ועכשו אמר לי באה בלא ספן ובלא מלח. והיא מלאה אבנים טובות ומרגליות. אמר לו אם כן סטירתך לו יפה. שאי אפשר לספינה שתבוא בלא ספן ובלא מלח לעולם. אמר לו ישמעו אזניך מה שפיך מדבר. ומה ספינה שהיא אחת מאלף אלפים ומרב רבבי רבבות ממה²⁵ שברא הקב"ה בעולמו אי אפשר לה לבוא בלא ספן ובלא מלח. עולם כולו שיש בו אדם ובהמות וחיות ועופות ושקצים [12^b] ורמשים וכל אחד מהם צריך מזונות בכל יום על אחת כמה וכמה. עמדו כל הישיבה ונשקו לרבן גמליאל על ראשו וקלסו אותו קלוס גדול לפני המלך. עליו הכתוב אומר. עם זו יצרתי לי תהלתי³⁰ וספרו³.

¹ Ps. LXXII, 16. ² Deut. IV, 24. ³ Jes. XLIII, 21.

^a פיר' תכחו בירו על פניו. ^b נ"ל שלי שהלך.

להם זמן שלשה ימים ולא מצאו תשובה. הניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות וברחו. תִּאָנָא אותה שנה ערב שביעית היתה.

VII. מעשה. תנו רבנן. אמר ליה קיסר לר' יהושע בן חנניה. אלהכון מתיל בְּאַרְיָא דכתיב אריה שאג מי לא יירא 5 וְיִי אֱלֹהִים דבר מי לא ינבא¹ וּמֵאֵי חֲשִׁיבֻתִּיהָ פֶּרֶשָׁא קטיל אריא. אמר ליה לאו בהאי אריא מתיל באריא דְּבִילָאֵי מתיל. אמר ליה [11^a] בְּעִנָּא דאחזייה. אמר ליה לא מאצית לאסגיא. בְּעָא רחמי עליה עקר מדוכתיה. אדמרחק תלת מאה פרסי נהים 10 אפלא כל^a מעבִּרָאתא דרומי. אדמרחק תלת (!) מאה פרסי נְהִים נתיר שיני^b וְכָלִי דגיבארי ואיהו נמי נפל מכרסייה לארעא. אמר ליה בעי רחמא דלהדר.

VIII. מעשה. תנו רבנן. אמר ליה קיסר לר' יהושע בן חנניה בְּעִנָּא^c דעבִּירָתָא ליה לְחָמָא לאלהיכו. אמר ליה לא 15 מאצית דנפישוי חילוותיה. אמר ליה וְכִילָנָא. אפקי^d לגִּיּוּא דרְבִיתָא אמר ליה. טרת הכא דרויח עלמא. טרת שיתא ירחי קמאיי אתא^e זיָקָא כְּנִישִׁיה. טרת שיתא ירחי בתראיי אתא מטרא טְבַעִיה. אמר ליה מאי האי. אמר ליה^f כְּנִישִׁי וזלִוְתִי דאתו לקמיה. אמר ליה אדהכא לא מצינא.

IX. מעשה. תנו רבנן. אמר ליה קיסר לר' יהושע בן חנניה. בְּעִנָּא דאחזייה לאלהיכו. אמר ליה לא יכילת. אוקמיה 20 בהדי שמשא בתקופת תמוז. אמ' ליה אסתכל ביה. אמ' ליה לא מצינא. אמר ליה ומה שמשא דהוה חד משמשיה דקדשא בריך הוא אמרת לא [11^b] מצינא שכינה לֹא כל שכן.

X. מעשה. תנו רבנן. אמרה ליה בת קיסר לר' יהושע 25 בן חנניה אלהיכו נגארא הוא. דכתיב המקרה במים עליותיו¹. אימא ליה ליעבד לי חדא^g מסְתֹורִיתָא. בעא רחמי עלה^h אינְגָאֵי אותביה בשוקא דרומי. דכל דְּמִתְנָגַע הָתָם מותבין ליה בשוקא.

¹ Ps. CIV, 3.

^a פיר' מעוברות. ^b פיר' כוחנות. ^c פ' נכין לו. ^d פיר' שפת נהר שִׁמּוֹ רְבִיהָא. ^e פיר' רוח. ^f פיר' מכבדין. ^g פיר' אוהל. ^h פיר' נגע צרעת.

דינא בארעכונ היך הויתון עבדין ביה. אמר ליה מרים רישיה
 דדין ורישיה דדין. וסימא סלקא למלכותא. אמר ליה ושמשא
 דנחא עליכון. אמר ליה אין. ומטרא נחית עליכון. אמר ליה
 אין. ואית בארעכון בעיר דקיק. אמר ליה אין. אמר ליה אזיל
 תפוח דעתיה דההוא גיברא. בזכות בעירא דקיקא שמשא דנחא⁵
 עליכון. ובזכות בעירא דקיקא מטרא נחית עליכון. ובזכות
 בעירא דקיקא אתון משתיזבין. [10^a] הדא היא דכתיב אדם
 ובהמה תושיע יוי¹. אדם עם בהמה תושיע יוי. אדם בזכות
 בהמה תושיע יוי.

VI. מעשה. תנו רבנן. בימי אלכסנדרוס מקרון באו¹⁰
 בני ישמעאל לדון עם ישראל. אמרו להם ארץ כנען שלנו ושלכם
 היא. דכת' ואלה תולדות יצחק. ואלה תולדות ישמעאל². אמר
 גב'הא בן פסיסא לחכמים. תנו לי רשות שאלך ואדון עמהם.
 אם ינצחוני אמרו קטון שבנו נצחתם. ואם אני נוצח אותם אמרו
 תורת משה רבינו נצחתכם. הלך ודן עמהם. אמר כלום אתם¹⁵
 מביאין ראיה אלא מן התורה. אף אני אביא ראיה מן התורה.
 כתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. ולבני הפלגשים אשר
 לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם³. אברהם שכתב גטות לבניו
 עוד יש לזה על זה כלום. מאי מתנות. אמר רב שם טומאה נתן להם.

VI^a. מעשה. תנו רבנן. שוב מעשה שבאו בני אפרקי²⁰
 לדון עם ישראל בימי אלכסנדרוס מקרון. אמרו להם ארץ כנען
 שלנו היא שנ' ארץ כנען [10^b] לגבולותיה⁴. וכנען אבוהון דהנד
 אינאשי הוא. אמר להון גב'הא בן פסיסא לחכמים. תנו לי רשות
 שאלך ואדון עמהן. אם ינצחוני אמרו להן הדיוט שבנו נצחתם.
 ואם אני נוצח אותם אמרו תורת משה רבינו נצחתכם(!). הלך ודן²⁵
 עמהם. אמר להן כלום אתם מביאים ראיה אלא מן התורה. אף
 אני אביא לכם ראיה מן התורה. כת' ארור כנען עבד עבדים יהיה
 לאחיו⁵. עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי. ולא עוד אלא
 שיש לנו עליכם שזכר כמה שנים שלא השתעבדתם לנו. אמר
 אלכסנדרוס מקרון החזירו לו תשובה. אמרו לו תן לנו זמן. נתן³⁰

¹ Ps. XXXVI, 7. ² Gen. XXV, 13. ³ ib. XXV, 6.

⁴ Numb. XXXIV, 2. ⁵ Gen. IX, 25.

^a שם מקום.

V. מעשה. תנו רבנן. אלכסנדרוס מקרון מלך מסוף העולם ועד סופו. שנ' והנה צפיר העיזים הגדיל עד מאד¹. ולא עוד אלא שבקש לעלות לשמים. ועשה לו מטה וקשר בה שני נשרים ותלה בשר למעלה. וכל זמן שהיו רואין את הבשר היו פורחין ועולין למעלה. עד שנשרו גבות עיניו מן הברד. וכיון שבקש לירד לתהומות ולידע מה שיש שם. עשה לו תיבה של זכוכית ונכנס לתוכה ונעל הדלת עליו וקשר בה עופרת למטה וירד לו [9^a] אל אקיאנוס. והוא שוקע ויורד עד ששמע בת קול אומרת ^a קרנא דנגארא נפל משבע שנין ולא מטא לארעא. מיד כרת את העופרת וצפת התיבה ועלתה. 10

V^a. מעשה. תנו רבנן. אלכסנדרוס מקרון אזל לגבי מלכא קציא לאחורי הרי חשך. אזל לחדא מדינא ושמה קרטגינא והות כולה נשיא. נפקון קדמוהי ואמריין ליה. אם את עביר עמנא קרבא ונצח לן. שמך מתקרי בעלמא דמחוזא דנשיא אחריבת. ואם אנן עבדין עמד קרבא ונצחין לך. שמך מתקרי בעלמא דנשיא עבדין עמד קרבא ונצחין לך. ותוב לית את קאים קדם מלכו. מיד נפק כתב על חרע פילי. אנא אלכסנדרוס מקרון כי כלב שיטי הוית עד דאתית לקרטגינא מדינתא ויליפת עצה מנשיא. אזל למדינא אחרי ושמה אפרקי. נפקון קדמוהי בתזריין דרעהב. ובגרימונין דדהב. ובגליחים דדהב. אמר להון ומא דהבא מתאכיל בארעכון. אמרון ליה. ועל דלא הוה לך כן בארעד איתיתא לגבן אמר לא ^b עתריכון אתית למחמי אלא דיניכון [9^b] אתית למחמי. עד דיאיתב תמן אתו תריין גברין לדינא קדם מלכא. חד אמר אנא חרבתיא זבינית מן הדין גברא וגרפתה ואשכחית בה ^c סימא ואמרית ליה סב סימתך. דחרבתיא זבינית סימא לא זבינית. ואחרנא אמר אנא כד זבינית להדין גברא חרבתיא וכל דאית בה זבינית. קרא מלכא לחד מנהון. אמר ליה אית לך בר דכר. אמר לו אין. קרא לאחרנא אמר ליה אית לך ברת נוקבא. אמר ליה אין. אמר להון איזילו אינסיבו לדין וסימא סלקא לתרויכון. שרי אלכסנדרוס מקרון מתמה. אמר ליה למא את מתמה. לא דנית טאבות. אמר ליה. אין. אמר ליה אלו הוה הדין 80

¹ Dan. VIII, 8.

^a פיר' מקבת קטנה. ^b נ'א אתריכון (glosse later persian hand). ^c פיר' מטמון.

ביניהן. הרקיע השלישי של בדיל אלק וחמש מאות אמה על
 אלק וחמש מאות אמה וסלון של מים מפריש ביניהן. ואבנים
 טובות מגולגלות עשה ברקיע של בדיל שהיו מתבקעות אלו עם
 אלו ונשמעין כמין רעמים. הרקיע הרביעי של עופרת אלפים
 אמה על אלפים אמה וסילון של מים מפריש ביניהן. הרקיע ⁵
 החמישי של נחושת אלפים וחמש מאות אמה על אלפים וחמש
 מאות אמה וסילון של מים מפריש ביניהן. הרקיע השישי של
 כסף שלשת אלפים אמה על שלשת אלפים אמה וסילון של מים
 מפריש ביניהן. הרקיע השביעי של זהב שלשת [אלפים] על שלשת
 אלפים אמה וקבע [בו אבנים טובות ומרגליות] ועשה בו כסא ¹⁰
 [8^a] וחיות כמו שראה לשלמה מלך ישראל. ועשה לעצמו מטה
 של זהב וזבארבע פנותיה ארבע מרגליות שאין כמותם בכל העולם.
 שהן נהפכין לכמה גוונים. וכשהוא עולה ויושב למעלה מכולן
 היה מזעזע את עצמו ומכאן נעשין זיקין. ומכאן נעשין ברקים
 ומכאן נעשין לפידים. ואותן האבנים משתקשקות ונעשין כמין ¹⁵
 רעמים. וכל בני אדם באין ומשתחווין לו. אמר הקב"ה ליחזקאל
 לך ואמור לחירם מפני מה אתה מתגאה ולא יליד אשה אתה.
 אמר לפניו. רבונו של עולם היאך אני מגיע אצלו והוא תלוי
 באויר. באותה שעה נטלתו הרוח ולקחתו בציצית ראשו והעלתו
 אל חירם. דכתיב וַיִּשְׁלַח תְּבִיטָה יְדֹ וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצִית רֹאשִׁי.¹ כיון ²⁰
 שבא אצלו נזדעזע חירם ונתירא. אמר לו מפני מה אתה מתגאה
 ולא ילוד אשה אתה. אמר לו. ילוד אשה אני. אלא שאני חי
 וקיים לעולם. מה הקב"ה מושבו בשבעה רקיעים אף אני מושבי
 בשבעה רקיעים. מה הקב"ה סביבותיו זיקים וברקים ורעמים.
 אף אני סביבותי זיקים וברקים ורעמים. מה הקב"ה קבע מזלות ²⁵
 וכוכבים ברקיע שלו אף אני קבעתי [8^b] כוכבים ומזלות ברקיע
 שלי. תדע שהרי כמה מלכים מתו ואני חי וקיים. עשרים ואחד
 מלך ממלכי יהודה וכנגדן ממלכי ישראל. ועשרה נביאים. ועשרה
 כהנים גדולים. אמר לו יחזקאל והלא כמה מלכים גדולים עמדו
 ולא עשו כמעשיך למה הדבר דומה. לעבד שעשה לבוש לאדוניו ³⁰
 וכל זמן שהיה העבד רואה את הלבוש על אדוניו היה מתגאה
 כלומר אני עשיתי לבוש זה לאדוני. אמר המלך אני קורע את
 הלבוש כדי שלא יתגאה עלי עבד זה. כך חירם היה מתגאה על
 ששלת ארזים לבית המקדש.

¹ Ezech. VIII, 9.

כיון שהיה לשלוש שנים לכד בית המקדש. נכנסו אצלו שלשה פלוספין. אמר לו אחד. מי שמרד במלך כלום תעלה לו מלכות בתוך עירו של מלך שמרד בו. או אם יאמר אדם שאני מלך. כלום משגיחין עליו. אי אתה יודע שהכל צוחקין עליו. אמר להן אמרו לי היאך. אמרו לו אם רוצה אתה שתמלוך צא מעולמו ומבנינו של מקום. ועשה לעצמך עיר חוץ לעולמו. ואתה מולך ותעלה מלכותך בידך. אמר לו השני. אי אתה יודע שכל העולם אין מודין אלא למי שברא שמים וארץ. כדכתיב. כדנא תימרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו יאברו מארעא'. וכתיב. ואת כל אלה ידי עשיתה² אף אתה אם תרצה שתמלוך. ברא שמים וארץ ויצא לך שם גדול במלכותך. אמר לו השלישי. אדוני המלך ספינה אחת מיטרפת לי בים ונטבע כל כסף וזהב שיש לי. אמר לו ומה בידי לעשות לך. אלו היה ביבשה הייתי משגר לשם אסטרוליטין [7^a] שלי. כלום אדם יכול למשול על הים. אמר לו רוח קטנה הטיל לי אל הים והוציא לי את שלי. אמר מאין לו רוח. אמר לו ישמעו אזניך מה שפיד מדבר. נכנס לביתו זעף. אמרה לו אשתו מה טיבך. אמר לה כך וכך היה לי ומרדו באלהותי פלוספין שלי. אמרה לו אשתו. כדאי הן לעשות בהן דוגמא שמרדו במלכותך ושלא קבלו אלהותך עליהן. אלא אם תרצה שתמלוך עליהן בעל כרחן ושתתקיים המלכות בידך פקדון²⁰ שהפקיד אצלך הק"ב התזירו. ויראה לכל שאין אתה נצרך לו כלום. ויחזרו ויודו לך כל לגיונים שמרדו בך. אמר [לה] מה פקדון זה. אמרה לו. נשמה שבגופך. מיד חזר בו הרשע והודה ושוב לא תבע דבר זה לעולם.

IV. מעשה. תנו רבנן. אמרו חכמים חירם מלך צור²⁵ היתה גאותו קשה מארבעה מלכים. נמרוד וסיסרא וסנחריב ונבוכדנצר. מה עשה. עשה עצמו אלוה. ועשה לו [ארבעה] עמודים של ברזל ארוכין שאין להם שיעור [והעמידן] זה [כנגד] זה מרובעים. ועשה לו שבעה רקיעים וכסא וחיות [7^b] ורעמים וברקים וזיקים. הרקיע הראשון של זכוכית חמש מאות אמה על חמש מאות אמה. ועשה בו חמה ולבנה כוכבים ומזלות. הרקיע השני של ברזל. אלק אמה על אלק אמה^c וסלון של מים מפריש

¹ Jer. X, 11. ² Jes. LXVI, 2.

^a פיר' משל הורח. ^b פיר' שרים. ^c פיר' אמת המים.

אמרו לו תבוא האור ותפרע ממנו. באותה שעה צוה המלך
 וחבשו את אברהם אבינו בבית האסורים. אמר רב חנן בר רֶאָבָה
 אמר רב. עשר שנים נחבש אברהם אבינו בבית האסורים. שלש
 בכותי ושבע בקרדו. ורב דימי מנהרדעא מתני איפכא^a שבע
 בכותי ושלוש בקרדו. והכל מתנדבין עצים להביא שיעשו לו
 5 מדורה. ועשו מדורה גדולה והשליכו אברהם אבינו לתוכה. ולא
 היתה שלהבת ולא גחלת נוגעת בגופו של אברהם אבינו. אמרו
 אותן קוסמים וחרטומים. אחיו של זה אֶסְטֶרְגְלוּס^b גדול הוא.
 מתוך שהוא מכבד את האש ומסלסלה היא נושאת לו פנים
 בעבורו. באותה שעה נתזה האור מתוך כבשן האש ונפלה על
 10 כריסו של הרן ונבקע ומת שנ' וימת הרן על פני תרח אביו¹. מיום
 שנברא העולם ועד שבא הרן לא היה בן מת בחיי אביו עד שבא
 הרן ופרץ פרצה גדולה בעולם. באותה שעה היו כל אומות
 העולם מתנדבין ומביאין בניהם ובנותיהם ומניחין בחיקו של
 15 אברהם אבינו. ואומרין לו אשריך [6^a] אברהם למדנו מדרכיך.
 שנ' נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם². ואומר. וירק את חניכיו
 ילידי ביתו³. ונעשה לו נס ויצא בשלום. באותה שעה כיון
 אברהם אבינו דעתו לשמים. ואמר יתברך שמו של הקב"ה שחמה
 ולבנה כוכבים ומזלות אינם משתחיים אלא לו. ושםא תאמר רב
 20 היה לאברהם אבינו. אלא זמן לו הקב"ה שתי כליותיו כשני
 מעינות. והיו מוציאין לו חכמה. שנ' הן אמת חפצת בטוחות
 ובסתום חכמה תודיעני⁴. אלו שתי כליותיו שענינם להן הולכין
 אחר הלב ואזנים להן הולכות אחר הלב. ואין מאתים ושמונה
 וארבעים איברים הולכות אלא אחר הלב. וכן הוא אומר אברך
 25 את יזי אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי⁵.

III. תנו רבנן. מעשה. יום שמלך בו אוריינוס הרשע
 אמר לחילות שלו. עשו אותי אלוה והשתחו לי. אמרו לו
 הלא [יליד] אשה נוצרת היאך נעבוד אותך. אמר להם [אין] אתם
 30 יודעין שיוצרו של עולם מגיד בראש מה יהיה בסוף. אף אני
 אומר לכם מה שיהיה [6^b] [מכאן] ולשלש שנים. לפי שמהיום
 ולהלן אני לוכד בית המקדש ונכנס אני לתוכו ושולט עליו.

¹ Gen. XI, 28.

² Ps. XLVII, 10.

³ Gen. XIV, 14.

⁴ Ps. LI, 8.

⁵ Ps. XVI, 7.

^a פיר' היה שונה להיפך. ^b פיר' [חו] זה [בכוכ] בים.

שְׁאוֹרָה מְבַהֵק בַּלַּיְלָה מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. וּפְמַלְיָא שְׁלֵה
מְרוּבָה. אָמַר זֶה אֱלֹוֹה. עֲבָדָה כָּל הַלַּיְלָה. לְשַׁחֲרִית [4^b] כִּיּוֹן
שְׂרָאָה זְרִיחַת הַחֲמָה בַּעַת זְרִיחַתָּה נַחֲשָׁכָה הַלְּבָנָה וְתַשֵּׁשׁ כּוּחָה.
אָמַר אֵין אֹור הַלְּבָנָה אֵלָא מֵאֹור הַחֲמָה וְאֵין הָעוֹלָם מִתְקִיִּים אֵלָא
עַל מֵאֹורָה שֶׁל חֲמָה. וְעַבְדֵּי הַחֲמָה כָּל הַיּוֹם. לְעַרְבִית שְׁקַעָה הַחֲמָה
וְתַשֵּׁשׁ כּוּחָה. וַיִּצְאָתָּה הַלְּבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת. אָמַר בּוֹדָאֵי יֵשׁ
אֲדוֹן וַיֵּשׁ אֱלֹוֹה לְאִילָוִי. לְאַחַר יָמִים נָפַל הַגּוֹרֵל עַל תְּרַח לִילְךָ
וּלְעֶבֶד ע"ז שֶׁל נִמְרוֹד הָרָשָׁע. וְהֵבִיא לָחֶם וַיֵּין. וְרָאָה שֶׁם אֲבִרָהִם
אֲבִינוֹ אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב וְאֱלֹהֵי נַחֲשֶׁת וְאֱלֹהֵי בְרָזֶל וְאֱלֹהֵי
עוֹפֶרֶת וְאֱלֹהֵי אֲבָנִים וְאֱלֹהֵי עֲצִים. נָטַל קֶרֶבֶן וְעַמֵּד לִפְנֵיהֶן וְאָמַר
לָהֶן. טַלּוּ אֲכָלוּ וּשְׁתּוּ מִמֶּנִּי וְהִתְרַצּוּ לִי כִשְׂאֵתָם מִתְרַצִּים לְכָל
הָעוֹלָם כּוֹלוֹ. וְלֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶן מְשִׁיבֵי כָלוֹם. לְמַחַר נָטַל קֶרֶבֶן
אַחַר יָפָה מִן הָרָאשׁוֹן וְהִלְךְ וְעַמֵּד לִפְנֵיהֶן. וְאָמַר לָהֶן בְּבִקְשָׁה
מִכֶּם אֲכָלוּ וּשְׁתּוּ וְהִתְרַצּוּ לִי כְּדֹרֶךְ שְׂאֵתָם מִתְרַצִּין לְכָל הָעוֹלָם
כּוֹלוֹ. וְלֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶן מְשִׁיבֵי כָלוֹם. כִּיּוֹן שְׂרָאָה אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ
שְׂאֵין בֵּהֶן מִמֶּשׁ. הִלְךְ וְעֲשָׂאֵן בַּמְדּוּרָה גְּדוֹלָה וְהִצִּיתָּ בֵּהֶן הָאֹור
וְהִנִּיחַ הַדֹּלֶת וַיִּצֵּא. וּמֵאֵס אֱלִילִים וְשִׁקֶץ פְּסִילִים וּבִטָּח בְּצֵל יוֹצְרוֹ.
וְאָמַר יוֹי צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם בּוֹטָח בְּךָ. לְמַחַר אֲכָלוּ קֶרֶצִין לִפְנֵי
נִמְרוֹד הָרָשָׁע [5^a]. שִׁלַּח וְהֵבִיאוּ לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ. אָמַר לוֹ אַתָּה
אַבְרָהָם בֶּן תְּרַח. אָמַר לוֹ הֵינִי. אָמַר לוֹ אַתָּה הוּא שְׁחֻלְקָתָ עָלִי
וְאַבְדָּתָ אֶת יִרְאָתִי. הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי אֲנִי הוּא אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים.
וּמִלִּפְנֵי תִצֵּא חֲמָה וְלְבָנָה כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְאֲנִי עֲשִׂיתִי אֶת כָּל
הָעוֹלָם כּוֹלוֹ. אָמַר לוֹ אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ חֵייד עַד עַכְשִׁיו לֹא הָיִיתִי
יּוֹדֵעַ. וְעַכְשִׁיו אִם רָצוֹנְךָ הָעֲמִידָנִי עַל בִּירּוּרִי שֶׁל דְּבַר. וְאַשְׁאֵל
מִמֶּךָ שְׂאֵלָה אַחַת. אָמַר לוֹ שְׂאֵל. אָמַר לוֹ מִנְהַגִּי שֶׁל עוֹלָם חֲמָה
יּוֹצֵאָה מִמְּזִרַח וְשׁוֹקַעֶת בַּמַּעֲרָב. אֲבָל צוּה לְמַחַר שְׁתִּצֵּא מִן
הַמַּעֲרָב וְתִשְׁקַע בַּמְּזִרַח וְאֲנִי מַעִיד לָךְ שְׂאֵתָה אֱלֹוֹה וְאֵין דּוּמָה
לָךְ. אוֹ אִם תִּרְצֶה הוֹדִיעֵנִי מַה בְּלִבִּי וּמַה אֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת.
וְאִדַּע שְׂאֵתָה אֱלֹוֹה. מִיד הִנִּיחַ אוֹתוֹ רָשָׁע יָדוֹ עַל זִקְנוֹ וְתִתְּמָה
תִּתְּמָה גְּדוֹלָה. וְהָיוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים קוֹשְׁרֵי כְּתָרִים
יוֹשְׁבִים לִפְנָיו. אָמַר לוֹ אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ אֵל תִּתְּמָה בְּעֶצְמֶךָ שְׁלֹא
אֱלֹוֹה אַתָּה אֵלָא בְּנוֹ שֶׁל כּוֹשׁ אַתָּה. וְאִם אֵל אַתָּה לְמָה לֹא הִצַּלְתָּ
אֶת אֲבִיד מִן הַמִּיתָה. מִיד שִׁלַּח וּכְנַס קוֹסְמִיו וְחִרְטוֹמִיו. אָמַר
לָהֶן רְאִיתֶם כִּזֶּה שְׁחֻלְקָ עָלִי וְאַבְדָּתָ אֶת יִרְאָתִי וּמְשִׁיב אוֹתִי כְּדַבְרִים
הַלְלוּ. אָמְרוּ [5^b] לוֹ בְּמָה אֵיבַדְתָּ אֶת יִרְאָתְךָ^a. אָמַר לָהֶן בְּאֹור.
^a כְּלוֹמֵר : צִלְם שִׁלְךָ.

אבל שלח אצל אביו ופדהו ממנו בבית מלא כסף וזהב ועקרהו מן העולם. [והיה תרח יושב ביניהן] אמר להן דבריכם דומין לפרד שאומרין לו טול [כור] שעורים ונחתוך את ראשך. מה יעשה באותן שעורים לאחר שיחתכו את ראשו. כך זה כשיהרג בנו מה יעשה בנכסים. למי מורישן. אמרו לו [3^b] הקוסמין אל תרבה דברים שדבריד מוכיחין עליך שנולד לך בן. אמר להן לא אוכל לחדכם בן נולד לי וכבר מת. אמרו לא על מת אנו מספרים אלא על חי ואנו רואין מזלו ברקיע. אבל לך והביא אותו. מיד הלך תרח ולקח את אברהם ואת מיניקתו והטמינם במערה והיו שם שלש שנים. ולאחר שיצא משם הכיר את בוראו ועבדו בלבב שלם נכון. והיה תרח כומר לעבודה זרה. והיה מוכר אלילים לבני אדם לעבדם. אמר לו לאברהם לך מכור אלו בשוק והזהר ליקח דמים מרובין הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. והלך אברהם וישב בשוק. בא אדם אחד גדול ובעל מראה. אמר לו הוציא לי אלוה גדול וגבור ראוי לי. הושיט ידו לגדול שבהן והיושב למעלה ונתן לו. ואף הוא הוציא דמים מרובין. כיון שרצה ליפטר ממנו אמר לו בן כמה שנים אתה. אמר לו [בן ששים שנה] אמר לו זה האליל שקנית להשתחות לו אמש פסלו אבי במקב ובקרדום. ובדרכו של עולם. שישתחוה אדם למי שהוא קטן ממנו בשנים ובקומה. אתה אדם גדול בשנים וזה האליל מאמש. ולא עוד אלא שיש בדך כוח להלך ימין [4^a] ושמאל. ולמשמש (!) כה וכה והוא אין בו כוח ואינו ממשש לא ביד ולא ברגל ואין בו כוח להלך ימין ושמאל. וכיון ששמע כך השליכו לפניו ונטל את מעותיו והלך לו. וכן לשני וכן לשלישי. לערב נטל את הקרדום ושיבר את כולן. והניח את הקרדום כנגד גדול שבהן. בא לו אצל אביו. אמר לו מי שבר אלילים אלו. אמר לו עמדו כולם והכעיסו לגדול שבהן וחירפוהו וגדפוהו עד שחרה לו וקם ברוגז ושבר את כולן. אמר לו וכי יש להן ידיים ורגלים. או יש בהן כוח לדבר או להלך. אמר לו ישמעו אזניך מה שפיד מדבר. ואם לא ירעו ולא ייטיבו. מפני מה תניח אלהי השמים 80 ואלהי הארץ ותעבוד אלילים אלו. מיד כעס תרח והלך אצל נמרוד. ואמר לו תדע מה עשה בני. והיאך שיבר את אלהי.

II B. דבר אחר. אחר שיצא אברהם אבינו מן המערה היה

35 לבו משוטט ביצירת העולם והיה מכוין בכל מאורות שבעולם להשתחות להן ולעבדם ולידע איזה מהן הוא אלוה. ראה הלבנה

ברא ועוף שמיא יהב בידך. המלך השביעי זה כורש שמשל
מסוף העולם ועד סופו. שנ' כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות
הארץ נתן לי יזי אלהי השמים¹ המלך אחשורוש משל בחציו
של עולם. והלא כל חציו של עולם אינו אלא מאה ושש עשרה
אפרכיות. נבזכות אסתר הוסיפו לו אחת עשרה [2^b] אפרכיות
5 שנ' ויהי בימי אחשורוש וג'. המלך השמיני זה אלכסנדרוס
מקרון שמשל מסוף העולם ועד סופו. שנ' ואני הייתי מבין והנה
צפיר העיזים בא מן המערב על פני הארץ² אין כתיב כן אלא
על פני כל הארץ. ולא עוד אלא שרצה לילך לקצות המדבר ולידע
מה בקצות המדבר. ולא עוד אלא שרצה לעלות לשמים ולידע
10 מה בשמים. וחצה הקב"ה את מלכותו לארבע רוחות השמים.
המלך התשיעי זה מלך המשיח שהוא עתיד למשול מסוף
העולם ועד סופו. שנ' וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ³.
וכתוב אחד אומר ואבנא די מחת צלמא הוה לטור רב ומלת כל
ארעא⁴. המלך העשירי חוזרת מלוכה לבעליה. מי שהוא
15 ראשון מלך אף הוא יהיה אחרון מלך. שנ' אני ראשון ואני אחרון
ומבלעדי אין אלהים⁵. וכתוב אחד אומר. והיה יזי למלך על כל
הארץ ביום ההוא יהיה יזי אחד ושמו אחד⁶.

IIA. אמרו חכמים כיון שמלך נמרוד עשה עצמו אלוה.
והטיל על האומות [3^a] פחד ויראה לבוא להשתחות לו
ולעבדו. וקבע לו מקום השתחוויה ועשה^a אחד משונה ומופלא
מכולם. וייחד אותו לעצמו וקבע שם מושבו. מה עשה. הביא
מגדל אחד של אבן עגול והשקיע ידותיו בארץ. ועשה כנגדו
25 כסא גדול של ארז וקבע ידותיו בשל אבן. ועשה שלישי של ברזל
וקבע ידותיו בשל ארז. והרביעי של נחושת וקבע ידותיו בשל
ברזל. והחמישי של כסף ותקע ידותיו בשל נחושת. והשישי של
זהב ותקע ידותיו בשל כסף. והשביעי מרגלית עגולה ואבן יקרה
עד שנתעלה למעלה וישב עליו. והיו באין כל האומות ומשתחוין
לו וכורעין לפניו עד שזרח אורו של אברהם אבינו. וכיון שנולד
30 ויצא לעולם. אמרו לו קוסמיו וחרטומיו נולד היום נער אחד שהוא
עתיד לירש את העולם ועתיד לאבד המלכיות ולהוציאך ממלכותך.

¹ II Chr. XXXVI, 33. ² Dan. V, 5. ³ Ps. 72, 8.

⁴ Dan. II, 35.

⁵ Is. XLIV, 6. ⁶ Zech. XIV, 9.

^a מקום אחר M. Hagg. כלומר צורת צלם משונה; later hand:

בשם המקרה במים עליות אתחיל לכתוב מעשיות:

[Fol. 1^b.] תנו רבנן. עשרה מלכים מלכו מסוף העולם ועד סופו. המלך הראשון הקב"ה שהוא [מולך בשמים ובארץ] ועלה במחשבה לפניו להקים מלכים על [הארץ שנ'] והוא מהשנא ⁵ עדנייא וזמניא¹. המלך השני זה נמרוד שמשל מסוף העולם ועד סופו. ולא עוד אלא שהיו כל הבריות יראים [מ]מי המבול ונמרוד היה עליהם שנ' ויהי ראשית ממלכתו בבל²: המלך השלישי זה יוסף שמשל מסוף העולם ועד סופו שנ' וכל הארץ בא מצרימה³ והיו מביאין המס שלהן ומנחתם לשבר אל יוסף שנ' ¹⁰ היה משנה למלך וארבעים שנה מלך הוא במצרים שנ' ויוסף הוא השליט על הארץ⁴: המלך הרביעי זה שלמה שמשל מסוף העולם ועד סופו שנ' ושלמה מושל בכל הממלכות⁵ אחד כתוב אומר. מביאים איש מנחות [2^a] כלי כסף וכלי זהב ושמלות⁶: המלך החמישי זה אחאב שמשל מסוף העולם ועד סופו שנ' חי יחי אלהיך ¹⁵ אם יש גוי או ממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך⁷ ואמרו אין והשביע את הממלכה ואת הגוי כי לא ימצאך. והלא כל שרי אפרכיות כבושין תחתיו ומשלחין ומביאין מס שעליהן ומנחתם לאחאב. והלא כל שרי אפרכיות מאתים שנים ושלושים. שנ' ויפקד ²⁰ את נערי שרי המדינות ויהיו מאתים שנים ושלושים⁸. המלך הששי זה נבוכדנצר שמשל מסוף העולם ועד סופו. ולא עוד אלא שמשל בעוף השמים וחיית הארץ ולא היו פותחין את פיהן אלא מרשותו של נבוכדנצר שנ' ⁹ ובכל די דירין בני אנשא וחיית

¹ Dan. II, 21.

² Gen. X, 10.

³ Gen. XLI, 56.

⁴ Gen. XLII, 6.

⁵ I K. IV, 21.

⁶ I K. X, 25.

⁷ I K. XVIII, 10.

⁸ I K. XX, 15.

⁹ Dan. II, 38.

^a פיר' ארצות.

ספר המעשיות

ספר המעשיות

כולל אגדות וסיפורים מתוך קובץ כ"י ישן
נושן בעקד הספרים

אשר חנני ה" עם תרגום אנגלי ומבוא והוספות
וציינים ומראה מקומות ומפתח העניינים

מאת

ה"ה הר"ר משה בן לא"א
אברהם מנחם לבת גסטר יצ"ו

הוצאת החברה "אסיאה"
ליפסיאה
בעזרת ה" לפ"ק

PROBSTHAIN'S ORIENTAL SERIES.

Vol. I., The Indian Craftsman, by A. K. Coomaraswamy *Out of print*

Vol. II., Buddhism as a Religion : its HISTORICAL DEVELOPMENT and its PRESENT-DAY CONDITION, by H. Hackmann, Lic. Theol. 8vo., pp. 320. 1910 15s.

CONTENTS: Preface—I., The Buddha and his Doctrine—II., Sketch of the History of Buddhism—III., Southern Buddhism (Ceylon, Burma, Siam)—IV., Lamaism—V., Eastern Buddhism (China, Korea, Japan)—Conclusion—Bibliography—Index. The only complete work on Buddhism.

Vols. III. and IV., The Masnavi, by Jalalu 'd-Din Rumi. Book II., translated for the first time into English Prose by Prof. C. E. Wilson. 2 Vols.: Vol. I., Translation from the Persian; Vol. II., Commentary. 8vo. 1910 net 30s.

"Wilson's nüchterne fast wörtliche Uebersetzung in verein mit seinen Erläuterungen lässt Keinen, aber auch Keinen Wunsch unbefriedigt."—*Der Islam*, Vol. II., pp. 292.

Vol. V., Essays : Indian and Islamic, by S. Khuda Bukhsh, M.A., Oxon. 8vo., pp. 295. 1911 net 8s. 6d.

"... The Author has carried on his studies with scrupulous fidelity to science and truth. He is a faithful historian, and a historian of Islam unparalleled in this country, for having adopted the true critical method. Much has been brought to light to add to the sum total of historical experience. . . ."—*Modern Review, Calcutta*.

Vol. VI., Bactria, the History of a Forgotten Empire, by H. G. Rawlinson, M.A., I.E.S. 8vo., pp. xxiii., 168, with 2 Maps and 5 Plates. 1912 net 10s. 6d.

Vol. VII., A Brief History of Early Chinese Philosophy, by D. T. Suzuki, Tokyo University. 8vo., pp. 200. 1914 net 8s. 6d.

Vols. VIII. and IX., The I-Li, or Book of Etiquette and Ceremonial. Translated from the Chinese, with Introduction, Notes, Illustrations and Plans, by John Steele, M.A., D.Lit. 2 vols. Crown 8vo., 1917 net 30s.

Journal of the North China Branch, R.A.S.:—Probsthain's Oriental Series is a well-conceived and tastefully produced series of books. The cover, paper, printing, and general arrangement is excellent. The publishers deserve every praise. The issue of the I-Li in 2 volumes is an event of Sinology. The student of Chinese must ever be grateful to Dr. Steele for the production of this laborious work, which will be of great help to those who follow him.

Vol. X., Chu Hsi : Philosophy of Human Nature (Hsing Li), translated from the Chinese, with full Commentary, by J. P. Bruce, M.A., D.Lit. 8vo., pp. xvi., 444. 1912 net 36s.

CHU HSI (A.D. 1130-1200) is the most eminent amongst the later Chinese Philosophers, and the great critic and expositor of the ethical writings of Confucius. A Biography and Commentary on the teachings and speculations of this most remarkable and authoritative commentator and thinker has become imperative. Chu Hsi's Notes on the classics are accepted as orthodox, and they were, till recent change, printed with the Text and committed to memory by all Chinese students.

From the foregoing Note the value of the work will readily be acknowledged. Mr. Bruce, himself a great scholar, has accomplished his task in a unique manner, and offers to the Chinese, to Philosophers, and Theologians, the fruit of his vast labours.

Vol. XI., Introduction to Chu Hsi and the Sung School of Philosophy, by J. P. Bruce, M.A., D.Lit. *In the Press*

Armstrong (R. C., *M.A., Ph.D.*). *Light from the East : Studies in Japanese Confucianism.* 8vo., pp. 324, with Plates. 1914 net 16s.

Banerjee (J.). *Hellenism in Ancient India.* 8vo., pp. 344. 1920. net 15s.

Bergen (Rev. P. D.). *The Sages of Shantung : Confucius and Mencius.* (Reprint). Pp. 24. 1913 net 3s.

Brunnert and Hagelstrom. *Present-day Political Organization of China.* Royal 8vo., pp. lxxx., 572. 1912 net £3 3s.

Burgess (Jas.). *The Ancient Monuments, Temples and Sculptures, with Descriptive Notes and References. Vol. II., Mediæval Monuments, with 170 fine plates of famous Hindu monuments.* 1911 net £14

The work illustrates Indian Art, History and Mythology, beginning with Bodh Gaya and Amaravati. It forms a record of the various styles of Indian Architecture

Burma Research Society Journal. Vols. I.-XII., 8vo. and 4to. Rangoon. 1911-21 each part sold at 7s. 6d.

The Journal covers a wide field on a thorough scholarly basis : Archæology, Philology, Epigraphy, Art, History, Buddhism, Folklore, Astronomy, Literature in Burmese and Pali, with Translations, numerous fine Plates and Illustrations.

Chalfant (Rev. F. H.). *Ancient Chinese Coinage.* Illustrated. (Reprint). Pp. 21. 1913 net 3s.

Charpentier (J.). *Uttaradhyāyana Sutra : being the First Mulasutra of the Svctambara Jains.* Prakrit Text in Sanskrit characters. Edited, with Introd., Critical Notes and a Commentary. 8vo., pp. 1922 net 27s.

Collins (W. P.). *Mineral Enterprise in China.* 8vo., pp. 410. With map and sketches. Second Edition, enlarged. 1922 net 32s.

Edkins (J.). *Opium, Historical Note, or the Poppy in China, in Chinese and English.* 8vo., pp. vii., 69, 36, boards. 1898 net 5s.

Foster (Mrs. A.). *English-Chinese Pocket Dictionary, in the Mandarin Dialect.* Third Edition, 16mo., pp. viii., 184, half calf. 1903 net 10s.

Goodrich (Ch.). *Pocket Dictionary, Chinese-English and Pekingese Syllabary.* 16mo., pp. vii., 237, 70, half calf, Fourth Edition. 1904 net 12s.

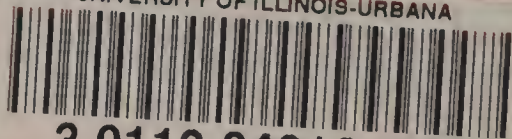
Hirth Anniversary Volume. Presented to Friedrich Hirth, Professor of Chinese, Columbia University, New York, in Honour of his Seventy-fifth Birthday, by His Friends and Admirers net £3 15s.

The work contains 28 original and scholarly contributions dealing with the Professor's particular specialities, and will ever be a work of the first order of Chinese and Central Asian studies. The volume is provided with a portrait, a large historical map of China at the time of the Hsia Dynasty, and a reproduction of the oldest-known sample of Chinese Pictorial art Contributions by John C. Ferguson, Agnes E. Meyer, B. Schindler, Sir Aurel Stein, Z. v. Takacs, M. Walleser, C. E. Wilson, etc.

- Hirth** (Fr.). *Scraps from a Collector's Note-book : being Notes on some Chinese Painters of the Present Dynasty, Appendices on some Old Masters and Art Historians.* Plates, 8vo., pp. 135. 1905 net 18s.
- *Native Sources for the History of Chinese Pictorial Art.* English Version by A. E. Meyer, with Index of Artists, Authors and Books. 8vo., pp. 28. 1917 net 3s. 6d.
- Hosie** (Sir Alexander). *On the Trail of the Opium Poppy : a Narrative of Travel in the Chief Opium Producing Provinces of China.* 2 vols., 8vo., with Plates and Maps. 1914 net 25s.
- The work records the observations of an Oriental traveller of wide experience upon the places, people, products, industries and trades.
- Hsu Shih-Chang** (President of China). *China after the War.* 8vo., pp. 164. 1922 net 10s 6d.
- Jouveau Dubreuil** (G.). *Pallava Antiquities. Vol. I.* 8vo., pp. 76. With 32 Plates. 1916 net 7s. 6d.
- Kashmir Sanskrit Series.** Text and Studies, Nos. 1-24. net £6
- Kern** (H.). *Manual of Indian Buddhism.* Large 8vo., pp. 149. net 16s. 6d.
- Kliene** (Ch.). *Anglo-Chinese Calender for 250 years (1751-2000).* 4to., half calf. 1906 net £2 10s.
- Lanning** (G.). *Old Forces in New China : an Effort to exhibit the Fundamental Relationship in China and the West in their true Light.* 8vo., pp. x., 409, with a map showing the natural resources of China. 1912 net 12s. 6d.
- Macdonell** (A. A.). *Vedic Grammar.* Large 8vo., pp. 456. 1910. net 30s.
- *Vedic Mythology.* Large 8vo., pp. 190. 1897 net 16s
- Macgowan** (J.). *Imperial History of China : History of the Empire as compiled by the Chinese Historians. Second Edition,* 8vo., pp. xi., 651, half calf. 1906 net £2 10s.
- Mayers** (Fr. Wm.). *Treaties between the Empire of China and the Foreign Powers. New Edition,* cloth. 1906 net 25s.
- *The Chinese Government : a Manual of Chinese Titles, categorically arranged and explained, with an Appendix.* Third Edition, Royal 8vo., revised by G. M. H. Playfair, half calf net 25s.
- Morgan** (Evan). *A Guide to Wenli Styles and Chinese Ideals : Essays, Edicts, Proclamations, Memorials, Letters, Documents, Inscriptions, Commercial Papers. Chinese Text, with English Translation and Notes,* 8vo., pp. 414, a Vocabulary of 46 pp., and Index, cloth. 1912 net 25s.
- Perlmann** (S. M.). *Hassinim (the Chinese) : Chinese Life, Manners and Customs, Culture and Creeds, Government System and Trade, with an Appendix, The Jews in China.* In Hebrew. 8vo., cloth, 1911 net 4s.
- *The Jews in China.* Pp. 24. 1909. net 2s 6d

- Playfair** (G. M. H.). *The Cities and Towns of China : a Geographical Dictionary.* Second Edition, large 8vo., pp. 89 and 582. 1910 net 32s.
- Poletti** (P.). *A Chinese and English Dictionary, arranged according to the Radicals and Subradicals.* New and Enlarged Edition, containing 12,650 Chinese characters, with the Pronunciation in the Pekin dialect according to Sir Th. Wade's System and the Pronunciation in the general Language of China in Dr. Williams' Spelling. 8vo., half calf, pp. cvi., 307, and a List of Radicals. 1901 net 18s.
- Richard.** *Comprehensive Geography of the Chinese Empire.* 8vo., with Map, cloth. 1901 net 21s.
- Saussure** (L. de). *Origines de l'Astronomie Chinoise.* Roy. 8vo., pp. 438. Illustrated. 1922 net 30s.
- *l'Horometrie et le Systeme Cosmologique des Chinois.* 4to., pp. 18, with 22 Illustrations. 1919 net 2s. 6d.
- *Le Systeme Astronomique des Chinois.* 8vo. Illustrated. 1922. net 12s. 6d.
- Silacara.** *Discourses of Gotamo the Buddha, translated from the Pali of the Majjhima Nikayo.* 2 Vols., Royal 8vo., cloth. 1912-13 net 15s.
- Smith** (A. H.). *Proverbs and Common Sayings from the Chinese, with Observations on Chinese Things in General.* New and Revised Edition, 8vo., pp. vii., 374, xx., half calf. 1902 net 20s.
- Soothill** (W. E.). *The Student's Four Thousand Chinese Characters and General Pocket Dictionary.* Third Edition, 8vo., pp. 35, 428, cloth. 1909 net 16s.
- Stevens** (H. J.). *Cantonese Apothegms, classified and translated.* 8vo. 1902 net 7s. 6d.
- Sumangala** (S.). *A Graduated Pali Course, with a Pali-English Vocabulary.* 8vo., cloth. 1913 net 15s.
- Vitale** (Baron G.). *Chinese Folklore: Pekingese Rhymes, first collected and edited, with Notes and English Translation.* 8vo., pp. xvii., 220. Peking, 1896 net 25s.
- *Chinese Merry Tales, collected and edited in Chinese: a First Reading Book for Students of Colloquial Chinese.* Second Edition, 8vo., pp. viii., 118. Peking, 1908 net 15s.
- Wieger** (Dr. L.). *Chinese Characters: their Origin, Etymology, History, Classification, Signification. A thorough Study from Chinese Documents.* 8vo., 2 vols. 1915 net 36s.
- *Moral Tenets and Customs in China: Texts in Chinese, with English Translation.* Illustrated. 8vo., pp. 604 net 30s.
- Wylie** (A.). *Notes on Chinese Literature.* New Edition. Ready in 1923
- Zimmer** (G. F.). *Engineering of Antiquity, and Technical Progress in Arts and Crafts.* 8vo., pp. 89. With 56 Illustrations. 1913. net 7s. 6d.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 042187861